RAPORT DE AUDIT AL PERFORMANȚEI

Auditul performanței administrării bazei didactice de studiu și cercetare, deținută de instituțiile de învățământ superior

Entitățile verificate:
MINISTERUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE
MINISTERUL CERCETĂRII ȘI INOVĂRII

Auditori publici externi:

BUCUREȘTI
19 aprilie 2019

C U P R I N S

I. Introducere	11
II. Scopul, obiectivele și atribuțiile prevăzute în actele normative în baza cărora funcționează entitatea. Modul de organizare și funcționare. Principalele date din situațiile financiare încheiate pentru perioada cuprinsă în acțiunea de audit al performanței	12
III. Prezentarea obiectivelor generale și specifice	14
IV. Sinteza principalelor constatări și concluzii rezultate	14
V. Prezentarea sintetică a contextului național și internațional aplicabil învățământului superior	21
VI. Prezentarea criteriilor de audit care au fost utilizate pentru evaluarea performanței	23
VII. Descrierea metodologiei de audit, a abordărilor auditului, respectiv a procedurilor de audit utilizate pentru colectarea și analizarea datelor și informațiilor cu precizarea surselor acestora	24
VIII. Prezentarea constatărilor și concluziilor	25
CAPITOLUL I: STRATEGII ȘI POLITICI ÎN DOMENIUL CERCETĂRII ȘTIINȚIFICE	26
1.1. Strategia națională de cercetare dezvoltare inovare 2014-2020	26
1.2. Strategia națională pentru învățământ terțiar 2015-2020	31
1.3. Strategii instituționale proprii	32
1.4. Recomandări	33
CAPITOLUL II: BAZA MATERIALĂ DESTINATĂ ACTIVITĂȚII DE CERCETARE DEȚINUTĂ DE UNIVERSITĂȚI	34
2.1. Baza materială destinată cercetării universitare: definiții, forme de proprietate	34
2.2. Evoluția bazei materiale destinată activității de cercetare utilizată de către universitățile din coordonarea MEN în perioada 2015 – 2017	38
2.3. Comitetul Român pentru Infrastructurile Cercetării – atribuții, rol, activitate (roadmap național)	55
2.4. Platforma ERRIS	62
2.5. Percepția cadrelor didactice referitoare la baza materială în care se desfășoară activitatea de CDI	65
2.6. Concluzii	67
2.7. Recomandări	68
CAPITOLUL III: FINANȚAREA ACTIVITĂȚII DE CERCETARE	70
3.1. Contextul național și internațional în care se desfășoară activitatea de CDI	70
3.2. Finanțarea din fonduri publice	76
3.3. Finanțarea din fondurile externe nerambursabile	102
3.4. Fonduri atrase din mediul privat	104
3.5. Percepția conducerilor universităților referitor la finanțarea activităților de CDI	105
3.6. Percepția cadrelor didactice referitoare la finanțarea activităților de CDI	107
3.7. Concluzii	108
3.8. Recomandări	108
CAPITOLUL IV: RESURSA UMANĂ IMPLICATĂ ÎN ACTIVITATEA DE CERCETARE	110
4.1. Evoluția personalului didactic din universități în perioada 2015-2017	110
4.2. Personalul didactic și de cercetare implicat în activitatea de cercetare din cadrul universităților	114
4.3. Asigurarea calității resurselor umane implicate în activitățile de cercetare – condiție esențială pentru utilizarea eficientă a bazei materiale de studiu și cercetare deținută de către universități	117

4.4. Evaluarea performanțelor activității de cercetare desfășurate de către personalul didactic și de cercetare din universități	**130**
4.5. Punctul de vedere al cadrelor didactice privind dificultățile cu care acestea se confruntă în dezvoltarea carierei didactice și în desfășurarea activității de cercetare științifică universitară	**141**
4.6. Concluzii	**146**
4.7 Recomandări	**148**
CAPITOLUL V: REZULTATELE CERCETĂRII	**149**
5.1. Rezultatele activităților de cercetare – dezvoltare: categorii, evoluții	**149**
5.2. Înregistrarea în contabilitate a rezultatelor activităților de cercetare – dezvoltate și înscrierea acestora în registrul special de evidență	**157**
5.3. Valorificarea rezultatelor cercetării din universități	**159**
5.4. Percepția cadrelor didactice referitoare la valorificarea rezultatelor activităților de CDI	**167**
5.5. Concluzii	**167**
5.6. Recomandări	**168**
CAPITOLUL VI: EVALUĂRI ȘI CLASIFICĂRI NAȚIONALE ȘI INTERNAȚIONALE	**169**
6.1. Evaluări și clasificări naționale	**169**
6.2. Evaluări și clasificări internaționale, locul instituțiilor de învățământ superior românești în aceste ierarhii	**180**
6.3. Concluzii	**188**
6.4. Recomandări	**189**
IX. Punctul de vedere al conducerii entității auditate cu privire la aspectele constatate în urma auditului performanței	**190**
X. Măsurile luate de conducerea entității auditate în timpul misiunii de audit al performanței	**190**
XI. Recomandările formulate de auditorii publici externi în urma misiunii de audit al performanței	**190**

ACRONIME:

ANCSI –Autoritatea Națională pentru Cercetare Științifică și Inovare
ANCS – Autoritatea Națională pentru Cercetare Științifică
ANOSR - Alianța Națională a Organizațiilor Studențești din România
ARWU – The Academic of World Universities („Clasamentul Shanghai” al universităţilor)
CNATDCU - Consiliul Naţional de Atestare a Titlurilor, Diplomelor si Certificatelor Universitare
CNCS – Consiliul Național al Cercetării Științifice
CRIC – Comitetul Român pentru Infrastructuri de Cercetare
CNFIS – Consiliul Național pentru Finanțarea Învățământului Superior
CNCSIS – Consiliul Național al Cercetării Științifice din învățământul Superior
CDI – Cercetare, Dezvoltare, Inovare
ERRIS – Engage in the Romanian Research Infrastructures System – Registrul Național al Infrastructurilor de Cercetare
FP7 – Programul cadru 7 pentru cercetare și dezvoltare tehnologică
MEN – Ministerul Educației Naționale
MCI – Ministerul Cercetării și Inovării
PNCDI – Planul Național de Cercetare Dezvoltare Inovare
POSCCE – Programul Operațional …..
PIB – Produsul Intern Brut117
SNCDI – Strategia națională d130e cercetare, dezvoltare, inovare
URAP – University Ranking by A141cademic Performance

UEFISCDI - Unitatea Executivă pe146ntru Finanțarea Învățământului Superior, a Cercetării, Dezvoltării și Inovării148
AMGD – A149cademia de Muzica "Gheorghe Dima" din Cluj-Napoca
ASE – Academi149a de Studii Economice din București
SNSPA- Școala Naț157ională de Studii Politice si Administrative din București
TUIASI -Universitatea Tehnica "Gheorghe Asachi" din Iași
UPB -Universitatea Politehnica din București
UTCB - Universitatea Tehnica de Construcții București
UAIMB - Universitatea de Arhitectura si Urbanism "Ion Mincu" din București
USAMVB -Universitatea de Științe Agronomice si Medicina Veterinara din București
UNIBUC -Universitatea din București
UMFCDB -Universitatea de Medicina si Farmacie "Carol Davila" din București
UNMB -Universitatea Națională de Muzică din București
UNARTE - Universitatea Națională de Arte din București
UNATCB - Universitatea Națională de Arta Teatrală și Cinematografică "I. L. Caragiale" din București
UNEFSB - Universitatea Națională de Educație Fizică și Sport din București
UAB - Universitatea "1 Decembrie 1918" din Alba Iulia
UAV - Universitatea "Aurel Vlaicu" din Arad
UVABC - Universitatea "Vasile Alecsandri" din Bacău
UNITBV - Universitatea "Transilvania" din Brașov
UTCLUJ - Universitatea Tehnica din Cluj-Napoca
USAMVCJ - Universitatea de Științe Agricole si Medicina Veterinara din Cluj-Napoca
UBBCJ - Universitatea "Babeș-Bolyai" din Cluj-Napoca
UMFCJ - Universitatea de Medicina si Farmacie "Iuliu Hațieganu" din Cluj-Napoca
UADCJ -Universitatea de Arta si Design din Cluj-Napoca
UNIOVCT - Universitatea "Ovidius" din Constanta
UNIMACT - Universitatea Maritima din Constanta
UCV - Universitatea din Craiova
UMFCV -Universitatea de Medicina si Farmacie din Craiova
UGAL - Universitatea "Dunărea de Jos" din Galați
UAIASI - Universitatea de Științe Agricole si Medicina Veterinara "Ion Ionescu de la Brad" din Iasi
UAIC - Universitatea "Alexandru Ioan Cuza" din Iași
UMFIASI - Universitatea de Medicina si Farmacie "Gr. T. Popa" din Iași
UAGEIASI - Universitatea de Arte "George Enescu" din Iași
UORADEA - Universitatea din Oradea
UPET - Universitatea din Petroșani
UPIT - Universitatea din Pitesti
UPGPL - Universitatea "Petrol-Gaze" din Ploiești
UEMR - Universitatea "Eftimie Murgu" din Reșița
ULBS - Universitatea "Lucian Blaga" din Sibiu
USV - Universitatea "Stefan Cel Mare" din Suceava
UVTG - Universitatea "Valahia" din Târgoviște
UCB - Universitatea "Constantin Brâncuși" din Târgu Jiu
UPMTGM - Universitatea "Petru Maior" din Târgu Mureș
UMFTGM - Universitatea de Medicina si Farmacie din Târgul Mureș
UATGM - Universitatea de Arte din Târgul Mureș
UPTM - Universitatea "Politehnica" din Timișoara
USABTM - Universitatea de Științe Agricole si Medicina Veterinara a Banatului din Timișoara
UVT - Universitatea de Vest din Timișoara
UMFTM - Universitatea de Medicina si Farmacie "Victor Babeș" din Timișoara

LISTA IMAGINILOR, FIGURILOR, GRAFICELOR ȘI A TABELELOR

Anexa nr. 1	Adresa nr. 485/GP/12.10.2018	1-26
Anexa nr. 2	Adresa nr. 566/GP/20.11.2018	27-30
Anexa nr. 3	Adresa nr. 609/GP/13.12.2018	31-37
Anexa nr. 4	Situația obiectivelor de investiții finalizate și a imobilelor achiziționate, în perioada 2015-2018	38-40
Anexa nr. 5	Evoluția activelor fixe prezentată în situațiile financiare în perioada 2015-2017	41-42
Anexa nr. 6	Evoluția activelor fixe destinate activității CDI în perioada 2015-2017	43-44
Anexa nr. 7	Situația finanțării de bază din universități în perioada 2015-2017	45
Anexa nr. 8	Situația finanțării suplimentare în perioada 2015-2017	46
Anexa nr. 9	Ponderile indicatorilor de calitate 2016-2017	47
Anexa nr. 10	Situația sumelor alocate universităților pentru finanțarea studiilor universitare de doctorat în perioada 2015-2017	48
Anexa nr. 11	Sumele alocate universităților în anul 2016 și 2017 din Fondul pentru dezvoltare instituțională	49
Anexa nr. 12	Sumele alocate universităților de stat în cadrul Planurilor Naționale de Cercetare Dezvoltare Inovare (II și III)	50
Anexa nr. 13	Sumele alocate universităților de stat pentru manifestări științifice și evenimente asociate	51
Anexa nr. 14	Sumele accesate de universități în perioada 2015-2017 din fonduri externe nerambursabile	52
Anexa nr. 15	Sumele accesate de universități în perioada 2015-2017 din contracte încheiate cu mediul de afaceri	53
Anexa nr. 16	Fișa postului din Contractul colectiv de muncă la nivel de Sector de Activitate Învățământ superior și cercetare nr. 59495/2012	54-59
Anexa nr. 17	Situația detaliată a statisticilor furnizate de către respondenți – baza materială	60-37
Anexa nr. 18	Situația detaliată a statisticilor furnizate de către respondenți – finanțarea activității de CDI	68-70
Anexa nr. 19	Situația detaliată a statisticilor furnizate de către respondenți –resursa umana	71-133
Anexa nr. 20	Situația detaliată a statisticilor furnizate de către respondenți – rezultatele cercetării	134-136
Anexa nr. 21	Situația respondenților pe domenii și categorii de universități	137-139
Anexa nr. 22	Nota de conciliere	140-151

Tabelul nr. 1	Ținte SNCDI 2014-2020	30
Tabelul nr. 2	Proiecția bugetară realizată pentru finanțarea SNCDI 2014-2020	31
Tabelul nr. 3	Suprafețele de teren primite de universitățile din categoria Arhitectură, artă, sport	52
Tabelul nr.4	Lista infrastructurilor de cercetare deținute de instituțiile de învățământ superior incluse în roadmap-ul 2017-2015	60
Tabelul nr. 5	Distribuția organizațiilor, infrastructurilor de cercetare si a echipamentelor după forma de proprietate	64
Tabelul nr. 6	Top 20 organizații după numărul de infrastructuri de cercetare	64
Tabelul nr. 7	Top 20 organizații după numărul de echipamente	64
Tabelul nr. 8	Situația încasărilor realizate de universități din contractele încheiate urmare accesării platformei ERRIS	65

Tabelul nr. 9	Cheltuieli totale pentru activitatea de cercetare – dezvoltare ca % din PIB	70
Tabelul nr. 10	Cheltuieli totale pentru activitatea de cercetare – dezvoltare ca % din PIB – țări din fostul bloc vestic	71
Tabelul nr. 11	Evoluția PIB în perioada 2010-2017	72
Tabelul nr. 12	Evoluția PIB și a investițiilor în cercetare in perioada 2010 – 2017	72
Tabelul nr. 13	Previziunile privind procentele alocate din PIB pentru activitatea de cercetare – dezvoltare (stabilite la nivelul anului 2010)	72
Tabelul nr. 14	Situația comparativa a indicatorilor propuși în PNR 2011-2013 și nivelurile efectiv realizate	73
Tabelul nr. 15	Cheltuieli totale alocate CDI pe sectoare de performanță	73
Tabelul nr. 16	Cheltuieli totale alocate CDI pe tipuri de cheltuieli	74
Tabelul nr. 17	Cheltuieli alocate CDI pe tipuri de cheltuieli în sectorul învățământ superior	75
Tabelul nr. 18	Valori comparative granturi alocate per student și costuri reale pentru programe de studii	79
Tabelul nr. 19	Evoluția alocației medii per student fizic/student echivalent în perioada 2010-2017	79
Tabelul nr. 20	Lista indicatorilor de calitate utilizați în anul 2016 și 2017 la repartizarea finanţării suplimentare	81
Tabelul nr. 21	Structura granturilor doctorale în perioada 2015-2017	89
Tabelul nr. 22	Situația sumelor alocate pentru finanțarea școlilor doctorale în perioada 2015-2017 pe categorii de universități	89
Tabelul nr. 23	Situația sumelor alocate din planul sectorial ADER 2020	97
Tabelul nr. 24	Situația instalațiilor și obiectivelor de interes național deținute de universitățile de stat și aprobate pentru finanțare în perioada 2015-2017	98
Tabelul nr. 25	Situația sumelor alocate universităților în perioada 2015-2017 pentru subvenționarea literaturii	98
Tabelul nr. 26	Evoluția alocațiilor bugetare privind finanțarea instituțională și cea complementară (alocată pe baze competiționale) acordată instituțiilor de învățământ superior în perioada 2015-2017	100
Tabelul nr. 27	Situația domeniilor de știință în care ponderea gradului de neîndeplinire a standardelor minimale de ocupare este peste medie	143
Tabelul nr. 28	Situația numerică a rezultatelor cercetării 2015-2017	149
Tabelul nr. 29	Situația rezultatelor cercetării pe categorii de universități	151
Tabelul nr. 30	Numărul rezultatelor cercetării de tip *documentații, studii, lucrări, planuri, scheme și alte asemenea* obținute de universități în perioada 2015-2017	152
Tabelul nr. 31	Numărul rezultatelor cercetării de tip *cereri pentru brevete de invenție, certificate de înregistrare a desenelor și modelelor industriale și alte asemenea depuse* obținute de universități în perioada 2015-2017	153
Tabelul nr. 32	Numărul rezultatelor cercetării de tip brevete de invenție, certificate de înregistrare a desenelor și modelelor industriale și altele asemenea obținute de universități în perioada 2015-2017	153
Tabelul nr. 33	Numărul rezultatelor cercetării de tip *tehnologii, procedee, produse informatice, rețete, formule, metode și altele asemenea* obținute de universități în perioada 2015-2017	154

Tabelul nr. 34	Numărul rezultatelor cercetării de tip *obiecte fizice și produse realizate în cadrul derulării contractului respectiv* obținute de universități în perioada 2015-2017	155
Tabelul nr. 35	Numărul rezultatelor cercetării de tip *colecții și baze de date conținând înregistrări analogice sau digitale, izvoare istorice, eșantioane, specimene, fotografii, observații, roci, fosile si altele asemenea, împreună cu informațiile necesare arhivării, regăsirii și precizării contextului în care au fost obținut* realizate de universități în perioada 2015-2017	156
Tabelul nr. 36	Numărul rezultatelor cercetării de tip *creații biologice noi în domeniul producției vegetale și producției animale*-soiuri, hibrizi, *linii, populații, cu performanțe superioare și rezistente la condițiile climatice și la boli, verigi tehnologice* obținute de universități în perioada 2015-2017	157
Tabelul nr. 37	Clasificarea rezultatelor din cercetare-dezvoltare (după Ordinul 3845/2009)	160
Tabelul nr. 38	Universitățile din România în clasamentul SC Imago -2015, 2016, 2017	183
Tabelul nr. 39	Universitățile din România în clasamentul URAP 2015/2016, 2016/2017, 2017/2018	185

Graficul nr. 1	Evoluția activelor fixe prezentată în situațiile financiare în perioada 2015 – 2017	35
Graficul nr. 2	Situația detaliată a creșterilor activelor fixe deținute de către universitățile aflate în coordonarea MEN, în perioada 2015 - 2017	36
Graficul nr. 3	Situația detaliată a diminuărilor activelor fixe deținute de către universitățile aflate în coordonarea MEN, în perioada 2015 - 2017	36
Graficul nr. 4	Situația repartizării pe forme de proprietate a activelor fixe aflate în patrimoniul universităților la data de 31.12.2017	36
Graficul nr. 5	Situația ponderii activelor fixe destinate activității CDI în totalul activelor fixe deținute de universități	38
Graficul nr. 6	Evoluția ponderii activelor fixe destinate CDI în totalul activelor fixe ale universităților	38
Graficul nr. 7	Repartizarea pe forme de proprietate a valorii activelor	39
Graficul nr. 8	Evoluția ponderii activelor fixe destinate activității de cercetare în totalul activelor fixe deținute de universități - AV	39
Graficul nr. 9	Evoluția ponderii terenurilor destinate activității didactice/de cercetare în totalul suprafețelor de teren deținute de universități - AV	39
Graficul nr. 10	Ponderea suprafețelor de teren deținute de către universitățile de agronomie în totalul suprafețelor din stațiunile didactice/de cercetare - AV	40
Graficul nr. 11	Ponderea valorii suprafețelor de teren deținut de universități în totalul valorii terenurilor din stațiunile didactice/de cercetare -AV	40
Graficul nr.12	Repartizarea pe forme de proprietate a terenurilor destinate activității didactice/de cercetare prezentate de universități la data de 31.12.2017 -AV	40
Graficul nr.13	Ponderea valorii terenurilor din stațiunile/fermelor didactice/de cercetare pe forme de proprietate la data de 31.12.2017 -AV	40
Graficul nr.14	Ponderea valorică a destinației terenurilor din stațiunile de cercetare -AV	42

Graficul nr.15	Ponderea pe destinații a suprafețelor de teren din stațiunile de cercetare -AV	42
Graficul nr.16	Situația pe universități a destinației suprafețelor de teren din stațiunile de cercetare/didactice - AV	42
Graficul nr.17	Ponderea valorii terenurilor în totalul activelor destinate activității CDI -AV	43
Graficul nr. 18	Ponderea celorlalte active în totalul activelor destinate activitățtii de cercetare -AV	43
Graficul nr.19	Evoluția ponderii activelor fixe destinate activității de cercetare, deținute de universitățile tehnice, în totalul activelor fixe ale acestora - T	45
Graficul nr 20	Evoluția ponderii activelor fixe destinate activității de cercetare în totalul activelor fixe deținute de universitățile din categoria științe, socio – uman și economic, în perioada 2015 – 2017 - ST	46
Graficul nr.21	Evoluția ponderii activelor fixe necorporale, instalațiilor tehnice, aparaturii și echipamentelor destinate activității de cercetare în totalul acestor categorii de activelor fixe deținute de universitățile din categoria științe, socio – uman și economic, în perioada 2015 – 2017	47
Graficul nr.22	Evoluția ponderii activelor fixe destinate activității de cercetare în totalul activelor fixe deținute de către universitățile de medicină în perioada 2015 – 2017 - M	49
Graficul nr. 23	Măsura în care cadrelor didactice li se asigură acces neîngrădit în baza materială destinată cercetării (pe categorii de universități)	66
Graficul nr.24	Structura cheltuielilor de CDI în perioada 2010-2017	73
Graficul nr.25	Evoluția cheltuielilor de CDI pe tipuri de cheltuieli (pe total sectoarele de performanță)	75
Graficul nr.26	Evoluția cheltuielilor de CDI alocate învățământului superior pe tipuri de cheltuieli	76
Graficul nr.27	Ponderea indicatorilor de calitate din clasa 2 – 2016- 2018 - universități din categoria „TEHNICE”	83
Graficul nr.28	Ponderea indicatorilor de calitate din clasa 2 – 2016- 2018 - universități din categoria „AGRONOMIC, VETERINAR”	84
Graficul nr.29	Ponderea indicatorilor de calitate din clasa 2 – 2016- 2018 - universități din categoria „MEDICINĂ”	84
Graficul nr.30	Ponderea indicatorilor de calitate din clasa 2 – 2016- 2018 - universități din categoria „ȘTIINȚE SOCIO-UMAN, ECONOMIC”	85
Graficul nr.31	Ponderea indicatorilor de calitate din clasa 2 – 2016- 2018 - universități din categoria „ARHITECTURĂ, ARTĂ, SPORT”	85
Graficul nr.32	Ponderea indicatorilor de calitate din clasa 2 – 2016- 2018 - universități din categoria „COMPREHENSIVE”	86
Graficul nr.33	Situația finanțărilor din planul național de cercetare dezvoltare inovare (II +III	96
Graficul nr.34	Graficul nr.: Situația finanțărilor din planul național de cercetare dezvoltare inovare (II+III) pentru universitățile din categoriile: tehnice și științe socio-uman, economic	96
Graficul nr.35	Situația sumelor alocate universităților în perioada 2015-2017 din fonduri externe nerambursabile	103
Graficul nr.36	Situația comparativă a sumelor atrase de universități din finanțarea națională și a celor din fonduri externe nerambursabile	104

Graficul nr.37	Situația sumelor atrase de universități din contracte încheiate cu mediul de afaceri în perioada 2015-2017	105
Graficul nr.38	Evoluția personalului didactic din universitățile aflate în coordonarea MEN în perioada 2015 - 2018	110
Graficul nr.39	Evoluția personalului didactic pe categorii de universități în perioada 2015 - 2018	111
Graficul nr.40	Evoluția personalului didactic titular și asociat din universitățile aflate în coordonarea MEN în perioada 2015 – 2018	112
Graficul nr.41	Evoluția personalului didactic titular pe categorii de universități în perioada 2015 – 2018	112
Graficul nr.42	Evoluția personalului didactic asociat pe categorii de universități în perioada 2015 – 2018	113
Graficul nr.43	Evoluția personalului didactic titular și asociat pe funcții didactice în perioada 2015 – 2018	113
Graficul nr.44	Ponderea personalului didactic pe funcții didactice în perioada 2015 – 2018	114
Graficul nr.45	Evoluția personalului CD&C în perioada 2015-2017	114
Graficul nr. 46	Evoluția CD&C conducător de doctorat, pe categorii de universități	115
Graficul nr. 47	Evoluția CD&C raportat pe categorii de universități	115
Graficul nr. 48	Ramuri de știință în care numărul de posturi a fost diminuat cu mai mult de 50 de posturi	116
Graficul nr. 49	Ramuri de știință în care numărul de posturi a fost majorat	116
Graficul nr. 50	Reprezentarea grafică a ponderii fiecărei categorii de rezultate ale cercetării în total rezultate	150
Graficul nr. 51	Evoluția grafică a rezultatelor activității de CDI pe categorii de universități, perioada 2015-2017	151
Graficul nr. 52	Evoluția grafică a rezultatelor CDI de tip documentații, studii, lucrări, planuri, scheme și alte asemenea	152
Graficul nr.53	Evoluția grafică a rezultatelor CDI de tip cereri pentru brevete de invenție, certificate de înregistrare a desenelor și modelelor industriale și alte asemenea depuse	153
Graficul nr.54	Evoluția grafică a rezultatelor activității de CDI de tip brevete de invenție, certificate de înregistrare a desenelor și modelelor industriale și altele asemenea	154
Graficul nr. 55	Evoluția grafică a rezultatelor CDI de tip tehnologii, procedee, produse informatice, rețete, formule, metode și altele asemenea	155
Graficul nr. 56	Evoluția rezultatelor activității de CDI de tip obiecte fizice și produse realizate în cadrul derulării contractului respectiv	155
Graficul nr. 57	Evoluția grafică a rezultatelor activității de CDI de colecții și baze de date conținând înregistrări analogice sau digitale, izvoare istorice, eșantioane, specimene, fotografii, observații, roci, fosile si altele asemenea, împreună cu informațiile necesare arhivării, regăsirii și precizării contextului în care au fost obținut	156
Graficul nr. 58	Evoluția grafică a rezultatelor CDI de creații biologice noi în domeniul producției vegetale și producției animale-soiuri, hibrizi, linii, populații, cu performanțe superioare și rezistente la condițiile climatice și la boli, verigi tehnologice	157
Graficul nr. 59	Evoluția grafică privind locul ocupat de primele zece universități din România în clasamentul SCIMAGO 2015, 2016, 2017 - Ierarhia mondială	184

Graficul nr. 60	Evoluția grafică privind locul ocupat de universitățile din România în clasamentul URAP 2015/2016 - Ierarhia europeană - verde și Ierarhia mondială - albastru	186
Graficul nr. 61	Evoluția grafică privind locul ocupat de universitățile din România în clasamentul URAP 2016/2017 - Ierarhia europeană – verde și Ierarhia mondială - albastru	186
Graficul nr. 62	Evoluția grafică privind locul ocupat de universitățile din România în clasamentul URAP 2017/2018 - Ierarhia europeană - verde și Ierarhia mondială -albastru	187

Figura nr. 1	Tabloul de bord european privind inovarea 2018 –clasamentul pe țări	71
Figura nr. 2	Asocierea mediului universitate – societate – economie în valorificarea rezultatelor CD	161

Strada Lev Tolstoi, nr. 22-24, Sector 1, cod 011948, București
Telefon: +(40) 21.3078.740;
Fax: +(40) 21.3078.889;
Website: www.curteadeconturi.ro
E-mail: DepartamentIX@rcc.ro

romania2019.eu
Preşedinţia României la Consiliul Uniunii Europene

Departamentul IX

RAPORT DE AUDIT AL PERFORMANȚEI

Auditul performanței administrării bazei didactice de studiu și cercetare, deținută de instituțiile de învățământ superior

București, 19 aprilie 2019

I. Introducere

Subsemnatele **....** având funcția de auditori publici externi în cadrul **Curții de Conturi a României - Departamentul IX, Direcția 2**, în temeiul **Legii nr. 94/1992** *privind organizarea şi funcţionarea Curţii de Conturi, republicată*, şi a delegaţiilor nr. ..., ... am efectuat în perioada 03.09.2018 – 18.04.2019 misiunea de auditul performanței intitulată „***Auditul performanței administrării bazei didactice de studiu și cercetare, deținută de instituțiile de învățământ superior"*** **la Ministerul Educației Naționale (**denumit în continuare ministerul educației) cu sediul în București, Bd. G-ral H.M. Berthelot nr. 28-30, sectorul 1, C.I.F 13729380 (e-mail cabinet@gov.edu.ro) **și Ministerul Cercetării și Inovării (**denumit în continuare ministerul cercetării) cu sediul principal în municipiul București, str. I.D. Mendeleev nr. 21-25, sector 1, având codul unic de înregistrare nr. 36904048 (e-mail: contact@research.gov).

Perioada de timp care a fost în atenția acțiunii de audit al performanței: 01.01.2015 – 31.12.2017.

În perioada supusă verificării şi în timpul misiunii de audit al performanței, conducerea executivă a **Ministerului Educației Naționale**, a fost asigurată de către:

Funcția	Nume și prenume	Perioada
Ministru		16.12.2014-17.11.2015
		17.11.2015 – 07.07.2016
		07.07.2016 – 04.01.2017
		04.01.2017-30.06.2017
		30.06.2011-29.01.2018
		29.01.2018-02.10.2018
		02.10.2018-16.11.2018
		16.11.2018-prezent
Secretar de stat		11.02.2010-26.06.2017
		27.03.2014-06.09.2016
		15.01.2013-07.01.2013
		22.01.2015-23.10.2015
		20.07.2016-05.01.2017
		25.02.2016-05.01.2017
		06.09.2016-09.01.2017
		01.09.2016- 27.12.2016
		04.10.2016-05.01.2017

		05.01.2017-23.02.2017
		25.01.2017-29.11.2017
		10.04.2017-28.03.2018
		06.01.2017-prezent
		08.03.2017-prezent
		30.01.2018-prezent
		28.03.2018-prezent

În perioada supusă verificării şi în timpul misiunii de audit al performanței, conducerea executivă a **Ministerului Cercetării și Inovării**, a fost asigurată de către:

Nr. Crt. crt.	Funcția	Numele și prenumele	Perioada
1.	Ministru		29.01.2018- 12.09.2018
			16.09.2018-26.10.2018
			26.10.2018 - prezent
2.	Secretar de Stat		05.02.2018 - prezent
			27.06.2017 - prezent

Misiunea de audit al performanței a fost efectuată în conformitate cu standardele proprii de audit ale Curții de Conturi, elaborate pe baza standardelor internaționale de audit INTOSAI (Organizația Internațională a Instituțiilor Supreme de Audit).

II. Scopul, obiectivele și atribuțiile prevăzute în actele normative în baza cărora funcționează entitatea. Modul de organizare și funcționare. Principalele date din situațiile financiare încheiate pentru perioada cuprinsă în acțiunea de audit al performanței

❖ **Ministerul Educației Naționale**

Ministerul are sediul principal în municipiul Bucureşti, str. Gen. H.M Berthelot nr. 28-30, sectorul 1. Organizarea și funcționarea sa s-a realizat în baza Legii nr. 90/2001, pentru anul 2014 structura sa fiind stabilită în baza prevederilor OUG nr. 96/2012, aprobată prin Legea nr. 71/2013.

Conform bilanțurilor, pentru perioada decembrie 2015 - decembrie 2017, rezultă următoarele:

-lei-

DENUMIREA INDICATORILOR	Sold la sfârșitul anului 2015	Sold la sfârșitul anului 2016	Sold la sfârșitul anului 2017	Creștere / descreștere (+ /-)
0	1	2	3	4 = 3-1
ACTIVE NECURENTE	17.780.546.623	19.877.629.270	19.542.654.324	1.762.107.701
ACTIVE CURENTE	4.533.097.170	4.656.694.029	4.624.766.632	91.669.462
DATORII NECURENTE	213.751.559	609.398.621	920.907.242	707.155.683
DATORII CURENTE	6.982.888.380	7.293.889.270	5.742.129.537	1.240.758.843
CAPITALURI PROPRII	15.117.003.854	16.631.035.408	17.504.384.177	2.387.380.323

Din analiza datelor s-au constatat următoarele:

Activele necurente au înregistrat în anul 2017, comparativ cu anul 2015, o creștere în valoare de 1.762.107.701 lei. Această creștere s-a datorat achizițiilor de active fixe necorporale și active fixe corporale de tipul instalațiilor tehnice, mijloacelor de transport, mobilierului, aparaturii birotice, achiziții realizate din toate sursele de finanțare și creșterilor din reabilitarea școlilor și grădinițelor parțial recepționate (soldul contului 231), corectate cu valoarea bunurilor casate și calculul amortizării.

Activele curente au înregistrat o creștere în sumă de 91.669.462 lei în anul 2017 comparativ cu anul 2015. Acest fapt s-a datorat creșterii valorii stocurilor, dar și creșterii valorii disponibilului în conturi deschise la trezorerii sau bănci comerciale.

Datoriile necurente au înregistrat în anul 2017, comparativ cu anul 2015, o creștere în sumă de 707.155.683 lei, produsă de creșterea valorii provizioanelor pentru litigii.

Capitalurile proprii au crescut în anul 2017 comparativ cu anul 2015 cu suma de 2.387.380.323 lei, urmare creșterii valorii fondurilor ce le compun (valoarea fondului bunurilor care alcătuiesc domeniul public al statului, a fondului bunurilor care alcătuiesc proprietatea privată a instituției publice, etc.), dar și a valorii rezultatului reportat și a rezultatului patrimonial al exercițiului.

❖ **Ministerul Cercetării și Inovării**

Situația fondurilor publice utilizate de către entitatea auditată – MCI centralizat în cursul exercițiului financiar al anului 2017, se prezintă astfel:

-lei-

DENUMIREA INDICATORILOR	Sold la sfârșitul anului 2015	Sold la sfârșitul anului 2016	Sold la sfârșitul anului 2017	Creștere / descreștere (+ /-)
0	1	2	4	5
ACTIVE NECURENTE	407.728.461	399.578.392	98.676.785	-1.580.178
ACTIVE CURENTE	96.033.059	358.389.067	430.740.392	99.212.628
DATORII NECURENTE	2.830.384	395.423	394.032	-1.391
DATORII CURENTE	1.713.428.850	2.161.955.450	1.818.030.956	-283.466.362
CAPITALURI PROPRII	1.212.497.714	1.404.383.414	1.289.007.811	381.100.203

Din analiza datelor s-au constatat următoarele:

Valoarea activelor fixe necorporale la 31.12.2017 a înregistrat o creștere față de față de soldul de la începutul anului diferența rezultând în principal din achiziția de către IFA (în subordinea MCI) de programe informatice, licențe windows și aplicații office în valoare de 39.448 lei.

Valoarea activelor fixe corporale la 31.12.2017 a înregistrat o scădere cu cca. 20% ca urmare a intrarilor de active fixe corporale și amortizarea cumulată în această perioadă. În perioada analizată, s-au achiziționat calculatoare, sisteme informatice, autoturism, barieră auto, copiator, seif în valoare de 16.709.664 lei (MCI aparat propriu - 16.366.202 lei, IFA 277.860 lei și ASR 65.602 lei)

- stocuri - **creștere** în sumă de **2.881.626** lei;
- creanțe din operațiuni cu fonduri externe nerambursabile și fonduri de la buget - **diminuare** în sumă **1.849.104** lei;
- conturi la trezorerie - .**creștere** în sumă de **100.108.561** lei.

Terenuri și clădiri în valoare totală de 90.148.508 lei.

Valoarea activelor financiare *la 31.12.2017 a scăzut cu cca. 12% față de începutul de an.* MCI a achiziționat în 2013 acțiuni la SC INCERTRANS SA în valoare de 2.243.060 lei, iar în 2015 a achiziționat acțiuni la SC IPROA Brașov în valoare de 192.318 lei. Valoarea acestora s-a diminuat cu 327.130 lei ca urmare a reducerii capitalului social subscris și vărsat al SC INCERTRANS SA.

Creanțele curente au înregistrat o crestere de cca. 36%. Din totalul de 412 mil lei - creanțe curente la 31.12.2017, cca. 400 mil lei reprezintă "sumă de primit de la CE aferentă fondurilor europene".

Totalul datoriilor raportate în bilanțul contabil la 31.12.2017 a fost în sumă de ***1.818.424.988 lei mai mic cu 283.467.964 lei*** față de începutul anului, din care 1.387.596.947 lei reprezintă decontari privind încheierea execuției bugetului de stat și 421.246.211 lei reprezintă datorii din operatiuni cu fonduri externe nerambursabile.

III. Prezentarea obiectivelor generale și specifice

În cadrul acțiunii de audit al performanței, conform mandatului oferit de conducerea Departamentului IX din cadrul Curții de Conturi s-au urmărit următoarele:

a) evaluarea economiilor realizate în gestionarea fondurilor alocate pentru realizarea programului /proiectului/procesului/activității, respectiv stabilirea măsurii în care, prin politicile și practicile de management, se asigură minimizarea costului resurselor alocate, fără a se compromite realizarea în bune condiții a obiectivelor stabilite;

b) eficiența realizării resurselor umane, materiale, financiare, respectiv maximizarea rezultatului programului/proiectului/procesului/activității, în relație cu resursele utilizate și stabilirea raportului dintre rezultatele obținute și costul resurselor utilizate în vederea obținerii acestora;

c) eficacitatea utilizării fondurilor publice, respectiv stabilirea gradului de îndeplinire a obiectivelor declarate ale programului/proiectului/procesului/activității, precum și compararea impactului efectiv realizat cu impactul dorit.

IV. Sinteza principalelor constatări și concluzii rezultate

Urmare prezentei misiuni de audit al performantei, s-au formulat următoarele concluzii:

CAPITOLUL I: STRATEGII ȘI POLITICI ÎN DOMENIUL CERCETĂRII ȘTIINȚIFICE

Urmare analizei efectuate asupra răspunsurilor transmise de instituțiile de învățământ superior la întrebările formulate în chestionarul nr. 1 s-a constatat următoarele:

❖ Universitățile au elaborat strategii proprii privind activitatea de CDI fie ca documente de sine stătătoare fie făcând parte din alte documente referitoare la activitatea instituției de învățământ superior (ex. carta universitară, planul managerial al rectorului, planul strategic, cartea albă a cercetării, etc.).

❖ Sunt universități care nu au asociat obiectivelor asumate indicatori de rezultat, termene de realizare și responsabili cu atingerea obiectivelor.

Totodată, în majoritatea instituțiilor, strategiile elaborate nu sunt însoțite de documente de planificare a activităților necesare atingerii obiectivelor asumate, inclusiv planificare bugetară. În acest mod nu este asigurată predictibilitatea atingerii obiectivelor și nici monitorizarea modului de implementare a strategiilor proprii. Evaluarea propriilor strategii se realizează, de regulă, cu ocazia prezentării de către rectori a raportului anual.

❖ Strategiile proprii de CDI ale instituțiilor de învățământ superior nu sunt construite, în unele cazuri, pornind de la obiectivele principale ale Strategiei naționale. Consecința acestui fapt este aceea că, în acele situații, temele de cercetare puse în practică nu pot fi asociate unui obiectiv al Strategiei naționale dar converg către atingerea unor obiective asumate de universitatea/facultatea care le realizează;

❖ Crearea/modernizarea/dezvoltarea bazei materiale destinate activității de CDI este un obiectiv prezent în toate strategiile proprii dezvoltate de universități. Totodată, asigurarea mentenanței și reparațiilor curente pentru echipamentele existente este un obiectiv asumat de majoritatea universităților. Aceste obiecte își găsesc aplicabilitatea în cadrul universităților care fac eforturi (așa cum se va arăta în capitolele următoare) de identificare a surselor financiare necesare îndeplinirii acestora. Este de remarcat dar și de salutat, totodată, efortul universităților de a-și dezvolta/întreține baza materială afectată activității de cercetare din fonduri proprii inclusiv din proiecte cu finanțare europenă/internațională nerambursabilă. Atragerea de finanțări pentru sprijinirea infrastructurilor de cercetare trebuie să reprezinte responsabilitatea instituțiilor de învățământ superior care le coordonează. Instituțiile statului sunt responsabile însă pentru finanțarea subsidiară a infrastructurilor de cercetare cu relevanță națională, precum și pentru participarea României la infrastructurile de cercetare coordonate la nivel european și internațional. Prin urmare, instituțiile și organizațiile care coordonează infrastructuri de cercetare au responsabilitatea de a iniția demersuri în vederea atragerii de utilizatori și implicit de finanțări și din alte surse decât bugetul public national

CAPITOLUL II: BAZA MATERIALĂ DESTINATĂ ACTIVITĂȚII DE CERCETARE DEȚINUTĂ DE UNIVERSITĂȚI

• În perioada 2015 – 2018 au fost achiziționate 10 imobile și finalizate un număr de 26 investiții, acțiuni pentru a căror realizare au fost utilizate de la bugetul de stat sume în valoare de 364.620.433,61 lei ceea ce

reprezintă 60,32 % din valoarea totală a celor 36 investiții, iar înregistrarea acestora s-a realizat în domeniul privat al universităților.

- De-a lungul celor 6 ani de la intrarea în vigoare a Legii nr. 1/2011 au fost semnalate carențe, inadvertențe și imperfecțiuni ale acesteia, privind apărarea domeniului public/privat al statului și al gestionării fondurilor publice, atât prin actele Curții de Conturi a României cât și prin situațiile cu care se confruntă universitățile, materializate în dosare aflate pe rolul instanțelor de judecată, articolul 226 nu a fost modificat astfel încât să reprezinte un instrument eficient în apărarea intereselor statului Român.
- Deși toate universitățile au constituit infrastructuri de cercetare, au derulat proiecte în acest sens și au încheiat contracte cu mediu social și economic pentru realizarea obiectivelor pentru care au construit respectivele infrastructuri, acestea nu au fost grupate, în toate cazurile, într-o structură de cercetare-dezvoltare, fără personalitate juridică înființată printr-o decizie a conducerii universității, cu o misiune și un regulament propriu de funcționare în cadrul universității, cu o titulatură, personal și conducere proprii și cu activitate evidențiată distinct în cadrul contabilității universității pentru a oferi o imagine de ansamblu a performanțelor economice și financiare ale acestor infrastructuri și a activității de cercetare desfășurată de către universitate. În toate cazurile se remarcă eforturile depuse de universități pentru asigurarea unei baze materiale corespunzătoare necesităților acestora, însă dispersarea elementelor de infrastructură în tot spațiul universitar și implicarea acestora în activitatea didactică a condus la obținerea unui grad de uzură mai ridicat, direct proporțional cu procentul de implicare al echipamentelor în procesul didactic.
- Faptul că atât elementele de infrastructură cât și echipamentele din dotarea acestora au fost realizate/achiziționate în cadrul diferitelor proiecte cu finanțare externă/internă, asigurarea sustenabilității acestora, ulterior finalizării proiectelor au creat în multe cazuri situația ca în prezent multe universități să dispună de echipamente cu un grad de uzură calculată ridicat (determinat în funcție de ajustările de valoare calculate). Această situație este prezentată și de reprezentanții universităților care subliniază necesitatea asigurării unei finanțări predictibile a activității de cercetare, nu numai din fonduri atrase, multe dintre acestea fiind dispuse să suporte investițiile din veniturile proprii.
- Deși marea majoritate a reprezentanților universităților consideră că baza materială destinată activității de cercetare este suficientă, subliniază nevoia identificării unor surse de finanțare care să conducă la menținerea acesteia la un nivel acceptabil și în concordanță cu standardele impuse de specificul acestei activități. Acest aspect este subliniat și de gradul de uzură fizică și morală apreciat de către universități, care de asemenea se situează la un nivel ridicat.
- Având în vedere misiunea universităților, care presupune îmbinarea activității didactice cu cea de cercetare, baza materială constituită/dezvoltată de către acestea pentru activitatea de cercetare este utilizată și în procesul didactic. Marea majoritate a universităților au apelat la această practică, numărul elementelor de infrastructură de cercetare utilizate exclusiv în activitatea de cercetare fiind redus comparativ cu numărul total al acestora declarat de către universități. Această utilizare mixtă a bazei materiale destinată activității de cercetare a condus la creșterea gradului mediu de uzură fizică al echipamentelor. În cazul infrastructurii utilizată exclusiv în activitatea de cercetare situația este inversă, universitățile apreciind un grad ridicat al uzurii morale a echipamentelor. În ambele situații se impune necesitatea identificării surselor financiare pentru aducerea/menținerea infrastructurii la un nivel optim.
- Universitățile care au primit în administrare terenuri agricole din domeniul public/privat al statului s-au confruntat și au în continuare pe rol litigii care vizează reconstituirea dreptului de proprietate, situații care au condus în majoritatea cazurilor la diminuarea respectivelor suprafețe. În aceste condiții, demersurile de intabulare a proprietăților Statului Român aflate în administrarea universităților sunt îngreunate, iar lipsa de operativitate conduce la apariția unor noi litigii.
- Conform prevederilor Strategiei 2007-2013, în aprilie 2007 a fost înfiinţat Comitetul Român pentru Infrastructurile Cercetării – CRIC prin Decizia președintelui Autorității Naționale pentru Cercetare Științifică nr. 9105/02.04.2007 pentru înființarea Comitetului Român pentru Infrastructurile Cercetării - CRIC. Comitetul a fost format din 5 reprezentanţi ai comunităţii ştiinţifice şi 4 reprezentanţi ai agenţiilor de finanţare (ministere implicate în finanţarea cercetării), ca forum strategic consultativ al ANCS pentru planificarea pe termen lung şi alocarea eficientă a resurselor necesare pentru dezvoltarea infrastructurii de cercetare. În acest scop având ca atribuție elaborarea de rapoarte si formularea de recomandări pentru alocarea resurselor în crearea,

dezvoltarea şi utilizarea infrastructurii de cercetare de interes naţional şi de interes pentru comunitatea ştiinţifică românească.

- Constituit pentru ridicarea condiționalității ex-ante "1.2 Infrastructura de cercetare și inovare, CRIC înființat în cursul anului 2007 și-a desfășurat activitatea doar în anii 2007 și 2008, în anul 2016 fiind reînființat ca o necesitate rezultată din Strategia națională de Cercetare Dezvoltare Inovare 2014-2020. Din actele normative prin care a fost reînființat CRIC rezultă faptul că în cursul anului 2018 acesta trebuia să monitorizeze implementarea Roadmap-ului national urmând ca în cursul anului 2019 să elaboreze **Raportul de strategie privind infrastructurile de cercetare și actualizarea Roadmap-ului national**. Iată că suntem deja la finele primului trimestru al anului 2019 iar activitatea ce trebuia derulată în cursul anului 2018 întârzie, Ministerul Cercetării și Inovării neputând prezenta echipei de audit nici un document din care să rezulte desfășurarea acestei activități. Această situație ne îndreptățește să ne întrebăm dacă demersul de reînființare a CRIC (în cursul anului 2016) nu va avea soarta celui din anul 2008: după ridicarea condiționalității impuse României se va uita de această structură, probabil până la o viitoare condiționalitate impusă de Comisia Europeană?
- În vederea creșterii vizibilității, precum și pentru a facilita accesul la infrastructura de cercetare și la oferta educațională din țara noastră, la sfârșitul lunii iunie 2015, Unitatea Executivă pentru Finanțarea Învățământului Superior a Cercetării, Dezvoltării și Inovării (UEFISCDI) a lansat „Registrul Național al Infrastructurilor de Cercetare" denumit platforma ERRIS (Engage in the Romanian Research Infrastructures System). Deși platforma oferă posibilitatea celui care a utilizat un serviciu de cercetare, pe care l-a accesat prin intermediul ERRIS, de a evalua calitatea serviciului folosit, prin completarea unui formular de review (vizualizare), totuși, numărul de accesări sau de evaluări nu este un indicator real al succesului platformei, deoarece, un utilizator, în urma identificării infrastructurii potrivite (prin ERRIS), poate contacta direct instituția/organizația respectivă, fără să apeleze la instrumentele oferite de ERRIS. Astfel, ERRIS se dovedește util în ceea ce privește centralizarea și structurarea informației cu privire la sistemul de CDI românesc, precum și facilitarea identificării serviciului dorit (prin funcția de Map Search), chiar dacă utilizarea efectivă a infrastructurii s-a făcut, ulterior, pe alte căi, fie ele formale sau informale.

Având în vedere recomandările formulate de Comitetul Român pentru Infrastructuri de Cercetare (CRIC) respectiv de monitorizare a gradului de utilizare al infrastructurilor de cercetare, Ministerul Cercetării și Inovării împreună cu Unitatea Executivă pentru Finanțarea Învățământului Superior, a Cercetării, Dezvoltării și Inovării (UEFISCDI) au depus o propunere de proiect în cadrul Programului Operațional Capacitate Administrativă în care una dintre activitățile ce se vor implementa este: dezvoltarea platformei ERRIS care va conține un sistem de monitorizare a utilizării efective a infrastructurilor printr-o soluție de ultimă generație de tipul distributed ledger technology (DLT).

CAPITOLUL III: FINANȚAREA ACTIVITĂȚII DE CERCETARE

- Politicile publice în cheltuirea banilor pentru cercetare nu sunt convergente cu prevederile Strategiei Naționale pentru Cercetare și Dezvoltare 2014-2020, care a stabilit alocări de 2% din PIB pentru cheltuielile de Cercetare și Dezvoltare (1% fonduri publice, plus 1% private) până în 2020. Totodată, având în vedere ritmul actual, ținta asumată de România pentru cheltuielile de CDI în cadrul Strategiei Europa 2020, de 2% din PIB, pare imposibil de atins.
- Există două surse principale de finanţare publică a activității de CDI desfășurate de instituțiile de învățământ superior din România, respectiv: fondurile naţionale şi fondurile Uniunii Europene. Conform prevederilor Legii educației naţionale, finanţarea cercetării ştiinţifice universitare se face conform prevederilor Ordonanţei Guvernului nr. 57/2002 *privind cercetarea ştiinţifică şi dezvoltarea tehnologică,* aprobată cu modificări şi completări prin Legea nr. 324/2003, cu modificările şi completările ulterioare, şi legislaţiei specifice domeniului cercetării-dezvoltării.

Deși universitățile sunt considerate o categorie importantă de actori ai sistemului național de cercetare acestea nu beneficiază de o finanțarea instituțională din bugetul alocat cercetării românești (buget gestionat de Ministerul Cercetării și Inovării), finanțare care să aibă ca destinație directă activitatea de cercetare.

- Finanțarea instituțională a universităților se realizează în baza contractelor încheiate între Minister și universități. Astfel, prevederea conform căreia „*Finanţarea de bază este multianuală, asigurându-se pe toată durata unui ciclu de studii*" nu este încă aplicată, bugetele aprobate ministerului și care conțin sumele destinate

finanțării instituțiilor de învățământ superior fiind aprobate în forma care nu permite aplicarea acestui mod de finanțare

- Față de metodologiile anterioare, în anul bugetar 2015, s-a pilotat o metodologie de finanţare care aducea un element nou, respectiv trecerea de la alocarea finanțării suplimentare pe baza rezultatelor ierarhizării programelor de studii la alocarea acesteia pe baza unui sistem de indicatori de calitate și a ponderilor asociate acestora (care a fost aplicat pentru 25% din FS în anul 2016, 50% din FS în anul 2017. Începând cu anul 2018 alocarea finanțării suplimentare s-a realizat în proporție de 100% pe criterii de calitate.
- Analizând fondurile externe nerambursabile atrase de universități în perioada 2015-2017 pentru finanțarea activității de CDI se poate constata faptul că, exceptând universitățile din categoria *Ştiinţe socio-uman, economic,* sumele atrase din bugetul național (prin bugetul autorității centrale în domeniul cercetării) sunt inferioare celor din fonduri externe nerambursabile. Aceasta denotă, pe de o parte, nivelul scăzut al fondurilor naționale alocate activității de CDI și la care universitățile au acces iar pe de altă parte faptul că universitățile se pot adapta mult mai ușor condițiilor impuse de finanțatorii străini decât condițiilor impuse de autoritățile finanțatoare din România.
- Analizând sumele atrase din mediul privat se constată faptul că acestea nu constituie o sursă consistentă de finanțare a activității de CDI desfășurată de universități ceea ce denotă slaba legătură dintre acestea și economia privată.

CAPITOLUL IV: RESURSA UMANĂ IMPLICATĂ ÎN ACTIVITATEA DE CERCETARE

- Privind norma universitară:

Trecerea de la un sistem de fundamentare a statelor de funcții bazat pe atribuțiile personalului didactic din învățământul superior la un sistem bazat pe norme universitare, însoțit de carențele, inadvertențele și imperfecțiunile cadrului legal privind norma universitară prezentate anterior, în condițiile exercitării autonomiei de către universitățile din coordonarea MEN a condus la situația ca acest concept de *normă universitară* să fie abordat diferit. Astfel, universitățile au grupat diferit activitățile de cercetare specifice, în general le-au încadrat în norma didactică, puține procedând la împărțirea acestora între norma didactică și norma de cercetare și doar câteva au trecut întreaga activitate de cercetare în norma de cercetare.

Având în vedere faptul că majoritatea comisiilor CNATDCU au grupat activitatea personalului didactic în trei categorii (activitate didactică și profesională, activitate de cercetare și recunoaștere și impactul activității), considerăm că și la nivel normativ efectuarea unei corelări între faza de planificare a activității (întocmirea statelor de funcții și stabilirea obiectivelor de atins de către personalul didactic) și cea de cuantificare și evaluare a rezultatelor activității de cercetare, ar conduce la o utilizare mai eficientă a resursei umane.

Majorarea normei didactice, maxim până la nivelul de 16 ore convenționale pe săptămână, a fost realizată de către toate universitățile din rațiuni diferite. Din practica universităților privind aplicarea prevederilor legale în cazul cadrelor didactice care nu desfășoară activitate de cercetare, nu își declară activitatea de cercetare științifică sau nu își declară afilierea la universitate, se desprinde concluzia că majorarea normei didactice, în aceste situații, nu a avut ca efect, în mare măsură, creșterea gradului de participare al cadrelor didactice la activitatea de cercetare. Pentru a contracara aceste situații și a obține rezultatele dorite, universitățile au aplicat diferite mecanisme bazate pe eficientizarea utilizării fondurilor publice. În cazul majorării normei didactice din considerente de natură economică (încadrarea în bugetul alocat pentru cheltuieli de personal) efectele au fost preponderent acelea de micșorare a numărului de norme didactice vacante și de reducere, pe cât posibil a situațiilor de cumul și plată cu ora.

Din punct de vedere al planificării activității personalului didactic, efectuată cu ocazia începerii anului universitar, s-a observat faptul că toate universitățile utilizează fișele individuale ale posturilor, însă structura acestora variază de la o universitate la alta în funcție de cum a înțeles fiecare conceptul de normă universitară, iar evaluarea gradului în care personalul didactic a atins obiectivele cuprinse în fișele individuale ale posturilor se realizează la sfârșitul anului calendaristic. Această situație presupune analiza rezultatelor activităților cuprinse în două fișe ale posturilor (ex: la finele anului 2017 se evaluează activitatea desfășurată în anul 2017 cuprinsă în fișele postului aferente anilor universitari 2016/2017 și 2017/2018), existând situații în care activitățile din fișele individuale ale posturilor nu pot fi departajate în ani calendaristici.

- Privind evaluarea candidaților și evoluția în carieră a cadrelor didactice

În noile standarde minimale pe care trebuie să le îndeplinească personalul didactic și de cercetare din universități s-a pus accent pe activitatea de cercetare desfășurată și recunoașterea/impactul acestei activități, componenta didactică (predare/învățare) fiind mai puțin abordată/dezvoltată de CNATDCU. Astfel s-a lăsat posibilitatea universităților de a stabili indicatori specifici de cuantificare a performanței activității didactice.

Majoritatea universităților consideră că la nivelul standardelor CNATDCU, în ansamblul lor, este similar cerințelor impuse în afara României, iar nivelul impus stimulează și determină creșterea performanțelor didactice și de cercetare ale persoanelor care doresc să urmeze o carieră universitară, contribuie la creșterea calității în învățământul superior. La nivel de domeniu situația se schimbă radical, comisiile CNATDCU elaborând standarde fie superioare, fie inferioare, comparativ cu nivelurile impuse în afara României, chiar și în cazul unor domenii înrudite, situație greu de explicat în condițiile în care, în referatul de fundamentare, MEN nu a justificat necesitatea schimbării vechilor standarde, deși în preambulul OMECTȘ nr. 6129/2016 a fost menționat faptul că *„de la intrarea în vigoare a Ordinului ministrului educaţiei, cercetării, tineretului şi sportului nr. 6.560/2012 privind aprobarea standardelor minimale necesare şi obligatorii pentru conferirea titlurilor didactice din învăţământul superior şi a gradelor profesionale de cercetare-dezvoltare, cu modificările ulterioare, şi până în prezent, au fost semnalate discrepanţe între standardele naţionale şi standardele relevante la nivel internaţional, precum şi între standardele propuse de comisiile de specialitate ale Consiliului Naţional de Atestare a Titlurilor, Diplomelor şi Certificatelor Universitare (CNATDCU)*,

Universitățile au semnalat că noile standarde au fost orientate mai mult spre componenta de cercetare fapt ce a afectat componenta didactică a activității desfășurate de cadrele didactice universitare. Această situație, necorelată cu prevederile legii nr. 1/2011, unde este prevăzută efectuarea de către cadrele didactice a unei norme didactice minime, confirmă existența unor lacune privind conținutul standardelor și al perioadei necesare pentru atingerea celor noi.

• Privind evaluarea performanțelor activităților de cercetare cuprinse în norma universitară:

Toate universitățile au elaborat, aprobat și implementat norme interne proprii prin care au stabilit periodicitatea derulării activităților specifice evaluării rezultatelor și performanțelor activităților didactice și de cercetare ale personalului didactic și de cercetare. În general, universitățile au aplicat evaluări anuale, însă sunt și cazuri în care s-a procedat la evaluare completă într-un interval de timp de maxim 5 ani, concomitent cu raportări ale cadrelor didactice și de cercetare anuale punctuale, în special privind activitatea de cercetare desfășurată. Referitor la perioada de activitate raportată, se observă utilizarea anului calendaristic (raportări în luna ianuarie a anului următor pentru anul anterior) sau a anului academic (între septembrie și noiembrie a anului următor pentru anul anterior).

Cu privire la ponderea criteriilor de evaluare, s-au observat abordări diferite atât între universități determinate de autonomia universitară și strategiile de dezvoltare instituționale proprii dezvoltate, cât și în cadrul aceleiași universități, între domenii. Astfel, dacă unele universități au utilizat ponderi ale activităților didactice și de cercetare cu o repartizare unitară indiferent de funcția didactică, altele au utilizat fie ponderi ascendente/descendente (de la asistent la profesor) pentru ponderea criteriilor de evaluare ale activităților didactice/de cercetare, fie variante combinate pe funcții didactice.

Nu toate universitățile au definit și aprobat de către senatul universitar standarde minimale ale rezultatelor activităților didactice și de cercetare, unele dintre acestea utilizând fișa individuală a postului pentru stabilirea obiectivelor personale anuale, cum de altfel sunt doar câteva universități care au precizat faptul că acestea reprezintă o obligație asumată prin contractele individuale de muncă.

La stabilirea acestor standarde minimale, unele universități au ținut cont de indicatorii utilizați în standardele CNATDCU, nu întotdeauna și de nivelurile impuse de către acestea. Unele universități au stabilit niveluri cel puțin egale acestora în vederea creșterii prestigiului universității prin calitate ridicată a procesului didactic și al activității de cercetare. Totodată, multe dintre acestea au utilizat variante combinate ale nivelurilor criteriilor cuprinse în standarde, în special cele din categoria comprehensiv, motivat de multitudinea domeniilor pe care le acoperă.

Îndeplinirea de către personalul didactic și de cercetare a standardelor minimale a fost realizată în mare măsură, însă în cazuri contrare, universitățile au procedat la majorarea normei didactice sau la aplicarea unor sancțiuni disciplinare. În cazul evidențierii unor rezultate deosebite universitățile au utilizat mai multe

instrumente de stimulare a respectivelor persoane (diminuarea normei didactice, acordarea unor beneficii de natură salarială, susținere financiară în publicarea lucrărilor, în derularea unor granturi, promovare etc.).

CAPITOLUL V: REZULTATELE CERCETĂRII

Diversitatea tipurilor de rezultate ale cercetării precum și insuficiența cadrului legislativ, au determinat aplicarea de politici contabile diferite în ceea ce privește înregistrarea rezultatelor activităților de CDI.

Având în vedere faptul că activitatea de cercetare se desfășoară atât în institutele naționale de cercetare-dezvoltare (INCD), cât și în universități, INCD - urilor le sunt aplicabile **Reglementările contabile din 29 decembrie 2014** *privind situațiile financiare anuale individuale și situațiile financiare anuale consolidate,* aprobate prin **OMFP nr. 1802/2014,** care prezintă o transpunere mai clară/ practică a standardelor internaționale de contabilitate privind recunoașterea cheltuielilor aferente activității CDI.

Conform normelor contabile internaționale - Standardul International de Contabilitate 38 (IAS 38) – Imobilizări necorporale, pentru a preciza dacă o imobilizare necorporală generată intern întrunește criteriul pentru a fi recunoscută ca activ, o entitate desparte procesul de generare a acestuia în două faze:

- o fază de cercetare; și
- o fază de dezvoltare.

Dacă o entitate nu poate face o distincție clară între etapa de cercetare și etapa de dezvoltare a unui proiect intern ce va duce la crearea unei imobilizări necorporale, entitatea tratează cheltuiala cu acel proiect ca și cum ar fi fost realizată numai în etapa de cercetare. Imobilizările necorporale provenite din cercetare sau din etapa de cercetare a unui proiect intern nu vor fi recunoscute ca activ. Cheltuiala de cercetare sau efectuată în etapa de cercetare a unui proiect intern va fi recunoscută drept cost atunci când este efectuată.

În același timp, universitățile aplică **OMFP nr. *1917/2005*** *pentru aprobarea Normelor metodologice privind organizarea și conducerea contabilității instituțiilor publice, Planul de conturi pentru instituțiile publice și instrucțiunile de aplicare a acestuia,* care prezintă aspecte generale privind recunoașterea acestor tipuri de cheltuieli, respectiv ca o cheltuială curentă a exercițiului sau o imobilizare în curs.

Potrivit informațiilor transmise de universități și în conformitate cu ”*prevederile Ordinului ministrului educației, cercetării și inovării nr. 3845 din 06.05.2009, directorii/responsabilii de proiecte completează o fișa la final de proiect în care, pe lângă date generale privind proiectul, cuprinde aceste tipuri de rezultate, în anumite faze de execuție/dezvoltare. Deoarece în Tabelul nr. 2 al fișei sunt prevăzute* ***valori negociate pentru valorificarea rezultatelor*** *respective, însă acestea nu pot fi valorizate decât în condițiile în care există un potențial client interesat de achiziționare, la momentul generării lor în faza finală (sub oricare dintre formele prezentate mai sus), nu le pot fi atribuite valori contabile pentru înregistrarea lor în evidentele instituției.*

Întrucât rezultatele în cauză sunt incipiente unei etape globale sau valoarea lor nu poate fi estimată, fie pentru ca nu pot fi valorificate (sunt depășite, nu există cerere pe piață pentru acel rezultat în etapa sa de dezvoltare), fie pentru că autoritatea contractantă/directorul/responsabilul de proiect nu consideră relevantă o valorificare/vânzare într-o fază incipientă de execuție-dezvoltare sau, acestea sunt incluse într-o etapă de prelucrare superioară care va conduce fie la un rezultat vandabil fie la un alt rezultat, ***valoarea contabila a acestor rezultate ale cercetării nu poate fi estimata sau nu exista.***

Totodată, potrivit prevederilor din Metodologia de înregistrare a rezultatelor activităților de cercetare-dezvoltare, anexa la Ordinul Nr 3845 din 06.05.2009:

Art. 8 b) Tabelul nr 2 se completează în termen de 10 zile de la data finalizării activităților de valorificare a rezultatelor cercetării și se actualizează pentru fiecare activitate de valorificare.

In consecință, valoarea contabila a rezultatelor cercetării din proiecte, nu este cunoscută în momentul finalizării proiectelor, la completarea în termenul de 30 de zile a fisei de rezultate ci este reprezentată de valoarea lor de valorificare/vânzare pe piața specifică.”

În lipsa unor prevederi legale precise și clare privind înregistrarea în contabilitate a rezultatelor cercetării, o parte dintre universități au procedat la evidențierea în contabilitate a acestora la valoarea simbolică de 1 leu, deși această prevedere legală de la art. 76 din Ordonanța nr. 57/2002 a fost eliminată prin modificările aduse de pct. 42 al art. I din ORDONANȚA nr. 6/ 2011 *pentru modificarea și completarea Ordonanței Guvernului nr. 57/2002 privind cercetarea științifică și dezvoltarea tehnologică.*

CAPITOLUL VI: EVALUĂRI ȘI CLASIFICĂRI NAȚIONALE ȘI INTERNAȚIONALE

- Universitățile au trecut, de-a lungul timpului printr-o serie de evaluări a calității activității de cercetare științifică universitară, fie impuse de cadrul legal în vigoare (evaluarea si recunoaşterea centrelor de cercetare în vederea acreditarii centrelor de excelenta stiintifică /artistica, evaluarea, acreditarea şi atestarea capacității de a desfășura activități de cercetare – dezvoltare, evaluarea în vederea clasificării universităților și ierarhizării programelor de studii, evaluări periodice în vederea stabilirii finanţării, evaluarea performantelor profesionale cu ocazia concursurilor de ocuparea posturilor didactice şi de cercetare pe perioadă nedeterminată), fie generate de activitatea de finanțare a activității de CDI (evaluări făcute în vederea finanţării unui proiect de cercetare) fie ca activități în cadrul unor proiecte finanțate din fonduri structurale (exercițiul Național de Evaluare a Cercetării din România). Singurele două categorii de evaluări care își produc efecte sunt : evaluările făcute în vederea finanţării proiectelor de cercetare și evaluări periodice în vederea stabilirii finanţării.

- Evaluarea internă şi clasificarea departamentelor pe 5 niveluri de performanţă în cercetare (cf. prevederilor art. 195 al Legii educației naționale nr. 1/2011) nu se realizează motivat de faptul că metodologia națională în baza căreia trebuie să se realizeze nu a fost elaborată de CNCS.

- Deși conform prevederilor legale în vigoare, periodic trebuie să se realizeze evaluarea universităților în vederea clasificării acestora și a ierarhizării programelor de studii iar rezultatele primei evaluări efectuate în acest sens au fost valabile pentru perioada 2011-2015, ulterior acestei perioade nu s-a mai realizat o astfel de evaluare. În prezent, ministerul se află în perioada de pilotare a unei metodologii de evaluare realizată în cadrul proiectului *"ÎMBUNĂTĂȚIREA POLITICILOR PUBLICE ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL SUPERIOR ȘI CREȘTEREA CALITĂȚII REGLEMENTĂRILOR PRIN ACTUALIZAREA STANDARDELOR DE CALITATE*"- proiect cofinanțat din Fondul Social European, prin Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020 (Beneficiarul proiectului: Ministerul Educației Naționale, partener: Agenția Română de Asigurare a Calității în Învățământul Superior) și care are ca obiect : „*furnizarea instrumentelor necesare, metodologii și ghiduri privind evaluarea externă a calității învățământului superior, respectiv clasificarea și ierarhizarea instituțiilor de învățământ superior, respectiv a programelor de studii, pentru informarea deciziilor asupra modului de alocare a banilor pentru instituțiile de învățământ superior și programele de studii pe care acestea le organizează*";

- Unul din obiectivele asumate prin *Strategia Națională pentru învățământ terțiar 2015-2020* este *„Creșterea eficienței sistemului de învățământ superior din România"* . Urmărirea acestui obiectiv presupune existența unui set de date complex și totodată complet. „ *Fără date legate de rezultate, instituțiile de învățământ superior nu vor putea să – și evidențieze progresul și nici MECS nu va putea să evidențieze evoluțiile la nivel de sistem……. Fără compatibilizarea bazelor de date și a procedurilor de raportare, MECS și instituțiile aflate în subordonarea și coordonarea sa, nu vor avea sisteme de măsurare relevante, altele decât măsurările bazate pe intrări, folosite în prezent.*" se menționează în strategie. Astfel, ministerul are ca obiectiv stabilit prin strategie, realizarea unui Cadru național al datelor din învățământul superior. Acest cadru se va axa în special pe domeniile acoperite de strategie și va fi bazat parțial pe date colectate la nivel instituțional și parțial pe date naționale strânse prin diferite anchete.

- În ciuda faptului că autorii clasamentelor internaționale consideră că sunt utile potențialilor studenți, respectiv părinților, în momentul în care aceștia din urmă optează pentru oferta educațională a unei instituții de învățământ superior, aceste clasificări nu sunt relevante întrucât, într-un mod paradoxal (sau nu), majoritatea clasificărilor cuantifică indicatori cu privire la cercetare, ceea ce este mai puțin important atunci când se pune problema alegerii programului de licență;

- Totuși, finanțarea consistentă a universităților bine clasificate nu poate decât să conducă la creșterea decalajului față de cele mai slab clasificate, ceea ce afectează, în ansamblu, performanța și capacitatea sistemului național de învățământ superior respectiv;

- „*ierarhizările universitare sunt judecate nu atât pentru acurateţea tehnică, cât pentru impactul pe care îl au asupra comportamentului instituțional și asupra acelor care doresc să beneficieze de programele și produsele universitare*" (Gelu Gherghin, *op. cit.*, p. 7).

„*Dacă instituțiile de învățământ superior vor fi sau nu de acord cu rezultatele diferitelor sisteme de ierarhizare este irelevant: în mod cert, sistemele de ierarhizare vor dăinui*" (Jamie Merisotis)

V. Prezentarea sintetică a contextului național și internațional aplicabil învățământului superior

În cadrul Triunghiului Cunoașterii EDUCAȚIE – CERCETARE - INOVARE, universitățile joacă un rol esențial, prin generarea de noi cunoștințe, prin formarea resurselor umane înalt calificate, prin transferul și difuzia de cunoștințe spre mediul socio-economic. Universitățile trebuie analizate din perspectiva educației, a cercetării-dezvoltării și inovării, a impactului rezultatelor asupra dezvoltării durabile a economiei bazate pe cunoștințe.

Universităţile, prin cercetarea întreprinsă, extind orizonturile cunoașterii şi inovării; prin programele lor de instruire, formează capitalul uman tânăr; prin transmiterea cunoașterii în societate şi prin cooperarea directă sau indirectă cu companiile economice, contribuie la dezvoltarea capitalului intelectual, la creșterea productivității industriale, la instituirea de noi întreprinderi; prin cultura pe care o reprezintă şi o transmit, universităţile sunt conștiința critică a democrației şi creației, a tradițiilor, inovațiilor şi diversității. Prin specificul funcţiilor asumate în societate, universitățile sunt chemate să dezvolte programe de cercetare ştiinţifică orientate spre noi direcţii şi priorităţi în ştiinţă, să gestioneze colective de cercetare şi scoli de excelenţă optimizând resurse printr-un management avansat al cunoştinţelor şi resurselor

Dezvoltarea cercetării ştiinţifice în universitate creşte sursele de finanţare, prestigiul şi rolul lor social şi economic în comunitatea din care fac parte, creşte nivelul de atractivitate pentru absolvenţii de liceu. Un sistem de învățământ superior performant presupune existența unui nivel al cercetării ştiinţifice, formarea resurselor umane înalt calificate având la bază simbioza naturală între procesul formativ și de cercetare științifică. Presupune de asemenea utilizarea unor formatori performanți în procesul educativ dar şi cercetători, producători de cunoaştere. Universităţile care au reușit să transforme cercetarea ştiinţifică într-o componentă fundamentală sunt încadrate în categoria universităţilor de cercetare, cu un nivel de atractivitate ridicat şi un prestigiu deosebit pentru comunitatea academică, dar şi pentru sectoarele socio-economice.

România se află într-o etapă de dezvoltare în care modernizarea și consolidarea învățământului terțiar este o prioritate. Prin H.G. nr. 565/2015 s-a aprobat **Strategia Națională pentru învățământ terțiar 2015-2020.** Această strategie se corelează cu abordările Strategiei naționale pentru competitivitate 2015-2020 și are în vedere identificarea nevoilor privind competențele, în vederea unei treceri treptate către o economie bazată pe cunoaștere și o cerere crescută, implicită, de locuri de muncă înalt calificate. Întregul spectru de provocări legate de competitivitate, în România, nu poate fi gestionat doar prin investiții în învățământul terțiar. Îmbunătățirea capacității resurselor umane constituie elementul vital, de bază, al strategiei pentru competitivitate pe termen lung, care include și reforme ale instituțiilor publice și a altor sectoare, precum cele ale agriculturii, pieței muncii și pieței financiare. Intervențiile propuse în cadrul acestei strategii sunt complementare strategiei de cercetare și dezvoltare, ambele promovând învăţământul terțiar ca motor al creșterii economice bazate pe cunoaștere și înaltă calificare.

România se află în plin proces de implementare a strategiei domeniului CDI, realizată ca rezultat al unui larg exercițiu participativ de previziune și consultare a tuturor celor interesați sau implicați în domeniul CDI. Strategia națională CDI (2014-2020) prevede ca prioritate investițională infrastructurile de cercetare, dar și formarea și dezvoltării resurselor umane care să asigure o bună utilizare și funcționare a acestor infrastructuri.

Strategia, actualizată în luna februarie 2017, identifică provocările următorului interval strategic legate în principal de continuarea consolidării infrastructurilor de cercetare și utilizarea adecvată la un nivel optim al acestora. Scopul este ca infrastructurile de cercetare să asigure un acces transparent la resurse și să ofere mediului economic, academic și de cercetare, servicii de valoare adăugată la un înalt nivel calitativ, compatibil cu standardul european și mondial al fiecărui subdomeniu de cercetare pentru care este dezvoltată infrastructura.

În anul 2007, o dată cu aprobarea Planului Național de Cercetare, Dezvoltare, Inovare (PNCDI II) pentru perioada 2007 - 2014 (extins, ulterior, până în 2016), ANCSI, în calitate de entitate responsabilă cu dezvoltarea politicilor pentru CDI, a impus o politică diversificată în ceea ce privește investiția în CDI.

Astfel, au fost făcute eforturi importante, respectiv prin implementarea și derularea programului CAPACITĂȚI început în 2007, programul operațional sectorial pentru creșterea competitivității economice POSCCE desfășurat pe 5 domenii prioritare: Energie, Mediu, Sănătate, Agricultură siguranță și securitate alimentara, Materiale, procese și produse inovative, program activ în perioada 2009-2011, programele pentru

susținerea performanței instituționale prin crearea de infrastructuri de cercetare în afara institutelor naționale de cercetare, finanțarea Instalațiilor de Interes Național precum și programul IMPACT pentru realizarea portofoliului de proiecte POSCCE reprezintă importante eforturi de management inteligent, care s-a realizat cu un sprijin financiar real.

Odată cu creșterea finanțării publice pentru activitatea de cercetare-dezvoltare și aderarea României la Uniunea Europeană a fost posibilă creșterea investiției și implicit a numărului instrumentelor utilizate pentru dezvoltarea infrastructurii de cercetare.

Achiziția de echipamente a început din anul 2005 o dată cu finanțarea proiectelor prin programul ”Cercetare de excelență”, care permitea ca un procent de până la 30% din bugetul proiectelor să fie destinați dotărilor cu echipamente. De asemenea trebuie subliniat rolul crucial al programului IMPACT în pregătirea proiectelor de infrastructură de cercetare care urmau a fi finanțate din fonduri structurale având ca rezultat absorbție peste 100% atât în alocări cât mai ales în plăți în exercițiul financiar 2007-2013.

Următorul exercițiu bugetar, Planul Național de Cercetare-Dezvoltare și Inovare 2007 -2014 a continuat achiziționarea de echipamente și implementarea de proiecte de infrastructură de cercetare în domenii strategice, inclusiv a acelora neeligibile din fonduri structurale prin programul ”Capacități”. Prin acest program s-a urmărit dezvoltarea capacităților naționale de cercetare și integrarea sistemului CDI din România în mediul științific internațional prin asigurarea accesului entităților de cercetare românești la publicații și baze de date internaționale.

Adițional resurselor naționale investite, Programul cadru 7 pentru cercetare și dezvoltare tehnologică (FP7) a făcut parte din exercițiul programatic 2007-2013(2016) și a stimulat achiziționarea de echipamente din fonduri europene prin proiecte implementate în regiunile de convergență sau a stimulat buna utilizare a infrastructurii la nivel european prin sustinerea serviciilor pentru activități CDI furnizate de rețele constituite de entități din statele membre și asociate la FP 7.

Infrastructura de cercetare a fost susținută și prin:

– Programul operational sectorial pentru cresterea competitivitatii (POSCCE – axa prioritară 2 – CDI), finanțat prin fondurile structurale provenite de la Fondul European de Dezvoltare Regională la care se adaugă și contribuția Guvernului României la acest program. Programul s-a adresat atât organizaţiilor de cercetare publice cât și întreprinderilor inovative,

– Finanţarea operării instalaţiilor de interes national, în baza criteriilor și a listei de obiective aprobate prin hotărârea Guvernului.

Acțiunea de modernizare a infrastructurii de cercetare realizată prin sinergia fondurilor bugetare și a celor structurale, a făcut ca un număr semnificativ de organizații de cercetare să dispună în prezent de infrastructuri moderne.

În prezent, Strategia Națională CDI și principalul instrument de implementare al acesteia, Planul Național de Cercetare-Dezvoltare și Inovare pentru perioada 2015-2020 (PNCDI-III), aprobate în anul 2015 prin Hotărârea Guvernului nr. 929/2014 și respectiv Hotărârea Guvernului nr. 583/2015, stau la baza finanțării CDI. Ambele documente fac referire explicită la problema necesității dezvoltării infrastructurilor de cercetare. Astfel, printre indicatorii de rezultat ai PNCDI-III se află infrastructurile CDI de interes naţional, european sau regional (ca număr, categorii, valoare, etc). Subprogramul dedicat IC formulează ca obiective explicite modernizarea infrastructurilor existente, optimizarea gradului de utilizare a acestora, urmărirea eficienței investițiilor, formarea clusterelor de inovare în jurul marilor infrastructuri de cercetare. Pe de altă parte, acordul de parteneriat al României cu Comisia Europeană, în cadrul Programului Operational Competitivitate (POC) , prevede de asemenea dezvoltarea infrastructurii de cercetare publice/private, în domenii identificate ca prioritare, pe baza existenței unui potențial competitiv.

VI. Prezentarea criteriilor de audit care au fost utilizate pentru evaluarea performanței

Criteriile de audit reprezintă termenii de referinţă identificaţi de auditorii publici externi, respectiv standardele faţă de care este apreciată atingerea performanţei, adică **se compară ceea ce este cu ceea ce ar fi trebuit să fie.**

Criteriile de audit sunt reprezentate de indicatorii specifici pentru evaluarea și monitorizarea programelor, respectiv: indicatori de eficiență și indicatori de rezultat, menționați pentru fiecare program.

Criteriile de audit sunt alese de auditorii publici externi prin exercitarea raţionamentului lor profesional şi trebuie să îndeplinească următoarele caracteristici:

- să fie de încredere,
- obiective,
- relevante,
- inteligibile,
- comparabile,
- exhaustive,
- acceptabile,

pentru a corespunde obiectivelor auditului performanţei.

Alegerea criteriilor pe baza cărora auditorii publici externi determină dacă probele de audit sunt suficiente şi adecvate are în vedere:

- scopul în care vor fi utilizate probele de audit;
- semnificația constatărilor auditului performanţei;
- nivelul de încredere şi gradul de independență a surselor probelor de audit;
- costul obţinerii unor probe de audit suplimentare în raport cu posibilele avantaje pe care acestea le oferă în susținerea constatărilor şi a concluziilor;
- riscul pe care îl implică formularea unor constatări incorecte sau a unor concluzii eronate.

Echipa de audit, pe baza raționamentului profesional, a stabilit criteriile de audit din următoarele surse:

1. <u>Legislația specifică derulării activități celor două ministere și al unităților de învățământ superior</u>, respectiv:

o **Activitatea Ministerului Educației Naționale** este reglementată de:

- **Legea educației naționale nr. 1/2011 cu modificările și completările ulterioare;**
- **Hotărârea Guvernului nr. 26/2017** *privind organizarea şi funcţionarea Ministerului Educaţiei Naţionale*
- **Ordinul de ministru nr. 4982/2017 privind modificarea ordinului nr. 3.478/2016** *privind aprobarea regulamentului de organizare şi funcţionare a Ministerului Educaţiei Naţionale și Cercetării Ştiinţifice şi a Procedurii privind gestionarea documentelor neclasificate şi activitatea de registratură/secretariat din cadrul Ministerului Educaţiei Naţionale și Cercetării Ştiinţifice*
- Legea Educatiei Nationale nr.1/2011 (actualizată la data de 13.08.2018)
- **Hotărârea Guvernului nr. 565 din 15 iulie 2015** *privind aprobarea Strategiei naţionale pentru învăţământ terţiar 2015-2020*

o **Activitatea Ministerului Cercetării și Inovării** este reglementată de:

- **Hotărârea Guvernului nr. 13 din 12 ianuarie 2017** *privind organizarea şi funcţionarea Ministerului Cercetării şi Inovării*
- **Hotărârea Guvernului nr. nr. 929 din 21 octombrie 2014** *privind aprobarea Strategiei naţionale de cercetare, dezvoltare şi inovare 2014-2020*
- **Hotărârea Guvernului nr. 583 din 22 iulie 2015** *pentru aprobarea Planului naţional de cercetare-dezvoltare şi inovare pentru perioada 2015-2020 (PNCDI III)*

o **Activitatea instituțiilor de învățământ superior** este reglementată de**:**

- **Legea educației naționale nr. 1/2011 cu modificările și completările ulterioare;**
- Actele normative de înființare a instituțiilor de învățământ superior;
- Cartele universitare;
- Strategiile universităților
- Regulamentele de organizare și funcționare a universităților
- Planuri strategice de dezvoltare instituțională

2. <u>Indicatorii raportați în aplicațiile dezvoltate de cele două ministere și unitățile de învățământ superior</u>;

3. <u>Referințe obținute prin analizarea evoluției în timp a unor indicatori privind activitatea de CDI desfășurate de universități</u>

Alte criterii luate în considerare de auditori pentru a fi utilizate în realizarea misiunii de audit:

- ***criterii calitative*:**

▪ capacitatea de a crea și dezvolta baza materială necesară derulării activității de CDI din universități;

▪ inițiativa în atragerea de fonduri europene în vederea derulării unor proiecte de cercetare;

- ***criterii cantitative*** prin cuantificarea unor indicatori economico - financiari desprinși din analiza documentelor/probelor analitice, prezentate de entitate la solicitarea echipei;

- ***standardele proprii de audit ale Curții de Conturi***, elaborate în baza standardelor internaționale de audit, cadrul general și manualul de audit al performanței, elaborat de Curtea de Conturi a României;

- ***obiectivele principale*** reflectate în planuri strategice.

VII. Descrierea metodologiei de audit, a abordărilor auditului, respectiv a procedurilor de audit utilizate pentru colectarea și analizarea datelor și informațiilor cu precizarea surselor acestora

În cadrul auditului performanţei probele de audit, respectiv datele şi informaţiile obţinute din desfășurarea auditului, sunt utilizate pentru a stabili dacă managementul şi personalul entităţii auditate au acționat în conformitate cu principiile operaționale stabilite prin politicile şi standardele adoptate şi au folosit resursele în mod eficient şi eficace. În funcţie de natura lor, probele de audit utilizate de auditorii publici externi în misiunea de audit al performanței, sunt următoarele: ***probe verbale, probele documentare și probe analitice numerice.***

Probele verbale au fost obţinute de la angajații entităţilor auditate și s-au constituit din răspunsuri la interviuri, sondaje etc.

Probele documentare, din surse externe, au reprezentat acte sau documente, *în formă scrisă sau electronică*, cum ar fi corespondență, contracte, rapoarte, etc. Totodată, au fost colectate probe şi din documentele interne (prezentate de entități), respectiv din documente tehnico-operative, documente financiar-contabile, corespondență, bugete, rapoarte interne, sinteze statistice ale activității desfăşurate de entități, politici şi proceduri interne.

Probele analitice numerice s-au obținut ca urmare a verificării, interpretării și analizării datelor și informațiilor privind activitatea de CDI desfășurate în universități.

Procedurile de audit utilizate în prezentul audit al performanței sunt: observarea directă, examinarea documentelor, rezumatele, interviurile și chestionarele;

✓ **Observarea directă a** presupus urmărirea de către auditorii publici externi a diferitelor activități, procese sau a procedurilor interne realizate de către persoane din cadrul entităților auditate pentru obținerea de probe de audit;

✓ **Examinarea documentelor** a reprezentat procedura de audit utilizată pentru obținerea probelor de audit prin care auditorii publici externi au analizat informațiile conținute de documentele prezentate;

✓ **Realizarea de rezumate a** reprezentat procedura de audit utilizată pentru obținerea probelor de audit care constă în întocmirea de sinteze ale datelor și informaţiilor rezultate în urma studierii literaturii de specialitate referitoare la domeniul auditat.

✓ **Chestionarele și machetele** au reprezentat principal procedura de audit utilizată în prezentul audit al performanței pentru obținerea probelor de audit.

Astfel, având în vederea dispersia teritorială a universităților, pentru obținerea datelor și informațiilor necesare formulării concluziilor, constatărilor și ulterior a recomandărilor au fost construite și transmise tuturor universităților aflate în coordonarea Ministerului Educației Național două chestionare, respectiv:

- Chestionarul nr. 1 transmis prin adresa nr. 485/GP/12.10.2018 ***(anexa nr. 1)*** prin care au fost solicitate date și informații referitor la : Strategiile de CDI, baza materială deținută de universități pentru desfășurarea activității de CDI, resursele financiare și umane implicate în activitatea de CDI desfășurată în perioada analizată, rezultatele activității de CDI și valorificarea acestora;

- Chestionarul nr. 2 transmis prin adresa nr. 566/GP/20.11.2018 ***(anexa nr. 2)*** prin care au fost solicitate informații referitoare la metodologiile proprii de stabilire a normei universitare, metodologiile proprii de evaluare a personalului didactic și de cercetare din universitate, aprecieri asupra standardelor minimale elaborate de CNATDCU, informații referitoare la personalul didactic și de cercetare implicat în derularea proiectelor de cercetare câștigate urmare participării la competiții organizate de către diverse entități finanțatoare (inclusiv cele încheiate cu mediul privat);

- Chestionarul nr. 3 on line adresat cadrelor didactice universitare care a fost construit în scopul de a identifica dificultățile cu care acestea se confruntă în dezvoltarea carierei didactice și în desfășurarea activității de cercetare științifică universitară. Chestionarul a fost transmis în format electronic tuturor rectoratelor prin adresa nr. 609/GP/13.12.2018 ***(anexa nr. 3)*** pentru a face publică existența acestuia însă cadrele didactice au putut accesa și completa online chestionarul cu ajutorul aplicației Google Docs. Situația respondenților pe domenii și categorii de cadre didactice universitare se regăsește în ***Anexa nr. 21***

Analiza nivelului de îndeplinire a obiectivelor reprezintă o procedură de audit care a fost utilizată în principal pentru a determina dacă obiectivele stabilite au fost atinse, precum şi pentru a identifica acei factori care au condus la nerealizarea sau realizarea parțială a acestora.

VIII. Prezentarea constatărilor și concluziilor

CAPITOLUL I
STRATEGII ȘI POLITICI ÎN DOMENIUL CERCETĂRII ȘTIINȚIFICE

1.1. Strategia națională de cercetare dezvoltare inovare 2014-2020

În perioada 2015 – 2017 rolul MEN a fost de sinteză și coordonare în aplicarea *Strategiei* și *Programului de guvernare* în domeniul educației, învățământului, cercetării științifice, tehnologiei, dezvoltării tehnologice și inovării (anii 2015 și 2016), iar începând cu anul 2017, urmare aplicării prevederilor OUG nr. 1/2017 *pentru*

stabilirea unor măsuri în domeniul administrației publice centrale și pentru modificarea și completarea unor acte normative și înființării Ministerului Cercetării și Inovării, domeniile de activitate au fost restrânse la educație, formare profesională și cercetare științifică universitară.

În perioada supusă auditării, pe plan intern, direcțiile de acțiune în activitatea de cercetare, dezvoltare și inovare (CDI) au fost aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 929/2014 *privind aprobarea Strategiei naționale de cercetare, dezvoltare și inovare 2014-2020 (SNCDI 2014-2020).*

Această strategie a pornit de la premisa că rezultatele depind de construirea și menținerea unui larg parteneriat pentru inovare, respectiv a unui angajament pe termen lung privind:

- ***Asigurarea resurselor*** – respectiv planificarea și aprobarea unor bugete publice multianuale pentru CD, cu respectarea țintei angajate pentru 2020;
- ***Predictibilitatea*** – respectiv asigurarea unui mediu cu reguli clare și stabile, de repere de excelență internaționale, care să încurajeze colaborarea și competiția în sistemul CDI;
- ***Credibilizarea parteneriatului public-privat*** – respectiv asigurarea evoluției corelate a sectorului public și privat, astfel încât cheltuielile private pentru CD care să atingă 1% din PIB, în 2020.

În cadrul SNCDI 2014-2020, viziunea privind cercetarea și inovarea din România stabilește un set de principii de acțiune, sprijinite pe 3 **piloni principali**:

Pilonul 1. **Afirmare la nivel regional, afirmare la nivel global**: firmele devin operatori-cheie ai inovării. Prin acest pilon s-a dorit ca economia românească să mobilizeze IMM-urile inovatoare, care au interesul și capacitatea de a intra pe lanțurile de valoare adăugată regională și mondială.

Pilonul 2. **Excelență prin internaționalizare: sectorul CDI ca spațiu de oportunitate**. Prin acest pilon s-a dorit ca sectorul CDI românesc să se dezvolte în jurul unor domenii strategice, să fie integrat internațional și să ofere un mediu atractiv pentru membrii comunității științifice globale - pentru tineri, pentru cercetătorii de vârf din întreaga lume, pentru carierele duble în cercetare și antreprenoriat, iar stabilitatea necesară să fie asigurată de fluxul predictibil de proiecte, de infrastructurile de cercetare naționale și europene.

Pilonul 3. **"Leadership" regional la frontiera științei și în tehnologie:** străpungeri în domenii strategice. Prin acest pilon s-a dorit participarea României, prin CDI, la mari inițiative europene și internaționale, atât prin asumarea rolului de lider, la ELI-NP, DANUBIUS-RI, ALFRED sau de actor important la alte infrastructuri de cercetare, cât și prin stimularea concentrărilor tehnologice (clustere) de frontieră.

Obiectivele generale ale SNCDI 2014 - 2020:

1.*Creșterea competitivității economiei românești prin inovare*. Strategia susține tranziția de la competitivitatea bazată pe costuri la cea bazată pe inovare. Aceasta presupune dezvoltarea capacității firmelor de a absorbi tehnologie de ultimă generație, de a adapta aceste tehnologii la nevoile pieților deservite și de a dezvolta, la rândul lor, tehnologii sau servicii care să le permită progresul pe lanțurile de valoare.

2.*Creșterea contribuției românești la progresul cunoașterii de frontieră*. Activitățile CD la frontiera cunoașterii presupun formarea unei mase critice de cercetători în domeniile cele mai promițătoare, menținerea avansului în domeniile de nișă, unde cercetarea românească are deja avantaj comparativ - consacrat sau emergent -, standarde internaționale de evaluare pentru proiectele de cercetare și inițiative științifice de anvergură, precum cele dezvoltate în jurul marilor infrastructuri.

3.*Creșterea rolului științei în societate.* Știința și tehnologia devin relevante pentru societate atunci când efectele lor se resimt în viața cotidiană a cetățeanului. În acest scop, cercetarea și inovarea răspund nevoilor concrete ale mediului economic și ale sectorului public, în special celor de creștere a calității serviciilor oferite (precum sănătatea sau securitatea cetățenilor), și oferă perspective de angajare atrăgătoare în sectorul privat unui număr cât mai mare de persoane. Strategia urmărește atât rezolvarea problemelor societale prin soluții inovatoare, cât și furnizarea de expertiză în elaborarea politicilor publice.

Obiectivele specifice ale SNCDI 2014 - 2020:

1. *Crearea unui mediu stimulativ pentru inițiativa sectorului privat*, prin instrumente de antrenare a antreprenoriatului și a comercializării rezultatelor CD, precum și prin credibilizarea parteneriatelor dintre operatorii publici și cei privați.

2. *Susținerea specializării inteligente*, prin concentrarea resurselor în domenii de cercetare și inovare cu relevanță economică și cu potențial CD demonstrat, inclusiv prin parteneriate public-public, care să conducă

la concentrare, eficiență și eficacitate, și public-privat, care să deblocheze potențialul identificat, dar și în calitate de stat membru al CERN respectiv ESA, la operarea și dezvoltarea HL-LHC și ISS.

3. Concentrarea unei părți importante a activităților CDI pe probleme societale, pentru dezvoltarea capacității sectorului CDI public de a solicita și adopta rezultatele cercetării și de a răspunde unor teme legate de provocările globale de importanță pentru România.

4. Susținerea aspirației către excelență în cercetarea la frontiera cunoașterii prin internaționalizarea cercetării din România, evaluare internațională, creșterea atractivității sistemului CDI românesc, prin mobilitate și parteneriate.

Obiectivele specifice transversale:

5. Atingerea până în 2020 a masei critice de cercetători necesară pentru transformarea CDI într-un factor al creșterii economice, prin asigurarea unei evoluții rapide și sustenabile, numerice și calitative, a resurselor umane din cercetare, dezvoltare și inovare.

6. Dezvoltarea unor organizații de cercetare performante, capabile să devină operatori regionali și globali, prin stimularea defragmentării sistemului CDI, concentrarea resurselor și prioritizarea alocării lor, încurajarea parteneriatelor public-public și public-privat, finanțarea științei și evaluarea impactului acesteia, noi modele de finanțare pentru a facilita inovarea.

Obiectivele specifice asociate noului ciclu strategic sunt puse în practică printr-o serie de direcții de acțiune. Rolul acestora, ca ansamblu, este de a structura sistemul de inovare din România. Direcțiile de acțiune conturează o cale de transformare sistemică și trasează coordonatele evoluției corelate a principalilor operatori CDI.

Direcțiile de acțiune reprezintă, astfel, o combinație integrată de măsuri ("policy mix") care acoperă principalele dimensiuni ale politicii în domeniul CDI:

- *Crearea unui mediu stimulativ pentru inițiativa sectorului privat:* credite fiscale, fonduri de capital de risc și de garantare, gestiunea proprietății intelectuale.
- *Susținerea specializării inteligente*. Specializarea inteligentă susține reorientarea politicilor CDI către acele activități de cercetare care oferă rezultate cu relevanță economică. Specializarea inteligentă presupune: stimularea unui anumit tip de comportament economic, cu ambiții și orientare regionale sau globale; înțelegerea impactului social al științei, tehnologiei și al activităților economice în sectoarele relevante; cercetarea și dezvoltarea interdisciplinară. Domeniile de specializare inteligentă pentru ciclul strategic 2014-2020 cuprind: bioeconomia, tehnologia informației și a comunicațiilor, spațiu și securitate, energie, mediu și schimbări climatice, precum și eco-nanotehnologii și materiale avansate.

Pentru punerea în practică a acestei politici principalele direcții de acțiune sau fost orientate către:

- ✓ *Proiecte inițiate de firme*. Măsurile concrete includ:

• finanțarea proiectelor tematice printr-un ansamblu de instrumente - pe termen scurt și lung, pe faze ale ciclului de la idee la comercializare - concentrate pe domenii prioritare;

• finanțarea de proiecte CDI derulate de întreprinderi, individual sau în parteneriat cu institutele de CD și universități, în scopul inovării de procese și de produse (bunuri și servicii) în sectoarele economice care prezintă potențial de creștere.

- ✓ *Centre de competență* - mijloc de a crește interacțiunea dintre cercetarea publică, companiile private și sectorul serviciilor publice, prin susținerea unor agende de cercetare comune. Ca asocieri formale de tip public-privat, centrele servesc atât interesului public, cât și celui al operatorilor economici, prin programele lor de activități comune. Strategia susține astfel de platforme printr-un modul dedicat susținerii centrelor de competență (cu cofinanțare pe 5-7 ani).
- ✓ *Infrastructură de transfer și incubatoare de inovare*.
- ✓ *Doctorate și postdoctorate*. Integrarea unei proporții semnificative a doctoranzilor și a doctorilor tineri în proiecte CDI de echipă, cu teme de interes privat sau public, reprezintă principala măsură de apropiere a doctoratului în știință de rezultate relevante economic sau social. Astfel, Strategia sprijină:

• continuarea finanțării programelor doctorale și a programelor de postdoctorat, cu alocarea unei ponderi crescute domeniilor de specializare inteligentă, prin Programul Operațional Capital Uman;

• reglementarea și organizarea doctoratului industrial pentru a crește corelarea formării resurselor umane cu nevoile mediului economic;

• definirea unei părți importante a temelor de cercetare doctorală în cadrul proiectelor finanțate public, cu plata doctoranzilor ca tineri asistenți de cercetare din bugetul de proiect;

• adoptarea pe scară largă a "Principiilor de pregătire inovatoare în domeniul doctoratului".

✓ ***Infrastructuri*** **("roadmap" național). Provocările principale pentru următorul interval strategic sunt continuarea consolidării infrastructurii de cercetare și, în mod special, utilizarea adecvată a celei disponibile (deocamdată folosită sub nivelul optim, fără a asigura un acces transparent la resurse și fără a oferi servicii de valoare adăugată pentru mediul economic). Strategia promovează serviciile oferite de infrastructurile existente și continuă investițiile în infrastructuri prin:**

• realizarea unui nou "roadmap" național al infrastructurilor CD, bazat pe priorități și pe o fundamentare prospectivă a nevoilor, care să identifice specializările inteligente și prioritățile publice deservite, condițiile de finanțare (de exemplu, evitarea duplicărilor) și obligațiile privind accesul;

• susținerea finanțării proiectelor majore și a marilor infrastructuri CD din sectorul public pentru dezvoltarea infrastructurii existente, crearea de noi infrastructuri (laboratoare, centre de cercetare etc.) și sprijinirea construirii infrastructurilor de cercetare paneuropene în România (infrastructuri deschise de tip ESFRI);

• cofinanțarea proiectelor de infrastructuri CD pentru întreprinderi;

• constituirea *Registrului național al infrastructurilor de cercetare-dezvoltare,* care va asigura accesul sporit la infrastructuri atât pentru mediul public, cât și pentru cel privat, va crea o piață a serviciilor științifice și tehnice, va contribui la vizibilitatea internațională a rezultatelor cercetării din România și la sustenabilitatea economică a operării instalațiilor.

✓ *Performanță și concentrare organizațională*. Strategia încurajează indirect concentrările, prin măsuri precum finanțarea instituțională după criterii care pot stimula concentrarea, susținerea unor clustere de inovare și a unor aglomerări geografice multiactor în jurul infrastructurilor majore de tipul ELI-NP, crearea centrelor de competență.

✓ *Mecanism de orientare strategică*. Scopul acestui mecanism este de a urmări procesele de specializare inteligentă și de a propune, periodic, corecții și reorientări. Mecanismul este integrat, funcționează cvasipermanent, cu rezultate sistematizate și analizate la fiecare 2 ani, la mijlocul perioadei de implementare, și constă în:

• colectarea sistematică a datelor prin instrumente specifice (printre acestea: Registrul cercetătorilor, Registrul național al infrastructurilor de cercetare-dezvoltare, rapoartele de tip "capital intelectual" sau de rezultate economice, bazele de date privind publicațiile și brevetele etc.), interoperarea, integrarea și analiza acestora;

• o procedură de identificare a tendințelor emergente, în special a celor tehnologice;

• un observator al percepției operatorilor asupra funcționării sistemului CDI.

✓ *Soluții inovatoare pentru sectorul public*. Strategia vizează un proces - complementar celui de specializare inteligentă - de concentrare a resurselor în domenii cu relevanță publică directă, stimulând atât cererea publică de soluții inovatoare, cât și oferta din partea organizațiilor CD.Au fost identificate următoarele domenii de prioritate publică: sănătate, patrimoniu și identitate culturală, tehnologii noi și emergente.

➢ *Acțiuni transversale*. Acțiunile transversale deservesc simultan, direct și indirect, atât știința exploratorie și cercetarea fundamentală, cât și prioritățile de specializare inteligentă și cu relevanță socială. Principalele direcții de acțiune sunt orientate către creșterea capacității și performanței instituționale, piața muncii în cercetare, internaționalizare, infrastructuri, educație în științe, tehnologie și comunicarea științei:

✓ *Capacitate instituțională*. O cercetare cu rezultate de talie mondială, indiferent dacă acestea aparțin cercetării fundamentale sau celei aplicate, depinde de modul de administrare a activităților CDI capabile să susțină producția științifică. La rândul său, administrarea cercetării necesită fonduri specifice pentru a asigura stabilitatea și relevanța cercetării, alături de capacitatea de a atrage resurse. Următoarele principii se află la baza finanțării instituționale:

• Finanțarea se bazează pe evaluarea rezultatelor cercetării științifice, precum și a impactului acestor rezultate (efecte economice și sociale).

• Evaluarea instituțională, în vederea finanțării, se realizează după standarde internaționale recunoscute, cu participarea unor experți internaționali.

• Evaluarea are o natură contextuală - ține cont, la nivelul criteriilor și indicatorilor, de dimensiunile relevante ale misiunii instituției evaluate (de exemplu, dimensiunea educațională a universităților).

• Finanțarea instituțională are pondere limitată în totalul fondurilor obținute de instituție.

• Finanțarea este predictibilă: se realizează pe cicluri multianuale, după criterii făcute publice cu cel puțin 2 ani înainte de începerea următorului ciclu, și presupune o evaluare intermediară informativă (la jumătatea ciclului în curs).

• Criteriile de finanțare încurajează inițiativele de concentrare organizațională, atât în interiorul categoriilor de organizații publice de cercetare, cât și între categorii diferite de organizații publice de cercetare (de exemplu, fuziuni între universități și institute).

Strategia susține următoarele măsuri:

• asigurarea unei finanțări instituționale de bază pentru cercetare, acordată în urma evaluării instituționale, pentru toate organizațiile publice de cercetare (institute și universități), prin instrumente coordonate de MCI și Academia Română;

• adoptarea pe scară largă, în organizațiile publice de cercetare din România, a rapoartelor (declarațiilor) de tip "capital intelectual", ca instrument de (auto)evaluare și de planificare strategică.

✓ *Piața muncii în cercetare*: Strategia susține măsuri de creștere a atractivității carierei de cercetare, ce impun și regândirea parțială a sistemului de pregătire doctorală. Strategia sprijină creșterea mobilității interne și internaționale a cercetătorilor și, totodată, deschiderea mai largă a mediului de cercetare public către cercetătorii din mediul privat și din străinătate, inclusiv prin:

• integrarea doctoranzilor și tinerilor doctori în proiecte CDI;

• încurajarea atragerii cercetătorilor cu competențe avansate din străinătate pentru conducerea de proiecte într-o instituție gazdă din România;

• obligativitatea organizațiilor publice de cercetare de a publica toate posturile deschise în Euraxess și de a adera la Carta și Codul European al cercetătorului;

• introducerea de politici privind identitatea electronică a cercetătorilor pentru acces la servicii digitale pentru cercetare;

• crearea Registrului cercetătorilor din România, inclusiv pentru cei care participă la proiecte românești, în scopul creșterii transparenței în comunitatea cercetătorilor și al accesului rapid la cercetătorii relevanți pentru orice tip de entitate interesată - parte a unui demers mai larg de asigurare a unei baze analitice (de tip "Big Data") pentru fundamentarea politicilor publice și a accesului liber la datele publice.

✓ *Internaționalizare:* Strategia garantează, totodată, cofinanțarea pentru participarea la proiectele din cadrul Orizont 2020, precum și alte tipuri de parteneriate instituționale, catedre comune, colaborări la nivelul clusterelor de inovare sau al altor instrumente internaționale în domeniul cercetării, dezvoltării și inovării. Printre măsurile principale se numără:

• sprijinirea participării la proiectele din cadrul Orizont 2020;

• sprijinirea participării coordonate la inițiative europene - inițiativele de programare comună (JPI), inițiativele tehnologice comune (JTI)/parteneriatele europene pentru inovare (EIP) - și a colaborării cu terțe țări;

• susținerea participării la activitățile organismelor sau inițiativelor internaționale (CERN, ESA, AIEA, NEA etc.) care presupun afilierea sau acorduri de cooperare științifică, pe bază de planuri integrate de participare; asigurarea suportului tehnic și științific în domeniul securității nucleare, statelor membre AIEA, în cadrul unor cooperări de tip Practical Arrangements/ Capacity Building (Acorduri de implementare/Dezvoltarea capacității) cu AIEA - Viena;

• finanțarea apelurilor bilaterale;

• crearea de sinergii cu programe ale Uniunii Europene gestionate la nivel central în domeniul CDI prin proiecte de "twinning" și "teaming" (la nivelul centrelor de excelență emergente, regiunilor inovatoare, clusterelor inovatoare din România și UE);

• înființarea unor catedre (de tip "ERA chairs") pentru atragerea cercetătorilor sau cadrelor universitare de renume.

• integrarea în spațiul european de cercetare (ERA) inclusiv prin susținerea participării organizațiilor de cercetare și a centrelor universitare în structuri specializate, rețele tematice sau a platformei tehnologice europene de interes pentru România

✓ *Infrastructuri majore și clustere de inovare*: Strategia susține investiția în mari infrastructuri, precum și alte tipuri de parteneriate bazate pe știință, concentrate geografic și orientate spre comercializarea ideilor științifice și tehnologice. În acest scop, Strategia stipulează măsuri pentru:

• asigurarea fondurilor pentru investițiile deja angajate și a celor în curs de angajare și susținerea dezvoltării unor concentrări în jurul acestor mari infrastructuri, respectiv:

A. Infrastructuri coordonate de România: ELI-NP, DANUBIUS-RI și ALFRED;

B. Infrastructuri la care România are interes major de participare: ACTRIS-RI, EPOS, EMSO, FAIR, HL-LHC, infrastructura ESA sau care sunt considerate ca emergente pe plan european și există un interes major al comunității științifice din România, precum METROFOOD-RI;

• susținerea finanțării unor clustere existente sau emergente, în măsura în care există interes privat în acest domeniu;

• susținerea dezvoltării resurselor umane specializate în administrarea și dezvoltarea clusterelor inovatoare;

• susținerea cercetării și inovării ca elemente de transformare radicală a dezvoltării economice, sociale, locale și regionale..

✓ *Educație în științe și tehnologie și comunicarea științei*: Strategia susține măsuri de atragere a tinerilor către știință, în mediul formal de educație și în afara sa, prin măsuri precum:

• atragerea tinerilor talentați spre cariera de cercetare, prin organizarea de concursuri cu premii pentru soluții inovatoare;

• înființarea unui Oraș al științei în proximitatea unui cluster de inovare sau a unei infrastructuri majore;

• organizarea de turnee de popularizare a științei, expoziții, zile deschise, inclusiv pentru promovarea rezultatelor de excepție ale cercetării românești;

• promovarea interesului pentru știință și inovare în învățământul preuniversitar, prin includerea în manuale și în materialele didactice electronice a descoperirilor recente, prin includerea în curriculum a unor elemente de educație privind antreprenoriatul bazat pe inovare, prin colaborarea cu revistele tehnice adresate elevilor și cu publicațiile de popularizare a științei.

Țintele SNCDI 2014-2020 au fost fixate în spiritul convergenței României cu media UE. Provocatoare, dar realiste, țintele de mai jos au la bază premisa că, până în 2020, cheltuielile publice pentru cercetare vor crește treptat, până la 1% din PIB, la care se adaugă facilitățile fiscale - ajutorul indirect - pentru firmele private.

Tabelul nr. 1 **: Ținte SNCDI 2014-2020**

SNCDI	Ultima valoare (an)	Ținta 2017	Ținta 2020
Premise			
Cheltuieli publice cu cercetarea-dezvoltarea (% din PIB)	0,31 (2011)	0,63	1,0
Numărul absolvenților de doctorat (ISCED 6) la 1.000 locuitori cu vârsta de 25-34 ani	1,4	1,5	1,5
Numărul de cercetători în sectorul public (echivalent normă întreagă)	12.409 (2011)	15.000	17.000
Publicații științifice în topul 10% dintre cele mai citate publicații din lume (% din totalul publicațiilor științifice la nivelul țării)	3,8 (2011)	5	7
Co-publicații științifice internaționale la 1 mil. locuitori	148	200	300
Capital de risc (% din PIB)	0,033	0,06	0,09
Antrenarea sectorului privat			
Cheltuielile de cercetare-dezvoltare ale sectorului de afaceri (% din PIB)	0,17 (2011)	0,6	1,0
Numărul de cercetători în sectorul privat (echivalent normă întreagă)	3.518 (2011)	7.000	14.500
Co-publicații public-privat (nr./1 milion locuitori)	8,3	12	16

IMM inovative care colaborează cu alții (%)	2,93	3,5	6
Aplicații brevete EPO (nr./an)	40	80	120
Aplicații brevete USTPO (nr./an)	17	30	60
Aplicații mărci comerciale comunitare (nr./1 mld. euro PIB ajustat la paritatea puterii de cumpărare)	2,14	3	4
Impact economic			
Firme inovative cu creștere rapidă (nr.)	-	50	150
IMM care introduc produse sau servicii inovative(%)	13,17 (2011)	16	20
Venituri din licențe și brevete din străinătate (% din PIB)	0,13 (2011)	0,15	0,17

Pentru atingerea acestor ținte a fost realizată următoarea proiecție bugetară multianuală pentru finanțarea implementării Strategiei:

***Tabelul nr. 2*: Proiecția bugetară realizată pentru finanțarea SNCDI 2014-2020**

Indicator	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Fonduri publice (% din PIB)	0,41	0,56	0,57	0,63	0,72	0,83	0,97
Fonduri publice (mii lei), din care fonduri publice pentru infrastructuri prioritare la nivelul Uniunii Europene	2.730.911 225.000	3.870.244 486.000	4.176.023 234.000	4.846.341 240.000	5.670.831 255.000	6.684.955 85.000	7.932.327 86.000

1.2. Strategia națională pentru învățământ terțiar 2015-2020

Prin H.G. nr. 565/2015 s-a aprobat **Strategia Națională pentru învățământ terțiar 2015-2020.** Această strategie a fost construită în complementaritate cu SNCDI 2014-2020 și are în vedere identificarea nevoilor privind competențele, în vederea unei treceri treptate către o economie bazată pe cunoaștere și o cerere crescută, implicită, de locuri de muncă înalt calificate. Întregul spectru de provocări legate de competitivitate, în România, nu poate fi gestionat doar prin investiții în învățământul terțiar. Îmbunătățirea capacității resurselor umane constituie elementul vital, de bază, al strategiei pentru competitivitate pe termen lung, care include și reforme ale instituțiilor publice și a altor sectoare, precum cele ale agriculturii, pieței muncii și pieței financiare.

România se află într-o etapă de dezvoltare în care modernizarea și consolidarea învățământului terțiar este o prioritate.

Intervențiile propuse în cadrul acestei strategii sunt complementare strategiei de cercetare și dezvoltare, ambele promovând învăţământul terțiar ca motor al creșterii economice bazate pe cunoaștere și înaltă calificare. Deși costurile scăzute ale forței de muncă din România au jucat, la un moment dat, un rol cheie în atragerea de noi locuri de muncă din Europa spre piața internă a forței de muncă, etapa prezentă de dezvoltare a României impune ca în toate domeniile de activitate să asigure creșterea eficienței proceselor de producție, precum și calitatea produselor rezultate. Îndeplinirea acestui obiectiv va depinde, cel puțin în parte, de existența unei forțe de muncă, pe plan intern, alcătuită dintr-un număr suficient de angajați, absolvenți de învățământ terțiar, care să dețină aptitudinile, competențele și abilitățile necesare. Crearea unei economii naționale inteligente, care poate construi un viitor mai prosper, depinde de îmbunătățirea permanentă a bazei de cunoaștere și de calitatea capitalului uman. Prezenta strategie fundamentează obiective pe termen lung, care pot fi atinse printr-un învățământ terțiar ce asigură egalitate de șanse și pregătește absolvenți de bună calitate.

1.3. Strategii instituționale proprii

Potrivit prevederilor art.38 din OG nr.57/2002 *privind cercetarea ştiinţifică şi dezvoltarea tehnologică*, cu modificările şi completările ulterioare, unitățile și instituțiile de cercetare-dezvoltare finanțate din fonduri publice, pe baza *Strategiei naţionale*, aveau următoarele obligații:

a) să elaboreze strategii proprii;

b) să asigure monitorizarea modului de îndeplinire a obiectivelor prevăzute în planurile proprii;
c) să organizeze periodic verificări asupra activităţii economico-financiare, precum şi ale performanţelor de management al cercetării, în scopul îmbunătăţirii acestora;
d) să raporteze anual autorităţii de stat pentru cercetare-dezvoltare rezultatele şi performanţele ştiinţifice. Impactul acestora în economie şi în societate trebuie să fie dat publicităţii prin orice mijloace posibile, pentru o informare cât mai largă;
e) să îşi organizeze compartimente de marketing în vederea creşterii gradului de aplicabilitate a cercetărilor finanţate din fonduri publice.

Urmare analizei efectuate asupra răspunsurilor transmise de instituțiile de învățământ superior la întrebările formulate în chestionarul nr. 1 s-a constatat următoarele:

❖ Universitățile au elaborat strategii proprii privind activitatea de CDI fie ca documente de sine stătătoare fie făcând parte din alte documente referitoare la activitatea instituției de învățământ superior (ex. carta universitară, planul managerial al rectorului, planul strategic, cartea albă a cercetării, etc.). În general, acestea sunt disponibile online. Strategiile/planurile proprii în domeniul cercetării elaborate de universităţi detaliază şi particularizează, în limita autonomiei, obiectivele generale și cele specifice stabilite în Strategia Națională privind cercetarea și inovarea 2014 -2020. În cadrul acestora sunt stabilite, în unele situații, și direcțiile de acțiune pentru îmbunătățirea activității de cercetare științifică universitară dar și creșterea vizibilității acesteia. Dintre direcțiile de acțiune identificate de universități enumerăm:

→ Stabilirea temelor de cercetare prioritare Orizont 2020 ca obiective strategice pentru activitatea de producție științifică a universității;
→ Internaționalizarea activității de cercetare științifică prin stimularea participării cadrelor didactice la programul Orizont 2020;
→ Întărirea instituţională și diversificarea activității Institutelor de Cercetare din cadrul universităţilor;
→ Măsuri de stimulare a competiţiei interne din universitate, pentru obţinerea de rezultate calitativ superioare în activitatea de cercetare;
→ Măsuri de premiere a rezultatelor științifice remarcabile (brevete naţionale și/sau internaţionale aplicate și valorizate industrial, articole științifice publicate în reviste cu un factor de impact/scor relativ de influență ridicat;
→ Stimularea constituirii de grupuri de cercetare pe domenii interdisciplinare;
→ Dezvoltarea performanțelor cercetării, prin ridicarea standardelor ştiinţifice în școlile doctorale
→ Atragerea în grupurile de cercetare a studenţilor de top;
→ Sprijinirea participării universităţii/cadrelor didactice și cercetătorilor la marile proiecte de cercetare din România;
→ Alcătuirea unei baze de date performante privind producţia științifică a universităţii;
→ Dezvoltarea unui centru de susținere a inițiativelor de tip start-up, spin-off din universitate dedicat în special cadrelor didactice tinere;
→ Transferul de cunoştinţe și tehnologie între universitate, societate și mediul de afaceri să fie o prioritate a universităţii; în acest sens universitatea va oferi companiilor de toate mărimile acces la ultimele rezultate ale cercetarii și va încuraja colaborarea între universitate și industrie.

❖ Sunt universități care nu au asociat obiectivelor asumate indicatori de rezultat, termene de realizare și responsabili cu atingerea obiectivelor.

Totodată, în majoritatea instituțiilor, strategiile elaborate nu sunt însoțite de documente de planificare a activităților necesare atingerii obiectivelor asumate, inclusiv planificare bugetară. În acest mod nu este asigurată predictibilitatea atingerii obiectivelor și nici monitorizarea modului de implementare a strategiilor proprii. Evaluarea propriilor strategii se realizează, de regulă, cu ocazia prezentării de către rectori a raportului anual.

❖ strategiile proprii de CDI ale instituțiilor de învățământ superior nu sunt construite, în unele cazuri, pornind de la obiectivele principale ale Strategiei naționale. Consecința acestui fapt este aceea că, în acele situații, temele de cercetare puse în practică nu pot fi asociate unui obiectiv al Strategiei naționale dar converg către atingerea unor obiective asumate de universitatea/facultatea care le realizează;

❖ crearea/modernizarea/dezvoltarea bazei materiale destinate activității de CDI este un obiectiv prezent în toate strategiile proprii dezvoltate de universități. Totodată, asigurarea mentenanței și reparațiilor

curente pentru echipamentele existente este un obiectiv asumat de majoritatea universităților. Aceste obiecte își găsesc aplicabilitatea în cadrul universităților care fac eforturi (așa cum se va arăta în capitolele următoare) de identificare a surselor financiare necesare îndeplinirii acestora. Este de remarcat dar și de salutat, totodată, efortul universităților de a-și dezvolta/întreține baza materială afectată activității de cercetare din fonduri proprii inclusiv din proiecte cu finanțare europenă/internațională nerambursabilă. Atragerea de finanțări pentru sprijinirea infrastructurilor de cercetare trebuie să reprezinte responsabilitatea instituțiilor de învățământ superior care le coordonează. Instituțiile statului sunt responsabile însă pentru finanțarea subsidiară a infrastructurilor de cercetare cu relevanță națională, precum și pentru participarea României la infrastructurile de cercetare coordonate la nivel european și internațional. Prin urmare, instituțiile și organizațiile care coordonează infrastructuri de cercetare au responsabilitatea de a iniția demersuri în vederea atragerii de utilizatori și implicit de finanțări și din alte surse decât bugetul public național.[1]

1.4. Recomandări

<u>Recomandare:</u> Universitățile își vor construi propriile strategii ce privesc activitatea de CDI pornind de la obiectivele înscrise în Strategia Națională de Cercetare Dezvoltare Inovare și având în vedere misiunea și obiectivele asumate la nivel instituțional. Strategiile vor fi însoțite de proiecții bugetare necesare pentru implementarea acestora. Strategiile astfel elaborate vor fi actualizate ori de cîte ori se impune acest lucru iar periodic se va monitoriza modul de îndeplinire a obiectivelor asumate.

CAPITOLUL II
BAZA MATERIALĂ DESTINATĂ ACTIVITĂȚII DE CERCETARE DEȚINUTĂ DE UNIVERSITĂȚI

2.1. Baza materială destinată cercetării universitare: definiții, forme de proprietate

În conformitate cu prevederile art. 117 din Legea nr. 1/2011, „*misiunea învățământului superior este de a genera și de a transfera cunoaștere către societate prin:*

a) formare inițială și continuă la nivel universitar, în scopul dezvoltării personale, al inserției profesionale a individului și a satisfacerii nevoii de competență a mediului socio-economic;

[1] Raportul privind infrastructurile de cercetare din România , 2017, Comitetul Român pentru Infrastructuri de Cercetare

b) cercetare științifică, dezvoltare, inovare și transfer tehnologic, prin creație individuală și colectivă, în domeniul științelor, al științelor inginerești, al artelor, al literelor, prin asigurarea performanțelor și dezvoltării fizice și sportive, precum și valorificarea și diseminarea rezultatelor acestora."

Pentru realizarea acestei misiuni universitățile dispun de ***spațiul universitar***, definit la art. 126 din Legea nr. 1/2011 ca fiind ***„constituit din totalitatea edificiilor, terenurilor, stațiunilor didactice experimentale, institutelor de cercetare, fermelor, grădinilor botanice, caselor universitare, campusurilor universitare, spitalelor și clinicilor universitare, precum și dotările aferente, folosite de instituția de învățământ superior, indiferent de titlul juridic sub care aceasta este îndreptățită să le utilizeze".*** Sintetizând această definiție, se constată că în fapt spațiul universitar este format din baza didactică de studiu și cercetare, precum și cea destinată activităților administrative și sociale, utilizată de către o universitate.

Conform legii educației naționale nr. 1/2011 „*instituția de învățământ superior poate înființa, pe perioadă determinată și pe proiecte, unități de cercetare distincte sub raportul bugetului de venituri și cheltuieli, care au autonomie și statute proprii, aprobate de senatul universitar*."[2] Aceste unități de cercetare sunt organizate „*astfel încât instituția să își realizeze misiunea, să asigure criteriile și standardele de calitate, să gestioneze în mod eficient activitățile de învățământ, cercetare, producție sau transfer cognitiv și tehnologic și să asigure sprijinul administrativ adecvat membrilor comunității universitare.*"[3]

„*Înființarea institutelor, stațiunilor experimentale, centrelor sau laboratoarelor de cercetare-dezvoltare este aprobată de către senatul universitar, cu respectarea legislației în vigoare*"[4], iar „*activitatea de cercetare, dezvoltare, inovare și creație artistică din universități se organizează și funcționează pe baza legislației naționale și a Uniunii Europene în domeniu*"[5].

Astfel, conform art. 7 din OG nr. 57/2002, cu modificările și completările ulterioare, „*în sistemul național de cercetare-dezvoltare sunt cuprinse următoarele categorii de unități și instituții de drept public:*

……..

b) instituții de învățământ superior de stat acreditate sau structuri de cercetare-dezvoltare ale acestora, fără personalitate juridică, constituite conform Cartei universitare;"

De asemenea, la art. 8^1 din OG nr. 57/2002 a fost precizat faptul că „*unitatea de cercetare-dezvoltare fără personalitate juridică îndeplinește simultan următoarele condiții:*

a) este înființată printr-o decizie a conducerii persoanei juridice, conform legii;

b) are o misiune și un regulament propriu de funcționare în cadrul persoanei juridice și o titulatură proprie;

c) are personal și conducere proprii;

d) activitatea unității este înregistrată distinct în cadrul contabilității persoanei juridice, conform legii."

Prin art. 13, alin. (1) din OG nr. 57/2002, cu modificările și completările ulterioare, a fost precizat faptul că „*unitățile de cercetare-dezvoltare de drept public pot desfășura activități de microproducție și pot oferi servicii specifice, potrivit regulamentelor de organizare și funcționare proprii și prevederilor legale corespunzătoare*".

Totodată, prin art. 33, alin. (1^1) din OG nr. 57/2002, cu modificările și completările ulterioare, a fost precizat faptul că „*în perioada septembrie 2015 - decembrie 2017, unitățile și instituțiile din sistemul național de cercetare-dezvoltare* ***pot fi evaluate*** *din punctul de vedere al activității de cercetare-dezvoltare pe bază de criterii de evaluare* ***în vederea certificării****, de către Colegiul Consultativ pentru Cercetare-Dezvoltare și Inovare*", iar „*criteriile de evaluare prevăzute la alin. (1^1) includ obligatoriu aspectele privind capacitatea și performanța în plan științific și/sau tehnic, precum și impactul și eficiența economică a activităților de cercetare-dezvoltare desfășurate*"[6].

---

[2] Legea nr. 1/2011 art. 131 alin. (2)
[3] Legea nr. 1/2011 art. 131 alin. (3)
[4] Legea nr. 1/2011, art. 134
[5] Legea nr. 1/2011, art. 189, alin. (1)
[6] OG nr. 57/2002, cu modificările și completările ulterioare, art. 33, alin. (2^2)

Astfel, „*în urma evaluării realizate în condițiile alin. (1^1), Colegiul consultativ propune autorității de stat pentru cercetare-dezvoltare aprobarea hotărârilor privind certificarea, recertificarea, neacordarea certificării sau retragerea certificării*”[7].

Rezultatul evaluării constă în clasificarea unităților și instituțiilor din sistemul național de cercetare-dezvoltare pe nivelurile A+, A, A-, B, și C, urmând ca, ulterior, să fie certificate pentru activitatea de cercetare-dezvoltare „*numai unitățile și instituțiile din categoriile prevăzute la art. 7 lit. a)-e) și g) și la art. 8 lit. a)-d), care sunt clasificate la nivelurile A+, A sau A- ale clasificării*”[8].

Deși această evaluare a activității de cercetare este aplicabilă și universităților sau structurilor de cercetare-dezvoltare ale acestora, fără personalitate juridică, constituite conform Cartei universitare, evaluarea și clasificarea acestora este opțională, ea putând fi realizată la cerere, într-un interval care nu poate fi mai mic de 2 ani între două evaluări și clasificări succesive. Pentru realizarea evaluării la cerere a universităților, „*autoritatea de stat pentru cercetare-dezvoltare percepe taxe de până la 8 salarii maxime ale unui cercetător științific gradul I din unități bugetare, care se fac venituri la bugetul de stat”*[9].

Pe lângă aceste evaluări, la nivel instituțional, pentru asigurarea unui management performant al activității, universitățile au obligația de a realiza „*la intervale de maximum 5 ani, evaluarea internă și clasificarea departamentelor pe 5 niveluri de performanță în cercetare, conform unei metodologii-cadru elaborate de CNCS și aprobate prin ordin al ministrului educației naționale*.” [10] Menționăm faptul că, deși universitățile realizează astfel de evaluări, acestea se realizează fără a avea criterii unitare stabilite de către CNCS întrucât acesta nu a elaborat o metodologie – cadru în acest sens.

Baza materială a unei universități, alături de structura și resursele umane ale acesteia, reprezintă criteriile care definesc capacitatea instituțională de asigurare a calității educației în învățământul superior.

În perioada 2015 – 2017, conform datelor prezentate în situațiile financiare de către universitățile aflate în coordonarea MEN, activele fixe au cunoscut o creștere de 19,18%, după cum urmează:

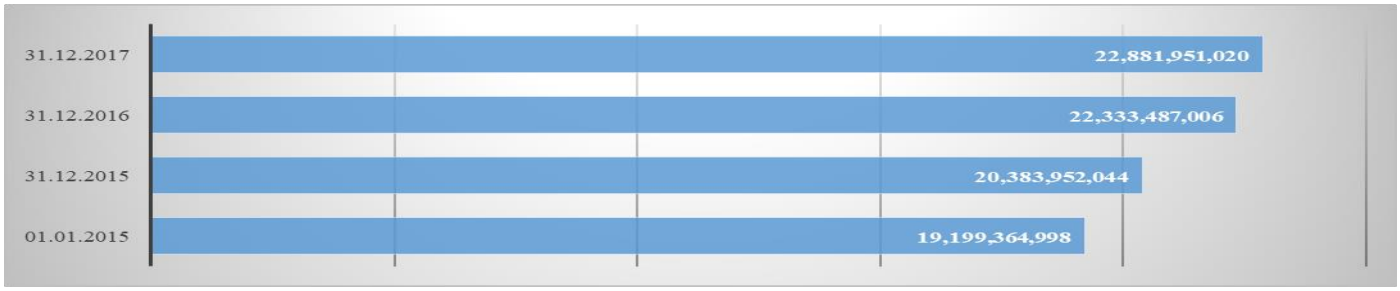

***Graficul nr.* 1 – Evoluția activelor fixe prezentată în situațiile financiare în perioada 2015 – 2017**

Sursa: Anexele 35 a și 35b la situațiile financiare prezentate de către universități în perioada 2015 - 2017

Efectuând o comparație cu situațiile financiare centralizate la nivelul ordonatorului principal de credite, se constată faptul că activele fixe raportate prin situațiile financiare de către cele 48 de universități din coordonarea MEN dețin ponderea covârșitoare în această categorie, valoarea medie a acestor active în totalul MEN calculată la nivelul celor 4 ani situându-se la 90,83%. Diferența de 9,17% a fost constituită de activele fixe aparținând celor 41 de inspectorate școlare, 30 de cluburi sportive și alte 20 de instituții publice aflate în subordinea sau coordonarea MEN.

Din punct de vedere al categoriilor de operațiuni care au condus la majorarea activelor fixe deținute de către universități cu suma de 3.682.586 mii lei în intervalul 2015 - 2017, situația se prezintă astfel:

[7] OG nr. 57/2002, cu modificările și completările ulterioare, art. 33, alin. (6^1)
[8] OG nr. 57/2002, cu modificările și completările ulterioare, art. 33, alin. (5)
[9] OG nr. 57/2002, cu modificările și completările ulterioare, art. 33, alin. (9)
[10] Art. 195 alin. (1) din Legea nr. 1/2011

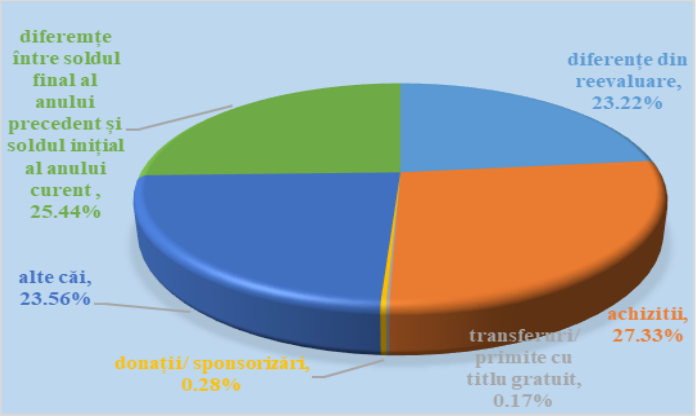

***Graficul nr.* 2- Situația detaliată a creșterilor activelor fixe deținute de către universitățile aflate în coordonarea MEN, în perioada 2015 - 2017**

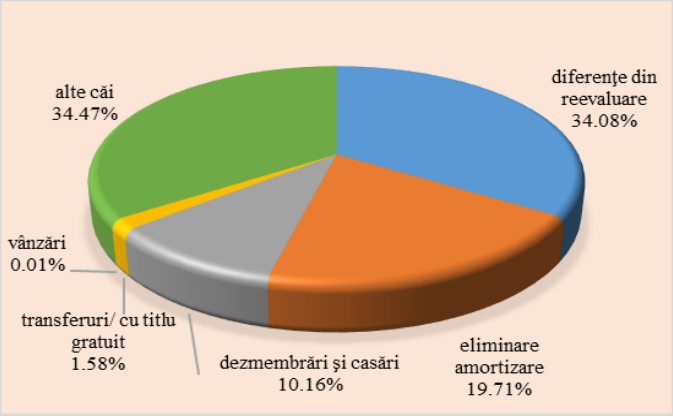

***Graficul nr.* 3 - Situația detaliată a diminuărilor activelor fixe deținute de către universitățile aflate în coordonarea MEN, în perioada 2015 - 2017**

Sursa: Anexele 35 a și 35b la situațiile financiare prezentate de către universități în perioada 2015 - 2017

Din datele prezentate mai sus, se constată faptul că majorarea activelor fixe s-a realizat într-un mod echilibrat din achiziții (27,33%), diferențe din reevaluare (23,22%), preluarea în baza HG nr. 881/2015 de către USAMVCJ a Stațiunii de Cercetare și Producție Pomicolă Cluj în anul 2016 (25,44%) și pe alte căi (23,56%). Menționăm faptul că 55,90% din majorarea pe alte căi a activelor fixe a fost determinată de finalizarea investițiilor în curs.

De asemenea, operațiunile de reevaluare a activelor fixe efectuate în intervalul analizat au avut și o influență negativă asupra activelor fixe ale universităților, determinând o diminuare a acestora cu 53,79% (în care eliminarea amortizării reprezintă 19,71%, operațiune specifică activității de reevaluare a activelor fixe).

Diminuarea activelor fixe aparținând universităților s-a realizat în procent de 10,16% prin dezmembrări și casări.

În funcție de forma de proprietate, soldul activelor fixe aparținând universităților aflate în coordonarea MEN, la data de 31.12.2017, în sumă de 16.266.363 mii lei (valoare din care au fost excluse ajustările de valoare calculate determinate de amortizări) prezintă următoarea repartizare:

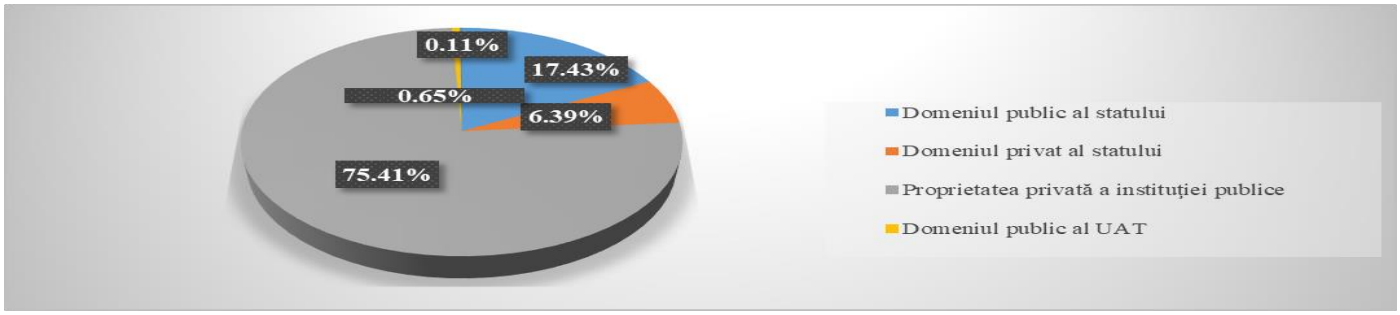

***Graficul nr.* 4 - Situația repartizării pe forme de proprietate a activelor fixe aflate în patrimoniul universităților la data de 31.12.2017**

Notă: *În cazul activelor fixe amortizabile a fost luată în calcul valoarea contabilă netă, rezultată după eliminarea ajustărilor de valoare calculate.

Menționăm faptul că totalul activelor fixe ce aparțin proprietății private a universităților la data de 31.12.2017 (75,41%), nu reprezintă în integralitatea sa efortul acestora. Astfel, odată cu intrarea în vigoare a *Legii învățământului* nr. 84/1995, baza materială a instituțiilor de învățământ superior, ce consta „*în întregul activ patrimonial [...] al instituțiilor și unităților de învățământ și de cercetare științifică din sistemul de învățământ existent la data intrării în vigoare a prezentei legi, precum și în activul patrimonial redobândit sau dobândit ulterior*”[11], a devenit „*de drept proprietatea acestora*”[12].

[11] Art. 166, alin. (1) din Legea nr. 84/1995
[12] Art. 166, alin. (4) din Legea nr. 84/1995

La data intrării în vigoare a acestei legi, domeniile public și privat ale statului nu erau reglementate prin lege. Ulterior, prin apariția Legii nr. 213/1998 *privind bunurile proprietate publică*, a fost stabilit faptul că „*dreptul de proprietate publică aparține statului sau unităților administrativ-teritoriale, asupra bunurilor care, potrivit legii sau prin natura lor, sunt de uz sau de interes public*”[13].

Totodată a fost stabilit că „*domeniul privat al statului sau al unităților administrativ-teritoriale este alcătuit din bunuri aflate în proprietatea lor și care nu fac parte din domeniul public. Asupra acestor bunuri statul sau unitățile administrativ-teritoriale au drept de proprietate privată*”[14].

Ulterior, *Legea educației naționale* nr. 1/2011, a precizat că „*universitățile de stat au drept de proprietate asupra bunurilor existente în patrimoniul lor la data intrării în vigoare a prezentei legi*”[15], fapt care a condus la o nouă majorare a proprietății private a universităților.

Ambele legi au împuternicit ministerul să emită certificat de atestare a dreptului de proprietate pentru universitățile de stat pe baza documentației înaintate de acestea.

Începând cu apariția Legii nr. 1/2011, practica MEN s-a schimbat, în sensul că pentru trecerea în proprietatea privată a universităților a bunurilor aparținând domeniului public al statului, primite de către acestea după intrarea în vigoare a noii legi, s-au întreprins demersuri pentru elaborarea și adoptarea unor hotărâri ale Guvernului, în conformitate cu prevederile Legii nr. 213/1998, cu modificările și completările ulterioare.

Chiar dacă și în prezent MEN aplică această practică, lipsa unui cadru legal clar privind modul de dobândire și utilizare a bunurilor din domeniul public al statului de către universitățile de stat, conduce la utilizarea unor sume semnificative din fondurile alocate de la bugetul de stat, fără ca bunurile dobândite din aceste fonduri să fie înregistrate ca proprietate publică a statului.

Astfel, în perioada 2015 – 2018 au fost achiziționate 10 imobile și finalizate un număr de 26 investiții *(anexa nr. 4)*, acțiuni pentru a căror realizare au fost utilizate de la bugetul de stat sume în valoare de 364.620.433,61 lei ceea ce reprezintă 60,32 % din valoarea totală a celor 36 investiții, iar înregistrarea acestora s-a realizat în domeniul privat al universităților.

Tot în domeniul privat al universităților au fost înregistrate și rezultatele investițiilor realizate în totalitate de la bugetul de stat în valoare de 28.560 mii lei. Exemplificăm în acest caz următoarele obiective de investiții:

- „*Construcție imobil nou cu destinația Mediatecă, regim de înălțime 2S+P+3Er+4Er*” pentru a cărui realizare de UNMB a beneficiat de fonduri de la bugetul de stat în sumă de 12.576 mii lei, iar înregistrarea obiectivului s-a efectuat în domeniul privat al universității;
- *„Spații de învățământ la Secția de Mașini Unelte și Scule”,* pentru a cărui realizare de TUIAȘI a beneficiat de fonduri de la bugetul de stat în sumă de 12.098 mii lei, iar înregistrarea obiectivului s-a efectuat în domeniul privat al universității;
- *„Execuție lucrări la Clădire Unitate Integrată pentru Realizarea Uneltelor de Pescuit – Anexa Infrastructură Cercetare – Dezvoltare”* pentru a cărui realizare de UGAL a beneficiat de fonduri de la bugetul de stat în sumă de 1.055 mii lei, iar înregistrarea obiectivului s-a efectuat în domeniul privat al universității.

De același tratament au avut parte și două imobile achiziționate în anul 2016 de către UADCJ, în valoare totală de 2.250 mii lei, destinate activității didactice, deși în documentația aferentă, aprobată de ordonatului principal de credite, a fost consemnat faptul că „*achiziționarea imobilului se face pe răspunderea universității, cu fonduri de la bugetul de stat […]. Având în vedere că pentru achiziționarea imobilului se vor aloca fonduri de la bugetul de stat, după finalizarea procedurilor de achiziție a imobilului, se vor face toate demersurile pentru înscrierea imobilului în domeniul public al statului*.”[16] Ulterior achiziției, acțiunea de înscriere a acestora în Cartea Funciară a Oficiului de Cadastru și Publicitate Imobiliară Cluj s-a finalizat cu înregistrarea ca proprietate privată a universității, nu ca bunuri aparținând domeniului public al statului. Motivarea OCPI Cluj a făcut referire la faptul că din cuprinsul actelor de dobândire al dreptului de proprietate, UADCJ este de drept proprietar, indiferent de sursa de finanțare.

Un alt aspect privind modul de administrate al bazei materiale destinate activității didactice și de cercetare îl reprezintă ne/înscrierea în cărțile funciare a imobilelor pe care universitățile le au în

[13] Art. 1 din Legea nr. 213/1998, până la a fi abrogat de pct. 2 al art. 89, Secțiunea a 3-a, Cap. V din LEGEA nr. 71 din 3 iunie 2011, publicata in MONITORUL OFICIAL nr. 409 din 10 iunie 2011
[14] Art. 166 alin. (4) din Legea 213/1998
[15] Art. 226, alin. (6) din Legea nr. 1/2011
[16] Nota nr. DPII/3378/17.11.2016, pag. 3

administrare/proprietate. Astfel, nu toate universitățile au procedat la întreprinderea tuturor demersurilor pentru a clarifica situația juridică a întregului patrimoniu pe care îl dețin/administrează. Exemplificăm în acest sens situația UVT care a primit în administrare prin HG nr. 1302/2000 *privind efectuarea unui schimb de drept de administrare a unor imobile între Ministerul Apărării Naționale și Ministerul Educației Naționale, pentru Universitatea de Vest din Timișoara*, un imobil compus din teren în suprafață de 4.687 mp și clădiri având suprafața construită de 232 mp. Neefectuarea de către universitate și de către ordonatorul principal de credite a demersurilor necesare pentru înscrierea acestui transfer în inventarul centralizat al bunurilor aparținând domeniului public al statului, dar și în Cartea Funciară a Oficiului de Cadastru și Publicitate Imobiliară Timiș, a favorizat crearea situației ca în baza HG nr. 1016/2005 *pentru modificarea și completarea Hotărârii Guvernului nr. 977/2002 privind atestarea domeniului public al județului Timiș, precum și al municipiilor, orașelor și comunelor din județul Timiș,* respectivul imobil să fie înscris în Cartea Funciară ca proprietate publică a Municipiului Timișoara. Pentru clarificarea acestei situații și repunerea în drepturi, UVT a formulat acțiune în instanță abia în anul 2018 (la 18 ani de la primirea imobilului), cererea de chemare în judecată făcând obiectului Dosarului nr. 1167/59/2018.

2.2. Evoluția bazei materiale destinată activității de cercetare utilizată de către universitățile din coordonarea MEN în perioada 2015 – 2017

Având în vedere aspectele prezentate mai sus, au fost solicitate de la universități informații privind baza materială deținută de către acestea și utilizată în activitatea de CDI. Din răspunsurile formulate ***(anexa nr. 5)*** precum și din datele furnizate de către acestea prin intermediul situațiilor financiare ***(anexa nr. 6)***, au rezultat următoarele informații:

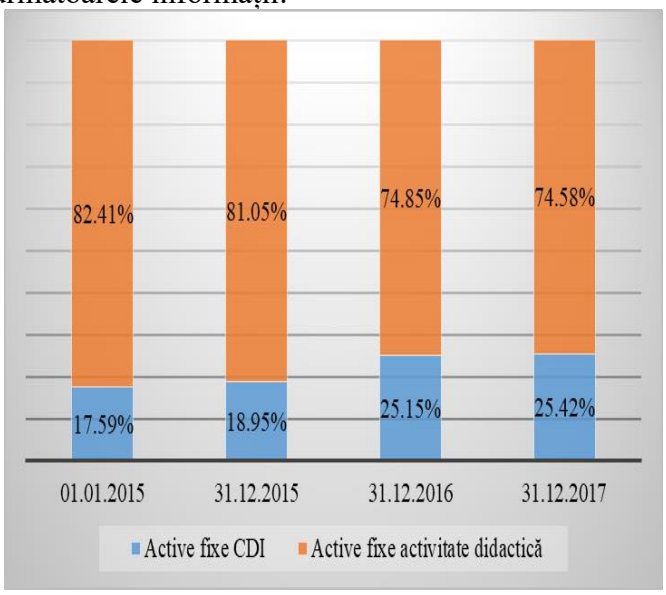

Grafic nr.5 **– Situația ponderii activelor fixe destinate activității CDI în totalul activelor fixe deținute de universități**

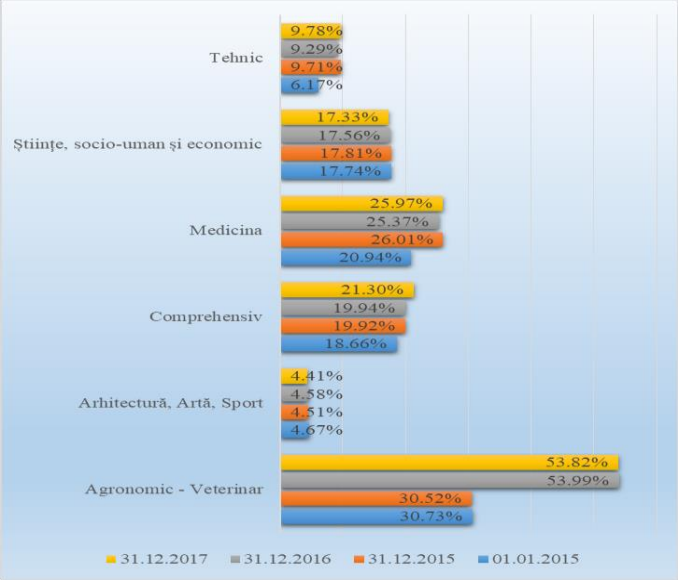

Grafic nr.6 **– Evoluția ponderii activelor fixe destinate CDI în totalul activelor fixe ale universităților**

Din aceste date se constată faptul că baza materială destinată activității de cercetare a prezentat un trend crescător, universitățile din categoria Agronomic – Veterinar prezentând cea mai semnificativă majorare, acestea în anul 2016 dublându-și valoarea bazei. Această majorare s-a realizat prin preluarea și integrarea Stațiunii de Cercetare Horticolă Cluj-Napoca, în valoare de 1.721.874.394 lei, ca unitate distinctă, fără personalitate juridică, în cadrul USAMVCJ în baza HG nr. 881/2015.

Din punct de vedere al formei juridice de proprietate asupra bazei materiale destinate activității de cercetare, s-a constatat faptul că universitățile utilizează majoritar bunuri aparținând domeniului public al statului (49,20%) și domeniului privat al instituției publice (48,17%).

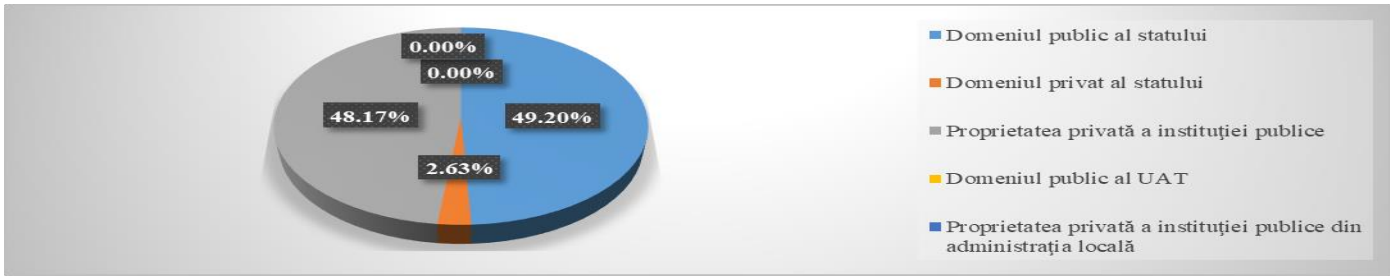

***Graficul nr.* 7 – Repartizarea pe forme de proprietate a valorii* activelor**

Notă: *În cazul activelor fixe amortizabile a fost luată în calcul valoarea contabilă netă, rezultată după eliminarea ajustărilor de valoare calculate.

Pentru obținerea unor concluzii pertinente privind baza materială deținută de universități cu destinație activitatea de cercetare desfășurată de către acestea, vom prezenta în continuare situația detaliat pe cele 6 categorii de universități:

1. Universitățile din categoria *Agronomic – veterinar*

Universitățile din această categorie se caracterizează prin deținerea celei mai mari baze materiale destinată activității de cercetare, raportat la spațiul universitar pe care îl gestionează. Având în vedere specificul acestei categorii de universități, analiza impune considerarea valorii terenurilor ca element semnificativ în realizarea activității de cercetare a acestora:

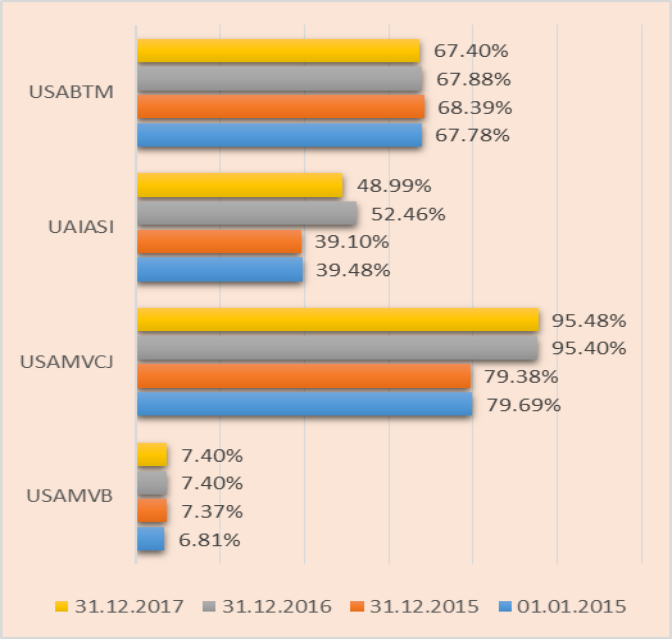

***Graficul nr.* 8 – Evoluția ponderii activelor fixe destinate activității de cercetare în totalul activelor fixe deținute de universități**

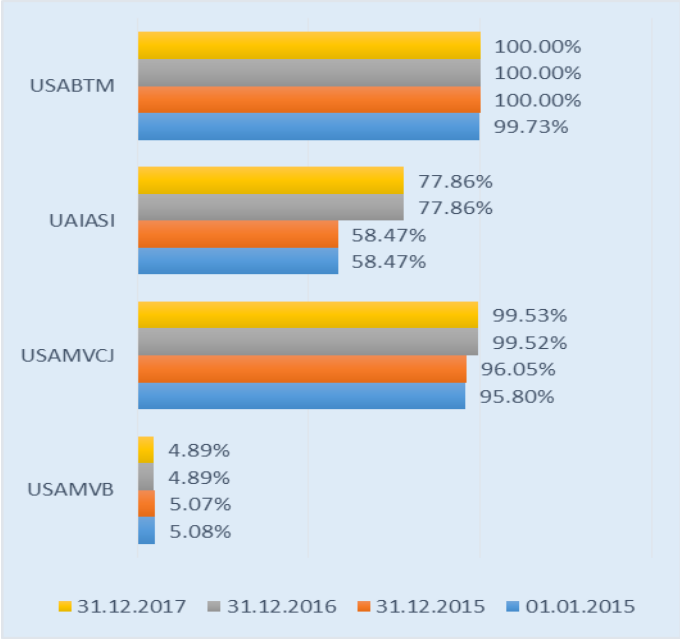

***Graficul nr.* 9– Evoluția ponderii terenurilor destinate activității didactice/de cercetare în totalul suprafețelor de teren deținute de universități**

Sursa: Răspunsurile universităților la chestionarul nr. 1

Din datele prezentate, se constată faptul că USAMVCJ a alocat cea mai mare pondere din activele fixe deținute pentru realizarea activității de cercetare. Majorarea din anul 2016 a fost determinată de preluarea Stațiunii de Cercetare Horticolă Cluj – Napoca în baza HG nr. 881/20015 *privind reorganizarea Stațiunii de Cercetare și Producție Pomicolă Cluj prin preluarea și integrarea acesteia în cadrul Universității de Științe Agricole și Medicină Veterinară din Cluj-Napoca sub denumirea de Stațiunea de Cercetare Horticolă Cluj-Napoca.*

Referitor la ponderea valorii terenurilor deținute de către universități în totalul valorii terenurilor raportate de către acestea în situațiile financiare anuale, procentul prezentat de USABTM nu prezintă realitatea faptică, întrucât această universitate nu a procedat la evidențierea distinctă în contabilitate a valorii terenurilor din categoria curți – construcții.

În acest context, totalizând suprafețele de teren declarate de către universități ca fiind deținute în stațiuni/ferme didactice/de cercetare și analizând aceste informațiile atât din punct de vedere cantitativ cât și valoric, situația se prezintă astfel:

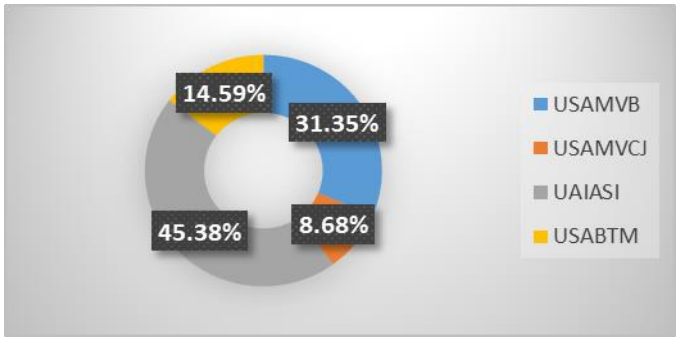

***Grafic nr. 10* – Ponderea suprafețelor de teren deținute de către universități în totalul suprafețelor din stațiunile didactice/de cercetare**

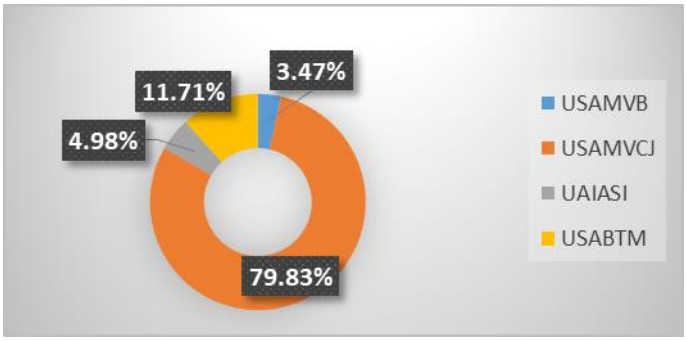

***Grafic nr.* 11 – Ponderea valorii suprafețelor de teren deținute de universități în totalul valorii terenurilor din stațiunile didactice/de cercetare**

Sursa: Răspunsurile universităților la chestionarul nr. 1

Din aceste informații rezultă faptul că din punct de vedere cantitativ UAIASI deține cea mai mare suprafață de teren (45,38%), urmată de USAMVB (31,35%), iar din punct de vedere valoric USAMVCJ deține ponderea majoritară (79,83%) în valoarea totală a acestor terenuri. Această situație comparativă este semnificativ influențată de destinația terenurilor (arabil, fâneață, pășune, viticol, pomicol etc.) și de poziționarea acestora față de marile localități urbane.

Din punct de vedere al dreptului de proprietate asupra acestor terenuri, se constată faptul că aceste stațiuni sunt constituite aproximativ în integralitate (98,39%) din terenuri aparținând statului, pentru care universitățile exercită dreptul de administrare. Aceeași situație privind ponderea majoritară a terenurilor aparținând statului se regăsește și în cazul celor destinate strict activității de cercetare, astfel:

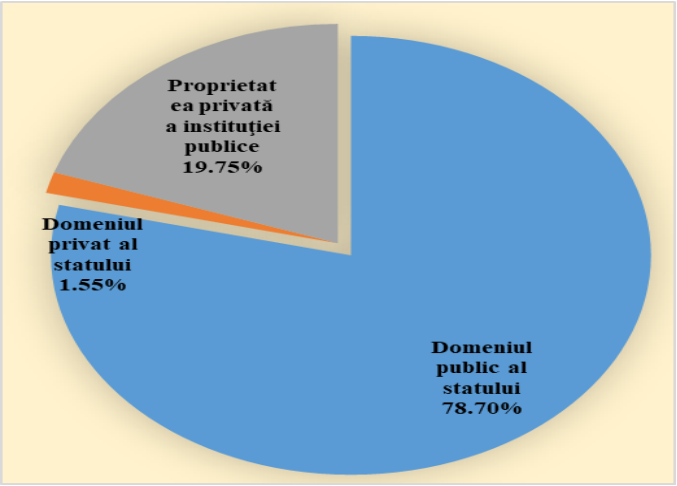

***Graficul nr.* 12 – Repartizarea pe forme de proprietate a terenurilor destinate activității didactice/de cercetare prezentate de universități la data de 31.12.2017**

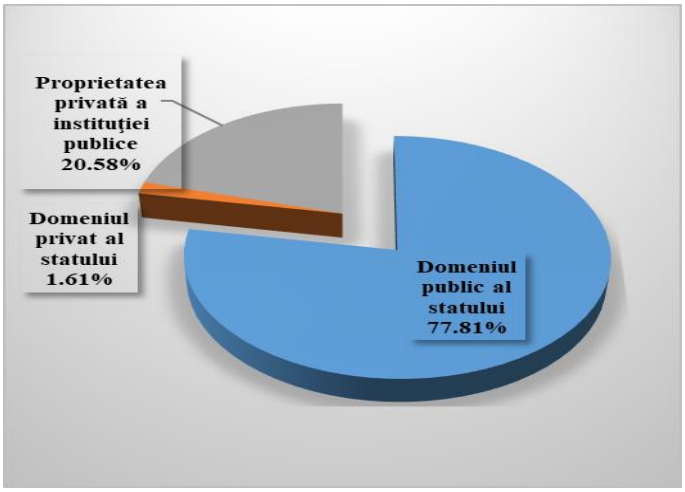

***Grafic nr.* 13 – Ponderea valorii terenurilor din stațiunile/fermelor didactice/de cercetare pe forme de proprietate la data de 31.12.2017**

Sursa: Răspunsurile universităților la întrebările formulate în chestionarul nr. 1

Aceste terenuri din domeniul statului (public sau privat) le-au fost transmise spre administrare universităților din categoria agronomic - veterinar în etape succesive, după cum urmează:

- urmare reorganizării regiilor autonome didactice experimentale în baza HG nr. 123/1993[17], au fost înființate în structura instituțiilor de învățământ superior agricol stațiuni didactice, fără personalitate juridică, care funcționau ca subunități cu activități autofinanțate. Obiectul de activitate al acestor stațiuni nou înființate a fost acela de instruire practică a studenților, desfășurarea activității de cercetare, producerea de semințe și

[17] HG nr. 123/1993 privind organizarea și funcționarea stațiunilor didactice din structura instituțiilor de învățământ superior agricol

material săditor, reproducția și selecția animalelor, industrializarea și valorificarea produselor agricole vegetale și animale;

- preluarea unui teren agricol în suprafață de 667,1 ha, proprietate publică a statului, în baza HG nr. 348/2000[18] a de către USAMVCJ;

- urmare înființării Agenției Domeniilor Statului prin Legea nr. 268/2001[19], în cadrul acțiunilor pentru delimitarea patrimoniului noii entități, a fost prevăzut faptul ca terenurile cu destinație agricolă deținute în administrare de institutele și stațiunile de cercetare și producție agricolă, de universități și de unitățile de învățământ agricol și silvic să treacă în patrimoniul Agenției Domeniilor Statului pe bază de protocol;

- prin HG nr. 2066/2004[20] și HG nr. 2155/2004[21] a fost transferat acestor universități dreptul de administrare unor terenuri agricole aflate în domeniul public/privat al statului. De asemenea au fost preluate prin absorbție și stațiuni de cercetare – dezvoltare, care urmau să funcționeze ca structuri fără personalitate juridică ale universităților, finanțate din venituri proprii și alte venituri legal constituite;

- în baza HG nr. 881/2015[22], emisă în baza Legii nr. 45/2009[23], USAMVCJ a preluat în administrare noi suprafețe de teren aparținând domeniului public/privat al statului.

Încă de la primirea acestor stațiuni didactice/de cercetare, multe din terenurile aparținând domeniului public/privat al statului au făcut obiectul solicitărilor de retrocedare în baza Legii nr. 18/1991[24] și a Legii nr. 1/2000[25], universitățile având pe rolul instanțelor numeroase litigii privind dreptul de proprietate asupra terenurilor deținute în perimetrele stațiunilor. Dintre universitățile din această categorie se remarcă USAMVCJ și UAIASI cu un număr de 50 litigii, respectiv 7 litigii, al căror obiect îl constituite cu preponderență reconstituirea dreptului de proprietate.

Efectuând o comparație între suprafețele de teren primite în baza actelor normative și situația actuală a acestora, situația se prezintă astfel:

- USAMVB a primit 3.629,70 ha aparținând domeniului public sau privat al statului prin HG nr. 123/1993 și HG nr. 2155/2004, din care comisiile județene pentru stabilirea dreptului de proprietate au retrocedat suprafața de 378,44 ha, iar pentru 454,84 ha universitatea se află în litigiu cu Consiliul Județean Prahova.

- USAMVCJ a primit 2881,30 ha aparținând domeniului public sau privat al statului prin HG nr. 123/1993, HG nr. 2066/2004, HG nr. 2155/2004 și HG nr. 881/2015. Toate aceste transferuri de terenuri au fost însoțite de diverse situații neclare privind dreptul de proprietate care au condus ca în prezent universitatea să intabuleze doar 2.135,25 ha, diferența fiind retrocedată, în unele cazuri în mod abuziv (existând procese pe rolul instanței pentru repunerea în drepturi a universității), ocupată cu păduri (universitatea neputând intabula aceste suprafețe întrucât conform Codului Silvic RNP Romsilva este administratorul pădurilor din domeniul public al statului), transferată către alte instituții (aproximativ 163 ha), sau necesitând clarificări și verificări mai ample (ex: Stațiunea Didactică Mănăștur transmisă către USAMVCJ în baza HG 123/1993, fără date/istoric/hărți pentru a identifica locația suprafeței de 470 ha a acesteia).

- UAIASI a primit 411,16 ha aparținând domeniului public al statului prin HG nr. 2066/2006. Din acesta, suprafața de 162,6013 ha a fost pusă la dispoziția comisiilor de fond funciar, iar 19,8164 ha reprezintă terenul aferent campusului universitar, care nu este teren agricol și pe care se află amplasate construcțiile (sedii de facultăți, cămine, cantina studențească, etc.). În prezent, terenurile *Stațiunii didactice* sunt intabulate în totalitate și însumează suprafața de 228,9615 ha, iar prin HG nr. 509/2015 a fost actualizat inventarul centralizat al bunurilor din domeniul public al statului.

---

[18] HG nr. 348/2000 privind trecerea, fără plată, a unui teren agricol, proprietate publică a statului, din administrarea Societății Comerciale "Agrap" - S.A. Apahida, județul Cluj, în administrarea Ministerului Educației Naționale pentru Universitatea de Științe Agricole și Medicină Veterinară din Cluj-Napoca

[19] Lege nr. 268/2001 privind privatizarea societăților comerciale ce dețin în administrare terenuri proprietate publică și privată a statului cu destinație agricolă și înființarea Agenției Domeniilor Statului

[20] HG nr. 2066/2004 privind trecerea unor suprafețe de teren agricol aflate în domeniul public al statului și administrarea Agenției Domeniilor Statului în administrarea unor instituții de învățământ superior de stat

[21] Hg nr. 2155/2004 privind reorganizarea unor unități de cercetare-dezvoltare din domeniul agriculturii și silviculturii prin preluarea lor prin absorbție de către instituții de învățământ superior de stat

[22] HG nr. 881/2015 privind reorganizarea Stațiunii de Cercetare și Producție Pomicolă Cluj prin preluarea și integrarea acesteia în cadrul Universității de Științe Agricole și Medicină Veterinară din Cluj-Napoca sub denumirea de Stațiunea de Cercetare Horticolă Cluj-Napoca

[23] Legea nr. 45/2009 privind organizarea și funcționarea Academiei de Științe Agricole și Silvice "Gheorghe Ionescu-Șișești" și a sistemului de cercetare-dezvoltare din domeniile agriculturii, silviculturii și industriei alimentare

[24] Legea fondului funciar nr. 18/1991

[25] Legea nr. 1/2000 pentru reconstituirea dreptului de proprietate asupra terenurilor agricole și celor forestiere, solicitate potrivit prevederilor Legii fondului funciar nr. 18/1991 si ale Legii nr. 169/1997

Din răspunsurile furnizate la chestionarul nr. 1, privind situația utilizării terenurilor deținute / administrate, cuprinse în stațiunile/fermele didactice/de cercetare, a rezultat faptul că la finele anului 2017, **din punct de vedere valoric, aproximativ 75% din terenuri este utilizat exclusiv în activitatea de cercetare**:

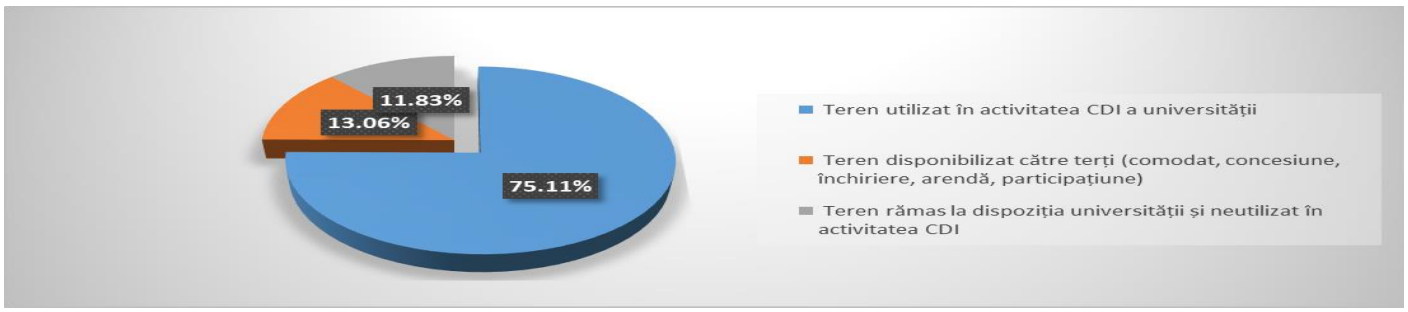

Graficul nr. 14 **– Ponderea valorică a destinației terenurilor din stațiunile de cercetare**

Sursa: Răspunsurile universităților la întrebările din chestionarul nr. 1

Analizând această situație **din punct de vedere cantitativ**, situația se schimbă radical, rezultând că în fapt doar **6% din întreaga suprafață de teren este utilizată în activitatea de cercetare.**

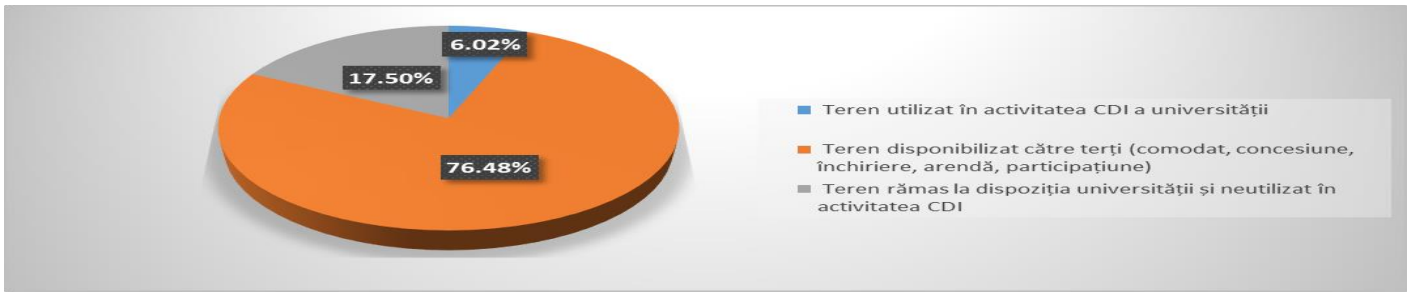

Graficul nr. **15 – Ponderea pe destinații a suprafețelor de teren din stațiunile de cercetare**

Sursa: Răspunsurile universităților la întrebările din chestionarul nr. 1

Detaliat, la nivelul fiecărei universități, situația destinației terenurilor din stațiunile didactice/de cercetare se prezintă astfel:

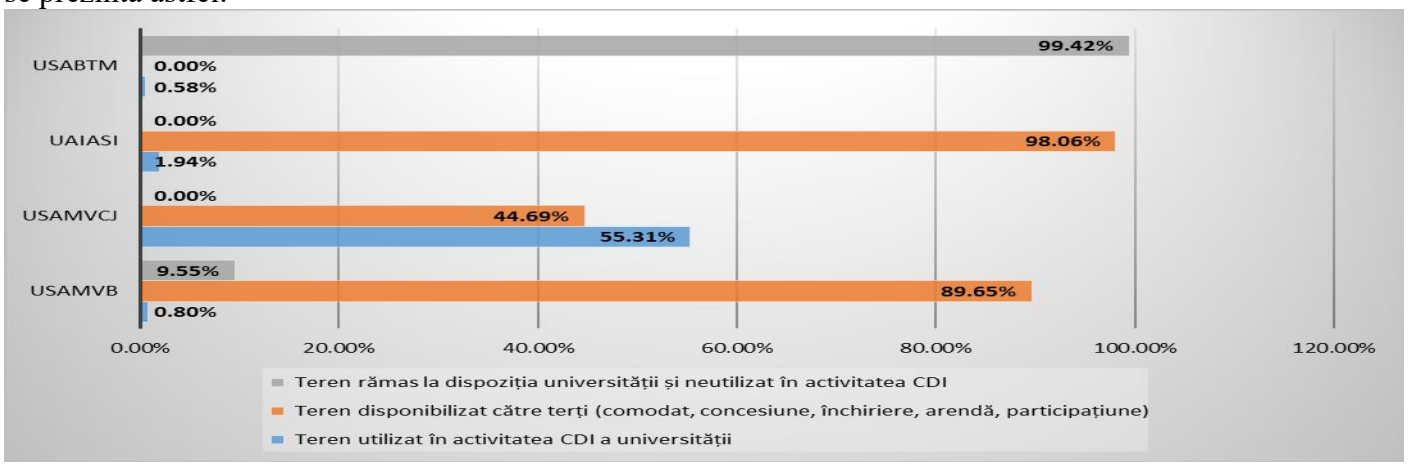

Graficul nr. **16 – Situația pe universități a destinației suprafețelor de teren din stațiunile de cercetare/didactice**

Sursa: Răspunsurile universităților la întrebările din chestionarul nr. 1

Din aceste date se observă faptul că USAMVCJ a alocat cea mai mare suprafață de teren activității de cercetare, pe când USABTM a alocat aproximativ întreaga suprafață producției agricole și practicii studenților. UAIASI și USAMVB au disponibilizat suprafețe semnificative către terți prin închiriere, arendă, concesiune și asociere în participațiune.

Pe lângă utilizarea terenurilor în scop didactic și de cercetare, universitățile din această categorie dispun de o bază materială importantă destinată activității de cercetare, a cărei pondere în totalul activelor fixe destinate activității de cercetare a evoluat în perioada analizată după cum urmează:

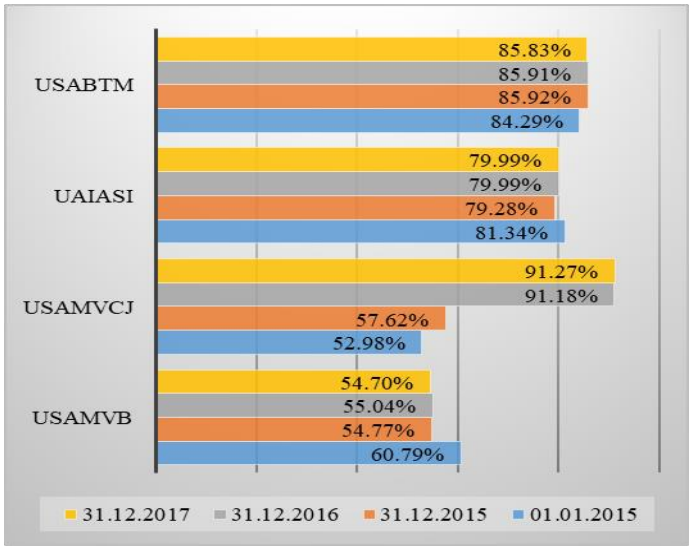

***Graficul nr.* 17 - Ponderea valorii terenurilor în totalul activelor destinate activității CDI**

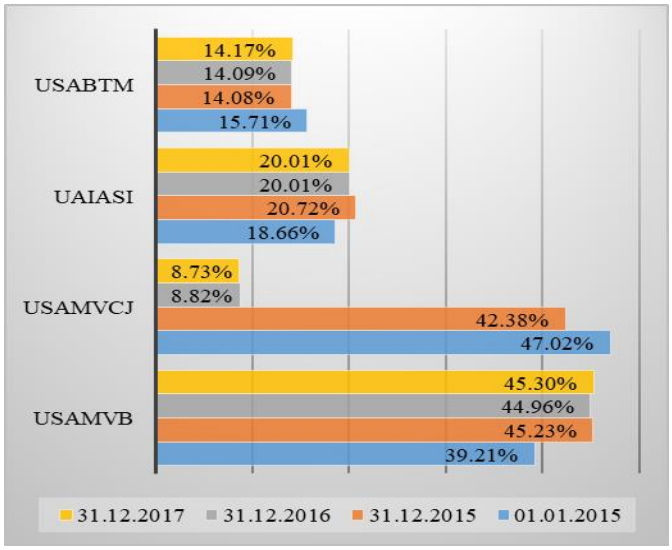

***Graficul nr.* 18 - Ponderea celorlalte active în totalul activelor destinate activitățtii de cercetare**

Sursa: Răspunsurile universităților la întrebarea B1 din Chestionarul nr. 1

Coroborând informațiile din graficul nr. 8[26], graficul nr. 9[27] și din graficele de mai sus, se desprinde concluzia că activitatea USAMVCJ este orientată preponderent spre cercetare, universitatea prezentând în anul 2015 un echilibru între valoarea terenurilor și a celorlalte elemente de infrastructură destinate cercetării.

Sub aspectul organizării și separării activității de cercetare de activitatea didactică a universității doar USAMVCJ și UAIASI dețin un număr de 2, respectiv 1, institute de cercetare-dezvoltare fără personalitate juridică înființate prin hotărâri ale senatului universitar, dintr-un număr de 50, respectiv 16, elemente de infrastructură prezentate. În cazul USABTM, deși a menționat că deține un număr de 15 elemente de infrastructură, la nivelul universității „*nu există unități de cercetare fără personalitate juridică*”[28]. USAMVB a organizat evidența activității de CDI pe proiecte, fără o comasare a activelor pe elemente de infrastructură. Menționăm faptul că deși au fost organizate institute/centre/laboratoare de cercetare, nici o universitate din această categorie nu a prezentat rezultatul financiar pentru perioada 2015 – 2017.

Referitor la modul de utilizare al elementelor de infrastructură în activitatea de cercetare și cea didactică și a gradului mediu de uzură, se constată următoarele:

USAMVCJ	• utilizează cele 50 de elemente de infrastructură în proporție covârșitoare în activitatea de cercetare. Astfel, cu excepția *Institutului de Cercetări Horticole Avansate al Transilvaniei* destinat exclusiv activității de cercetare și a altor 2 laboratoare utilizate pentru activitatea didactică în proporție de 70%, celelalte 47 de elemente de infrastructură au fost destinate activității de cercetare în proporție ce variază între 60% și 90%. De asemenea, doar în cazul a 6 elemente de infrastructură a fost prezentat un grad mediu de uzură mai mare de 50%. Pentru 34 dintre acestea a fost prezentat un grad meniu de uzură de cel mult 20%. Aceste informații descriu o universitate cu capacitate crescută în susținerea activității de cercetare, fapt confirmat și de încadrarea acesteia în categoria universităților de cercetare avansată și educație.
UAIASI	• a prezentat o organizare pe domenii de activitate (agricultură, horticultură, zootehnie și medicină veterinară) a celor 16 elemente de infrastructură, dintre care 4 au fost evaluate și certificate de CNCSIS, ultimul în anul 2009. Aceste elemente sunt utilizate atât în activitatea de cercetare, cât și în cea didactică. Pentru elementele de infrastructură din domeniul agriculturii a fost prezentată o utilizate mixtă, cu excepția *Institutului de Cercetări pentru Agricultură și mediu* (pus în funcțiune în 2015) și a *Laboratorului pentru expertizarea, certificarea și controlul organismelor modificate genetic și a produselor agro-alimentare* (pus în funcțiune în 2008), a căror destinație este preponderent pentru cercetare și al căror grad mediu de uzură este relativ mic.

[26] Graficul nr. – Evoluția ponderii activelor fixe destinate activității de cercetare în totalul activelor fixe deținute de universități
[27] Graficul nr. – Evoluția ponderii terenurilor destinate activității didactice/de cercetare în totalul suprafețelor de teren deținute de universități
[28] Răspunsul USABTM la întrebarea C15 din Chestionarul nr. 1

	Elementele de infrastructură din domeniul horticultură, utilizate cu preponderență în activitatea didactică prezintă un grad avansat de uzură, pe când cele utilizate preponderent în activitatea de cercetare prezintă un grad mediu de uzură de 40%-50%. În cazul acestora, universitatea a prezentat informații din care rezultă faptul că în cazul unui centru de cercetare deși în medie uzura fizică a echipamentelor este ridicată, uzura morală a acestora este scăzută, pe când în cazul unui laborator situația este inversă (uzura morală mare, uzura fizică mică). Elementele de infrastructură din domeniul medicinei veterinare sunt utilizate cu preponderență în activitatea didactică, iar cele înființate în anul 2008 prezintă un grad mediu de uzură de 20% - 30%.
USABTM	• Din cele 15 elemente de infrastructură deținute, a dedicat exclusiv activității de cercetare 9 structuri, echipamentele acestora prezentând un grad mediu de uzură de aproximativ 30%. Celelalte elemente de infrastructură au o destinație mixtă, atât pentru activitatea de cercetare cât și cea didactică, gradul mediu de uzură al echipamentelor din aceste structuri situându-se ușor peste nivelul celor dedicate exclusiv activității de cercetare.

Coroborând răspunsurilor la chestionarul nr. 1 se constată faptul că echipamentele din dotarea infrastructurii de cercetare prezintă o uzură mai mică decât cea calculată și prezentată în situațiile financiare.

Punctul de vedere al conducerii universităților privind deținerea unei infrastructuri de cercetare suficiente pentru desfășurarea unei activități de cercetare în concordanță cu obiectivele stabilite prin strategiile de dezvoltare instituțională/de cercetare, exprimat în răspunsul la chestionarul nr. 1, este unul unanim în sensul că toate dispun de infrastructura necesară desfășurării activități CDI însă sunt menționate câteva aspecte importante, respectiv:

- USAMVB „*susținerea predictibilă a finanțării proiectelor de cercetare ar contribui la dezvoltarea și consolidarea acesteia*";
- USAMVCJ „*prin efortul grupurilor de cercetare din facultățile universității, inclusiv din institutele de cercetare din universitate, care au accesat fonduri prin competiții la proiecte de cercetare europene și naționale, dar și prin aportul financiar din fonduri extrabugetare ale universității, infrastructura de cercetare este în pas cu nivelul european de investigații și experimente, utile în cercetarea fundamentală și aplicată*".

2. Universitățile din categoria *Tehnic*

Universitățile tehnice, se caracterizează prin utilizarea în activitatea de CDI a unei baze materiale reprezentând aproximativ 10% din totalul activelor fixe deținute de către acestea.

Detaliat, evoluția activelor fixe deținute de către universitățile din această categorie se prezintă astfel:

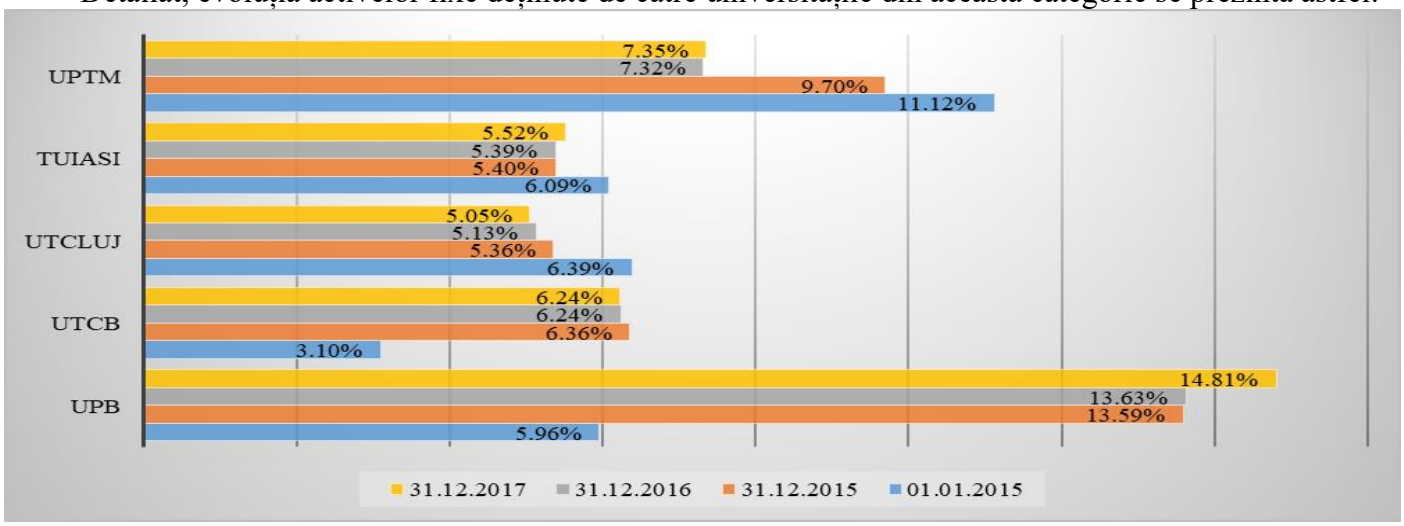

***Graficul nr. 19* – Evoluția ponderii activelor fixe destinate activității de cercetare, deținute de universitățile tehnice, în totalul activelor fixe ale acestora**

Sursa: Răspunsurile universităților la chestionarul nr. 1 și Situațiile financiare anuale

În această reprezentare grafică UNIMACT nu a fost inclusă întrucât, în răspunsul formulat la întrebarea B3 din chestionarul nr. 1 a menționat faptul că „*la nivelul universității, există două centre de cercetare: Centrul de Cercetare pentru Inginerie Electrică Navală și Centrul de Cercetare în Inginerie Mecanică. Centrele nu au echipamente de cercetare în inventar, acestea utilizând infrastructura laboratoarelor didactice.*”

Din datele prezentate în graficul de mai sus, cu excepția anului 2015, ceilalți ani prezintă evoluții fără fluctuații semnificative. Majorarea semnificativă din anul 2015 înregistrată de UPB a fost determinată de punerea în funcțiune a două centre de cercetare realizate din fonduri structurale, respectiv *Centrul de Cercetări Avansate pentru Materiale, Produse și Procese Inovative* - CAMPUS și *Centrul de cercetare pentru produse, procese și servicii inovative inteligente* - PRECIS. În cazul UTCB majorarea a fost determinată de achiziții semnificative de instalații tehnice și aparatură, universitatea dispunând la începutul anului 2015 de active fixe destinate cercetării cu un grad mediu de uzură de peste 65%.

În cazul celorlalte universități, diminuarea ponderii activelor fixe destinate activității de cercetare în totalul activelor fixe deținute a fost determinată cu preponderență de efectuarea de achiziții pentru activitatea didactică, dar și de operațiuni de dezmembrare și casare (TUIASI prezentând la începutul anului 2015 un grad mediu de uzură al activelor fixe destinate activității de cercetare de peste 73%).

Din punct de vedere al modului de organizare al infrastructurii de cercetare din universități, din răspunsurile formulate de către acestea, se observă faptul că, cu excepția UPTM, tendința a fost aceea de a grupa laboratoarele în cadrul centrelor de cercetare. De asemenea au fost înființate și laboratoare la nivelul departamentelor/facultăților, cu preponderență urmare derulării anumitor proiecte de cercetare, a căror funcționare nu a fost circumscrisă nici unui centru de cercetare. UPTM a grupat infrastructura de cercetare în *Institutul de Cercetări pentru Energii Regenerabile* – ICER și laboratoare care funcționează la nivelul departamentelor și facultăților. Menționăm faptul că nu toate universitățile au procedat la constituirea centrelor de cercetare ca unități de cercetare fără personalitate juridică, formă de organizare care să le permită urmărirea individuală a performanțelor acestora, sub toate aspectele resurselor implicate.

Referitor la utilizarea infrastructurii de cercetare, se observă faptul că, în general, aceasta prezintă o destinație mixtă, fie majoritar în activitatea de cercetare, fie majoritar în activitatea didactică, situație explicată prin faptul că echipamentele sunt utilizate și în activitatea practică a studenților. Există totuși infrastructuri destinate exclusiv activității de cercetare, caracterizate prin faptul că marea lor majoritate au fost realizate în ultimii 10 ani.

Efectuând o analiză detaliată la nivelul fiecărui element de infrastructură prezentat de către universități, se observă faptul că infrastructurile cu destinație exclusiv activitate de cercetare, prezintă un trend al uzurii fizice mai redus decât cel al uzurii morale. Cu cât aceste infrastructuri sunt implicate mai intens în activitatea didactică raportul dintre uzura fizică și cea morală tinde să se inverseze.

Deși majoritatea universităților consideră că dispun de infrastructura necesară desfășurării activității de cercetare, acestea menționează totuși necesitatea dotării cu echipamente noi și dificultățile întreținerii celei existente datorită lipsei fondurilor. În cazul UTCLUJ „*una din constrângerile majore pentru desfășurarea în condiții mai bune a activităților didactice și de cercetare este spațiul*”, iar TUIASI a menționat faptul că **NU** deține infrastructura suficientă pentru desfășurarea activității de cercetare,

Astfel „*o prioritate o constituie extinderea capacității de prototipare pentru domeniile de cercetare prioritare din SNCDI și pentru direcțiile de specializare inteligentă identificate în universitate. Pentru susținerea domeniului „Energie, mediu și schimbări climatice” se dorește constituirea unui laborator de microfluidică pentru care se va realiza o aplicație în cadrul apelurilor de proiecte care vizează extinderea infrastructurii de cercetare. Acest laborator ar permite colectivelor cu rezultate în acest domeniu să extindă oferta de colaborări și de servicii de cercetare pentru IMM-uri*.”[29]

Între propunerile universităților pentru eficientizarea utilizării bazei materiale deținute și menținerii acesteia la un nivel acceptabil desfășurării activității de cercetare științifică universitară, prezentăm:

[29] Răspunsul TUIASI la întrebările din chestionarul nr. 1

- *„va trebui să se dezvolte la nivel național, un sistem de finanțare de bază pentru asigurarea funcționării infrastructurilor publice de cercetare care să asigure finanțarea publică a cheltuielilor necesare pentru mentenanța și operarea acestor infrastructuri”*[30]*;*
- *„crearea unor baze de cercetare comune intrauniversitare, între universități și mediul economic”*[31]*;*
- *„participarea în consorții pentru exploatarea în comun a infrastructurii de cercetare”*[32]*;*
- *„informatizarea proceselor de monitorizare a activităților de cercetare (lucrări științifice, conferințe, număr de citări, tipuri de contracte/valori contracte etc.), a completării și transmiterii documentelor conexe derulării contractelor de cercetare și scăderea activităților birocratice pe acest segment”*[33]

3. Universitățile din categoria *Științe, socio-uman și economic*

Universitățile din categoria științe, socio – uman și economic, prezintă în intervalul 2015 – 2017 o pondere relativ constantă a activelor fixe destinate activității de cercetare. Detaliat, contribuția fiecărei universități din această categorie la determinarea ponderii de aproximativ 17% se prezintă astfel:

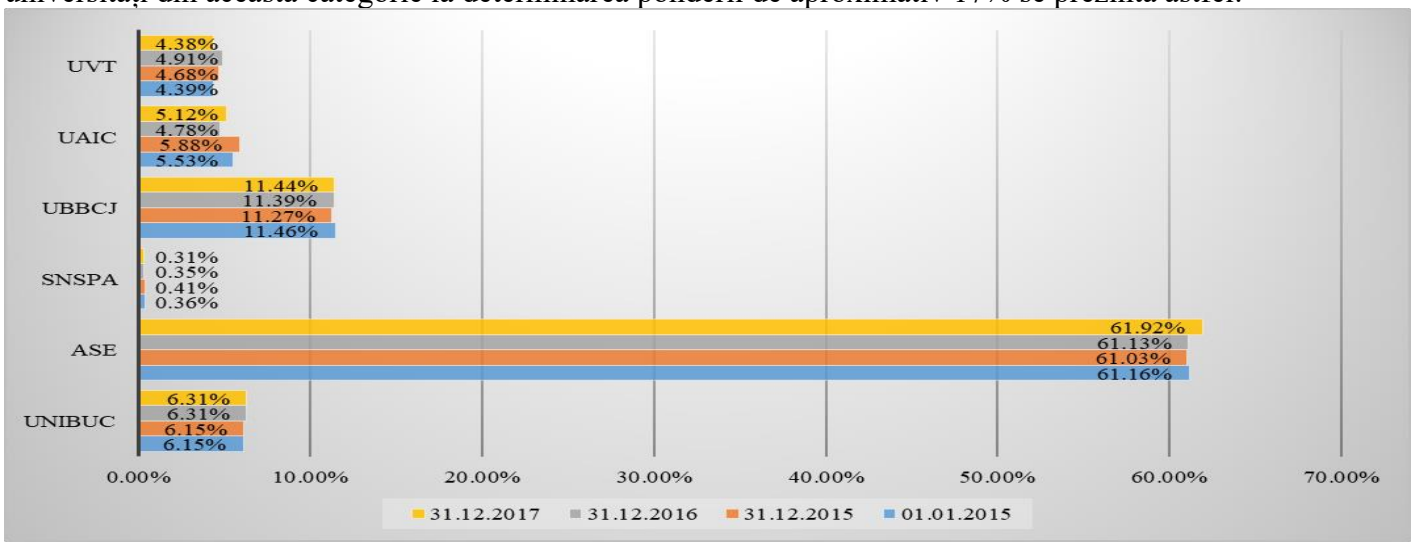

***Grafic nr.* 20 – Evoluția ponderii activelor fixe destinate activității de cercetare în totalul activelor fixe deținute de universitățile din categoria științe, socio – uman și economic, în perioada 2015 – 2017**

Sursa: Răspunsurile universităților la chestionarul nr. 1

Din datele și informațiile transmise de către universități, se constată faptul că ASE a alocat activității de cercetare cea mai semnificativă pondere din totalul activelor fixe deținute. Această situație a fost determinată de faptul că este singura universitate din această categorie care a organizat activitatea de cercetare în centre de cercetare, delimitate din punct de vedere fizic și financiar de celelalte activități desfășurate. Din datele și informațiile prezentate de către universitate, se constată faptul că activitatea de cercetare se desfășoară prin intermediul a 22 de centre de cercetare, care în perioada 2015 – 2017 au prezentat performanțe financiare diferite, unele alternând între excedent și deficit iar în cazul altora, deși au încheiat exercițiile financiare pe pierdere, tendința este de redresare.

Efectuând analiza din punct de vedere al ponderii activelor fixe necorporale, instalațiilor tehnice, aparaturii și echipamentelor desinate activității de cercetare, situația se prezintă astfel:

[30] Răspunsul UPB la întrebarea B6 din chestionarul nr. 1
[31] Răspunsul UTCLUJ la întrebarea B9 din chestionarul nr. 1
[32] Răspunsul TUIASI la întrebarea B9 din chestionarul nr. 1
[33] Răspunsul UPTM la întrebarea B9 din chestionarul nr. 1

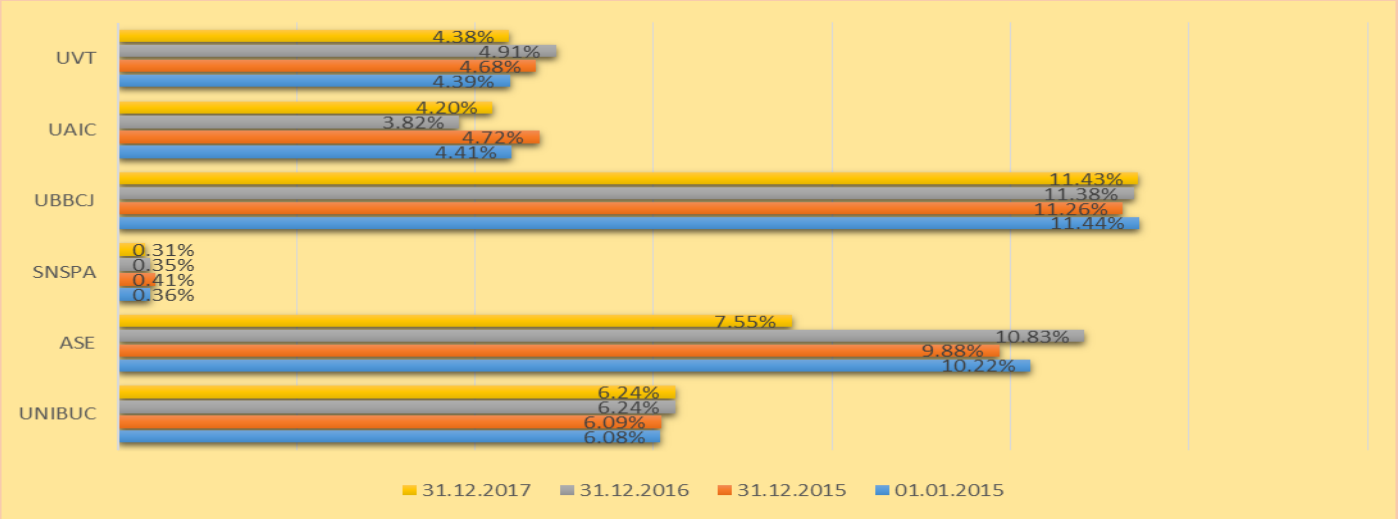

***Grafic nr. 21* – Evoluția ponderii activelor fixe necorporale, instalațiilor tehnice, aparaturii și echipamentelor destinate activității de cercetare în totalul acestor categorii de activelor fixe deținute de universitățile din categoria științe, socio – uman și economic, în perioada 2015 – 2017**

Sursa: Răspunsurile universităților la chestionarul nr. 1

Din aceste evoluții se constată faptul că UBBCJ a alocat activității de cercetare aproximativ 11% din valoarea activelor fixe deținute, evoluția ponderii păstrându-se relativ constantă, situație specifică și pentru UNIBUC. În cazul ASE, UAIC și UVT fluctuațiile ponderilor au fost determinate de valoarea achizițiilor și a dezmembrărilor/casărilor efectuate. Astfel, ASE și UAIC se evidențiază cu o pondere a achizițiilor efectuate în perioada 2015 - 2017 în totalul valorii activelor fixe destinate activității de cercetare la data de 31.12.2017 de 13,93%, respectiv de 21,40%, precum și a ponderii valorii dezmembrărilor/casărilor efectuate în perioada 2015 – 2017 în totalul valorii activelor fixe destinate activității de cercetare la data de 01.01.2015 de 17,41%, respectiv 9,53%.

Cu excepția ASE, universitățile din această categorie deși au organizat activitatea de cercetare în institute, centre, laboratoare și stațiuni, nu au procedat la organizarea unei contabilități proprii a acestora astfel încât să poată determina performanța financiară a fiecărui element de infrastructură.

În cazul UBB se observă o altă abordare privind utilizarea eficientă a echipamentelor destinate activității de cercetare. Această universitate a identificat și grupat infrastructura strategică de cercetare a UBBCJ în Platforma rUBB, ca parte componentă a Institutului de Studii Avansate în Știință și Tehnologie (Institutul STAR – UBB), pe baza considerentului că „*activitatea de cercetare din UBB se desfășoară independent sau în grupuri profesionale, beneficiind de facilitățile oferite de infrastructura de cercetare disponibilă. Afilierea la grupuri sau unități de cercetare nu este condiționată sau restricționată, orice cercetător având posibilitatea de a contribui la teme de cercetare din propria specialitate, interdisciplinare sau multidisciplinare. UBB încurajează asocierea cercetătorilor în colective, centre și institute, cu prioritate interdisciplinare, în ideea canalizării resurselor spre proiecte și direcții de cercetare de cât mai mare relevanță și impact în comunitatea științifică.*”[34]

UAIC dispune de 7 stațiuni pentru desfășurarea activității de cercetare și practică studențească. Dintre acestea, doar două dețin terenuri destinate activității de cercetare, respectiv Stațiunea de Cercetare – Dezvoltare pentru Acvacultură și Ecologie Acvatică Iași și Stațiunea biologică marină „Prof. Dr. Ioan Borcea” de la Agigea (15,1659 ha) cu o valoare totală de 5.733 mii lei. De asemenea, pentru activitatea de cercetare universitatea a alocat și 2,20% din suprafața Grădinii Botanice.

Referitor la gradul de uzură al echipamentelor din infrastructura de cercetare, se constată faptul că la data de 31.12.2017 acestea prezintă valori ridicate, cuprinse între 70,50% (UBBCJ) și 91,88% (UVT), universitățile confruntându-se cu dificultăți de natură financiară pentru menținerea bazei materiale destinate cercetării la un nivel acceptabil pentru desfășurarea activității în condiții optime, astfel:

- *„necesitatea menținerii infrastructurii de cercetare la cel mai înalt nivel este o necesitate; din păcate, fondurile disponibile pentru dotări cu echipamente de actualitate sunt limitate și greu de obținut”*;[35]

[34] Răspunsul UBBCJ la întrebarea C15 din chestionarul nr. 1
[35] Răspunsul UNIBUC la întrebarea B6 din chestionarul nr. 1

- *„este nevoie ca permanent să se realizeze o modernizare și o dezvoltare a infrastructurii existente și, de asemenea, să se creeze noi elemente de infrastructură de cercetare pentru a răspunde provocărilor și oportunităților care apar în strânsă corelare cu evoluțiile din acest domeniu de pe plan mondial”.*[36]

- *„În prezent la nivelul universității putem aprecia că nu dispunem de infrastructură suficientă de cercetare. Această situație se poate datora numărului mic de apeluri deschise în ultima perioadă, absenței oportunităților de atragere a resurselor necesare achiziționării unor echipamente de performanță ridicată. O barieră existentă pentru procesul de reînnoire a elementelor de infrastructură de CDI este reprezentată de imposibilitatea de a utiliza resurse din veniturile proprii ale instituției în vederea achiziționării unor noi echipamente.”*[37] *„Baza materială de CDI în universitate este în marea majoritate constituită pe baza proiectelor de cercetare obținute prin competiții naționale și internaționale. Continuitatea finanțării nu este posibil a fi asigurată permanent și ca urmare echipamentele și materialele sunt adesea utilizate în condiții de depășire a termenelor ce se referă la uzură.”*[38]

Ca soluții identificate de către universități pentru constituirea/menținerea unei baze materiale adecvate activității de cercetare având în vedere specificul acestora, menționăm:

- *„pentru utilizarea în condiții cât mai bune a elementelor de infrastructură ar fi utilă, la nivel național, inițierea unor programe de susținere a acestora prin competiție”.*[39]

- *„Asigurarea unei componente în finanțarea de bază a universităților care au activități de cercetare, legată de înnoirea bazei materiale de CDI, este necesară pentru a asigura o activitate de nivel internațional. În urma evaluărilor efectuate periodic în țări precum UK sau Irlanda privind calitatea activității CDI, asemenea resurse financiare sunt puse la dispoziția anumitor universități ce trec de un prag calitativ.”*[40]

4. Universitățile din categoria *Medicină*

Universitățile de medicină se evidențiază ca fiind a doua categorie de universități care au alocat resurse semnificative pentru constituirea bazei materiale necesare desfășurării activității de cercetare. Astfel, acestea prezintă o pondere semnificativă a activelor fixe destinate activității de cercetare în totalul activelor fixe deținute în perioada 2015 – 2017. Detaliat, la nivel de universități, evoluția ponderii activelor fixe destinate activității de cercetare în totalul activelor fixe deținute de către aceste universități se prezintă astfel:

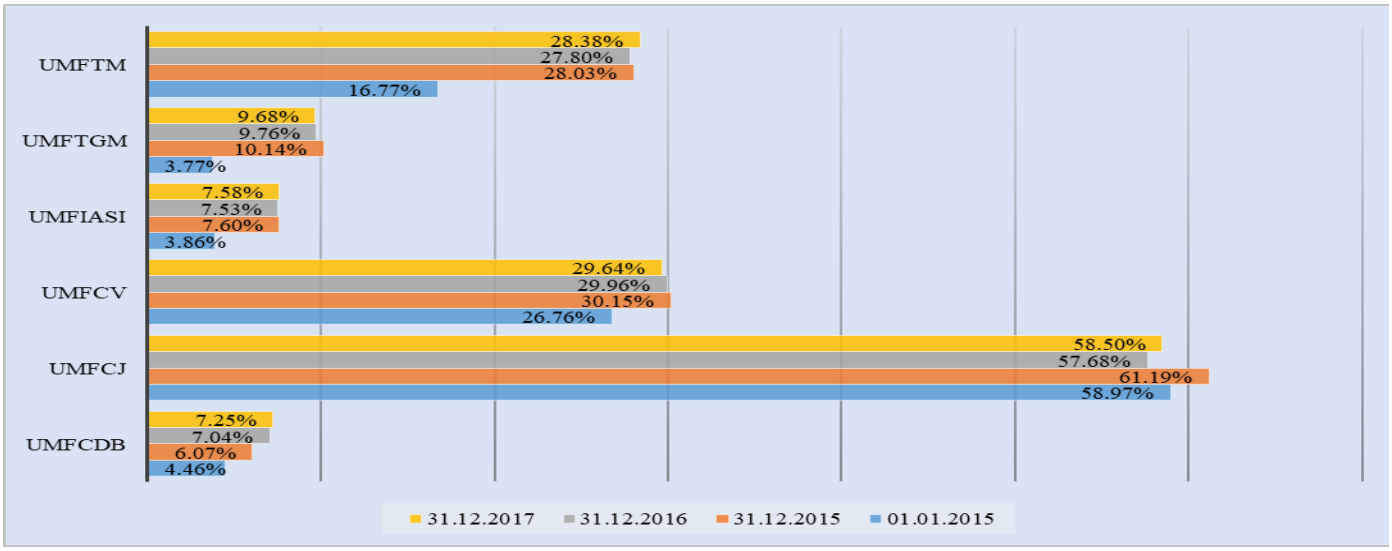

***Graficul nr.* 22 – Evoluția ponderii activelor fixe destinate activității de cercetare în totalul activelor fixe deținute de către universitățile de medicină în perioada 2015 - 2017**

Sursa: Răspunsurile universităților la chestionarul nr. 1 și Situațiile financiare anuale

[36] Răspunsul ASE la întrebarea B6 din chestionarul nr. 1
[37] Răspunsul UVT la întrebarea B6 din chestionarul nr. 1
[38] Răspunsul UVT la întrebarea B9 din chestionarul nr. 1
[39] Răspunsul UBBCJ la întrebarea B8 din chestionarul nr. 1
[40] Răspunsul UVT la întrebarea B9 din chestionarul nr. 1

Diferențele între ponderile prezentate de aceste universități sunt determinate de valorile construcțiilor și terenurilor aferente, pe care universitățile, cu excepția UMFCDB, le-au declarat ca având destinație pentru cercetare.

Din datele prezentate, se observă faptul că pentru a constitui cele două centre destinate exclusiv activității de cercetare, UMFCJ a alocat mai mult din jumătate din activele fixe deținute. Eforturi notabile pentru asigurarea unei baze materiale adecvate activității de cercetare se observă și în cazul UMFCV (10 centre de cercetare) și UMFTM (2 centre de cercetare și 16 laboratoare), universități în care această infrastructură este utilizată în mică măsură și pentru activitatea didactică (10% UMFTM și între 10%-20% în cazul UMFCV).

În cazul UMFTGM, darea în folosință în anul 2015 a unui nou centru (*Centrul avansat de cercetări medico – farmaceutice CCAMF*) a condus la creșterea semnificativă a ponderii activelor fixe destinate cercetării, în condițiile în care echipamentele primului centru ce cercetare datau din anul 2012 și au fost utilizate în exclusivitate pentru activitatea de cercetare.

UMFIASI, singura din această categorie al cărei *Centru avansat de cercetare – dezvoltare în medicină experimentală* (CEMEX), înființat și organizat în anul 2017 în concordanță cu cerințele OG nr. 57/2002, cu modificările și completările ulterioare, a fost destinat în exclusivitate activității de cercetare și a înregistrat un excedent de 688 mii lei.

Construcțiile special alocate activității de cercetare sunt relativ noi, acestea prezentând un grad de uzură situat între 4,17% (UMFTGM) și 10,03% (UMFCJ).

Coroborând aceste informații cu ponderea valorii achizițiilor acestor elemente în valoarea activelor fixe prezentate la data de 31.12.2017, se constată faptul că UMFCJ, UMFCV și UMFTM se caracterizează ca universități preocupate constant pentru creșterea gradului de adecvare a bazei materiale pentru activitatea de cercetare. Analizând aceste informații coroborate cu ponderea valorii casărilor și dezmembrărilor în valoarea acestor elemente prezentată la data de 01.01.2015, se constată faptul că în perioada analizată UMFTM a acordat o atenție deosebită creșterii gradului de adecvare al bazei materiale destinate cercetării prin îndepărtarea activelor fixe uzate (7,15% din valoarea soldului prezentat la 01.01.2015) și achiziții semnificative (68,49% din valoarea soldului la 31.12.2017).

În prezent, conducerile universităților consideră că dispun de infrastructura de cercetare necesară desfășurării activității, însă „*există nevoia permanentă de upgrade tehnologic în contextul uzurii morale rapide în domeniul cercetării și inovării*”[41].

Având în vedere provocările cu care se confruntă, conducerile acestor universități au identificat ca soluții „*înființarea de institute de cercetare afiliate universităților*”[42] în condițiile în care „*universitățile de succes la nivel internațional sunt dezvoltate în jurul mai multor centre de cercetare. Universitățile trebuie să dezvolte aceste centre de cercetare pe mai multe domenii de activitate complementare, care să permită realizarea actului de cercetare la cel mai înalt nivel. Monitorizarea acestor centre de cercetare ar trebui făcută la nivel național prin acreditarea lor pe baza performanțelor. O astfel de evaluare/acreditare nu s-a mai făcut în ultimii 10 ani, perioadă în care s-au alocat fonduri pentru infrastructurile de cercetare. În acest moment vizibilitatea lor este limitată și nu există o rețea în care să poți colabora cu alte centre, la nivel național.*”[43]

„*Realizarea de laboratoare de tipul <<core facility>>, cu utilizatori multipli, care să reunească echipamente de cercetare de mare valoare și precizie, în care parțial costurile de mentenanță, service și consumabile sunt asigurate prin oferirea de servicii către utilizatorii interni ai universității sau către entități externe reprezintă un exemplu de buna practică, care poate fi cu ușurință adoptat în Romania pe baza unui cadru legal adecvat. Prin realizarea acestor tipuri de laboratoare, se reduc costurile per total privind echipamentele de cercetare (se elimină dublurile de echipamente), prin creșterea gradului de încărcare a echipamentelor, prin reducerea personalului care necesită specializare pentru operarea echipamentelor și gestionarea fondurilor de mentenanță.*”[44]

Această propunere a fost formulată în concordanță cu cea a UMFCJ, care a menționat faptul că „*multe universități europene sau din US au dezvoltat numeroase centre de cercetare fundamentală și aplicată, care*

[41] Răspunsul UMFCV la întrebarea nr. B6 din chestionarul nr. 1
[42] Răspunsul UMFCDB la întrebarea nr. B9 din chestionarul nr. 1
[43] Răspunsul UMFCJ la întrebarea nr. B8 din chestionarul nr. 1
[44] Răspunsul UMFIASI la întrebarea nr. B9 din chestionarul nr. 1

fac parte din universitate şi servesc ca pepinieră pentru tineri doctoranzi, post doctoranzi care fac cercetare la nivel internaţional (Harvard, Stanford, Johns Hopkins, Radboud, Heidelberg)"[45].

5. Universităţile din categoria *Arhitectură, artă, sport*

Activele fixe destinate activităţii de cercetare deţinute de către universităţile din această categorie, se caracterizează printr-o pondere aproximativ constantă în totalul activelor fixe deţinute de către universităţi (aproximativ 4,5%) cu uşoare variaţii, reducerea înregistrată în intervalul celor trei ani fiind de 0,26%.

În această categorie se remarcă UAIMB şi UNEFS, universităţi care au organizate centre de cercetare aprobate prin hotărâri ale senatelor universitare.

Referitor la gradul de utilizare al elementelor de infrastructură a cercetării în concordanţă cu destinaţia acestora, doar în cazul UAIMB centrul este destinat în exclusivitate activităţii de cercetare, celelalte universităţi utilizând în regim mixt centrele şi laboratoarele de cercetare, proporţiile variind între 15% - 80% utilizare în activitatea didactică şi 20% – 85% utilizare pentru activitatea de cercetare.

Din punct de vedere al gradului mediu de uzură al echipamentelor din inventarul elementelor de infrastructură de cercetare, se constată faptul că centrul de cercetare al UAIMB deţine cel mai ridicat grad de uzură (99%), celelalte universităţi prezentând un grad mediu de uzură de maxim 40%.

Activitatea de cercetare în cadrul UAIMB s-a realizat începând cu anul 2006 şi prin intermediul Centrului de Studii de Arhitectură Vernaculară (CSAV), infrastructură dezvoltată pe baza unui imobil închiriat de la Consistoriul Districtual Evanghelic C.A. Sibiu, pentru care, în intervalul 2015 – 2017 universitatea a fost scutită de la plata chiriei. Începând cu anul 2018 Senatul UAIMB a aprobat înfiinţarea unui nou centru de cercetare, respectiv Centrul de Studii Arhitecturale şi Urbane (CSAU).

Deşi majoritatea universităţilor consideră că dispun de infrastructura necesară pentru desfăşurarea activităţii de cercetare, având în vedere specificul domeniului de activitate care imprimă o uzură morală accentuată a echipamentelor din dotarea infrastructurii de cercetare, precum şi schimbările de tehnologii, abordări şi soliţii tehnice determinate de evoluţia pieţei IT, UNATCB şi UNEFS consideră că asigurarea unei finanţări care să ţină pasul cu aceste schimbări continue, reprezintă un element important în derularea proiectelor de cercetare.

6. Universităţile din categoria *Comprehensive*

Din datele prezentate de către universităţile comprehensive se desprinde concluzia că în medie acestea au alocat aproximativ un sfert din active pentru activitatea de cercetare. În fapt, aceste universităţi deşi au organizat activitatea de cercetare în institute, centre sau laboratoare, parte dintre universităţi prezentând hotărâri ale senatului universitar pentru aprobarea înfiinţării acestora, nu au organizat şi evidenţa contabilă a acestora astfel încât să poată determina performanţa financiară a fiecărei infrastructuri.

UCV şi UPIT, pe lângă infrastructura existentă, au înfiinţat şi câte un centru pentru care au stabilit performanţa financiară a activităţii de cercetare desfăşurată de către acestea. Astfel:

- Infrastructura de Cercetare în Ştiinţe Aplicate (INCESA)[46] deţinută de UCV nu a raportat profit sau pierdere în perioada 2015-2017;
- Centrul Regional de Cercetare – Dezvoltare pentru materiale, produse şi tehnologii inovatoare desinate industriei de AUTOmobile (CRC&D – AUTO) din cadrul UPIT a raportat profit în cursul anului 2015 (21.760.477 lei) şi pierdere în următorii ani ai intervalului, respectiv 805.922 lei în cursul anului 2016 şi 5.362.633 lei în anul 2017.

UNITBV şi UVTG au comasat infrastructura de cercetare în institute de cercetare: Institutul de Cercetare Dezvoltare al Universităţii Transilvania (ICDT) şi Institutul de Cercetare Ştiinţifică şi Tehnologică Multidisciplinară (ICSTM) al Universităţii „Valahia" din Târgovişte. Ambele institute dispun de spaţii nou construite realizate în cadrul proiectelor finanţate prin POS-CCE, derulate în perioada 2009 – 2013 (UNITBV), respectiv 2010 – 2015 (UVTG).

[45] Răspunsul UMFCJ la întrebarea nr. B9 din chestionarul nr. 1

[46] INCESA a fost înfiinţat în anul 2016 şi îşi desfăşoară activitatea pe proiecte fapt pentru care veniturile sunt la acelaşi nivel cu cheltuielile. În anul 2016 a înregistrat venituri de 2.019 mii lei, iar în anul 2017 venituri de 11.701 mii lei

„ICDT cuprinde 12 clădiri cu autonomie energetică ridicată ce găzduiesc 30 de Centre de cercetare. Infrastructura de cercetare a universității este concentrată în cadrul Centrelor de cercetare ICDT, fiind folosită preponderent pentru activitatea de cercetare. În cadrul ICDT se desfășoară, de asemenea, activitatea doctoranzilor înmatriculați în cadrul Școlii Doctorale Interdisciplinare și a studenților din cadrul masteratelor de cercetare."[47]

„Infrastructura de cercetare se întinde pe o suprafață de 6720 mp suprafață desfășurată și 2220 mp suprafață construită, ce cuprinde 35 de laboratoare de cercetare și un corp administrativ propriu.

ICSTM reunește toate centrele de cercetare acreditate instituțional din UVT. În acest moment ICSTM este format din 17 centre de cercetare, unde își desfășoară activitatea de cercetare personalul titular și asociat din UVT.

Activitatea de cercetare permanentă din ICSTM este asigurată de 18 cercetători (2 CSIII, 7 CS și 9 ACS) și 3 ingineri angajați ai UVT. Cei 18 cercetători din ICSTM sunt doctori/doctoranzi, în următoarele domenii: Fizică (4), Inginerie chimică (1), Nanomateriale (3), Inginerie electrică (6), Ingineria materialelor (1), Mecanică (1) și Științe economice (2). Toți cei 18 cercetători au expertiză în operarea echipamentelor din ICSTM, conform pregătirii lor profesionale și a cursurilor de instruire / formare continuă efectuate la locul de muncă și/sau scoli de vară, semănării, workshop-uri."[48]

Chiar dacă acest mod de organizare reprezintă o variantă eficientă de exploatare a bazei materiale destinată activității de cercetare, UNITBV și UVTG nu au procedat și la organizarea contabilității distinctă a acestora pentru a stabili performanța economică și financiară a acestora, universitățile procedând doar la organizarea evidenței contabile pe proiectele de cercetare derulate. Aceste universități au procedat la utilizarea celor două institute și în activitatea didactică (25% UNITBV și 5% UVTG), fapt care a condus la calcularea unei valori ridicate a amortizării a echipamentelor din dotarea acestor institute (93,81% UNITBV și 50,78% UVTG).

În cazul celorlalte universități avem de a face cu o infrastructură de cercetare dispersată la nivelul întregii universități, constituită în general prin proiectele de cercetare derulate.

În general, universitățile din această categorie au procedat la utilizarea infrastructurii de cercetare și în activitatea didactică, uzura medie a echipamentelor din dotarea acestora fiind destul de ridicată.

În cazul UPIT și USV se constată faptul că dacă la începutul anului 2015 dispuneau de echipamente destinate cercetării, pentru care universitățile calculaseră o uzură de peste 90%, în perioada 2015 – 2017 au alocat peste 80% din valoarea achizițiilor pentru aducerea infrastructurii de cercetare la un nivel acceptabil, USV procedând și la dezmembrări și casări a instalațiilor tehnice, aparaturii și echipamentelor (22,59% din totalul valorii soldului acestor active fixe la data de 01.01.2015). Aceste acțiuni denotă preocupare pentru deținerea unei baze materiale optime.

Pentru derularea contractelor de cercetare UNITBV și USV au primit în comodat echipamente, UNTIBV procedând chiar la închirierea unora, cu decontarea valorii chiriei plătite din încasările aferente respectivelor contracte de cercetare. UPIT din lipsa spațiilor destinate activității didactice și de cercetare, a procedat la închirierea acestora de la o societate comercială cu capital de stat, la care deține acțiuni, achitând, pentru perioada 2015-2017 o chirie totală de 369 mii lei.

Pentru realizarea obiectului de activitate, UCV, UORADEA și UPIT au primit în administrare terenuri agricole din domeniul public sau privat al statului.

UCV își desfășoară activitatea didactică și de cercetare prin intermediul a 3 stațiuni aflate în coordonare, respectiv: „*Stațiunea Didactică Banu Mărăcine care este o unitate de cercetare, învățământ și producție, formată din centrele Banu Mărăcine și Tâmburești. Stațiunea de Cercetare Dezvoltare Agricolă Caracal are ca obiective: cercetarea fundamentală și aplicativă în domeniul științelor agricole, producerea, multiplicarea și comercializarea de semințe cerealiere și plante tehnice. Stațiunea de Cercetare - Dezvoltare pentru Pomicultură Vâlcea care are ca obiective principale: cercetarea fundamentală și aplicativă în domeniul pomiculturii și în cel al protecției mediului, producerea și comercializarea de semințe, material săditor*

[47] Răspunsul UNITBV la întrebarea B3 din chestionarul nr. 1
[48] Răspunsul UVTG la întrebarea C15 din chestionarul nr. 1

pomicol și dendrologic, dezvoltarea tehnologică și inovarea în domeniul pomiculturii, transferul tehnologic și diseminarea rezultatelor cercetării."[49]

Aceste stațiuni au fost primite de UCV după cum urmează:

Tabelul nr. 3: **Suprafețele de teren primite de universitățile din categoria *Arhitectură, artă, sport***

Act normativ	Suprafață teren stațiuni primite, din care:					Observații
	Total (ha)	Neagricol (ha)	Agricol, din care:			
			Total (ha)	Arabil (ha)	Nearabil (ha)	
0	1 = 2 + 3	2	3 = 4+5	4	5	7
HG nr. 2066/2004	1,096.93		1,096.93			Stațiunea Didactică „Banu Mărăcine"- Județul Dolj - Domeniul public al statului
	1,072.66	47.88	1,024.78	568.72	456.06	Suprafață primită prin PV 785/2006 în baza HG nr. 2066/2004
HG nr. 2155/2004	2.48	0.00	2.48	2.48	0.00	SCDA Caracal - Județul Olt - Domeniul privat al statului
	2,595.00	103.00	2,492.00	2,481.00	11.00	SCDA Caracal - Județul Olt - Domeniul public al statului
HG nr. 1527/2009	114.18	4.30	109.88	39.30	70.58	SCDP Vâlcea - Municipiul Râmnicu Vâlcea - Județul Vâlcea - Domeniul public al statului
	34.06	1.96	32.10	0.00	32.10	SCDP Vâlcea - Comuna Bujoreni - Județul Vâlcea - Domeniul public al statului
Total	**3,818.38**	**157.14**	**3,661.24**	**3,091.50**	**569.74**	-

Referitor la Stațiunea Didactică Banu Mărăcine, în Raportul rectorului privind starea Universității din Craiova pentru anul 2017 se menționează faptul că „*are în administrare 450,75 ha din care la Banu Mărăcine 58,33 ha și 353,022 ha la Tâmburești, diferența de 39,3935 ha reprezintă drumuri de exploatație și ape stătătoare. Din păcate cele 353,022 ha de la Tâmburești sunt nelucrate de foarte mulți ani din cauza structurii solului, a lipsei de apă și a energiei electrice.*" Comparând suprafața precizată în HG nr. 2066/2004 cu suprafața efectiv deținută, rezultă faptul că universitatea deține în fapt doar suprafața de 450,7519 ha. Diferența de 646,18 ha (până la suprafața înscrisă în hotărârea de guvern) se compune din:

- 24,2669 ha suprafața neprimită în baza protocolului cu Agenția Domeniilor Statului
- 621,9112 ha suprafața retrocedată în baza hotărârilor Consiliului Județean Dolj.

Suprafața rămasă la dispoziția universității (450,7519 ha) a fost intabulată în proporție de 91,26%.

Referitor la Stațiunea de Cercetare Dezvoltare Agricolă Caracal, în rapoartele rectorului privind starea UCV pentru perioada 2015 – 2017 se menționează faptul că 218 ha au fost utilizate în activitatea de cercetare iar 2.242 ha pentru activitatea de dezvoltare. Comparând suprafața de 2.460 ha gestionate de către SCDA Caracal cu cea menționată în HG nr. 2155/2004, rezultă o suprafață de 137,48 ha pentru care UCV a prezentat faptul că 8,1838 ha au fost transferate către alte instituții ale statului (Ministerul transporturilor – CNAIR – varianta de ocolire a Municipiului Caracal), iar suprafața de 2.586,8777 ha rămasă a fost intabulată în proporție de 98,24%.

Pentru desfășurarea activității, SCDA Caracal are încheiat un contract de asociere în participațiune, pentru a cărui derulare a calculat pentru perioada 2015 – 2017 următoarele cote procentuale care se cuveneau asociatului, corespunzător contribuției acestuia la realizarea cheltuielilor:

Cota procentuală de participare a fiecărui asociat la veniturile sau pierderile din cadrul asocierii, corespunzătoare contribuției fiecăruia	2015	2016	2017
Asociat	46,11%	10,48%	0%
SCDA Caracal	54,89%	89,52%	100%

[49] Raportul rectorului privind starea Universității din Craiova în anul 2017 – pag. 114

Cu privire la terenurile deținute de SCDP Vâlcea, în *Raportul rectorului privind starea Universității din Craiova pentru anul 2017* se menționează faptul că *„prin legile în vigoare SCDP Vâlcea deține 148,24 ha teren destinat activității de cercetare și producere de material săditor din categorii biologice superioare și standard.*

Suprafața de 148,24 ha a fost diminuată cu 22,086 ha prin reconstituirea dreptului de proprietate în favoarea unor persoane fizice în baza hotărârilor judecătorești (10 titluri de proprietate eliberate în anii 2008-2009 pentru care s-a făcut inclusiv punerea în posesie). În prezent există pe rol 6 dosare de judecată în instanță din care 5 dosare pentru restituirea de teren în suprafață de 2,35 ha și un dosar pentru servitute (acces în clădirea - sediu și poligonul de cercetare).”

UORADEA deține „*terenuri agricole destinate activității didactice și de cercetare, având o suprafață totală de 14444,67 ha: Fond cinegetic Pietroasa, Parc dendrologic Gurahonț, Teren agricol Carei, Stațiunea de Cercetare și Dezvoltare Pomicolă*”[50]. Terenul aferent SCDP Oradea a fost preluat prin absorbție de către universitate în baza HG nr. 1087/2008[51]. Din cele 26 ha preluate, doar 10,45 ha au avut destinație agricolă și pe care universitatea a utilizat-o pentru culturi noi și loturi experimentale de lucernă, piersic, zmeur, cais și zarzăr, pepiniere, prun, vii tinere, căpșun și legume în proporție de 76,84% (în anul 2015), 89,47% (în anul 2016) și 40,38% (în anul 2017), iar o suprafață de 1,07 ha se află în litigiu. Conform datelor și informațiilor furnizate de către universitate la întrebarea B2 din primul chestionar, se constată faptul că terenul acestei stațiuni nu a fost reevaluat, întrucât cele 26 ha figurează în evidență cu valoarea de 2 lei.

Terenul agricol Carei a fost primit în administrare în baza HG nr. 526/2004[52]. În actul normativ, cu excepția suprafeței construite (17.003 mp – 1,7003 ha), pentru diferența de 323.362 mp (32,3362 ha) nu se precizează destinația agricolă sau neagricolă a terenului. Din informațiile prezentate de conducerea universității se desprinde concluzia că suprafața de 16 ha (49,48% din suprafața neocupată cu construcții) a fost utilizată în perioada 2015 – 2017 pentru culturi noi și loturi experimentale de cereale.

UPIT a primit prin HG nr. 184/199[53]8, a primit în administrare imobile din Centrul pentru Pregătirea Personalului Economic din Agricultura Dobrogostea „*în vederea amenajării și organizării unei tabere de tranzit pentru elevi și studenți, pentru alte activități legate de procesul de învățământ*”[54]. În prezent, suprafața de teren de 60.000 MP (formată din 45.000 mp parc dendrologic și15.000 mp teren arabil) situat în comuna Merișani, sat Dobrogostea, se află închiriată datorită faptului că universitatea nu i-a mai dat destinația pentru care l-a primit, iar cheltuielile de întreținere și asigurare pază erau ridicate. Conform răspunsului prezentat la întrebarea B5 din chestionarul nr.1, suma încasată cu titlu de chirie a fost virată integral la bugetul de stat.

Din informațiile prezentate de către universități, menționăm situația **UCB,** care a primit prin HG nr. 812/2001[55] un imobil pentru desfășurarea activităților didactice, însă clădirea este în prezent „*în conservare, nefuncțională, dar nu este rezultatul desființării unei specializări ci al reducerii numărului de studenți la nivelul tuturor programelor de studiu*”[56].

Referitor la infrastructura de cercetare deținută și a măsurii în care aceasta satisface nevoile actuale pentru realizarea activității de cercetare la nivelul dorit, din răspunsurile prezentate la întrebarea B6 din chestionarul nr. 1 se desprinde concluzia că părerile reprezentanții universităților sunt împărțite, însă marea majoritate au subliniat lipsa unei finanțări suficiente, astfel:

- **UNIOVCT** „*dispune de infrastructura necesară desfășurării activității CDI însă aceasta este inegal distribuită, nu este suficientă și tinde să fie uzată fizic și moral. Cauzele și împrejurările care au condus, de-a lungul timpului, la această situație țin de subfinanțarea de-a lungul timpului a întregului sector și în special a universităților regionale. Acestea au pornit cu un handicap semnificativ față de cele tradiționale atunci când*

[50] https://www.uoradea.ro/Prezentarea+Universit%C4%83%C8%9Bii+din+Oradea?structure=333
[51] HG nr. 1087/2008 privind reorganizarea Stațiunii de Cercetare-Dezvoltare Pomicolă Oradea prin preluarea prin absorbție de către Universitatea din Oradea
[52] HG nr. 526/2004 privind transmiterea unui imobil, proprietate publică a statului, din administrarea Ministerului Apărării Naționale în administrarea Ministerului Educației și Cercetării, pentru Universitatea din Oradea
[53] HG nr. 184/1998 privind transmiterea unor imobile, situate în județul Argeș, în administrarea Ministerului Educației Naționale
[54] HG nr. 184/1998, art. 1 alin. (1)
[55] HG nr. 812/2001 privind transmiterea, fără plată, a unui imobil, proprietate publică a statului, din administrarea Ministerului Agriculturii, Alimentației și Pădurilor - Oficiul județean de consultanță agricolă Gorj, în administrarea Ministerului Educației și Cercetării, pentru Universitatea "Constantin Brâncuși" din Târgu Jiu
[56] Răspunsul UCB la întrebarea B7 din chestionarul nr. 1

au fost lansate programele de dotare susținute din împrumuturile Băncii Mondiale. Bazele de cercetare care au rezultat cu fonduri de la Banca Mondială și centrele de cercetare finanțate din fonduri europene prin POSCCE/POC, au fost înființate cu precădere în universitățile si institutele de CDI cu tradiție".

- **UORADEA** „*dispune de infrastructură de cercetare pentru o arie largă de domenii, dar dezvoltarea continuă a acesteia constituie o preocupare constantă. În ultimii ani au fost întâmpinate o serie de dificultăți, datorate inexistenței competițiilor de depuneri de proiecte pe programe cu finanțare europeană nerambursabilă importantă, de tip: POSCCE, RO-HU. Pe măsura deblocării acestor programe, există în faze diferite de depunere, evaluare sau contractare mai multe astfel de proiecte*".

- **UPET** „*NU. Infrastructura necesară nu este suficientă și – mai ales – aparatura și echipamentele din dotare prezintă, în general, un grad de uzură morală și chiar fizică avansat. Achizițiile efectuate în ultimii 10 ani s-au realizat în baza cheltuielilor prevăzute în devizele unor contracte de cercetare și de prestări servicii încheiate cu agenți economici care au provenit preponderent din industria minieră. Restructurarea acestei activități a generat o scădere severă a numărului de asemenea contracte, precum și a valorii acestora. […] În prezent activitățile de CDI sunt subfinanțate. Este absolut necesară creșterea finanțării pe bază de proiecte de cercetare prin competiții și lansarea cu regularitate anuală a acestora. De asemenea, sunt necesare de programe care să încurajeze atragerea tinerilor spre domeniul CDI și competiții de proiecte care să sprijine colaborarea dintre centrele de cercetare din universități și firme din mediul socio-economic*."

- **UPGPL** „*Nu. Universitatea Petrol Gaze din Ploiești deține infrastructura de cercetare achiziționată în perioada 2005 - 2012 care a corespuns unui vârf al finanțării cercetării în Romania. Această infrastructură s-a uzat moral și trebuie înlocuită sau modernizată*."

- **UEMR** „*Nu. Lipsa fondurilor alocate pentru dotări din bugetul de stat precum și imposibilitatea de a realiza achiziția de dotări din veniturile proprii provenite din activități finanțate integral din venituri proprii*."

- **ULBS** „*apreciem că este necesar dezvoltarea infrastructurii de CDI printr-o finanțare adecvată*".

- **USV** „*dispune de infrastructura necesară desfășurării de cercetare în anumite direcții, dar este nevoie de o dezvoltare a acesteia în alte direcții. Motivele care au condus la această situație sunt diverse însă trebuie să se țină cont de faptul că, pentru desfășurarea unei activități de cercetare experimentală competitivă la nivel internațional, infrastructura trebuie modernizată periodic, multe dintre echipamente având costuri mari de achiziție (alungându-se până la sute de mii de euro) și de întreținere. Atât timp cât nu există o alocare bugetară directă de fonduri pentru achiziții / modernizarea infrastructurii, ea poate fi dezvoltată semnificativ doar pe bază de proiecte câștigate prin competiție, fiind făcute demersuri atât la nivel instituțional cât și la nivelul grupurilor de cercetare interesate pentru elaborarea și depunerea de proiecte în diverse competiții ce susțin și dezvoltarea infrastructurii.*"

Printre soluțiile identificate de către reprezentanții universităților pentru atenuarea problemelor cu care se confruntă privind baza materială destinată activității de cercetare, prezentăm în continuare răspunsul **USV** la întrebarea B8 din chestionarul nr. 1: „*O infrastructură CDI necesită cheltuieli curente cu utilități, materiale și consumabile pentru care este necesară înființarea unui fond special dedicat universităților. Totodată, o infrastructură de cercetare avansată necesită tehnicieni, laboranți, ingineri ce trebuie susținuți, de asemenea, dintr-un fond special de tipul celui programului nucleu derulat de universități. De asemenea, dacă se dorește dezvoltarea capacității de transfer de cunoștințe și transfer tehnologic este nevoie de personal specializat susținut din fonduri special dedicate. Ideea că fondurile alocate ar ajunge și pentru susținerea activității didactice, a celei de cercetare și a celei de transfer tehnologic este una falsă. Ele ar trebui orientate pentru asigurarea resurselor necesare unui proces didactic de calitate, urmând ca un fond separat să fie alocat permanent pentru susținerea activității de cercetare. Deși, proiecte de cercetare actuale oferă posibilitatea finanțării infrastructurii și personalului de cercetare din universități, această susținere este asigurată pe perioadă determinată (1-3 ani) și numai pentru infrastructura pentru care s-au câștigat proiectele. Fondul de bază menționat trebuie să asigure normalitatea iar proiectele câștigate prin competiție să sprijine excelența. Altfel ajungem la utilizarea ineficientă a infrastructurii existente în România (atât cât este ea) și la scăderea competitivității cercetării românești*."

2.3. Comitetul Român pentru Infrastructurile Cercetării – atribuții, rol, activitate (roadmap național)

Strategia cercetării dezvoltării și inovării pentru perioada 2007-2013, a atribuit un rol crucial infrastructurii pentru cercetare în susținerea dezvoltării cunoașterii și a resursei umane pentru cercetare. Două din cele șase componente ale Planului național de Cercetare – Dezvoltare și Inovare (PNCDI II) pentru perioada 2007-2013 au fost orientate în această direcție, iar celelalte patru au avut ca principal pilon de susținere a activității de cercetare – infrastructura de cercetare.

Conform prevederilor Strategiei 2007-2013, în aprilie 2007 a fost înfiinţat **Comitetul Român pentru Infrastructurile Cercetării – CRIC** prin Decizia preşedintelui Autorităţii Naţionale pentru Cercetare Ştiinţifică nr. 9105/02.04.2007 *pentru înființarea Comitetului Român pentru Infrastructurile Cercetării - CRIC*. Comitetul a fost format din 5 reprezentanţi ai comunităţii ştiinţifice şi 4 reprezentanţi ai agenţiilor de finanţare (ministere implicate în finanţarea cercetării), ca forum strategic consultativ al ANCS pentru planificarea pe termen lung şi alocarea eficientă a resurselor necesare pentru dezvoltarea infrastructurii de cercetare. În acest scop având ca atribuție elaborarea de rapoarte si formularea de recomandări pentru alocarea resurselor în crearea, dezvoltarea şi utilizarea infrastructurii de cercetare de interes naţional şi de interes pentru comunitatea ştiinţifică românească.

Conform documentelor de înființare, CRIC era responsabil pentru asigurarea unei baze solide în evaluarea nevoilor de infrastructuri de cercetare pe termen lung, misiunea principală a sa fiind: „*stabilirea şi revizuirea periodică a priorităţilor naţionale pentru dezvoltarea infrastructurilor de cercetare și formularea de recomandări privind etapele de urmat în construcția și operarea acestora*" cuprinse în forma unei „***foi de parcurs***" de nivel naţional (roadmap). Decizia de înființare a CRIC conține, în anexă, calendarul pentru realizării primului Roadmap național pentru infrastructurile cercetării stabilindu-se ca termen final – 1 septembrie 2008**.**

Astfel, la un an de la constituire, respectiv în anul 2008, CRIC a prezentat primul ***Raport privind infrastructurile de cercetare din România***[57] în care au fost configurate traseul şi etapele considerate necesare pentru consolidarea infrastructurii de cercetare naţionale conform exigenţelor impuse de integrarea în Spaţiul European al Cercetării. În cuvântul de început adresat de preşedintele CRIC se menționează: *„Raportul C.R.I.C. vizează direcţiile de cercetare pe termen lung ale României, propunând atât o listă de priorităţi cât şi recomandări privind realizarea acestora, ceea ce constituie o foaie de parcurs naţională (roadmap) pentru infrastructuri de cercetare* ***care va fi actualizată anual, atât în urma analizei oportunităţilor naţionale de cercetare, cât şi prin monitorizarea noilor oportunităţi care apar în ştiinţă la nivel internaţional."***

Constituit pentru ridicarea condiționalității ex-ante "*1.2 Infrastructura de cercetare și inovare*", CRIC înființat în cursul anului 2007 și-a desfășurat activitatea doar în anii 2007 și 2008, în anul 2016 fiind reînființat ca o necesitate rezultată din Strategia națională de Cercetare Dezvoltare Inovare 2014-2020.

În Raportul CRIC - 2008 se menționează:*„în ciuda eforturilor financiare făcute de Guvernul României, în perioada 2005-2007, pentru modernizarea şi dezvoltarea infrastructurii de cercetare, respectiv pentru atragerea tinerilor în acest domeniu de activitate, cercetarea ştiinţifică la nivel naţional are încă de recuperat faţă de celelalte ţări membre ale Uniunii Europene mai ales în ceea ce priveşte nivelul tehnic şi tehnologic al infrastructurii de cercetare şi pe cale de consecinţă şi al tematicii de cercetare. "*

Raportul conține definiția infrastructurii de cercetare ca fiind: ***„echipamente majore ori seturi de instrumente, cât şi resurse de cunoaştere cum sunt colecţiile, arhivele şi bazele de date"*** si a infrastructurilor mari de cercetare, respectiv: ***„ instalaţii, echipamente, resurse ori instrumente, de amploare şi complexitate deosebite -date de costurile de achiziţie, operare, întreţinere şi/sau facilitare a accesului utilizatorilor - prin care se asigură condiţii esenţiale comunităţii ştiinţifice atât pentru cercetarea fundamentală, cât şi pentru cea aplicativă."***

Regulamentul nr. 651/2014 al Comisiei UE, din 17 iunie 2014 oferă următoarea definiție:

"Infrastructură de cercetare înseamnă instalații, resurse și servicii conexe utilizate de comunitatea științifică pentru a desfășura activități de cercetare în domeniile sale respective și cuprinde principalele echipamente sau seturi de instrumente științifice, resurse de cunoștințe precum colecții, arhive sau

[57] file:///C:/Users/User/AppData/Local/Microsoft/Windows/INetCache/IE/P8VUYMV7/1242293600cric_rom.pdf

informații științifice structurate, infrastructurile generice bazate pe tehnologia informației și comunicațiilor cum ar fi rețelele, materialul informatic, programele de software și instrumentele de comunicare, precum și orice alte mijloace necesare pentru desfășurarea activităților de cercetare. Asemenea infrastructuri pot fi <localizate> într-un singur sit sau <distribuite> (o rețea organizată de resurse)".

Recomandările formulate în Raportul CRIC susțineau dezvoltarea a 19 de centre noi de cercetare, în domenii ştiinţifice şi tehnologice considerate prioritare la nivel naţional şi relevante pentru tendințele şi prioritățile care caracterizau evoluţia cercetării de nivel european. De asemenea a fost estimat efortul financiar necesar pentru realizarea fiecărui obiectiv în parte şi au fost prezentate sursele de finanţare pentru realizarea acestora ca fiind următoarele:

A. Programul Capacităţi din cadrul PN II - prin care urmau a fi finanţate proiecte de investiţii de dimensiuni mici, până în 2 milioane lei, pentru achiziţii de echipamente, precum şi proiecte mari de investiţii, pentru care valoarea finanţării nerambursabile era cuprinsă între 2 milioane si 60 milioane lei, care pe lângă achiziţii de echipamente puteau cuprinde şi activităţi de construcţie/extindere/modernizare clădiri. Ambele tipuri de proiecte au fost dedicate organizaţiilor de cercetare publice. Acest tip de finanțare a fost puternic perturbat de criza economică și financiară care a afectat și România începând cu anul 2009 și care (conform Raportului CRIC 2016) a avut ca efect reducerea cu 40% a investițiilor inițiale.

B. Axa prioritară 2 a Programului Operaţional Sectorial pentru Creşterea Competitivității Economice (POSCCE). Acest program a fost finanţat din fonduri structurale de la Uniunea Europeană prin Fondul European de Dezvoltare Regională şi contribuţia României la program (aproximativ 15% din fonduri).

→ **B.1. Operaţiunea 2.2.1** a avut ca obiectiv dezvoltarea infrastructurii de CD în organizaţiile de cercetare publice prin achiziţii de echipamente şi aparatură care puteau fi însoțite de activităţi de construcţie/ extindere/ modernizare clădiri. Operaţiunea viza numai 5 dintre domeniile prioritare ale Strategiei: Energie, Mediu, Sănătate, Agricultură, Siguranţă şi Securitate Alimentară şi Materiale, Procese şi Produse Inovative.

În Raportul CRIC – 2016 se arată că, având acestă sursă de finanțare, în perioada 2007-2013 au fost realizate 111 laboratoare de cercetare noi (infrastructură publică) și 89 pentru cea privată. În ce privesc cele 111 laboratoare de cercetare din sectorul public, se menționează faptul că 58 din ele au fost realizate în Regiunea București, 14 în zona de NE și 10 în zona de vest, în timp ce în zona de Sud și cea de SE au fost realizate numai câte 4 laboratoare/zonă.

Alocarea inițială pentru această axă a fost suplimentată substanțial ceea ce a dus la depășirea indicatorului de rezultat „Laboratoare de cercetare nou create" de la 100 de laboratoare cât se prevăzuse inițial la 903 laboratoare realizate până în anul 2016 (încheierea perioadei de implementare). „*Totuși, depășirea cu 800 de laboratoare a planificării inițiale ridică întrebări justificate în privința operării eficiente a laboratoarelor, având în vedere că, pe lângă existența laboratoarelor, intervine calitatea resursei umane și a tematicii de cercetare-dezvoltare. Acest lucru evidențiază din nou necesitatea unui sistem fiabil de monitorizare a utilizării infrastructurii de cercetare.. "* se precizează în Raportul CRIC întocmitîn anul 2016.

→ **B.2. Operaţiunea 2.2.2** a avut ca obiectiv dezvoltarea unor poli de excelenţă, definiți ca structuri **tip cluster inovativ** care să grupeze întreprinderi inovative, centre de instruire, instituţii ale administraţiei locale, bănci, etc. în jurul unor universităţi şi instituţii de cercetare puternice în domenii cu potențial economic. Operaţiunea sprijinea în principal dezvoltarea unor facilități comune şi animarea polului, în timp ce activităţile de cercetare ale polului şi investițiile individuale în infrastructura de cercetare puteau fi sprijinite de alte operaţiuni din cadrul Axei prioritare.

→ **B.3. Operaţiunea 2.2.3** urmărea dezvoltarea unor reţele de centre de CD, coordonate la nivel naţional si racordate la reţele europene si internaţionale de profil (GRID, GEANT). Se preconiza a se finanța activităţi pentru conectarea la reţele GRID ai căror beneficiari erau organizaţiile de cercetare şi activităţi pentru upgradare a reţelei RoEduNet (beneficiar: RoEdu Net).

Scopul operațiunilor a fost modernizarea infrastructurii existente și achiziționarea de aparatură nouă, inclusiv construcția de clădiri noi.

C. Programul Susţinerea Performanţei Instituţionale din cadrul PN II Prin acest program, component al PN II, urmau a se susţine activităţi cuprinse în planurile de implementare a strategiilor proprii ale instituţiilor şi unităţilor publice de cercetare-dezvoltare, activităţi care se referă la dezvoltarea instituţională şi dezvoltarea infrastructurii de cercetare.

D. Investiţii de capital din bugetul ANCS vizate fiind numai unităţile şi instituţiile aflate în coordonarea sau subordinea ANCS.

E. Finanţarea Instalaţiilor de Interes Naţional - susţinerea în continuare a cheltuielilor pentru întreţinerea şi utilizarea instalaţiilor de interes naţional stabilite conform criteriilor şi Listei aprobate prin Hotărâre a Guvernului.

F. Programul cadru 7 pentru cercetare și dezvoltare tehnologică (FP7)

Pentru perioada imediat următoare Strategiei 2007-2013, documentele directoare pentru politica cercetării, dezvoltării și inovării din România sunt *Strategia naţională de cercetare, dezvoltare şi inovare 2014-2020* al cărui instrument principal de implementare este *Planul Național de Cercetare – dezvoltare și Inovare pentru perioada 2015-2020 (PNCDI- III)* aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 929 din 21 octombrie 2014 *privind aprobarea Strategiei naţionale de cercetare, dezvoltare şi inovare 2014-2020* și Hotărârea Guvernului nr. 583 din 22 iulie 2015 *pentru aprobarea Planului naţional de cercetare-dezvoltare şi inovare pentru perioada 2015-2020* (PNCDI III). Unul din indicatorii de rezultat ai PNCDI III este *„Infrastructuri CDI de interes naţional, european sau regional (număr, pe categorii; valoare totală investiţii, pe categorii; valoare finanţată de la buget/atrasă prin cofinanţare în total investiție, valori totale pe categorii)”.*

Strategia națională de CDI (SNCDI 2014-2020), actualizată în luna februarie 2017, identifică provocările următorului interval strategic legate în principal de **<u>continuarea consolidării infrastructurilor de cercetare</u>** și **<u>utilizarea adecvată la un nivel optim al acestora</u>**. **Scopul este ca infrastructurile de cercetare să asigure un acces transparent la resurse și să ofere mediului economic, academic și de cercetare, servicii de valoare adăugată la un înalt nivel calitativ, compatibil cu standardul european și mondial al fiecărui subdomeniu de cercetare pentru care este dezvoltată infrastructura.**

În Strategia naţională de cercetare, dezvoltare şi inovare 2014-2020 se arată:

*„Datorită sinergiei dintre fondurile bugetare şi fondurile structurale din ciclul financiar 2007-2013*7), având ca scop modernizarea infrastructurii CD, un număr semnificativ de organizaţii publice de cercetare dispun acum de infrastructuri moderne. Provocările principale pentru următorul interval strategic sunt continuarea consolidării infrastructurii de cercetare şi, în mod special, utilizarea adecvată a celei disponibile (deocamdată folosită sub nivelul optim, fără a asigura un acces transparent la resurse şi fără a oferi servicii de valoare adăugată pentru mediul economic). Soluția o reprezintă reactualizarea "roadmap-ului" naţional, în funcţie de:*

- prioritățile CD identificate pentru următorul interval strategic;

- investițiile deja făcute;

- evaluarea ex-ante a gradului de utilizare a infrastructurii propuse;

- angajamentul de a deschide accesul la infrastructuri către alţi operatori din cercetarea publică.

Strategia promovează serviciile oferite de infrastructurile existente şi continuă investițiile în infrastructuri prin:

● realizarea unui nou "roadmap" naţional al infrastructurilor CD, bazat pe priorităţi şi pe o fundamentare prospectivă a nevoilor, care să identifice specializările inteligente şi prioritățile publice deservite, condițiile de finanţare (de exemplu, evitarea duplicărilor) şi obligaţiile privind accesul;

● susţinerea finanțării proiectelor majore şi a marilor infrastructuri CD din sectorul public pentru dezvoltarea infrastructurii existente, crearea de noi infrastructuri (laboratoare, centre de cercetare etc.) şi sprijinirea construirii infrastructurilor de cercetare paneuropene în România (infrastructuri deschise de tip ESFRI);

● cofinanțarea proiectelor de infrastructuri CD pentru întreprinderi;

● constituirea Registrului naţional al infrastructurilor de cercetare-dezvoltare, care va asigura accesul sporit la infrastructuri atât pentru mediul public, cât şi pentru cel privat, va crea o piață a serviciilor ştiinţifice şi tehnice, va contribui la vizibilitatea internaţională a rezultatelor cercetării din România şi la sustenabilitatea economică a operării instalaţiilor.”

Ținând cont de prevederile Strategiei 2014-2020 citate mai sus, CRIC a fost reînființat prin Decizia președintelui Autorității Naționale pentru Cercetare Științifică și Inovare nr. 9311 din 5 august 2016 *privind*

înființarea Comitetului Român pentru Infrastructurile Cercetării cu misiunea de a actualiza roadmap-ul național pentru infrastructurile cercetării, în funcție de criteriile stabilite în Strategia 2014-2020.

Conform deciziei menționate anterior, CRIC urma să își desfășoare activitatea în cursul anului 2016 având ca termen de realizare a Roadmap-ului și publicare a ***Raportului privind infrastructurile de cercetare*** data de 15.11.2016. Prin Decizia președintelui Autorității Naționale pentru Cercetare Științifică și Inovare nr. 9405/27.10.2016 *privind modificarea și completarea Deciziei nr. 9311/2016 privind înființarea Comitetului Român pentru Infrastructurile Cercetării* a fost modificat calendarul activităților prin completarea acestuia cu activități legate de Proiectul SIPOCA 27. Conform respectivei decizii, termenul final de realizare **a *Raportului național privind infrastructurile de cercetare*** și publicarea acestuia a fost stabilit ca fiind decembrie 2017. Urmare a monitorizării implementării Roadmap-ului național, activitate realizată în cursul anului 2018, a fost stabilit ca termen final pentru activitatea de definitivare a ***Raportului de strategie privind infrastructurile de cercetare și actualizarea Roadmap-ului naționa***l luna noiembrie 2019 urmată, în cursul lunii ianuarie 2020, de actualizarea componenței și mandatului CRIC conform prevederilor strategiei de CDI ce se va elabora pentru perioada 2020-2027. Se constată astfel, că prin această nouă decizie (9405/2016) se asigură o predictibilitate a activității CRIC până la finalul prezentului exercițiu (2014-2020) dar se conturează și premisele continuării activității și în următorul exercițiu, respectiv 2020-2027 în baza noii strategii ce va fi elaborată pentru respectivul exercițiu.

Nou înființatul CRIC are același rol pe care îl avea și fostul Comitet respectiv rolul de a stabili necesitățile de a investi în infrastructuri de cercetare și de a elabora planul multianual pentru prioritizarea investițiilor de la bugetul de stat. Nu trebuie uitat faptul că, una din intențiile membrilor fostului CRIC era de a „*actualiza anual, atât în urma analizei oportunităţilor naţionale de cercetare, cât şi prin monitorizarea noilor oportunităţi care apar în ştiinţă la nivel internaţional”*[58] însă acest lucru nu s-a realizat.

Prin Roadmap-ul național aferent perioadei 2017-2025 se urmărește realizarea unei liste de infrastructuri de cercetare prioritare pentru susținerea națională, bazată pe documente de politici ale domeniului (Strategia Națională CDI), pe angajamente europene și internaționale ale României (ex. participare la infrastructurile de cercetare paneuropene cuprinse în Roadmap-ul ESFRI, participarea la marile infrastructuri de cercetare la care România este stat membru, respectiv CERN, FAIR, etc), pe o fundamentare prospectivă a nevoilor, și pe un proces de identificare a domeniilor de specializare și de dezvoltare viitoare ce vor avea impact economic și regional. Astfel, foaia de parcurs a infrastructurilor de cercetare din România va servi ca:

- instrument de planificare și ca document de referință în vederea luării deciziilor aferente intervalului 2017-2025, în cadrul domeniului în cauză;
- document de referință pentru monitorizarea și evaluarea progresului înregistrat de infrastructurile de cercetare din România cu relevanță națională, europeană și internațională.

Obiectivele avute în vedere la elaborarea Roadmap-ului 2017-2025, elaborate în baza Strategiei de CDI 2014-2020 dar și analizând bunele practici utilizate în alte state membre ale Uniunii Europene în vederea realizării foii de parcurs a infrastructurilor de cercetare sunt:

● Asigurarea funcţionării adecvate a infrastructurilor deja existente, inclusiv a celor de interes național și regional (cele din urmă pot servi drept poli de dezvoltare regională);

● Optimizarea participării României în infrastructuri paneuropene;

● Identificarea unor noi investiţii majore - România trebuie să continue să investească în infrastructuri de cercetare, acolo unde acestea pot contribui la procesul de specializare inteligentă și/sau la susținerea excelenței științifice;

● Creșterea capacității de management a infrastructurilor de cercetare - atragerea de finanțări pentru sprijinirea infrastructurilor de cercetare reprezintă responsabilitatea instituțiilor de cercetare sau a celor de învățământ superior care le coordonează. Instituțiile statului sunt responsabile însă pentru finanțarea subsidiară a infrastructurilor de cercetare cu relevanță națională, precum și pentru participarea României la infrastructurile de cercetare coordonate la nivel european și internațional. Prin urmare, instituțiile/ organizațiile care coordonează infrastructuri de cercetare au responsabilitatea de a iniția demersuri în vederea atragerii de finanțări și din surse private.

[58] cuvântul de început adresat de președintele CRIC în *Raportul privind infrastructurile de cercetare din România.*

În cel de-al 2-lea semestru din anul 2016, CRIC a elaborat *Raportul de strategie privind infrastructurile din România - 2016*[59] care a fost aprobat de ANCSI în luna decembrie 2016, rezultat al dezbaterilor și analizelor derulate în scopul demarării procesului de prioritizare a investițiilor publice pentru infrastructuri de cercetare.

Raportul a făcut recomandări de ordin strategic privind realizarea foii de parcurs (Roadmap), inclusiv recomandări de linii directoare privind activitățile finanțate prin proiectul SIPOCA 27 din Programul Operațional Capacitate Administrativă (POCA), aflat în derulare. De asemenea, a fost prevăzut un calendar de desfășurare pentru activitățile privind finalizarea foii de parcurs pe baza unei metodologii de lucru, până la sfârșitul anului 2017. Pe baza acestui calendar și pe baza metodologiei propuse prin proiectul SIPOCA 27 și avizată de către CRIC în martie 2017, a fost derulat un proces de identificare și evaluare a infrastructurilor de cercetare din România, care a avut prevăzut în luna august 2017 o sesiune de depunere de propuneri de proiecte care puteau fi incluse în Roadmap.

În Raportul elaborat de CRIC în decembrie 2016 se menționează faptul că „*CRIC constată că lipsa unei predictibilități în finanțare, precum și birocratizarea excesivă, a condus la întârzieri în implementarea infrastructurilor de cercetare și la dificultăți în mentenanța și operarea lor*" iar o problemă majoră, în acest moment, este **eficiența și eficacitatea investițiilor de realizare/achiziționare și utilizare a infrastructurii. De aceea s-a semnalat necesitatea elaborării unor metodologii/proceduri și instrumente care să asigure:**

- **monitorizarea gradului de utilizare al infrastructurilor de cercetare;**
- **introducerea de instrumente și inițiative care să promoveze accesul deschis la infrastructuri;**
- **susținerea predictibilă a operării echipamentelor, sub aspectul întreținerii, up-gradării și asigurării cheltuielilor de funcționare;**
- **evaluarea rezultatelor cercetării atât din punct de vedere cantitativ <u>cât mai ales calitativ</u>;**
- **evaluarea stării tehnice a echipamentelor.**

În cursul lunii iulie 2017 a fost elaborat Raportul CRIC (intermediar) - 2017 în care au fost formulate recomandări de ordin strategic privind realizarea foii de parcurs (Roadmap), inclusiv recomandări de linii directoare privind activitățile finanțate prin proiectul SIPOCA 27 din Programul Operațional Capacitate Administrativă (POCA), aflat în derulare. De asemenea, a fost prevăzut un calendar de desfășurare pentru activitățile privind finalizarea foii de parcurs pe baza unei metodologii de lucru, până la sfârșitul anului 2017 (conform deciziei de înființare a CRIC nr. 9405/2016). Pe baza acestui calendar și pe baza metodologiei propuse prin proiectul SIPOCA 27 și avizată de către CRIC în martie 2017, a fost derulat un proces de identificare și evaluare a infrastructurilor de cercetare din România, care a avut prevăzut în luna august 2017 o sesiune de depunere de propuneri de proiecte care urmau a fi incluse în Roadmap.

Metodologia utilizată pentru realizarea Roadmap 2017-2025 a fost dezvoltată de CRIC conform mandatului acordat de Ministerul Cercetării și Inovării, utilizând și experți externi. Domeniile tematice pentru care s-au solicitat propuneri de infrastructuri de cercetare în vederea analizei și prioritizarea acestora, sunt cele stabilite prin Strategia Națională de CDI și corelate cu domeniile utilizate pentru Roadmap-ul european, respectiv:

<u>1. Energie, Mediu și Schimbări Climatice</u> (domeniu de specializare inteligentă SNCDI – corelat cu domeniile "Energie" și "Mediu" ale ESFRI);

<u>2. Bioeconomie</u> (domeniu de specializare inteligentă SNCDI corelat cu domeniul "Sănătate și Alimentație" al ESFRI);

<u>3. Eco-nano-tehnologii și Materiale Avansate</u> (domeniu de specializare inteligentă SNCDI, corelat domeniul "Științe fizice și inginerie" al ESFRI);

<u>4. Tehnologia Informației și a Comunicațiilor, Spațiu și Securitate</u> (domeniu de specializare inteligentă SNCDI, corelat domeniul "E-Infrastructuri" al ESFRI);

<u>5. Sănătate</u> (domeniu de prioritate publică din actualul ciclu strategic SNCDI – corelat cu domeniul Sănătate și Alimentație din Roadmap ESFRI);

<u>6. Patrimoniu Social și Cultural</u> (domeniu de prioritate publică din actualul ciclu strategic SNCDI, corelat cu domeniul "Inovare socială și culturală" al ESFRI;

[59] file:///C:/Users/User/AppData/Local/Microsoft/Windows/INetCache/IE/BIL6OCTJ/skm-bizhubc16121415560-v2.pdf

7. Tehnologii Noi și Emergente (domeniu de prioritate publică din actualul ciclu strategic SNCDI, corelat cu domeniul ”Științe fizice și inginerie” al ESFRI.

Ca rezultat al derulării procesului de analiză și prioritizare realizat prin proiectul SIPOCA 27, infrastructurile de cercetare (IC) au fost grupate pe trei categorii relevante:

- **IC emergente**: IC-uri aflate în faza de sincronizare cu obiectivele declarate (realizarea studiilor de fezabilitate, planurilor de implementare / construcție și a analizei cost-beneficiu), cu un grad relativ scăzut de maturitate, aflate în proces de stabilire a structurii și guvernanței și cu potențial ridicat de a ajunge proiecte active / reper până la următorul roadmap;
- **IC active**: IC-uri care sunt în stadiu de proiectare și / sau construcție, pe baza studiului de fezabilitate realizat, cu un grad de maturitate ridicat și cu o structură și o guvernanță bine definite;
- **IC reper**: IC-uri care sunt deja operaționale și care trebuie re-tehnologizate și / sau menținute într-o stare de funcționare adecvată.

La această grupare pe cele 3 categorii de IC-uri care fac parte din roadmap-ul național se face precizarea ariei de relevanță acolo unde IC-urile își manifestă unicitatea și orientarea tematică către un portofoliu bine definit de servicii cu acces deschis pentru comunitatea științifică și alte părți interesate:

o Internațională / Europeană, de tip ESFRI/ERIC;

o Națională (la nivelul României, din perspectiva SNCDI 2014-2020);

o Regională care deservesc un obiectiv unic remarcabil în regiunea respectivă, care contribuie la dezvoltarea regiunii dar în același timp are unicitate și la nivel național.

Infrastructurile deținute de universități, tipul acestora, aria de relevanță și domeniul în care acestea sunt afiliate cuprinse **în Raportul privind infrastructurile de cercetare din România** elaborat în luna septembrie 2017 sunt prezentate în tabelul următor:

Tabelul nr. 4: **Lista infrastructurilor de cercetare deținute de instituțiile de învățământ superior incluse în roadmap-ul 2017-2015**

Domeniul	Denumire infrastructura	Entitate aparținătoare	Tip de infrastructura de cercetare	Aria de relevanță
Energie, mediu și schimbări climatice	Reseach Infrastructure in Energy-Enviroment- Water- System	Universitatea Politehnică București	IC activă	Națională
	E-Science and Tehnology European Infrastructures for Biodiversity and Ecosystem Research	Universitatea din București	IC activă	Europeană (ERIC)
	Sistem integrat pentru cercetarea și monitorizarea complexă a mediului în aria fluviului Dunărea	Universitatea „Dunărea de jos” Galați	IC emergentă	Regională transfrontalieră
	Centrul integrat de studii în știința mediului pentru Regiunea de dezvoltare Nord-Est	Universitatea Alexandru Ioan Cuza Iași	IC emergentă	Regională transfrontalieră
Domeniul Bioeconomie	Centrul de cercetări trandisciplinare aplicative pentru științe, tehnologii, inginerie electrică, mecanică și energetică pentru industria alimentară	Universitatea Politehnică București	IC emergentă	Națională
	Infrastructura de cercetări avansate privind calitatea produselor agroalimentare	Universitatea de Științe Agronomice și Medicină Veterinară București	IC emergentă	Națională
	Infrastructura inter-regională de cercetare trans-disciplinară pentru nanobiotehnologii emergente – RORIC-NeXT -BioNAN	Universitatea „Dunărea de jos” Galați	IC emergentă	Națională
Domeniul Eco - Nanotehnologii și Materiale Avansate	Tehnologii inovatoare pentru asigurarea calității materialelor în sănătate, energie și mediu	Universitatea Politehnică București	IC emergentă	Națională
	Centrul pentru Știința Suprafeței și Nanotehnologie	Universitatea Politehnică București	IC activă	Națională
	Sistem de spectometre RMN cu schimbare automată a probelor	Universitatea din București	IC activă	Națională
Domeniul Tehnologiile Informației și	Infrastructura de Cercetare pentru Știința Datelor și Sisteme Inteligente	Universitatea Politehnică București	IC activă	Națională

comunicării, Spațiu și Securitate				
Domeniul Sănătate	Centrul de cercetări interdisciplinare și transnaționale 2. Cardio-cerebro-vasculare	Universitatea de Medicină și Farmacie Carol Davila	IC activă	Națională
	Infrastructură de cercetare europeană pentru utilizarea aplicațiilor nano-biogenomice în științele vieții	Universitatea de Medicină și Farmacie Iuliu Hațeganul Cluj	IC emergentă	Națională
	Centrul multidisciplinar pentru cercetări avansate în oncologia personalizată	Universitatea de Medicină și Farmacie Victor Babeș Timișoara	IC activă	Națională
	Infrastructura pentru Spectroscopie și Imagistică de Rezonanță magnetică la Câmpuri Înalte	Universitatea Babeș Bolyai Cluj	IC emergentă	Națională
Domeniul Patrimoniu Social și Cultural	Centrul Internațional de cercetare și educație în tehnologii inovativ - creative	Universitatea Națională de Artă Teatrală și Cinematografie Ion Luca Caragiale	IC emergentă	Națională
Domeniul Tehnologii noi și Emergente	Ecosisteme deschise de producție distribuită – fabricația viitorului	Universitatea din Craiova	IC emergentă	Națională

Sursa: Raport privind infrastructurile de cercetare din România (septembrie 2017)

Raportul conține o serie de recomandări de care autoritatea centrală în domeniul cercetării trebuie să țină seama, respectiv:

→ Finanțarea infrastructurilor de cercetare prin programe specifice, din surse de finanțare naționale și europene diferențiate și individualizate în mod corespunzător, cu criterii de selecție adecvate, cu scopul asigurării concurenței echitabile în cadrul fiecărei categorii funcționale. Astfel, pentru infrastructurile emergente ar fi utile instrumente de finanțare care să dezvolte fazele de pregătire a proiectului și a documentațiilor privind fezabilitatea și impactul economico-social al proiectului. Pentru infrastructurile active ar trebui create instrumente de finanțare care să asigure realizarea construcțiilor și procurarea echipamentelor, instalațiilor, instrumentelor de cercetare sau realizare a acestora. Pentru infrastructurile reper ar fi adecvate instrumente de finanțare pentru actualizarea instalațiilor, echipamentelor, instrumentelor la parametrii de state-of the art și a unei părți din costurile de operare;

→ Finanțarea costurilor de întreținere și operare a infrastructurilor de cercetare din România trebuie să fie un obiectiv prioritar al programelor de cercetare-dezvoltare inovare;

→ Construcția de noi infrastructuri de cercetare trebuie să răspundă unor nevoi specifice, identificate de comunitatea științifică, în strânsă cooperare cu comunitățile de utilizatori ai datelor și informațiilor științifice;

→ În cazul particular al construcției/upgrade-ul unor infrastructuri de cercetare care participă la proiecte paneuropene de cercetare, finanțarea trebuie acordată cu prioritate.

→ Angajamentele europene și internaționale (referitoare la participarea la infrastructuri de cercetare) asumate în perioada anterioară trebuie să fie duse la bun sfârșit și să beneficieze de o atenție sporită în proiectarea de programe naționale de cercetare – inovare. Utilizatorii (companii, agenții naționale, alți cercetători, publicul larg) trebuie să beneficieze fără restricții de rezultatele generate de infrastructurile de cercetare științifică, în condițiile protejării drepturilor de proprietăți intelectuale și a drepturilor de autor.

Infrastructurile prevăzute în Rodmap-ul construit în modul prezentat mai sus vor putea fi finanţate în cadrul proiectului „Proiecte de infrastructuri de cercetare pentru instituţii publice de CD/ universităţi”. Totuși se poate constata, analizând Ghidul solicitantului[60], faptul că există unele restricții și anume:

- Se pot finanța numai proiectele depuse pentru infrastructuri din următoarele domenii: Bioeconomia,, Tehnologia informaţiei şi a comunicaţiilor, spaţiu şi securitate, Energie, mediu şi schimbări

[60] file:///C:/Users/User/AppData/Local/Microsoft/Windows/INetCache/IE/2BXVXL49/ghid-infrastructuri-publice-cdi-versiunea-pentru-publicare-22-12-2017.pdf

climatice, Eco-nano-tehnologii şi materiale avansate, Sănătate. Au fost exceptate deci următoarele domenii: Patrimoniul social și cultural, Tehnologii noi și emergente.

- Sunt eligibile pentru finanțare proiectele care se implementează în toate regiunile din România cu excepția regiunii București- Ilfov.

Din actele normative prin care a fost reînființat CRIC rezultă faptul că în cursul anului 2018 acesta trebuia să monitorizeze implementarea Roadmap-ului national urmând ca în cursul anului 2019 să elaboreze **Raportul de strategie privind infrastructurile de cercetare și actualizarea Roadmap-ului national**. Iată că suntem deja la finele primului trimestru al anului 2019 iar activitatea ce trebuia derulată în cursul anului 2018 întârzie, Ministerul Cercetării și Inovării neputând prezenta echipei de audit nici un document din care să rezulte desfășurarea acestei activități. Această situație ne îndreptățește să ne întrebăm dacă demersul de reînființare a CRIC (în cursul anului 2016) nu va avea soarta celui din anul 2008: după ridicarea condiționalității impuse României se va uita de această structură, probabil până la o viitoare condiționalitate impusă de Comisia Europeană?

2.4. Platforma ERRIS

În vederea creșterii vizibilității, precum și pentru a facilita accesul la infrastructura de cercetare și la oferta educațională din țara noastră, la sfârșitul lunii iunie 2015, Unitatea Executivă pentru Finanțarea Învățământului Superior a Cercetării, Dezvoltării și Inovării (UEFISCDI) a lansat **„Registrul Național al Infrastructurilor de Cercetare”** denumit platforma ERRIS (Engage in the Romanian Research Infrastructures System).

Platforma ERRIS (**www.erris.gov.ro**) a fost dezvoltată în cadrul proiectului, ***“Eficientizarea procesului de monitorizare electronică a datelor privind activitățile și infrastructurile din domeniul cercetării și dezvoltării, prin implementarea de tehnologii moderne TIC, cu scopul de a deservi necesarul informațional al beneficiarilor serviciilor MEN”*** (SMIS 37678), pentru a veni în sprijinul coordonatorilor infrastructurilor de cercetare publice/private din România și a celor care doresc să beneficieze de serviciile oferite de aceste infrastructuri, stimulând colaborarea și participarea la rețele naționale și internaționale de profil a comunității științifice din România.

Totodată, constituirea acestui registru răspunde acțiunilor necesare internaționalizării sistemului național de cercetare, dezvoltare și inovare, în concordanță cu Strategia Națională de Cercetare, Dezvoltare și Inovare 2014-2020.

Utilizatorii cărora ERRIS se adresează pot fi încadrați în două categorii:

- entitățile (instituții, organizații, universități, companii, etc) care dețin infrastructuri de cercetare, fie ele publice sau private care doresc să își promoveze și să ofere servicii de cercetare;

- persoanele interesate (cercetători, profesori, studenți sau alte organizații, etc.) să acceseze diverse servicii sau echipamente utile și necesare în cadrul activităților lor de cercetare.

ERRIS este primul instrument interactiv care reunește într-un singur loc infrastructura de cercetare din România. Accesul este facil, liber și fără costuri, și oricine, indiferent de mărime, se poate înscrie, indiferent dacă vine din mediul public sau privat.

Structura ERRIS

ERRIS conține trei tipuri de conturi:

- ***cont instituțional*** – contul umbrela sub care se regăsesc conturile de infrastructuri asociate instituției sau organizației respective;
- ***cont de infrastructura*** – accentul platformei este pe acest cont care conține cele mai multe informații legate de servicii de cercetare, echipamente si persoanele de contact;

• ***cont de serviciu de cercetare*** – la acest nivel, utilizatorul poate sa contacteze responsabilul si, eventual, sa rezerve serviciul respectiv.

Fiecare tip de cont este administrat de o persoana care este responsabilă de acuratețea datelor despre instituția/infrastructura pe care o coordonează.

Fiecărei infrastructuri i se asociază domenii de cercetare dintr-o lista predefinită.

Platforma este structurată astfel încât orice utilizator să identifice rapid și ușor serviciul de cercetare de care are nevoie, să contacteze persoana care îl administrează și, ulterior, să evalueze serviciul de care a beneficiat. În paralel, infrastructura are posibilitatea de a se promova, iar, prin intermediul sistemului de feedback are oportunitatea de a-și îmbunătăți și dezvolta oferta astfel încât să răspundă așteptărilor și nevoile celor care beneficiază de serviciile oferite. **Mediul economic poate avea acces rapid la serviciile de cercetare de care are nevoie și poate efectua o selecție a celor mai potrivite pentru dezvoltarea afacerilor proprii. Platforma creează posibilitatea încheierii unor noi parteneriate între entitățile de cercetare, bazate pe complementaritatea infrastructurilor. Faptul că platforma este în limba engleză permite interconectarea cu mediul de cercetare internațional.**

Toate aceste funcții, care particularizează portalul în comunitatea internațională, ajută utilizatorii în efectuarea unei alegeri informate și conștiente și duce la o promovare eficientă a infrastructurilor de cercetare, iar în subsidiar a entităților care le dețin.

Potrivit informațiilor cuprinse în **Raportul UEFISCDI privind infrastructurile de cercetare la nivel național (denumit în continuare Raport) - generat din platforma ERRIS** *"la 1 an jumătate de la lansare, există 1.281 conturi publice de infrastructuri de cercetare, cărora le sunt asociate 7.072 de servicii de cercetare și 18.833 de echipamente.*

Alte 482 de infrastructuri nu au, deocamdată, contul public pe ERRIS. Acest lucru se întâmplă, fie pentru ca administratorul contului respectiv nu a făcut public contul, fie pentru că respectivul cont nu îndeplinește un set de condiții obligatorii stabilit de echipa ERRIS.

In 2016, PN III a condiționat participarea la competițiile pentru finanțarea cercetării, prin înregistrarea în ERRIS a infrastructurilor de cercetare ale aplicanților.

Din acest motiv, s-a observat ca rata de înregistrare în platforma, a fost ridicată și constantă în perioadele de competiții pentru finanțări."

Raportul, întocmit în cursul anului 2016, conține o serie de informații care reflectă capacitatea de CDI raportată la domeniile de cercetare, forma de proprietate (public sau privat) sau actualitatea echipamentelor deținute, astfel:

Tabelul nr. 5: **Distribuția organizațiilor, infrastructurilor de cercetare si a echipamentelor după forma de proprietate**

	Public	**Privat**	**N/A**
Organizații	226	80	22
Infrastructuri	1.093	119	179
Echipamente	12.207	695	1.635

Tabelul nr. 6: **Primele 20 organizații după numărul de infrastructuri de cercetare**

Nume Organizație		**Nr. infrastructuri**
1	**UNIVERSITATEA POLITEHNICA DIN BUCURESTI**	123
2	**UNIVERSITATEA TEHNICA DIN CLUJ - NAPOCA**	71
3	**UNIVERSITATEA DE VEST TIMISOARA**	57
4	**UNIVERSITATEA DE STIINTE AGRICOLE SI MEDICINA VETERINARA CLUJ-NAPOCA**	47
5	**UNIVERSITATEA BUCURESTI**	35
6	**UNIVERSITATEA DE MEDICINA SI FARMACIE (U.M.F) Cluj-Napoca**	32
7	**UNIVERSITATEA DE STIINTE AGRONOMICE SI MEDICINA VETERINARA BUCUREȘTI**	32
8	**UNIVERSITATEA TEHNICĂ, "GHEORGHE ASACHI" IAŞI**	27
9	**UNIVERSITATEA POLITEHNICA TIMIŞOARA**	27

10	UNIVERSITATEA DE MEDICINA SI FARMACIE TARGU MURES	24
11	UNIVERSITATEA "ALEXANDRU IOAN CUZA" IASI	22
12	UNIVERSITATEA BABES BOLYAI	19
13	UNIVERSITATEA DIN ORADEA	19
14	UNIVERSITATEA DIN CRAIOVA	19
15	UNIVERSITATEA DE VEST "VASILE GOLDIŞ" ARAD	19
16	INSTITUTUL NATIONAL DE CERCETARE-DEZVOLTARE PENTRU TEXTILE SI PIELARIE - INCDTP BUCURESTI	17
17	UNIVERSITATEA DE MEDICINA SI FARMACIE "GR. TH. POPA"	17
18	UNIVERSITATEA "DUNAREA DE JOS"	16
19	UNIVERSITATEA "VASILE ALECSANDRI" DIN BACĂU	16
20	UNIVERSITATEA TEHNICA DE CONSTRUCTII BUCURESTI	16

Tabelul nr. 7: **Primele 20 organizații după numărul de echipamente**

	Nume Organizație	Nr. echipamente
1	UNIVERSITATEA POLITEHNICA DIN BUCURESTI	1154
2	UNIVERSITATEA TEHNICĂ, "GHEORGHE ASACHI" IAŞI	861
3	UNIVERSITATEA DE STIINTE AGRICOLE SI MEDICINA VETERINARA CLUJ-NAPOCA	605
4	UNIVERSITATEA TEHNICA DIN CLUJ - NAPOCA	532
5	UNIVERSITATEA BUCURESTI	508
6	UNIVERSITATEA "DUNAREA DE JOS"	483
7	UNIVERSITATEA BABES BOLYAI	453
8	UNIVERSITATEA DE MEDICINA SI FARMACIE (U.M.F) Cluj-Napoca	433
9	UNIVERSITATEA DE STIINTE AGRONOMICE SI MEDICINA VETERINARA BUCUREŞTI	403
10	UNIVERSITATEA POLITEHNICA TIMIŞOARA	349
11	UNIVERSITATEA "ALEXANDRU IOAN CUZA" IASI	275
12	UNIVERSITATEA DIN ORADEA	273
13	UNIVERSITATEA DIN CRAIOVA	246
14	UNIVERSITATEA "ŞTEFAN CEL MARE" DIN SUCEAVA	236
15	INSTITUTUL NATIONAL DE CERCETARE -DEZVOLTARE PENTRU ECOLOGIE INDUSTRIALA - ECOIND	234
16	UNIVERSITATEA "VASILE ALECSANDRI" DIN BACĂU	218
17	UNIVERSITATEA DE MEDICINA SI FARMACIE - CAROL DAVILA	213
18	UNIVERSITATEA TEHNICA DE CONSTRUCTII BUCURESTI	189
19	SANIMED INTERNATIONAL IMPEX S.R.L.	183
20	INSTITUTUL NATIONAL DE CERCETARE-DEZVOLTARE PENTRU CHIMIE SI PETROCHIMIE - ICECHIM BUCUREŞTI	154

În ceea ce privește **utilizarea efectivă** a platformei ca facilitator al identificării și, ulterior, accesării unor servicii de cercetare, au fost solicitate informații tuturor universităților, cu privire la valoarea contractelor încheiate urmare accesării platformei ERRIS în perioada 2015-2017, sau care își produc efecte în această perioadă, precum și suma încasată în perioada respectivă.

La chestionarul nr. 1 transmis universităților în mare parte acestea nu au furnizat informații privind contractele încheiate precizând faptul că la nivelul acestora nu se colectează astfel de date.

Totuși, au fost câteva universități care au prezentat informații privind valoarea contractelor încheiate urmare accesării platformei ERRIS, în perioada 2015-2017, sau care își produc efecte în această perioadă, acestea fiind:

Tabelul nr. **8: Situația încasărilor realizate de universități din contractele încheiate urmare accesării platformei ERRIS**

Nr. crt.	UNIVERSITATE	Valoare contracte încheiate (lei)	Sumă încasată în perioada 2015-2017 (lei)
1	Universitatea "1 Decembrie 1918" din Alba Iulia	1,360,166.00	804,570.00
2	Universitatea "Ovidius" din Constanța	466,618.00	352,885.16
3	Universitatea din Craiova	29,607,850.00	5,919,410.50
4	Universitatea "Dunărea de Jos" din Galați	84,566,738.30	46,816,772.00
5	Universitatea din Oradea	1,297,800.00	1,240,800.00
6	Universitatea de Științe Agronomice și Medicină Veterinară a Banatului din Timișoara	2,054,042.82	2,004,174.32
7	Universitatea de Medicină și Farmacie din Craiova	20,700,940.12	4,955,860.16
8	Universitatea ”Alexandru Ioan Cuza” din Iași	850,000.00	258,360.00
	TOTAL	**140,904,155.24**	**62,352,832.14**

2.5. Percepția cadrelor didactice referitoare la baza materială în care se desfășoară activitatea de CDI

În scopul realizării unui sondaj de opinie privind activitatea de cercetare desfășurată în universități, a fost transmis un chestionar aplicat cadrelor didactice din mediul universitar la care au fost formulate un număr de 6274 răspunsuri.

- Referitor la măsura în care baza materială destinată activității de cercetare este suficientă și adecvată, analiza chestionarului a reliefat mai multe aspecte, astfel:

→ 65% dintre respondenți consideră că baza materială este într-o oarecare măsură (35%) și/sau într-o mică măsură (30%) suficientă și adecvată desfășurării activității. Trebuie precizat, însă, și faptul că 12% din respondenți consideră faptul că baza materială este insuficientă și inadecvată desfășurării activității pe când 23% o consideră adecvată și suficientă.

→ Analizând răspunsurile formulate pe domenii de studii se poate constata faptul că respondenții care își desfășoară activitatea în domeniile: științe militare, matematică, ingineria resurselor vegetale și animale, ingineria mediului, filozofie, arte vizuale consideră într-o proporție mult mai mare (între 48-30%) faptul că baza materială este suficientă și adecvată pentru desfășurarea activității. La polul opus se află domeniile arhitectură și urbanism, medicină dentară, medicină și farmacie unde respondenții consideră, în proporție de 19-28%, faptul că baza materială este insuficientă și neadecvată activității lor.

- Referitor la măsura în care cadrelor didactice li se asigură acces neîngrădit în baza materială destinată cercetării, rezultatul centralizării răspunsurilor (pe categorii de universități) se prezintă astfel:

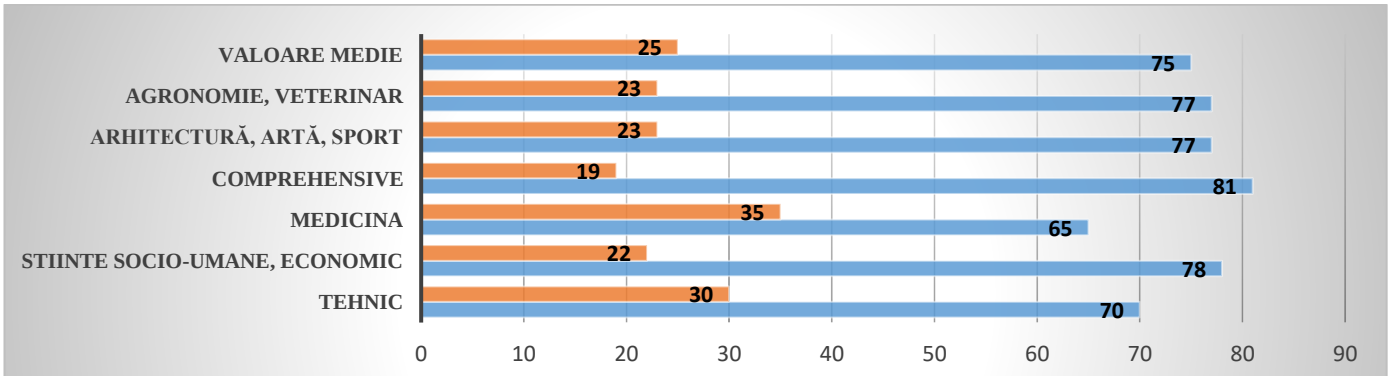

	TEHNIC	STIINTE SOCIO-UMANE, ECONOMIC	MEDICINA	COMPREHENSIVE	ARHITECTURĂ, ARTĂ, SPORT	AGRONOMIE, VETERINAR	VALOARE MEDIE
NU	30	22	35	19	23	23	25
DA	70	78	65	81	77	77	75

***Graficul nr.* 23 : Măsura în care cadrelor didactice li se asigură acces neîngrădit în baza materială destinată cercetării (pe categorii de universități)**

Sursa: răspunsurile formulate de cadrele didactice universitare la chestionarul nr. 3

În concluzie, într-un procent de 75 % persoane respondente au acces la baza materială a universității în care își desfășoară activitatea, însă există un procent de 25% al căror acces a fost limitat. Acest procent pare destul de îngrijorător în condițiile în care, într-o situație de normalitate, baza materială deținută de universitate trebuie să fie folosită de întreaga masă de cadre didactice/cercetători care desfășoară activități de CDI.

Pe domenii de studii analiza relevă faptul că, în cazul domeniilor de studii în care activitatea de cercetare presupune existența unor spații dotate corespunzător pentru activitatea de CDI procentul celor care au răspuns afirmativ este sub medie (75%) la limita inferioară a intervalului situându-se domeniile ingineria materialelor, ingineria chimică (52%), chimie (58%), medicină dentară (59%), farmacie (61%), științele pământului (64%). Consistența răspunsurilor, în cazul acestor domenii este dată de faptul că toate categoriile de cadre didactice au răspuns în proporțiile mediei pe fiecare domeniu în parte. La polul opus se află universitățile din domeniul Științe militare, informații și ordine publică și domeniul Filosofie în care tuturor respondenților li se asigură acces neîngrădit la baza materială destinată activităților de CDI. În concluzie, în cazul universităților în care baza materială este compusă din instalații, echipamente complexe și care necesită o pregătire specială a celor ce le utilizează, a fost impus un regim mai strict al accesului la acestea.

- Referitor la măsura în care baza materială destinată activității de cercetare afectează activitatea de cercetare științifică/ creație artistică, în medie 65% din respondenți au considerat faptul că baza materială este foarte importantă în promovarea excelenței și performanței în cercetarea științifică universitară. Analiza în detaliu, pe domenii de studi, relevă faptul că respondenții din domeniile cărora li se limitează accesul la baza materială, consideră, în proporția cea mai mare (peste medie) faptul că baza materială este un element foarte important în promovarea excelenței și performanței în cercetare, respectiv: ingineria materialelor (76%), ingineria chimică (85%), chimie (82%), medicină dentară (71%), farmacie (77%), științele pământului (71%). La polul opus se află respondenții din domeniile care au răspuns afirmativ la întrebarea: „*În desfășurarea activității dumneavoastră vi se asigură acces neîngrădit la baza materială a universității destinată activității de cercetare științifică (creație artistică)?”*, respectiv: filosofia și științele militare.

Situația detaliată a statisticilor răspunsurilor furnizate de către respondenții la chestionar se regăsesc în ***anexa nr. 17***

2.6. CONCLUZII:

- În perioada 2015 – 2018 au fost achiziționate 10 imobile și finalizate un număr de 26 investiții, acțiuni pentru a căror realizare au fost utilizate de la bugetul de stat sume în valoare de 364.620.433,61 lei ceea ce reprezintă 60,32 % din valoarea totală a celor 36 investiții, iar înregistrarea acestora s-a realizat în domeniul privat al universităților.
- De-a lungul celor 6 ani de la intrarea în vigoare a Legii nr. 1/2011 au fost semnalate carențe, inadvertențe și imperfecțiuni ale acesteia, privind apărarea domeniului public/privat al statului și al gestionării fondurilor publice, atât prin actele Curții de Conturi a României cât și prin situațiile cu care se confruntă universitățile, materializate în dosare aflate pe rolul instanțelor de judecată, articolul 226 nu a fost modificat astfel încât să reprezinte un instrument eficient în apărarea intereselor statului Român.
- Deși toate universitățile au constituit infrastructuri de cercetare, au derulat proiecte în acest sens și au încheiat contracte cu mediu social și economic pentru realizarea obiectivelor pentru care au construit respectivele infrastructuri, acestea nu au fost grupate, în toate cazurile, într-o structură de cercetare-dezvoltare, fără personalitate juridică înființată printr-o decizie a conducerii universității, cu o misiune și un regulament propriu de funcționare în cadrul universității, cu o titulatură, personal și conducere proprii și cu activitate evidențiată distinct în cadrul contabilității universității pentru a oferi o imagine de ansamblu a performanțelor economice și financiare ale acestor infrastructuri și a activității de cercetare desfășurată de către universitate. În toate cazurile se remarcă eforturile depuse de universități pentru asigurarea unei baze materiale

corespunzătoare necesităților acestora, însă dispersarea elementelor de infrastructură în tot spațiul universitar și implicarea acestora în activitatea didactică a condus la obținerea unui grad de uzură mai ridicat, direct proporțional cu procentul de implicare al echipamentelor în procesul didactic.

- Faptul că atât elementele de infrastructură cât și echipamentele din dotarea acestora au fost realizate/achiziționate în cadrul diferitelor proiecte cu finanțare externă/internă, asigurarea sustenabilității acestora, ulterior finalizării proiectelor au creat în multe cazuri situația ca în prezent multe universități să dispună de echipamente cu un grad de uzură calculată ridicat (determinat în funcție de ajustările de valoare calculate). Această situație este prezentată și de reprezentanții universităților care subliniază necesitatea asigurării unei finanțări predictibile a activității de cercetare, nu numai din fonduri atrase, multe dintre acestea fiind dispuse să suporte investițiile din veniturile proprii.
- Deși marea majoritate a reprezentanților universităților consideră că baza materială destinată activității de cercetare este suficientă, subliniază nevoia identificării unor surse de finanțare care să conducă la menținerea acesteia la un nivel acceptabil și în concordanță cu standardele impuse de specificul acestei activități. Acest aspect este subliniat și de gradul de uzură fizică și morală apreciat de către universități, care de asemenea se situează la un nivel ridicat.
- Având în vedere misiunea universităților, care presupune îmbinarea activității didactice cu cea de cercetare, baza materială constituită/dezvoltată de către acestea pentru activitatea de cercetare este utilizată și în procesul didactic. Marea majoritate a universităților au apelat la această practică, numărul elementelor de infrastructură de cercetare utilizate exclusiv în activitatea de cercetare fiind redus comparativ cu numărul total al acestora declarat de către universități. Această utilizare mixtă a bazei materiale destinată activității de cercetare a condus la creșterea gradului mediu de uzură fizică al echipamentelor. În cazul infrastructurii utilizată exclusiv în activitatea de cercetare situația este inversă, universitățile apreciind un grad ridicat al uzurii morale a echipamentelor. În ambele situații se impune necesitatea identificării surselor financiare pentru aducerea/menținerea infrastructurii la un nivel optim.
- Universitățile care au primit în administrare terenuri agricole din domeniul public/privat al statului s-au confruntat și au în continuare pe rol litigii care vizează reconstituirea dreptului de proprietate, situații care au condus în majoritatea cazurilor la diminuarea respectivelor suprafețe. În aceste condiții, demersurile de intabulare a proprietăților Statului Român aflate în administrarea universităților sunt îngreunate, iar lipsa de operativitate conduce la apariția unor noi litigii.
- Conform prevederilor Strategiei 2007-2013, în aprilie 2007 a fost înființat Comitetul Român pentru Infrastructurile Cercetării – CRIC prin Decizia președintelui Autorității Naționale pentru Cercetare Științifică nr. 9105/02.04.2007 pentru înființarea Comitetului Român pentru Infrastructurile Cercetării - CRIC. Comitetul a fost format din 5 reprezentanţi ai comunităţii ştiinţifice şi 4 reprezentanţi ai agenţiilor de finanţare (ministere implicate în finanţarea cercetării), ca forum strategic consultativ al ANCS pentru planificarea pe termen lung şi alocarea eficientă a resurselor necesare pentru dezvoltarea infrastructurii de cercetare. În acest scop având ca atribuție elaborarea de rapoarte si formularea de recomandări pentru alocarea resurselor în crearea, dezvoltarea şi utilizarea infrastructurii de cercetare de interes naţional şi de interes pentru comunitatea ştiinţifică românească.
- Constituit pentru ridicarea condiționalității ex-ante "1.2 Infrastructura de cercetare și inovare, CRIC înființat în cursul anului 2007 și-a desfășurat activitatea doar în anii 2007 și 2008, în anul 2016 fiind reînființat ca o necesitate rezultată din Strategia națională de Cercetare Dezvoltare Inovare 2014-2020. Din actele normative prin care a fost reînființat CRIC rezultă faptul că în cursul anului 2018 acesta trebuia să monitorizeze implementarea Roadmap-ului national urmând ca în cursul anului 2019 să elaboreze **Raportul de strategie privind infrastructurile de cercetare și actualizarea Roadmap-ului national**. Iată că suntem deja la finele primului trimestru al anului 2019 iar activitatea ce trebuia derulată în cursul anului 2018 întârzie, Ministerul Cercetării și Inovării neputând prezenta echipei de audit nici un document din care să rezulte desfășurarea acestei activități. Această situație ne îndreptățește să ne întrebăm dacă demersul de reînființare a CRIC (în cursul anului 2016) nu va avea soarta celui din anul 2008: după ridicarea condiționalității impuse României se va uita de această structură, probabil până la o viitoare condiționalitate impusă de Comisia Europeană?
- În vederea creșterii vizibilității, precum și pentru a facilita accesul la infrastructura de cercetare și la oferta educațională din țara noastră, la sfârșitul lunii iunie 2015, Unitatea Executivă pentru Finanțarea Învățământului Superior a Cercetării, Dezvoltării și Inovării (UEFISCDI) a lansat „Registrul Național al

Infrastructurilor de Cercetare" denumit platforma ERRIS (Engage in the Romanian Research Infrastructures System). Deși platforma oferă posibilitatea celui care a utilizat un serviciu de cercetare, pe care l-a accesat prin intermediul ERRIS, de a evalua calitatea serviciului folosit, prin completarea unui formular de review (vizualizare), totuși, numărul de accesări sau de evaluări nu este un indicator real al succesului platformei, deoarece, un utilizator, în urma identificării infrastructurii potrivite (prin ERRIS), poate contacta direct instituția/organizația respectivă, fără să apeleze la instrumentele oferite de ERRIS. Astfel, ERRIS se dovedește util în ceea ce privește centralizarea și structurarea informației cu privire la sistemul de CDI românesc, precum și facilitarea identificării serviciului dorit (prin funcția de Map Search), chiar dacă utilizarea efectivă a infrastructurii s-a făcut, ulterior, pe alte căi, fie ele formale sau informale.

Având în vedere recomandările formulate de Comitetul Român pentru Infrastructuri de Cercetare (CRIC) respectiv de monitorizare a gradului de utilizare al infrastructurilor de cercetare, Ministerul Cercetării și Inovării împreună cu Unitatea Executivă pentru Finanțarea Învățământului Superior, a Cercetării, Dezvoltării și Inovării (UEFISCDI) au depus o propunere de proiect în cadrul Programului Operațional Capacitate Administrativă în care una dintre activitățile ce se vor implementa este: dezvoltarea platformei ERRIS care va conține un sistem de monitorizare a utilizării efective a infrastructurilor printr-o soluție de ultimă generație de tipul distributed ledger technology (DLT).

2.7. RECOMANDĂRI

<u>Pentru Ministerul Educației Naționale:</u>

1. Efectuarea demersurilor pentru reglementarea clară și în concordanță cu legislația națională în domeniu, care să ofere posibilitatea MEN de a acționa în interesul Statului Român și universităților în sensul de delimitare a proprietății private a acestora de proprietatea publică/privată a statului în funcție de efortul financiar depus și interesele fiecărei părți.

2. Elaborarea și implementarea unei politici publice privind cercetarea științifică universitară care că vizeze din punct de vedere al bunei gestiuni a bazei materiale destinate activității de cercetare, organizarea infrastructurii de cercetare astfel încât să permită evaluarea performanței economice și financiare a acestor structuri de cercetare – dezvoltare, în scopul evitării risipei fondurilor publice/private alocate acestora.

3. Crearea, la nivelul universităților, a unor mecanisme prin care baza materială destinată activității de cercetare să fie disponibilă tuturor cadrelor didactice/cercetătorilor care au cunoștințele necesare pentru a o folosi.

<u>Pentru Ministerul Cercetării și Inovării:</u>

1. Crearea cadrului legal astfel încât toate unitățile care desfășoară activitate de cercetare să raporteze infrastructurile de cercetare în ERRIS;

2. Ordonatorul de credite se va asigura de elaborararea unor metodologii/proceduri și instrumente privind monitorizarea gradului de utilizare și al gradului de uzură al infrastructurilor de cercetare înscrise de unitățile de cercetare (inclusiv instituțiile de învățământ superior) în ERRIS ;

3. Crearea cadrului legal, instituțional pentru actualizarea permanentă a Roadmap-ului național în funcție de:*:*

- **prioritățile CD identificate;**
- **investițiile deja făcute;**
- **evaluarea gradului de utilizare și a gradului de uzură a infrastructurilor;**
- **angajamentul de a deschide accesul la infrastructuri către alți operatori din cercetarea publică.**

4. Elaborarea unei *Strategii naționale privind infrastructurile de cercetare* în care să fie identificate mijloacele financiare pentru crearea de noi structuri, dezvoltarea celor existente precum și pentru întreținerea corespunzătoare a acestora. Strategia se va construi având în vedere recomandările formulate de CRIC în Rapoartele privind infrastructurile de cercetare din România dar și Rapoartele privind starea cercetării științifice din învățământul superior întocmite, conform prevederilor legale, de CNCS. Strategia astfel elaborate, va fi însoțită de un document de planificare bugetară și va fi monitorizată și actualizată periodic.

CAPITOLUL III
FINANȚAREA ACTIVITĂȚII DE CERCETARE

3.1. Contextul național și internațional în care se desfășoară activitatea de CDI

Potrivit Organizației pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OECD), **cheltuielile angajate în activitățile de CDI** reprezintă un indicator al eforturilor unei țări în direcția impulsionării inovării. Aceste activități acoperă în principal trei arii: cercetarea fundamentală, cercetarea aplicată și dezvoltarea experimentală.

Indicatorul utilizat pentru măsurarea **nivelul de resurse financiare alocate activității de cercetare-dezvoltare în economia unei țări** îl reprezintă **cheltuielile totale pentru activitatea de cercetare-dezvoltare ca % din PIB**. Indicatorul are avantajul de a permite și efectuarea de comparații internaționale, aspect deosebit de important în contextul evidențierii rolului pe care CDI îl joacă în creșterea economică a națiunilor.

Analizând nivelul acestui indicator, remarcăm faptul că România ocupă penultimul loc, mult sub media europeană (ierarhizarea s-a realizat la nivelul anului 2017) în condițiile în care în anii 2013 și 2014 ocupa chiar ultimul loc în ierarhia europeană.

Tabelul nr. 9: **Cheltuieli totale pentru activitatea de cercetare – dezvoltare ca % din PIB**

%

Țara/anul	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	Ținta Europa 2020
Suedia	3.21	3.25	3.28	3.3	3.14	3.26	3.27	3.33	4
Austria	2.73	2.67	2.91	2.95	3.08	3.05	3.13	3.16	3.76
Danemarca	2.92	2.94	2.98	2.97	2.91	3.06	3.12	3.06	3
Germania	2.71	2.8	2.87	2.82	2.87	2.91	2.92	3.02	3
Finlanda	3.73	3.64	3.42	3.29	3.17	2.9	2.74	2.76	4
Belgia	2.05	2.16	2.27	2.33	2.39	2.46	2.55	2.58	3
Franța	2.18	2.19	2.23	2.24	2.23	2.27	2.25	2.25	3
Islanda		2.41		1.7	1.95	2.12	2.03	2.13	-
Norvegia	1.65	1.63	1.62	1.65	1.71	1.93	2.03	2.11	-
EU 28	**1.92**	**1.97**	**2**	**2.02**	**2.03**	**2.04**	**2.04**	**2.07**	**3**
Olanda	1.7	1.88	1.92	1.93	1.98	1.98	2	1.99	2.5
Slovenia	2.06	2.42	2.57	2.58	2.37	2.2	2.01	1.86	3
Cehia	1.34	1.56	1.79	1.91	2	1.93	1.68	1.79	1
Regatul Unit	1.66	1.66	1.59	1.64	1.66	1.67	1.68	1.67	-
Italia	1.22	1.21	1.27	1.31	1.34	1.34	1.37	1.35	1.53
Ungaria	1.14	1.19	1.26	1.39	1.35	1.36	1.2	1.35	1.8
Portugalia	1.53	1.46	1.38	1.33	1.29	1.24	1.28	1.32	2.7
Estonia	1.58	2.31	2.12	1.72	1.43	1.47	1.25	1.29	3
Luxemburg	1.5	1.46	1.27	1.3	1.26	1.28	1.3	1.26	2.3
Spania	1.35	1.33	1.29	1.27	1.24	1.22	1.19	1.2	2
Grecia	0.6	0.67	0.7	0.81	0.83	0.96	0.99	1.13	1.2
Irlanda	1.61	1.53	1.56	1.57	1.55	1.19	1.19	1.05	2
Polonia	0.72	0.75	0.88	0.87	0.94	1	0.96	1.03	1.7
Lituania	0.78	0.9	0.89	0.95	1.03	1.04	0.84	0.88	1.9
Slovacia	0.62	0.66	0.8	0.82	0.88	1.17	0.79	0.88	1.2
Croația	0.74	0.75	0.75	0.81	0.78	0.84	0.86	0.86	1.4
Bulgaria	0.56	0.53	0.6	0.64	0.79	0.96	0.78	0.75	1.5
Cipru	0.45	0.46	0.44	0.48	0.51	0.48	0.53	0.56	0.5
Malta	0.61	0.67	0.83	0.77	0.72	0.75	0.58	0.55	2
România	**0.46**	**0.5**	**0.48**	**0.39**	**0.38**	**0.49**	**0.48**	**0.5**	**2**
Letonia	0.61	0.7	0.66	0.61	0.69	0.63	0.44	0.44	1.5
Statele Unite	2.74	2.77	2.7	2.77	2.74	2.76	-	-	-
Japonia	3.14	3.24	3.21	3.32	3.4	3.28	-	-	-
Coreea de Sud	3.47	3.74	4.03	4.15	4.29	4.22	-	-	-

Sursa: EUROSTAT

Începând din 2010, în rândul țărilor UE, în general, s-a manifestat o tendință de creștere a finanțării activităților de CDI, tendință ce se vede și în media înregistrată la nivelul UE, pe când în România se remarcă o tendință descrescătoare.

În interiorul statelor europene, ponderea cheltuielilor pentru cercetare și dezvoltare în PIB este mai mare decât media europeană în nouă state membre: Suedia (3,33%), Austria (3,16%) și Danemarca (3,06%), Germania (3,02%), Finlanda (2,76%), Belgia (2,58%), Franța (2,25%), Islanda (2,13), Norvegia (2,11) acestea făcând parte din grupul celor mai buni inovatori, așa cum rezultă din ***Tabloul de bord european privind inovarea 2018***[61], realizat de Comisia Europeană (CE). La polul opus, în opt state ponderea cheltuielilor pentru cercetare și dezvoltare în PIB este mai mică de 1%, penultimul loc fiind ocupat de România care, astfel, este inclusă în categoria „*inovatori modești*" clasându-se pe ultimul loc în clasamentul pe țări referitor la performanțele în materie de inovare.

[61] Tabloul de bord european privind inovarea, publicat anual, ofera o evaluare comparativa a performantelor statelor din UE si ale catorva tari terte in domeniile cercetarii si inovarii. El analizeaza relativele avantaje si dezavantaje ale sistemelor nationale de cercetare si inovare si ajuta statele membre sa evalueze domeniile in care trebuie sa isi concentreze eforturile pentru a obtine performante sporite in materie de inovare.

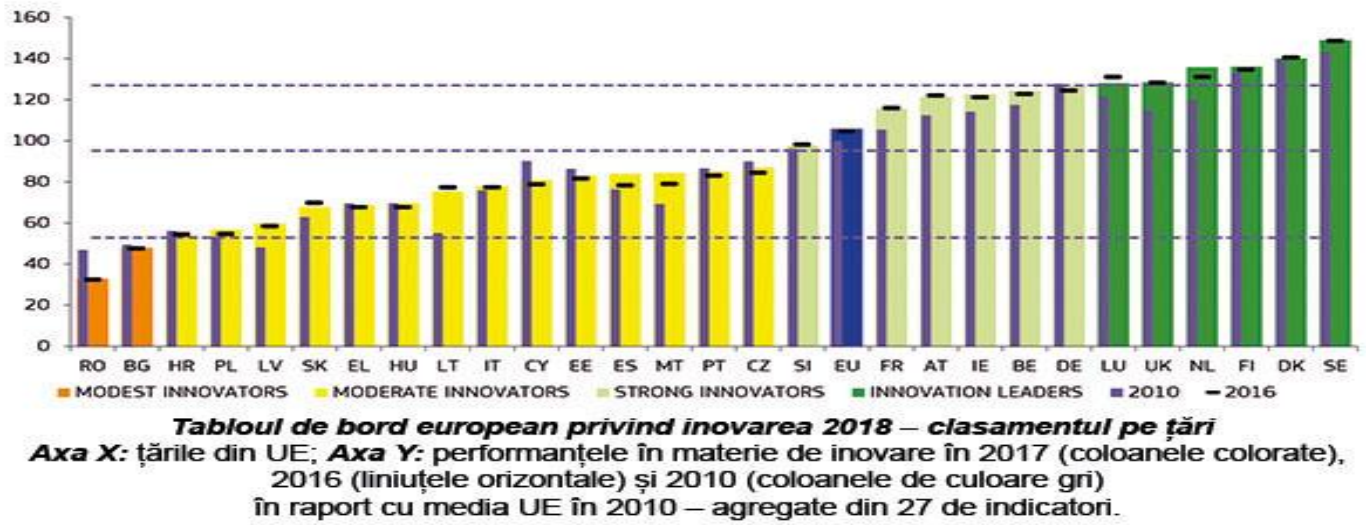

Figura nr. 1 : **Tabloul de bord european privind inovarea 2018 –clasamentul pe țări**
Sursa: http://www.ceccarbusinessmagazine.ro/tabloul-de-bord-european-privind-inovarea-2018-a3629/

În mod paradoxal, politicile publice în cheltuirea banilor pentru cercetare nu sunt convergente cu prevederile Strategiei Naționale pentru Cercetare și Dezvoltare 2014-2020, care a stabilit alocări de 2% din PIB pentru cheltuielile de Cercetare și Dezvoltare (1% fonduri publice, plus 1% private) până în 2020. Totodată, având în vedere ritmul actual, ținta asumată de România pentru cheltuielile de CDI în cadrul Strategiei Europa 2020, de 2% din PIB, pare imposibil de atins.

Este cert că evoluția acestui sector strategic de activitate a fost în scădere față de anul 2010, România fiind puternic afectată de criza economică și părând că ii este destul de greu să-și revină, fapt de natură să ne compromită șansele de a avansa spre o producție cu caracter inovativ pronunțat și valoare adăugată mai mare, și contrar tendințelor din țările din fostul bloc estic, cu care concurăm pentru atragerea investițiilor străine.

Tabelul nr. 10: **Cheltuieli totale pentru activitatea de cercetare – dezvoltare ca % din PIB – țări din fostul bloc vestic**

Tara	% PIB 2010	% PIB 2017	Creştere
Cehia	1,34	1,79	0,45
Ungaria	1,14	1,35	0,21
Polonia	0,72	1,03	0,31
Slovacia	0,62	0,88	0,2
Bulgaria	0,56	0,75	0,19
România	0,46	0,5	0,04

Sursa: Prelucrare EUROSTAT

Investițiile în cercetare - singura formă de-a asigura, într-un viitor previzibil și într-o piață competitivă, sursa de valoare adăugată mare – sunt principala problemă a economiei românești.

Măsură a situaţiei economiei naţionale, **produsul intern brut al României** a avut în perioada 2010-2017 o evoluție fluctuantă. Valorile acestui indicator macroeconomic sunt prezentate în tabelul următor:

Tabelul nr. 11: **Evoluția PIB în perioada 2010-2017**

Anul	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
PIB nominal (prețuri curente) **- milioane lei-**	511.580	557.248	587.400	596.798	669.050	712.832	761.474	858,660
Creştere față de anul anterior	-	8,92	5,41	1,59	12,10	6,54	6,82	12,76

Indicele anual al prețurilor de consum	106,09	105,79	103,33	103,98	101,97	99,41	98,45	101,34

Sursa: Institutul Național de statistică

Analiza datelor scoate în evidenţă trendul crescător al produsului intern brut în perioada 2011-2017. Pornind de la această analiză şi ţinând cont de următoarele aspecte:

1. „*România va susţine cercetări avansate, orientate către obţinerea de rezultate ştiinţifice de nivel mondial, va încuraja dezvoltarea carierei în cercetare şi crearea unor poli de excelenţă”*. (Strategia Națională în domeniul CDI pentru perioada 2007-2013.)

2. „ *În 2020, România va deveni competitivă la nivel regional şi global, prin inovare alimentată de cercetare-dezvoltare, generând bunăstare pentru cetățeni*”(Strategia națională de cercetare, dezvoltare și inovare 2014-2020) **o analiză a cheltuielilor pentru cercetare dezvoltare ar trebui să prezinte o tendință de creştere a acestora.**

În realitate însă, tendința a fost de reducere a finanțării activității de CDI în raport cu obiectivele asumate prin documentele strategice naționale și UE.

***Tabelul nr.* 12: Evoluția PIB și a investițiilor în cercetare in perioada 2010 – 2017**

Milioane lei

Anul	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
PIB nominal (prețuri curente)	511.580	557.248	587.400	596.798	669.050	**712.832**	**761.474**	**858.660**
Investiții în CDI	2413,46	2786,83	2872,72	2464,77	2555,66	**3476,93**	**3675,14**	**4317,08**
% din PIB	0,45	0,5	0,48	0,41	0,38	**0,48**	**0,48**	**0,50**
Indicele anual al prețurilor de consum	106,09	105,79	103,33	103,98	101,97	**99,41**	**98,45**	**101,34**

Sursa: prelucrare date INS

Asumarea obiectivelor Strategiei Europa 2020 presupunea, pentru România, în primul rând, recuperarea decalajelor față de nivelul mediu atins în UE pentru investițiile în CDI. Pentru atingerea, în 2020, a unui nivel de 2% din PIB pentru investițiile din sectoarele public şi privat, s-a estimat următoarea traiectorie a acestui indicator:

Tabelul nr.* 13: Previziunile privind procentele alocate din PIB pentru activitatea de cercetare – dezvoltare (stabilite la nivelul anului 2010*)

%

Indicator (% PIB)	2009	2011	2013	2015	2020
Investiţii în CDI (surse publice)	**0,31**	**0,33**	**0,60**	**0.80**	**1,00**
Investiţii în CDI (surse private)	**0,17**	**0,15**	**0,25**	**0,50**	**1,00**
Investiţii în CDI (surse publice şi private)	***0,48***	***0,48***	***0,85***	***1,30***	***2,00***

Sursa: Programul Naţional de Reformă (2011 – 2013)

În cei 8 ani scurși de la momentul la care România și-a asumat cifrele de mai sus, situația a fost următoarea:

***Tabelul nr. 14:* Situația comparativă a indicatorilor propuși în PNR 2011-2013 și nivelurile efectiv realizate**

Indicator (% PIB)	*2011*	*2013*	*2015*	*2017*
Propus	***0.48***	***0.85***	***1,30***	***1,50****
Realizat	***0,5***	***0,39***	***0,49***	***0.5***
Decalaj	***+0,02***	***-0,46***	***-0,81***	***-1,00***

**estimat avându-se în vedere ținta de 2% propusă a se atinge în anul 2020*

Sursa: Programele Naționale de Reformă (2011-2018)

Investițiile în CDI pot avea drept principale surse zona guvernamentală, mediul de afaceri (cheltuieli private), unități din învățământul superior, organizații private non-profit, sau finanțări din străinătate.

***Tabelul nr.15:* Cheltuieli totale alocate CDI pe sectoare de performanță**

Mii lei

Anul	Total cheltuieli	Sector de performanță							
		Mediu de afaceri[62]	%	Guvernamental[63]	%	Invatamant superior[64]	%	Privat non profit[65]	%
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
2010	2413467	924780	38	887391	37	591324	25	9972	4,1
2011	2786830	1004536	36	1134566	41	637208	23	10520	3,8
2012	2872728	1119435	39	1175263	41	566640	20	11390	4
2013	2464779	755710	31	1213368	49	485963	20	9738	4
2014	2555662	1059424	41	1097795	43	388960	15	9483	3,7
2015	**3476933**	**1529866**	**44**	**1330167**	**38**	**606508**	**17**	**10392**	**3**
2016	**3675142**	**2028243**	**55**	**1222470**	**33**	**415902**	**11**	**8527**	**2,3**
2017	**4317086**	**2448526**	**57**	**1396848**	**32**	**459222**	**11**	**12490**	**2,9**

Sursa: Institutul Național de Statistică

În sume absolute, potrivit datelor furnizate de Institutul Naţional de Statistică, în anii 2013 și 2014, cheltuielile cu cercetarea au înregistrat o scădere cu aproximativ 15% față de nivelul înregistrat în anul 2012. După anul 2013, se remarcă a tendință crescătoare a cheltuielilor cu cercetarea (pe total) care se datorează, așa cum se poate vedea în tabelul de mai sus, investițiilor agenților economici și mai puțin al investițiilor publice.

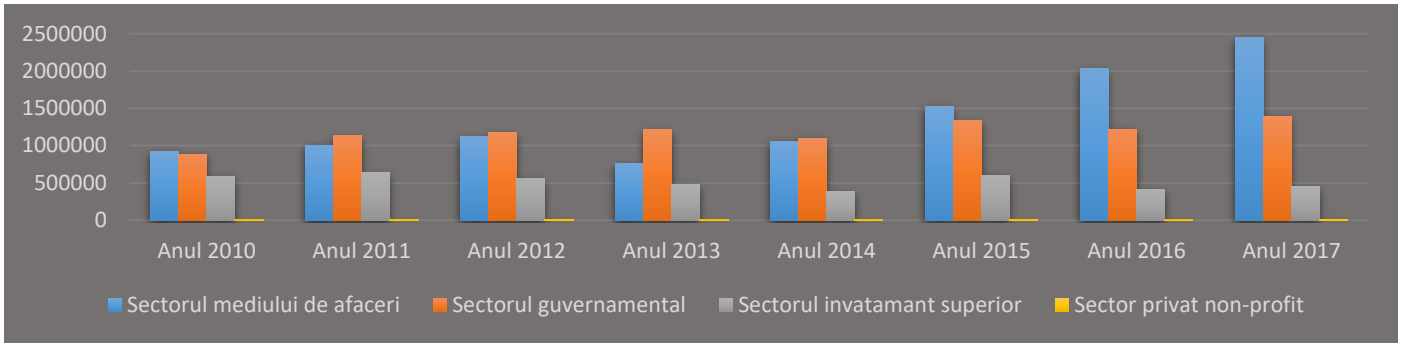

Graficul nr. 24.: **Structura cheltuielilor de CDI în perioada 2010-2017**

Structura cheltuielilor de CDI în România, după sectorul de performanță, până în anul 2014 era preponderent dependentă de sectorul guvernamental. Începând cu anul 2015 situația se inversează astfel că sectorul mediului de afaceri ocupă ponderea cea mai mare în totalul cheltuielilor alocate activităţilor CDI. Trebuie reținut faptul că ținta de 2% din PIB, asumată de România până în 2020, este prevăzută a se împărți egal între sectorul public și cel privat, în ce privește sursa finanțărilor, ambele cu 1% din PIB.

Aceeași analiză pe sectoare a cheltuielilor pentru activitatea de CDI evidenţiază ponderea relativ redusă și totodată într-o vizibilă scădere specifică învăţământului superior. Finanțarea instituțională a universităților de stat (așa cum se va arăta în cele ce urmează) nu include un procent alocat direct pentru cheltuielile de CDI. O parte a acestora intră în componența fonduri globale repartizate universităților, fonduri care au directă corelație cu numărul de studenți, fără a se ține cont de necesitățile reale ale universităților, iar altă parte sunt câștigate pe cale competițională.

[62] - **sectorul de performanta mediul de afaceri** (BES-business) cuprinde unitatile din mediul de afaceri al economiei nationale care au activitate principala sau secundara de cercetare-dezvoltare. In acest sector se pot include institute de cercetare, anumite clinici si spitale private, firme cu diverse practici medicale contra unei taxe, care sunt in masura sa atraga fonduri suplimentare sub forma de donatii sau din active proprii. Acest sector include de asemenea si institutiile non-profit care sunt direct producatoare de bunuri si servicii, altele decat serviciile de invatamant superior cum ar fi: - institutiile non-profit angajate in productia de piata care au ca activitate principala producerea de bunuri si servicii in scopul vanzarii la un pret care acopera principalele costuri de productie. - institutiile non-profit care deservesc sectorul mediului de afaceri. Acestea sunt create si indrumate de asociatii din mediul de afaceri care au ca scop promovarea propriei activitati, cum ar fi asociatiile comerciale sau agricole.

[63] - **sectorul de performanta guvernamental** (GOV- governmental) cuprinde toate unitatile guvernamentale (inclusiv ministere ordonatoare de credite bugetare destinate activitatii de cercetare-dezvoltare), unitati care furnizeaza servicii publice, cele cu activitati de cercetare-dezvoltare ale administratiei centrale si locale, precum si institutele nationale de cercetare-dezvoltare.

[64] - **sectorul de performanta invatamant superior (HES**-higher education sector) cuprinde toate unitatile din invatamantul superior de stat si particular, precum si clinicile medicale care se afla sub indrumarea directa sau administrate in asociatie cu institutii din sectorul invatamant superior si care desfasoara activitati de cercetare-dezvoltare.

[65] - **sectorul de performanta privat non-profit** (PNP-private non-profit) cuprinde uniuni, fundatii, centre, asociatii, organizatii, sindicate, partide si formatiuni politice care desfasoara activitati de cercetare-dezvoltare. Aici se includ si asociatiile familiale. Aceste unitati furnizeaza de regula servicii colective sau individuale fara plata sau cu un pret total nesemnificativ. (conform metodologiei prevazuta in Manualul Frascati al OECD, editia 2002) Institutul Național de Statistică

O metodă încă și mai fină de a evalua ponderea cheltuielilor pentru cercetare universitară este compararea nivelul cheltuielilor alocate de universități (per locuitor) pentru activitatea de CDI. Conform datelor publicate de EUROSTAT, în ce privește **nivelul cheltuielilor alocate de universități (per locuitor) pentru activitatea de CDI** constatăm, iarăși, faptul că România se află pe penultimul loc cu un nivel al indicatorului, în anul 2017, de 5,1 Euro față de o medie europeană de 138,8 euro fiind urmată de Bulgaria (3, 1 euro /per locuitor).

Pe tipuri de cheltuieli, situația se prezintă astfel:

Tabelul nr.16: **Cheltuieli totale alocate CDI pe tipuri de cheltuieli**

Mii lei

Categorii de cheltuieli	Ani							
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Total	**2413467**	**2786830**	**2872728**	**2464779**	**2555662**	**3476933**	**3675142**	**4317086**
Curente (personal, materiale, alte cheltuieli)	2045132	2251480	2355492	2064485	2228378	2762085	3378571	3924603
De capital (terenuri și construcții, echipamente și aparatură, softuri pentru cercetare, alte cheltuieli)	368335	535350	517236	400294	327284	714848	296571	392483

Sursa: Institutul Național de Statistică

În structură, situația se prezintă astfel:

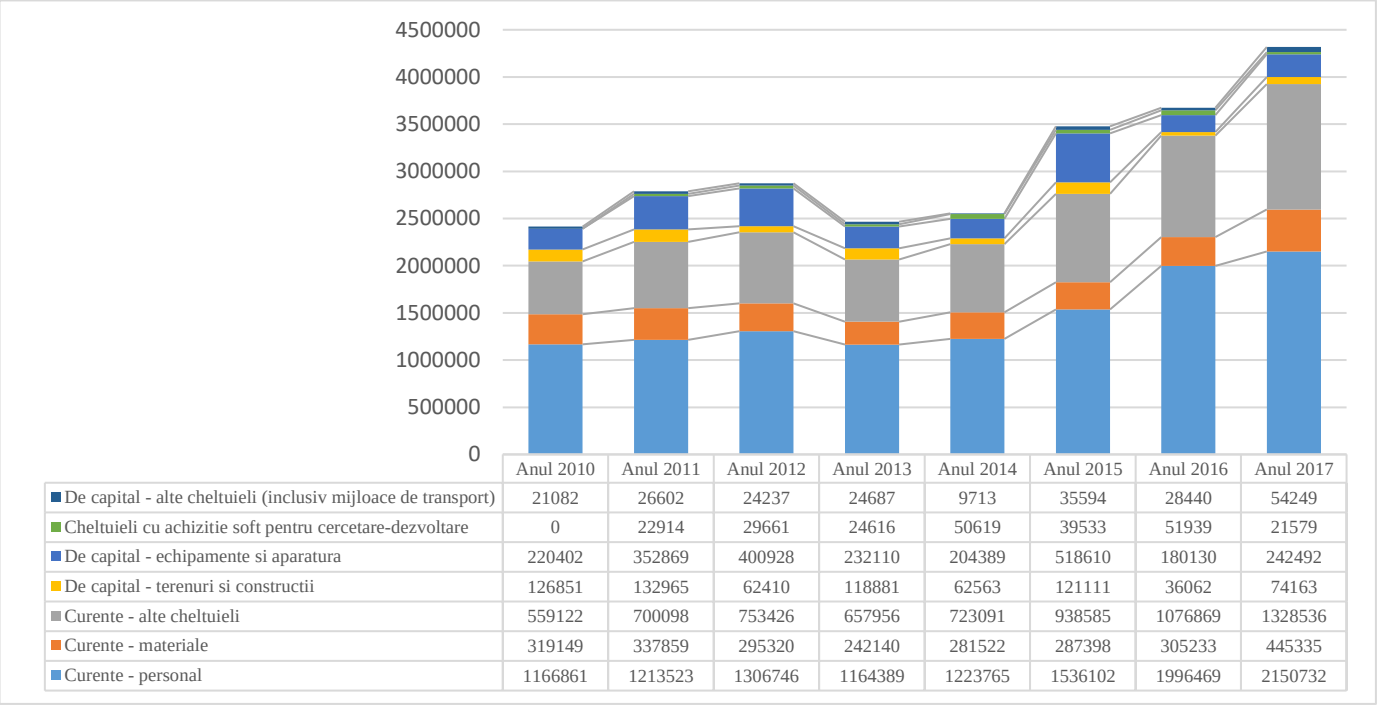

Graficul nr. 25: **Evoluția cheltuielilor de CDI pe tipuri de cheltuieli (pe total sectoarele de performanță)**

Sursa: prelucrare date INS

Se remarcă o tendință de creștere, începând cu anul 2014, a cheltuielilor totale alocate sectorului CDI. În structură, ponderea cea mai mare o dețin cheltuielile curente a căror tendință este evidentă de creștere. În timp ce cheltuielile de personal (cheltuieli salariale, contribuții, îndemnizații) și cheltuielile materiale urmează tendința crescătoare a cheltuielilor totale, ca efect al modificării legislației naționale în domeniul salarizării și a cheltuielilor pentru întreținerea infrastructurii de cercetare (urmare a creșterii tarifelor pentru utilități), în ce privesc cheltuielile de capital, acestea au o pondere destul de mică în total (între 8-20%) tendința fiind de scădere, excepție făcând anul 2015 când s-a înregistrat o creștere spectaculoasă, practic o dublare a

cheltuielilor cu echipamentele și aparatura urmare demarării Programului Operațional Competitivitate finanțat din fonduri structurale.

În sectorul ***Învățământ superior***, situația cheltuielilor se prezintă astfel:

Tabelul nr. 17: **Cheltuieli alocate CDI pe tipuri de cheltuieli în sectorul învățământ superior**

Mii lei

Categorii de cheltuieli	Ani							
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Total	**591324**	**637208**	**566640**	**485963**	**388960**	**606508**	**415902**	**459222**
Curente (personal, materiale, alte cheltuieli)	**490740**	**493722**	**418105**	**379073**	**334566**	**351527**	**364337**	**411025**
De capital (terenuri și construcții, echipamente și aparatură, softuri pentru cercetare, alte cheltuieli)	**100584**	**143486**	**148535**	**106890**	**54394**	**254981**	**51565**	**48197**

Sursa: Institutul Național de Statistică

Grafic, structura cheltuielilor de CDI alocate în sectorul învățământ superior se prezintă astfel:

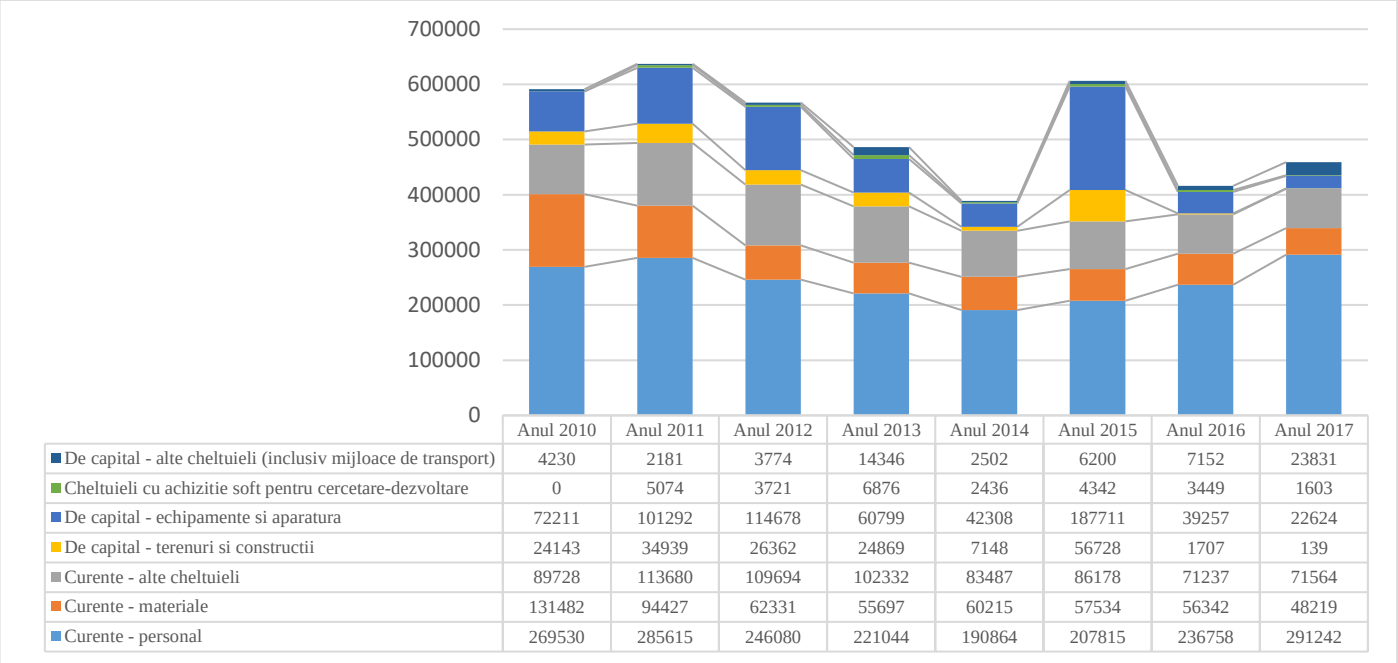

Graficul nr. 26 : **Evoluția cheltuielilor de CDI alocate învățământului superior pe tipuri de cheltuieli**

Sursa: prelucrare date INS

Se constată, faptul că, ponderea cea mai mare o au **cheltuielile curente** iar în cadrul acestora – cheltuielile de personal. Tendința cheltuielilor curente este inversă tendinței înregistrate pe întreg sistem CDI, respectiv se înregistrează o tendință de scădere astfel că nivelul înregistrat la limita superioară a intervalului (2017) respectiv 411.025 mii lei este sub nivelul înregistrat în anul 2010 – de 490.740 mii lei. Această tendință este dată de scăderea nivelului cheltuielilor materiale în timp ce cheltuielile de personal s-au menținut relativ constante. Menținerea la un nivel constant a cheltuielilor de personal în condițiile modificărilor legislației în domeniul salarizării se datorează scăderii numărului de cercetători înregistrată în acest sector de performanță.

Cheltuielile de capital, reprezentând achiziții de terenuri si construcţii, echipamente, aparatură, softuri pentru cercetare-dezvoltare și alte cheltuieli (inclusiv mijloace de transport) dețin, în prima parte a intervalului, ponderi din total cheltuieli relativ apropiate de 20% (cu un vârf în anul 2015 – de 42%%) urmate, spre sfârșitul intervalului, de o scădere bruscă la niveluri de sub 15% din total cheltuieli.

Există două surse principale de finanţare publică a activității de CDI desfășurate de instituțiile de învățământ superior din România, respectiv: fondurile naţionale şi fondurile Uniunii Europene.

Conform prevederilor Legii educației naționale, finanţarea cercetării ştiinţifice universitare se face conform prevederilor Ordonanţei Guvernului nr. 57/2002 ***privind cercetarea ştiinţifică şi dezvoltarea***

***tehnologică,* aprobată cu modificări şi completări prin Legea nr. 324/2003, cu modificările şi completările ulterioare, şi legislaţiei specifice domeniului cercetării-dezvoltării.**

Deși universitățile sunt considerate o categorie importantă de actori ai sistemului național de cercetare acestea nu beneficiază de o finanțarea instituțională din bugetul alocat cercetării românești (buget gestionat de Ministerul Cercetării și Inovării), finanțare care să aibă ca destinație directă activitatea de cercetare. Totuşi, pentru o analiză completă este necesară prezentarea tuturor formelor de finanțare a unităților de învățământ superior întrucât fiecare dintre acestea reprezintă sursă de finanțare a unor cheltuieli generate direct sau indirect de activitatea de cercetare desfășurată în cadrul acestora.

3.2. Finanțarea din fonduri publice

A. Finanțarea cu caracter instituțional acordată instituțiilor de învățământ superior

Articolul 8 al **Legii Educaţiei Naţionale nr. 1/2011, cu modificările și completările ulterioare,** stabilește cele două surse naționale majore de finanţare a activităţilor de educaţie: bugetul de stat și venituri proprii pe care instituţiile de învăţământ le pot utiliza autonom. Finanţarea învăţământului superior de stat se face din fonduri publice „*în concordanţă cu următoarele cerințe:*

a) considerarea dezvoltării învăţământului superior ca responsabilitate publică şi a învăţământului, în general, ca prioritate naţională;

b) asigurarea calităţii învăţământului superior la nivelul standardelor din Spaţiul European al Învăţământului Superior pentru pregătirea resurselor umane şi dezvoltarea personală ca cetăţeni ai unei societăţi democratice bazate pe cunoaştere;

c) profesionalizarea resurselor umane în concordanţă cu diversificarea pieţei muncii;

d) dezvoltarea învăţământului superior şi a cercetării ştiinţifice şi creației artistice universitare pentru integrarea la vârf în viața ştiinţifică mondială." (art. 222, alineatul 3). **<u>În concluzie: învățământul superior trebuie să constituie o prioritate națională iar finanțarea trebuie să asigure integrarea la vârf a cercetării științifice din universități în viața științifică mondială.</u> În cele ce urmează vom analiza starea de fapt a finanțării învățământului superior și dacă modalitatea de alocare și nivelul acesteia are ca efect *„integrarea la vârf a cercetării științifice universitare în viața științifică mondială*.„**

La o primă analiză se poate constata faptul că sumele alocate învățământului nu sunt la nivelul prevăzut de Legea educației naționale, respectiv 6% din produsul intern brut. Însă, concluzia că sistemul de învățământ superior este subfinanțat, numai pe baza unei astfel de analize (cantitative) este lipsită de consistență atâta timp cât nu se analizează efortul financiar prin prisma indicatorilor de rezultat/performanță obținuți. Începând cu anul 2018 (la 7 ani de la adoptarea Legii educației naționale) finanțarea suplimentară a instituțiilor de învățământ superior a fost repartizată integral pe criterii de performanță (în anul 2016 alocarea finanțării suplimentare s-a realizat în proporție de 25% pe criterii de performanță iar în anul 2017 în proporție de 50%). Astfel s-au creat premisele efectuării unei analize a eficienței alocării acestui tip de finanțare iar rezultatele acesteia să constituie baza alocărilor ulterioare.

Conform *art. 119 (1)* din *Legea nr. 1/2011, „În instituţiile de învăţământ superior de stat, învăţământul este gratuit pentru cifra de şcolarizare aprobată anual de Guvern şi cu taxă."* Instituţiile de învăţământ superior de stat obţin, potrivit art. 223, venituri din următoarele surse, enumerate de lege: alocări de la bugetul Ministerului Educaţiei și Cercetării Științifice, pe bază de contract, pentru finanţarea de bază, finanţarea complementară și finanţarea suplimentară, realizarea de obiective de investiţii, fonduri alocate pe bază competiţională pentru dezvoltare instituţională, fonduri alocate pe bază competiţională pentru incluziune, burse și protecţia socială a studenţilor, precum și din venituri proprii, dobânzi, donaţii, sponsorizări și taxe percepute în condiţiile legii de la persoane fizice și juridice, române sau străine, și din alte surse. Potrivit legii, toate acestea reprezintă **<u>venituri proprii ale instituțiilor de învățământ superior gestionate în baza autonomiei universitare.</u>**

Finanţarea instituţiilor de învăţământ superior de stat se face pe bază de contract încheiat între Ministerul Educaţiei Naţionale şi instituţia de învăţământ superior respectivă, după cum urmează:

- **<u>Finanțarea instituțională (FI)</u>**, care permite universităţilor să își stabilească și să urmărească propriile priorităţi strategice acestea vizând, evident, și activitatea de cercetare. Formele finanţării instituţionale sunt:

• **Finanțarea de bază (FB)** - presupune repartizarea a 70% din fondurile bugetare după formula standard, care ţine seama de numărul de studenţi si de coeficienți de finanţare în funcţie de specificul domeniului de studii.

• **Finanțarea pe bază de calitate (finanțarea suplimentară – FS).** Această finanţare presupune o competiție între universităţi, care trebuie sa fie evaluate din punctul de vedere al rezultatelor obţinute, şi în baza acestora, să poată primi o finanţare suplimentară din cei 30% din bugetul total de finanțare al universităților. Aceasta componentă nu a fost, însă, repartizată în întregime pe baze competiționale, așa cum se va detalia mai jos, acesta datorându-se atât incapacității ministerului de a colecta date necesare calculării indicatorilor de performanță dar și rezistenței sistemului care a făcut presiuni în ce privește neaplicarea metodologiilor de alocare care conțineau repartizarea în funcţie de criterii calitative și nu cantitative;

• **Finanțarea granturilor doctorale** - în prezent, singura formă de finanțare calculată conform reglementărilor legale, pe bază de granturi calculate pe student dar care este repartizată în continuare numai în baza unor decizii administrative și nu pe baze competiționale așa cum, inițial, era prevăzut în Legea educației naționale nr. 1/2011;

• **Finanțarea complementară** este alcătuită din trei categorii, în funcţie de destinaţia cheltuielilor: subvenţii pentru cazare și masă, **fonduri alocate pe bază de priorităţi și norme specifice pentru dotări și alte cheltuieli de investiţii și reparaţii capitale**; **fonduri alocate pe baze competiţionale pentru cercetarea ştiinţifică universitară.**

• În conformitate cu art. 197 alin. 2 se formează un **fond distinct pentru dezvoltarea instituţională,** din bugetul alocat Ministerului Educaţiei Naţionale. **Acesta, conform prevederilor legale, se adresează celor mai performante instituţii de învăţământ superior din fiecare categorie și se alocă după criterii competitive bazate pe standarde internaționale.**

✓ Finanțarea de bază din universități

Acest tip de finanțare acoperă principalele cheltuieli aferente procesului didactic (ce implică și activitatea de cercetare desfășurată în cadrul normei didactice).

Metodologia de finanţare a universităţilor este aprobată de ministrul educației naționale la propunerea CNFIS (conform prevederilor Legii educaţiei naţionale nr. 1/2011, art.219, alin.3). Conform aceloraşi prevederi, CNFIS are ca atribuție stabilirea costului mediu per student echivalent pe cicluri şi domenii de studii.

Conform metodologiilor la care s-a făcut referire mai sus, finanţarea de bază se referă la:

1) cheltuieli de personal: salarii pentru personalul didactic, auxiliar didactic și nedidactic, personal de cercetare implicat în desfășurarea programelor de studii, sporuri, CAS, alte contribuţii legale, deplasări interne şi internaţionale;

2) cheltuieli materiale: cheltuieli de întreţinere şi gospodărie, cheltuieli pentru materiale şi prestări de servicii cu caracter funcţional, cheltuieli cu cercetarea aferente programelor de studii, obiecte de inventar, reparaţii curente, cărţi şi publicaţii, perfecţionarea personalului, protocol, protecţia muncii etc.;

3) cheltuieli pentru susţinerea proiectelor educaționale și de dezvoltare a resursei umane;

4) cheltuieli cu regia instituțiilor de învățământ superior pentru desfășurarea unui program de studii.

Odată cu intrarea în vigoare a Legii educației naționale modul de finanțare al universităţilor urma să se modifice radical, astfel:

→ În primul rând, s-a introdus conceptul **finanțării prin granturi multianuale**, **valabile pe întreaga perioadă a ciclurilor de studii;**

→ În al doilea rând, **valoarea granturilor urma a se fundamenta pe baza costurilor medii per student echivalent, per domeniu, per ciclu de studiu, per limbă de predare**. Prin urmare legea stabileşte o legătură directă între valoarea granturilor şi costuri. Legarea valorii granturilor de costuri şi stabilirea numărului acestora în funcţie de finanţare ar face vizibilă relaţia stat-universităţi în sensul că statul stabileşte (în funcţie de nevoile sale economico-sociale) nevoia de resursă umană specializată și, prin cifrele de școlarizare aprobate anual, își asigură acestă resursă iar universităţile încasează, practic, contravaloarea

serviciilor prestate convenită prin contracte și furnizează resursa cu competențele necesare dezvoltării sustenabile şi competitive a societăţii.

→ În al treilea rând, a fost reglementată obligația de a aloca granturile *„**spre acele domenii care asigură dezvoltarea sustenabilă şi competitivă a societăţii**.”* Conform acestei prevederi, stabilirea numărului de locuri finanțate de la bugetul de stat și alocarea acestora către universități trebuie să se facă în concordanță cu obiectivele politicilor naționale în domeniu.

→ În al patrulea rând, în interiorul fiecărui domeniu granturile trebuie orientate spre programele de studii „***cel mai bine plasate în ierarhia calităţii acestora***”.

Urmând cele menţionate mai sus, analizând modul de stabilire al cifrei de școlarizare și modul de alocare al finanţării către universităţi, au rezultat, de fapt, următoarele:

1. Așa cum s-a menționat mai sus, finanțarea instituțională a universităților se realizează în baza **contractelor anuale (nu multianuale)** încheiate între Minister și universități. Astfel, prevederea conform căreia „*Finanţarea de bază este multianuală, asigurându-se pe toată durata unui ciclu de studii*” nu este aplicată, bugetele aprobate ministerului și care conțin sumele destinate finanțării instituțiilor de învățământ superior fiind aprobate în forma care nu permite aplicarea acestui mod de finanțare

2. Conform practicii actuale, Guvernul aprobă anual o cifră de şcolarizare care urmează a fi bugetată din fonduri publice. Din analizarea actelor normative prin care se aproba cifra de școlarizare și a notelor de fundamentare a acestora, stabilirea acesteia se realizează pe criterii istorice (cifrele de școlarizare din anii anteriori) fără nici o referire la necesitățile reale ale societății sau alte criterii care țin de performanța universităților. Ministerul repartizează această cifră pentru universităţi după criterii ce țin aproape în exclusivitate de caracteristici funcţionale ale universităţilor. Universităţile repartizează cifrele de şcolarizare pe programe de studii după criterii interne și vor face toate eforturile pentru a atrage studenții astfel încât să se ocupe toate locurile alocate de la buget și să primească maximul alocației bugetare.

După aprobarea legii bugetare, se determină (conform metodologilor de finanțare) finanţarea pe student echivalent unitar. Astfel, întrucât între cifra de şcolarizare şi nivelul finanţării nu există o corelare, finanţarea pe student echivalent nu are corespondent în costurile reale de pregătire universitară pe domenii şi cicluri.

În anul 2012, CNFIS a efectuat o analiză a cheltuielilor raportate de universități rezultând, astfel o **estimare a valorilor costurilor anuale ale programelor de studii de licenţă susținute în limba română pe cele patru domenii de finanţare,** respectiv: D1 (în care intră programele de studii din domeniile de ierarhizare socio-economice şi umaniste), D2 (pentru domeniile de ierarhizare din cadrul științelor inginerești, științelor exacte şi științelor biologice), D3 (ştiinţe medicale, Arhitectură și urbanism) şi D4 (Artele spectacolului, Muzică, etc.). Efectuând o comparație a acestora cu valorile rezultate din finanțările anilor precedenți au rezultat următoarele:

Tabel nr. 18: **Valori comparative granturi alocate per student și costuri reale pentru programe de studii (anul 2012)**

Lei

Granturi / Alocaţii medii	Valoare totală	D1	D2	D3	D4	Valoare medie
Grant Licenţă an 1 (costuri reale)	**450.788.853**	**5.722**	**7.547**	**10.033**	**15.687**	**7.357**
Aloc. FB Licenţă (stud. fiz.) an 1	177.884.379	1.943	3.116	4.039	7.380	2.903
Aloc. Tot. Licenţă (stud. fiz.) an 1	261.594.675	2.858	4.582	5.940	10.852	4.269
Grant Master an 1 (costuri reale)	**384.896.879**	**10.050**	**11.050**	**11.550**	**16.057**	**10.783**
Aloc. FB Master (stud. fiz.) an 1	193.872.440	3.715	6.197	7.809	14.519	5.431
Aloc. Tot. Master (stud. fiz.) an 1	285.106.529	5.464	9.113	11.484	21.352	7.987

Sursa: Raport CNFIS 2012

Analiza efectuată la nivelul anului 2012 (ulterior nu au mai fost realizate astfel de estimări), relevă faptul că alocaţiile bugetare pentru un student echivalent nu reflectă costurile reale ale programelor de studii

respective, valoarea lor fiind semnificativ mai mică decât costurile oricăror programe de studii, chiar şi a celor mai accesibile[66].

Conform metodologiilor de alocare a finanțării aprobate prin ordin al ministrului educației și avându-se în vedere numai nivelul alocației destinate finanțării instituționale, evoluția alocației medii per student fizic/student echivalent în perioada 2010-2017, este următoarea:

Tabelul nr. 19: **Evoluția alocației medii per student fizic/student echivalent în perioada 2010-2017**

Lei

Indicator	Ani							
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Alocație medie per student fizic(lei)/an	5828	5090	5107	5461	5503	5823	7149	8272
Alocația unitară pe student echivalent (lei)/an	2841	2444	2202	2325	2318	2421	3128	3692
Alocație medie per student fizic (euro)/an	1384	1201	1146	1236	1238	1310	1592	1811

Sursa: Raport CNFIS 2016

Se constată faptul că numărul de studenți nu numai că nu a scăzut (aceasta fiind una din condițiile pentru a se asigura o finanțare reală) chiar a crescut ușor urmare asumării creșterii **ponderii absolvenţilor de studii superioare în rândul populației în vârstă de 30-34 de ani** dar și a presiunilor exercitate de universități. Până în anul 2014 această situație a fost dublată de scăderea alocației bugetare ceea ce a condus la o scădere a alocației medii anuale per student fizic de la 5828 lei (2010) la 5503 lei (2014). Începând cu anul 2015 nivelul alocației bugetare a crescut ușor (în sume absolute) dar această creștere a fost asociată cu creșterea numărului de studenți astfel că alocația medie pe student se situează încă sub nivelul real rezultat din analiza efectuată de CNFIS în anul 2012. Dacă am efectua această analiză în termeni reali, diferența ar fi semnificativă.

În vederea optimizării finanțării din fonduri publice a învăţământului superior şi creşterii calităţii procesului de învăţământ, CNFIS a propus, anual, „***creşterea gradată a cuantumului grantului de studii în concordanţă cu costurile reale. În cazul menţinerii restricţiilor bugetare, această măsură trebuie luată împreună cu cea de ajustare corespunzătoare a numărului de granturi de studii acordate.”.***

În același context, urmare efectuării auditului performanței cu tema „*Analiza fundamentării și evoluției situației obiectivului privind creșterea procentului absolvenților de învățământ superior, în conformitate cu prevederile Strategiei Europa 2020*” efectuat în cursul anului 2015, a fost formulată următoarea recomandare: „***Introducerea finanţării pe bază de granturi fundamentate pe costuri medii per student echivalent, per domeniu de studiu, per ciclu, per limbă de predare şi în cazul studiilor de licenţă şi de master. Pentru eliminarea șocurilor în finanţare ar putea fi avută în vedere propunerea CNFIS, conform căreia creşterea treptată a valorii granturilor să se facă concomitent cu reducerea cifrei de şcolarizare, fără a se reduce însă volumul finanţării de bază asigurat de la bugetul de stat. ”***

3) Alocarea anuală a cifrei de școlarizare se realizează prin ordin al ministrului educaţiei și cercetării științifice. Finanțarea per student echivalent se diferențiază pe cicluri și domenii de studii pe baza unor coeficienți de echivalare stabiliți prin ordin al ministrului, la propunerea Consiliul Național pentru Finanțarea Învățământului Superior. Alocarea, anuală, pe universități a cifrei de școlarizare are în vedere, în general, c*apacitatea de şcolarizare a programelor de studii performante, şi cifrele de şcolarizare finanţate de la bugetul de stat în ultimii ani, fundamentate pe propunerile înaintate de conducerile instituţiilor de învăţământ superior de stat pe baza capacităţii lor de şcolarizare”* așa cum se motivează în ordinul ministrului educației.

Deși ordinele ministrului educației conțin o prevedere conform căreia repartizarea cifrei de școlarizare să se realizeze ***„astfel încât să fie stimulate domeniile prioritare”*** nedefinirea clară a acestora, de către autoritatea centrală în domeniu, face imposibilă aplicarea prevederii legale. Totodată, autonomia universitară și inexistența unei forme de control din partea ministerului asupra repartizării interne a cifrelor de școlarizare, nu dau asigurare asupra respectării prevederii legale referitoare la alocarea acestora către domeniile prioritare.

Abia în anul 2018, pentru prima dată de la intrarea în vigoare a Legii Educației Naționale nr. 1/2011, cu modificările și completările ulterioare, Ministerul Educației Naționale (MEN) a fundamentat și a repartizat preliminar distinct locuri finanțate de la bugetul de stat pentru studii universitare de licență, master și doctorat,

[66] Raport CNFIS 2012

special cu destinația „*domenii prioritare de dezvoltare a României*”, respectiv: bioeconomia; tehnologia informației și a comunicațiilor, spațiu și securitate; energie, mediu și schimbări climatice; eco-nanotehnologii și materiale avansate; sănătatea, așa cum au fost ele definite în Strategia națională de cercetare, dezvoltare și inovare 2014 – 2020. Repartizarea s-a realizat păstrând cifrele de școlarizare aferente anului anterior (în proporție de 90%) diferența fiind repartizată astfel: pentru susținerea domeniilor prioritare de dezvoltare, proporțional cu numărul de studenți din programele care pot asigura o dezvoltare a acestora; pentru susținerea absolvenților liceelor situate în mediul rural, proporțional cu cifrele repartizate conform criteriului statistic; pentru susținerea programelor care pregătesc cadre didactice pentru sistemul preuniversitar, proporțional cu numărul de studenți din programele de studiu corespunzătoare.

4) Ulterior aprobării cifrelor de școlarizare pentru fiecare universitate, acestea sunt repartizate de către senatul universității sau de către consiliul de administrație, la propunerea rectorului ținând seama, în principal, de concurența la admitere la nivelul universității, de capacitatea de școlarizare în diferite domenii – deci nu de tendințe sau nevoi la nivel național.

Întrucât finanțarea de bază pentru fiecare universitate, conform metodologiilor aprobate prin ordin de ministrul educației, este rezultatul unor calcule matematice, elementul de bază fiind numărul de studenți fizici repartizați în modul prezentat mai sus ponderat cu coeficientul de echivalare (pe forme de învățământ) și cu coeficientul de cost (pe domenii de studii), o analiză comparativă a universităților, pe acest tip de finanțare, este irelevantă întrucât alocarea se face pe criterii cantitative și nu calitative. Sumele alocate universităților în perioada 2015-2017 ca finanțare de bază sunt prezentate în ***Anexa nr. 7***.

✓ **Finanțarea suplimentară** se realizează potrivit Legii educației naționale nr. 1/2011, prin alocarea către universități a unei sume totale de minimum 30% din suma alocată la nivel național universităților de stat ca finanțare de bază, pe baza unor criterii și a standardelor de calitate stabilite de Consiliul Național al Finanțării Învățământului Superior și aprobate de Ministerul Educației Naționale.

În cursul anului 2015, metodologia de alocare a finanțării suplimentare a fost cea aprobată prin **OMECS nr. 3888/2015** conform căreia determinarea alocațiilor bugetare pentru universitățile de stat pentru finanțarea suplimentară bazată pe excelență se face prin aplicarea indicilor de excelență în funcție de poziționarea în ierarhie a programelor de studii și nu prin metodologia aprobată prin OMECS nr. 3185/2015 ale cărui prevederi au fost abrogate de la data intrării în vigoare a OMECS nr. 3888/2015 **și care prevedea alocarea fondurilor în baza unor indicatori de calitate. Astfel, alocarea efectivă a finanțării suplimentare, în anul 2015, s-a realizat pe o metodologie care nu mai opera diferențieri semnificative între universități pe criterii de performanță.**

Prevederile OMECS nr. 3185/2015 au fost reluate în OMECS nr 3.889/*2015* *privind aprobarea Metodologiei de alocare a fondurilor bugetare pentru finanţarea de bază şi finanţarea suplimentară a instituţiilor de învăţământ superior de stat din România*, ***pentru pilotare în anul 2015***. Astfel, față de metodologiile anterioare, în anul bugetar 2015, s-a pilotat o metodologie de finanțare care aducea un element nou, respectiv trecerea de la alocarea finanțării suplimentare pe baza rezultatelor ierarhizării programelor de studii la alocarea acesteia pe baza unui sistem de indicatori de calitate și a ponderilor asociate acestora (care a fost aplicat pentru 25% din FS în anul 2016, 50% din FS în anul 2017. Începând cu anul 2018 alocarea finanțării suplimentare s-a realizat în proporție de 100% pe criterii de calitate.

Indicatorii de calitate utilizați în anii 2016 și 2017 la repartizarea finanțării suplimentare au fost în număr de 15, grupați în patru mari clase, astfel:

Tabelul nr. 20: **Lista indicatorilor de calitate utilizați în anul 2016 și 2017 la repartizarea finanțării suplimentare**

INDICATOR	SUBINDICATORI	Anul 2016		Anul 2017	
		% din FS	% din FB	% din FS	% din FB

C1. Predare/învățare (30%)	C1.1 Raportul dintre numărul studenților și numărul de cadre didactice	10%	2,65	10%	2,65
	C1.2 Raportul numărului de studenți de la ciclul de master și numărul de studenți de la ciclul de licență	8%	2,12	8%	2,12
	C1.3 Raportul dintre numărul de cadre didactice cu vârsta de pană la 40 ani, inclusiv, și numărul total de cadre didactice	6%	1,59	66%	1,59
	C1.4 Raportul dintre numărul cadrelor didactice titulare care au dreptul de a conduce doctorat și numărul de cadre didactice	6%	1,59	6%	1,59
C2. Cercetare științifică / creație artistică (40%)	C2.1 Calitatea resursei umane	12%	3,18	12%	3,18
	C2.2 Impactul activității științifice / creației artistice	10%	2,65	10%	2,65
	C2.3 Performanta activității științifice / creației artistice	12%	3,18	12%	3,18
	C2.4 Fondurile pentru cercetare științifică / creație artistică	**6%**	**1,59**	6%	1,59
C3. Orientare internațională (10%)	C3.1 Ponderea mobilităților studențești prin programul ERASMUS și ERASMUS MUNDUS	5%	2,65	5%	2,65
	C3.2 Ponderea studenților străini înscriși în programe de studii	5%			
C4. Orientare regională & echitate socială (20%)	C4.1 Capacitatea de a integra persoanele provenite din medii dezavantajate socio-economic în programe educaționale	5%	5,3	5%	5,3
	C4.2 Contribuția universității la fondul de burse	4%		5%	
	C4.3 Activitatea de practică pentru ciclul de studii de licență	4%			
	C4.4 Locuri în cămine studențești	5%		4%	
	C4.5 Fondurile nerambursabile atrase de universitate	2%		4%	
TOTAL		100	26,5		26,5

Se poate observa faptul că, din cei 14 subindicatori numai cei din clasa C2 privesc rezultatele. Dacă în cazul primilor trei indicatori încadrarea în categoria indicatorilor de rezultat este evidentă, în cazul celui de-al treilea, încadrarea s-a realizat prin prisma faptului că accesarea fondurilor pentru cercetare se face în condiţii competiţionale prin evaluarea rezultatelor activităţii universităţilor.

Indicatorii de calitate asociați clasei C1 - Predare/Învăţare au rolul de a evalua dinamica procesului educaţional realizat în cadrul universităţilor, potențialul de dezvoltare, precum şi nivelul de pregătire al resurselor umane implicate în procesul educaţional.

Indicatorii de calitate asociați clasei C2 - Cercetare științifică/Creație artistică au un grad mai ridicat de complexitate în raport cu cei aferenți clasei de predare/învățare și sunt meniți să ofere o evaluare sistematică și multidimensională a performanței înregistrate de universități sub aspectul producției științifice și a impactului acesteia asupra calității procesului didactic.

Indicatorii de calitate asociați clasei C3 - Orientare Internațională reflectă capacitatea universităților de a oferi programe de mobilității studenților (de tip outgoing pentru studenții proprii, cât și de tip incoming pentru cei străini în instituția proprie), precum și de a susține programe de studii în limbi de circulație internațională.

Indicatorii de calitate asociați clasei C4 - Orientare regională și echitate socială. indicatori ce măsoară capacitatea instituțională în privința orientării sociale și regionale.

<u>Analiza rezultatelor aplicării indicatorului de calitate C2. Cercetare științifică/ creație artistică</u>

Indicatorii din această clasă sunt:

• **<u>IC2.1. Calitatea resursei umane din universităţi</u>**, se calculează, pentru fiecare ramură de ştiinţă, ca medie a raportărilor din ultimii 4 ani, pentru media aritmetică a scorurilor obţinute de cadrele didactice şi de cercetare ale universităţii. Scorul pentru fiecare cadru didactic şi de cercetare se determină ca raport între punctajul comunicat de universitate pentru acesta şi punctajul minim, stabilit de CNATDCU, pentru domeniul în care acesta deţine titlul respectiv. Universitatea raportează cadrele didactice şi de cercetare titulare şi angajate cu normă întreagă, cu un contract pe perioadă determinată valid la data de referinţă a raportării, din fiecare ramură de ştiinţă, şi comunică punctajele fiecăruia (calculate conform reglementărilor legale privind aprobarea standardelor minimale necesare şi obligatorii pentru conferirea titlurilor didactice din învăţământul superior şi a gradelor profesionale de cercetare-dezvoltare, în vigoare la data de referinţă a raportării)[67].

[67] OMENCS 3530/2016; OMEN 3279/2017

• **IC2.2. Impactul activității științifice/creației artistice**, se calculează, pentru fiecare ramură de ştiinţă, ca **medie aritmetică a indicilor Hirsch** corespunzători cadrelor didactice raportate de universitate pe ramura de ştiinţă la indicatorul C2.1. **Acest indicator îmbină două categorii de informații relevante pentru contribuțiile științifice ale unei persoane: pe de-o parte numărul de lucrări publicate de către aceasta, iar pe de altă parte numărul de citări asociate acestor lucrări, nu doar în România, ci și la nivel internațional.**

• **IC2.3. Performanța activității științifice/creației artistice**, se calculează, pentru fiecare ramură de ştiinţă, **raportul dintre numărul de puncte obţinute în ultimii patru ani, prin publicarea de articole în reviste clasificate ISI sau ERIH şi prin dobândirea de brevete de către personalul didactic şi de cercetare al universităţii care activează în acea ramură de ştiinţă şi numărul total al personalului didactic şi de cercetare titular al universităţii în acea ramură.**

• **IC2.4 Fondurile pentru cercetare științifică/creație artistică**, măsoară succesul instituțional în atragerea de fonduri pentru activitățile specifice de cercetare științifică și se calculează, la nivel de universitate, ca **medie a ultimilor patru ani calendaristici, pentru raportul dintre suma fondurilor din proiecte de cercetare/creaţie artistică (inclusiv cele finanţate din bugetul propriu al universităţii, fără a se lua însă în considerare proiectele de tip POS-DRU şi POS-CCE) şi numărul total de persoane titulare pe posturi didactice sau de cercetare în universitate.**

Trei dintre cei patru indicatori componenți sunt măsurați la nivel de ramură de știință, în timp ce unul singur vizează nivelul instituțional, respectiv **IC2.4 Fondurile pentru cercetare științifică/creație artistică** (1,06% în finanțarea instituțională, respectiv 6% în finanțarea suplimentară).

Această clasă de indicatori (C2) reprezintă 10,6% din finanțarea instituțională, respectiv 40% din finanțarea suplimentară, fiind astfel clasa cu ponderea cea mai mare în această componentă a finanțării. Întrucât finanțarea suplimentară, în perioada supusă auditului, respectiv 2015-2017, nu a fost repartizată în totalitate pe baza indicatorilor de calitate o comparație între sumele alocate universităților din această sursă ar fi viciată de repartizarea pe bază de formulă conform metodologiei aplicabile și în cazul finanțării de bază. Sumele alocate universităților în perioada 2015-2017 pentru finanțarea suplimentară sunt prezentate în ***Anexa nr. 8***.

În intervalul 2016-2017, situaţia ponderilor în finanțarea suplimentară a indicatorilor de calitate din categoria C2 – cercetare științifică/creație artistică, calculați pentru fiecare categorie de universități și în cadrul acestora pe fiecare universitate se prezintă astfel:

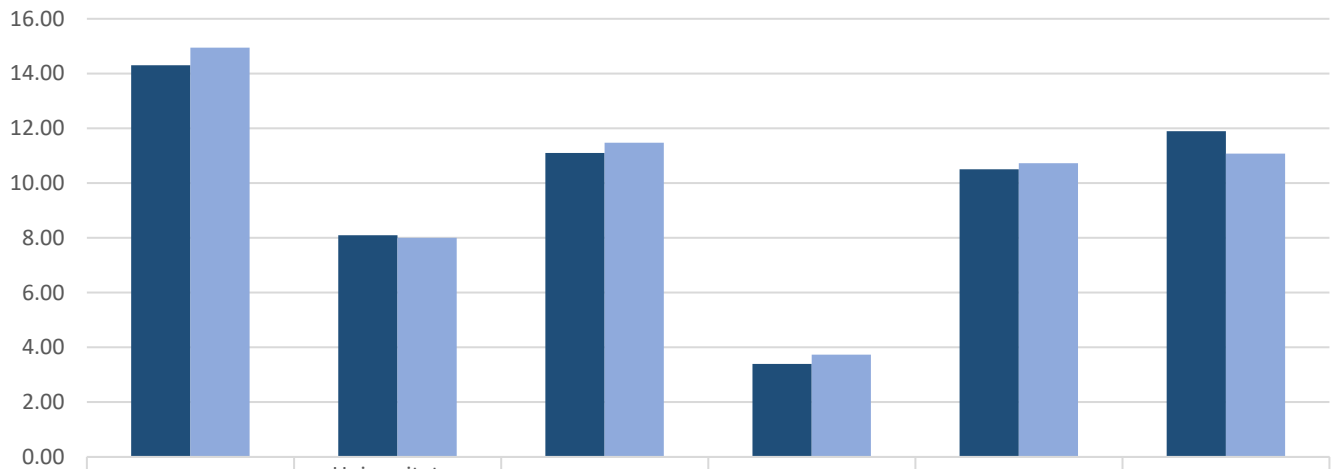

	Universitatea Politehnica Bucuresti	Universitatea Tehnica de Constructii Bucuresti	Universitatea Tehnica Cluj Napoca	Universitatea Maritima Constanta	Universitatea Tehnica "Gheorghe Asachi" Iasi	Universitatea Politehnica Timisoara
2016	14.30	8.10	11.10	3.40	10.50	11.90
2017	14.95	8.00	11.48	3.74	10.72	11.07

Graficul nr. 27 **Ponderea indicatorilor de calitate din clasa 2 – 2016, 2017 - universități din categoria „TEHNICE”**

Se constată supremația Universității Politehnice București care are, în cei doi ani ani, cele mai mari ponderi ale indicatorilor. Universitatea Politehnică Timișoara, Universitatea Tehnică Gh. Asachi Iași și Universitatea Tehnică Cluj Napoca secondează liderul categoriei.

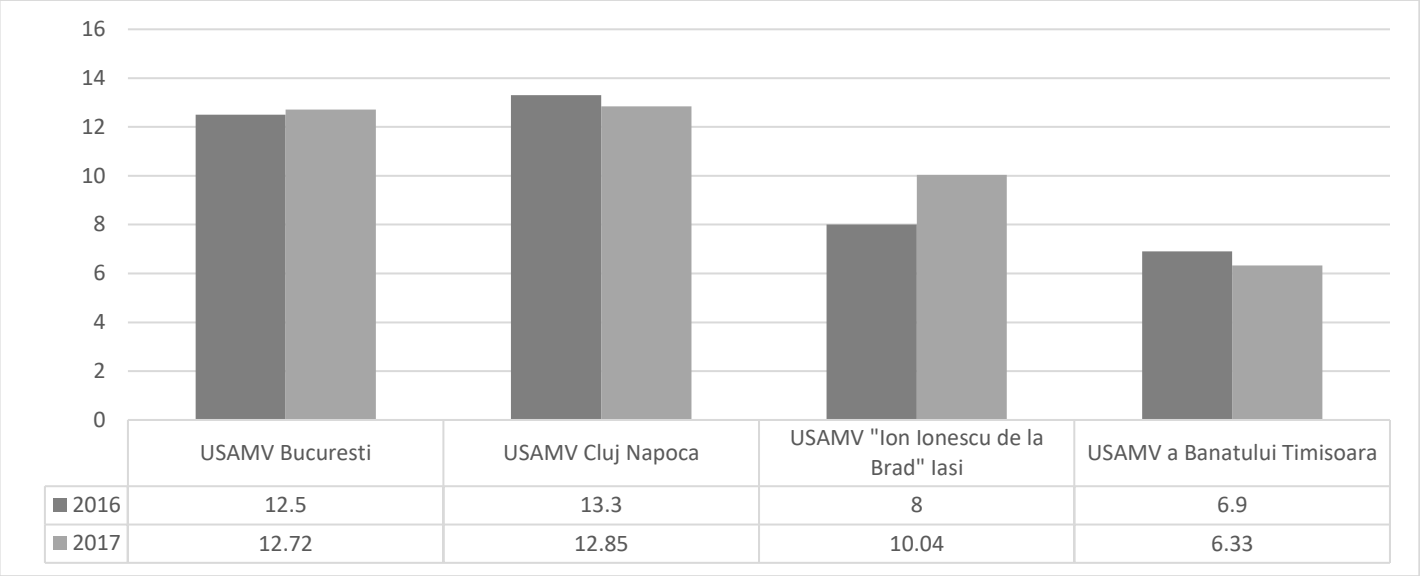

Graficul nr. 28: **Ponderea indicatorilor de calitate din clasa 2 – 2016, 2017 - universități din categoria „AGRONOMIC, VETERINAR"**

În cadrul acestei categorii se remarcă cu niveluri apropiate USAMV București și USAMV Cluj Napoca. În structură, însă, cele două universități punctează diferit: USAMV București la subindicatorul IC21 pe când USAMV Cluj Napoca la subindicatorul IC2.2.

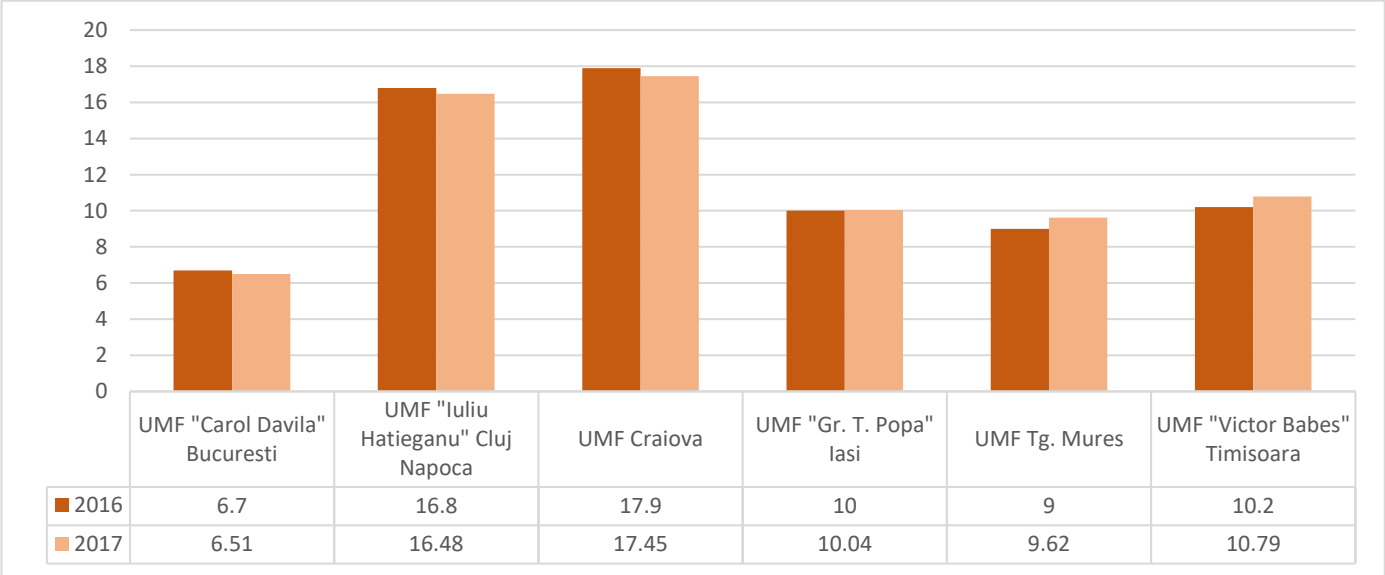

Graficul nr. 29: **Ponderea indicatorilor de calitate din clasa 2 – 2016, 2017 - universități din categoria „MEDICINĂ"**

În cadrul acestei categorii se constată existența a doi lideri, respectiv UMF Iuliu Hațieganu Cluj Napoca și UMF Craiova, însă ambii înregistrează scăderi ușoare ale ponderii indicatorilor în cursul anului 2017 față de anul 2016.

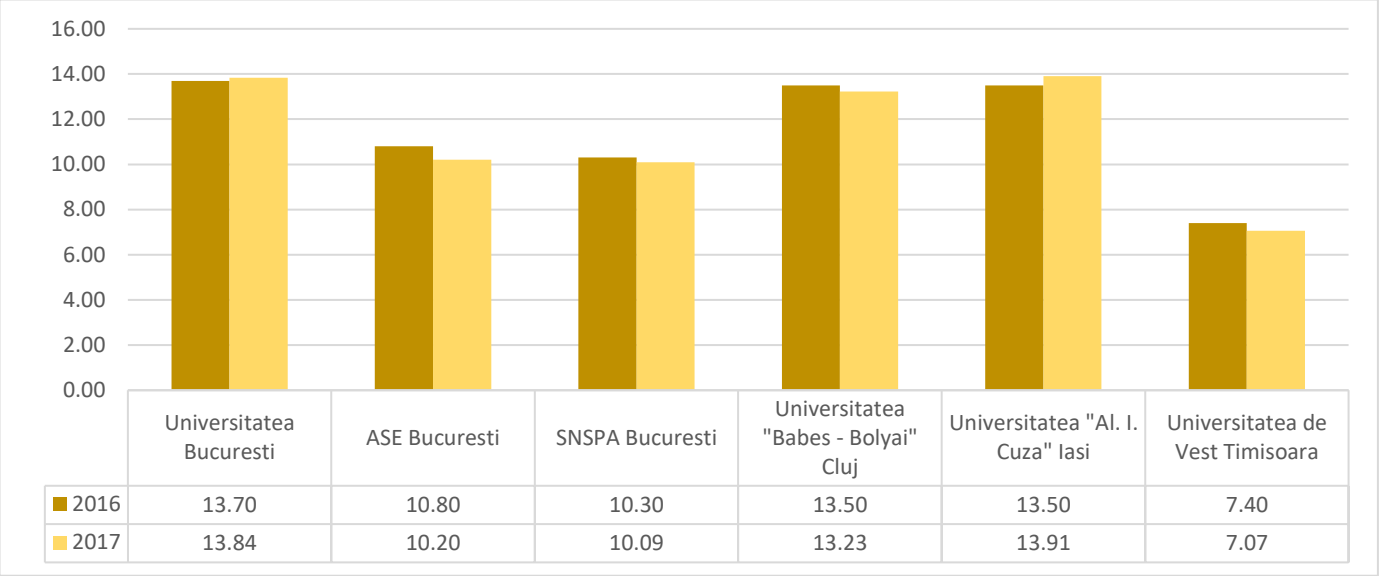

Graficul nr. 30: **Ponderea indicatorilor de calitate din clasa 2 – 2016, 2017 - universități din categoria „ȘTIINȚE SOCIO-UMAN, ECONOMIC"**

Universitatea București și Universitatea AL. Ioan Cuza din Iași ocupă locurile fruntașe în cadrul acestei categorii. Se constată trendul ușor crescător înregistrat de cele două universități, trend care se înregistrează, în structură, pe fiecare subindicator al indicatorului IC2.

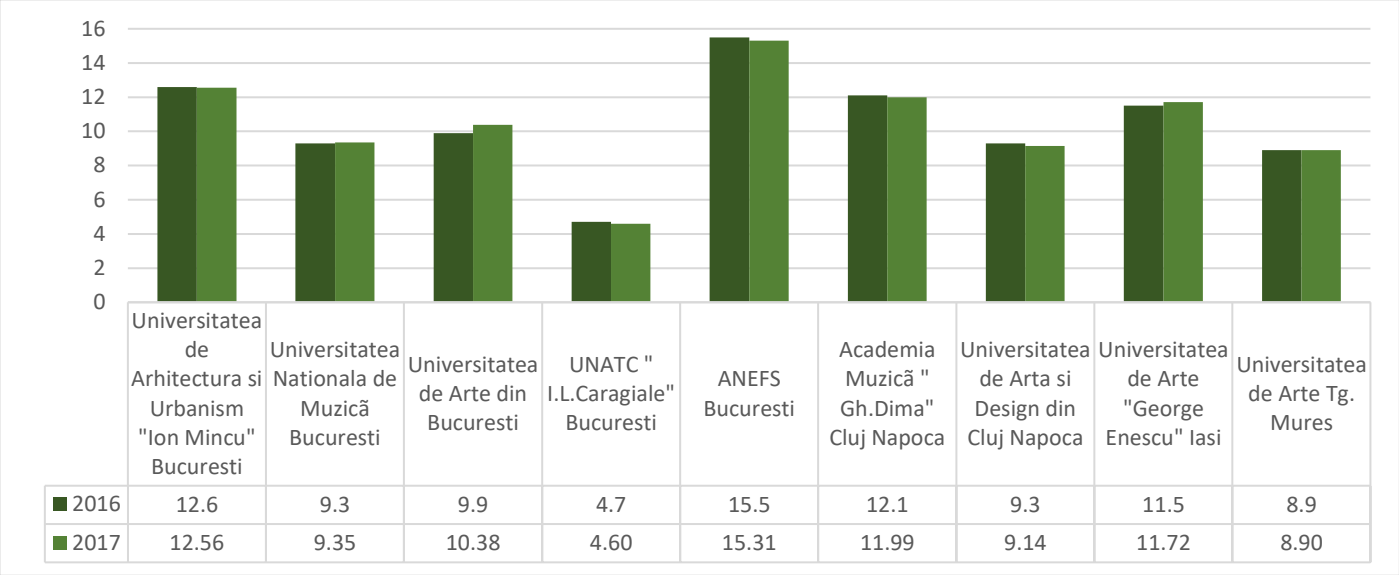

Graficul nr. .31.: **Ponderea indicatorilor de calitate din clasa 2 – 2016, 2017 - universități din categoria „ARHITECTURĂ, ARTĂ, SPORT"**

În cadrul acestei categorii se observă, analizând în detaliu, componența indicatorului IC2, faptul că, cu excepția Universității de Arhitectură și Urbanism Ion Mincu din București și a Universității de Arte din București toate celelate înregistrează niveluri sub 1% ale subindicatorului IC2.4 dar punctează semnificativ la ceilați subindicatori.

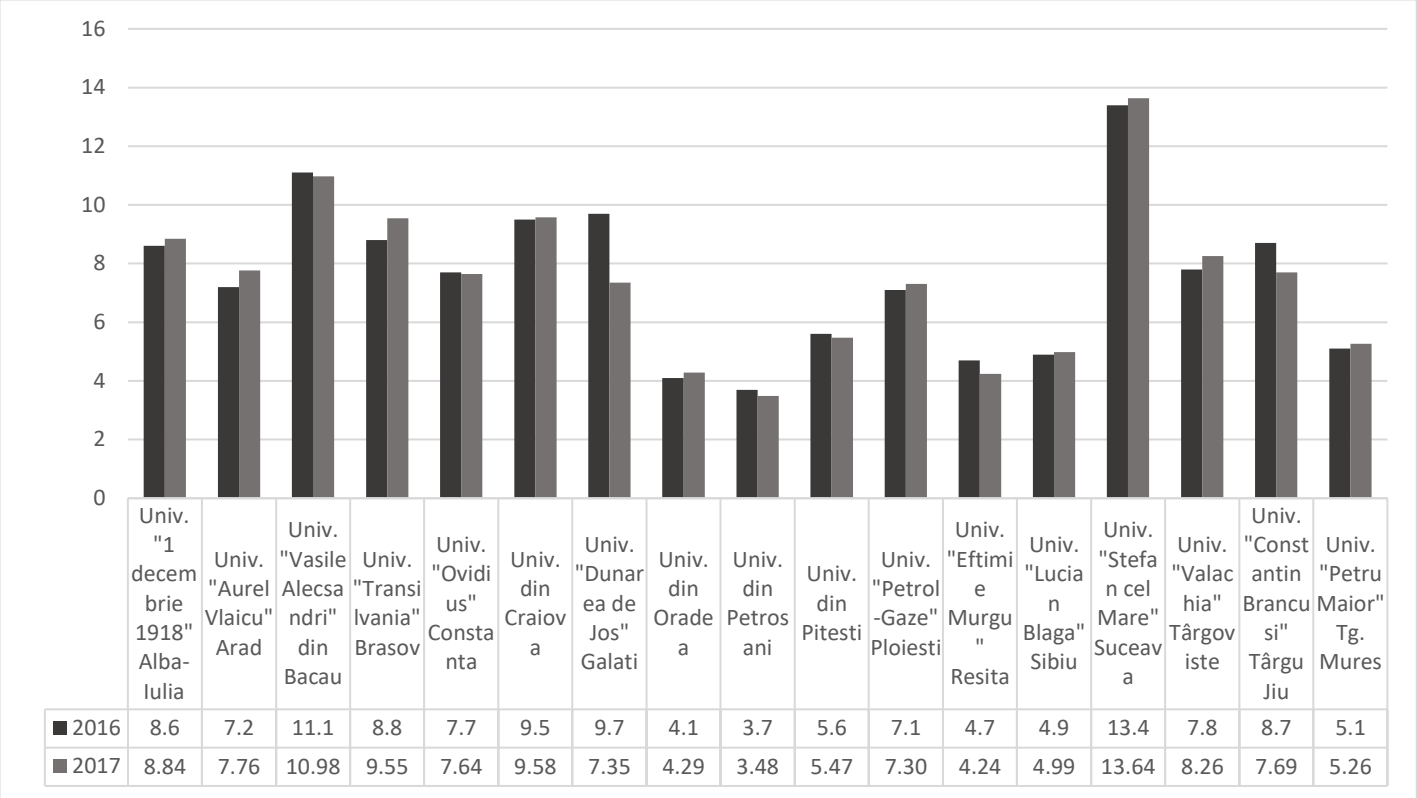

Graficul nr. 32: **Ponderea indicatorilor de calitate din clasa 2 – 2016, 2017 - universități din categoria „COMPREHENSIVE"**

În cadrul acestei categorii se detașează Universitatea Ștefan cel Mare din Suceava care într-un clasament general (pe toate cele 48 de universități) ocupă locul secund după Universitatea Politehică București în anii 2016 și 2017.

Valorile indicatorului IC2 pentru fiecare universitate în parte și pentru fiecare an al perioadei de aplicare a metodologiei de acordare a finanțării suplimentare de excelență, respectiv 2016-2017 sunt prezentate în ***anexa nr. 9.***

Întrucât evaluarea universităților în vederea clasificării și ierarhizării domeniilor de studii nu s-a realizat în conformitate cu prevederile legale în vigoare (rezultatul primei evaluări efectuate în acest sens a fost valabil până în anul universitare 2014-2015) acești indicatori sunt singurii care pot ierarhiza universitățile în acest moment. Însă această eventuală ierarhie nu poate înlocui evaluarea pe care autoritatea centrală trebuie să o facă și ale căror rezultate clasifică universitățile și ierarhizează programele de studii și nu universitățile așa cum o pot realiza acești indicatori.

Din analiza efectuată de CNFIS (pentru anul 2016), în ceea ce privește clasa de indicatori ***„Cercetare științifică/creație artistică",*** indicatorii care au cea mai mare influență asupra alocărilor financiare au fost IC2.1 **Calitatea resursei umane din universități** și IC2.3 **Performanța activității științifice/creației artistice**. Aceștia au avut efecte diferite în funcție de tipul universității, astfel: IC2.3. a fost mai important pentru universitățile comprehensive dar IC2.1. a avut o influență mai mare în cazul celorlate tipuri de universități. Faptul că acești indicatori au efecte diferite la nivel de universități se datorează, pe de o parte faptului că publicațiile științifice, deși au o pondere relativă mare în calcularea punctajelor pe baza metodologiei CNATDCU, sunt corelate în aceasta cu alți indicatori. Pe de altă parte numărul publicațiilor științifice prestigioase este mai mare în rândul cadrelor didactice angajate în universitățile specializate în domeniul fundamental al științelor inginerești.[68]

Se constată, totodată, faptul că universitățile defavorizate de aplicarea subindicatorului (IC2.4) au fost universitățile din categoria *Arhitectură, artă, sport* (excepție făcând Universitatea de Arhitectură și Urbanism

[68] Raport public anual 2016 – Starea finanțării învățământului superior și măsurile de optimizare ce se impun

”Ion Mincu” București) și cele din categoria *Comprehensive*. Pe de altă parte, universitățile tehnice punctează la acest indicator fapt ce atestă capacitatea mai puternică a acestora de a desfășura activitate de cercetare științifică față de celelalte universități.

La nivelul întregii clase de indicatori „***Cercetare științifică***” concluzia formulată în Raportul întocmit de CNFIS referitor la finanțarea anului 2016 este următoarea:

„Alocările rezultate pe baza ierarhiilor produse de C2 avantajează în general universitățile mai mari sau dominante pe anumite ramuri de știință (fie că dețin o proporție importantă a numărului de studenți pe aceea ramură, fie că sunt specializate într-un domeniu apropiat ramurii).

Indicatorii din clasa C2 au adus cele mai mari câștiguri, în ceea ce privește finanțarea suplimentară, universităților mari, comprehensive, care gestionează programe de studii în aproape toate ramurile de știință. Prin comparație, universitățile mai mici, în ceea ce privește numărul studenților înmatriculați pe ramuri de științe, sau numărul angajaților pe funcții universitare, nu au reușit, de cele mai multe ori, să se apropie nici măcar de pragul de mijloc al alocării maxime de 10%, acordată acestui indicator. Există totuși unele domenii, precum cel al științelor medicale sau al artelor și sportului unde aceste diferențe de mărime dintre universități nu contează. Asta datorită faptului că, de regulă, universitățile care derulează programe de studii în aceste domenii sunt universități specializate și au caracteristici relativ similare în ceea ce privește efectivele de studenți și cele de cadre didactice.

Indicatorii cuprinși în această clasă care au produs cele mai mari diferențieri între universități, în toate ramurile de științe analizate, au fost cei care solicitau înregistrarea scorului aferent aplicării grilei de evaluarea a CNATDCU pentru funcții universitare de conferențiar, respectiv profesor universitar (IC2.1.) și cel referitor la performanța activității științifice / creației artistice (IC2.3.). Acești indicatori sunt mai ușor de măsurat, având un conținut informațional cantitativ și relativ coliniar (scorul CNATDCU este calculat în toate ramurile de științe și pe baza numărului efectiv de lucrări, acestea primind însă punctaje diferite în funcție de tipul lor). Faptul că indicatorii menționați au efect mai mare asupra finanțării, coroborat cu influența semnificativ mai redusă a indicatorilor care măsoară impactul produselor de cercetare, precum și fondurile alocate cercetării științifice, indică o altă necesitate sistemică pentru viitor, orientarea preponderentă pentru calitatea cercetării și gradul ei de relevanță.”

- ✓ **Finanțarea studiilor universitare de doctorat**

„Studiile universitare de doctorat *reprezintă ciclul superior de studii universitare a cărui finalitate constă în* ***dezvoltarea resursei umane competente în realizarea cercetării științifice, capabile de inserție pe piața muncii înalt calificate. Ele constau în formarea prin cercetare pentru cercetare-dezvoltare și inovare și constituie o experiență profesională de cercetare, finalizată, după susținerea tezei de doctorat, prin acordarea titlului de doctor”*** (art. 4 lit. a Hotărârea Guvernului nr. 681 din 29 iunie 2011 privind aprobarea Codului studiilor universitare de doctorat).

Conform prevederilor legale, studiile universitare de doctorat se organizează cu finanţare fie de la bugetul de stat, în regim cu taxă sau din alte surse legal constituite, fie poate fi realizată şi de persoane juridice de drept privat sau de institute de cercetare-dezvoltare, pe baza unui contract iar alocarea locurilor, respectiv a granturilor, pe universităţi se aprobă prin ordin al ministrului educaţiei naţionale, prioritate având universităţile de cercetare avansată şi educaţie.

Legea educației naționale nr. 1/2011 (art. 193) a introdus reguli de **orientare a resurselor publice către universități în funcție de poziția obținută urmare evaluării în vederea clasificării**. *Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 117/2013,* a abrogate/modificat alineatele *art. 193* ce legau finanţarea universităţilor de performanta acestora. Pentru o înțelegere completă și clară a situației prezentăm, comparativ, prevederile inițiale ale Legii educației naționale nr. 1/2011 și prevederile actuale ale acesteia:

Forma inițială	Forma actuală
ART. 160 ***(3) Granturile doctorale se acordă pe bază de competiţie naţională de proiecte ştiinţifice între şcolile doctorale sau competiţie naţională de proiecte ştiinţifice între conducătorii de doctorat, membri ai unei şcoli***	*ART. 160* ***(3) Alocarea locurilor, respectiv a granturilor, pe universităţi se aprobă prin ordin al ministrului educaţiei naţionale. Prioritate vor avea universităţile de cercetare avansată şi educaţie.***

doctorale. Competiţiile sunt organizate în coordonarea CNCS; ***(4) Numărul anual de granturi doctorale alocate celor două tipuri de competiţii prevăzute la alin. (3), precum şi metodologia de desfăşurare a competiţiilor se stabilesc prin ordin al ministrului educaţiei, cercetării, tineretului şi sportului.***	***(4) Abrogat.***
ART. 193 *(4) Universităţile se clasifică, pe baza evaluării prevăzute la alin. (3), în 3 categorii:* *a) universităţi centrate pe educaţie;* *b) universităţi de educaţie şi cercetare ştiinţifică sau universităţi de educaţie şi creaţie artistică;* *c) universităţi de cercetare avansată şi educaţie.* *(8) Statul poate finanţa programele de excelenţă în cercetare şi educaţie din orice categorie de universităţi.* ***(9) Programele de excelenţă prevăzute la alin. (8) se stabilesc pe baza evaluării prevăzute la alin. (3), pentru programele de licenţă şi master, şi pe baza competiţiilor prevăzute la art. 160 alin. (3), pentru programele de doctorat.*** ***(10) Sunt finanţate din fonduri publice: programe de licenţă în universităţile de stat menţionate la alin. (4) lit. a), programe de licenţă şi master în universităţile prevăzute la alin. (4) lit. b) şi programe de doctorat, master şi licenţă în universităţile prevăzute la alin. (4) lit. c).***	*ART. 193* *(4) Universităţile se clasifică, pe baza evaluării prevăzute la alin. (3), în 3 categorii:* *a) universităţi centrate pe educaţie;* *b) universităţi de educaţie şi cercetare ştiinţifică sau universităţi de educaţie şi creaţie artistică;* *c) universităţi de cercetare avansată şi educaţie.* *(8) Statul poate finanţa programele de excelenţă în cercetare şi educaţie din orice categorie de universităţi.* ***(9) Programele de excelenţă prevăzute la alin. (8) se stabilesc pe baza evaluării prevăzute la alin. (3).*** ***(10) Abrogat.***

În consecinţă, în perioada analizată, au fost finanţate programe de doctorat în toate universităţile indiferent de încadrarea în una din cele trei categorii, respectiv: universităţi centrate pe educaţie, universităţi de educaţie şi cercetare ştiinţifică sau universităţi de educaţie şi creaţie artistică și universităţi de cercetare avansată şi educaţie.

Ordonanța a mai produs o modificare la fel de importantă: deși în forma inițială a Legii educației naționale se prevedea faptul că: *„Granturile doctorale se acordă pe bază de* ***competiţie naţională de proiecte ştiinţifice între şcolile doctorale sau competiţie naţională de proiecte ştiinţifice între conducătorii de doctorat, membri ai unei şcoli doctorale****. Competiţiile sunt organizate în coordonarea CNCS.”* odată cu intrarea în vigoare a noilor prevederi *„Alocarea locurilor, respectiv a granturilor, pe universităţi se aprobă prin ordin al ministrului educaţiei naţionale. „* fără a se mai face nici o referire la modalitatea de repartizare a granturilor doctorale. Pentru a păstra totuși tendința dată de forma inițială a Legii, articolul de lege a fost completat cu următoarea prevedere: *„Prioritate vor avea universităţile de cercetare avansată şi educaţie.*”

Pentru perioada 2015-2017, finanțarea școlilor doctorale s-a realizat prin **granturi bazate pe costuri,** însă și în acest caz se observă o tendință de diminuare arbitrară a costurilor normate stabilite.

De această dată, diferit de modul de stabilire a costului mediu pe student, structura granturilor doctorale a fost fundamentată de către CNFIS pe baza unei analize a costurilor potrivit reglementărilor legale – Legea educației naționale nr. 1/2011 (îndeosebi art.160, alin.2, art.193, alin.5 și art.219, alin.2) și Hotărârea Guvernului nr. 681/2011 *privind aprobarea Codului studiilor universitare de doctorat*. Prin Metodologiile propuse de CNFIS și aprobate prin ordin al ministrului educației, structura grantului doctoral este ajustată cu coeficienți corespunzători pe domenii disciplinare și profesionale ale doctoratului. **În grantul doctoral au fost cuprinse salarizarea conducătorului de doctorat și cea a membrilor comisiei de îndrumare, costurile programului de pregătire, bazat pe studii avansate, și ale programului de pregătire suplimentar, fonduri pentru cercetare (diferențiate pe patru domenii de finanțare) și regia școlii doctorale**. Începând cu anul 2016 în metodologia de finanțare nu s-a mai detaliat în structură valoarea grantului anual pentru studenții doctoranzi.

Conform metodologiilor aprobate prin ordin al ministrul educației structura si evoluția sumelor alocate fiecărei componente în parte, pentru perioada 2015-2017 este următoarea:

Tabelul nr.21: **Structura granturilor doctorale în perioada 2015-2017**

Lei

Categorie cheltuieli	Anul/domeniul de finanțare[69]								
	2015			2016			2017		
	D1	D2	D3	D1	D2	D3	D1	D2	D3
TOTAL, din care:	**17.800**	**21.500**	**24.800**	**22.400**	**25.300**	**29.200**	**22.400**	**25.300**	**29.200**
-salarizarea conducătorului de doctorat	5.200	5.200	5.200						
-salarizarea membrilor comisiei	1.500	1.500	1.500						
-program de pregătire bazat pe studii avansate	2.500	2.500	2.500						
-program de pregătire suplimentar	1.000	1.000	1.000						
-fonduri pentru cercetare	4.000	7.000	9.600						
-regia scolii doctorale	3.600	4.300	5.000						

Sursa: Ordinele ministrului educației pentru aprobarea metodologiilor de alocare a fondurilor bugetare pentru finanțarea de bază și finanțarea suplimentară, a instituțiilor de învățământ superior de stat din România

Analizând structura granturilor se poate constata faptul că ponderea cea mai mare o au cheltuielile cu salariile conducătorului de doctorat și a membrilor comisiei de îndrumare (inclusiv programele de pregătire), între 44 - 58% funcție de domeniul de finanțare, urmate de fondurile pentru cercetare (17-38 % funcție de domeniul de finanțare). În cazul acestora din urmă, se constată faptul că valoarea cea mai mare este alocată domeniului D3 în care intră programele de studii doctorale din următoarele ramuri de știință: Medicină; Medicină veterinară; Medicină dentară; Farmacie; Arhitectură şi urbanism.

Sumele alocate universităților în perioada 2015-2017 pentru finanțarea studiilor universitare de doctorat sunt prezentate în ***Anexa nr. 10*.**

Pe tipuri de universități conform clasificării acestora, situația se prezintă astfel:

Tabelul nr.22: **Situația sumelor alocate pentru finanțarea studiilor universitare de doctorat în perioada 2015-2017 pe categorii de universități**

Lei

Categoria de universități cf. clasificării	2015		2016		2017		TOTAL 2015-2017	
	Sume	%	Sume	%	Sume	%	Sume	%
Universități de cercetare avansată și educație	16.3484.335	67.92	168.627.720	67.92	164.304.400	67.07	**496.416.455**	**67.37**
Universități de educație și cercetare științifică	53.031.710	22.03	57.780.057	22.03	57.678.100	23.54	**168.489.867**	**22.87**
Universități de educație și creație artistică	10.849.427	4.51	10.710.067	4.51	10.891.600	4.45	**32.451.094**	**4.40**
Universități centrate pe educație	13.331.138	5.54	14.029.252	5.54	12.117.700	4.95	**39.478.090**	**5.36**
TOTAL	**240.696.610**	**100.00**	**251.147.096**	**100.00**	**244.991.800**	**100.00**	**736.835.506**	**100.00**

[69] **În domeniul de finanțare D1** intră programele de studii doctorale din următoarele ramuri de știință: Științe juridice; Științe administrative; Științe ale comunicării; Sociologie; Științe politice; Științe militare, informații și ordine publică; Științe economice (fără cele din domeniile de studii universitare de doctorat: Cibernetică și statistică și Informatică economică); Psihologie și științe comportamentale; Filologie; Filozofie; Istorie; Teologie; Studii culturale; Arte (doar din domeniul de studii universitare de doctorat Istoria și teoria artei).

În domeniul de finanțare D2 intră programele de studii doctorale din următoarele ramuri de știință: Matematică; Fizică; Chimie și inginerie chimică; Științele pământului și atmosferei; Inginerie civilă; Inginerie electrică, electronică și telecomunicații; Inginerie geologică, mine, petrol și gaze; Ingineria transporturilor; Ingineria resurselor vegetale și animale; Ingineria sistemelor, calculatoare și tehnologia informației; Inginerie mecanică, mecatronică, inginerie industrială și management; Biologie; Biochimie; Științe economice (doar din domeniile de studii universitare de doctorat: Cibernetică și statistică și Informatică economică); Știința Sportului și Educației Fizice.

În domeniul de finanțare D3 intră programele de studii doctorale din următoarele ramuri de știință: Medicină; Medicină veterinară; Medicină dentară; Farmacie; Arhitectură și urbanism.

În domeniul de finanțare D4 intră programele de studii doctorale din ramura de știință Arte (fără cele din domeniul de studii universitare de doctorat Istoria și teoria artei).

Se constată faptul că, în perioada analizată, alocarea granturilor doctorale s-a realizat cu precădere către universităţile de cercetare plasate în categoria universităţilor de cercetare avansată și educaţie dar puţin peste 30% sunt alocate și celorlalte categorii de universităţi.

- ✓ **Fondul pentru dezvoltare instituţională**

În conformitate cu art. 197 alin. 2 se formează un fond distinct pentru dezvoltarea instituţională, din bugetul alocat Ministerului. „*Fondul de dezvoltare instituţională se adresează celor mai performante instituţii de învăţământ superior din fiecare categorie*[70] ***şi se alocă după criterii competitive bazate pe standarde internationale***. *Metodologia de alocare şi utilizare a fondului pentru dezvoltare instituţională se elaborează de către Ministerul Educaţiei Naţionale şi se aprobă prin ordin al ministrului educaţiei naţionale.*”. În cursul anului 2015, nu a fost elaborată și aprobată o metodologie de alocare şi utilizare a fondului pentru dezvoltare instituţională astfel că repartizarea s-a realizat de către ordonatorul de credite pe baza solicitărilor universităţilor.

Începând cu anul 2016, repartizarea fondului de dezvoltare instituțională (FDI) s-a realizat pe baza unei competiții de proiecte organizată de CNFIS sub conducerea MENCS, conform metodologiei de alocare și utilizare a fondului pentru dezvoltare instituțională (FDI) a universităților de stat, aprobată prin **OMENCS nr. 3632/12.04.2016**. Domeniile de dezvoltare instituțională în care universitățile puteau depune proiecte au fost: a) echitate socială - creşterea incluziunii sociale și sporirea accesului la învăţământul superior (inclusiv cele privitoare la consilierea şi orientarea în carieră); b) internaționalizarea învăţământului superior din România; c) asigurarea transparenţei în gestiunea studenţilor şi implementarea Registrului matricol unic al universităţilor din România; d) asigurarea funcţionării în bune condiţii a grădinilor botanice universitare şi a staţiunilor didactice din subordinea universităţilor; e) promovarea unor programe noi de studii; f) creşterea capacităţii instituţionale; g) îmbunătăţirea calităţii activităţii didactice, inclusiv a respectării deontologiei şi eticii academice; h) dezvoltarea infrastructurii; i) cultivarea legăturilor cu comunitatea locală şi/sau regională; j) dezvoltarea programelor de studii; k) corelarea ofertei educaţionale cu cererea pieţei muncii; l) crearea sistemului informatic de gestiune educaţională integrată.

Totodată, conform prevederilor actului normativ menționat mai sus, criteriile pentru alocarea fondului de dezvoltare instituţională au fost:

a) conformitatea proiectului de dezvoltare instituţională cu politicile naţionale de dezvoltare a învăţământului superior privind:

(i) armonizarea politicilor educaţionale cu cerinţele pieţei muncii;

(ii) dezvoltarea politicilor de internaţionalizare a învăţământului;

(iii) dezvoltarea politicilor de mobilitate a studenţilor şi a cadrelor didactice şi de cercetare în spaţiul european al educaţiei şi cercetării ştiinţifice;

(iv) dezvoltarea de parteneriate cu operatorii economici şi cu comunitatea locală şi/sau regională la nivel naţional şi regional;

(v) dezvoltarea programelor de învăţare inovativă în concordanţă cu nivelul progresului ştiinţific actual;

(vi) accesul neîngrădit la baze de cercetare;

b) conformitatea proiectului de dezvoltare instituţională cu planul strategic al instituţiei de învăţământ superior aplicante;

c) calitatea proiectului (definirea obiectivelor; adecvarea mijloacelor pentru atingerea obiectivelor; fundamentarea bugetului; măsurile de asigurare a calităţii etc.);

d) impactul anticipat al implementării proiectului şi sustenabilitatea efectelor acestuia;

e) capacitatea instituţiei de implementare a proiectului.

Evaluarea propunerilor de proiecte depuse de universităţi s-a realizat de CNFIS, decizia de aprobare a proiectelor care urmau a fi finalizate fiind a autorităţii centrale în domeniul educației.

[70] Legea face referire aici la cele trei categorii de universități în conformitate cu art. 193 alineatul 4: universități centrate pe educație, universități de educație și cercetare științifică (sau creație artistică) și universități de cercetare avansată și educație.

Sumele alocate universităților în anul 2016 și 2017 din Fondul pentru dezvoltare instituțională sunt prezentate în ***Anexa nr. 11.*** Din analiza sumelor alocate universităților din acest fond de dezvoltare instituțională se poate realiza un clasament al primelor trei universități cărora le-au fost alocate aproximativ 20% din suma totală alocată în perioada 2016-2017, respectiv:
- Universitatea „Babeș Bolyai" Clu – 3,138,000 lei
- Universitatea București – 2,344,931 lei
- Universitatea „Transilvania" Brașov – 1,960,794 lei.

✓ **Fondul pentru situaţii speciale**

Anual, din suma alocată în bugetul naţional pentru finanţarea instituţională a universităţilor se constituie un fond distinct pentru finanţarea situaţiilor speciale care nu pot fi integrate în formula de finanţare, denumit în continuare FSS. Cuantumul procentual al FSS se stabileşte prin metodologia de alocare a fondurilor bugetare pentru finanţarea de bază şi finanţarea suplimentară a instituţiilor de învăţământ superior de stat din România, aprobată anual prin ordin al ministrului educaţiei naţionale şi cercetării ştiinţifice.

Deși alocarea acestor sume se realizează de la momentul aplicării Legii educației naționale fără însă a exista o metodologie de alocare a acestui fond. În cursul anului 2016, urmare misiunii de audit financiar cu tema „***Audit financiar asupra contului anual de execuție a bugetului de stat*** " realizată la **Ministerul Educației Naționale și Cercetării Științifice a fost emis OMENCS nr. 5.014 din 25 august 2016** privind constituirea şi utilizarea fondului pentru finanţarea situaţiilor speciale care nu pot fi integrate în formula de finanţare a instituţiilor de învăţământ superior de stat care prevede faptul că „*FSS este la dispoziţia ministrului educaţiei naţionale şi cercetării ştiinţifice şi se repartizează instituţiilor de învăţământ superior de stat care solicită sprijin pentru finanţarea situaţiilor speciale care presupun cheltuieli urgente sau neprevăzute, apărute în timpul exerciţiului bugetar şi care nu au fost cuprinse în bugetul iniţial*.„

Ordinul menţionat mai sus a fost abrogat odată cu intrarea în vigoare a prevederilor OMEC **nr. 3.630 din 12 aprilie 2017** *privind constituirea şi utilizarea fondului pentru finanţarea situaţiilor speciale care nu pot fi integrate în formula de finanţare a instituţiilor de învăţământ superior de stat, pentru anul 2017*. Conform acestor noi prevederi sumele alocate din FSS instituţiilor de învăţământ superior de stat pot fi folosite pentru:

„a) asigurarea resurselor necesare instituţiilor de învăţământ superior pentru organizarea/desfăşurarea unor activităţi ocazionale (conferinţă, simpozion, workshop) de interes naţional, programate de către Ministerul Educaţiei Naţionale, denumit în continuare MEN, sau de către instituţiile de învăţământ superior, în scopul dezvoltării activităţilor didactice şi de cercetare;

b) susţinerea acţiunilor desfăşurate de instituţiile de învăţământ superior pentru dezvoltarea internaţionalizării: participarea la proiecte educaţionale şi de cercetare comune cu universităţi de prestigiu; susţinerea în afara graniţelor ţării de cursuri de limbă, cultură şi civilizaţie românească în sprijinul etnicilor români care doresc să studieze în România; participarea la târguri şi expoziţii internaţionale de educaţie;

c) susţinerea implicării instituţiilor de învăţământ superior în acţiuni cu participarea studenţilor/pentru studenţi, menite să contribuie la creşterea calităţii şi prestigiului învăţământului superior din ţara noastră;

d) finanţarea unor situaţii speciale care contribuie la atingerea obiectivelor prevăzute în cadrul Strategiei Europa 2020 şi în Strategia naţională pentru învăţământ terţiar 2015-2020 şi care nu sunt finanţate prin fonduri europene;

e) asigurarea resurselor necesare pentru susţinerea activităţilor extracurriculare ale studenţilor: participarea la conferinţe internaţionale, participarea la concursuri profesionale internaţionale, participarea la festivaluri artistice;

f) asigurarea derulării activităţii curente a instituţiilor de învăţământ superior, în condiţiile în care veniturile nu mai pot acoperi costurile necesare, ca urmare a unui management defectuos care afectează desfăşurarea procesului didactic. Alocarea fondurilor se face pentru o perioadă limitată la maximum 6 luni în 2 ani bugetari. Acest proces este condiţionat de implementarea unui program de restructurare/plan de măsuri, asumat de senatul universităţii şi aprobat de MEN, cu avizul prealabil al Consiliului Naţional pentru Finanţarea Învăţământului Superior;

g) asigurarea, în timpul exerciţiului financiar, a finanţării acelor cheltuieli cu caracter neprevăzut şi de urgenţă care nu au fost cuprinse în bugetul iniţial, inclusiv cele ocazionate de contractarea unor proiecte de cercetare."

Se poate observa faptul că situaţiile în care se poate folosi acest fond, sunt în fapt, situaţii neacoperite de celelalte tipuri de finanţări, respectiv finanţarea de bază și finanțarea din fondul de dezvoltare instituţională. Actul normativ citat mai sus recunoaște, implicit și existența unor situații generate de un management defectuos care afectează desfăşurarea procesului didactic. Pentru aceste situaţii s-a prevăzut faptul că implementarea programelor de restructurare/planurilor de măsuri este verificată şi de Consiliul Naţional pentru Finanţarea Învăţământului Superior, care înaintează către MEN un raport cuprinzând concluziile acestei verificări. În condiţiile în care se constată în urma verificărilor/controlului că nu sunt îndeplinite obligaţiile asumate la accesarea sumelor din FSS, acestea se returnează către MEN.

Elementul nou, pozitiv, pe care l-au adus prevederile este faptul că, în situaţiile în care finanțarea proiectelor de cercetare este întreruptă, din diverse motive, sau este insuficientă, s-a dat posibilitatea acoperirii acestor goluri cu sume alocate din acest fond pentru situații speciale.

B. Fonduri alocate pe baze competiţionale

Din fonduri publice se alocă sume pentru acţiuni finanţate pe bază de programe, precum şi pentru celelalte cheltuieli, stabilite în condiţiile legii. Acest tip de finanțare este o componentă importantă a cheltuielilor publice cu învățământul superior. Reușita universităților în accesarea acestui tip de finanțare depinde de sistemul de management financiar pe care îl implementează și de măsura în care sunt capabile să-și construiască o strategie la nivel instituțional privind activitatea de cercetare care să răspundă obiectivelor generale și specifice trasate de Strategia națională în domeniu. Însă o responsabilitate o au și entitățile finanțatoare care nu trebuie să persiste în impunerea unor condiții inechitabile care să pericliteze autonomia universitară și care trebuie să asigure o evaluare corectă, necontestabilă a proiectelor aplicante. Totodată, responsabilitatea autorităților finanțatoare trebuie analizată și prin prisma măsurii în care asigură predictibilitatea și continuitatea finanțării. De altfel, perioada analizată s-a caracterizat printr-o inconsecvență a Ministerului Cercetării în a organiza competiții, motivat de lipsa bugetului sau insuficiența acestuia. De asemenea au existat situații în care evaluarea proiectelor a fost puternic contestată de unitățile din sistemul de cercetare creându-se astfel tensiuni în sistem.

Aceste situații au fost semnalate de Curtea de Conturi cu ocazia auditurilor efectuate la autoritatea centrală în domeniul cercetării (care în anumite perioade era chiar Ministerul Educației, Autoritatea Națională pentru Cercetare Științifică fiind ordonator secundar în subordinea acestuia sau direcție de specialitate în MEN).

Pentru punerea de acord a celor doi parteneri, respectiv instituțiile de învățământ superior și entitatea finanțatoare (respectiv Ministerul Cercetării și Inovării – în prezent) au fost stabilite atribuții în sarcina Consiliului Național al Cercetării Științifice (CNCS) conform prevederilor art. 219 din Legea educației naționale nr. 1/2011, astfel:

„ART. 219

(3) CNCS are următoarele atribuţii principale:

……

b) auditează periodic, la solicitarea Ministerului Educaţiei Naţionale sau din proprie iniţiativă, cercetarea ştiinţifică universitară ori din unităţile de cercetare-dezvoltare;

c) gestionează programe de cercetare şi procese de evaluare a proiectelor de cercetare care sunt propuse pentru finanţare competitivă;

d) prezintă anual Ministerului Educaţiei Naţionale un raport privind starea cercetării ştiinţifice în învăţământul superior şi performanţele universităţilor. Raportul este public şi va fi afişat pe site-ul CNCS.”

În baza prevederilor Legii educației naționale nr. 1/2011 a fost emis **Ordinul ministrului educației și cercetarii științifice nr. 3.011 din 5 ianuarie 2015** *privind aprobarea Componenței nominale a Consiliului Național al Cercetării Ştiinţifice* conform căruia: *„În termen de 30 de zile de la numirea prin ordin al ministrului educaţiei şi cercetării ştiinţifice, Consiliul Naţional al Cercetării Ştiinţifice elaborează Regulamentul de organizare şi funcţionare, pe care îl înaintează spre aprobare ministrului educaţiei şi cercetării ştiinţifice.”*

În răspunsul formulat de către conducerea MCI se precizează faptul că în perioada 2013 -2017 CNCS nu a funcționat. Prevederile actului normativ menţionat anterior au fost abrogate odată cu intrarea în vigoare

a **Ordinului ministrului cercetarii și inovării nr. 213 din 19 aprilie 2017** *privind aprobarea Regulamentului de organizare şi funcţionare al Consiliului Național al Cercetării Științifice, precum și a componenței nominale a acestuia* conform căruia:

„ART. 2

CNCS are misiunea de a acorda consultanţă MCI în coordonarea, finanţarea, monitorizarea şi evaluarea activităţilor de cercetare ştiinţifică din România, în conformitate cu Strategia naţională de cercetare-dezvoltare-inovare 2014-2020, denumită în continuare SNCDI, precum şi în conformitate cu atribuţiile prevăzute în Legea nr. 1/2011, cu modificările şi completările ulterioare.

ART. 3

(1) În vederea îndeplinirii misiunii de la art. 2, CNCS are următoarele atribuţii principale:

a) stabileşte standardele, criteriile şi indicatorii de calitate pentru cercetarea ştiinţifică din unităţile şi instituţiile de cercetare-dezvoltare şi inovare (CDI), care se supun aprobării ministrului cercetării şi inovării;

b) auditează periodic, la solicitarea MCI sau din proprie iniţiativă, cercetarea ştiinţifică universitară ori din unităţile de cercetare-dezvoltare înfiinţate conform Cartei universitare;

c) transmite anual către MCI un raport privind starea cercetării ştiinţifice din învăţământul superior şi din unităţile de cercetare-dezvoltare înfiinţate conform Cartei universitare, precum şi performanţele acestora. Raportul este public şi va fi afişat pe pagina de internet a CNCS;

d) contribuie la evaluarea calităţii cercetării studiilor universitare de doctorat, în conformitate cu art. 158 alin. (4) din Legea nr. 1/2011, cu modificările şi completările ulterioare.”.

Din consultarea Raportului de activitate al CNCS pentru anul 2017, postat pe site-ul Ministerului Cercetării și Inovării se constată faptul că activitatea de auditare a cercetarii științifice universitare nu s-a aflat printre activităţile curente ale Consiliului, în cursul anului 2017.

Prin adresa nr. 333/30.01.2019 au fost solicitate conducerii Ministerului Cercetării și Inovării **Rapoartele privind starea cercetării ştiinţifice din învăţământul superior şi din unităţile de cercetare-dezvoltare înființate conform Cartei universitare, precum şi performanțele acestora** întocmite de CNCS conform prevederilor **art. 3** din **REGULAMENTUL din 19 aprilie 2017** *de organizare şi funcţionare al Consiliului Naţional al Cercetării Ştiinţifice,* aprobat prin **OMCI nr. 213 din 19 aprilie 2017** *privind aprobarea Regulamentului de organizare şi funcţionare al Consiliului Naţional al Cercetării Ştiinţifice, precum şi a componenţei nominale a acestuia.* În răspunsul formulat se menționează faptul că un astfel de demers a fost inițiat în luna noiembrie 2018 (la solicitarea Curții de Conturi) urmând a fi finalizat în luna martie 2019.

Fondurile alocate de la bugetul de stat se utilizează cu prioritate pentru finanţarea obiectivelor din **Strategia naţională** şi **Planul naţional**, precum şi pentru finanţarea activităţilor unităţilor de cercetare care obţin finanţare parțială pe programe internaţionale, la care statul român contribuie cu fonduri, conform acordurilor încheiate cu partenerii străini.

Totodată, se finanţează de la bugetul de stat, prin fonduri alocate în acest scop, cheltuielile pentru funcţionarea, întreţinerea, dezafectarea şi paza instalaţiilor şi obiectivelor speciale de interes naţional, în limita fondurilor bugetare alocate anual.

Planurile si programele de cercetare sunt, conform legii, următoarele:

a) Planul national pentru cercetare-dezvoltare si inovare - Planul national, PNCDI;

b) Planuri de cercetare ale autorităţilor publice centrale - Planuri sectoriale;

c) Alte planuri, programe si proiecte de cercetare.

✓ **Planul Naţional pentru Cercetare, Dezvoltare şi Inovare**

Primul sistem de finanţare a proiectelor de cercetare şi nu a instituţiilor, a fost introdus în anul 1997 şi s-a numit **Planul Naţional pentru Cercetare, Dezvoltare şi Inovare** (PNCDI, Planul Național). Planul Naţional este principalul instrument de implementare a Strategiei Naţionale .

- **Planul Naţional pentru Cercetare, Dezvoltare şi Inovare II** a fost aprobat prin **Hotărârea de Guvern nr. 475/2007** *privind aprobarea Planului naţional de cercetare-dezvoltare şi inovare II, pentru perioada 2007-2013* **(PNCDI II)** bugetul aprobat = 15 miliarde lei.

Programele componente ale Planului naţional II au fost următoarele:

1) Resurse umane - pentru creşterea numărului de cercetători, îmbunătăţirea performanţelor acestora şi creşterea atractivităţii carierei în cercetare;

2) Capacităţi, pentru a permite cercetătorilor să lucreze utilizând aparatură performantă, să beneficieze de managementul adecvat şi să menţină o relaţie permanentă cu nevoile socioeconomice;

3) Idei, pentru dezvoltarea cunoaşterii, avându-se în vedere importanţa cercetării fundamentale şi faptul că ea asigură o bază solidă cercetării aplicative şi dezvoltării tehnologice, atât prin idei, cât şi prin capacitatea de formare a personalului cu calificare înaltă, necesar acestor activităţi;

4) Parteneriate în domeniile prioritare, pentru crearea condiţiilor pentru o mai bună colaborare între diferitele entităţi de cercetare-dezvoltare şi inovare, operatori economici şi/sau unităţi ale administraţiei publice, cu scopul de a oferi soluţii la probleme identificate în cadrul următoarelor direcţii de cercetare: tehnologia informaţiei şi comunicaţii; energie; mediu; sănătate; agricultură, siguranţă şi securitate alimentară; biotehnologii; materiale, procese şi produse inovative; spaţiu şi securitate; cercetare socioeconomică şi umanistă;

5) Inovare, pentru susţinerea proiectelor de cercetare precompetitivă şi/sau competitivă, iniţiate de operatori economici şi realizate în colaborare cu entităţi de cercetare-dezvoltare şi inovare, precum şi dezvoltarea infrastructurii de inovare;

6) Susţinerea performanţei instituţionale, pentru a permite, prin mecanisme bazate pe competiţie, entităţilor de cercetare performante, publice sau nonprofit, să-şi implementeze strategiile proprii de dezvoltare, în acord cu Strategia naţională de cercetare-dezvoltare şi inovare.

• **Planul Naţional pentru Cercetare, Dezvoltare şi Inovare III -** a fost aprobat prin **Hotărârea de Guvern nr. 583 din 22 iulie 2015** *pentru aprobarea Planului naţional de cercetare-dezvoltare şi inovare pentru perioada 2015-2020* **(PNCDI III)**

PNCDI III este unul dintre instrumentele principale de implementare a SNCDI 2020. Conform cu obiectivele sale, PNCDI III este compus din programe şi subprogram:

Programul 1 - Dezvoltarea sistemului naţional de cercetare-dezvoltare - pentru creşterea capacităţii sistemului naţional de cercetare-dezvoltare în resurse, performante şi calitate a activităţilor CDI, în special a acelor structuri care au relevanţă în sistemul naţional de cercetare

- Subprogramul 1.1. Resurse umane - pentru creşterea numărului şi a calităţii resurselor umane din activităţi de cercetare în domeniile prioritare, cu potențial de creștere economică

- Subprogramul 1.2 Performanţă instituţională - pentru obţinerea celei mai mari valori pentru banii investiți în cercetare, prin concentrarea resurselor spre organizaţiile publice de cercetare în domenii strategice de dezvoltare ale României;

- Subprogramul 1.3 Infrastructuri de cercetare-dezvoltare - pentru dezvoltarea integrată şi utilizarea eficientă a bazei materiale publice pentru cercetare. Investițiile în infrastructura de CD sunt orientate spre domeniile de cercetare prioritare, în special în organizaţiile publice de cercetare în domenii strategice de dezvoltare ale României, pe principiul celei mai bune utilizări a banilor publici (optimizarea investiţiilor în echipamente de CD şi obţinerea de venituri din exploatarea echipamentelor), complementar cu activităţile desfăşurate în cadrul POC şi POR.

- Subprogramul 1.4. Suport

Programul 2 - Creşterea competitivităţii economiei româneşti prin cercetare, dezvoltare şi inovare - pentru a sprijini creşterea productivităţii întreprinderilor şi progresul pe lanţurile de valoare, prin CDI, în cadrul unui sistem naţional de inovare şi prin parteneriate dintre întreprinderi şi organizaţii publice de cercetare performante.

- Subprogramul 2.1. Competitivitate prin cercetare, dezvoltare şi inovare - pentru creşterea productivităţii la nivelul întreprinderilor prin CDI şi prin personal cu înaltă calificare.

- Subprogramul 2.2. Transfer tehnologic în sprijinul competitivităţii - pentru crearea şi dezvoltarea de servicii CDI. Subprogramul este complementar cu cele existente în POC şi POR.

Programul 3 - Cooperare europeană şi internaţională - participarea la programe internaţionale de cercetare care facilitează mobilitatea cercetătorilor, circulaţia ideilor şi a cunoştinţelor, accesul la reţele transnaţionale de colaborare, la programe şi instituţii de cercetare care nu sunt disponibile în România

-Subprogramul 3.1. Bilateral/multilateral
-Subprogramul 3.2. Orizont 2020
- Subprogramul 3.3. Sprijinirea participării româneşti la iniţiative europene de programare comună (JPI)
- Subprogramul 3.4. Sprijinirea participării la inițiativele tehnologice comune (JTI/JU)
- Subprogramul 3.5. Alte inițiative şi programe europene şi internaţionale
- Subprogramul 3.6. Suport

Programul 4 – Cercetare fundamentală şi de frontieră – pentru a menţine şi dezvolta domeniile de nișă unde cercetarea fundamentală românească are avantaj comparativ şi masă critică de cercetători sau unde există posibilităţi de colaborare internaţională, care să adauge cercetării fundamentale românești dimensiunea „de frontieră", prin obţinerea unor rezultate ştiinţifice şi tehnologice de vârf, cu perspective de comercializare

Programul 5 – Cercetare în domenii de interes strategic – Program-suport condus de instituţii cu rol de coordonare ştiinţifică în domenii de interes strategic, pentru formarea şi dezvoltarea instituţiilor de cercetare şi a competenţelor naţionale în domeniile de interes strategic pentru România, menţionate ca atare în acte normative, atât prin cooperare internaţională, cât şi prin sprijin intern, cu efecte asupra vizibilităţii ştiinţifice, a potențialului tehnologic şi competitivităţii economiei naţionale, a valorificării şi comunicării rezultatelor cercetării în societate

- Subprogramul 5.1. Programul de cercetare, dezvoltare şi inovare pentru tehnologii în domeniul laserilor de ultra-înaltă putere - ELI-RO
- Subprogramul 5.2 Participare la organismele şi programele internaţionale de cercetare-dezvoltare în domeniul atomic şi subatomic
- Subprogramul 5.3. Programul de cercetare, dezvoltare şi inovare pentru tehnologie spaţială şi cercetare avansată - STAR.
- Subprogramul 5.3. Programul de cercetare, dezvoltare şi inovare pentru tehnologie spaţială şi cercetare avansată - STAR.
- Subprogramul 5.5 Programul de cercetare, dezvoltare şi inovare pentru reactori de generaţia a IV-a - ALFRED

Conform *HG nr. 1265/2004 pentru aprobarea Normelor metodologice privind contractarea, finanţarea, monitorizarea şi evaluarea programelor, proiectelor de cercetare-dezvoltare şi inovare şi a acţiunilor cuprinse în Planul naţional de cercetare-dezvoltare şi inovare* finanţarea Planurilor Naționale a fost realizată de către autoritatea centrală pentru cercetare pe bază de contracte de finanţate încheiate cu Unitatea Executivă pentru Finanţarea Învăţământului Superior, a Cercetării, Dezvoltării şi Inovării (UEFISCDI), Agenţia Spațială Română (ASR) şi Institutul de Fizică Atomică (IFA).

Sumele alocate universităților de stat în cadrul Planurilor Naționale de Cercetare Dezvoltare Inovare (II și III) sunt prezentate în ***Anexa nr .12*** și se prezintă astfel:

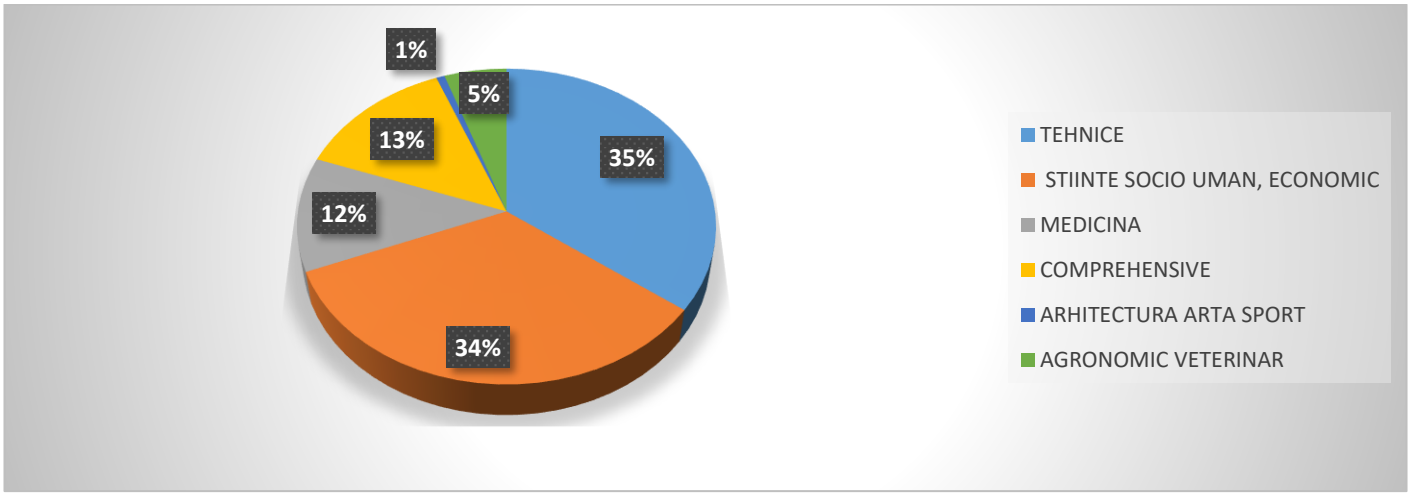

Graficul nr. 33: **Situația finanțărilor din planul național de cercetare dezvoltare inovare (II +III)**

Sursa: datele și informațiile furnizate de Ministerul Cercetării și Inovării

Se constată faptul că ponderea cea mai mare o dețin universitățile tehnice (35%) și cele din categoria „Științe socio-uman, economic" (34%) ceea ce demonstrează capacitatea universităților specializate de a se adapta condițiilor impuse de agențiile finanțatoare și de a-și dezvolta propriile strategii aliniate la obiectivele Strategiei naționale de cercetare dezvoltare.

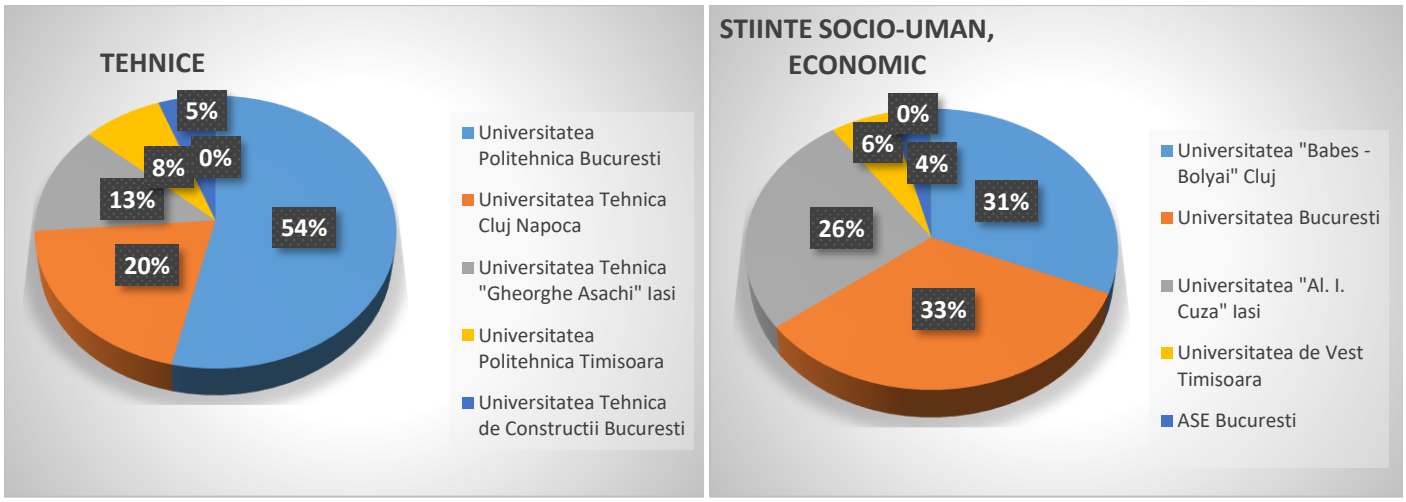

Graficul nr. 34: **Situația finanțărilor din planul național de cercetare dezvoltare inovare (II+III) pentru universitățile din categoriile: tehnice și științe socio-uman, economic**

Sursa: datele și informațiile furnizate de Ministerul Cercetării și Inovării

În cadrul universităților tehnice, se desprinde detașat Universitatea Politehnica București cu peste jumătate din fondurile accesate de universitățile din această categorie. La polul opus se află Universitatea Maritimă Constanța care nu a utilizat acest instrument de finanțare.

În cazul universităților din categoria „Științe socio-uman, economic" 90% din fondurile accesate au revenit, în procente apropiate, Universității București (33%), Universității Babeș Bolyai Cluj (31%) și Universității Al. Ioan Cuza Iași (26%) încadrate în categoria universităților de cercetare avansată.

✓ Dintre diferitele fluxuri de finanțare a cercetării în România, un caracter instituțional explicit îl are și **Programul Nucleu** precum și diversele **planuri sectoriale**, cu finanțare de la ministerele de ramură.

• **Programul Nucleu** a avut ca obiectiv susținerea obiectivelor strategice pe termen lung, specifice sectoarelor în care instituţiile finanţate îşi desfăşoară activitatea. La momentul lansării programului toate unităţile şi instituţiile de cercetare-dezvoltare care fac parte din sistemul de cercetare-dezvoltare de interes naţional (inclusiv institute de învățământ superior acreditate sau structuri ale acestora) puteau contracta cu autoritatea de stat pentru cercetare-dezvoltare activităţi desfăşurate pe programe-nucleu de cercetare-dezvoltare ale unităţilor şi instituţiilor respective. În timp, programul a fost transformat într-un instrument „*propriu*" institutelor naționale de cercetare-dezvoltare.

• **Planul sectorial de cercetare-dezvoltare** este un instrument prin care organele administraţiei publice centrale şi locale, precum şi academiile de ramură realizează politica de cercetare în domeniul pe care îl coordonează. Finanţarea acestor programe este asigurată de la bugetul de stat prin surse destinate cercetării ştiinţifice, fondurile planurilor sectoriale fiind accesibile numai unităţilor sau instituţiilor ce fac parte din sectorul respectiv. Este important de subliniat că atribuirea proiectelor din planurile sectoriale se face prin licitaţie şi pe baza „expresiei de interes" ce poate fi depusă de un singur participant sau de un grup (consorţiu de participanți asociați, persoane fizice sau juridice, care se constituie ca parteneri în cadrul proiectului), iar în cazul persoanelor juridice, participarea trebuie să se încadreze în categoriile de unităţi sau instituţii acreditate în acest scop.

Din informațiile furnizate de Ministerul Cercetării și Inovării, în perioada 2015-2017, din bugetul de stat prin bugetul acestui minister numai două universități au accesat fonduri în cadrul Planurilor sectoriale

dezvoltate de acesta, respectiv Universitatea Politehnica București (1.010.792 lei) și Universitatea de Medicină și Farmacie Carol Davila (40.000 lei).

Un alt Plan Sectorial în cadrul căruia au fost accesate fonduri de către universități, în perioada 2015-2017, este Planul Sectorial pentru Cercetare Dezvoltare din domeniul agricol și de dezvoltare rurală al Ministerului Agriculturii și Dezvoltării Rurale pe anii 2015-2018 „Agricultură și Dezvoltare Rurală – ADER 2020". Universitățile care au accesat fonduri din acest program au fost:

***Tabelul nr. 23:* Situația sumelor alocate din planul sectorial ADER 2020**

Lei

Nr. crt	Universitatea	2015	2016	2017
1	USAMV București	77,107	75,635	131,903
2	USAMV Iași	2,000	42,689	35,774
3	USAMV Timișoara	14,280	74,514	62,966
4	Universitatea din Craiova	46,230	336,143	62,966
	Total	**139,617**	**528,981**	**293,609**

✓ Conform prevederilor art. 49 al **Ordonanței Guvernului nr. 57/2002** *privind cercetarea ştiinţifică şi dezvoltarea tehnologică* se finanţează de la bugetul de stat, prin fonduri alocate în acest scop, **cheltuielile pentru funcţionarea, întreţinerea, dezafectarea şi paza instalaţiilor şi obiectivelor speciale de interes naţional**, în limita fondurilor bugetare alocate anual. Obiectivele de interes național incluse în **Lista instalaţiilor şi obiectivelor speciale de interes naţional**, finanţate din fondurile Ministerului Educaţiei şi Cercetării Ştiinţifice (aprobate conform **Hotărârii Guvernului nr. 786 din 10 septembrie 2014)** aflate în proprietatea instituțiilor de învățământ superior sunt:

- Centrul de vizualizare avansată – Universitatea de Științe Agricole și Medicină Veterinară „Ion Ionescu de la Brad" din Iași
- Laboratorul „Centrul Național de Micro și Nanomateriale" din cadrul Universității Politehnice București
- Sistemul GRID pentru cercetarea de fizică și domenii conexe din cadrul Universității Alexandru Ioan Cuza Iași
- Centrul GRID RO-03-UPB din cadrul Centrului Național de Tehnologia Informației al Universității Politehnice București
- Centrul GRID al Universității Tehnice din Cluj Napoca.

Conform Programelor de finanțare a instalațiilor și obiectivelor de interes național aprobate de conducătorul autorității centrale pentru cercetare universitățile care puteau beneficia, în perioada 2015-2017 de finanțare de la bugetul de stat cu această destinație, și sumele aprobate a fi alocate, au fost cele din tabelul următor.

***Tabelul nr. 24:* Situația instalațiilor și obiectivelor de interes național deținute de universitățile de stat și aprobate pentru finanțare în perioada 2015-2017**

Lei

Instituția de învățământ superior	Anul		
	2015	2016	2017*
Universitatea Politehnică București - Laboratorul „Centrul Național de Micro și Nanomateriale"	825,621	412,810	n/a
Universitatea Politehnică București - Centrul GRID RO-03-UPB din cadrul Centrului Național de Tehnologia Informației	6,067	3,034	n/a
Universitatea de Științe Agricole și Medicină veterinară „Ion Ionescu de la Brad" din Iași- Centrul de vizualizare avansată	100,700		n/a
Universitatea Alexandru Ioan Cuza Iași - Sistemul GRID pentru cercetarea de fizică și domenii conexe	67,111	16,778	n/a
Universitatea Tehnică din Cluj Napoca - Centrul GRID	6,240	1,560	n/a

*Programul de finanţare a instalaţiilor de interes național 2017 nu a fost publicat

Sursa: Programele de finanţare a instalaţiilor de interes național 2014-2016[71]

Din informațiile furnizate de Ministerul Cercetării și Inovării, în perioada 2015-2017 pentru funcţionarea, întreținerea, dezafectarea şi paza instalaţiilor şi obiectivelor speciale de interes naţional o singură universitate a primit finanțare în sumă de 4,379,976 lei, respectiv Universitatea Politehnica București.

✓ Conform prevederilor articolului 58, lit.f) din **Ordonanţa Guvernului nr. 57/2002** *privind cercetarea ştiinţifică şi dezvoltarea tehnologică*,: *„din fondurile alocate autorităţii de stat pentru cercetare-dezvoltare de la bugetul de stat pentru activitatea de cercetare se pot finanța şi următoarele categorii de cheltuieli: ...f)* ***cheltuieli pentru subvenţionarea literaturii tehnico-ştiinţifice;”***

Anual, pentru susţinerea editării cărților si revistelor cu caracter ştiinţific se acordă sprijin financiar diferențiat în funcţie de clasificarea acestora, instituţiilor care au capacitatea şi competenţa necesară şi au prevăzut în obiectul de activitate editarea literaturii tehnico-ştiinţifice iar lucrările propuse se încadrează în categoria lucrărilor tehnico – ştiinţifice.

În perioada 2015-2017 au fost alocate sume cu această destinație următoarelor universități:

Tabelul nr. 25 : **Situația sumelor alocate universităților în perioada 2015-2017 pentru subvenționarea literaturii**

LEI

Nr. crt	Universitatea	2015	2016	2017
1	UMF Iuliu Hațieganu Cluj Napoca	26,617	26,617	
2	Universitatea Dunărea de Jos Galați	8,356	8,356	
3	Universitatea din Oradea	9,300	9,300	11,570
4	Universitatea Ovidius din Constanța			25,872
5	Universitatea din Pitești	11,499		
6	Universitatea Al. Ioan Cuza Iași	16,300	16,300	
7	Academia de Studii Economice București	34,991	34,991	141,822
8	Universitatea de Vest Timișoara			14,057
	Total	**107,063**	**95,564**	**193,321**

✓ **Manifestările ştiinţifice şi evenimentele asociate**, spre exemplu (mini)expoziții cu rezultate ale cercetării sau invenții; evenimente de brokeraj; evenimente de căutare de parteneri („matchmaking”); vizite în laboratoare şi departamente de cercetare; infoday-uri pentru participarea la call-urile lansate prin programele cadru ale UE (Orizont 2020), şcoli de vară sau programe de CDI cu finanţare europeană sau naţională; evenimente asociate pentru coordonarea participării la iniţiative europene sau internaţionale: infrastructuri paneuropene, Strategia UE a Dunării, JRC, alte evenimente precum ziua cercetătorului şi proiectantului samd sunt acţiuni în sprijinul activităţilor de cercetare-dezvoltare şi inovare și pot fi finanțate conform prevederilor articolului 58, lit.h) din **Ordonanţa Guvernului nr. 57/2002** *privind cercetarea ştiinţifică şi dezvoltarea tehnologică.*

Sumele alocate universităților, în perioada 2015-2017, cu această destinație sunt prezentate în ***Anexa nr. 13.***

În sinteză, sumele alocate universităților din bugetul național, în perioada 2015-2017, grupate pe categorii de universități sunt prezentate în tabelul următor:

[71] http://www.research.gov.ro/ro/articol/2417/instalatii-de-interes-national

Tabelul nr. 26 : **Evoluția alocațiilor bugetare privind finanțarea instituțională și cea complementară (alocată pe baze competiționale) acordată instituțiilor de învățământ superior în perioada 2015-2017**

- Lei-

TIPUL FINANȚĂRII	ANUL BUGETAR	TEHNICE	ȘTIINȚE	MEDICINA	COMPREHENSIVE	ARHITECTURA, ARTĂ, SPORT	AGRONOMIE	TOTAL
FINANTAREA DE BAZA - FB	2015	284.526.992	288.310.904	162.181.768	330.006.752	65.411.292	70.268.792	**1.200.706.500**
	2016	337.417.805	345.028.413	198.700.421	402.125.479	79.557.634	87.387.852	**1.450.217.604**
	2017	391.717.039	415.966.321	240.862.101	486.961.047	97.653.494	109.399.222	**1.754.531.000**
	TOTAL 2015-2017	1.013.661.836	1.049.305.638	601.744.290	1.219.093.278	242.622.420	267.055.866	**4.405.455.104**
FINANTAREA SUPLIMENTARA DE EXCELENTA - FSE	2015	103.915.606	102.948.577	59.427.388	79.800.569	24.039.610	23.986.150	**394.117.900**
	2016	142.522.586	136.346.691	79.777.409	108.561.119	31.515.895	31.356.350	**530.080.050**
	2017	171.452.244	163.903.351	93.489.375	135.903.127	36.513.916	40.049.987	**641.312.000**
	TOTAL 2015-2017	417.890.436	403.198.619	232.694.172	324.264.815	92.069.421	95392.487	**1.565.509.950**
FINANTAREA STUDIILOR DOCTORALE - FGD	2015	61.742.419	80.891.205	36.967.437	30.715.841	11.997.932	18.381.776	**240.696.610**
	2016	66.337.515	81.377.251	38.585.991	33.312.773	11.818.465	19.715.101	**251.147.096**
	2017	65.518.500	78.433.000	37.580.400	31.401.900	11.853.000	20.205.000	**244.991.800**
	TOTAL 2015-2017	193.598.434	240.701.456	113.133.828	95.430.514	35.669.397	58.301.877	**736.835.506**
FINANȚARE PNCDI III	2015	344.608	299.831	0	58.873	0	251.605	**954.917**
	2016	9.096.597	7.314.771	986.471	3.992.487	0	2.528.228	**23.918.556**
	2017	55.075.452	43.157.107	14.078.609	24.406.013	0	7.570.631	**144.287.814**
	TOTAL 2015-2017	64.516.658	50.771.710	15.065.081	28.457.374	0	10.350.464	**169.161.289**
FINANȚARE PNCDI II -	total 2015	43.710.038	46.668.377	17.249.456	15.910.457	1.123.459	5.924.494	**130.586.283**
	total 2016	52.386.559	61.735.890	20.939.551	18.121.733	1.692.552	7.557.577	**162.433.863**
	total 2017	12.414.131	7.172.300	4.247.793	3.677.715	643.626	2.123.064.	**30.278.632**
	TOTAL 2015-2017	108.510.728	115.576.568	42.436.801	37.709.905	3.459.638	15.605.136	**323.298.779**
MANIFESTĂRI	2015	18.199	30.159	4.500	62.774	0	10.000	**125.633**
	2016	33.694	48.144	14.177	70.523	22.000	29.500	**218.040**
	2017	64.506	59.295	0	81.331	0	32.699	**237.831**
	TOTAL 2015-2017	116.400	137.599	18.677	214.628	22.000	72.199	**581.504**
INSTALATII ȘI OBIECTIVE DE INTERES NAȚIONAL	2015	800.170	0	0	0	0	0	**800.170**
	2016	1.880.100	0	0	0	0	0	**1.880.100**
	2017	1.699.705	0	0	0	0	0	**1.699.705**

	TOTAL 2015-2017	4.379.975	0	0	0	0	0	**4.379.975**
PLAN SECTORIAL	**2015**	694.693	0	40.000	0	0	0	**734.693**
	2016	316.099	0	0	0	0	0	**316.099**
	2017		0	0	0	0	0	**0**
	TOTAL 2015-2017	1.010.792	0	40.000	0	0	0	**1.050.792**
								0
SUBVENTIONAREA LITERATURII	**2015**	0	51.291	26.617	29.155	0	0	**107.063**
	2016	0	51.291	26.617	17.656	0	0	**95.564**
	2017	0	155.878	0	37.441	0	0	**193.319**
	TOTAL 2015-2017	0	258.462	53.234	84.252	0	0	**395.948**
2015		**495.752.726**	**519.200.345**	**275.897.166**	**456.584.421**	**102.572.293**	**118.822.817**	**1.968.829.771**
2016		**609.990.956**	**631.902.452**	**339.030.638**	**566.201.770**	**124.606.546**	**148.574.608**	**2.420.306.973**
2017		**709.913.353**	**708.847.253**	**390.258.278**	**682.468.575**	**146.664.036**	**179.380.603**	**2.817.532.102**
TOTAL 2015-2017		**1.815.657.037**	**1.859.950.052**	**1.005.186.085**	**1.705.254.767**	**373.842.876**	**446.778.029**	**7.206.668.846**

3.3. Finanțarea din fondurile externe nerambursabile

Programele cadru europene constituie și au constituit oportunități de finanțare consistente a cercetării românești, gestionate la un nivel de guvernare superior celui național. Încă din 2006, activitățile de cercetare, dezvoltare și inovare din România au putut fi finanțate prin Programul Cadru 6 (FP6), care a fost urmat de Programul Cadru 7 (FP7), care a fost la rândul lui înlocuit de programul Orizont 2020.

Din 2007, mix-ul de instrumente de finanțare a cercetării, dezvoltării și inovării a fost completat de fondurile structurale.

Programul Operațional Competitivitate (POC) susține investiții menite să răspundă nevoilor și provocărilor legate de nivelul redus al competitivității economice, în special în ceea ce privește

- a) sprijinul insuficient pentru cercetare, dezvoltare și inovare (CDI) şi
- b) infrastructura subdezvoltată de TIC

și implicit servicii slab dezvoltate, poziționându-se astfel ca un factor generator de intervenții orizontale în economie și societate, de natură să antreneze creștere și sustenabilitate

În vederea atingerii obiectivelor propuse, în cadrul POC au fost stabilite 2 Axe Prioritare:

- **Axa Prioritară 1 - Cercetare, dezvoltare tehnologică și inovare în sprijinul competitivității economice și dezvoltării afacerilor. Priorități de Investiții**

1.1. Promovarea investițiilor în C&I, dezvoltarea de legături și sinergii între întreprinderi, centrele de cercetare şi dezvoltare şi învățământul superior, în special promovarea investițiilor în dezvoltarea de produse şi de servicii, transferul de tehnologii, inovarea socială, ecoinovarea şi aplicațiile de servicii publice, stimularea cererii, crearea de rețele şi de grupuri şi inovarea deschisă prin specializarea inteligentă, precum şi sprijinirea activităților de cercetare tehnologică şi aplicată, liniilor pilot, acțiunilor de validare precoce a produselor, capacităților de producție avansate şi de primă producție, în special în domeniul tehnologiilor generice esențiale şi difuzării tehnologiilor de uz general

- Acțiunea 1.1.1: Mari infrastructuri de CD
- Acțiunea 1.1.2: Dezvoltarea unor reţele de centre CD, coordonate la nivel naţional şi racordate la reţele europene şi internaţionale de profil și asigurarea accesului cercetătorilor la publicații științifice și baze dedate europene și internationale
- Acțiune 1.1.3: Crearea de sinergii cu acţiunile de CDI ale programului-cadru ORIZONT 2020 al Uniunii Europene şi alte programe CDI internaționale
- Acțiune 1.1.4: Atragerea de personal cu competențe avansate din străinătate pentru consolidarea capacității CD

1.2. Îmbunătățirea infrastructurilor de cercetare şi inovare (C&I) şi a capacităților pentru a dezvolta excelența în materie de C&I şi promovarea centrelor de competență, în special a celor de interes european, prin conectarea acestora cu structuri existente sau emergente de clusterizare care urmăresc inovarea şi dezvoltarea economică, într-un mod care răspunde nevoilor de dezvoltare în care sunt interesate comunitățile în care acestea se dezvoltă

- Acțiunea 1.2.1: Stimularea cererii întreprinderilor pentru inovare prin proiecte de CDI derulate de întreprinderi individual sau în parteneriat cu institutele de CD și universități, în scopul inovării de procese și de produse în sectoarele economice care prezintă potențial de creștere
- Acțiune 1.2.2: Instrumente de creditare și măsuri de capital de risc în favoarea IMM-urilor inovative și a organizațiilor de cercetare care răspund cererilor de piață
- Acțiune 1.2.3: Parteneriate pentru transfer de cunoştinţe (Knowledge Transfer Partnerships)

- Axa Prioritară 2 - Tehnologia Informației și Comunicației (TIC) pentru o economie digitală competitivă

Sumele accesate de universități în perioada 2015-2017 din fonduri externe nerambursabile rezultate din centralizarea răspunsurilor la chestionarul nr. 1 sunt prezentate în ***Anexa nr. 14.***

Situația sumelor alocate universităților în perioada 2015-2017 din fonduri externe nerambursabile se prezintă astfel:

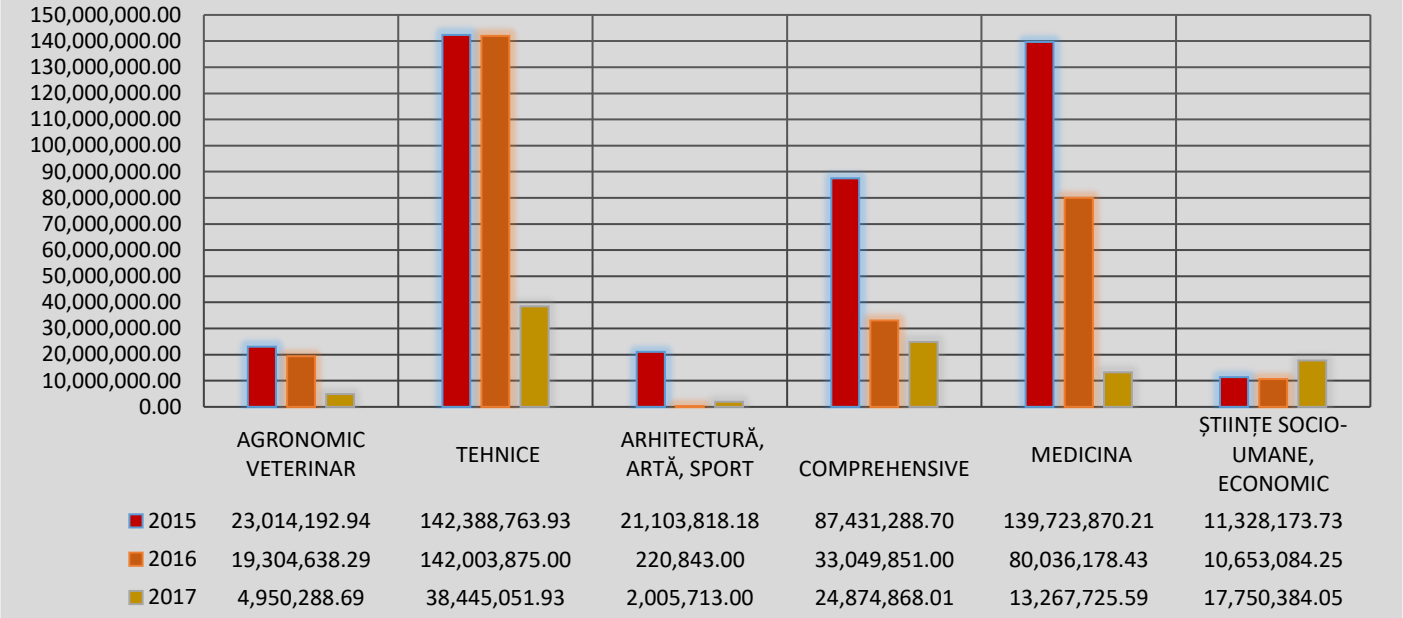

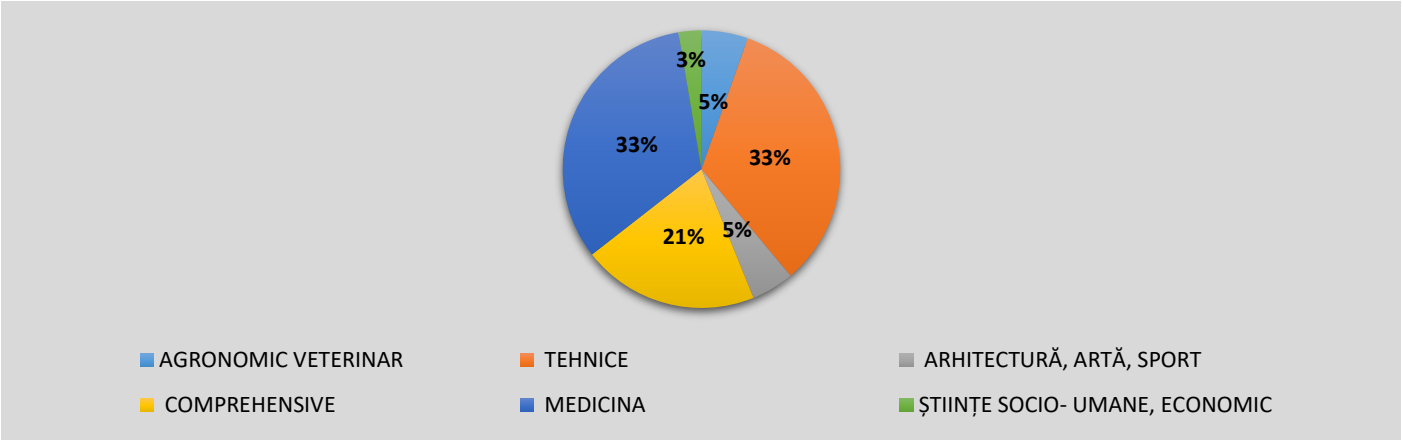

Graficul nr.35: **Situația sumelor alocate universităților în perioada 2015-2017 din fonduri externe nerambursabile**

Sursa: datele furnizate de universități ca răspuns la chestionarul nr. 1

Se constată faptul că universitățile din categoria TEHNICE își păstrează supremația și în cazul acestei surse de finanțare. Această poziție se datorează Universității Politehnice din București care deține un procent de 75 % din fondurile externe nerambursabile atrase de universitățile din această categorie.

Analizând sumele atrase de universități în perioada 2015-2017 pentru finanțarea activității de CDI se poate constata faptul că, exceptând universitățile din categoria ***Științe socio-uman, economic,*** sumele atrase din bugetul național (prin bugetul autorității centrale în domeniul cercetării) sunt inferioare celor din fonduri externe nerambursabile. Aceasta denotă, pe de o parte, nivelul scăzut al fondurilor naționale alocate activității de CDI și la care universitățile au acces iar pe de altă parte faptul că universitățile se pot adapta mult mai ușor condițiilor impuse de finanțatorii străini decât condițiilor impuse de autoritățile finanțatoare din România. Situația comparativă se prezintă astfel:

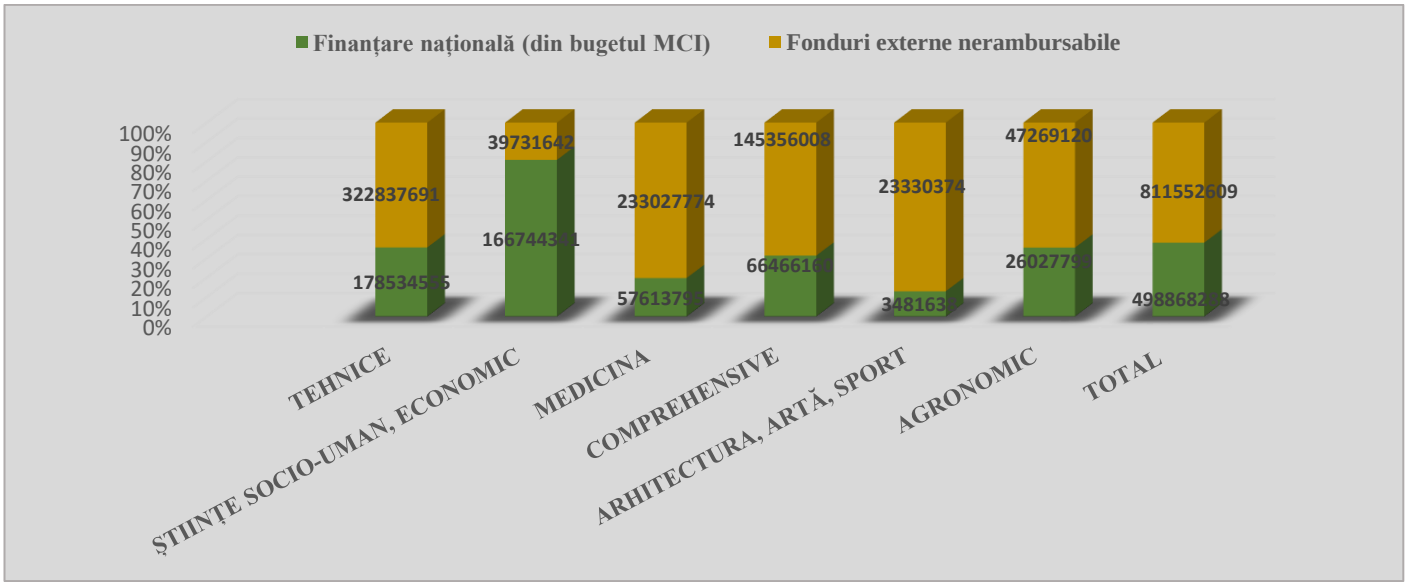

Graficul nr. 36: **Situația comparativă a sumelor atrase de universități din finanțarea națională și a celor din fonduri externe nerambursabile (2015-2017)**

3.4. Fonduri atrase din mediul privat

Sumele accesate de universități în perioada 2015-2017 din contracte încheiate cu mediul de afaceri rezultate din centralizarea răspunsurilor la chestionarul nr. 1 sunt prezentate în ***Anexa nr. 15.***

Situația sumelor alocate universităților în perioada 2015-2017 din contracte încheiate cu mediul de afaceri se prezintă astfel:

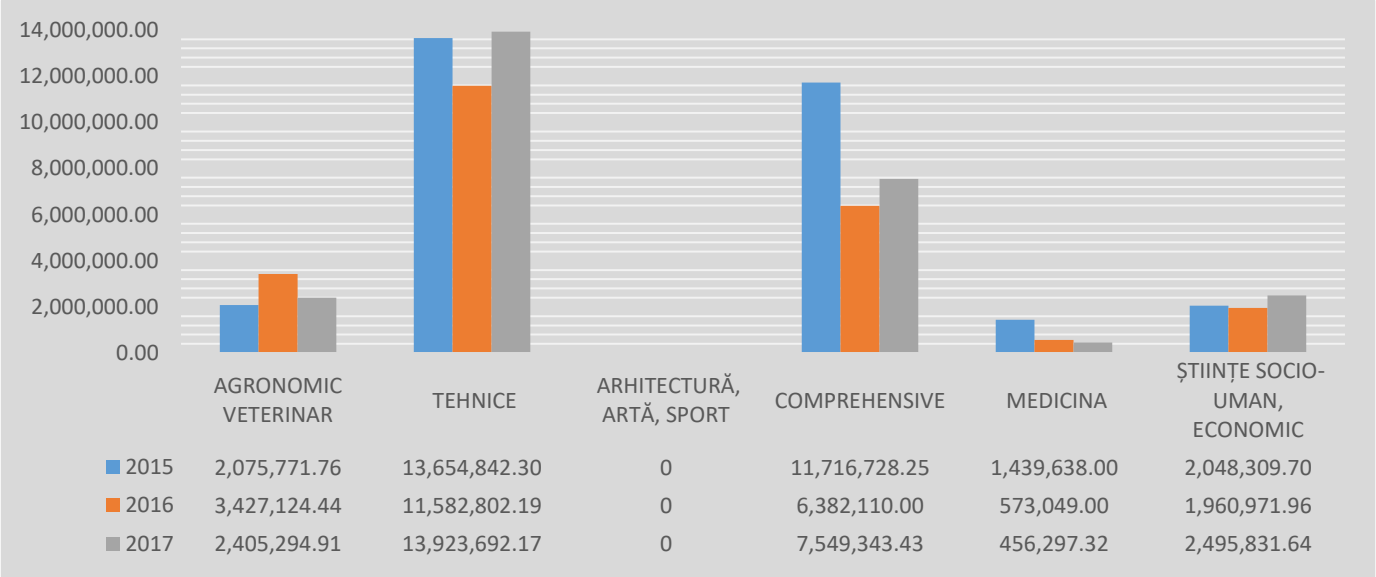

	AGRONOMIC VETERINAR	TEHNICE	ARHITECTURĂ, ARTĂ, SPORT	COMPREHENSIVE	MEDICINA	ȘTIINȚE SOCIO-UMAN, ECONOMIC
2015	2,075,771.76	13,654,842.30	0	11,716,728.25	1,439,638.00	2,048,309.70
2016	3,427,124.44	11,582,802.19	0	6,382,110.00	573,049.00	1,960,971.96
2017	2,405,294.91	13,923,692.17	0	7,549,343.43	456,297.32	2,495,831.64

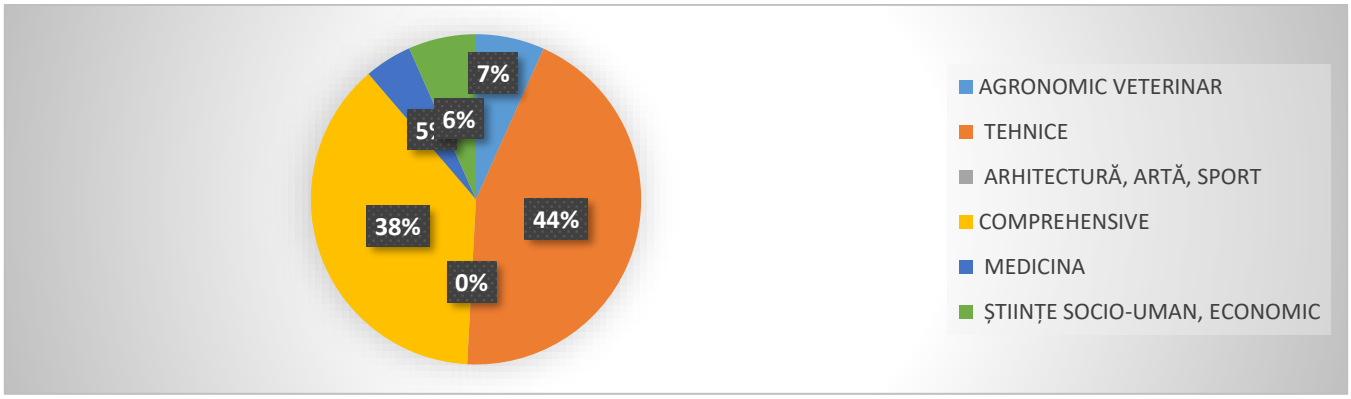

Graficul nr. 37: **Situația sumelor atrase de universități din contracte încheiate cu mediul de afaceri în perioada 2015-2017**

Analizând sumele atrase din mediul privat se constată faptul că acestea nu constituie o sursă consistentă de finanțare a activității de CDI desfășurată de universități ceea ce denotă slaba legătură dintre acestea și economia privată. Totuși se detașează, în cazul acestei surse, două universități, respectiv : Universitatea Tehnică de Construcții din București (17.488.242 lei) și Universitatea din Craiova (9.118.224 lei).

3.5. Percepția conducerilor universităților referitor la finanțarea activităților de CDI

În răspunsurile formulate de către reprezentanții universităților privind cadrul legal care reglementează activitatea de CDI sub toate aspectele sale, inclusiv finanțarea, au menționat următoarele:

Universitatea Politehnică București: *„Actualul cadru de cercetare din România trebuie să asigure o finanțare predictibilă care să ofere cercetătorilor posibilitatea planificării activităților de cercetare. Bugetul activității de cercetare trebuie să fie multianual pe o perioadă de programare de 4-6 ani, iar fondurile planificate și angajate în anul curent să fie obligatoriu consumate la n+2 sau n+3 ani de la acea dată.*

Va trebui să se aplice finanțarea de bază pentru sistemul de CDI din România, care să asigure un buget necesar universităților/instituțiilor de cercetare pentru funcționarea curentă, în special pentru asigurarea cheltuielilor de mentenanță și operare a infrastructurilor de cercetare construite în ultimii ani, iar finanțarea de performanță să se acorde pe baza unei evaluări a performanței de cercetare la un interval de 4 ani. Aceasta presupune existența unei Metodologii de evaluare elaborată după normele și practicile valabile la nivel european. Evaluarea trebuie aplicată cu echipe de evaluatori mixte (români și străini sau numai străini). În funcție de rezultatele acestei evaluări se vor aloca fondurile pentru finanțarea performanței pe o perioadă de 4 ani. Evaluarea se va realiza la nivelul fiecărei instituții de cercetare pe domeniile de cercetare pe care acea instituție aplică, definindu-se la nivelul Metodologiei de evaluare domeniile de știință (ramuri ale științei) la nivel național.

Sistemul competițional de finanțare se va implementa prin programe de durată medie și lungă de 6-8 ani, pe obiective de dezvoltare stabilite top – down, de către instituțiile de cercetare împreună cu autoritatea publică de CDI și prin celelalte programe lansate pentru realizarea unor obiective specifice de CDI, de 1, 2, 3 ani pentru resursa umană, investiții in CDI, inovare, sprijinirea participării la programe internaționale etc .in conformitate cu Strategia Națională de CDI. ”

Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca: *„Datorită modului de finanțare, respectiv a lipsei fondului nucleu pentru cercetare, angajările sunt în general pe perioadă determinată. Acest lucru face neatractivă poziția de cercetător în universități și afectează puterea colectivelor de cercetare.”*

Universitatea Tehnică „Gheorghe Asachi” din Iași: *„Existenţa a două autorităţi contractante/finanţatoare produce neclarităţi/suprapuneri/ lipsa aplicării unui sistem unitar în gestionarea/monitorizarea proiectelor şi a coerenţei deciziilor.”*

Universitatea din București: *„Referitor la reglementările activității de CDI, considerăm că necesită modificări pentru că nu asigură predictibilitate privind calendarul și intensitatea finanțărilor, permite schimbarea rapidă și nejustificată a componenței comisiilor de specialitate ale MEN și MCI (CNATDCU, CNCS ...) iar prin renunțarea la evaluatori străini în cadrul competițiilor de finanțare diminuează calitatea procesului de evaluare."*

Academia de Studii Economice din București: *„Actualul cadru legal de reglementare a activității de CDI este perfectibil, dar nicio modificare nu va fi cu adevărat eficientă fără alocarea în fiecare an, în bugetul de stat, a cel puțin 1% din PIB pentru activitatea de cercetare-dezvoltare.*"

Universitatea „Babeș Bolyai din Cluj-Napoca: *„Considerăm că actualul cadru legal este neclar și perfectibil sub aspecte precum:*

- *Programele Nucleu ale MCI trebuie extinse și către unități de cercetare din universități atâta vreme cât ele îndeplinesc un set de reguli strict definite și deja aplicabile institutelor de cercetare.*
- *Criteriile de evaluare a activității în vederea repartizării finanțării, stabilirii de priorități administrative etc. sunt excesiv birocratizate și nu țin cont suficient de calitatea/valoarea științifică, respectiv de impactul social al acelor contribuții. Astfel, se contabilizează adesea „numărul de..." (articole, rapoarte, cărți, brevete, conferințe etc.) în maniere care permit atât manipularea/fraudarea, cât și decredibilizarea conceptelor respective.*
- *Sistemul CDI este subfinanțat cronic."*

Universitatea de Vest din Timișoara: *„..... institutele naționale de cercetare au în acest moment un statut privilegiat care le oferă acces la programe de cercetare-dezvoltare care nu sunt accesibile instituțiilor de învățământ superior sau instituțiilor de cercetare private. "*

Universitatea de Medicină și Farmacie „Iuliu Hațieganu" din Cluj Napoca: *„Se poate remarca un număr redus de call-uri, în special pentru activitatea de cercetare fundamentală, care este absolut necesară în domeniul biomedical/biotehnologic, cercetarea fundamentală fiind baza dezvoltării unor noi aplicați inovatoare în domeniul biomedical."*

Universitatea de Științe Agronomice și Medicină Veterinară din București: *„Un sistem performant de cercetare trebuie să beneficieze de susținere publică și finanțare pentru a putea atrage personal înalt calificat si pentru a asigura continuitatea temelor de cercetare. Subfinanțarea activității de cercetare determina probleme privind implementarea unor strategii coerente și consecvente. O creștere a ponderii finanțării instituționale, în paralel cu dezvoltarea unei culturi a evaluării ar oferi o anumită predictibilitate pentru cariera în cercetare a tinerilor cu competențe și aptitudini pentru cercetare și ar permite performanta sistemelor de cercetare agricolă."*

Universitatea de Științe Agronomice și Medicină Veterinară din Cluj Napoca: *„Universitățile au institute cu performante remarcabile dar nu pot beneficia de fonduri din programele nucleu, acordate exclusiv institutelor nationale, unele din ele cu performante inferioare celor din universități.„*

Universitatea Națională de Arte din București : *„Este necesara simplificarea proceselor birocratice aferente derulării proiectelor de cercetare-dezvoltare; Inechități în finanțarea CDI a institutiilor, datorate sistemelor diferite de alocare; Fragmentarea sistemului CDI; Evaluarea activității și proiectelor de cercetare-dezvoltare ar trebui făcută întotdeauna de către evaluatori cu experiența in domeniul de referință;„*

Universitatea Națională de Educație Fizică și Sport din București: *„Considerăm că în cazul universităților ar fi necesare unele completări privind finanțarea cercetării științifice și că ar fi necesară creșterea valorii financiare (PIB) acordată cercetării științifice la nivel național.„*

Universitatea de Artă și Design din Cluj-Napoca: *„Observând multiplele îmbunătățiri ale cadrului național de CDI și fiind conștienți de obligativitatea îmbunătățirii propriei activități de CDI, nu putem să nu menționăm faptul că programele de finanțare ale cercetării aferente Planului Național de CDI nu includ explicit cercetarea artistică, fiind extrem de limitative în ceea ce privește domeniul nostru de activitate."*

Universitatea Transilvania din Brașov: *„Apreciem că actualul cadru legal de reglementare a activității CDI necesită îmbunătățiri sub următoarele aspecte:*

- *asigurarea finanțării pentru activitatea CDI prin creșterea numărului de competiții de proiecte de cercetare-dezvoltare și a bugetelor alocate;*
- *susținerea Institutelor de Cercetare Dezvoltare a căror infrastructură a fost dezvoltată în cadrul programelor operaționale (e.g., POS CCE), prin programe dedicate pentru asigurarea și dezvoltarea resursei umane;*

simplificarea și corelarea cadrului legislativ privind acordarea de facilități fiscale (i.e., scutirea de impozit *pe venituri din salarii pentru activitatea din cadrul proiectelor CDI)."*

Universitatea Ovidius din Constanța: *„Finanțarea activității CDI este insuficientă. Fondurile puse la dispoziție pentru activitatea de CDI în ultimii ani, de circa 0,2% din PIB, nu asigură funcționarea corespunzătoare a colectivelor de cercetare din universități și cu atât mai puțin dezvoltarea acestei activități. Cum și finanțarea pentru activitățile didactice este insuficientă, universitățile nu pot subvenționa cercetarea din fonduri dedicate educației.*

Mai mult, finanțarea activității CDI face în prezent o discriminare profundă între institutele de cercetare ce țin de Academia Română, institutele naționale de cercetare-dezvoltare și institutele/centrele de cercetare universitare. Dacă institutele Academiei beneficiază de un statut financiar preferențial, la limita opusă se află institutele din cadrul universităților, care nu beneficiază de fonduri de dezvoltare instituțională și fonduri nucleu, ceea ce face ca susținerea financiară a activităților respective, a cheltuielilor materiale corespunzătoare, precum și a celor indirecte să fie făcute din venituri obținute din activitatea de educație. Mai mult, lipsa acestor fonduri face ca cercetătorii să aleagă, din motive de stabilitate financiară, angajarea în cadrul institutelor Academiei, eventual în cadrul INCD-urilor, însă abia în ultimă instanță în cadrul universităților. De aceea, propunem acordarea tuturor universităților a unei finanțări de dezvoltare instituțională pentru CDI, precum și accesul la competiția pentru fonduri de tip nucleu. Tot legat de finanțare, solicităm o mai bună continuitate și predictibilitate a competițiilor de proiecte de CDI. Lipsa de continuitate și predictibilitate, schimbările multiple operate de ministerul de resort a făcut ca resursa umană din domeniul CDI să nu poată fi menținută. "

Universitatea Valahia din Târgoviște: *„Cadrul legal de reglementare a activității de CDI poate fi completat/ îmbunătățit. Din punctul de vedere al Universității Valahia din Târgoviște, accesarea fondurilor din programul NUCLEU, ar trebui sa includă și institute de cercetare fără personalitate juridică din cadrul universităților (cazul Institutului de Cercetare Științifică și Tehnologică Multidisciplinară - ICSTM al UVT)."*

3.6. Percepția cadrelor didactice referitoare la finanțarea activităților de CDI

În scopul realizării unui sondaj de opinie privind activitatea de cercetare desfășurată în universități, a fost transmis un chestionar aplicat cadrelor didactice din mediul universitar la care au răspuns 6.274 subiecți.

Referitor la finanțarea activității de CDI, analiza chestionarului a reliefat faptul că 74% dintre respondenți consideră că finanțarea corespunzătoare a activității de CDI este foarte importantă pentru promovarea excelenței și performanței în cercetarea științifică universitară.

Analiza, în detaliu, pe domenii de studii relevă faptul că această concluzie este împărtășită de 51-90% respondenți la limita inferioară a intervalului situându-se respondenții din domeniile: teologie, științe juridice,

artele spectacolului, medicină dentară iar la limita superioară respondenții din domeniile: inginerie chimică, chimie, biologie și biochimie, inginerie civilă și management, științe militare.

Această situație rezultă și din analiza răspunsurilor pe categorii de cadrelor didactice (asistenți, conferențiari, lectori, profesori universitari) unde se constată că majoritatea acestora acordă o importanță deosebită componentei de finanțare a activității de CDI.

Din analiza în structură, pe domenii de studii, se constată faptul că în cazul domeniilor aflate la limita superioară a intervalului, respectiv: inginerie chimică, chimie, biologie și biochimie, inginerie civilă și management, științe militare se înregistrează niveluri relativ apropiate a respondenților în toate cele patru categorii: asistenți, lectori, conferențiari și profesori universitari ceea ce arată faptul că subfinanțarea activităților de CDI este o realitate conștientizată de majoritatea respondenților și nu poate fi pusă la îndoială.

Situația detaliată a statisticilor răspunsurilor furnizate de către respondenții la chestionar se regăsesc în ***anexa nr. 18***

3.7. CONCLUZII

- Politicile publice în cheltuirea banilor pentru cercetare nu sunt convergente cu prevederile Strategiei Naționale pentru Cercetare și Dezvoltare 2014-2020, care a stabilit alocări de 2% din PIB pentru cheltuielile de Cercetare și Dezvoltare (1% fonduri publice, plus 1% private) până în 2020. Totodată, având în vedere ritmul actual, ținta asumată de România pentru cheltuielile de CDI în cadrul Strategiei Europa 2020, de 2% din PIB, pare imposibil de atins.
- Există două surse principale de finanţare publică a activității de CDI desfășurate de instituțiile de învățământ superior din România, respectiv: fondurile naţionale şi fondurile Uniunii Europene. Conform prevederilor Legii educației naţionale, finanţarea cercetării ştiinţifice universitare se face conform prevederilor Ordonanţei Guvernului nr. 57/2002 *privind cercetarea ştiinţifică şi dezvoltarea tehnologică,* aprobată cu modificări şi completări prin Legea nr. 324/2003, cu modificările şi completările ulterioare, şi legislaţiei specifice domeniului cercetării-dezvoltării.

Deși universitățile sunt considerate o categorie importantă de actori ai sistemului național de cercetare acestea nu beneficiază de o finanțarea instituțională din bugetul alocat cercetării românești (buget gestionat de Ministerul Cercetării și Inovării), finanțare care să aibă ca destinație directă activitatea de cercetare.

- Finanțarea instituțională a universităților se realizează în baza contractelor încheiate între Minister și universități. Astfel, prevederea conform căreia „*Finanţarea de bază este multianuală, asigurându-se pe toată durata unui ciclu de studii*” nu este încă aplicată, bugetele aprobate ministerului și care conțin sumele destinate finanțării instituțiilor de învățământ superior fiind aprobate în forma care nu permite aplicarea acestui mod de finanțare
- Față de metodologiile anterioare, în anul bugetar 2015, s-a pilotat o metodologie de finanţare care aducea un element nou, respectiv trecerea de la alocarea finanțării suplimentare pe baza rezultatelor ierarhizării programelor de studii la alocarea acesteia pe baza unui sistem de indicatori de calitate și a ponderilor asociate acestora (care a fost aplicat pentru 25% din FS în anul 2016, 50% din FS în anul 2017. Începând cu anul 2018 alocarea finanțării suplimentare s-a realizat în proporție de 100% pe criterii de calitate.
- Analizând sumele atrase de universități în perioada 2015-2017 pentru finanțarea activității de CDI se poate constata faptul că, exceptând universitățile din categoria *Științe socio-uman, economic,* sumele atrase din bugetul național (prin bugetul autorității centrale în domeniul cercetării) sunt inferioare celor din fonduri externe nerambursabile. Aceasta denotă, pe de o parte, nivelul scăzut al fondurilor naționale alocate activității de CDI și la care universitățile au acces iar pe de altă parte faptul că universitățile se pot adapta mult mai ușor condițiilor impuse de finanțatorii străini decât condițiilor impuse de autoritățile finanțatoare din România.
- Analizând sumele atrase din mediul privat se constată faptul că acestea nu constituie o sursă consistentă de finanțare a activității de CDI desfășurată de universități ceea ce denotă slaba legătură dintre acestea și economia privată.

3.8. RECOMANDĂRI

1. Efectuarea demersurilor legale ce se impun pentru implementarea finanțării pe bază de granturi multianuale fundamentate pe costuri medii per student echivalent specifice domeniilor de studii, per ciclu (licență, master) și limbă de predare;

2. Creșterea graduală a cuantumului finanțării per student până la nivelul care să asigure o acoperire totală a costurilor generate de actul didactic;

3. Stabilirea împreună cu celelalte autorități centrale, a domeniilor prioritare care asigură dezvoltarea sustenabilă și competitivă a societății, adoptarea și aplicarea unor politici naționale de alocare prioritară a granturilor de studii pe respectivele domenii;

4. Stabilirea numărului de granturi finanțate de la bugetul de stat funcție de tendințele demografice de la nivel național și de cererea de forță de muncă superior calificată pe ramuri ale economiei;

5. Întrucât finanțarea suplimentară are menirea de a încuraja excelența în universități se recomandă ca metodologia de alocare să se axeze, în proporție majoritară, pe indicatori de rezultat care să vizeze întreaga activitate desfășurată în universități (didactică și de cercetare).

6. Efectuarea periodică a analizelor de oportunitate ale proiectelor de cercetare precum și a unor analize de eficiență, eficacitate și economicitate a activității centrelor/departamentelor/unităților care să stea la baza repartizării finanțării suplimentare de excelență.

CAPITOLUL IV
RESURSA UMANĂ IMPLICATĂ ÎN ACTIVITATEA DE CERCETARE

4.1. Evoluția personalului didactic din universități în perioada 2015-2017

Resursa umană din universități reprezintă instrumentul prin care sunt implementate politicile și strategiile universității și influențează în mod semnificativ, alături de resursele financiare, eficiența, eficacitatea și economicitatea utilizării bazei materiale destinate activității didactice și cercetării științifice universitare.

Legea educației naționale a stabilit faptul că personalul didactic și de cercetare este format din personalul care deține, în mod legal, unul dintre titlurile universitare sau de cercetare prevăzute de lege, care aparține unei instituții de învățământ superior și care desfășoară activități didactice și/sau de cercetare.

În vederea exercitării atribuțiilor în învățământul superior, prin intermediul proiectului *Politici publice fundamentate în Învățământul Superior: o premisa necesară pentru dezvoltarea României* a fost dezvoltată platforma online de colectare a datelor statistice în învățământul superior - **ANS.** Scopul creării acestei platforme a fost acela de creștere a capacității instituționale de reformă a administrației publice cu responsabilități în învățământul superior, pentru modernizarea și eficientizarea sistemului de învățământ superior. Prin intermediul acestei platforme universitățile efectuează raportări către CNFIS, pentru data de 01 ianuarie a fiecărui an, în care sunt cuprinse informații privind personalul didactic și de cercetare angajat, studenții înscriși în anul universitar curent, date financiare ale anului financiar încheiat, studenți participanți la mobilități internaționale, studenți care au făcut practica sau au absolvit anul universitar anterior, număr de locuri în cămine și subvenții pentru cămine în anul universitar curent.

Referitor la personalul didactic, din datele statistice disponibile în platforma ANS la data de 06.09.2018, raportate de universități pentru luna ianuarie a fiecărui an (pentru decembrie a anului anterior) din intervalul 2015 – 2018, rezultă următoarea evoluție:

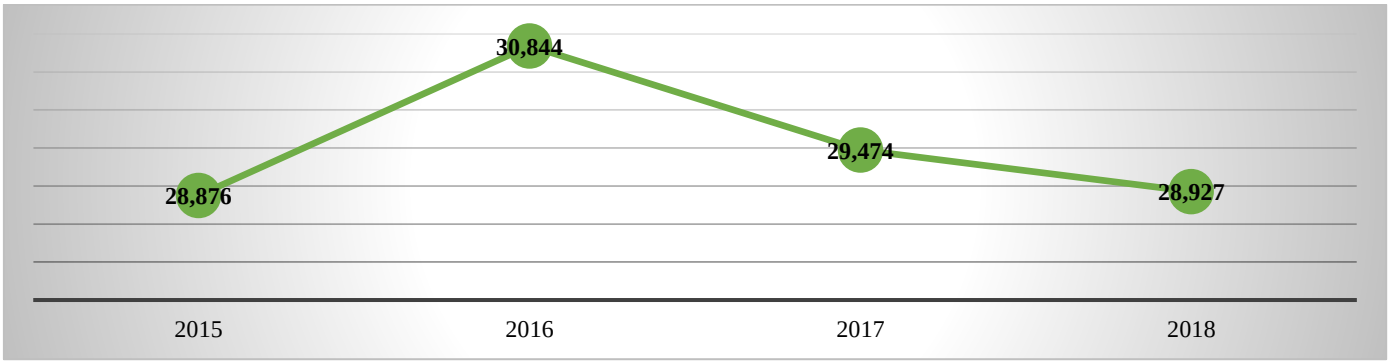

***Graficul nr.* 38– Evoluția personalului didactic din universitățile aflate în coordonarea MEN în perioada 2015 - 2018**

Sursa: Date statistice disponibile in platforma ANS la data de 06.09.2018, raportate de universități - data de referință. 1 ianuarie a fiecărui an

Detaliind evoluția personalului pe cele 6 categorii de universități, situația se prezintă astfel:

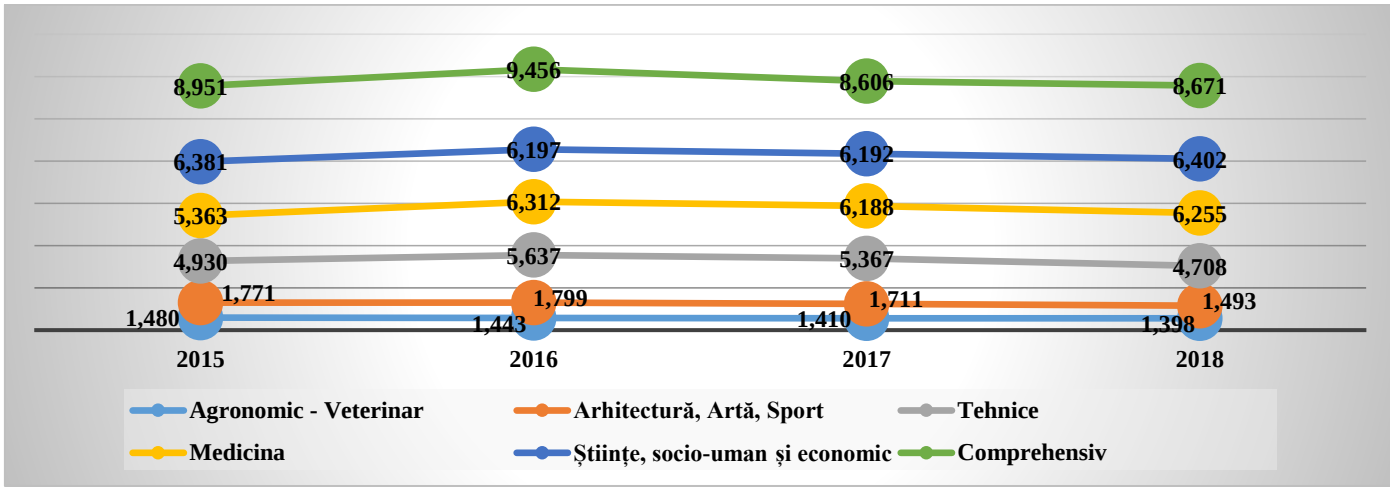

***Graficul nr. 39*– Evoluția personalului didactic pe categorii de universități în perioada 2015 - 2018**

Sursa: Date statistice disponibile in platforma ANS la data de 06.09.2018, raportate de universități - data de referință. 1 ianuarie a fiecărui an

Din aceste date, rezultă faptul că evoluția personalului din cadrul celor șase categorii este aproximativ liniară cu mici creșteri înregistrate în cazul primelor cinci categorii reprezentate, respectiv: comprehenisv, științe socio-uman, economic, medicină, tehnic și arhitectură, artă sport. În cazul categoriei agronomic veterinar tendința înregistrată în întreaga perioadă fiind una de scădere ușoară astfel că la sfârșitul perioadei se înregistrează un număr de personal echivalent cu 95% din cel înregistrat în anul 2015.

O comparație a mărimii acestui indicator între categorii de universități ar fi viciată de mărimea universităților (în categoria agronomic veterinar a fost cumulat personalului didactic din 4 universități, iar în categoria comprehensiv personalul didactic din 17 universități) și de faptul că structurile universităților nu sunt similare, fiecare cuprinzând un număr diferit de domenii de studii.

Activitatea didactică și de cercetare științifică universitară poate fi realizată de către personal didactic titular și personal didactic asociat în raport cu relațiile de muncă stabilite cu instituția de învățământ superior.

Personalul didactic titular cuprinde personalul didactic care ocupă o funcție didactică într-o universitate, obținută prin concurs, pe o perioadă nedeterminată, precum și personalul didactic care a atins vârsta de pensionare menținut de către universitate pentru acoperirea normelor cu titulari, chiar dacă în cazul acestora contractele de muncă sunt anuale. Conform prevederilor legale, calitatea de titular există numai în raport cu o singură instituție de învățământ superior. Astfel, când un cadru didactic desfășoară activități didactice sau de cercetare științifică în mai multe instituții de învățământ superior ori de cercetare-dezvoltare, calitatea de titular poate fi numai la una dintre ele, iar în celelalte, calitatea este de cadru didactic/cercetător asociat. Menționăm faptul că în cazul cadrelor didactice și de cercetare angajate pe perioadă determinată, acestea au statut de cadru didactic și de cercetare asociat.

Analizând evoluția numerică a personalului didactic din punct de vedere al relațiilor de muncă stabilite cu instituția de învățământ superior, respectiv al dinamicii personalului didactic titular și personalului didactic asociat, situația este următoarea:

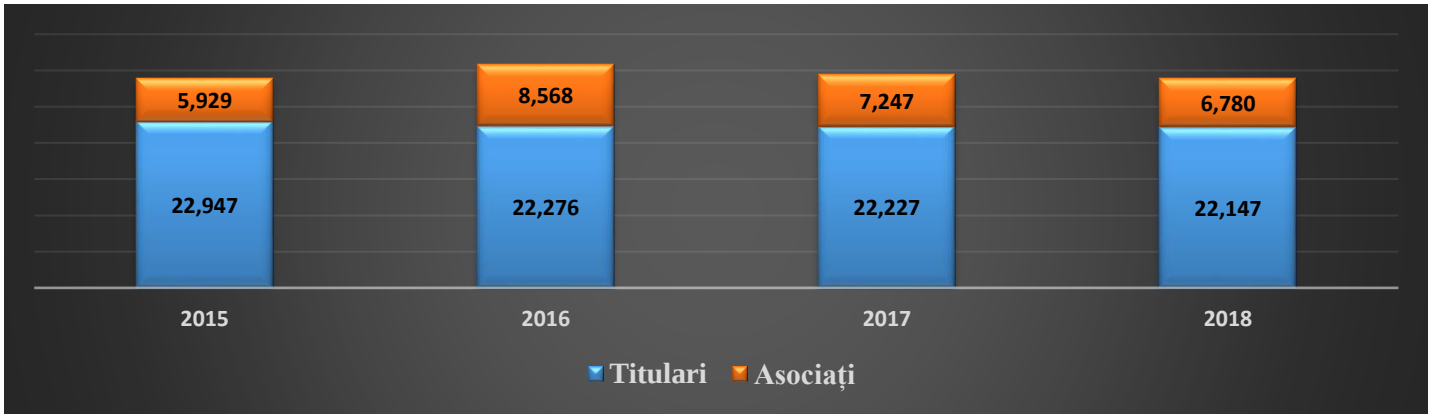

***Graficul nr.* 40– Evoluția personalului didactic titular și asociat din universitățile aflate în coordonarea MEN în perioada 2015 – 2018**

Sursa: Date statistice disponibile in platforma ANS la data de 06.09.2018, raportate de universități - data de referință. 1 ianuarie a fiecărui an

Din aceste date se constată faptul că activitatea didactică și de cercetare din universități a fost realizată în cea mai mare măsură cu personal didactic titular (PDT), care a cunoscut un trend ușor descendent, marcând cea mai semnificativă reducere în intervalul 2015 – 2016 (2,92%). Evoluția numerică a personalului didactic asociat (PDA) se caracterizează printr-o evoluție oscilantă. Astfel, dacă perioada 2015 - 2016 prezintă o creștere de 44,51%, anii următori au prezentat diminuări ce nu au compensat însă această creștere (15,42% în perioada 2016 – 2017 și 6,44% în perioada 2017 – 2018).

Detaliind evoluția structurii personalului didactic pe categorii de universități, situația se prezintă astfel:

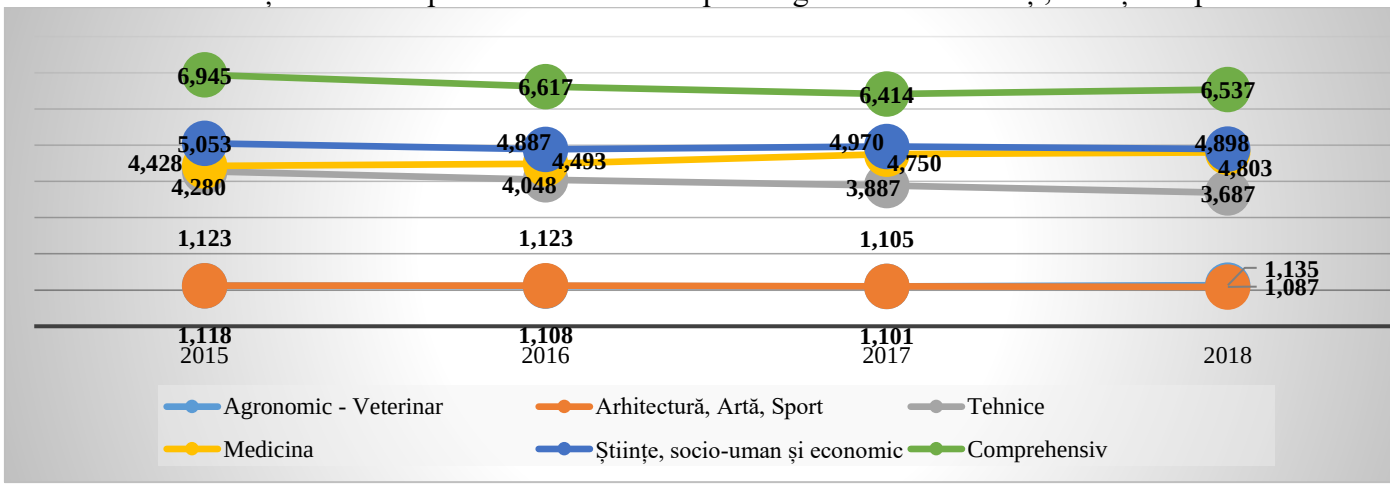

***Graficul nr.* 41– Evoluția personalului didactic titular pe categorii de universități în perioada 2015 – 2018**

Sursa: Date statistice disponibile in platforma ANS la data de 06.09.2018, raportate de universități - data de referință. 1 ianuarie a fiecărui an

Diminuarea personalului didactic titular din anul 2016 a fost generată de modificările produse în universități comprehensive (dintre care cele care au raportat reducerile cele mai semnificative au fost: UORADEA -118 persoane, UNIBTV -56 persoane și UCV -37 persoane), tehnice (dintre care cele care au raportat reducerile cele mai semnificative au fost: UTCLUJ -135 persoane, UPTM -45 persoane și UTCB -37 persoane) și din categoria științe, socio-uman și economic (dintre care cele care au raportat reducerile cele mai semnificative au fost: UNIBUC – 108 persoane, UVT -50 persoane și ASE -36 persoane). În cadrul acestei ultime categorii UBBCJ a raportat o creștere cu 49 de persoane a PDT la data de 01 ianuarie 2016, contrar tendinței generale de reducere a personalului.

Universitățile de medicină au raportat o creștere constantă a numărului de personal din această categorie în perioada 2015 -2018, între acestea remarcându-se UMFCDB +325 PDT, UMFCJ +54 PDT și UMFIASI +16 PDT.

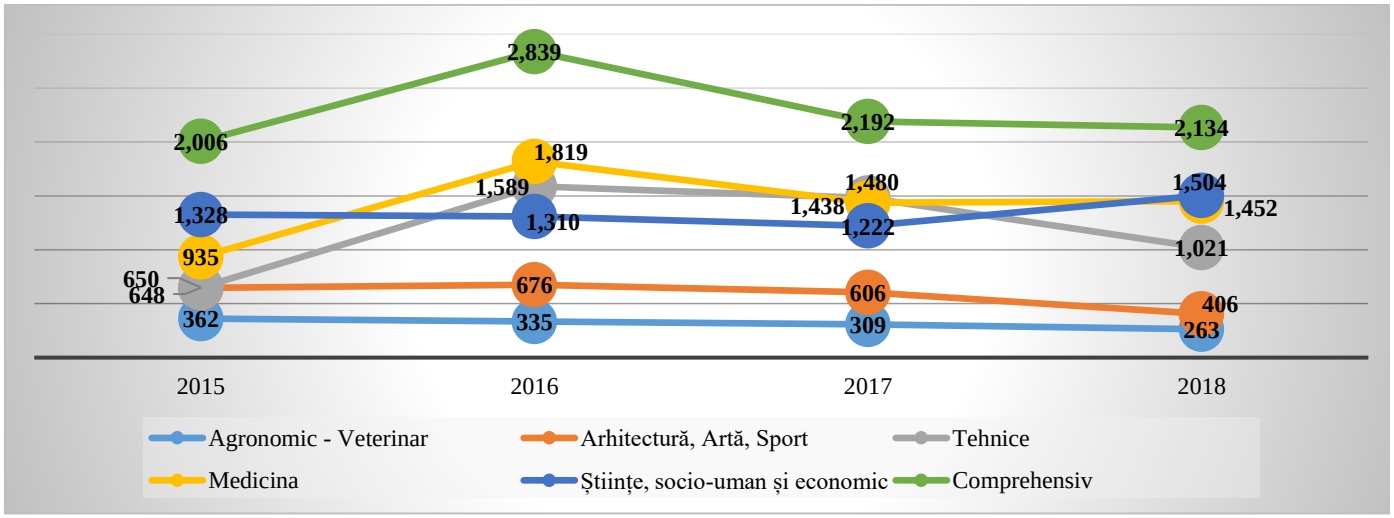

Graficul nr. 42 **– Evoluția personalului didactic asociat pe categorii de universități în perioada 2015 – 2018**

Sursa: Date statistice disponibile in platforma ANS la data de 06.09.2018, raportate de universități - data de referință. 1 ianuarie a fiecărui an

Analizând pe categorii de universități evoluția PDA, se constată faptul că majorarea înregistrată la data de 01 ianuarie 2016, urmare raportărilor efectuate de către universități, a fost determinată semnificativ de către universitățile tehnice (dintre care cele care au raportat creșterile cele mai semnificative au fost: UPB +704 persoane, UTCJ +152 persoane), universitățile de medicină (dintre care cele care au raportat creșterile cele mai semnificative au fost: UMFCDB +528 persoane, UMFTM +368 persoane) și cele comprehensive (dintre care cele care au raportat creșterile cele mai semnificative au fost: UGAL +501 persoane, UORADEA +259 persoane și ULBS +44 persoane).

Deși în intervalul 2016 – 2018 tendința generală a PDA a fost de diminuare, aceasta nu a fost urmată și de universitățile de științe, socio-uman și economic, care au înregistrat o majorare cu 23% a acestei categorii de personal. Această majorate a fost determinată de UNIBUC, care a raportat o majorare cu 309 persoane la 01.01.2018 față de 01.01.2017.

Dinamica personalului didactic din perioada 2015 – 2018 a fost determinată de răspunsul pe care universitățile l-au generat pentru asigurarea unui proces educațional adecvat cerințelor actuale și menținerii poziției, chiar supraviețuirii, în condițiile menținerii la un nivel relativ constant al numărului de studenți.

Efectuând o analiză a informațiilor raportate de către universități în platforma ANS din punct de vedere al funcțiilor didactice, se constată faptul că în perioada 2015 – 2018 activitatea didactică și de cercetare a fost realizată cu personal titular și asociat după cum urmează:

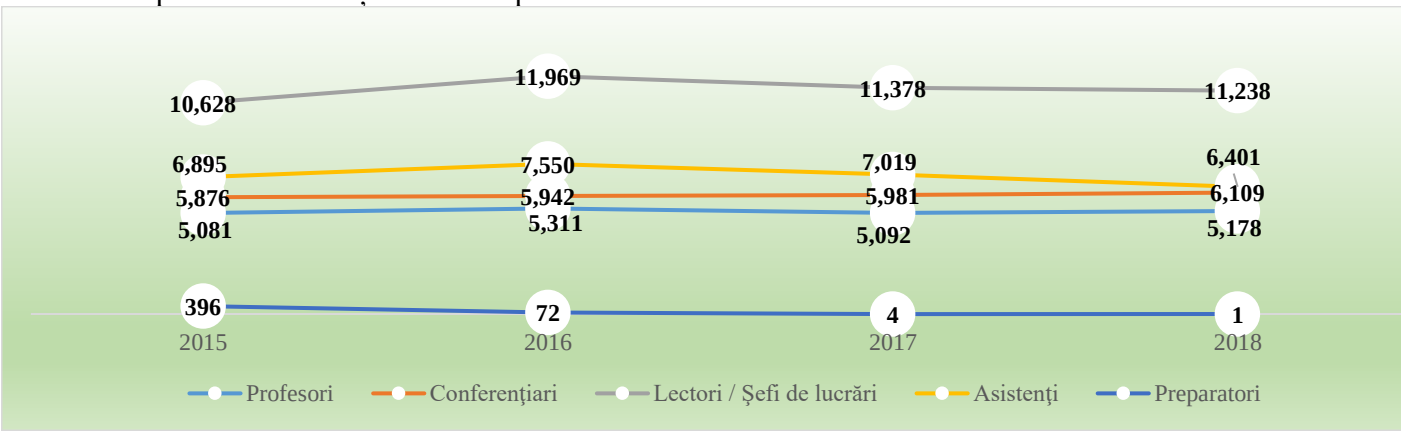

Graficul nr. 43**– Evoluția personalului didactic titular și asociat pe funcții didactice în perioada 2015 – 2018**

Sursa: Date statistice disponibile in platforma ANS la data de 06.09.2018, raportate de universități - data de referință. 1 ianuarie a fiecărui an

Din aceste date se observă faptul că funcțiile de lector/șef de lucrări sunt cele mai numeroase, urmate fiind de cele de asistenți, conferențiari și profesori. Calculând valorile medii ale personalului încadrat pe funcții didactice în perioada analizată, situația este următoarea:

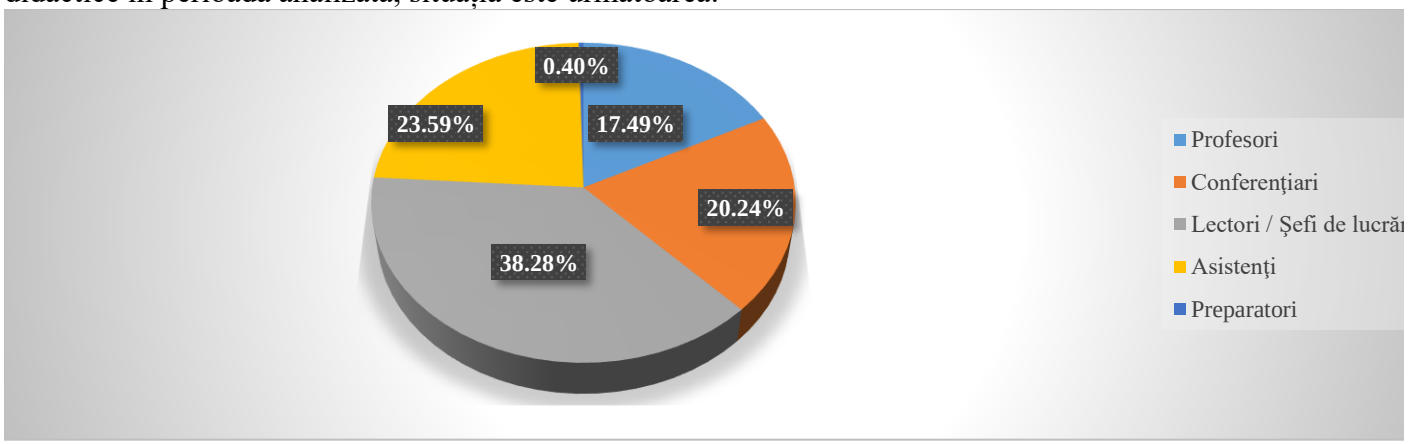

***Graficul nr.* 44– Ponderea personalului didactic pe funcții didactice în perioada 2015 – 2018**

Sursa: Date statistice disponibile in platforma ANS la data de 06.09.2018, raportate de universități - data de referință. 1 ianuarie a fiecărui a n

4.2. Personalul didactic și de cercetare implicat în activitatea de cercetare din cadrul universităților

În vederea stabilirii valorii finanțării suplimentare, universitățile au raportat către CNFIS în ianuarie 2015 și ianuarie 2017, prin intermediul platformei ANS, informații privind toate cadrele didactice titulare și cadrele didactice angajate cu normă întreagă, cu un contract pe perioadă determinată, valid în perioada de raportare, din fiecare ramură de știință, precum și numărul cadrelor didactice abilitate și care dețin calitatea de conducător de doctorat, după cum urmează:

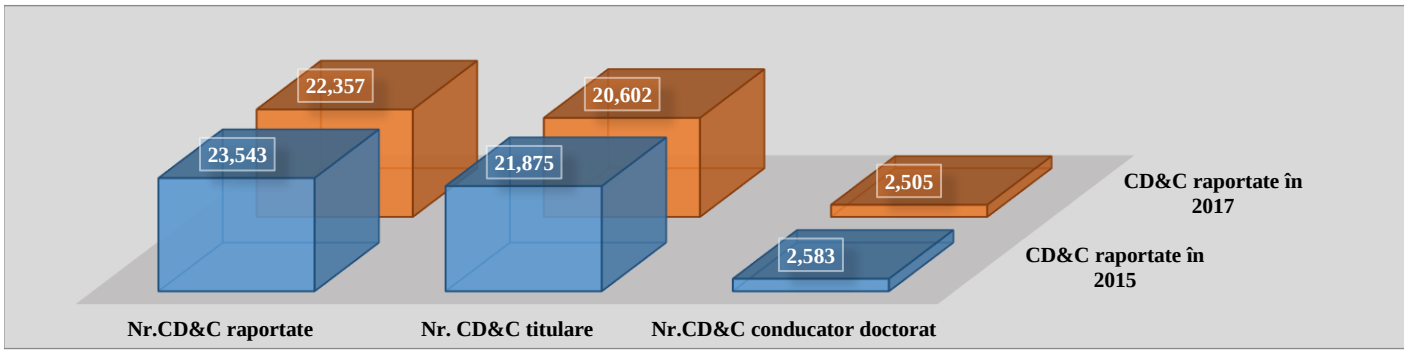

Graficul nr. 45 : Evoluția personalului CD&C în perioada 2015-2017

Sursa: Date statistice disponibile in platforma ANS la data de 06.09.2018, raportate de universități - data de referință. 1 ianuarie a fiecărui an

Din aceste date, se observă că în intervalul 2015 – 2017 numărul cadrelor didactice și de cercetare (CD&C) implicate în activitatea de cercetare s-a diminuat cu aproximativ 5%, în special datorită reducerii numărului de personalului titular. Această diminuare a fost reflectată asupra personalului didactic și de cercetare care deținea calitatea de conducător de doctorat doar în proporție de 3%.

Din punct de vedere al raporturilor de muncă stabilite între universități și personalul didactic și de cercetare, se constată faptul că diminuarea numărului de titulari implicați în activitatea de cercetare raportat la numărul total al personalului didactic titular din universități este de 4,42%. Comparând acest rezultat cu diminuarea înregistrată la nivel global de către personalul titular în perioada 2015 – 2017 (4,06%), se constată faptul că diminuarea numărului de titulari a afectat mai mult personalul implicat în activitatea de cercetare din universități.

Efectuând analiza cadrelor didactice și de cercetare pe categorii de universități, situația se prezintă astfel:

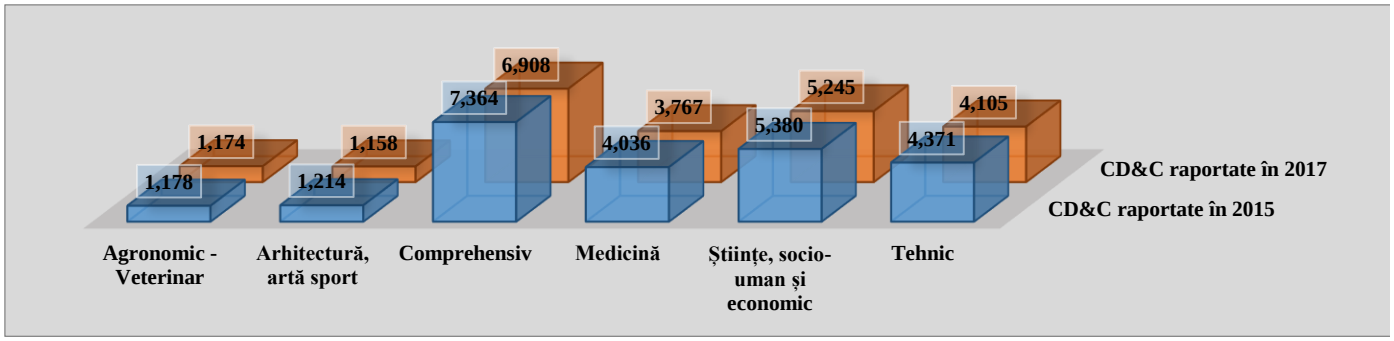

***Graficul nr.* 46– Evoluția CD&C raportat pe categorii de universități**

Sursa: Date statistice disponibile in platforma ANS la data de 06.09.2018, raportate de universități - data de referință. 1 ianuarie a fiecărui an

Se observă faptul că cea mai mare reducere a fost înregistrată de universitățile din categoria comprehensiv (6,19%), la polul opus situându-se universitățile din categoria agronomic – veterinar (0,34%).

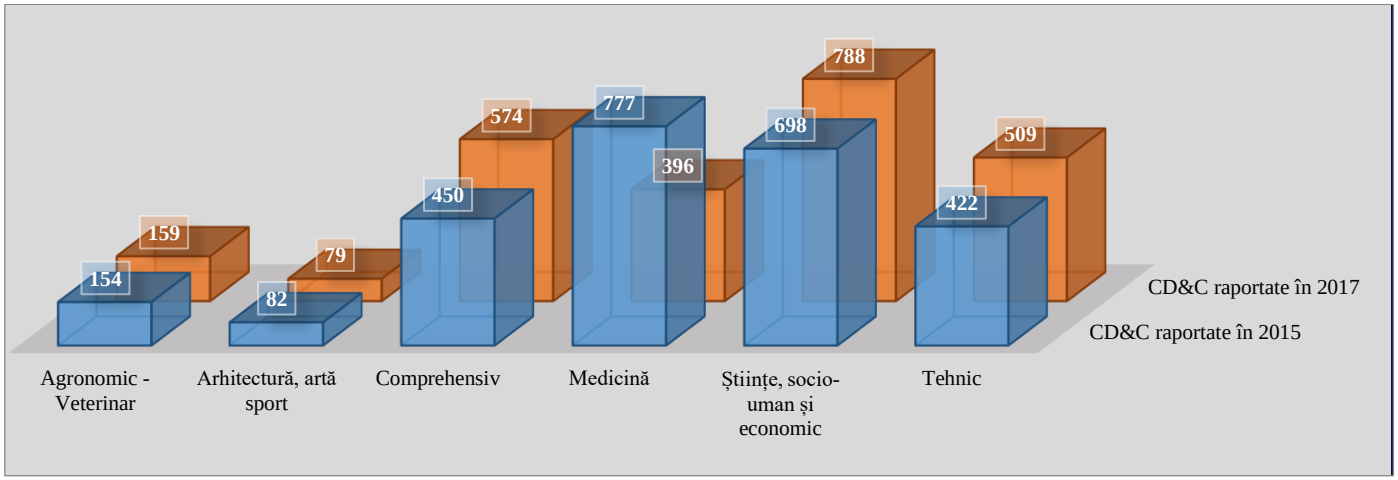

***Graficul nr.* 47– Evoluția CD&C conducător de doctorat, pe categorii de universități**

Sursa: Date statistice disponibile in platforma ANS la data de 06.09.2018, raportate de universități - data de referință. 1 ianuarie a fiecărui an

Din punct de vedere al situației deținerii calității de conducător de doctorat, deși per ansamblu diminuarea este de aproximativ 3%, analizat la nivelul fiecărei categorii de universități se constată fluctuații majore dificil de explicat în condițiile existenței unei necorelări între datele globale privind personalul didactic și cele privind cadrele didactice și de cercetare raportate de către universități. Astfel, în cazul universităților comprehensive unei diminuări cu 6,19% a cadrelor didactice și de cercetare îi corespunde o creștere de 27,56% a numărului de conducători de doctorat, iar la universitățile de medicină, unei reduceri de 6,67% a numărului de cadre didactice și de cercetare i-a fost asociat o diminuare de 49,03% a conducătorilor de doctorat.

Totodată, evoluții diferite au fost raportate și la nivelul ramurilor de știință. Astfel, dacă unele au înregistrat diminuări ale numărului de posturi, alte ramuri de știință au beneficiat de majorarea numărului de posturi, după cum urmează

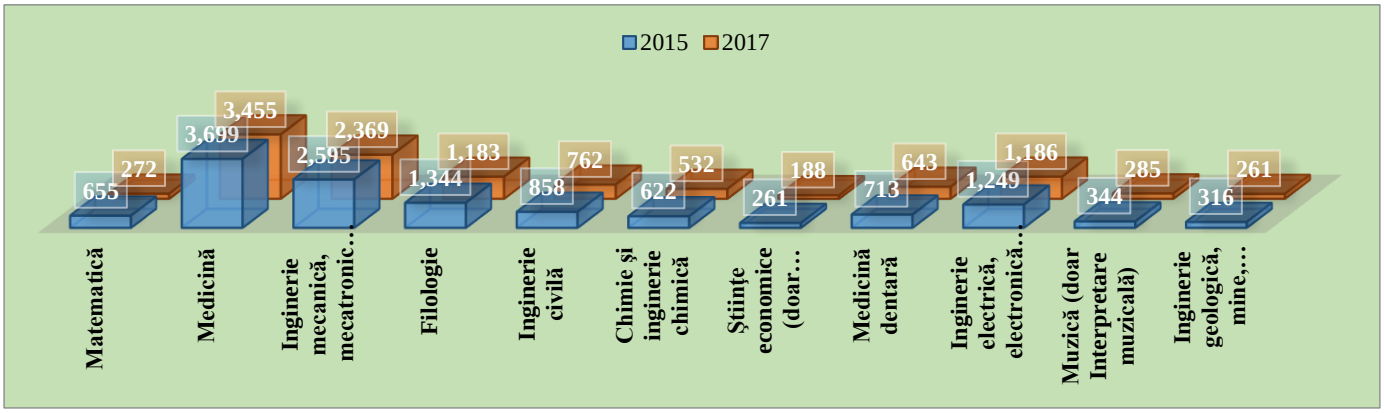

Graficul nr.48: **Ramuri de știință în care numărul de posturi a fost diminuat cu mai mult de 50 de posturi**

Sursa: Date statistice disponibile in platforma ANS la data de 06.09.2018, raportate de universități - data de referință. 1 ianuarie a fiecărui an

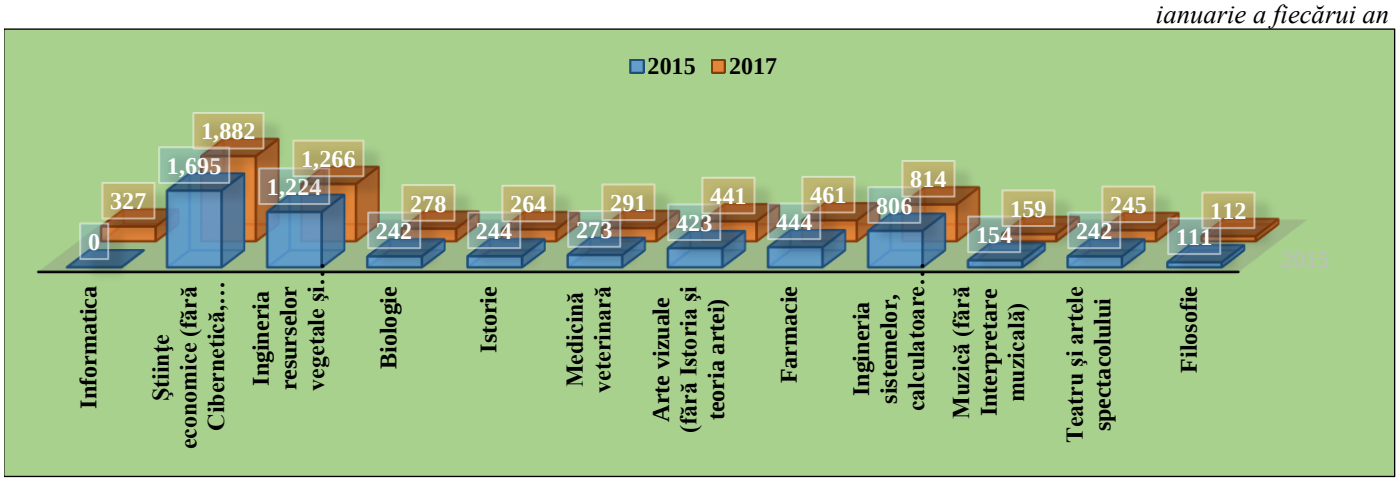

Grafic nr. **49– Ramuri de știință în care numărul de posturi a fost majorat**

Sursa: Date statistice disponibile in platforma ANS la data de 06.09.2018, raportate de universități - data de referință. 1 ianuarie a fiecărui an

Menționăm faptul că evoluția prezentată de ramura Informatică este determinată de introducerea acesteia în raportări ca ramură de sine stătătoare începând cu anul 2017.

Necesitatea cunoașterii și gestionării resursei umane implicate în activitatea didactică și de cercetare este subliniată de prevederile art. 219 lit. d) din Legea educației naționale nr. 1/2011, impunându-se în sarcina CNATDCU obligativitatea întocmirii și prezentării unui „ *raport anual Ministerului Educaţiei Naţionale privind resursa umană pentru activităţile didactice şi de cercetare din învăţământul superior, în baza unor indicatori specifici. Acest raport este public*;”. În răspunsul formulat prin adresa nr. 526GP/02.11.2018 se menționează: „*deși în diverse ședințe ale Consiliului General CNATDCU a fost abordată această tematică, până la momentul martie 2018, discuțiile nu au avut finalitate. Astfel, în martie 2018, prin adresa ….., domnul ministru …… a solicitat oficial Consiliului General CNATDCU demararea verificărilor la nivelul tuturor instituțiilor de învățământ superior, astfel încât la finele anului 2018 să fie elaborat și prezentat Raportul privind resursa umană pentru activitățile didactice și de cercetare din învățământul superior*. ”. În același răspuns, ministerul recunoaște importanța elaborării raportului la care se face referire mai sus ca fiind documentul în baza căruia se creionează direcțiile strategice de politică pe care Ministerul Educației Naționale le propune și le dezvoltă în România.

4.3. Asigurarea calității resurselor umane implicate în activitățile de cercetare – condiție esențială pentru utilizarea eficientă a bazei materiale de studiu și cercetare deținută de către universități

4.3.1. Norma universitară și activitatea de cercetare

Din analizarea cadrului legal care reglementează activitatea personalului didactic și de cercetare din universități (Legea educației naționale nr. 1/2011) și făcând o comparație cu vechile reglementări legale (Legea nr. 128/1997 privind Statutul personalului didactic, au rezultat o serie de imperfecțiuni și inadvertențe legislative astfel:

❖ **Referitor la definirea normei universitare și a conținutului activității de cercetare pe care aceasta trebuie să îl cuprindă** intrarea în vigoare a Legii educației naționale nr. 1/2011, care a abrogat Legea nr. 128/1997 *privind Statutul personalului didactic*, a reprezentat trecerea de la un sistem de fundamentare a statelor de funcții bazat pe atribuțiile personalului didactic din învățământul superior la un sistem bazat pe norme universitare.

Astfel, art. 79 alin. (1) din Legea nr. 128/1997 a structurat **atribuțiile** personalului didactic din învățământul superior pe trei categorii principale de activități:

a) *„activități didactice de predare, de seminarizare și lucrări practice, de instruire practică și de evaluare, conform planurilor de învățământ și programelor analitice;*
b) *activități de pregătire științifică și metodica și alte activități în interesul învățământului;*
c) *activități de cercetare științifică, de dezvoltare tehnologică, activități de proiectare și creație artistică, potrivit specificului."*

Aceste activități, pe baza propunerilor senatelor universitare, a specialiștilor direcțiilor de specialitate din minister și a federațiilor sindicale din învățământul superior, au fost detaliate și grupate într-o *fișă a postului*, document tipizat la nivel național și anexat la contractul colectiv de muncă.

Începând cu anul 2011, art. 286 alin. (1) al *Legii educației naționale* a precizat ca statele de funcții ale personalului didactic și de cercetare să fie întocmite anual, prin stabilirea de **norme universitare**, iar fișele de post individualizate să fie încadrate la nivel de departament sau școală doctorală, în statul de funcții.

Statutul personalului didactic și de cercetare din învățământul superior[72] prevede următoarele:

ART. 286

(1) Statele de funcţii ale personalului didactic şi de cercetare se întocmesc anual, prin stabilirea de norme universitare, cu cel puţin 15 zile înainte de începerea fiecărui an universitar şi nu se pot modifica în timpul anului universitar.

……

(3) În statul de funcţii sunt înscrise, în ordine ierarhică, posturile didactice şi de cercetare ocupate sau vacante, specificându-se funcţiile didactice şi de cercetare corespunzătoare şi numărul săptămânal de ore convenţionale repartizate pe activităţi de predare, seminare, lucrări practice sau de laborator, îndrumare de proiecte, îndrumare a studenţilor şi a studenţilor-doctoranzi, practică de specialitate, de cercetare şi activităţi echivalente acestora, la disciplinele din planul de învăţământ.

ART. 287

(1) Norma universitară cuprinde:
a) norma didactică;
b) norma de cercetare.

……

(12) Norma didactică nu poate depăşi 16 ore convenţionale pe săptămână.

……

(22) Suma totală a orelor de muncă dintr-o normă didactică sau de cercetare, realizată prin cumularea ponderilor activităţilor prevăzute la alin. (1), este de 40 ore pe săptămână.

[72] CAP. II din Legea educației naționale nr. 1/2011, cu modificările și completările ulterioare

Coroborând prevederile celor două articole citate mai sus, se desprinde următoarea concluzie: **norma universitară anuală** = **activitatea desfășurată de către personalul didactic și de cercetare al universității, pentru care suma totală a orelor de muncă dintr-o normă didactică sau de cercetare este de 40 ore pe săptămână.** Se constată faptul că legiuitorul a lăsat la latitudinea universităților împărțirea timpului de lucru în cadrul normei universitare în funcție de domeniu, de specializare, de ponderea disciplinelor în pregătirea de specialitate a studenților și de dimensiunea formațiunilor de studiu, cu condiția ca norma didactică să nu depășească 16 ore convenționale pe săptămână.

În cuprinsul Legii nr. 1/2011**, norma didactică** a fost prezentată detaliat, inclusiv tipurile de activități pe care le cuprinde (activităţi de predare; activităţi de seminar, lucrări practice şi de laborator, îndrumare de proiecte de an; îndrumarea elaborării lucrărilor de licenţă; îndrumarea elaborării disertațiilor de master; îndrumarea elaborării tezelor de doctorat; alte activităţi didactice, practice şi de cercetare ştiinţifică înscrise în planurile de învăţământ; conducerea activităţilor didactico-artistice sau sportive; activităţi de evaluare; tutorat, consultații, îndrumarea cercurilor științifice studențești, a studenţilor în cadrul sistemului de credite transferabile; participarea la consilii şi în comisii în interesul învăţământului), pe când **norma de cercetare** nu a beneficiat de o abordare asemănătoare, aceasta fiind dedusă din contextul alin. (15) și (16) ale art. 287, ca fiind constituită în situații excepționale, astfel:

(15) Prin excepţie, în situaţia în care norma didactică nu poate fi alcătuită conform alin. (10) şi (11), diferențele până la norma didactică minimă se completează cu activităţi de cercetare ştiinţifică, cu acordul consiliului facultății, la propunerea directorului de departament, respectiv cu acordul consiliului școlii doctorale. Diminuarea normei didactice este de cel mult 1/2 din norma respectivă, iar ora de cercetare este echivalentă cu 0,5 ore convenționale. Cadrul didactic îşi menţine calitatea de titular în funcţia didactică obţinută prin concurs.

(16) Cadrele didactice titulare a căror normă didactică nu poate fi constituită conform prevederilor alin. (10)-(15) pot fi trecute temporar, la cererea acestora, cu normă integrală de cercetare ştiinţifică, menţinându-şi calitatea de titular în funcţia didactică obţinută prin concurs. În această perioadă, cadrul didactic are obligaţiile personalului de cercetare din învăţământul superior.

Având în vedere acest aspect, precum și faptul că la art. 287, alin (2) lit. f) se precizează faptul că norma didactică cuprinde „*alte activități didactice, practice și de cercetare științifică înscrise în planurile de învățământ*”, situația a generat abordări diferite ale universităților în definirea normei universitare și a definirii conținutului activității de cercetare pe care aceasta trebuie să îl cuprindă.

❖ **Referitor la conținutul fișei postului**, efectuând o paralelă între activitățile cuprinse în norma didactică înainte și după 2011, situația este următoarea:

Legea nr. 128/1997	Legea nr. 1/2011
ART. 80 (1) **Norma didactica**, potrivit art. 79 alin. (1) lit. a), poate cuprinde: a) activitati de predare; b) activitati de seminar, proiecte de an, lucrari practice si de laborator; c) îndrumare de proiecte, de lucrari de licenta si de absolvire, de practica pedagogica, productiva si de cercetare științifică; d) activitati didactice si de cercetare stiintifica, inscrise in planurile de invatamant, pentru invatamantul universitar de doctorat, precum si indrumarea elaborarii tezelor de doctorat;	**Art. 287** (2) **Norma didactică** poate cuprinde: a) activități de predare; b) activități de seminar, lucrări practice și de laborator, îndrumare de proiecte de an; c) îndrumarea elaborării lucrărilor de licență; d) îndrumarea elaborării disertațiilor de master; e) îndrumarea elaborării tezelor de doctorat; f) alte activități didactice, practice și de cercetare științifică înscrise în planurile de învățământ; g) conducerea activităților didactico-artistice sau sportive; h) activități de evaluare;

e) activitati didactice si de cercetare stiintifica, inscrise in planurile de invatamant, pentru invatamantul universitar de masterat, precum si indrumarea elaborarii disertatiei de masterat. f) conducerea activitatilor didactico-artistice sau sportive; g) activitati de evaluare; h) consultatii, indrumarea cercurilor stiintifice studentesti, a studentilor in cadrul sistemului de credite transferabile, participarea la consilii si in comisii in interesul invatamantului.	i) tutorat, consultații, îndrumarea cercurilor științifice studențești, a studenților în cadrul sistemului de credite transferabile; j) participarea la consilii și în comisii în interesul învățământului.
ART. 79 (1) In atribuțiile personalului didactic din învățământul superior intra: a) activități didactice de predare, de seminarizare si lucrări practice, de instruire practica si de evaluare, conform planurilor de invatamant si programelor analitice; b) activități de pregătire științifică si metodica si alte activități in interesul învățământului; c) activități de cercetare științifică, de dezvoltare tehnologica, activități de proiectare si creatie artistica, potrivit specificului. (2) Activitățile corespunzătoare menționate la alin. (1) sunt prevăzute in fisa postului, tipizata la nivel national. Fisa, elaborata de Ministerul Educatiei, Cercetarii si Inovării împreună cu federațiile sindicale din învățământul superior, pe baza propunerilor senatelor universitare, constituie anexa la contractul colectiv de munca. (3) **<u>Fisa individuala a postului</u>** nominalizează activitățile din fisa tipizata, stabilite, cu acordul cadrului didactic, de catedra sau de către departament. Fisa individuala, revizuita in fiecare an universitar, constituie anexa la contractul individual de muncă	**ART. 302** (2) **<u>Fisele de post individualizate</u>** se încadrează la nivel de departament sau școala doctorala, în statul de functii. Statul de functii constituie documentul legal in baza căruia se face salarizarea lunara a fiecărui membru al personalului didactic si de cercetare.

Deși nu există o diferență semnificativă între activitățile cuprinse în norma didactică, **abordarea bazată pe norma universitară (conform Legii educației naționale nr. 1/2011) ar fi necesitat o revizuire și ajustare a fișei postului individualizată (tipizată) cuprinsă în contracte colective de muncă, conform noilor criterii.**

Însă, analizând cuprinsul *Contractului colectiv de muncă unic la Nivel de Sector de Activitate Învățământ Superior și Cercetare* nr. 59495/19.12.2012, încheiat între Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului și Federația Națională Sindicală „Alma Mater”, intrat în vigoare începând cu 10.01.2013, s-a observat faptul că există o contradicție între prevederile art. 17 din contract și anexa 3 a acestuia, respectiv *FIȘA POSTULUI TIPIZATĂ - anexă la contractul individual de muncă pentru învățământul superior conform prevederilor Legii educației naționale nr. 1/2011, cu modificările și completările ulterioare* ***(anexa nr. 16)***.

Astfel, art. 17[73] a fost aliniat prevederilor Legii nr. 1/2011, respectiv prevede obligativitatea existenței unei ***fișe de post individualizate***[74] la nivelul fiecărui cadru didactic care să cuprindă activitățile menționate în art. 287 din Legea nr. 1/2011, pe când ***Fișa tipizată a postului*** a fost structurată pe cele trei categorii de atribuții prezentate la art. 79 alin. (1) din Legea nr. 128/1997 (*A. Activități normate în statul de funcțiuni, B. Activități de pregătire științifică și metodică și alte activități în interesul învățământului, C. Activități de cercetare științifică, de dezvoltare tehnologică, activități de proiectare, de creație artistică potrivit specificului*).

Mai mult, mențiunile prezentate la finalul acestei fișe tipizate prezentată în anexa nr. 3 la CCMU nr. 59495/19.12.2012 evidențiază translatarea vechilor prevederi în noul context:

„Normarea activității de cercetare științifică în completarea normei didactice va fi făcută conform art. 81 alin. (4)[75] *din Legea nr. 128/1997.*

Activitățile prevăzute la punctul A sunt normate în statele de funcțiuni și de personal didactic, fiind nominalizate la fișa individuală a postului, împreună cu activitățile prevăzute la punctele B și C. Fișele individuale vor include obligatoriu activități în toate capitolele FIŞEI POSTULUI, respectiv A, B și C.

Ponderea, cuantificarea și numărul de ore alocate activităților prevăzute la punctele A, B și C sunt propuse de colectivele catedrelor, avizate de consiliul facultății și aprobate de senatul universității, cu respectarea legilor în vigoare, inclusiv a Legii nr. 128/1997.

Notă: Nu fac obiectul normării activitățile de cercetare științifică, angajate pe bază de contract cu alți beneficiari decât Ministerul Educației, Cercetării și Tineretului sau instituțiile de învățământ aflate în subordinea sa."

❖ **Referitor la normarea activităților în statele de funcții,** din cele prezentate anterior se constată faptul că, pe vechea legislație doar activitățile cuprinse la pct. A au fost „*normate în statele de funcții și de personal didactic*" (ore convenționale).

Noua legislație (Legea nr. 1/2011) prevede următoarele:

- Norma didactică poate cuprinde: a) activităţi de predare; b) activităţi de seminar, lucrări practice şi de laborator, îndrumare de proiecte de an; c) îndrumarea elaborării lucrărilor de licenţă; d) îndrumarea elaborării disertaţiilor de master; e) îndrumarea elaborării tezelor de doctorat; f) alte activităţi didactice, practice şi de cercetare ştiinţifică înscrise în planurile de învăţământ; g) conducerea activităţilor didactico-artistice sau sportive; h) activităţi de evaluare; i) tutorat, consultații, îndrumarea cercurilor ştiinţifice studențești, a studenţilor în cadrul sistemului de credite transferabile; j) participarea la consilii şi în comisii în interesul învăţământului;
- activitățile de la lit. a și b se cuantifică în ore convenționale, în conformitate cu prevederile art. 287 alin (5), (6), (7), (8);
- activitățile de la lit c)-j) se cuantifică în ore convenționale, printr-o metodologie aprobată de senatul universitar, în funcţie de programul de studii, de profil şi de specializare, astfel încât unei ore fizice de activităţi să îi corespundă minimum 0,5 ore convenționale.

Totodată, conform prevederilor Legii nr. 1/2011 norma didactică nu poate depăşi 16 ore convenționale pe săptămână (art. 287 alin. 12) și suma totală a orelor de muncă dintr-o normă didactică sau de cercetare, realizată prin cumularea ponderilor activităţilor prevăzute la alin. (1), este de 40 ore fizice pe săptămână (art. 287 alin. 22).

---

[73] Art. 17 din Contractul colectiv de muncă nr. 59495/19.12.2012

(1) Activitățile corespunzătoare pentru personalul didactic din învățământul superior sunt cele prevăzute în fișa postului elaborată de angajator împreună cu sindicatele reprezentative sau, după caz, cu reprezentanții salariaților.

(2) Norma didactică a personalului didactic din învățământul superior cuprinde activitățile menționate în art. 287 din Legea educației naționale nr. 1/2011, cu modificările și completările ulterioare. Norma didactică săptămânală se cuantifică în ore convenționale și este de cel mult 16 ore convenționale săptămânal, calculate ca medie pe cele două semestre.

(3) Norma de cercetare cuprinde activități specifice, stabilite în fișa individuală a postului de către angajator.

[74] Art. 302 alin. (2) din Legea nr. 1/2011

[75] Art. 81 alin. (4) din Legea nr. 128/1997

(4) În situația în care norma didactică nu poate fi alcătuită conform alin. (1)-(3), aceasta se completează cu activități de cercetare științifică, la propunerea șefului de catedră, cu acordul consiliului facultății. Diminuarea normei didactice este de cel mult 1/2 din norma respectivă, iar ora de cercetare este echivalentă cu 0,5 ore convenționale. Cadrul didactic își menține calitatea de titular în funcția didactică obținută prin concurs.

Având în vedere regulile stabilite de legiuitor privind cuantificarea activităților din norma didactică în ore convenționale, se constată faptul că există inconsecvență privind termenii (expresiile, definițiile) utilizați în cuprinsul art. 287.

Menționăm faptul că aceste necorelări, cu excepția referirilor la prevederile Legii nr. 128/1997, au fost cuprinse și în *Contractul Colectiv de Muncă la Nivel de Grup de Unități din Sectorul de Activitate „Învățământ Superior și Cercetare"* nr. 1482/13.11.2014, încheiat între Ministerul Educației Naționale și Federația Națională Sindicală „Alma Mater", intrat în vigoare cu 26.11.2014.

Odată cu intrarea în vigoare, la data de 07.07.2017, a *Contractului Colectiv de Muncă la Nivel de Grup de Unități din Sectorul de Activitate „Învățământ Superior și Cercetare*" nr. 503/21.06.2017, încheiat între Ministerul Educației Naționale și Federația Națională Sindicală „Alma Mater", au fost aduse câteva clarificări asupra acestor neconcordanțe. Astfel *„activitățile de cercetare științifică, participarea la elaborarea lucrărilor de licență/disertație, îndrumare studenți, senat, consilii, comisii în interesul învățământului, examene, lucrări de control, referate, admitere, pregătirea activității didactice, consultanta etc.* ***constituie activități specifice****, stabilite în fișa individuală a postului de către angajator* ***și nu fac parte din norma didactică săptămânală****"*[76]**.** Practic această prevedere, deși nu este conformă prevederilor legale, a întărit inconsecvența legislativă menționată anterior și a generat totodată o nouă întrebare referitoare la încadrarea acestor activități specifice prin prisma art. 287 alin. (1) din Legea nr. 1/2011, respectiv: Dacă activitățile specifice nu fac parte din norma didactică, dar nici din norma de cercetare (cum se va prezenta în continuare) unde pot fi încadrate?

❖ **Referitor la modul de gestionare a posturilor didactice vacante sau temporar vacante care nu au putut fi ocupate, în condițiile legii, prin concurs, cuprinse în statul de funcții.** Conform cadrului legal în vigoare, pentru desfășurarea activităților aferente acestora universitățile au posibilitatea de a ocupa respectivele posturi cu personal didactic sau asociat din universitate, în baza deciziei rectorului. Remunerarea se realizează prin cumul, respectiv plată cu ora, numai în condițiile în care programul funcției cumulate nu se suprapune celui corespunzător funcției de bază.

Având în vedere faptul că pentru asigurarea calității activităților didactice, una dintre condițiile stabilite de ARACIS referitor la personalul didactic titularizat în învățământul superior este aceea de a nu acoperi, într-un an universitar, mai mult de trei norme didactice, indiferent de instituția de învățământ în care își desfășoară activitatea, coroborat cu noile prevederi ale contractului colectiv de muncă prin care norma de cercetare este aferentă doar activității de cercetare desfășurată pe bază de contract, se observă faptul că limita de 40 de ore pe săptămână pentru o normă universitară [art. 287 alin. (22)[77] din Legea nr. 1 /2011], poate fi depășită cu foarte mare ușurință. Mai mult, în cazul în care universitatea optează pentru aplicarea unui sistem bazat pe contract individual de muncă pentru norma universitară aferentă funcției de bază a cadrelor didactice titulare, respectiv pentru 8 ore de lucru pe zi, și contracte individuale de muncă cu timp parțial pentru celelalte norme didactice sau de cercetare, se observă că și limitarea impusă de cadrul legal general de cel mult 12 ore de muncă pe zi[78] nu poate fi respectată în contextul actualului cadru legal.

❖ **Referitor la modalitatea de asigurare a finanțării activităților de cercetare desfășurate,** art. 81 alin. (5)[79] din Legea nr. 128/1997 prevedea următoarele: *„(5) Cadrele didactice titulare, a căror norma didactica nu poate fi constituită conform prevederilor alin. (1)-(4), pot fi trecute temporar, la cererea acestora,*

[76] Art. 17 alin. (5) din CCM nr. 503/2017

[77] Art. 287 alin. (22) din Legea nr. 1/2001

Suma totală a orelor de muncă dintr-o normă didactică sau de cercetare, realizată prin cumularea ponderilor activităților prevăzute la alin. (1), este de 40 ore pe săptămână.

[78] Art. 115 alin. (2) din Legea nr. 53/2003 – Codul Muncii, republicată, cu modificările și completările ulterioare

[79] Art. 81 alin. (5) din Legea nr. 128/1997

(5) Cadrele didactice titulare, a căror norma didactica nu poate fi constituită conform prevederilor alin. (1)-(4), pot fi trecute temporar, la cererea acestora, cu norma integrala de cercetare științifică finanțată de la bugetul de stat, în cadrul catedrei sau al departamentului, menținându-și calitatea de titular în funcția didactica obținută prin concurs. În aceasta perioada, cadrul didactic are obligațiile personalului de cercetare din învățământul superior.

*cu **norma integrala de cercetare ştiinţifică finanţată de la bugetul de stat**, în cadrul catedrei sau al departamentului, menţinându-şi calitatea de titular în funcţia didactica obţinută prin concurs. În aceasta perioada, cadrul didactic are obligaţiile personalului de cercetare din învăţământul superior*."

Legea educației naționale nr. 1/2011 nu mai conține această prevedere ci următoarea: *„Activităţile de cercetare pe bază de contract sunt remunerate conform legii, Cartei universitare şi prevederilor contractuale. Contractul de cercetare stabileşte atât modalitatea de plată efectivă, cât şi cuantumurile*." (art. 288 alin 4)) reglementare care a contribuit la sporirea neclarităților privind activitatea de cercetare desfășurată de personalul didactic din universități.

De asemenea, *Contractul Colectiv de Muncă la Nivel de Grup de Unități din Sectorul de Activitate „Învățământ Superior și Cercetare*" nr. 503/21.06.2017 precizează faptul că „*activitățile din norma de cercetare sunt stabilite pe bază de contract, remunerate conform legii, Cartei universitare și prevederilor contractuale. Contractul de cercetare stabilește atât modalitatea de plată efectivă cât și cuantumurile*."[80] Deși reprezintă o interpretare a prevederilor art. 288 alin. (4) din Legea nr. 1/2011, prin această prevedere a fost efectuată o delimitare între **activitatea de cercetare desfășurată pentru realizarea planurilor de învățământ și dezvoltării profesionale a personalului didactic în concordanță cu standardele impuse de CNATDCU, ARACIS sau universitate,** încadrată în **activitatea de cercetare a normei didactice**, și **activitatea de cercetare desfășurată în cadrul granturilor și contractelor de cercetare,** cuprinse astfel în cadrul **normei de cercetare**, nedefinită în cuprinsul Legii nr. 1/2011. **În concluzie, în condițiile inexistenței granturilor de cercetare și contractelor de finanțate, norma de cercetare nu există iar statul de funcții se fundamentează doar pe norma didactică, cu restricțiile de timp impuse (maxim 16 ore convenționale pentru activitățile de predare și seminar, respectiv 40 ore fizice de muncă pe săptămână).**

4.3.2 Norma didactică și de cercetare – reglementări și practică la nivelul universităților

Având în vedere aspectele prezentate anterior, prin intermediul celui de al doilea chestionar au fost solicitate date și informații de la universități privind modul de stabilire al normei universitare, ale căror răspunsuri se caracterizează printr-o impresionată diversitate, rezultat al autonomiei universitare, astfel:

1. Universitățile din categoria Agronomic – Veterinar

- Universitățile au elaborat regulamente proprii privind elaborarea statelor de funcții în care se regăsesc aspecte legate de stabilirea normei universitare astfel cum au fost acestea cuprinse în actul normativ, însă nu toate au cuantificat în ore convenționale toate activitățile cuprinse în statul de funcții, limitându-se doar la activitățile prevăzute la art. 287 alin. (2) lit. a) și b) din Legea nr. 1/2011.
- Nici o universitate nu a prezentat concret modul de stabilire al normei de cercetare, ci doar prevederile legale în care se generează aceasta, respectiv în completarea normei didactice săptămânale minime până la completarea celor 40 de ore/săptămână sau în situația în care norma didactică nu poate fi constituită.
- Din punct de vedere al separării activităților de cercetare științifică cuprinse în norma didactică și cele cuprinse în norma de cercetare, se observă o abordare diferită între universități, astfel:

USAMVCJ	a cuprins în norma didactică „*activități de cercetare derulate în cadrul disciplinelor, a cercurilor științifice studențești, sesiuni științifice studențești, coordonare elaborare de lucrări de diplomă, lucrări de disertație, lucrări de gradul I didactic*", iar în norma de cercetare activități derulate „*în cadrul proiectelor de cercetare, dezvoltare, inovare, ca și director de proiect sau membru în colective de cercetare având parteneri economici sau granturi de cercetare internă*";
UAIAȘI	a cuprins în norma didactică activitățile „*care privesc tematicile interne/contractate, conform specializării cadrului didactic*", iar în norma de cercetare activitățile „*axate pe tematica de cercetare a facultății, în conformitate cu planul de cercetare*".
USABTM	a cuprins în norma didactică activitățile care „*constau în coordonarea cercetărilor efectuate de studenți/masteranzi în vederea întocmirii și elaborării lucrărilor de*

[80] Art. 17 alin. (6) din CCM nr. 503/2017

	diplomă/licență/disertație; îndrumarea cercurilor științifice studențești; activități de pregătire științifică și metodică", iar „*activitățile de cercetare științifică care completează norma universitară constau în activități de cercetare științifică, de dezvoltare tehnologică și activități de proiectare efectuate în cadrul centrelor de cercetare/laboratoarelor universității, cercetări ale căror rezultate vor fi valorificate prin publicarea de articole științifice, cereri și brevete de invenție etc.*"

o Indiferent de modul de împărțire a activității de cercetare în cadrul normei universitare, aceasta este adusă la cunoștința personalului didactic, iar urmărirea realizării tuturor activităților se realizează cel puțin anual, cu ocazia evaluării cadrelor didactice.

o Cu privire la situațiile în care un cadru didactic nu desfășoară activitate de cercetare sau nu își declară activitatea de cercetare științifică desfășurată, cele 4 universități au aplicat prevederile legale, majorând norma didactică săptămânală cu activități de predare, activități de seminar, lucrări practice și de laborator, îndrumare de proiecte de an, alte activități didactice, practice și de cercetare științifică înscrise în planurile de învățământ, cu respectarea standardelor de calitate și fără a depăși 16 ore convenționale pe săptămână. Pe lângă considerentele de neîndeplinire a obligațiilor privind activitatea de cercetare științifică, majorarea normei didactice a fost determinată și de resurse financiare insuficiente, precum și reducerea numărului formațiilor de studiu. Având în vedere aceste aspecte, **consecințele măsurilor de majorare a normei didactice au fost acelea de stimulare a cadrelor didactice în vederea implicării în activități de cercetare științifică și de menținere a echilibrului financiar al universităților.**

2. Universitățile din categoria Arhitectură, artă sport

o Universitățile din această categorie utilizează fișele individuale ale posturilor pentru fundamentarea statului de funcții, însă structura acestora variază de la o universitate la alta. Astfel, dacă unele mai utilizează încă formularul tipizat la nivel național prevăzut în anexa 3 de la CCM nr. 59495/2012, altele utilizează o fișă a postului împărțită pe activități didactice și activități de cercetare / creație artistică, iar în activitatea de cercetare au fost cuprinse activități specifice, astfel cum apar acestea în standardele minimale impuse de CNATDCU (UATGM). Cuantificarea normei universitare în ore convenționale în statul de funcții s-a realizat doar pentru activitățile prevăzute la art. 287 alin. (2), lit. a) și b) din Legea nr. 1/2011, celelalte activități fiind cuprinse în categoria „Alte activității", exprimate în ore fizice și detaliate în fișele individuale ale posturilor anexate statelor de funcții.

o Cu excepția AMGD și UATGM, universitățile din această categorie nu au delimitat concret activitățile de cercetare cuprinse în norma didactică de cele din norma de cercetare. Chiar și în cazul celor două, nu se găsește o abordare unitară, astfel:

AMGD:	➢ Activități de cercetare cuprinse **în norma didactică**: Activități prevăzute în planul intern al disciplinei, activități în cadrul centrelor de cercetare prevăzute în planul intern al disciplinei/ departamentului, activități individuale de inovare prevăzute în planul intern al disciplinei/ departamentului, raportate anual către departament și CNFIS. ➢ Activități de cercetare cuprinse în **norma de cercetare**: concert / recital / spectacol în calitate de compozitor, dirijor, regizor, maestru balet, solist, concert-maestru, membru în formație camerală până la 10 persoane (practicieni), proiectarea perspectivelor inovative privind problemele specifice muzicologiei, creației și interpretării (teoreticieni și compozitori), aprofundarea calității cunoașterii, valorificarea potențialului de cercetare (teoreticieni), experiență în management didactic, științific sau instituțional, premii și distincții, recunoaștere profesională în mediul academic și de specialitate.
UATGM:	➢ Activități de cercetare cuprinse în **norma didactică**: îndrumarea elaborării lucrărilor de licență, disertație și doctorat, participări la diferite workshopuri, ateliere, festivaluri teatrale, cursuri susținute în țară și străinătate, scenarii și piese de teatru originale, roluri, regie, coregrafie, scenografie, pregătirea și realizarea de expoziții personale, concerte sau recitaluri individuale etc.). ➢ Activități de cercetare cuprinse în **norma de cercetare**: publicarea de lucrări științifice în reviste cotate ISI sau indexate BDI, publicarea de lucrări științifice în volume ale

	unor conferințe indexate ISI sau indexate BDI, publicarea de tratate, monografii, studii în edituri indexate, participarea în proiecte și alte activități stabilite de șeful ierarhic superior.

o Referitor la modul de gestionare al situațiilor în care un cadru didactic nu desfășoară activitate de cercetare sau nu își declară activitatea de cercetare științifică, universitățile din această categorie fie au cuprins în reglementările proprii prevederi pentru majorarea normei didactice conform prevederilor legale, fie nu au cuprins astfel de prevederi întrucât aceste situații nu s-au produs la nivelul universităților. Deși nu toate universitățile s-au confruntat cu situația ca un cadru didactic să nu desfășoare activitate de cercetare sau să nu își declare activitatea de cercetare științifică, toate au procedat la majorarea normei didactice incluzând activități de tip curs, lucrări practice, seminare, proiecte, datorită resurselor financiare insuficiente.

o Urmărirea corelației între tipurile de activități de cercetare științifică din norma universitară, numărul de ore destinat acestora și rezultatele/progresele așteptate se realizează de către universități cu ocazia evaluării anuale a personalului didactic și de cercetare. În cadrul acestei categorii se evidențiază modul de organizare al acestei activități efectuate de către UNEFSB, care a aprobat anual o metodologie în care au fost cuprinse normative pentru stabilirea timpului necesar desfășurării fiecărei activități, precum și UATGM, care utilizează o fișă a postului în care au fost cuprinde bareme de timp pentru fiecare activitate.

3. Universitățile din categoria Comprehensiv

Cele 17 universități din această categorie au avut abordări diferite privind stabilirea/definirea normei universitare în metodologiile proprii, astfel:

o Deși nu toate universitățile au definit explicit noțiunea de normă universitară, în cuprinsul metodologiei au utilizat cadrul general reglementat de Legea nr. 1/2011, fundamentarea statului de funcții realizându-se pe baza documentului *Fișa individuală a postului,* anexă la contractul individual de muncă, actualizată anual cu ocazia începerii noului an universitar.

o Pentru stabilirea baremului de timp necesar desfășurării activităților din norma universitară, unele universități au elaborat metodologii proprii aprobate de senatul universitar, general valabile întregului personal didactic, pe când altele au lăsat la latitudinea șefului de departament și a cadrului didactic stabilirea acestora, cu condiția încadrării în prevederile legale referitoare la norma didactică săptămânală (16 ore convenționale pe săptămână) și timpul de lucrul săptămânal (40 ore fizice pe săptămână). Totodată, unele universități au optat pentru aplicarea unui sistem bazat pe puncte, în care 1 punct = 1 oră.

o Marea majoritate a universităților au utilizat această fișă în formatul prezentat în anexa nr. 3 - *Fișa tipizată a postului* la Contractul Colectiv de Muncă nr. 59495/2012 (ex: UCV, UORADEA, UPET, UPIT, UVTG), existând și situații în care universitățile au adaptat conținutul acestei fișe la noile prevederi ale legii nr. 1/2011. Astfel, dacă vechiul format prevederea gruparea principalelor activități pe trei mari categorii (pct. A - *Activități normate în statul de funcții* , pct. B – *Activități de pregătire științifică și metodică și alte activități în interesul învățământului*, pct. C - *Activități de cercetare științifică, de dezvoltare tehnologică, activități de proiectare, de creație artistică potrivit specificului*), universitățile care nu au utilizat acest format au procedat după cum urmează:

→ au menținut la pct. A activitățile didactice directe și indirecte, la pct. B au grupat activitățile de cercetare științifică și creație artistică de pregătire, iar la pct. C au fost cuprinse diverse activități administrative (UNIOVCT)

→ au menținut la pct. A activitățile didactice directe și indirecte, iar în categoria B (*Activități de pregătire științifică și metodică și alte activități în interesul învățământului*) au cuprins preponderent activități de autoperfecționare, participare la conferințe și simpozioane, organizare de manifestări științifice, organizarea de schimburi academice, participare la programe internaționale, întocmirea documentației centrelor de cercetare acreditate etc., activitatea de cercetare fiind cuprinsă global ca timp în fișa postului la pct. C, dar detaliată la rândul său prin intermediul *Fișei personale de normare a activității de cercetare științifică / Fișei individuale de cercetare*, document în care au fost cuprinse în special activități al căror rezultat este evaluat și în standardele CNATDCU (ex: UPET, UPGPL)

o Pentru realizarea activităților cuprinse în norma didactică, universitățile au procedat la alocarea unor bareme de timp, pornind de la prevederile cuprinse în Legea nr. 1/2011 referitoare la norma didactică

săptămânală. Deși pentru activitățile de predare, seminar, lucrări practice și îndrumare proiecte de an universitățile au procedat la cuantificarea lor în ore convenționale în statele de funcții, pentru celelalte activități cuprinse în norma didactică, prezentate la art. 287 alin. (2) lit. c) – j) din Legea nr. 1/2011, doar o parte dintre acestea au procedat la efectuarea acestei cuantificări în ore convenționale (ex: UCV), astfel cum este prevăzut la art. 287 alin. (9) din lege. Menționăm faptul că în statele de funcții prezentarea acestor activități s-a realizat într-o coloană distinctă, cumulativă, întitulată „Alte activități", a cărei detaliere a fost realizată pe baza fișelor individuale ale postului, anexate statului de funcții. Cheia de control utilizată de toate universitățile a fost aceea de a nu se depăși cele 40 de ore pe săptămână (ex: UGAL, UORADEA).

→ În general, universitățile care nu au cuprinsă o detaliere explicită în fișa postului a activităților de cercetare (fie cele considerate ca făcând parte din norma didactică, fie cele din norma de cercetare), au alocat global un număr de ore pentru realizarea acestora, iar verificarea modului de îndeplinire urmând a fi realizat preponderent cu ocazia evaluărilor anuale. Totuși unele universități au dezvoltat formule de calcul prin care au stabilit normative inclusiv pentru activitatea de cercetare detaliată pe tipuri de activități ale căror rezultate sunt evaluate conform standardelor CNATDCU (ex: UPET, UPGPL, UCB), iar altele au impus în cazul activității de cercetare indicatorul de performanță minim (IP.B.3.1.3.) din standardele impuse de ARACIS, respectiv ca fiecare cadru didactic să elaboreze anual cel puțin o publicație științifică sau didactică (ex: UCV, UGAL).

→ În situațiile în care un cadru didactic nu desfășoară activitate de cercetare, nu își declară activitatea de cercetare științifică sau afilierea la universitatea în care este titular, majoritatea universităților au procedat la majorarea normei didactice, au cuprins în contractele de muncă ale personalului didactic și de cercetare asumarea standardelor minime ale rezultatelor activităților didactice și de cercetare și clauze privind încetarea contractelor în condițiile neîndeplinirii acestor standarde minime (UAB, UEMR) sau au adoptat măsuri punitive de ordin financiar împotriva respectivelor persoane:

→ nu vor beneficia de salarizare diferențiată din fondul de dezvoltare al cercetării din Universitate, vor avea coeficienți diferențiați de salarizare pentru norma de bază în funcție de rezultatele activității de cercetare, blocarea avansărilor pe posturi didactice (UVABC).

→ aplicarea unui sistem de salarizare diferențiată în funcție de performanțele științifice și didactice și acordarea gradațiilor de merit prin competiție pe universitate (UNITBV). În răspunsul formulat de către universitate a fost menționat faptul că această abordare stimulează personalul să își îmbunătățească prestația academică mult mai bine decât cea de majorare a normei didactice deoarece „*nu contribuie nici la sporirea producției științifice, nici la creșterea calității procesului didactic (uneori nu există ore suplimentare disponibile în specialitatea respectivă)*", iar „*formula recompensării performanței în cercetare este formula optimă, prin care se poate reduce semnificativ numărul celor care nu își îndeplinesc obligațiile de cercetare*".

→ acordarea unui nivel de salarizare diferențiat în funcție de nivelul de performanță al cadrului didactic (UORADEA).

→ neacordarea de activități didactice salarizate în regim de cumul sau plată cu ora (UPIT).

→ Majorarea normei didactice nu a fost determinată doar de lipsa rezultatelor activității de cercetare, dar și din considerente economice și pentru micșorarea numărului de norme didactice vacante. Astfel pentru asigurarea eficienței în gestionarea resurselor universității UNITBV a procedat la reducerea numărului „*de ore de predare prestate în plus față de normă și de a încuraja cadrele didactice (mai ales pe cele cu grade didactice superioare) să se concentreze mai mult asupra activității didactice de calitate și să obțină câștiguri suplimentare prin performanță în activitatea de cercetare*", concomitent cu plafonarea activității didactice la două norme didactice.

→ Din punct de vedere al modului de finanțare al activității de cercetare, deși nu toate universitățile au cuprins aceste aspecte în metodologiile proprii, se observă faptul că există situații în care se mai utilizează textul din Legea nr. 128/1997[81] (UAB), dar există și universități ce asigură o susținere parțială, respectiv:

[81] Art. 81 alin. (5) din Legea nr. 128/1997

➢ recunoașterea normei de cercetare a fost realizată doar în cazul în care un cadru didactic nu a avut posibilitatea de a constitui o normă didactică, situație în care acestuia i-a revenit „***obligația de a obține, în maximum 6 luni de la începerea anului universitar, finanțarea din surse externe UAV a unor proiecte de cercetare din care să se poată acoperi cheltuiala salarială pentru întreg anul universitar.***” Aceeași abordare se regăsește și în cazul UORADEA.

➢ au prevăzut un număr de ore minim pe care cadrele didactice să le aloce activității de cercetare, iar în cazul celor care doresc o majorare a acestei limite ***„cheltuielile salariale aferente numărului suplimentar de ore de cercetare vor fi suportate de către cadrul didactic din contracte de cercetare”,*** condiționând totodată ca timpul total de muncă să respecte prevederile legale (40 de ore pe săptămână) iar activitatea didactică să nu fie afectată (UCV).

Coroborând aspectele prezentate anterior cu faptul că evaluarea performanțelor cadrelor didactice se realizează după indicatorii cuprinși în standardele minimale elaborate de CNATDCU/universitate se observă faptul că doar UNITBV, UPET, UPGPL, UCB au utilizat o echivalență între cerințele din faza de planificare, cuprinse în fișele individuale ale posturilor și cerințele din faza de evaluare a rezultatelor activității cadrelor didactice, cuprinse în fișele de evaluare, fapt ce conduce diminuarea riscului de risipire a resursei umane spre alte activități de cât cele care au consecință directă asupra calității procesului didactic și al finanțării instituției.

4. Universitățile din categoria Medicină

Universitățile din această categorie au elaborat regulamente/proceduri operaționale prin care a fost stabilit modul de întocmire al statelor de funcții, însă nu toate au prezentat concret modul de stabilire al normei universitare, al normei de cercetare sau ce cuprinde activitatea de cercetare științifică din norma didactică.

Astfel, chiar și în cazul celor care au procedat la împărțirea activității de cercetare pe cele două norme, se constată o abordare neunitară:

UMFIAȘI	A procedat la gruparea activităților de cercetare științifică în categorii, astfel: *Regulamentul de organizare și funcționare a activității de cercetare științifică:* *a) „Cuprinse în norma didactică : activități de cercetare cu studenții de la programele de licență, master și doctorat (pentru conducătorii de doctorat): îndrumare lucrări de licență, îndrumare lucrări de disertație, coordonarea activității de cercetare din cadrul doctoratului.* *b) Cuprinse în norma de cercetare : publicare de articole, aplicații la competițiile de granturi interne, naționale, internaționale, participare la conferințe naționale, internaționale.* c) *Granturi, proiecte câștigate prin competiție.”*
UMFTGM	➢ *„Activitățile de cercetare științifică cuprinse în norma didactică vizează: elaborarea metodologiei și coordonarea activității de cercetare pentru elaborarea lucrării de licență și de disertație; organizarea și îndrumarea practicii profesionale a studenților și masteranzilor, precum și îndrumarea rezidenților (cadrul în care se desfășoară cercetarea clinică medicală); îndrumarea cercurilor științifice studențești.* ➢ *Activitățile de cercetare științifică cuprinse în norma de cercetare vizează: activități la sesiuni de comunicări științifice studențești, colaborări dintre cadre didactice și studenți pentru realizarea de comunicări științifice la conferințe, simpozioane, publicații în reviste științifice, periodice*; activitate de cercetare *în proiecte și granturi de cercetare științifică obținute prin competiție (caz în care se întocmește un contract de muncă în care sunt menționate toate detaliile privind orele de cercetare prestate, indicatorii de performanță așteptați etc.); activitatea cu doctoranzii în cadrul Școlii doctorale (conducere/ coordonare/ îndrumare).”*

*(5) Cadrele didactice titulare, a căror normă didactică nu poate fi constituită conform prevederilor alin. (1)-(4), pot fi trecute temporar, la cererea acestora, cu norma integrala de cercetare științifică **finanțată de la bugetul de stat**, în cadrul catedrei sau al departamentului, menținându-și calitatea de titular în funcția didactica obținută prin concurs. În aceasta perioada, cadrul didactic are obligațiile personalului de cercetare din învățământul superior.*

UMFTM	Este singura universitate din această categorie care a definit norma de cercetare, alocându-i totodată și bareme de timp prin stabilirea unor indicatori de ponderare și echivalentul lor în număr ore de cercetare (ore convenționale / ore fizice) atât cu referințe la nivel național (ex: articol în revistă cu scor relativ de influență, brevete OSIM -propuneri înregistrate, brevete internaționale, brevete triadice) cât și la nivelul universității (publicații ISI – detaliat pe factor de impact, publicații BDI, cărți/capitole de cărți publicate, calitatea de editor/membru în comitetul științific, organizarea/participarea de/la conferințe internaționale/naționale și în ce calitate etc.).

o Specific acestei categorii de universități este faptul că nu toate au prevăzut prin regulamentele interne situațiile în care un cadru didactic nu desfășoară activitate de cercetare sau nu își declară activitatea de cercetare științifică întrucât aceste situații sunt foarte rar întâlnite în practică. Referitor la acest aspect, UMFTM a menționat faptul că procedează la majorarea normei didactice, iar UMFTGM „*deși cadrul legal nu permite reducerea salariului de încadrare, se iau câteva măsuri corective:*

- *persoana în cauză nu se califică pentru obținerea de venituri suplimentare din resurse proprii;*
- *persoana în cauză nu se califică pentru programul de premiere/stimulare a activității de cercetare;*
- *persoana în cauză nu poate participa la concursul pentru obținerea de gradații de merit*."

Totuși, toate universitățile din această categorie au majorat norma didactică, unele dintre ele până la nivelul maxim admis de lege. Considerentele care au impus aceste măsuri au fost, cu excepția UMFTM, necesitatea încadrării în resursele financiare disponibile, iar efectele au fost acelea de reducere a posturilor vacante și limitare a situațiilor de cumul de funcții și plată cu ora.

UMFCDB a semnalat anumite aspecte determinate de specificul universităților de medicină, respectiv:

→ **faptul că „*activitatea de îndrumare a cercurilor științifice ale medicilor rezidenți, care nu este evidențiată formal în nici o raportare*", reprezintă o activitate ce se încadrează în categoria activităților de cercetare ce intră în atribuțiile personalului didactic din domeniul medical;**

→ ***„raportarea activității desfășurată în proiecte din categoria fondurilor structurale, care nu sunt eligibile pentru recunoaștere ca activitate de cercetare, decât în situația în care provin din axa destinată cercetării. Pentru profilul de sănătate, medicină, științele vieții, s-au derulat însă activități cu conținut de cercetare și pe alte axe."***

5. Universitățile din categoria Științe, socio-uman și economic

o Universitățile din această categorie au definit norma universitară prin regulamente/proceduri având la bază fișa individuală a postului întocmită de către fiecare cadru didactic, unde activitățile au fost detaliate, atribuindu-li-se un număr de ore convenționale/fizice. De asemenea, au considerat ca norma didactică a personalului didactic care nu desfășoară activități de cercetare științifică sau echivalente acestora să fie superioară celei minime, fără a depăși limita maximă de 16 ore convenționale pe săptămână, iar norma de cercetare a fost considerată ca activitate generatoare de venituri proprii, realizată în baza contractelor de finanțare/de cercetare încheiate cu entități finanțatoare/terți, astfel încât aceste venituri să contribuie la acoperirea cheltuielilor cu resursa umană implicată în realizarea proiectelor. Majorarea normei didactice s-a realizat și din considerente de natură financiară, măsurile luate conducând la reducerea numărului poturilor vacante și a costurilor de personal.

o În general, activitatea de cercetare desfășurată de personalul didactic a fost cuantificată în fișele individuale ale posturilor și în statele de funcții din rațiuni cutumiare (întrucât în prezent nu mai există o fișă tipizată a postului). **UNIBUC** a prezentat în răspunsul oferit la chestionar un punct de vedere aparte referitor la acest aspect, menționând faptul că „*nu sunt înscrise numărul săptămânal de ore convenționale repartizate pentru activitatea științifică din norma didactică, întrucât specificul activității de cercetare nu permite acest lucru. Cercetarea este o activitate creativă care se desfășoară într-un volum orar ce nu poate fi predefinit și în orice moment al zilei. Activitatea de cercetare presupune lectură în biblioteci / arhive (pentru domeniile științelor umaniste și parțial pentru cele sociale), precum și muncă de teren (arheologie, biologie, geografie,*

sociologie, geologie etc.) ori experimente de laborator (fizică, biologie, chimie, psihologie etc.). După strângerea / colectarea / adunarea notelor de lectură, a observațiilor de teren și experimentale se trece la redactarea comunicărilor științifice la conferințe și colocvii / articolelor / studiilor / volumelor care comunică rezultatele cercetării. Sunt situații în care datele adunate din lectura textelor de arhivă / bibliotecă ori din activitatea de teren / experimentală nu duc la niciun rezultat ce ar putea fi comunicat prin comunicări științifice la conferințe și colocvii / articole / studii / volume, ceea ce nu înseamnă că pentru datele adunate nu s-a depus un volum de muncă și că ele nu pot fi utile într-o altă cercetare."

Totodată, **UBBCJ** se remarcă printr-o abordare diferită față de celelalte universități privind norma universitară, întrucât începând cu anul universitar 2016 – 2017 a aplicat un *Sistem de traiectorii flexibile de carieră academică*, prin care a reorganizat activitățile din norma didactică în funcție de dorințele / aspirațiile și competențele personalului didactic, norma de cercetare rămânând exclusiv a cercetătorilor angajați pe perioadă nedeterminată, iar cercetarea din norma didactică a devenit parte obligatorie a procesului de educație cuprins în planul de învățământ. Astfel, personalul didactic are posibilitatea de a alege între următoarele variante:

- **Traiectoria Mixtă (TM)** – „*să rămână în forma actuală a normei universitare [cu normă didactică (incluzând activitățile de cercetare) sau norma de cercetare], fără a angaja explicit o anumită traiectorie diferențiată de carieră. În acest caz, continuă aplicarea criteriilor de performanță existente deja în UBB, […], - minimum 3 publicații științifice în 3 ani*".[82]
- **Traiectoria didactică (TD)** – caracteristicile acesteia sunt: „*încărcătura didactică a normei este de cel puțin patru ore convenționale peste minimul prevăzut de legislație; încărcătura didactică a normei este cu accent pe disciplinele de la nivel de licență (cu completare, acolo unde este cazul, cu discipline la nivel de master); din totalul activităților academice din normă incluse în cele 250 ore asociate categoriei „Alte activități", cel puțin 60" sun asociate explicit actului educațional (inclusiv activități de servicii către comunitate); din cele minimum trei publicații științifice obligatorii în trei ani, […], doar una trebuie să fie ca autor unic sau echivalent (celelalte două putând i doar în regim de co-autor), iar publicațiile științifice pot viza articole/capitole/cărți (de cercetare/didactice).*" [83]
- **Traiectorie de cercetare prin norma didactică (TCd)** – caracteristici: „*încărcătura didactică a normei este la nivelul minimului prevăzut de legislație (dacă angajatul acceptă/dorește, norma poate depăși minimul stabilit de legislație); încărcătura didactică a normei este cu accent pe disciplinele/activitățile de la nivel de master/doctorat (cu posibilitatea de a norma, în condițiile legii, inclusiv activități de cercetare, fără a afecta însă actul didactic și resursele financiare) […]; din totalul activităților academice din normă incluse în cele 250 de ore asociate categoriei „Alte activități", cel puțin 60% sunt activități asociate cercetării – dezvoltării – inovării /CDI (inclusiv activități inovative către comunitate), în aceste activități de CDI vor fi implicați cel puțin 3 studenți, în special de la nivel masterat și doctorat (în regim de învățare prin cercetare / cercetare mentorală); toate cele minimum trei publicații științifice obligatori în trei ani, […], trebuie să fie articole în reviste internaționale indexate WoS (articles/reviews), cel puțin două din acestea trebuie să fie ca autor principal și cel puțin două trebuie să fie în primele două quartile ale domeniului (după scorul de influență al articolului cf. WoS – Journal Citation Report). Aceste standarde cantitative pot fi înlocuite prin standarde calitative exprimate printr-o publicație (articles/reviews) Science sau Nature (autor principal/coautor) sau în Top 10 în domeniu ca autor principal (după scorul de influență al articolului cf. WoS – Journal Citation Report), în trei ani.*"[84]
- **Traiectoria de cercetare (TCc)** „*prin normă de cercetare se adresează cercetătorilor angajați pe perioadă nedeterminată (încărcătura de 100% cu activități CDI – norma făcând parte din Statul de Funcții*

[82] *Ghid în vederea implementării sistemului de traiectorii flexibile de carieră academică pentru anul universitar 2016 – 2017 în cadrul Universității Babeș – Bolyai (UBB),* I. Principii, pag. 2
[83] *Ghid în vederea implementării sistemului de traiectorii flexibile de carieră academică pentru anul universitar 2016 – 2017 în cadrul Universității Babeș – Bolyai (UBB),* I. Principii, pag. 3
[84] *Ghid în vederea implementării sistemului de traiectorii flexibile de carieră academică pentru anul universitar 2016 – 2017 în cadrul Universității Babeș – Bolyai (UBB),* I. Principii, pag. 3 - 4

al unui departament sau al unei unități CDI acreditată din UBB) și va fi specificată în Statul Personalului de Cercetare – Dezvoltare – Inovare aflat în faza de elaborare"[85].

6. Universitățile din categoria Tehnic

o În această categorie doar UPB și TUIAȘI, deși nu au definit concret conținutul normei de cercetare, în metodologiile proprii au făcut referire la activitățile de cercetare care pot fi cuprinse în această normă, celelalte universități considerând întreaga activitate de cercetare ca parte a normei didactice. Referitor la conținutul normei universitare, dacă în cazul universităților din celelalte categorii există abordări diferite, în cazul UPB și TUIAȘI se observă o abordare unitară privind modul de departajare al activităților de cercetare, astfel:

→ Activitățile de cercetare din norma didactică cuprind doar acele activități de cercetare prevăzute în planurile de învățământ.

→ Activitățile de cercetare din norma de cercetare „*vizează fie rezolvarea unor obiective științifice aferente cercetării contractate, fie desfășurarea unor cercetări personale sau de grup cu finalizare în publicarea de lucrări științifice.*" **(TUIAȘI)**, respectiv menținerea/creșterea statutului „*profesional de-a lungul carierei didactice prin abordarea unor domenii de cercetare în care să poată crea o școală. Ea reprezintă așadar o măsură a muncii aferente cercetării precompetitive (nefinanțată din nici o sursă competițională) și care include toate încercările reușite sau nu de a obține rezultate comunicabile comunității științifice*" **(UPB).**

o **Specific acestor universități este faptul că atragerea de fonduri pentru activitatea de cercetare cuprinsă în norma de cercetare se realizează pe baza contractelor de cercetare încheiate cu terții sau a contractelor de finanțare a granturilor naționale sau internaționale câștigate, iar salarizarea personalului didactic angrenat în aceste activități se asigură din încasările realizate în baza acestor contracte.**

o Referitor la modul de gestionare al situațiilor în care un cadru didactic nu desfășoară activitate de cercetare sau nu își declară activitatea de cercetare științifică, s-a observat faptul că în general aceste universități au procedat la majorarea normei didactice. Deși aceste măsuri au fost luate pentru a stimula personalul didactic să realizeze activități de cercetare, conform afirmațiilor din răspunsurile oferite, „*efectele nu au fost cele scontate*" (UNIMACT) sau „*nu au fost însă totdeauna vizibile mai ales datorită diminuării semnificative în ultimii ani a nivelului de finanțare națională a cercetării*" (TUIAȘI).

În categoria acestor universități se remarcă **UPB**, care, plecând de la prevederile Legii nr. 1/2011 în care norma de cercetare apare în completarea normei didactice sau ca o excepție în cazul în care norma didactică nu poate fi constituită, a formulat 5 tipuri de norme universitare, astfel:

- **Norma didactică normală**, care cuprinde activități didactice și de cercetare;
- **Normă didactică fără discipline de curs** (prin specific), care cuprinde activități aplicative didactice și de cercetare, utilizate pentru limbi moderne, educație fizică și sport etc., situație în care norma didactică a fost majorată cu 2 ore convenționale;
- **Normă didactică fără cercetare**, care cuprinde activități didactice, situație în care norma didactică a fost majorată cu până la 4 ore convenționale fără a depăși 16 ore/săptămână;
- **Normă didactică mixtă**, care cuprinde activități didactice și de cercetare, propuse de către directorul de departament, iar maxim 50% din normă sunt activități de cercetare fără a depăși 16 ore/săptămână;
- **Normă cercetare**, care cuprinde activități de cercetare, iar norma este echivalentă a 16 ore convenționale / săptămână.

În cazul normei didactice mixte „*completarea normelor cu activități de cercetare se face numai în cazuri excepționale, în cazul în care nu sunt activități didactice suficiente*", iar „*pentru o astfel de normă, cadrului didactic i se vor preciza în fișa postului obligațiile de a acoperi cheltuielile salariale din contracte de cercetare în conformitate cu ponderea activităților de cercetare*"[86].

---

[85] *Ghid în vederea implementării sistemului de traiectorii flexibile de carieră academică pentru anul universitar 2016 – 2017 în cadrul Universității Babeș – Bolyai (UBB),* I. Principii, pag. 4

[86] Art. 22 din *Instrucțiuni privind evidența cadrelor didactice și a activităților procesului de învățământ* – pentru anul universitar 2018 – 2019 al UPB.

o Totodată, în reglementările proprii a prevăzut faptul că „***pentru cazuri speciale în care norma didactică, parțial sau total, nu se poate constitui din activitate didactică, titularul își poate păstra funcția didactică prin acoperirea normei și a cheltuielilor salariale din activitatea științifică pe bază de contract***”[87].

o Urmărirea corelației între tipurile de activități de cercetare științifică din norma universitară, numărul de ore destinat acestora și rezultatele/progresele așteptate este realizată de regulă anual, cu ocazia evaluării performanțelor individuale ale personalului didactic și de cercetare. Însă, pe lângă activitatea de evaluare anuală, având în vedere că reprezintă un proces discontinuu, la fel ca și cel de elaborare a statelor de funcții, UTCB a introdus activitatea de administrare a statelor de funcții, definită ca fiind „*un proces continuu, constând în urmărirea prestării activităților didactice de către membrii unui departament în conformitate cu prevederile statului de funcțiuni, în stabilirea suplinirii posturilor vacante din stat, în atribuirea de sarcini de cercetare/proiectare membrilor departamentului, în conformitate cu prevederile fișei postului*”[88].

Având în vedere dificultățile întâmpinate de către universități în gestionarea situațiilor în care un cadru didactic nu își îndeplinește sarcinile asumate, se observă că abordarea bazată pe monitorizare constantă este mult mai eficientă decât evaluarea periodică. Astfel, „*administrarea statelor de funcțiuni constituie cel mai eficient procedeu de monitorizare, prin urmărirea prestării activităților didactice de către membrii unui departament în conformitate cu prevederile statului de funcțiuni*”.[89]

4.4. Evaluarea performanțelor activității de cercetare desfășurate de către personalul didactic și de cercetare din universități

4.4.1. Evaluarea candidaților și evoluția în carieră

De-a lungul carierei, personalul didactic și de cercetare este evaluat sistematic, atât la momentul angajării, cât și pe parcurs, performanțele activității de cercetare reprezentând criterii generale de evaluare.

Angajarea pe un post didactic sau de cercetare din cadrul unei universități se poate realiza pentru o perioadă determinată sau nedeterminată.

Personalul angajat pentru o perioadă determinată poate ocupa respectivul post didactic sau de cercetare doar după promovarea unui concurs organizat de către universitate, iar durata unei perioade determinate este de maxim 3 ani. La expirarea contractului de angajare, acesta poate fi reînnoit după promovarea de către cadrul didactic sau de cercetare a unui alt concurs. Decizia reînnoirii acestor contracte de muncă se ia în funcție de rezultatele profesionale personale, evaluate pe baza criteriilor adoptate de senatul universitar, precum și în funcție de nevoile de angajare și de resursele financiare ale instituției, precum și în contextul legislației în vigoare de la momentul respectiv.

Personalul angajat pentru perioadă nedeterminată trebuie să dețină titlul de doctor și să promoveze concursul public organizat pentru ocuparea respectivului post. Concursurile pentru ocuparea pe perioadă nedeterminată a posturilor didactice și de cercetare vacante din învățământul superior se desfășoară în conformitate cu prevederile HG nr. 457/2011 *privind aprobarea Metodologiei-cadru de concurs pentru ocuparea posturilor didactice și de cercetare vacante din învățământul superior*, cu modificările și completările ulterioare.

Angajarea unui cadru didactic presupune îndeplinirea de către acesta a unor condiții specifice funcției didactice pentru care aplică, după cum urmează:

- pentru ocuparea funcției de asistent universitar este necesară obținerea statutului de student-doctorand sau deținerea diplomei de doctor, după caz. În cazul funcției de lector universitar/șef de lucrări deținerea diplomei de doctor este obligatorie. Pe lângă aceste condiții candidații pentru aceste funcții trebuie să îndeplinească și standardele de ocupare a posturilor didactice, specifice funcției, aprobate de

[87] Art. 9 alin. (2) din *Instrucțiuni privind evidența cadrelor didactice și a activităților procesului de învățământ* – pentru anul universitar 2018 – 2019 al UPB
[88] Pct. 5.1.2. din PO – 08 *Procedura operațională elaborarea, aprobarea, administrarea statelor de funcțiuni* - UTCB
[89] Pct. 5.3.3. din PO – 08 *Procedura operațională elaborarea, aprobarea, administrarea statelor de funcțiuni* - UTCB

senatul universitar și cuprinse în *Metodologia proprie de concurs pentru ocuparea posturilor vacante* adoptată la nivelul fiecărei universități..

- pentru ocuparea funcției didactice de conferențiar universitar candidatul trebuie să dețină diploma de doctor, să îndeplinească standardele minimale pentru ocuparea funcției stabilite de CNATDCU și standardele de ocupare a posturilor didactice, specifice funcției, aprobate de senatul universitar. Pe lângă aceste condiții, în cazul funcției de profesor universitar, candidatul trebuie să dețină și calitatea de conducător de doctorat. Pot fi conducători de doctorat persoanele care au obținut dreptul de conducere de doctorat înaintea intrării în vigoare a Legii nr. 1/2011, precum și persoanele care au obținut atestatul de abilitare.

Consiliul Național de Atestare a Titlurilor, Diplomelor și Certificatelor Universitare (CNATDCU), este un organism consultativ al MEN, în ale cărui atribuții principale intră:

- validarea comisiilor care evaluează tezele de abilitare, validarea conținutului dosarului de abilitare, propunerea acordării/neacordării atestatului de abilitare și evaluarea periodică a conducătorilor de doctorat;
- evaluarea dosarelor de acordare a titlului de doctor, propunerea acordării/neacordării titlului de doctor și soluționarea sesizărilor privind nerespectarea standardelor de etică profesională, inclusiv existența plagiatului;
- propunerea unui set de standarde minimale necesare și obligatorii pentru participarea la concursurile pentru ocuparea funcțiilor didactice universitare de conferențiar universitar, respectiv profesor universitar și pentru acordarea gradelor profesionale de CS II și CS I, precum și pentru conferirea calității de conducător de doctorat și a atestatului de abilitare;
- întocmirea unui raport anual privind resursa umană pentru activitățile didactice și de cercetare din învățământul superior, în baza unor indicatori specifici.

Astfel, pentru funcțiile de conferențiar universitar/cercetător științific II și profesor universitar / cercetător științific I, legiuitorul a impus ca **standardele minimale de ocupare a posturilor didactice și de cercetare utilizate de către universității să fie superioare sau egale standardelor minimale și obligatorii pentru înscrierea la concursul de ocupare a posturilor didactice și de cercetare din învățământul superior stabilite de către CNATDCU**, în conformitate cu prevederile art. 219 (1) din *Legea educației naționale* nr. 1/2011, cu modificările și completările ulterioare.

Menționăm faptul că în perioada 2015 – 2017 au avut loc modificări ale acestor standarde minimale. Urmare analizei efectuate asupra evoluției acestora, la nivelul celor 35 comisii constituite la nivelul CNATDCU, se desprind următoarele concluzii:

- necesitatea schimbării/modificării standardelor minimale și a modului de evaluare a calității lucrărilor publicate, a fost motivată în cuprinsul OMENCȘ nr. 6129/2016 de către unele comisii astfel:

„*Se constată în ultimii ani falsificarea factorilor de impact ai unor reviste naționale și internaționale prin diverse mijloace de fraudă, ce au ca efect creșterea nenaturală a factorilor de impact ai acestor reviste. De exemplu: cerința de a cita lucrări din aceeași revistă ca o condiție a acceptării lucrărilor trimise la publicare, sau constituirea de grupuri de cercetători care se citează reciproc, în bloc, la lucrări care nu au o legătură directă cu lucrarea publicată. Unele dintre aceste reviste au fost scoase din listele ISI Thomson în urma acestor fraude științifice.*

Având în vedere aceste fapte, se va lua în considerare la evaluare numai factorul AIS (scorul de influență al articolului (revistei)), prin normarea sa la factorul SRI (scorul relativ de influență). Acest factor (normat sau nu) are mai multe avantaje: nu are în vedere autocitările din aceeași revistă și citările sunt ponderate în funcție de rangul revistelor dintr-un subdomeniu. Se înlătură astfel consecințele fraudelor de tipul descris anterior. ”[90]

„ *Criteriile, indicatorii și standardele minimale de mai jos își propun evaluarea corectă și echilibrată a utilității sociale a demersului educațional și științific - legată în primul rând de cerințele pieței muncii, dar și de necesitatea modernizării sistemului educativ, convergența sa cu tendințele internaționale și creșterea ponderii cercetării românești în fluxul științific principal. Criteriile încearcă să mențină un echilibru între cerințele științifice care trebuie ridicate pentru a putea selecta conducători de doctorat ce au capacitatea și*

[90] OMENCȘ nr. 6129/2016 - Anexa nr. 1 - Comisia de Matematică

abilitățile necesare pentru a coordona și motiva cu succes doctoranzi, ceea ce necesită și capacitatea de obținere de fonduri.

Astfel, evaluarea ia în calcul principalii trei factori care definesc importanța socială, utilitatea publică și calitatea unei cariere: (1) impactul și vizibilitatea operei - prin citări; (2) calitatea diseminării - prin scorul de influență (AIS) al articolelor sau prestigiul editurilor în cazul cărților și capitolelor de carte; (3) interesul comunității asupra cercetărilor în domeniu ale candidaților - printr-un prag minimum de granturi câștigate prin competiție.

Spre deosebire de Factorul de Impact (FI), folosit anterior, AIS măsoară mai corect calitatea și utilitatea publică a diseminării, deoarece ia în calcul rețeaua de citări externe a unei reviste, difuzarea informației spre comunitatea științifică în ansamblu, nu interesul particular al unui grup restrâns de cercetători."[91]

- toate comisiile au stabilit criterii minimale pentru activitatea de cercetare fie menținând indicatorii din standardele anterioare și modificând modul de calcul sau punctajul minimal obligatoriu, fie suplimentând indicatorii specifici acestei activități.
- există situații în care s-a trecut de la o evaluare pe cele trei domenii de activitate, la o evaluare doar a activității de cercetare și a recunoașterii impactului activității (ex: Comisia de Medicină și Comisia de Farmacie au stabilit valori minime doar pentru 4 indicatori, respectiv număr articole ISI – autor principal, număr articole ISI – coautor, index Hirsch și factor cumulat de impact autor principal), sau strict doar a activității de cercetare:
  - *„În ceea ce privește capitolul de recunoaștere și impact al activității științifice, nefiind stabilite standarde minimale și modalități de cuantificare în criteriile actuale, fiecare Universitate își poate stabili criteriile specifice."*[92]
- majoritatea comisiilor au impus un număr minim de lucrări necesar pentru calificarea candidaților. Numărul, tipul (articole, cărți, prezentări la conferințe etc.), perioada de publicare sau editurile la care să fie publicate variază de la o comisie la alta:
  - *„Candidații care doresc să obțină titlul didactic de conferențiar universitar sau profesor universitar trebuie să fi publicat, obligatoriu, după obținerea gradului didactic de lector /conferențiar universitar, următoarele: o carte de unic autor, un curs universitar /manuale didactice/ tratate/ monografie în calitate de prim autor, al căror conținut este relevant în domeniul Științe militare/ Informații și Ordine publică, publicate la edituri cu prestigiu recunoscut în domeniul Științe militare, informații și ordine publică."*[93]
  - *„În evaluare va fi luat în considerare Indexul Hirsch calculat utilizând ISI Web of Science, Core Collection, Thomson Reuters, pentru întreaga carieră a candidatului ("all years")."*[94]
  - *„2.1.1 Profesor/CS I: Minimum 8 articole, din care minimum 4 în reviste cotate ISI; la 4 dintre lucrări (dintre care 2 ISI cotate) să fie autor principal/ corespondent/ coordonator (ultim autor – doar dacă este conducător de doctorat). Cel puțin 3 lucrări să fie publicate după ultima promovare sau în ultimii 5 ani.*

    2.1.2 Conferențiar/CS II: Minimum 5 articole, din care minimum 3 în reviste cotate ISI; la 3 dintre lucrări (dintre care 1 ISI cotată) să fie autor principal/ corespondent/ coordonator (ultim autor – doar dacă este conducător de doctorat). Cel puțin 2 lucrări să fie publicate după ultima promovare sau în ultimii 5 ani."[95]
  - *„cel puțin o carte la o editură cu prestigiu internațional (A1) sau cel puțin două cărți publicate la edituri cu prestigiu recunoscut (A2)"*[96]
  - *„Candidatul pentru titlul de profesor, CSI și abilitare trebuie să aibă un număr minim de 4 articole ISI cu AIS nenul din care minim 2 din categoriile Core Economics și/sau Infoeconomics, respectiv pentru Conferențiar, CSII minim 2 articole ISI cu AIS nenul din care 1 din categoriile Core Economics și/sau Infoeconomics."*[97]

---

[91] OMENCȘ nr. 6129/2016 - Anexa nr. 19 - Comisia de Biologie și biochimie
[92] OMENCȘ nr. 6129/2016 - Anexa nr. 22 - Comisia de Medicină dentară
[93] OMENCȘ nr. 6129/2016 - Anexa nr. 26 - Comisia Științe militare, informații și ordine publică
[94] OMENCȘ nr. 6129/2016 - Anexa nr. 20 - Comisia de Medicină
[95] OMENCȘ nr. 6129/2016 - Anexa nr. 14 - Comisia Ingineria resurselor vegetale și animale
[96] OMENCȘ nr. 6129/2016 - Anexa nr. 25 - Comisia de Sociologie, științe politice și administrative
[97] OMENCȘ nr. 6129/2016 - Anexa nr. 27 - Comisia de Științe economice și administrarea afacerilor

➢ pentru activitatea didactică și profesională s-a constatat faptul că unele dintre comisiile care au păstrat comparabilitatea între standarde, au lăsat la latitudinea universităților posibilitatea dezvoltării acestora, sau nu au fost stabilite criterii minimale de către toate comisiile (ex. Comisia de Medicină, Comisia de Medicină Dentară, Comisia de Istorie și studii culturale, Comisia de Teologie):

- *„Standardele minimale pentru activitatea didactică și profesională pot fi crescute în funcție de specificul fiecărei universități și al politicilor de dezvoltare didactică ale acesteia*."[98]
- *„În cazul posturilor de profesor universitar și de conferențiar universitar, evaluarea activității didactice-profesionale va fi făcută prin criterii suplimentare introduse și calculate de universități și departamente*."[99]
- *„Evaluarea activității didactice rămâne strict în competența comisiei de concurs / universității, nefiind impuse standarde minimale: Această apreciere se face pe baza prelegerii susținută de candidați în fața comisiei de concurs. Calificativul minim necesar este foarte bine*."[100]
- *„Comisia de Medicină Dentară propune pentru standardele minimale de promovare criterii care să evalueze exclusiv activitatea științifică, urmând ca stabilirea altor criterii de promovare (didactice, de activitate clinic/operatorie, etc.) să rămână la latitudinea Universităților de Medicină și Farmacie."*[101]
- *„Se iau în considerare numai realizările științifice, respectiv elementele de vizibilitate și impact relevante pentru domeniul psihologiei, al științelor educației, respectiv al științei sportului și al educației fizice sau în domenii de graniță cu acestea*."[102]
- *„Conform Ordinului MENCS nr. 3482/2016 privind aprobarea Regulamentului de organizare și funcționare al Consiliului Național de Atestare a Titlurilor, Diplomelor și Certificatelor Universitare (capitolul 1, art. 3, lit. g și lit. h), prezentele standarde au un caracter minimal și vizează activitatea științifică fiind <<necesare și obligatorii pentru participarea la concursurile pentru ocuparea funcțiilor didactice universitare [...] și pentru acordarea gradelor profesionale de CS II și CS I>> (lit. g), respectiv <<pentru conferirea calității de conducător de doctorat și atestatul de abilitare>> (lit. h). Universitățile și institutele de cercetare au dreptul de a completa standardele minimale CNATDCU cu standarde specifice, proprii cu privire la activitatea didactică, de cercetare, dezvoltare instituțională sau a altor contribuții aduse comunității."*[103]

➢ între indicatorii de evaluare a activității de cercetare, marea majoritate a comisiilor au cuprins calitatea de director/membru de/în echipă de grant/proiect, condiționând acordarea diferitelor punctaje de un anumit număr minim de granturi/proiecte. Acești indicatori au existat și în vechile standarde, însă în noile unele comisii au procedat la majorarea limitei minime.

Punctul de vedere al universităților exprimat în răspunsurile furnizate prin intermediul celui de al doilea chestionar, privind nivelul impus în România prin OMENCȘ nr. 6129/2016, comparativ cu practica internațională, a condus la formularea următoarelor **concluzii**:

1. Universitățile din categoria Agronomic – Veterinar

Universitățile din această categorie au considerat în unanimitate că nivelul impus stimulează și determină creșterea performanțelor didactice și de cercetare ale persoanelor care doresc să urmeze o carieră universitară, contribuie la creșterea calității în învățământul superior și este comparabil cu cel din unele state europene. Referitor la indicatorii stabiliți în standarde, USAMVCJ a menționat faptul că *„există însă și multe prevederi care creează discriminare (ex. la Comisia de Medicină Veterinară este prevăzut un număr de articole sau cărți de la ultima <<promovare>>, în condițiile în care la concursul pe un post se pot prezenta candidați care nu au <<promovat>>)"*.

[98] OMENCȘ nr. 6129/2016 –Anexa nr. 14 - Comisia Ingineria resurselor vegetale și animale
[99] OMENCȘ nr. 6129/2016 - Anexa nr. 1 - Comisia de Matematică
[100] OMENCȘ nr. 6129/2016 - Anexa nr. 19 - Comisia de Biologie și biochimie
[101] OMENCȘ nr. 6129/2016 - Anexa nr. 22 - Comisia de Medicină dentară
[102] OMENCȘ nr. 6129/2016 - Anexa nr. 28 - Comisia de Psihologie, științe ale educației, educație fizică și sport
[103] OMENCȘ nr. 6129/2016 - Anexa nr. 27 - Comisia de Științe economice și administrarea afacerilor

2. Universitățile din categoria Arhitectură, artă sport

În domeniul arhitecturii și urbanismului „*nivelul impus în România prin OMENCȘ nr. 6129/2016 este în consonanță cu practica internațională în domeniul învățământului superior*" (UAIMB). Dacă în domeniul artistic nivelul este similar standardelor internaționale și apreciat ca fiind un nivel de exigență corect impus, în „*domeniul Muzică, nivelul impus în România este mult mai complex. La nivel european se raportează și analizează cercetarea artistică ce este specifică interpreților și teoreticienilor din domeniul Muzică*" (AMGD).

Spre deosebire de universitățile din domeniul artelor, UNEFS menționează faptul că „*activitatea didactică a trecut pe planul doi*" întrucât, pentru un cadru didactic, unii dintre indicatorii impuși nu pot fi îndepliniți simultan, iar standardele în domeniu nu dau posibilitatea compensării. Totodată, „*activitatea didactică este principala preocupare a cadrelor didactice, așa cum cercetarea este a cercetătorilor*" fapt pentru care „*standardele pentru cele două categorii de personal nu ar trebui să fie la fel. Cadrele didactice să aibă max. 1/3 cercetare și cercetătorii max. 1/3 didactic.*" Referitor la cuprinderea în standarde a calității de director al unui grant finanțat/membru în echipa unui grant finanțat universitatea a menționat faptul că „*indiferent de suma alocată, implementarea lor și realizarea activităților pentru îndeplinirea obiectivelor și a rezultatelor asumate necesită implicare și sunt stimulative pentru cei din echipele respective. Indiferent de modalitatea de câștigare a finanțării și cuantumul alocat, ele reprezintă sursă de câștigare de expertiză, deschidere spre astfel de activitate și modalitate de internaționalizare. Conform unor cerințe din ghidurile specifice / tip de proiecte, un debutant are puține șanse să reușească obținerea finanțării într-o competiție de proiecte cu buget mare, din poziție de manager de proiect și implicit acumularea de experiență în astfel de activitate.*"

3. Universitățile din categoria Comprehensiv

În cadrul acestei categorii de universități părerile sunt împărțite. Astfel, dacă unele consideră că nivelul standardelor impuse de CNATDCU este aproximativ similar celor utilizate pe plan internațional (UPTGM, UAB), altele îl consideră ridicat (UCB, ULBS, USV, UVABC), iar altele au semnalat niveluri diferențiate în funcție de domeniu (USV, UPGPL, UPIT, UPET, UNITBV).

UCV a consideră că dacă în ansamblul lor sunt comparabile cu practica europeană, în unele domenii standardele sunt superioare celor solicitate în universități europene de nivel mediu, dar inferioare celor practicate în universități de prestigiu. De asemenea, UNIOVCT consideră că „*standardele sunt încă foarte diferite de la un domeniu la altul, existând și domenii la care standardele sunt semnificativ mai joase decât cele din țările din Europa de vest. Ar fi de dorit o aplicare cu consecvență a unor principii similare de la un domeniu la altul astfel încât, chiar dacă standardele sunt diferite, să fie relativ la fel de greu de îndeplinit criteriile, indiferent de domeniu*". Mai mult, USV semnalează faptul că nivelul standardelor CNATDCU „*este ridicat și neunitar, impunând trasee de carieră radical diferite în domenii foarte apropiate, cum sunt cele din domeniile inginerești*", iar UEMR menționează faptul că „*au în vedere exclusiv activitatea de cercetare în detrimentul activității didactice, astfel cadrele didactice fiind obligate să acorde o mai mare atenție îndeplinirii criteriilor CNATDCU, în detrimentul unei activități didactice centrate pe student*".

Referitor la trecerea de la standardele vechi la cele noi și a impactului pe care îl are asupra carierei personalului didactic și de cercetare această schimbare, precum și al conținutului acestor standarde, UVTG a menționat următoarele:

„Comparativ cu practica internațională privind criteriile/standardele de evaluare a rezultatelor și performanțelor activității didactice și de cercetare, unde criteriile/standardele sunt anunțate cu mult timp înainte și este lăsată o anumită perioadă pentru atingerea noilor standarde, în România s-a încetățenit faptul că, după publicarea standardelor printr-un ordin de ministru (publicat uneori chiar în ultima zi a mandatului acestuia), imediat acesta devine valabil și personalul didactic trebuie să îndeplinească noile standarde aprobate. De exemplu, în urma publicării OMENCȘ nr. 6129/2016, numai două-trei comisii din anumite domenii au lăsat la dispoziție o perioadă de 6 luni cadrelor didactice pentru a putea atinge noile standarde.

In același timp, modificarea standardelor minimale (așa cum se întâmplă la nivel internațional) nu trebuie să anuleze activitatea desfășurată anterior de cadrele didactice/cercetători prin modificarea listelor ce cuprind revistele indexate în BDI recunoscute. Considerăm că dacă un cadru didactic/cercetător a publicat

la un moment dat un articol într-o revistă care la acel moment era indexată în BDI recunoscute, atunci acest statut al revistei nu trebuie să fie unul tranzitoriu, cum prevăd anumite standarde actuale, ci permanent, întrucât nu putem exclude activitatea cadrului didactic/cercetătorului pe motivul că actualmente revista trebuie să facă dovada includerii în cel puțin o bază de date dintre cele recunoscute prin prezentul ordin. Nu este vina cadrului didactic/cercetătorului că indexarea revistei se modifică anual și considerăm că trebuie să se țină cont de indexarea revistei la momentul publicării articolului.

De asemenea, clasificarea editurilor pe categorii este un proces cu o periodicitate dificil de anticipat și deseori prea puțin transparent pentru autori. Pe de altă parte, există șanse foarte mari ca o carte cel puțin tot atât de valoroasă din punct de vedere științific cu una publicată la edituri incluse actualmente în categoriile A1, A2 sau B să fi fost publicată la o altă editură. Se pune aici fireasca întrebare: ***ce judecăm prestigiul, reprezentativitatea, vizibilitatea editurii sau calitatea lucrării științifice?*** *Important este ca membrii comisiei să realizeze o analiză a cărților și o evaluare obiectivă, pe criterii epistemologice specifice domeniului, determinantă pentru aprecierea calitativă a acestora, indiferent de editura în care au fost publicate – practică existentă la nivel internațional și confirmată la scară istorică. Ca atare, considerăm că acordarea punctajului aferent cărților publicate să respecte măcar clasificarea editurilor din momentul publicării, astfel încât publicațiile respective să nu să fie eliminate după aplicarea noilor standarde.*

La nivel internațional practica referitoare la condițiile ocupării postului de profesor universitar nu includ obligativitatea ca acesta să aibă calitatea de conducător de doctorat, ci, din contră, din numărul de profesori universitari pe care îi are o universitate, o parte dintre aceștia, care au rezultate deosebite în cercetare, sunt selectați pentru a deveni conducători de doctorat. Asta înseamnă că, la nivel internațional, numărul conducătorilor de doctorat este mai mic decât numărul profesorilor universitari din instituțiile de învățământ superior și nu invers, cum se dorește în România (întâi se promovează concursul pe post de profesor universitar și apoi se acordă calitatea de conducător de doctorat).

Majoritatea comisiilor prevăd – în standardele minimale necesare și obligatorii pentru conferirea titlurilor didactice din învățământul superior și a gradelor profesionale de cercetare-dezvoltare - punctaje totale egale (suma A1+A2+A3) pentru cele două categorii de personal universitar: cadre didactice și cercetători (Profesor – CS1, Conferențiar – CS2, Lector - CS3, Asistent – CS). Un cadru didactic utilizează cel puțin 50% din timpul de lucru de 40 de ore pe săptămână pentru activități didactice și cel mult 50% pentru cercetare. Punctajul total pentru cadrul didactic nu poate fi egal cu cel al cercetătorului datorită necorelării cu alocarea timpului de lucru. Se impune pentru cercetător un punctaj mai mare, corelat cu cele 40 de ore săptămânale de activitate dedicate cercetării și, implicit, un punctaj corespunzător diferit pentru recunoașterea internațională.

De asemenea, la nivel internațional, standardele minimale necesare și obligatorii pentru conferirea titlurilor didactice din învățământul superior și a gradelor profesionale de cercetare-dezvoltare sunt relativ echilibrate în toate domeniile, neexistând discrepanțele majore care sunt prezente în OMENCȘ nr. 6129/2016 privind aprobarea standardelor minimale necesare și obligatorii pentru conferirea titlurilor didactice din învățământul superior, a gradelor profesionale de cercetare-dezvoltare, a calității de conducător de doctorat și a atestatului de abilitare."

4. Universitățile din categoria Medicină

Din cele 6 universități din această categorie, se constată faptul că UMFCJ, UMFCV și UMFTGM consideră că nivelul actualelor standarde este „*aproximativ similar, dacă se ține cont și de resursele bugetare alocate cercetării/inovării, precum și de calitatea infrastructurii de cercetare și disponibilitatea resursei umane*", UMFTM consideră că nivelul este scăzut iar UMFIAȘI nu a formulat o opinie referitor la acest aspect.

Se remarcă punctul de vedere al UMFCDB, care consideră că „*nivelul impus prin OMENCS 6129/2016 este extrem de neomogen deoarece variabilitatea specifică domeniilor de formare este extrem de mare. Suntem cea mai mare universitate medicală din România, oferim formare prin 8 programe de licență. Dintre acestea 6 sunt programe cu formare reglementată prin Directiva 36/2005.*

Presiunile care se pun prin asigurarea numărului de ore de formare teoretică și mai ales activitate practică, dimensiunea formațiunilor de studiu, paleta de specialități medicale și competențe și abilități practice fac ca în unele situații focalizarea pe criterii de cercetare să fie complet nepotrivită.

UMF formează cu aceleași cadre didactice și medicii rezidenți, profesioniștii de mâine, care au nevoie de a fi instruiți de clinicieni de vârf, cu experiență de practică medicală care, de multe ori e altceva decât cercetarea. Din câte știm, la nivel european nu există criterii unice, libertatea de decizie a universităților în ceea ce privește selecția de resurse umane fiind mult mai mare decât în România, în general evaluarea organizației făcându-se în ansamblul său și nu pentru fiecare poziție."

5. Universitățile din categoria Științe, socio-uman și economic

Universitățile din această categorie nu au formulat răspunsurile prin efectuarea unor comparații cu mediul european/internațional în domeniu, ci au efectuat o analiză a conținutului standardelor CNATDCU.

Astfel, UNIBUC menționează faptul că „*practica internațională este diversă din acest punct de vedere; modelul pentru care a optat CNATDCU privilegiază numai practica din spațiul anglo-saxon defavorizând paradigme europene, cum sunt, bunăoară, cele din spațiul cultural francofon, care a influențat și continuă să influențeze formarea intelectuală a cadrelor didactice și de cercetare din România – această remarcă este valabilă pentru științele umaniste și sociale, mai puțin pentru științele exacte sau cele ale vieții și pământului*."

UAIC menționează faptul că „*referitor la criteriile, indicatorii și standardele pe domenii aprobate prin OMENCȘ nr. 6129/2016, apreciem că aceștia propun o evaluare corectă și echilibrată a utilității sociale a demersului educațional și științific, corelată cu cerințele pieței muncii din țările europene, dar și de necesitatea finanțării și modernizării sistemului educativ în concordanță cu tendințele internaționale și creșterea cercetării românești în fluxul științific principal internaționale. Evaluarea activității didactice-profesionale poate fi implementată prin criterii suplimentare propuse de departamente și aprobate de universități.*"

6. Universitățile din categoria Tehnic

Majoritatea universităților din această categorie consideră că în general nivelul actualelor standarde CNATDCU este acceptabil în condițiile actuale. „*Prin aceasta facem referire la resursa umană existentă, la dotarea care există la nivel de universitate, la posibilitățile de accesare a fondurilor de cercetare*" (UPB). Efectuând o analiză la nivelul fiecărei comisii de specialitate „*este greu de făcut o apreciere generală. Sunt comisii la care standardele impuse în Romania depășesc nivelul cerut în unele țări europene, mai ales pentru posturile mari (conf., prof.) și comisii unde nivelul este mai mic. O constantă a cerințelor din Romania este procentul mare al cerințelor relative la activitatea de cercetare în raport cu cele corespunzătoare activității didactice*" (TUIAȘI). Totodată, „*exigența este sporită față de cele precedente, motiv pentru care ar putea apărea o anumită descurajare a tinerilor în a aborda o carieră universitară. Pe de altă parte, criteriile respective constituie un motor în dezvoltarea cercetării și a activităților universitare în ansamblul lor*" (UTCJ).

4.4.2. Evaluarea performanțelor activităților de cercetare cuprinse în norma universitară

„*Calitatea personalului didactic se referă la cunoștințele de specialitate și potențialul de cercetare științifică, la capacitatea didactică de transmitere a cunoștințelor către studenți și deontologia profesională a cadrelor didactice, precum și la prestigiul profesional și recunoașterea națională și internațională a acestora.*"[104]

Pentru asigurarea calității în învățământul superior, „*rezultatele și performanțele activităților didactice și de cercetare ale personalului didactic și de cercetare dintr-o universitate sunt evaluate periodic, la intervale de maximum 5 ani* […] *în conformitate cu o metodologie aprobată și aplicată de către senatul universitar*"[105], iar evaluarea se realizează prin raportare la anumite „*standarde minimale ale rezultatelor activităților didactice și de cercetare, aprobate de către senatul universitar*"[106], asumate prin contractul individual de muncă de către fiecare cadru didactic și de cercetare.

[104] Pct. 6.1.1. din Procedură privind evaluarea periodică a calității activității personalului didactic - USAMVB
[105] Art. 303 alin. (1) din Legea nr. 1/2011
[106] Art. 303 alin. (4) din Legea nr. 1/2011

Conform indicatorilor de performanță stabiliți de către ARACIS, un cadru didactic se autoevaluează și este evaluat cel puțin „*anual de către șeful de catedră*”[107], „*după fiecare ciclu semestrial de instruire*”[108] de către studenți și „*periodic*”[109] de către colegi. Această periodicitate de efectuare a evaluărilor reprezintă niveluri minime obligatorii ale celor trei indicatori de performanță. ARACIS a stabilit totodată și niveluri de referință recomandate, respectiv efectuarea acestor evaluări este obligatorie, iar în cazul evaluării efectuate de către managementul universității, a precizat ca universitatea să dispună „*de un formular de evaluare anuală multicriterială a fiecărui cadru didactic și de un sistem de clasificare a performanțelor în predare, cercetare și servicii aduse instituției și comunității*”.

1. Universitățile din categoria Agronomic – veterinar

Toate universitățile au elaborat metodologii proprii aprobate de senatul universitar privind evaluarea personalului didactic și de cercetare în care au cuprins aspecte referitoare la cele patru tipuri de evaluări. Evaluarea se realizează anual de către toate universitățile, însă activitatea de cercetare se evaluează pe an calendaristic iar celelalte activități sunt evaluate pe an universitar.

Referitor la stabilirea criteriilor de evaluare, se observă abordări diferite privind gruparea activităților evaluate. Astfel, în timp ce USAMVCJ a grupat activitățile conform structurii normei universitare, celelalte universități au utilizat fie structura din standardele CNATDCU (activitate didactic, activitate de cercetare, recunoaștere internațională și activitate în comunitatea academică – USABTM), fie au detaliat alte criterii considerate importante (ex: USAMVB - participare la activitățile departamentului ale comunității academice și mediului economico-social, evaluările efectuate de către studenți, evaluarea colegială și autoevaluarea; UAIAȘI - integritate morală, disciplină, respect, solidaritate colegială și altruism, comunicare).

Standardele minimale de evaluare a rezultatelor activităților didactice și de cercetare au fost definite fie în metodologiile proprii de ocupare a posturilor sau în fișele individuale ale posturilor, fie în normele proprii de efectuare a evaluării personalului și comunicate acestora cu ocazia angajării sau anuală cu ocazia întocmirii statelor de funcții pentru noul an universitar.

Universitățile din această categorie au stabilit pentru standardele minimale de evaluare a rezultatelor activităților didactice și de cercetare niveluri superioare comparativ cu standardele stabilite de CNATDCU, cu excepția USABTM care a menționat faptul că „*standardul minim impus prin fișa postului, ca anexă la contractul individual de muncă, îl reprezintă obținerea la evaluare a calificativului satisfăcător*”. Impunerea unor nivelul superioare a fost motivată de creșterea calității în învățământul superior și stimularea performanței cercetării științifice.

Referitor la ne/îndeplinirea standardelor minimale de evaluare de către personalul didactic universitățile au abordări similare, respectiv în cazul neîndeplinirii „*fie se aplică măsuri pentru eliminarea acestor neconformități și îmbunătățirea activității didactice și de cercetare”* (USAMVB), fie au aplicat sancțiuni disciplinare (USABTM), iar în cazul obținerii unor rezultate remarcabile au acordat gradații de merit, au redus norma didactică, au acordat premii anuale etc.

2. Universitățile din categoria Arhitectură, artă sport

Universitățile din această categorie au elaborat metodologii aprobate de către senatul universitar pentru evaluarea rezultatelor și performanțelor activităților didactice și de cercetare ale personalului didactic și de cercetare, însă modul de abordare al acestora diferă din punct de vedere al perioadei evaluate. Astfel, dacă unele universități procedează la o evaluare pe an calendaristic (ex: UNEFS, UGEIAȘI), altele utilizează în evaluare anul academic (ex: UIAMB, UATGM).

Referitor la stabilirea criteriilor de evaluare, se observă și în cazul acestei categorii abordări diferite privind gruparea activităților evaluate. Pe lângă variantele de grupare prezentate în categoria anterioară, se

[107] Nivel minim (Min.) al IP.C.4.1.4. Evaluarea de către managementul universității – HG nr. 1418/2006 *pentru aprobarea Metodologiei de evaluare externă, a standardelor, a standardelor de referință și a listei indicatorilor de performanță a Agenției Române de Asigurare a Calității în Învățământul Superior*

[108] Nivel minim (Min.) al IP.C.4.1.3. Evaluarea personalului didactic de către studenți – HG nr. 1418/2006

[109] Nivel minim (Min.) al IP.C.4.1.2. Evaluarea colegială – HG nr. 1418/2006

evidențiază și o abordare globală „*în funcție de specificul funcției didactice și a postului*” (UNMB) sau prin corelare cu obiectivele stabilite în fișa individuală a postului (UNEFS).

Standardele minimale de evaluare a rezultatelor activităților didactice și de cercetare, definite prin metodologiile proprii, au fost stabilite la nivel cel puțin egal cu standardele CNATDCU, cu excepția UNARTE și UGEIAȘI care au stabilit și niveluri inferioare din considerente legate de specificul activităților didactice și de creație artistică.

În cazul universităților care utilizează sistemul de evaluare a performanțelor prin raportarea la an academic, au fost semnalate dificultăți privind îndeplinirea obligațiilor declarative față de MEN / CNFIS pentru stabilirea finanțării anuale, unde cerințele impun raportarea activității științifice desfășurată în anul calendaristic anterior. Măsurile luate de către universități în cazul neîndeplinirii standardelor minimale stabilite, sunt similare celor utilizate de către universitățile din categoria Agronomic – veterinar. În schimb, pentru personalul care se evidențiază prin rezultate deosebite, având în vedere specificul universităților din categoria arhitectură, artă, sport, pe lângă măsurile stimulative obișnuite, se utilizează și „*susținerea participării la manifestări științifice și plata taxelor de publicare în reviste indexate în BDI sau ISI*” (UNEFS), „*sprijinit financiar deplasări la activitățile artistice sau de cercetare*” (AMGD), „*aprobarea înființării unor entități de creație artistică și cercetare științifică, crearea unor noi specializări*” (UATGM).

3. Universitățile din categoria Comprehensiv

Rezultatele și performanțele activităților didactice și de cercetare ale personalului didactic și de cercetare sunt evaluate de către universități anual, însă nu prin utilizarea tuturor celor patru tipuri de evaluări, activitatea, în integralitatea sa desfășurându-se la un interval de maxim 5 ani, în conformitate cu normele interne aprobate.

Evaluarea activității de cercetare de realizează cu preponderență prin intermediul fișelor de autoevaluare fie la începutul anului calendaristic pentru efectuarea raportărilor în ANS pentru stabilirea finanțării anuale, fie la finalul anului universitar, situație în care unele universități efectuează o evaluare a gradului de îndeplinire a obiectivelor stabilite prin fișa individuală a postului (UCB).

Ponderea criteriilor de evaluare a performanțelor activităților didactice și de cercetare ale personalului didactic și de cercetare, în cazul universităților care au fost în măsură să stabilească valori general valabile întregului personal, variază semnificativ de la o universitate la alta astfel:

- Universități care au stabilit ponderi nediferențiate pe funcții didactice doar pentru activitatea didactică (40% UNIOVCT, 70% UCB, 60% UPMTGM) și activitatea de cercetare (60% UNIOVCT, 30% UCB, 40% UPMTGM);
- Universități sau care au stabilit ponderi nediferențiate pe funcții didactice, inclusiv pentru alte activități: UAV (33,33% activitate didactică, 33,33% activitate de cercetare, 33,33% activitate didactică complementară), UNITBV (60% activitate didactică, 30% activitate de cercetare, 10% activitate didactică complementară), UCV (25% activitate didactică, 50% activitate de cercetare, 25% activitate didactică complementară), UEMR (50% activitate didactică, 40% activitate de cercetare, 10% activitate didactică complementară), UVTG (40% activitate didactică, 20% activitate de cercetare, 40% activitate didactică complementară);
- Universități sau care au stabilit ponderi diferențiate pe funcții didactice, de la asistent la profesor, într-un sistem descrescător pentru activitatea didactică (60% - 47% UGAL, 88% - 79% ULSB), crescător pentru activitatea de cercetare (40% – 53% UGAL, 12% - 21% ULSB).
- UVABC a utilizat ponderi diferențiate pe funcții didactice, de la asistent la profesor, într-un sistem descrescător pentru activitatea didactică (26,70% - 21,60%), constant pentru activitatea de cercetare (32,50%) și crescător pentru alte tipuri de activități (40,80% - 45,90%);
- UPET a utilizat ponderi diferențiate pe funcții didactice, de la asistent la profesor, într-un sistem descrescător pentru activitatea didactică (60% - 48%) crescător pentru activitatea de cercetare (18% - 30%) și variabil pentru alte tipuri de activități (între 22% și 26%).

În general, universitățile din această categorie au elaborat standarde minimale proprii specifice pentru rezultatele activităților didactice și de cercetare, cu excepția UPET și UPGPL, universități în care aceste reglementări interne sunt în curs de elaborare. Unele universități au cuprins obligativitatea îndeplinirii acestora inclusiv în contractele individuale de muncă (UAB, UMER).

Aducerea la cunoștința personalului didactic și de cercetare a standardelor minimale adoptate de către universitate a fost realizată prin publicarea acestora pe pagina web a instituției, prin email, prin semnarea de către aceștia a fișei postului sau în ședințele de la nivelul departamentului.

Majoritatea universităților, la elaborarea standardelor minimale proprii de evaluare a activității didactice și de cercetare, s-au raportat la criteriile cuprinse în standardele CNATDCU stabilind fie indicatori de același nivel, fie variante combinate (superiori la unele domenii și inferiori la altele), pentru asigurarea unei activități de cercetare de un nivel calitativ superior, creșterii calității actului educațional și atragerii unor fonduri de finanțare suplimentare.

Rezultatele activității de cercetare sunt prezentate de către fiecare cadru didactic și de cercetare conducerii anual, fie la începutul anului calendaristic, fie la finalul anului universitar, prin completarea unor formulare prestabilite de către universitate (fișă de autoevaluare sau fișă privind activitatea de cercetare etc.). Au existat și unele situații în care, din motive obiective (concedii, pensionări etc.), personalul nu și-a îndeplinit această obligație.

În cazurile în care urmare evaluării s-a constatat faptul că nu au fost îndeplinire standardele minimale, universitățile au procedat, în general, la majorarea normei didactice. În schimb, pentru personalul care a înregistrat rezultate, universitățile au decis, prin aplicarea reglementărilor interne, la susținerea financiară a activităților de publicare a rezultatelor cercetării științifice în reviste indexate ISI și Baze de date internaționale, recompense de natură salarială, crearea unui „*fond pentru sprijinirea activității de cercetare, iar rezultatele deosebite raportate de cadrele didactice în portalul cercetării de la UCV sunt premiate anual din acest fond, într-o festivitate denumită <<Gala excelenței în cercetare>> […] menținerea în activitate după împlinirea vârstei de pensionare*”, „*atribuirea de punctaje proporționale cu nivelul rezultatelor în grila de evaluare în vederea obținerii de burse de mobilitate ERASMUS+*”(UPET).

4. Universitățile din categoria Medicină

Referitor la periodicitatea efectuării evaluării personalului didactic și de cercetare se observă o abordare diferită între universitățile din această categorie. Dacă activitatea de cercetare este raportată anual, „*activitatea didactică este parțial evaluată anual în mod continuu, prin evaluarea satisfacției studenților și prin evaluarea colegială, […], iar o dată la 3 ani se raportează ca și autoevaluare, prin completarea grilei postului ocupat din metodologia de promovare a cadrelor didactice*” (UMFCDB) sau a fost utilizat sistemul cu autoevaluare anuală, evaluare colegială și de către studenți odată la 2 ani (UMFCV).

Repartizarea ponderii criteriilor de evaluare între activitățile didactice și de cercetare variază între universități, predominând fie activitatea de cercetare (UMFCDB, UMFCV), fie activitatea didactică (UMFTGM). În cazul UMFCJ și UMFIAȘI se constată o repartizare unitară a criteriilor diferențiată pe funcții didactice, criteriile de evaluare a activităților didactice deținând ponderea majoritară pentru funcțiile de asistenți și lectori și diminuându-se pentru conferențiar și profesor, iar criteriile de evaluare a activităților de cercetare fiind caracterizate printr-un trend evolutiv invers.

Cu excepția UMFCJ, universitățile au adoptat standarde minimale ale rezultatelor activităților didactice și de cercetare însă forma în care acestea s-au materializat a fost procedură, ghid, standard, aduse la cunoștința personalului didactic în general prin email.

Deși majoritatea universităților de medicină au utilizat ca referință standardele CNATDCU la elaborarea propriilor standarde minimale de evaluare, UMFCJ a adoptat o politică proprie bazată pe faptul că standardele CNATDCU iau în considerare întreaga activitate, iar evaluarea performanțelor de face anual. De asemenea, UMFCV a elaborat standardele minime fără o raportare la cele CNATDCU cu un nivel superior acestora. UMFCDB a adoptat standarde minimale de evaluare a performanțelor reprezentând variante combinate ale nivelurilor criteriilor cuprinse în standardele CNATDCU în funcție de specificul posturilor, dar și punând mai mult accent pe componenta de practică, astfel cum reiese și din punctul de vedere exprimat de către această universitate în capitolul anterior.

Cu ocazia evaluărilor rezultatelor și performanțelor activităților de cercetare, în cazul apariției situațiilor în care cadrele didactice și de cercetare nu au îndeplinit standardele minimale stabilite la nivelul universității s-a procedat la desfacerea disciplinară a contractului individual de muncă (UMFCDB) sau, în cazul UMFTGM, „*personalul didactic și de cercetare care a câștigat competiția de granturi interne organizată de*

UMF Târgu Mureș […] și care nu îndeplinește criteriile de performanță asumate prin contractul de finanțare va semna o declarație pe proprie răspundere prin care consimte la retragerea titlului obținut dacă proiectul declarat câștigător în competiție va fi utilizat pentru examenul de promovare pe funcții didactice, dar criteriile de performanță asumate nu vor fi îndeplinite în termenul stabilit (incluzând cele 18, respectiv 24 de luni pentru diseminarea rezultatelor) și nu va putea depune o nouă aplicație în termen de 3 ani."

În schimb, în cazul celor care urmare evaluării au obținut rezultate deosebite, „*se alocă un procent de 20% din regia de cercetare a fiecărui proiect pentru a fi re-investită în activități de CDI*" (UMFCDB), au fost acordate recompense în bani sau a fost oferit sprijin financiar pentru activitatea de publicare.

5. Universitățile din categoria Științe, socio-uman și economic

Universitățile din această categorie evaluează rezultatele și performanțele activităților didactice și de cercetare ale personalului didactic și de cercetare aplicând metodologiile/procedurile proprii pentru cele patru tipuri de evaluare, fie anual, fie la interval de 5 ani. UBBCJ și UNIBUC efectuează această evaluare generală la interval de 3 - 5 ani, însă anual personalul didactic și de cercetare are obligația efectuării autoevaluării.

Din punct de vedere al criteriilor utilizate în evaluare, se observă abordări diferite atât între universități cât și între domeniile aceleiași universități, astfel;

- UNIBUC a aplicat un sistem ascendent (de la asistent – 30% la profesor – 50%) al ponderii criteriilor activității didactice concomitent cu trendul descendent al ponderii activității de cercetare (de la asistent – 40% la profesor – 20%), diferența de 30% a criteriilor de evaluare au fost atribuite activităților administrative și relația cu societatea.
- UBBCJ a utilizat o variantă total opusă față de UNIBUC, păstrând totodată o pondere de 30% pentru alte activități, acordând ponderi de 40% (asistent) – 30% (profesor) pentru activitatea didactică și 30% (asistent) – 40% (profesor) pentru activitatea de cercetare.
- ASE a utilizat sisteme diferite în funcție de domenii. Astfel, dacă pentru Științe economice și administrarea afacerilor a fost utilizată o egalitate între indicatorii activității didactice și de cercetare, domeniile Educație fizică și sport, Filologie, Științe administrative, Științe juridice și Matematică au utilizat sistem ascendent /descendent pentru activitatea didactică și ascendent pentru activitatea de cercetare.
- Celelalte universități au utilizat criterii personalizate pentru fiecare domeniu (UVT), repartizare egală între activitatea didactică și de cercetare (SNSPA) sau uniform pentru toate funcțiile didactice 30% pentru activitatea didactică și 70% pentru activitatea de cercetare (UAIC).

Prin actele de reglementare interne aprobate de senatul universitar, au fost stabilite standarde minimale ale rezultatelor activităților didactice și de cercetare, ce au fost aduse la cunoștința personalului prin publicare pe site-ul universității, email sau semnare de luare la cunoștință. La elaborarea standardelor minimale universitățile au ținut cont de standardele CNATDCU, stabilind cel puțin aceleași valori ale criteriilor de evaluare (ASE, SNSPA, UVT) sau superioare (UBB, UAIC). UNIBUC a apreciat un nivel general combinat al criteriilor stabilite în standardele minimale, „*în fapt, nu este vorba de o creștere sau de o diminuare a standardelor […], ci de utilizarea ca reper a punctajelor prevăzute și a itemilor ce se regăsesc în standardele minimale elaborate de CNATDCU*".

În general, rezultatele activității de cercetare desfășurată de către personalul didactic și de cercetare au fost raportate de către aceștia pe măsura obținerii lor prin intermediul platformelor online dezvoltate de către universități (ASE, UBBCJ) sau anual (UNIBUC, SNSPA, UAIC, UVT), existând și situații în care personalul vizat nu a furnizat informațiile solicitate privind activitatea de cercetare (UNIBUC, UBBCJ, UVT).

Urmare evaluării au fost constatate situații în care personalul evaluat nu a îndeplinit standardele minimale elaborare/aprobate, universitățile procedând la majorarea normei didactice (ASE, UVT) sau dispunând măsuri instituționale în consecință, respectiv avertismente (UBBCJ).

Totodată, în cazul obținerii de către personalul didactic și de cercetare a unor rezultate remarcabile urmare efectuării evaluării, universitățile aplicat măsuri de stimulare a respectelor persoane prin acordarea gradațiilor/salariilor de merit, „*sprijin pentru publicarea rezultatelor cercetării în reviste de anvergură, finanțare unor stagii de documentare în arhive și biblioteci, a unor experimente de laborator, a unor cercetări de teren*" (UNIBUC), acordarea de „*fonduri pentru deplasări la conferințe științifice sau proiecte de*

cercetare" (SNSPA), acordarea la începutul anului universitar de „*premii și diplome de atestare a rezultatelor speciale obținute*" de către tinerii cercetători (UAIC) sau diminuarea normei didactice și premierea rezultatelor cercetării (UVT).

6. Universitățile din categoria Tehnic

Procedurile și criteriile de evaluare a cadrelor didactice universitare sunt, de regulă, clar și bine precizate în regulamente/proceduri/metodologii elaborate fie la nivelul universităților fie la nivelul facultăților/departamentelor din cadrul acestora și care sunt, de obicei, accesibile online fiind postate pe site-urile acestora ceea ce asigură transparență asupra acestui proces. Aceste documente vizează nu numai aspectele procedurale dar și criteriile în baza cărora se realizează evaluarea.

Evaluarea performanțelor cadrelor didactice și de cercetare se realizează anual. Analizând ponderile criteriilor de evaluare stabilite de către fiecare universitate se observă faptul că deși în ansamblu par a fi destul de diferite de la o universitate la alta, în detaliu, există elemente comune exprimate de următoarele criterii: activitatea de cercetare, activitatea didactică și altele (recunoaștere națională/internațională, activitate cu studenții etc.). Diferențierea între universități realizându-se prin ponderile alocate acestor trei grupe de criterii. Astfel sunt universități care acordă o pondere mai mare activităților didactice și a celor de cercetare și mai puțin celorlalte criterii (de exemplu: UTCB utilizează în evaluarea academică numai criterii referitoare la activitatea didactică și cea de cercetare a căror pondere însumată este de 100%, precum UTCLUJ și TUIAȘI pentru funcția de asistent), în timp ce UPB alocă celor două categorii de criterii o pondere însumată de maxim 30-38%, diferența de 62-70% fiind alocată altor criterii fără a fi însă detaliate.

Cu excepția UPB și UNIMACT, universitățile au definit și aprobat standarde minimale de evaluare a rezultatelor activităților didactice și de cercetare prin regulamente și proceduri operaționale, care au fost aduce la cunoștința personalului didactic prin intermediul ședințelor lunare organizate la nivelul departamentelor, prin email sau prin prezentare publică pe site-ul universității. La stabilirea nivelurilor acestor standarde minimale universitățile s-au raportat la nivelurile standardelor CNATDCU, stabilind chiar un nivel superior acestora cu scopul plasării „*în topul universităților din lume conform ierarhizărilor care se realizează la nivel internațional*" (UPB) , formării „*unei comunități academice specializată strict pe domeniile de studii și cu rezultate excelente*" (UNIMACT) sau stimulării „*editării și publicării de materiale didactice necesare desfășurării în bune condiții a actului didactic*" (TUIAȘI).

În general rezultatele activității de cercetare au fost comunicate de către fiecare cadru didactic anual prin completarea unor formulare prestabilite de către universități sau conform machetelor primite pentru completarea informațiilor în ANS. Totuși, nu tot personalul vizat și-a îndeplinit această obligație „*cele mai frecvente astfel de situații au vizat cadrele didactice pensionare (raportarea se face pentru anul anterior)*" (TUIAȘI). Măsurile luate de către universități pentru corectarea acestor situații au vizat majorarea normei didactice (UNIMACT, TUIAȘI), excludere de la majorări salariale (UTCLUJ), „*compensarea, într-un anumit procentaj, a nivelului acelui indicator cu nivelul ridicat de la un alt indicator, sau situații în care minusul de la activitatea de cercetare a fost compensat cu un plus la activitatea didactică*" (TUIAȘI).

În cazul raportării de către cadrele didactice și de cercetare a unor rezultate deosebite, cu excepția UPB, universitățile din această categorie procedează la reducerea normei didactice, acordarea gradațiilor de merit, „*cofinanțarea unor activități de cercetare sau de raportare a rezultatelor, premii de excelență pe diverse domenii de vârstă și de activitate*" (TUIAȘI).

4.5. Punctul de vedere al cadrelor didactice privind dificultățile cu care acestea se confruntă în dezvoltarea carierei didactice și în desfășurarea activității de cercetare științifică universitară

Urmare analizării răspunsurilor formulate la acest chestionar, se desprind următoarele concluzii:

Înlocuirea standardelor naționale minimale cu altele noi, urmare aplicării prevederilor OMENCȘ nr. 6129/2016, a avut un impact preponderent negativ asupra dezvoltării carierei didactice și de cercetare

universitară, cele mai afectate de această schimbare fiind funcțiile didactice de lector și conferențiar așa cum reiese din răspunsurile acestora. La polul opus se situează răspunsul profesorilor, care apreciază într-o mai mare măsură un impact pozitiv al modificării acestor standarde. Respondenții care dețin funcția de asistent au considerat că modificarea acestor standarde nu le-a afectat planul propriu de carieră. Aceste răspunsuri sunt explicabile din punct de vedere al evoluției în carieră prin faptul că aplicarea noilor standarde afectează funcțiile didactice situate sub nivelul celor reglementate prin ordin.

Analizând aceste aspecte din punct de vedere legăturii dintre funcția didactică și domeniile de știință, se constă următoarele:

- profesorii care apreciază că noile standarde minimale au avut un impact pozitiv asupra dezvoltării carierei didactice și de cercetare universitară sunt preponderenți în domeniile de știință: Farmacie (75%), Teologie (70%), Medicină veterinară (65%), Fizică (62%), Ingineria mediului (62%) și Ingineria resurselor vegetale și animale (60%);
- conferențiarii care apreciază că noile standarde minimale au avut un impact negativ asupra dezvoltării carierei didactice și de cercetare universitară sunt preponderenți în domeniile de știință: Științele pământului (76%), Inginerie chimică, inginerie medicală, știința materialelor și nanomateriale (67%), Chimie (67%), Fizică (61%);
- lectorii care apreciază că noile standarde minimale au avut un impact negativ asupra dezvoltării carierei didactice și de cercetare universitară sunt preponderenți în domeniile de știință: Științe militare, informații și ordine publică (75%), Științe economice și administrarea afacerilor (65%), Ingineria materialelor (65%), Științele Pământului (63%), Inginerie civilă și management (60%);
- asistenții care apreciază că noile standarde minimale nu influențează dezvoltarea carierei didactice și de cercetare universitară sunt preponderenți în domeniile de știință: Științe militare, informații și ordine publică (100%), Inginerie energetică (80%), Ingineria mediului (71%), Arte vizuale (63%).

Predictibilitatea dezvoltării pe termen mediu și lung a carierei didactice universitare a fost afectată de modificările condițiilor de promovare și ale standardelor naționale minimale pentru conferirea titlurilor didactice într-un mod semnificativ. Astfel în proporție de 47% dintre respondenți au considerat că le-a fost afectată predictibilitatea dezvoltării în carieră foarte mult sau în mare măsură și doar 24% au apreciat că în mică măsură sau deloc. Dacă luăm în calcul și categoria de respondenți care au apreciat că într-o oarecare măsură au fost afectați de modificările standardelor minimale (29%), se desprinde concluzia că această modificare a determinat o schimbare radicală în abordarea dezvoltării pe termen mediu și lung a carierei didactice universitare.

Din punct de vedere al funcțiilor didactice, profesorii au fost cel mai puțin afectați (19% în mică măsură și 27% deloc). În schimb, în cazul celorlalte categorii, cu cât se coboară în funcții didactice, cu atât gradul de afectare al predictibilității dezvoltării pe termen mediu și lung a carierei didactice universitare scade (57% conferențiari, 51% lectori și 35% asistenți). În cazul domeniului de știință Inginerie chimică, inginerie medicală, știința materialelor și nanomateriale predictibilitatea dezvoltării carierei a fost semnificativ afectată deopotrivă pentru conferențiari (52%) și lectori (40%).

Cu privire la nivelul minim de predictibilitate al standardelor minimale naționale de ocupare necesar pentru dezvoltarea carierei didactice, valoarea medie a răspunsurilor înclină spre intervalul de 5 -10 ani (40% dintre respondenți). Acest lucru este explicabil în condițiile în care noile standarde au fost centrate pe componenta de cercetare a activității acestora. Funcțiile didactice cele mai afectate de înlocuirea repetată (chiar completă după 4 ani și 3 luni de la apariție a standardelor), sub o perioadă minimă de 5 ani considerată necesară de către personalul didactic, au fost conferențiarii (45%), lectorii (38%) și profesorii (43%).

În cazul profesorilor, se observă faptul că deși marea lor majoritate au declarat cu nu au fost afectați de schimbarea standardelor minimale naționale de ocupare, recunosc faptul că pentru a corespunde noilor criterii au nevoie de o perioadă de timp mai îndelungată decât cea care le-a fost oferită de legiuitor (maxim 8 luni: ordinul a intrat în vigoare la data de 15.02.2017 și s-a aplicat începând cu anul universitar 2017 – 2018).

Menționăm faptul că fiecare nouă modificare survenită în conținutul standardelor naționale avea ca efect o „reconfigurare” de traseu și adâncirea nemulțumirilor în rândul cadrelor didactice, în condițiile în care

adoptarea unor noi standarde pentru o anumită categorie de cadre didactice nu presupunea ca toate persoanele care obținuseră acest titlu anterior (în baza vechilor standarde, mult mai scăzute, de obicei) să se alinieze la noile standarde (într-o perioadă de timp stabilită de legiuitor).

Aceste aspecte au condus în prezent ca funcțiile didactice direct vizate de modificări să întâmpine dificultăți în a îndeplini standardele naționale minimale aprobate de OMENCȘ nr. 6129/2016 pentru funcția didactică pe care o dețin. Astfel, lectorii îndeplinesc aceste standarde într-un procent mult mai mare decât conferențiarii și chiar decât profesorii, ceea ce conduce la concluzia că respondenții care dețin funcția de profesor nu îndeplinesc (16%) în prezent standardele minimale pe care, pentru promovarea în carieră, un conferențiar este obligat să le atingă. Translatând această analiză comparativă cu o treaptă mai jos, se constată faptul că nici conferențiarii nu îndeplinesc în totalitate standardele minimale (14%) pe care un lector ar fi nevoit să le îndeplinească. Referitor la această ultimă categorie de funcții didactice, se constată faptul că lectorii sunt într-o măsură mult mai mare pregătiți să ocupe funcția didactică imediat următoare, întrucât gradul acestora de neconformare este doar de 7%.

Efectuând o analiză a ponderii gradului de neîndeplinire a standardelor minimale de ocupare pe cele trei categorii de funcții didactice direct afectate de modificarea standardelor, situația se prezintă astfel:

***Tabelul nr*. 27: Situația domeniilor de știință în care ponderea gradului de neîndeplinire a standardelor minimale de ocupare este peste medie**

Nr. Crt.	Domenii de știință	Lectori	Conferențiari	Profesori
1	Chimie	10%	20%	23%
2	Electronică, telecomunicații și nanotehnologie	12%	21%	22%
3	Inginerie chimică, inginerie medicală, știința materialelor și nanomateriale	13%	22%	38%
4	Inginerie civilă și management	7%	25%	43%
5	Inginerie energetică	12%	27%	17%
6	Psihologie, științe ale educației, educație fizică și sport	8%	22%	20%
7	Științe economice și administrarea afacerilor	8%	24%	26%
8	Științele Pământului	13%	38%	29%
Valori medii		**7%**	**14%**	**16%**

Spre exemplificare, în cazul domeniului Inginerie civilă și management, 55% dintre profesorii respondenți au declarat că îndeplinesc standardele minimale iar 45% nu. Din procentul de 45% profesori care nu îndeplinesc standardele 60% dețin respectiva funcție de peste 5 ani, 20% de 3-5 ani și 20% de 1-3 ani.

Extinzând această analiză la nivelul întregii populații de respondenți pentru funcțiile didactice profesor și conferențiar, situația se prezintă astfel:

- din procentul de 16% dintre profesorii care nu îndeplinesc în prezent standardele naționale minimale de ocupare, 66% dintre aceștia ocupă respectiva funcție de peste 5 ani, 18% de 3 – 5 ani, 16% de 1 – 3 ani;
- din procentul de 14% dintre conferențiarii care nu îndeplinesc în prezent standardele naționale minimale de ocupare, 59% dintre aceștia ocupă respectiva funcție de peste 5 ani, 18% de 3 – 5 ani, 21% de 1 – 3 ani și 2% de 1 an.

Din aceste date se constată faptul că odată cu creșterea vechimii pe funcția didactică deținută crește și gradul de neconformare la cerințele noilor standarde. Acest fenomen poate fi explicat în cazul conferențiarilor prin lipsa de interes a respondenților pentru promovarea în carieră datorită lipsei posturilor de profesor pe care să promoveze, iar, în cazul profesorilor, prin lipsa unor reglementări naționale care să impună și acestora obligativitatea alinierii la cerințele noilor standarde (excepție făcând profesorii, conducători de doctorat, care se supun evaluării periodice, odată cu evaluarea școlilor doctorale).

Întrucât noile standarde naționale minimale au fost centrate pe aprecierea cadrelor didactice din punct de vedere al activității de cercetare desfășurate și al impactului acestei activități, creșterea cerințelor impuse

prin aceste standarde nu a avut ca rezultat și o îmbunătățire a calității actului didactic, majoritatea respondenților apreciind că această majorare a cerințelor standardelor a afectat procesul didactic într-o oarecare măsură (30%), mică măsură (30%) sau deloc (26%).

Deși ar fi fost de așteptat ca aceste standarde să conducă la o îmbunătățire a calității activității de cercetare științifică universitară/creație artistică, surprinzător este faptul că valorile medii arată o altă realitate. Dacă în proporție de 38% dintre respondenți apreciază ca fiind într-o oarecare măsură resimțită o creștere a calității activității de cercetare științifică universitară/creație artistică, celelalte răspunsuri înclină balanța spre mică măsură (22%) sau deloc (13%), în loc de mare măsură (21%) sau foarte mult (6%) cum ar fi fost de așteptat.

Având în vedre faptul că standardele naționale minimale se aplică doar în cazul evaluării pentru conferirea titlurilor didactice din învățământul superior, gradelor profesionale de cercetare – dezvoltare, a calității de conducător de doctorat și a atestatului de abilitare, pentru evaluarea periodică a performanțelor personalului didactic și de cercetare universitățile au elaborat standarde proprii în care predomină indicatorii de evaluare ai activității de cercetare științifică/creație artistică (61%). Respondenții au identificat faptul că există și situații în care predomină indicatorii de evaluare ai activității didactice (5%), dar și de echilibru între aceștia (34%).

Analizând aceste proporții din punct de vedere al domeniilor de științe, situația este următoarea:

- predomină indicatorii de evaluare ai activității de cercetare (creație artistică), peste valoarea medie prezentată anterior în cazul: Informatică (71%), Inginerie civilă și management (71%), Sociologie, științe politice și administrative (71%), Electronică, telecomunicații și nanotehnologie (70%), Inginerie chimică, inginerie medicală, știința materialelor și nanomateriale (70%), Științe economice și administrarea afacerilor (70%);
- există echilibru între cele două categorii de indicatori: Arte vizuale (75%), Artele spectacolului (62%), Științe militare, informații și ordine publică (67%).

Între criteriile de evaluare cuprinse atât în standardele naționale minimale, cât și în metodologiile proprii de evaluare periodică a personalului didactic și de cercetare, dar și în indicatorii de calitate în baza cărora se realizează finanțarea instituțională, se regăsesc cele privind articolele publicate în reviste științifice relevante. Pentru îndeplinirea acestei obligații, personalul didactic și de cercetare întâmpină o serie de obstacole, printre care:

- **Numărul redus de publicații la nivel național**. Acest obstacol a fost apreciat de respondenții tuturor funcțiilor didactice ca a fiind foarte important, media calculată pentru toate funcțiile didactice variind în jurul valorii de 35%. Domeniile de științe în care peste jumătate dintre respondenți au apreciat acest obstacol ca fiind foarte important au fost Medicină dentară (59%), Inginerie geologică, inginerie geodezică, mine, petrol și gaze (55%) și Medicină (50%).
- **Acces dificil la publicații internaționale** a fost calificat de către respondenți ca fiind un obstacol important (21%) și foarte important (36%). Cele mai semnificative procentaje au fost înregistrate la domeniile Medicină dentară (62%), Medicină veterinară (50%) și Științe economice și administrarea afacerilor (50%).
- **Perioada de timp îndelungată între transmiterea lucrării și acceptarea acesteia** reprezintă de asemenea un obstacol important în publicarea în reviste științifice relevante a articolelor, peste jumătate dintre respondenți pronunțându-se în acest sens (25% - important și 31% - foarte important). Domenii le de științe cele mai afectate de perioada de timp îndelungată între transmiterea lucrării și acceptarea acesteia sunt Farmacie și Medicină veterinară, unde 52%, respectiv 50%, dintre respondenți îl apreciază ca fiind un obstacol foarte important.
- **Nivelul ridicat al taxelor de publicare** reprezintă pentru 67 % dintre respondenți cel mai important obstacol în publicarea în reviste științifice relevante a articolelor. Domeniile de științe cele mai afectate sunt Inginerie geologică, inginerie geodezică, mine, petrol și gaze (66%), Ingineria mediului (61%), Inginerie electrică (60%), Inginerie aerospațială, autovehicule și transporturi (58%), Medicină veterinară (58%), Ingineria resurselor vegetale și animale (57%), Inginerie mecanică, mecatronică și robotică (55%), Inginerie industrială și management (55%), Ingineria materialelor (55%), Farmacie (54%), Arhitectură și urbanism (53%), Inginerie civilă și management (53%) și Electronică, telecomunicații și nanotehnologie (51%).

- **Lipsa infrastructurii adecvate pentru cercetare (creație artistică)** reprezintă al doilea obstacol din punct de vedere al importanței acordate de către respondenți în publicarea în reviste științifice relevante a articolelor (65%). Domeniile de științe cele mai afectate sunt Inginerie geologică, inginerie geodezică, mine, petrol și gaze (66%), Ingineria mediului (61%), Inginerie electrică (60%), Inginerie aerospațială, autovehicule și transporturi (58%), Medicină veterinară (58%), Ingineria resurselor vegetale și animale (57%), Inginerie mecanică, mecatronică și robotică (55%), Inginerie industrială și management (55%), Ingineria materialelor (54%), Arhitectură și urbanism (53%), Electronică, telecomunicații și nanotehnologie (51%).

- **Dezinteres din partea comunității internaționale pentru cercetarea românească**, comparativ cu celelalte situații prezentate anterior, se constată faptul că procentul celor care îl reprezintă un obstacol în publicarea în reviste științifice relevante a articolelor este semnificativ diminuat (38%). Domeniile de științe afectate de această situație sunt Medicină dentară (28%), Științe economice și administrarea afacerilor (27%), Științe juridice (24%), Biologie și biochimie (22%), Medicină (21%), Inginerie civilă și management (21%), Teologie (20%).

În categoria altor obstacole în publicarea în reviste științifice relevante a articolelor, cei mai mulți respondenți au precizat faptul că majorarea normei didactice și încărcarea fișei postului la maxim cu activități didactice și administrative, datorită lipsei de personal reprezintă un impediment important. De altfel, s-a observat faptul că în cazul domeniilor de științe care nu aparțin specificului categoriei universității, respondenții întâmpină dificultăți determinate de această asociere (ex: „*sunt impuse pentru avansarea în domeniul [...] standarde specifice domeniilor tehnice*”; „*universitatea mea fiind tehnică, nu încurajează cercetarea specifică - în cazul meu particular traducerile - chiar dacă apar la edituri din străinătate, nici nu există rubrică pentru ele în formularul de raportare a activității*”)

Întrucât această întrebare a fost deschisă, respondenții având posibilitatea să exprime liber punctul de vedere, răspunsurile nu s-au limitat doar la aspectul solicitat, respondenții prezentând și alte aspecte care atrag atenția asupra unei stări generale de nemulțumire în rândul cadrelor didactice, printre care prezentăm spre exemplificare pe cele a căror repetabilitate a fost foarte mare:

- limitarea accesului la infrastructura de cercetare, aspecte semnalate cu preponderență de respondenții care dețin funcția didactică de asistent și lector;
- percepția privind importanța acordată necesității publicării în reviste cotate ISI este în general aceea că impunerea unor astfel de reviste reprezintă un „business” internațional, accesibil doar acelora „care au relații” și prohibitiv prin taxele percepute;
- lipsa unor reviste românești care să fie luate în calcul la calcularea indicatorilor de calitate („*Înțeleg eu destul de (a se citi foarte) bine nevoia de conectare, interrelaționare și schimbul de idei cu reprezentanții comunității academice, dar că să fim mari afară, trebuie să fim, mai întâi, mari la noi acasă*”);
- evaluarea cadrelor didactice în primul rând din punct de vedere al activității de cercetare și în al doilea rând pentru activitatea didactică desfășurată, deși cea de a doua componentă reprezintă activitatea de bază a acestora;
- existența, în cazul domeniilor conexe, a unor standarde minimale naționale foarte diferite.

Referitor la importanța următoarelor elemente pentru promovarea excelenței și performanței în cercetarea științifică / creația artistică universitară, respondenții au formulat următoarele aprecieri:

- **Gradul de pregătire al resursei umane**. Majoritatea respondenților (84%) apreciază acest element ca fiind foarte important (59%) și important (25%). Domeniile de științe în care gradul de apreciere al importanței prezintă niveluri ridicate sunt Inginerie chimică, inginerie medicală, știința materialelor și nanomateriale (72%), Fizică (71%), Farmacie (68%), Chimie (68%), Ingineria mediului (66%) și Inginerie aerospațială, autovehicule și transporturi (65%).

- **Participarea în cadrul unor proiecte de cercetare** reprezintă, din punctul de vedere al respondenților al doilea element ca importanță (82%) în promovarea excelenței și performanței în cercetare. Domeniile de științe în care s-au încadrat respondenții care au considerat majoritar acest element sunt Chimie (68%), Inginerie chimică, inginerie medicală, știința materialelor și nanomateriale (67%), Ingineria materialelor (65%), Ingineria resurselor vegetale și animale (63%) și Științele Pământului (62%). Importanța acestui

element este dată în general de necesitatea asigurării unei baze materiale optime, prin achiziția de noi echipamente, prin înnoirea și asigurarea consumabilelor în cazul celor existente. O altă justificare, în cazul funcțiilor didactice lector și conferențiar, a importanței acestui element este generată din condiționarea impusă în standardele CNATDCU, unde marea majoritate a comisiilor au cuprins calitatea de director/membru de/în echipă de grant/proiect, ca și criteriu de evaluare.

- **Timpul necesar obținerii rezultatelor științifice necesar atingerii indicatorilor de calitate pe baza cărora se realizează finanțarea în învățământul superior** reprezintă un element important pentru promovarea excelenței și performanței în cercetarea științifică / creația artistică universitară. Astfel marea majoritate a respondenților l-au considerat a fi important (30%) sau foarte important (46%). În cazul funcțiilor didactice de lector și conferențiar se observă o creștere a gradului importanței acordat acestui element (48%), pe când profesorii acordă o importanță mai redusă (41%) chiar decât cea apreciată de asistenți (44%). Este foarte posibil ca această abordare să fie determinată cu precădere de bagajul de cunoaștere de care dispun respondenții. Domeniile de științe în care au fost înregistrate cele mai multe aprecieri în categoria „foarte important", au fost Farmacie (57%), Chimie (56%), Medicină (53%), Inginerie civilă și management (53%), Ingineria mediului (53%). Din acest punct de vedere, domeniile ale căror cercetări depind de factorul timp, acordă o mai mare importanță acestuia.

- **Obținerea unor stimulente pentru asigurarea excelenței și performanței în cercetare** a fost considerat de marea majoritate un element important (28%) sau foarte important (47%). Domeniile de științe care au apreciat acest element ca fiind foarte important au fost Arte vizuale (59%), Filosofie (57%), Inginerie chimică, inginerie medicală, știința materialelor și nanomateriale (54%), Matematică (53%), Științe economice și administrarea afacerilor (52%), Ingineria resurselor vegetale și animale (51%), Artele spectacolului (50%), Ingineria materialelor (50%).

Situația detaliată a statisticilor răspunsurilor furnizate de către respondenții la chestionar se regăsesc în ***anexa nr. 19***

4.6. CONCLUZII

• Privind norma universitară:

Trecerea de la un sistem de fundamentare a statelor de funcții bazat pe atribuțiile personalului didactic din învățământul superior la un sistem bazat pe norme universitare, însoțit de carențele, inadvertențele și imperfecțiunile cadrului legal privind norma universitară prezentate anterior, în condițiile exercitării autonomiei de către universitățile din coordonarea MEN a condus la situația ca acest conceptul de *normă universitară* să fie abordat diferit. Astfel, universitățile au grupat diferit activitățile de cercetare specifice, în general le-au încadrat în norma didactică, puține procedând la împărțirea acestora între norma didactică și norma de cercetare și doar câteva au trecut întreaga activitate de cercetare în norma de cercetare.

Având în vedere faptul că majoritatea comisiilor CNATDCU au grupat activitatea personalului didactic în trei categorii (activitate didactică și profesională, activitate de cercetare și recunoaștere și impactul activității), considerăm că și la nivel normativ efectuarea unei corelări între faza de planificare a activității (întocmirea statelor de funcții și stabilirea obiectivelor de atins de către personalul didactic) și cea de cuantificare și evaluare a rezultatelor activității de cercetare, ar conduce la o utilizare mai eficientă a resursei umane.

Majorarea normei didactice, maxim până la nivelul de 16 ore convenționale pe săptămână, a fost realizată de către toate universitățile din rațiuni diferite. Din practica universităților privind aplicarea prevederilor legale în cazul cadrelor didactice care nu desfășoară activitate de cercetare, nu își declară activitatea de cercetare științifică sau nu își declară afilierea la universitate, se desprinde concluzia că majorarea normei didactice, în aceste situații, nu a avut ca efect, în mare măsură, creșterea gradului de participare al cadrelor didactice la activitatea de cercetare. Pentru a contracara aceste situații și a obține rezultatele dorite, universitățile au aplicat diferite mecanisme bazate pe eficientizarea utilizării fondurilor publice. În cazul majorării normei didactice din considerente de natură economică (încadrarea în bugetul alocat pentru cheltuieli de personal) efectele au fost preponderent acelea de micșorare a numărului de norme didactice vacante și de reducere, pe cât posibil a situațiilor de cumul și plată cu ora.

Din punct de vedere al planificării activității personalului didactic, efectuată cu ocazia începerii anului universitar, s-a observat faptul că toate universitățile utilizează fișele individuale ale posturilor, însă structura acestora variază de la o universitate la alta în funcție de cum a înțeles fiecare conceptul de normă universitară, iar evaluarea gradului în care personalul didactic a atins obiectivele cuprinse în fișele individuale ale posturilor se realizează la sfârșitul anului calendaristic. Această situație presupune analiza rezultatelor activităților cuprinse în două fișe ale posturilor (ex: la finele anului 2017 se evaluează activitatea desfășurată în anul 2017 cuprinsă în fișele postului aferente anilor universitari 2016/2017 și 2017/2018), existând situații în care activitățile din fișele individuale ale posturilor nu pot fi departajate în ani calendaristici.

• Privind evaluarea candidaților și evoluția în carieră a cadrelor didactice

În noile standarde minimale pe care trebuie să le îndeplinească personalul didactic și de cercetare din universități s-a pus accent pe activitatea de cercetare desfășurată și recunoașterea/impactul acestei activități, componenta didactică (predare/învățare) fiind mai puțin abordată/dezvoltată de CNATDCU. Astfel s-a lăsat posibilitatea universităților de a stabili indicatori specifici de cuantificare a performanței activității didactice.

Majoritatea universităților consideră că la nivelul standardelor CNATDCU, în ansamblul lor, este similar cerințelor impuse în afara României, iar nivelul impus stimulează și determină creșterea performanțelor didactice și de cercetare ale persoanelor care doresc să urmeze o carieră universitară, contribuie la creșterea calității în învățământul superior. La nivel de domeniu situația se schimbă radical, comisiile CNATDCU elaborând standarde fie superioare, fie inferioare, comparativ cu nivelurile impuse în afara României, chiar și în cazul unor domenii înrudite, situație greu de explicat în condițiile în care, în referatul de fundamentare, MEN nu a justificat necesitatea schimbării vechilor standarde, deși în preambulul OMECTȘ nr. 6129/2016 a fost menționat faptul că *„de la intrarea în vigoare a Ordinului ministrului educației, cercetării, tineretului și sportului nr. 6.560/2012 privind aprobarea standardelor minimale necesare și obligatorii pentru conferirea titlurilor didactice din învățământul superior și a gradelor profesionale de cercetare-dezvoltare, cu modificările ulterioare, și până în prezent, au fost semnalate discrepanțe între standardele naționale și standardele relevante la nivel internațional, precum și între standardele propuse de comisiile de specialitate ale Consiliului Național de Atestare a Titlurilor, Diplomelor și Certificatelor Universitare (CNATDCU),*

Universitățile au semnalat că noile standarde au fost orientate mai mult spre componenta de cercetare fapt ce a afectat componenta didactică a activității desfășurate de cadrele didactice universitare. Această situație, necorelată cu prevederile legii nr. 1/2011, unde este prevăzută efectuarea de către cadrele didactice a unei norme didactice minime, confirmă existența unor lacune privind conținutul standardelor și al perioadei necesare pentru atingerea celor noi.

• Privind evaluarea performanțelor activităților de cercetare cuprinse în norma universitară:

Toate universitățile au elaborat, aprobat și implementat norme interne proprii prin care au stabilit periodicitatea derulării activităților specifice evaluării rezultatelor și performanțelor activităților didactice și de cercetare ale personalului didactic și de cercetare. În general, universitățile au aplicat evaluări anuale, însă sunt și cazuri în care s-a procedat la evaluare completă într-un interval de timp de maxim 5 ani, concomitent cu raportări ale cadrelor didactice și de cercetare anuale punctuale, în special privind activitatea de cercetare desfășurată. Referitor la perioada de activitate raportată, se observă utilizarea anului calendaristic (raportări în luna ianuarie a anului următor pentru anul anterior) sau a anului academic (între septembrie și noiembrie a anului următor pentru anul anterior).

Cu privire la ponderea criteriilor de evaluare, s-au observat abordări diferite atât între universități determinate de autonomia universitară și strategiile de dezvoltare instituționale proprii dezvoltate, cât și în cadrul aceleiași universități, între domenii. Astfel, dacă unele universități au utilizat ponderi ale activităților didactice și de cercetare cu o repartizare unitară indiferent de funcția didactică, altele au utilizat fie ponderi ascendente/descendente (de la asistent la profesor) pentru ponderea criteriilor de evaluare ale activităților didactice/de cercetare, fie variante combinate pe funcții didactice.

Nu toate universitățile au definit și aprobat de către senatul universitar standarde minimale ale rezultatelor activităților didactice și de cercetare, unele dintre acestea utilizând fișa individuală a postului

pentru stabilirea obiectivelor personale anuale, cum de altfel sunt doar câteva universități care au precizat faptul că acestea reprezintă o obligație asumată prin contractele individuale de muncă.

La stabilirea acestor standarde minimale, unele universități au ținut cont de indicatorii utilizați în standardele CNATDCU, nu întotdeauna și de nivelurile impuse de către acestea. Unele universități au stabilit niveluri cel puțin egale acestora în vederea creșterii prestigiului universității prin calitate ridicată a procesului didactic și al activității de cercetare. Totodată, multe dintre acestea au utilizat variante combinate ale nivelurilor criteriilor cuprinse în standarde, în special cele din categoria comprehensiv, motivat de multitudinea domeniilor pe care le acoperă.

Îndeplinirea de către personalul didactic și de cercetare a standardelor minimale a fost realizată în mare măsură, însă în cazuri contrare, universitățile au procedat la majorarea normei didactice sau la aplicarea unor sancțiuni disciplinare. În cazul evidențierii unor rezultate deosebite universitățile au utilizat mai multe instrumente de stimulare a respectivelor persoane (diminuarea normei didactice, acordarea unor beneficii de natură salarială, susținere financiară în publicarea lucrărilor, în derularea unor granturi, promovare etc.).

4.7. RECOMANDĂRI

Pentru asigurarea unui sistem unitar de planificare, monitorizare și evaluare a performanțelor personalului didactic din universități recomandăm:

- Efectuarea demersurilor legale privind definirea normei universitare atât din punct de vedere al tipurilor de activități care necesită cuantificarea în ore convenționale și a celor pentru care cuantificarea să fie realizată în ore fizice, cât și din punct de vedere al clarificării conținutului activității „de cercetare științifică înscrisă în planurile de învățământ” în concordanță cu definițiile cuprinse în Recomandarea UNESCO-OIM privind statutul personalului didactic din învățământul superior, adoptată la Paris la 12 noiembrie 1997.
- MEN se va asigura de reconsiderarea echilibrului dintre componenta de cercetare și componenta didactică a activității personalului didactic universitar, prin revizuirea de către CNATDCU a standardelor minimale naționale de ocupare în sensul cuprinderii unor indicatori minimali care să evalueze cu prioritate activitatea didactică.
- Corelarea conținutului fișei individuale a postului cu cerințele impuse de standardele CNATDCU și ARACIS, și reglementarea modului și periodicității efectuării verificării/ monitorizării/ evaluării atingerii obiectivelor asumate prin fișa individuală a postului de către personalul didactic.
- Completarea cadrului legal prin reglementarea respectării standardelor minimale naționale, de către persoanele care ocupă funcțiile didactice de conferențiar universitar și profesor universitar, gradual, într-o perioadă delimitată de timp, pentru asigurarea creșterii nivelului de pregătire/performanțe al cadrelor didactice universitare în concordanță cu tendințele impuse de CNATDCU.

CAPITOLUL V
REZULTATELE CERCETĂRII

5.1. Rezultatele activităților de cercetare – dezvoltare: categorii, evoluții

Potrivit prevederilor **art. 74** din ***Ordonanța nr. 57/2002,*** actualizată, ***privind cercetarea științifică și dezvoltarea tehnologică,*** actualizată, prin rezultatele activităților de cercetare-dezvoltare obținute în baza derulării unui contract finanțat din fonduri publice, se înțelege:

"a) documentații, studii, lucrări, planuri, scheme și altele asemenea;

b) brevete de invenție, certificate de înregistrare a desenelor și modelelor industriale și altele asemenea;

c) tehnologii, procedee, produse informatice, rețete, formule, metode și altele asemenea;

d) obiecte fizice și produse realizate în cadrul derulării contractului respectiv;

e) colecții și baze de date conținând înregistrări analogice sau digitale, izvoare istorice, eșantioane, specimene, fotografii, observații, roci, fosile și altele asemenea, împreună cu informațiile necesare arhivării, regăsirii și precizării contextului în care au fost obținute.

f) creații biologice noi în domeniul producției vegetale și producției animale - soiuri, hibrizi, linii, populații, cu performanțe superioare și rezistente la condițiile climatice și la boli, verigi tehnologice."

Prin chestionarul transmis tuturor universităților de stat cu adresa nr. 485/GP/12.10.2018, au fost solicitate informații referitoare la numărul rezultatelor activităților de CDI desfășurate în cadrul fiecărei universități. Astfel, potrivit răspunsurilor primite, pentru perioada 2015 – 2017, rezultatele cercetării au fost următoarele:

Tabel nr. 28: **Situația numerică a rezultatelor cercetării 2015-2017**

Nr. crt.	Rezultatele cercetării	TOTAL				Ponderea în TOTAL rezultate (%)
		2015	2016	2017	Total general 2015-2017	
0	1	2	3	4	5=2+3+4	6
1	**Documentații, studii, lucrări, planuri, scheme si altele asemenea**	9.680	10.576	11.319	**31.575**	**91,90**
2	**Cereri pentru Brevete de invenție, certificate de înregistrare a desenelor si modelelor industriale si altele asemenea depuse**	129	155	194	**478**	**1,39**
3	**Brevete de invenție, certificate de înregistrare a desenelor si modelelor industriale si altele asemenea**	79	134	170	**383**	**1,12**
4	**Tehnologii, procedee, produse informatice, rețete, formule, metode si altele asemene**	146	291	632	**1.069**	**3,11**
5	**Obiecte fizice si produse realizate in cadrul derulării contractului respectiv**	69	228	167	**464**	**1,35**
6	**Colecții si baze de date conținând înregistrări analogice sau digitale, izvoare istorice, eșantioane, specimene, fotografii, observații, roci, fosile si altele asemenea, împreuna cu informațiile necesare arhivarii, regăsirii și precizării contextului în care au fost obținut**	106	141	109	**356**	**1,04**
7	**Creații biologice noi in domeniul producției vegetale și producției animale - soiuri, hibrizi, linii, populații, cu performante superioare si rezistente la condițiile climatice si la boli, verigi tehnologice**	11	6	15	**32**	**0,09**
TOTAL		**10.220**	**11.531**	**12.606**	**34.357**	**100**

Analiza evoluției rezultatelor cercetării pentru anii 2015 - 2017 arată o tendință generală de creștere: 12.606 rezultate în 2017, față de 10.220 rezultate în 2015.

Referitor la ponderea fiecărei categorii de rezultate ale cercetării în total rezultate, analiza arată o polarizare a acestora prin concentrarea în rezultate de tip *documentații, studii, lucrări, planuri, scheme și altele asemenea* care reprezintă **91,90 %** în totalul rezultatelor. La polul opus se află rezultatele de tip *creații biologice noi în domeniul producției vegetale și producției animale - soiuri, hibrizi, linii, populații, cu performanțe superioare și rezistente la condițiile climatice și la boli, verigi tehnologice,* ce reprezintă doar **0,09 %** în total rezultate, iar celelalte categorii de rezultate ale cercetării au ponderi cuprinse între **1,04 %** și **3,11%.**

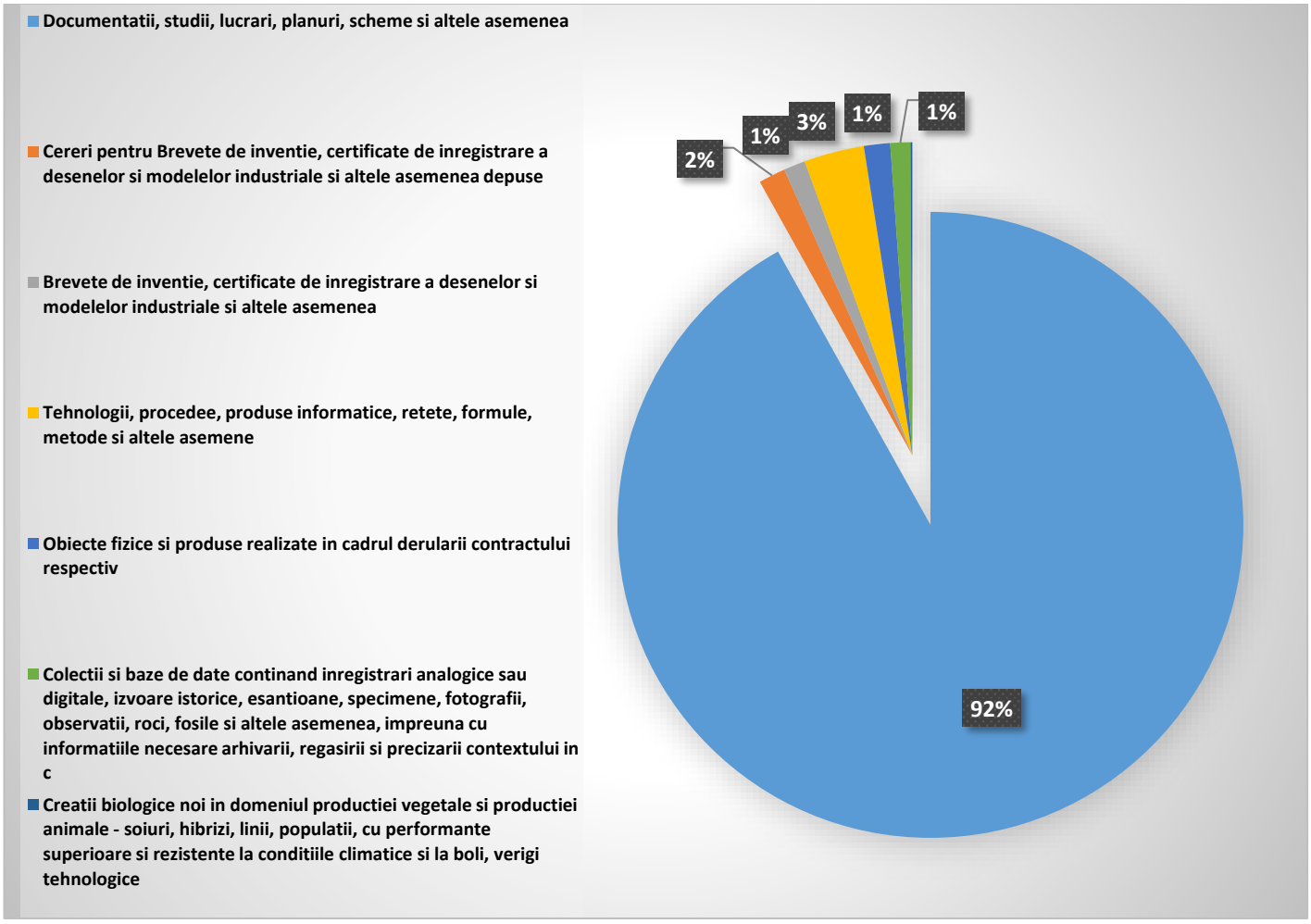

Graficul nr.50: **Reprezentarea grafică a ponderii fiecărei categorii de rezultate ale cercetării în total rezultate în perioada 2015-2017**

Potrivit informațiilor primite ca răspuns la Chestionarul nr. 1 transmis universităților, în perioada analizată, rezultatele cercetării în funcție de specificul fiecărei categorii de universități, precum și evoluția grafică a acestora, se prezintă astfel:

***Tabel nr. 29* Situația rezultatelor cercetării pe categorii de universități, perioada 2015-2017**

Nr crt	Rezultatele cercetării/categorii universități	Tehnice	Medicină, Farmacie	Agronomic Veterinar	Științe, Socio-Uman, Economic	Arhitectură Artă, Sport	Comprehensive	TOTAL
1	Documentații, studii, lucrări, planuri, scheme si altele asemenea	2.684	1.774	1.132	8.841	1.078	16.066	**31.575**
2	Cereri pentru Brevete de invenție, certificate de înregistrare a desenelor si modelelor industriale si altele asemenea depuse	121	57	71	38	0	191	**478**
3	Brevete de invenție, certificate de înregistrare a desenelor si modelelor industriale si altele asemenea	82	26	42	25	0	208	**383**
4	Tehnologii, procedee, produse informatice, rețete, formule, metode si altele asemene	477	79	89	7	176	241	**1.069**
5	Obiecte fizice si produse realizate in cadrul derulării contractului respectiv	214	3	29	0	137	81	**464**
6	Colecții și baze de date conținând înregistrări analogice sau digitale, izvoare istorice, eșantioane, specimene, fotografii, observații, roci, fosile si altele asemenea, împreuna cu informațiile necesare arhivarii, regăsirii și precizării contextului în care au fost obținut	0	0	5	3	310	38	**356**
7	Creații biologice noi in domeniul producției vegetale și producției animale - soiuri, hibrizi, linii, populații, cu performanțe superioare și rezistente la condițiile climatice și la boli, verigi tehnologice	0	0	24	3	0	5	**32**
TOTAL		**3.578**	**1.939**	**1.392**	**8.917**	**1.701**	**16.830**	**34.357**

Grafic, situația se prezintă astfel:

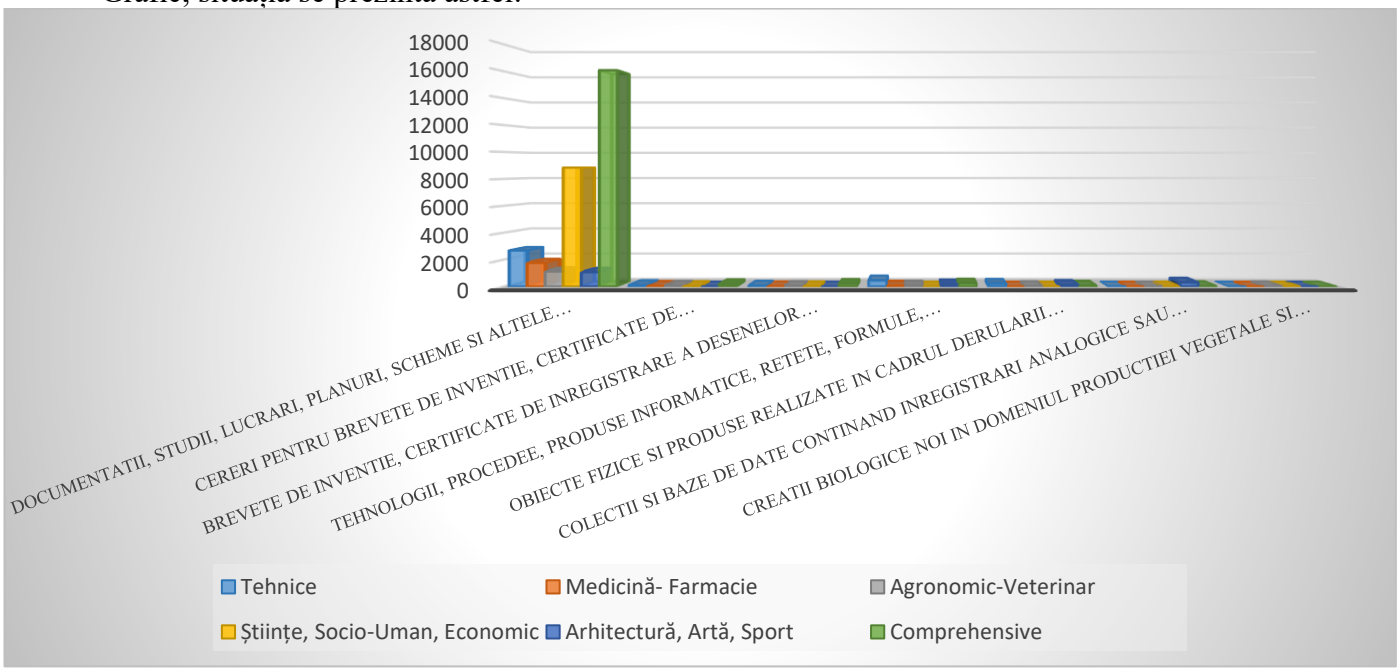

***Graficul nr. 51:* Evoluția grafică a rezultatelor activității de CDI pe categorii de universități, perioada 2015-2017**

Analiza datelor prezentate în ***Tabelul nr. 29.***, în ceea ce privește rezultatele cercetării obținute în perioada 2015-2017, arată că universitățile de tip comprehensiv, urmare complexității lor se situează pe primul loc cu 16.830 rezultate, pe locul doi sunt clasate universitățile de Științe, Socio-Uman, Economic cu 8.917 rezultate, iar pe locul trei sunt universitățile Tehnice cu 3.578 rezultate.

Pe categorii de universități și pe fiecare tip de rezultate, numărul rezultatelor cercetării și evoluția grafică a acestora se prezintă astfel:

1. *Documentații, studii, lucrări, planuri, scheme si altele asemenea*

Tabel nr. 30 **Numărul rezultatelor cercetării de tip *documentații, studii, lucrări, planuri, scheme și alte asemenea* obținute de universități în perioada 2015-2017**

DOMENIU	2015	2016	2017	TOTAL	Pondere în TOTAL (%)
Tehnic	284	953	1.447	**2.684**	**8,5**
Medicină	445	624	705	**1.774**	**5,62**
Agronomic-Veterinar	354	394	384	**1.132**	**3,59**
Științe, Socio-Uman, Economic	2.694	2.745	3.402	**8.841**	**28,0**
Arhitectură, Artă, Sport	361	351	366	**1.078**	**3,41**
Comprehensive	5.542	5.509	5.015	**16.066**	**50,88**
TOTAL	**9.680**	**10.576**	**11.319**	**31.575**	**100**

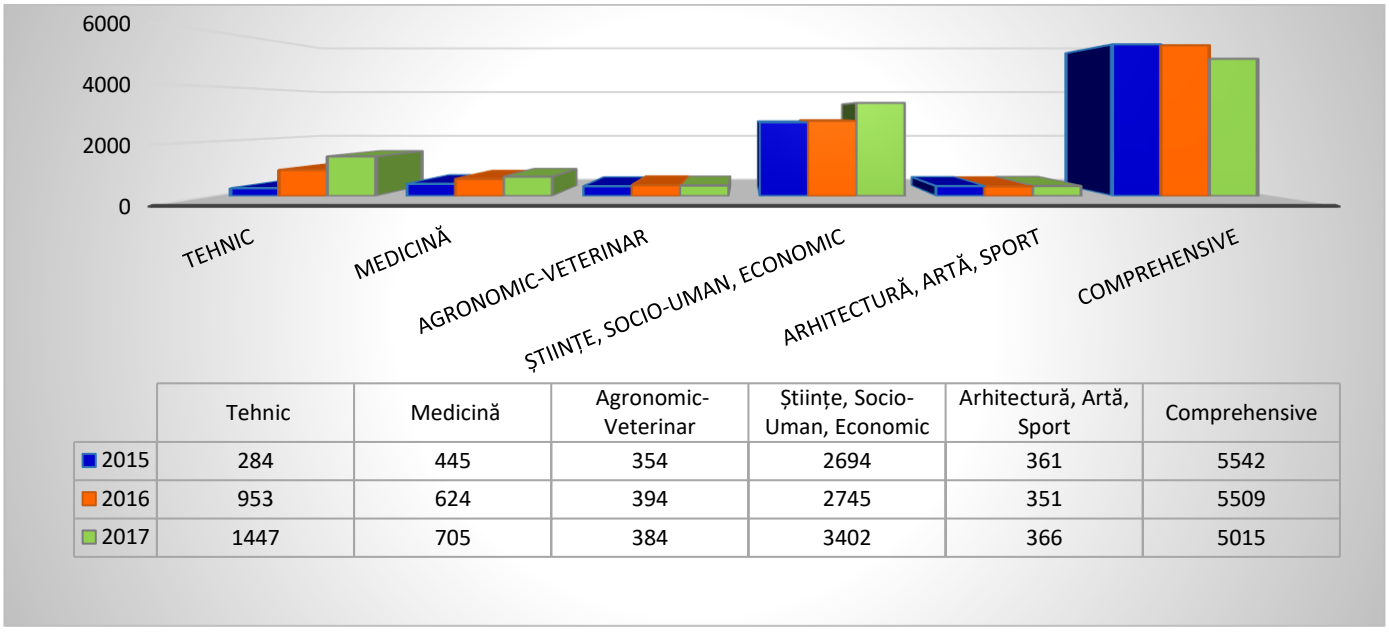

Graficul nr. 52.**Evoluția grafică a rezultatelor CDI de tip *documentații, studii, lucrări, planuri, scheme și alte asemenea, perioada 2015-2017***

În perioada analizată, respectiv 2015-2017, cele mai multe rezultatele ale cercetării de tip *Documentații, studii, lucrări, planuri și alte asemenea* au fost înregistrate de către universitățile comprehensive ce dețin o pondere de 50,88 % în total rezultate de acest tip, urmate de universitățile din domeniul Științe, Socio-Uman, Economic, cu 28 %, universitățile tehnice cu 8,5%, Medicină și Farmacie cu 5,62 %, Agronomic-Veterinar cu 3,59 % și pe ultimul loc universitățile de Arhitectură, Artă, Sport cu 3,41 %.

În cadrul universităților comprehensive, potrivit răspunsurilor prezentate la Chestionarul nr.1, Universitatea din Craiova a înregistrat cele mai multe rezultate, respectiv 3.796, urmată de Universitatea ”Ștefan Cel Mare ” din Suceava cu 3.112 rezultate.

Între universitățile din domeniul Științe, Socio-Uman, Economic, cu cele mai multe rezultate s-a remarcat Universitatea ”Alexandru Ioan Cuza” din Iași cu 6.093 rezultate, urmată de Universitatea ”Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca cu 2.855 rezultate, iar în cadrul universităților tehnice pe primul loc la acest tip de rezultate s-a clasat Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca cu 1.673 rezultate.

2. *Cereri pentru Brevete de invenție, certificate de înregistrare a desenelor și modelelor industriale și altele asemenea depuse*

Tabel nr. 31 **Numărul rezultatelor cercetării de tip** ***cereri pentru brevete de invenție, certificate de înregistrare a desenelor și modelelor industriale și alte asemenea depuse*** **obținute de universități în perioada 2015-2017**

DOMENIU	2015	2016	2017	TOTAL	Pondere în TOTAL (%)
Tehnic	29	35	57	**121**	**25,32**
Medicină	18	21	18	**57**	**11,92**
Agronomic-Veterinar	14	26	31	**71**	**14,85**
Științe, Socio -Uman, Economic	5	14	19	**38**	**7,95**
Arhitectură, Artă, Sport	0	0	0	**0**	**0**
Comprehensive	63	59	69	**191**	**39,96**
TOTAL	129	155	194	**478**	**100**

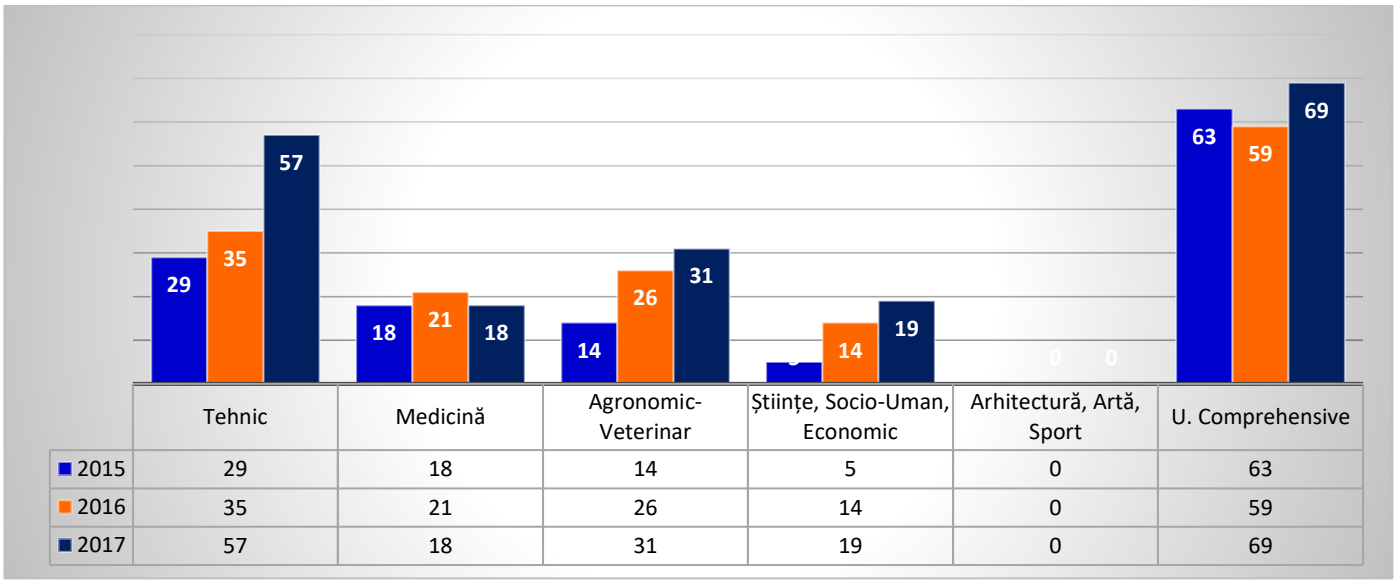

Graficul nr. 53. **Evoluția grafică a rezultatelor CDI de tip** ***cereri pentru brevete de invenție, certificate de înregistrare a desenelor și modelelor industriale și alte asemenea depuse, perioada 2015-2017***

În ceea ce privește rezultatele de tip *Cereri pentru Brevete de invenție, certificate de înregistrare a desenelor și modelelor industriale și alte asemenea depuse*, așa cum rezultă din tabelul și graficul de mai sus întocmite pe baza informațiilor furnizate de către universități, pe primul loc se situează universitățile comprehensive cu 191 rezultate (39,96 %), urmate de universitățile tehnice cu 121 rezultate (25,32%). Cele mai multe rezultate de acest tip au fost raportate de către Universitatea ”Ștefan Cel Mare” din Suceava (91 rezultate), urmată de Universitatea Politehnică București cu 55 rezultate.

3. *Brevete de invenție, certificate de înregistrare a desenelor și modelelor industriale și altele asemenea*

Tabelul nr.32: **Numărul rezultatelor cercetării de tip** ***brevete de invenție, certificate de înregistrare a desenelor și modelelor industriale și altele asemenea*** **obținute de universități în perioada 2015-2017**

DOMENIU	2015	2016	2017	TOTAL	Pondere în TOTAL (%)
Tehnic	13	25	44	**82**	**21,41**
Medicină	4	10	12	**26**	**6,79**

Agronomic-Veterinar	9	16	17	**42**	**10,96**
Științe, Socio-Uman, Economic	9	9	7	**25**	**6,53**
Arhitectură, Artă, Sport	0	0	0	**0**	**0**
Comprehensive	44	74	90	**208**	**54,31**
TOTAL	**79**	**134**	**170**	**383**	**100**

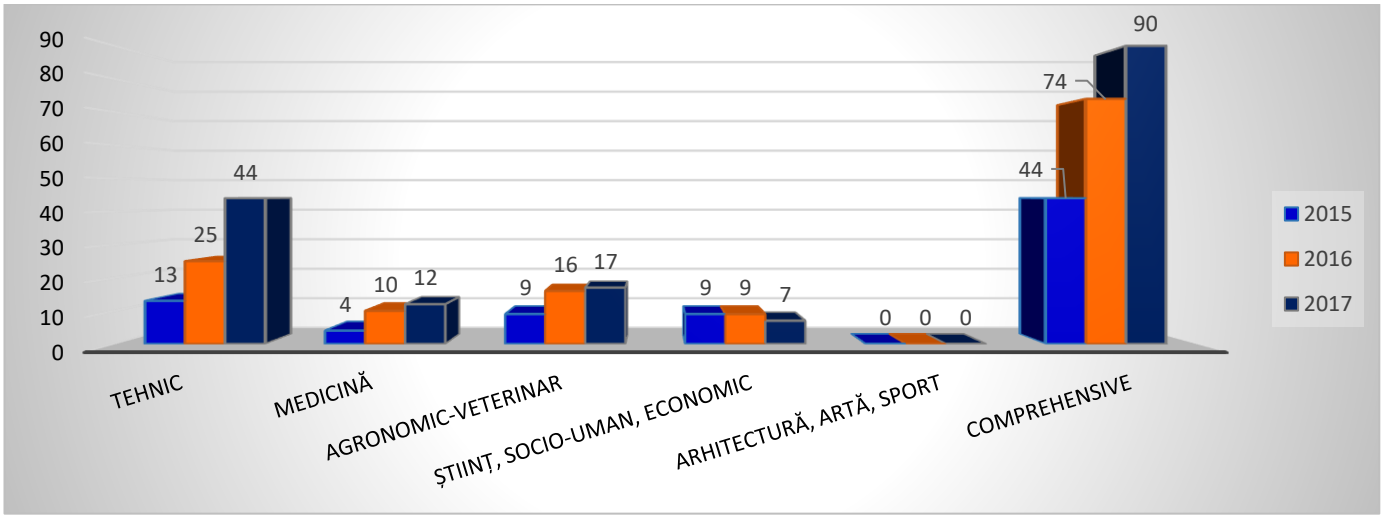

Graficul nr. 54 **Evoluția grafică a rezultatelor activității de CDI de tip** ***brevete de invenție, certificate de înregistrare a desenelor și modelelor industriale și altele asemenea, perioada 2015-2017***

La acest tip de rezultate universitățile Comprehensive au înregistrat 208 rezultate în perioada 2015-2017, iar în cadrul acestora ponderea majoritară a fost reprezentată de Universitatea ”Ștefan Cel Mare” din Suceava care a raportat 82 rezultate CDI, urmată de Universitatea ”Transilvania” din Brașov cu 33 rezultate. Pe locul doi ca număr de rezultate s-au clasat universitățile Tehnice cu 82 rezultate, dintre care menționăm Universitatea Politehnica București cu 44 rezultate obținute în perioada analizată și Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca cu 25 rezultate.

4. Tehnologii, procedee, produse informatice, rețete, formule, metode si altele asemenea

Tabel nr. 33: **Numărul rezultatelor cercetării de tip** ***tehnologii, procedee, produse informatice, rețete, formule, metode și altele asemenea*** **obținute de universități în perioada 2015-2017**

DOMENIU	2015	2016	2017	TOTAL	Pondere în TOTAL (%)
Tehnic	58	162	257	**477**	**44,62**
Medicină	0	37	42	**79**	**7,39**
Agronomic-Veterinar	5	6	78	**89**	**8,33**
Științe, Socio-Uman, Economic	0	0	7	**7**	**0,66**
Arhitectură, Artă, Sport	1	1	174	**176**	**16,46**
Comprehensive	82	85	74	**241**	**22,54**
TOTAL	**146**	**291**	**632**	**1.069**	**100**

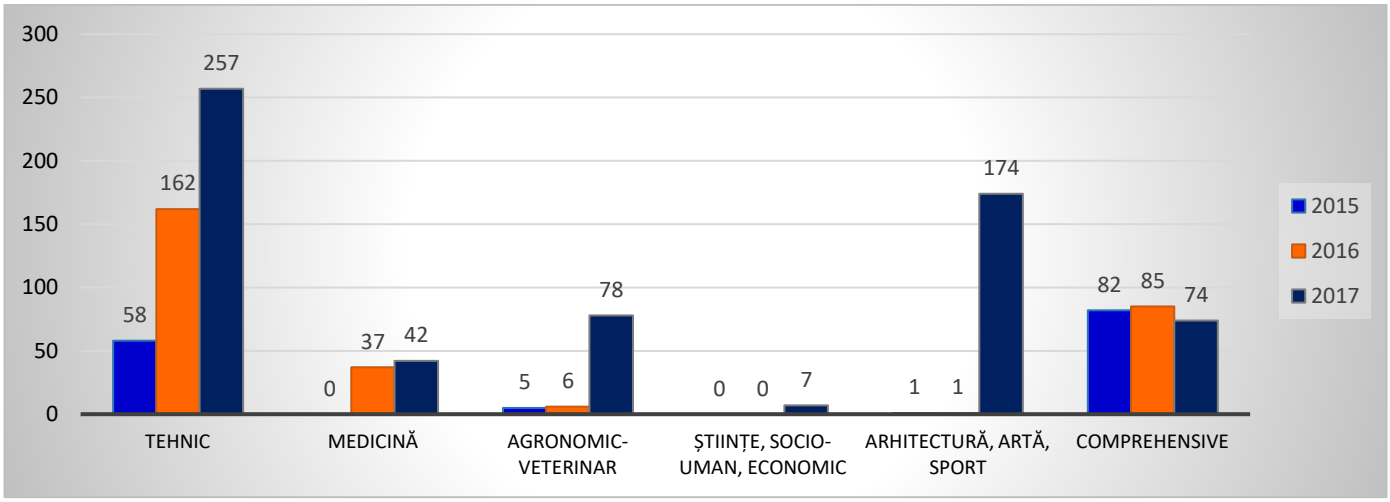

Graficul nr. 55: **Evoluția grafică a rezultatelor CDI de tip *tehnologii, procedee, produse informatice, rețete, formule, metode și altele asemenea,* perioada 2015-2017**

Ponderea majoritară a rezultatelor CDI de tip *Tehnologii, procedee, produse informatice, rețete, formule, metode și altele asemenea* o dețin universitățile Tehnice care au furnizat informații referitoare la 477 rezultate de acest tip. În cadrul acestora un număr însemnat a fost înregistrat de către Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca – 314 rezultate și Universitatea Tehnică ”Gheorghe Asachi” din Iași – 98 rezultate.

5. *Obiecte fizice și produse realizate în cadrul derulării contractului respect*

Tabel nr. 34: **Numărul rezultatelor cercetării de tip *obiecte fizice și produse realizate în cadrul derulării contractului respectiv* obținute de universități în perioada 2015-2017**

DOMENIU	2015	2016	2017	TOTAL	Pondere în TOTAL (%)
Tehnic	14	77	123	**214**	**46,12**
Medicină	0	0	3	**3**	**0,65**
Agronomic-Veterinar	12	5	12	**29**	**6,25**
Științe, Socio-Uman, Economic	0	0	0	**0**	**0**
Arhitectură, Artă, Sport	0	135	2	**137**	**29,53**
Comprehensive	43	11	27	**81**	**17,45**
TOTAL	**69**	**228**	**167**	**464**	**100**

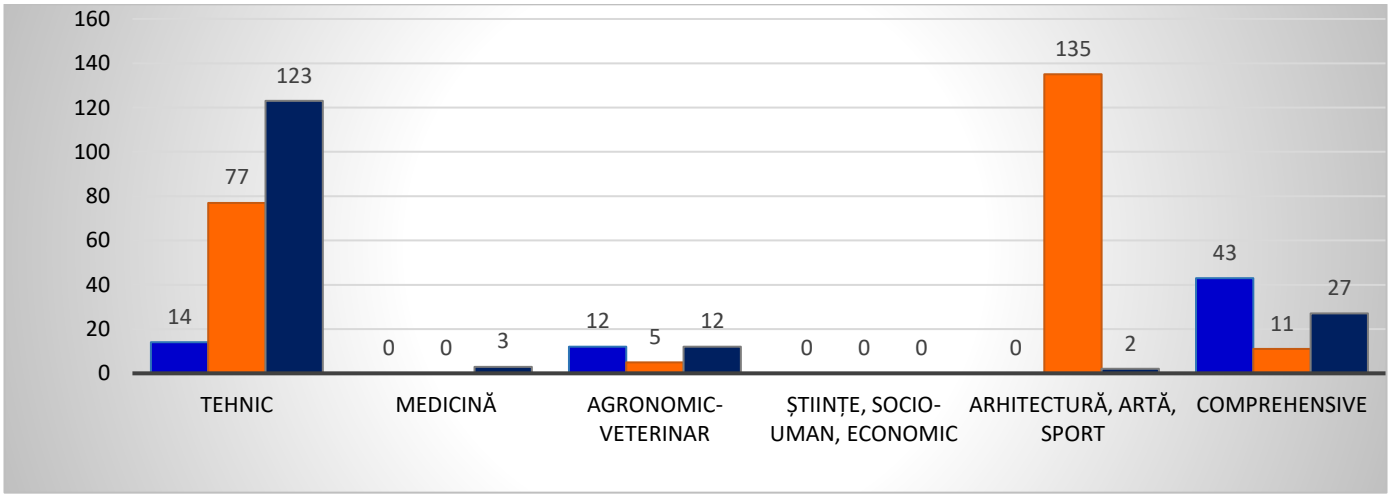

Graficul nr. 56 **Evoluția rezultatelor activității de CDI de tip *obiecte fizice și produse realizate în cadrul derulării contractului respectiv, perioada 2015-2017***

La această categorie de rezultate CDI, din totalul de 464 rezultate realizate în perioada 2015-2017 o pondere însemnată au deținut:

- Universitatea Națională de Educație Fizică și Sport din București, cu 135 rezultate;
- Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca, 126 rezultate,
- Universitatea Politehnica din București, 45 rezultate,
- Universitatea Tehnică ”Gheorghe Asachi” din Iași, 35 rezultate.

6. *Colecții și baze de date conținând înregistrări analogice sau digitale, izvoare istorice, eșantioane, specimene, fotografii, observații, roci, fosile si altele asemenea, împreuna cu informațiile necesare arhivarii, regăsirii și precizării contextului în care au fost obținut*

Tabel nr.. 35: **Numărul rezultatelor cercetării de tip** ***colecții și baze de date conținând înregistrări analogice sau digitale, izvoare istorice, eșantioane, specimene, fotografii, observații, roci, fosile si altele asemenea, împreună cu informațiile necesare arhivării, regăsirii și precizării contextului în care au fost obținut*** **realizate de universități în perioada 2015-2017**

DOMENIU	2015	2016	2017	TOTAL	Pondere în TOTAL (%)
Tehnic	0	0	0	**0**	**0**
Medicină	0	0	0	**0**	**0**
Agronomic-Veterinar	2	0	3	**5**	**1,41**
Științe, Socio-Uman, Economic	3	0	0	**3**	**0,84**
Arhitectură, Artă, Sport	80	130	100	**310**	**87,08**
Comprehensive	21	11	6	**38**	**10,67**
TOTAL	**106**	**141**	**109**	**356**	**100**

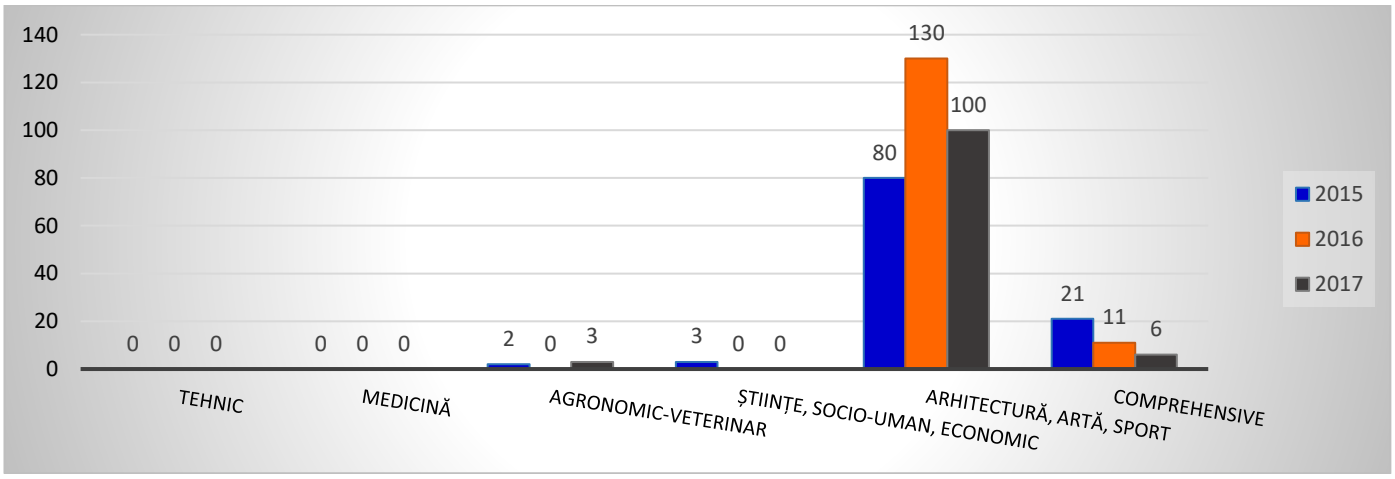

Graficul nr..57: **Evoluția grafică a rezultatelor activității de CDI de** ***colecții și baze de date conținând înregistrări analogice sau digitale, izvoare istorice, eșantioane, specimene, fotografii, observații, roci, fosile si altele asemenea, împreună cu informațiile necesare arhivării, regăsirii și precizării contextului în care au fost obținut, perioada 2015-2017***

Referitor la acest tip de rezultate CDI, din totalul de 356 rezultate, 310 rezultate sunt obținute de universitățile de Arhitectură, Artă și Sport, iar în cadrul acestora ponderea majoritară o dețin: Universitatea de Artă și Design din Cluj-Napoca cu 270 rezultate și Universitatea Națională de Educație Fizică și Sport din București cu 40 rezultate.

7. *Creații biologice noi în domeniul producției vegetale și producției animale - soiuri, hibrizi, linii, populații, cu performanțe superioare și rezistente la condițiile climatice și la boli, verigi tehnologice*

Tabel nr. 36: **Numărul rezultatelor cercetării de tip *creații biologice noi în domeniul producției vegetale și producției animale-soiuri, hibrizi, linii, populații, cu performanțe superioare și rezistente la condițiile climatice și la boli, verigi tehnologice* obținute de universități în perioada 2015-2017**

DOMENIU	2015	2016	2017	TOTAL	Pondere în TOTAL (%)
Tehnic	0	0	0	**0**	**0**
Medicină	0	0	0	**0**	**0**
Agronomic-Veterinar	8	4	12	**24**	**75,0**
Științe, Socio-Uman, Economic	3	0	0	**3**	**9,38**
Arhitectură, Artă, Sport	0	0	0	**0**	**0**
Comprehensive	0	2	3	**5**	**15,62**
TOTAL	11	6	15	**32**	**100**

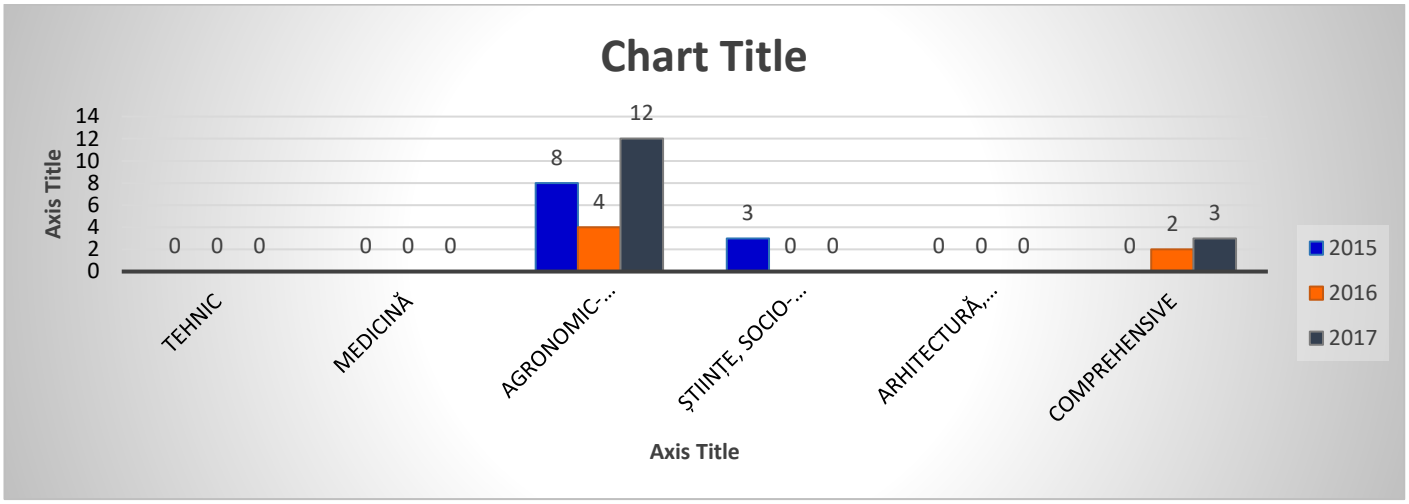

Graficul nr. 58: **Evoluția grafică a rezultatelor CDI de *creații biologice noi în domeniul producției vegetale și producției animale-soiuri, hibrizi, linii, populații, cu performanțe superioare și rezistente la condițiile climatice și la boli, verigi tehnologice, 2015-2017***

Având în vedere specificul acestei categorii de rezultate, așa cum se poate observa din ***Tabelul nr. 36***, rezultatele au fost obținute la universitățile din domeniul Agronomic- Veterinar, respectiv Universitatea de Științe Agricole și Medicină Veterinară "Ion Ionescu de la Brad" din Iași care a obținut 17 rezultate din totalul de 32 și în mică măsură la universitățile Comprehensive.

5.2. Înregistrarea în contabilitate a rezultatelor activităților de cercetare – dezvoltate și înscrierea acestora în registrul special de evidență

Ordonanța nr. 57/2002 privind cercetarea științifică și dezvoltarea tehnologică, actualizată, cuprinde următoarele prevederi referitoare la înregistrarea în contabilitate a rezultatelor cercetării și la înscrierea acestora în registrul special de evidență, astfel:

ART. 76

"(1) Rezultatele cercetării-dezvoltării ***se înregistrează în contabilitate*** *conform reglementărilor contabile aplicabile. Activele fixe corporale și necorporale, rezultate ale cercetării-dezvoltării, pot fi transferate către alte entități în condițiile prevăzute de legislația în vigoare și de contractele de finanțare.*

(2) Achizițiile efectuate în vederea executării contractului se înregistrează în contabilitate potrivit legislației în vigoare.

ART. 77

Toate rezultatele cercetării ***se înscriu într-un registru special de evidentă****, constituit pe baza prezentei ordonanțe, de către fiecare dintre persoanele juridice executante. Autoritatea de stat pentru cercetare-dezvoltare va stabili modelul de registru special şi metodologia de înregistrare corespunzătoare, în termen de 90 de zile de la data intrării în vigoare a legii de aprobare a prezentei ordonanțe."*

În temeiul art. 77 din Ordonanța Guvernului nr. 57/2002 aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 324/2003, cu modificările și completările ulterioare, ministrul educației, cercetării și inovării a emis ***Ordinul nr. 3845/2009 privind aprobarea modelului pentru Registrul de evidență a rezultatelor activităților de cercetare-dezvoltare și a Metodologiei de înregistrare a rezultatelor activității de cercetare-dezvoltare.***

Din centralizarea răspunsurilor primite la Chestionarul transmis tuturor universităților au rezultat următoarele:

- În cazul tuturor universităților din categoria **Tehnice** a fost constituit un *Registru de evidență a rezultatelor activității de cercetare – dezvoltare* care conține, *Fișele de evidență a rezultatului/rezultatelor activităților de cercetare-dezvoltare* întocmite pentru fiecare proiect de cercetare-dezvoltare după aprobarea raportului final de activitate.

In ce privește înregistrarea în contabilitate a valorii rezultatelor de cercetare – dezvoltare, numai două din cele 6 universități tehnice, respectiv Universitatea Maritimă din Constanța și Universitatea Tehnică "Gheorghe Asachi" din Iași, au procedat la înregistrarea acestora, la valoarea de 1 leu.

- În cazul tuturor universităților de **Medicină și Farmacie,** urmare centralizării informațiilor transmise, a rezultat că a fost constituit registrul de evidență a rezultatelor cercetării, conform articolului 77 din OG nr. 57/2002.

Cu privire la înregistrarea în contabilitate a rezultatelor cercetării s-au constatat modalități diferite de abordare, astfel:

- Universitatea de Medicină și Farmacie "Carol Davila" din București nu a înregistrat în contabilitate rezultatele cercetării întrucât brevetele sunt depuse la OSIM, iar durata răspunsului este foarte mare;
- Universitatea de Medicină și Farmacie "Iuliu Hațieganu" din Cluj-Napoca până în anul 2016 a înregistrat rezultatele cercetării la valoarea simbolică de 1 leu, iar din 2017 deoarece valoarea contabila a rezultatelor cercetării din proiecte, nu este cunoscută în momentul finalizării proiectelor, la completarea în termenul de 30 de zile a fișei de rezultate ci este reprezentată de valoarea lor de valorificare/vânzare pe piața specifică, nu au mai fost înregistrate rezultatele cercetării acestea nefiind valorificate/vândute pe piața specifică;
- Universitatea de Medicină și Farmacie "Gr. T. Popa" din Iași a înregistrat în contabilitate brevetele la valoarea totală a cheltuielilor efectuate în cadrul proiectului respectiv.

- Potrivit informațiilor transmise, la nivelul tuturor universităților din domeniul **Agronomic – Veterinar** s-a constituit *Registru de evidenței al rezultatelor cercetării.*

În ceea ce privește înregistrarea în contabilitate a rezultatelor cercetării, două dintre universități, respectiv Universitatea de Științe Agronomice și Medicină Veterinară din București și Universitatea de Științe Agronomice și Medicină Veterinară din Cluj-Napoca au menționat că nu înregistrează în contabilitate rezultatele cercetării, iar Universitatea de Științe Agronomice și Medicină Veterinară a Banatului din Timișoara înregistrează rezultatele cercetării, care aparțin universității și presupun vânzare la o valoare stabilită pe baza cheltuielilor privind procedurile de obținere ale respectivelor rezultate ale cercetării și a unor studii de piață.

- În cazul universităților din domeniul **Științe, Socio-Uman, Economic** a fost constituit *Registru de evidenței al rezultatelor cercetării,* cu excepția Universității de Vest din Timișoara care a precizat că până în acest moment nu a fost constituit registrul de evidență a rezultatelor cercetării, conform articolului 77 din OG nr. 57/2002, însă la nivelul universității există un mecanism intern de evidență, inventariere și analize statistice ale rezultatelor cercetării, sub forma inventarierii și înregistrării publicațiilor științifice ale cadrelor didactice și ale cercetătorilor.

Înregistrarea în contabilitate a rezultatelor cercetării la aceste categorii de universități a avut, de asemenea abordări diferite, în funcție de tipul de rezultate, precum:

- Universitatea ”Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca înregistrează rezultatul activității CDI. în evidența contabilă în baza datelor din contabilitatea de gestiune, care se organizează cu ajutorul evidenței tehnico-operative și rezultă documentul *Registrul de evidență a rezultatelor activității de cercetare – dezvoltare* prevăzut în anexa 1 din OMECI. nr. 3.845 / 2009;
- Universitatea din București înregistrează rezultatele de tipul articole, lucrări științifice ori volume publicate (foarte multe în sistem de acces deschis comunității – Open Access) la valoarea simbolică de 1leu, iar cele 7 tehnologii (raportate ca rezultate în cadrul contractului 78PCCA) au fost înregistrate pornind de la costurile de realizare;
- Universitatea ”Alexandru Ioan Cuza” din Iași deși a raportat că a obținut brevete de invenție, colecții și baze de date, creații biologice, acestea nu au fost înregistrate în contabilitatea universității;
- La Academia de Studii Economice nu s-au identificat rezultate ale proiectelor de cercetare care să poată fi recunoscute ca imobilizări necorporale și să fie înregistrate în contabilitate. Acest aspect a fost motivat prin faptul că, imobilizările necorporale provenite din cercetare sau din etapa de cercetare a unui proiect intern nu îndeplinesc condițiile să fi recunoscute ca activ conform normelor contabile internaționale - Standardul International de Contabilitate 38 (IAS 38).

▪ La universitățile din domeniul **Arhitectură, Artă, Sport** s-a constatat faptul că, numai în cazul a trei universități , respectiv Universitatea de Arhitectură și Urbanism ”Ion Mincu” din București, Universitatea Națională de Muzică din București și Academia de Muzică ”Gheorghe Dima” din Cluj-Napoca, există un *Registru de evidenței al rezultatelor cercetării* iar pentru fiecare proiect de cercetare – dezvoltare implementat se întocmesc *Fișe de evidență a rezultatelor activităților de cercetare – dezvoltare.* În cazul celorlalte universități, respectiv Universitatea Națională de Arte din București, Universitatea de Artă și Design din Cluj-Napoca, Universitatea de Arte ”George Enescu” din Iași și Universitatea de Arte din Târgu Mureș, fie nu a fost constituit acest registru fie este în proces de implementare.

In ce privește înregistrarea în contabilitate a valorii rezultatelor de cercetare – dezvoltare s-a constatat faptul că nu sunt înregistrate în evidența contabilă a instituțiilor de învățământ superior, valoarea rezultatelor cercetării, dar sunt înregistrate în contabilitate cheltuielile generate de realizarea proiectelor de cercetare, pe tipuri de cheltuieli, în momentul generării lor.

▪ În cazul universităților de tip **Comprehensiv,** două dintre universități, respectiv Universitatea ”Vasile Alecsandri” din Bacău și Universitatea ”Ovidius” din Constanța, au precizat că procedura de întocmire a registrului special se află în lucru, iar Universitatea ”Petru Maior” din Târgu Mureș a menționat că rezultatele cercetării sunt evidențiate în rapoartele anuale ale activității de cercetare științifică care sunt publicate pe site-ul universității. În toate celelalte universități comprehensive a fost constituit un *Registru de evidență a rezultatelor activității de cercetare – dezvoltare.*

Referitor la înregistrarea în contabilitate s-a constat faptul că sunt modalități diferite de evidențiere, în funcție de tipul de rezultate ale cercetării, respectiv fie sunt înregistrate la valoarea de 1 leu, fie s-a precizat că nu s-au obținut rezultate care sa facă obiectul înregistrării în contabilitate în conformitate cu Normele metodologice privind organizarea și conducerea contabilității în instituțiile publice aprobate prin OMFP 1917/2005, sau s-a menționat că metodologia de înregistrare este în curs de realizare.

5.3. Valorificarea rezultatelor cercetării din universități

În conformitate cu prevederile Legii nr. 324 din 8 iulie 2003 pentru aprobarea Ordonanței Guvernului nr. 57/2002 *privind cercetarea științifică și dezvoltarea tehnologică*, **valorificarea** reprezintă ”*procesul prin care rezultatele cercetării competitive ajung sa fie utilizate, conform cerințelor activității industriale sau comerciale, în viața socială, economică și culturală”.*

Potrivit studiului intitulat ***Valorificarea rezultatelor cercetării din universități : proprietatea intelectuală și planul de afaceri***/Ștrenc Alexandru Cristian, Popescu Mircea. - Sibiu : Editura Universității "Lucian Blaga" din Sibiu, 2011,

”Rezultatele cercetării universitare, după modul în care sunt transferate către mediul exterior, pot fi grupate în două categorii, și anume:

• comunicare, educație, formare, instruire;

• transfer către aplicațiile din economie și din societate.

Căile de transmitere a cunoștințelor prin comunicare și educație mai cunoscute sunt următoarele:

• conferințele;

• prezentare publică de postere;

• participarea la manifestările camerelor de comerț și industrie;

• publicațiile științifice;

• producerea și diseminarea de materiale educaționale: cărți, chestionare, truse, software ș. a. m. d.;

• internship pentru studenți;

• instruirea studenților, în special, a celor din anii superiori;

• contracte de cercetare publică sau privată, parteneriatele și cooperări în cercetare;

• consultanță.”

OMECI nr. 3845/2009 *privind aprobarea modelului pentru Registrul de evidență a rezultatelor activităților de cercetare-dezvoltare și a Metodologiei de înregistrare a rezultatelor activității de cercetare-dezvoltare* propune un mod de evidențiere care poate fi aplicat în cazul proiectelor de valorificare a cercetării.

***Tabel nr*. 37: Clasificarea rezultatelor din cercetare-dezvoltare (după Ordinul 3845/2009)**

CATEGORIA REZULTATULUI	STADIUL DE DEZVOLTARE
- documentații, studii, lucrări - planuri, scheme - tehnologii - procedee, metode - produse informatice - rețete, formule - obiecte fizice/produse - brevet invenție/altele asemenea	- soluție/model conceptual - model experimental/funcțional - prototip - instalație pilot sau echivalent - altele

CARACTERUL INOVATIV	INFORMAȚII PRIVIND PROPRIETATEA INTELECTUALĂ
- produs nou - produs modernizat - tehnologie noua - tehnologie modernizata - serviciu nou - serviciu modernizat - altele	- documentație tehnico–economică - cerere de brevet de invenție - brevet de invenție acordat (național, european, internațional) - cerere înregistrare modele si desene - modele si desene industriale înregistrate (național, comunitar, internațional) - cerere înregistrare marcă - mărci înregistrate (național, comunitar, internațional) - drept de autor - cerere înregistrare: indicații geografice, soiuri de plante si rase de animale etc. - înregistrare: indicații geografice, soiuri de plante si rase de animale, etc. (național, comunitar, internațional)

Universitățile au o contribuție importantă la dezvoltarea economiei și societății, atât prin formarea de specialiști, cât și prin implicarea în creșterea generală a cunoașterii: generarea de cunoștințe și diseminarea acestora.

De asemenea, dezvoltarea antreprenorialului - fie prin sistemul educațional (masterate, doctorate, perfecționare), fie prin pregătirea personalului de la un aplicator cunoscut – constituie un mijloc de stimulare a transferului către industrie.

În figura următoare este reprezentată schematic concordanța rezultatelor din CD de aplicarea industrială prin acțiunile de pregătire asociate mediilor: universitate – societate – economie.

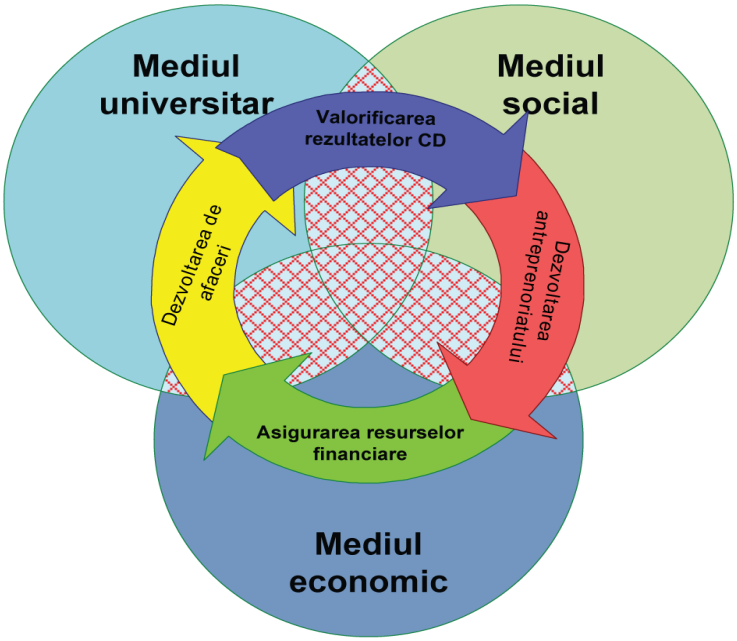

***Figura nr.* 2- Asocierea mediului universitate – societate – economie în valorificarea rezultatelor CD**

Sursa: prelucrare după informațiile prezentate în studiul **Valorificarea rezultatelor cercetării din universități : proprietatea intelectuală și planul de afaceri** / Ștrenc Alexandru Cristian, Popescu Mircea. - Sibiu : Editura Universității "Lucian Blaga" din Sibiu, 2011

În studiul la care se face referire mai sus se precizează faptul că, în valorificarea rezultatelor activității de CDI din universități sunt cunoscute patru abordări majore, și anume:

□□□*modelul științific deschis, în care valorificarea este realizată în primul rând prin sistemul educațional și prin comunicare liberă*;

□□□*modelul transferului de tehnologie, în care entitățile de CD publice sau finanțate din fonduri publice pot înregistra drepturile de proprietate intelectuală și le pot valorifica ulterior prin transferul către industrie;*

□□□*modelul deschis de inovare și schimb de cunoștințe, care este bazat pe dezvoltarea industrială rapidă și pe conceptul de economia cunoașterii;*

□□□*modelul spin-off*[110]*, bazat pe crearea de noi activități de producție și servicii din valorificarea cercetării științifice anterioare.*

Pentru valorificarea rezultatelor proprii de CDI, instituțiile de învățământ superior au înființat societăți comerciale, fundații sau asociații, sau a dobândit acțiuni ori părți sociale în cadrul unor societăți comerciale, după cum urmează:

- **Universitatea de Științe Agricole și Medicină Veterinară din Cluj Napoca** este asociat unic în *SC AGRONOMIA AGRO FOOD INNOVATION SRL* al cărei obiect de activitate principal sunt activități de consultanță pentru afaceri și management;

[110] Spin-off : întreprindere care urmează să se înființeze pe baza unui rezultat obținut în organizații de cercetare de drept public (instituție de CD sau de învățământ superior)

- **Universitatea de Științe Agricole și Medicină Veterinară din București**, unic fondator, a constituit *Fundația Universității de Științe Agronomice și Medicină Veterinară din București,* care are ca scop reprezentarea intereselor fondatorului în dezvoltarea activităților didactice, de cercetare, culturale și sportive, precum și promovarea valorilor științei, culturii și civilizației pentru dezvoltarea societății românești integrate în spațiul European și internațional, pentru consolidarea unei societăți bazate pe cunoaștere;

- **Universitatea de Medicină și Farmacie "Gr. T. Popa" din Iași** a înființat două fundații, asociat unic în fiecare dintre ele, respectiv: *Fundația Centrul de Cercetare Biomedicală „GR.T.POPA"IAȘI,* având ca scop promovarea cercetării multidisciplinare în științele vieții și promovarea implementării în practică a rezultatelor acestor cercetări și *Fundația „CHRONEX – RO" IAȘI* , scopul și activitățile fundației fiind îmbunătățirea stării de sănătate și calitatea vieții pacienților cu boli cronice prin cercetare medicală și dezvoltarea serviciilor medicale;

- **Universitatea "Ștefan Cel Mare " din Suceava** este asociată (5% din capitalul social) în societatea de tip spin-off S.C. ASTDUBEL SRL. Întreprinderea colaborează cu Universitatea „Ștefan cel Mare" din Suceava în domeniul inventicii, a practicii studenților, fiind propuse și implementate în cadrul liniilor de fabricație ale companiei o serie de invenții. În perioada 2016-2017 au fost depuse 7 cereri de brevete de invenții.

Majoritatea universităților au încheiate diverse contracte de parteneriat/asociere/colaborare cu structuri de tip cluster, pol de competitivitate, parc științific și tehnologic care au avut ca obiective generale vizibilitatea activității de CDI derulată în universități, participarea la procesul de dezvoltare economico-socială prin știință și tehnologie, dezvoltarea parteneriatelor public private, participarea la proiecte de anvergură, valorificarea rezultatelor cercetării, transfer tehnologic.

Deoarece în cadrul acestor asocieri se regăsesc atât universități precum și autorități locale (consilii județene și consilii locale) se creează un cadru favorabil colaborării inter-instituționale și pentru crearea unor legături cu mediul de afaceri prezent prin firmele care își desfășoară activitatea. Cadrele didactice, cercetătorii și studenții din universități sunt angrenați în activitățile desfășurate în cadrul asocierii respective, iar în unele cazuri, pentru studenți acestea se echivalează cu activitatea de practică în producție.

Referitor la **modalitatea concretă prin care rezultatele activității de CDI contribuie la creșterea calității procesului didactic**, conform informațiilor transmise de universități, a rezultat că aceasta se realizează prin:

- includerea elementelor de noutate, respectiv a rezultatelor obținute în cadrul proiectelor de cercetare, ca teme de studiu în fișele de disciplină și diseminarea acestora studenților, masteranzilor, doctoranzilor, în cadrul cursurilor, seminarelor și laboratoarelor;
- dezvoltarea unor aplicații/lucrări de laborator prezentate studenților/masteranzilor care au la bază rezultatele activității CDI;
- implicarea studenților/masteranzilor/doctoranzilor în activitățile de cercetare desfășurate inclusiv cu scopul elaborării proiectelor de licență/disertație/teze de doctorat;
- implicarea studenților în diseminarea rezultatelor cercetării, prin prezentarea acestora la conferințe și sesiuni studențești naționale și/sau internaționale;
- utilizarea fondurilor obținute din activitatea CDI pentru dezvoltarea bazei prin achiziția de echipamente moderne puse la dispoziția studenților/masteranzilor/doctoranzilor în cadrul procesului didactic.

Cu titlu de exemplu, prezentăm:

✓ La Universitatea "1 Decembrie 1918" din Alba Iulia, în cadrul proiectului "*Optimizarea Tehnologiilor de Execuție privind Reabilitarea Clădirilor de Patrimoniu Afectate de Umiditate" (OTERP)*, Cod proiect: PN-III-P2-2.1-BG-2016-0302, implementat în perioada 01.10. 2016 – 01.10.2018 au fost implicați studenți care au participat la realizarea unor activități de cercetare, iar rezultatele obținute au stat la baza lucrărilor de licență elaborate.

În plus, unele dintre rezultatele activităților de cercetare desfășurate în proiect sunt expuse studenților/masteranzilor din domeniile Ingineria mediului și Inginerie geodezică, sub forma de studii de caz, în cadrul cursurilor de specialitate.

De asemenea, în cadrul proiectului "*Mecanisme Și Instrumente de Corelare a Ofertei Educaționale cu Cerințele Pieței Muncii"*, cod proiect CNFIS-FDI-2017-0592, implementat în anul 2017, au fost implicați studenți ai specializării Informatică în dezvoltarea platformei PROINSERT (disponibilă la adresa: http://absolvent.uab.ro/) care reunește studenți și absolvenți ai Universității și angajatori din mediul public și privat.

✓ La Universitatea "Dunărea De Jos " din Galați rezultatele cercetării au facilitat participarea tinerilor (studenți, masteranzi și doctoranzi) la concursuri naționale și internaționale cu produse inovative (ex: *Junior Achievement* Romania, Ecotrophelia, etc) și au contribuit la dezvoltarea de discipline noi de predare în acord cu necesitățile mediului socio-economic (ex: antreprenoriat, produse noi, produse funcționale, produse ecologice, eco-nanotehnologii etc).

✓ La Universitatea de Medicină și Farmacie "Carol Davila" din București toate cadrele didactice sunt implicate în activități de cercetare, dezvoltare, inovare. În cadrul activității didactice teoretice și practice, studenții sunt învățați să scrie lucrări științifice, au acces în laboratoarele de cercetare și participa frecvent alături de echipele de cercetători din universitate în proiecte de cercetare și studii clinice. Alături de șefii de disciplină și alți membrii din comunitatea academică a universității, studenții lucrează efectiv în anumite domenii de cercetare prezentând rezultatele la manifestări științifice studențești cum sunt: ZEM, sesiunile SOMS, Congresul studenților în medicină, etc. Rezidenții care se specializează în diferite domenii medicale beneficiază în mod direct și eficient de cele mai noi rezultate ale cercetării științifice desfășurate la nivelul disciplinelor în care își desfășoară activitatea.

✓ În cadrul Academiei de Studii Economice din București, cursurile și seminariile se bazează pe elementele de proces de cercetare (serii de date, tendințe, trenduri, grafice, rezultate ale proiectelor de cercetare etc). În acest fel se asigură modernitatea și actualitatea cursurilor și seminariilor predate.

De asemenea, unul dintre obiectivele permanente ale procesului didactic este dezvoltarea de abilități de cercetare în rândul studenților. Pentru aprofundarea cunoștințelor din anumite domenii sunt recomandate studenților articole recent publicate care ilustrează aplicarea concretă a modelelor econometrice și a prelucrării bazelor mari de date. Totodată, studenții sunt încurajați să utilizeze, să aplice și să aprofundeze elementele de metodologie a cercetării în elaborarea lucrărilor lor de licență, disertație și doctorat.

✓ La Universitatea Națională de Muzică din București, Direcția de Cercetare, Inovare și Informare (DCII) creează cadru performant de cercetare științifică și creație artistică în vederea derulării de proiecte inovative cu impact semnificativ nu numai asupra calității procesului educațional, dar și a mediului economico-social. Foarte important de menționat faptul că studenții, cu ajutorul noilor tehnologii, își realizează propriile proiecte și experimente în domeniul audio (analiză/sinteză de sunet, procesare audio, mixaje, prelucrare în timp real a sunetului, interacțiuni audio-video, procesare video în timp real, control audio al proceselor vizuale și viceversa).

Rezultatele activității de cercetare științifică au fost diseminate pe scară largă prin participarea la evenimente majore, de tipul saloane de cercetare, saloane de inventică, conferințe științifice cu secțiuni dedicate de inventică, târguri naționale și internaționale de inventică, publicarea cu precădere, în reviste de prestigiu din țară și străinătate, a unor lucrări științifice, cărți, comunicări, cereri de brevete de invenții, proiectarea rezultatelor cercetării pe site-ul proiectelor și pe site-ul universităților, etc. **existând totuși, dificultăți majore în procesul de transpunere a acestora în produse, tehnologii, servicii inovativ către mediul privat.**

Acest fapt semnalat de mai multe universități, se datorează, spre exemplu în Universitatea Politehnica București (UPB), reticenței managementului companiilor și lipsei de resurse financiare destinate acestui scop, cuplat cu o redusă cultură antreprenorială în mediul universitar și orientării majoritare a priorităților activității CDI din UPB către dezvoltarea cunoașterii științifice, în beneficiul societății în ansamblul său. Există încă o redusă orientare către nevoile punctuale / specifice ale IMM-urilor din țara noastră sau din străinătate, în timp ce companiile mari au propriile programe CDI, fără colaborări semnificative cu mediul academic.

Rezultatele activității de CDI obținute de Universitatea de Științe Agronomice și Medicină Veterinară din Cluj-Napoca au fost diseminate/exploatate, dar nu suficient de eficient, întrucât mediul economic din

România nu este suficient de puternic pentru a prelua aceste rezultate, iar presiunea multinaționalelor la care este supusă țara noastră, împiedică utilizarea și aplicarea /exploatarea rezultatelor autohtone.

Universitatea Ovidius din Constanța considera că rezultatele activității de CDI deși diseminate în bună măsură nu au fost exploatate eficient până în prezent, existând oportunități semnificative de creștere în viitor. Pentru transpunerea rezultatelor CDI în produse, servicii, tehnologii, este necesară o mai bună cooperare dintre universitate și mediul de afaceri precum și o mai puternică motivare a colectivelor de cadre didactice și de cercetare.

Întrucât printre criteriile de evaluare periodică și cele de promovare, transferul de tehnologie și activitatea de consultanță nu au o pondere suficient de mare, lipsește motivația pentru desfășurarea unor astfel de activități. Prin natura sa dar și prin standardele naționale de promovare personalul academic este mult mai preocupat de scrierea de articole științifice și de elaborarea de cărți si monografii, decât de inovare și depunerea de brevete.

Chiar dacă transpunerea la scară mare în produse și tehnologii depinde în mare măsură de cerințele mediului economic, **există universități care, în conformitate cu specificul domeniilor de cercetare, au realizat o bună exploatare a rezultatelor cercetării științifice.**

Dintre acestea exemplificăm:

- **Universitatea Tehnică de Construcții din București**, prin PNCDI III, Programul 2: Creșterea competitivității economiei românești prin cercetare, dezvoltare și inovare, tip proiect: Transfer de cunoaștere la agentul Economic „Bridge Grant" se implementează din anul 2016, proiectul cu titlul: „Îmbunătățirea mediului de deshidratare a nămolului provenit din procesul de epurare a apelor uzate la SEAU Glina prin optimizarea sistemului de captare si tratare a efluenților locali"; PN-III-P2-2.1-BG-2016-0158. Acest proiect de cercetare are ca partener din mediul privat firma SC Apa Nova SA;
- **Universitatea de Arte din Târgu Mureș** a transpus rezultatele activității de cercetare în produse artistice și științifice prin realizarea de spectacole publice, participări la festivaluri și conferințe;
- În urma derulării unor contracte de cercetare în cadrul **Universității "Petrol-Gaze" din Ploiești** au fost stabilite:

- Prețul de referință al gazelor naturale extrase în România; Prețul de referință al țițeiurilor extrase în România;
- Stabilirea metodologiei de certificare a consumurilor tehnologice aferente operațiunilor petroliere în domeniul extracției, înmagazinării și transportului petrolului;
- Stabilirea metodologiei de certificare a consumurilor tehnologice in operațiile de depozitare și transport produse petroliere in Rafinării (Petromidia, LukOil);
- Proiectare și inginerie de baza pentru conversia instalației de fabricare Dioctilftalat (DOF) în instalațiile de fabricare Dioctiltereftalat la OLTCHIM S.A. Râmnicu Vâlcea;

- Rezultatele activității de CDI desfășurate de **Universitatea "Dunărea De Jos" din Galați** au fost exploatate prin (câteva exemple):

- 4 teste pe modele de nave in Bazinul de carene pentru determinarea si optimizarea performantelor hidrodinamice ale acestor nave.
- Tehnologie modernizată pentru obținerea de linii genetice de sturioni cu caracteristici morfo-productive superioare.
- Instalație de sudare multiarc&multisârmă, unică în România, care realizează îmbinări sudate sub strat de flux monoarc/multiarc& cu/fără sârmă rece & multistrat cu max. 3 sârme electrod.
- Tehnologia HSHPT (High Speed High Pressure Torsion) de obținere a modulului conic cu structura nanometrică din aliaj cu memoria formei FeMnSiCr.
- Modelarea, acționarea și conducerea roboților mobili (WMRs) echipați cu manipulatoare robotice (RMs).
- Tehnologie pentru utilizarea procedeelor termice si/sau atermice pentru creșterea funcționalității unor compuși biologic activi in fructe si produse pe baza de fructe;

➢ În cadrul **Universității de Medicină și Farmacie "Iuliu Hațieganu" din Cluj-Napoca**, ținând cont de specificul universității respective, există un Oficiu de Transfer Tehnologic care se ocupa de promovarea rezultatelor și identificarea de parteneri / clienți pentru valorificare;

➢ Diseminarea directă a rezultatelor unor cercetări fundamentale desfășurate la **Universitatea din București,** deși eficientă în mediul academic, nu este eficientă pentru valorificarea lor în piață. În general, participarea universității la proiecte de cercetare cu un grad mare de aplicabilitate constă în parteneriate cu operatori economici, bazate pe asimilarea de către aceștia a rezultatelor expertizei universității, finalizarea și transferul rezultatelor valorificabile către piață.

Cu toate acestea, activitatea de diseminare/exploatare necesită îmbunătățiri, astfel încât rezultatele existente să fie mult mai vizibile și să-și atingă potențiala lor misiune/valoare națională/internațională.

Comercializarea rezultatelor cercetării, aplicarea practică a rezultatelor cercetării și colaborarea cu întreprinderile private ar putea fi mult îmbunătățite prin înființarea la nivelul fiecărei universității a unui organism universitar dedicat – Oficiu de Transfer Tehnologic.

În conformitate cu prevederile ***Ordonanței nr. 57/ 2002 privind cercetarea științifică și dezvoltarea tehnologică, art. 38***

"Unitățile și instituțiile de cercetare-dezvoltare finanțate din fonduri publice, pe baza Strategiei naționale, sunt obligate:

……..

e) să își organizeze compartimente de marketing în vederea creșterii gradului de aplicabilitate a cercetărilor finanțate din fonduri publice".

Deși există prevederea legală menționată mai sus, din analizarea informațiilor transmise de universități, prin completarea chestionarelor solicitate, a rezultat faptul că nu toate universitățile au în structura organizatorică un compartiment de marketing distinct prevăzut cu atribuții în vederea creșterii gradului de aplicabilitate a rezultatelor cercetării.

Astfel, în cadrul ***universităților tehnice***:

- Universitatea Politehnica din București realizează acțiunile de marketing prin concursul mai multor departamente din universitate. Acțiunile de marketing s-au concretizat prin obținerea de medalii și premii, respectiv prin parteneriate în contractele de cercetare derulate, la nivel național și internațional;
- La Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca, marketingul activității de CDI este dezvoltat și implementat de *Centrul pentru Transfer Tehnologic și de Cunoștințe - CTTC*. Acțiuni de marketing derulate pentru activitatea de CDI se referă la elaborarea broșurii „Research, Innovation and Technology Transfer" pentru promovarea structurilor de cercetare din UTC-N şi a ofertei CDI adresate mediului economic, **amenajarea standul UTC-N la edițiile din 2015, 2016 și 2017 ale Salonului Internațional al Cercetării, Inovării și Inventicii PRO INVENT,** promovarea brevetelor și a cererilor de brevet la saloanele naționale Euroinvent Iași, Inventica Iași, CadetINOVA Sibiu, „Traian Vuia" Timișoara, ICE Suceava **și la salonul internaț**ional Infoinvent Chișinău.;
- La nivelul Universității Tehnice de Construcții din București nu este organizat un compartiment de marketing, dar personalul din cadrul Departamentului de Management al Cercetării, Dezvoltării și Inovării participa anual la târgurile și expozițiile organizate la nivel național pentru promovarea și diseminarea rezultatelor cercetării din universitate.

În cadrul celorlalte universități tehnice nu este organizat un compartiment de marketing specializat în activitatea de CDI.

▪ În cadrul ***universităților de medicină*** nu este organizat un compartiment de marketing, iar la Universitatea de Medicină și Farmacie din Cluj-Napoca, activitățile de marketing se desfășoară prin Asociația Studențească de Antreprenoriat „Iuliu Hațieganu" (ASAIH) și de către Departamentul de Cercetare, Dezvoltare și Inovare;

▪ În mod asemănător, nici universitățile din domeniul ***agronomic – veterinar*** nu au în structură compartimente de marketing, iar în cazul Universităților de Științe Agronomice și Medicină Veterinară din Cluj-Napoca și a Banatului din Timișoara, activitățile de marketing sunt desfășurate prin *Unitatea de*

Management Proiecte care asigură și funcția de marketing pentru promovarea rezultatelor obținute din activitatea CDI.

- Universitățile de ***Științe, Socio-Uman și Economic*** prezintă următoarea situație:

- În cadrul Academiei de Studii Economice din București funcționează Serviciul Marketing și Comunicare, care organizează acțiuni de marketing cu impact semnificativ la nivelul întregii activități a ASE București;
- La Universitatea "Babeș-Bolyai" din Cluj-Napoca, prin Hotărârea Senatului UBB nr. 14.384/26.07. 2016 privind *Regulamentul de organizare și funcționare a Oficiului de Management și Transfer Tehnologic și Cognitiv (OMTTC),* a fost înființat OMTTC care a devenit operațional în octombrie 2016. În vederea îndeplinirii atribuțiilor sale, OMTTC este structurat în trei comisii: Comisia Tehnologică; Comisia de Proprietate Intelectuală; Comisia de Marketing și Licențiere. Membrii Comisiei de Marketing și Licențiere sunt responsabili cu licențierea drepturilor de proprietate intelectuală și urmărirea implementării acestor contracte, inclusiv cu organizarea de activități pentru educație/formare pentru inovare.

În anul 2017 acțiunile de marketing considerate semnificative au fost:

- ✓ participarea la - **Salonul Internațional al Cercetării, Inovării și Inventicii PRO INVENT**, ediția a XV-a, 22 – 24 martie 2017, CLUJ–NAPOCA, ROMÂNIA;
- ✓ participarea cu stand la **International Electric and Automation Show 2017**, expoziție internațională specializată în echipamente electrice și automatizări, care a avut loc la București în perioada 19-22 Septembrie 2017 și participarea cu două echipe la concursul Premiile Studențești pentru Inovare Tehnică care a fost organizat în cadrul expoziției.

- La nivelul Universității „Alexandru Ioan Cuza" din Iași funcționează *Departamentul de Marketing Educațional, Evenimente și Imagine Academică*, înființat prin hotărârea Biroului Senat nr. 5A din data de 5.01.2006, care are printre responsabilități promovarea proiectelor de cercetare științifică, a evenimentelor științifice și a rezultatelor obținute în activitatea de cercetare științifică pe canalele on-line ale Universității, redactarea și transmiterea către media a comunicatelor de presă prin care sunt diseminate informații privind evenimentele științifice organizate de către Universitate, precum și diverse realizări științifice ale membrilor comunității academice.

- Universitățile de ***Arhitectură, Artă și Sport*** au precizat că nu au în organigramă compartiment de marketing;
- Din cele 17 universități ***comprehensive*** doar 4 universități au menționat că au organizat compartiment/birou de marketing, respectiv: Universitatea "1 Decembrie 1918" din Alba Iulia, Universitatea "Transilvania" din Brașov, Universitatea "Ovidius" din Constanța și Universitatea "Eftimie Murgu" din Reșița.

Alte 4 universități au precizat că deși nu au un compartiment specializat, desfășoară activități de marketing cum ar fi: participări la conferințe, congrese, saloane de inventică, etc., iar 9 universități comprehensive au considerat că nu este cazul sau nu au în structură un astfel de compartiment.

Ca exemple de bună practică privind organizarea, gestionarea și valorificarea rezultatelor activității de cercetare, USAMVCJ a prezentat următoarele:

„In cadrul École polytechnique fédérale de Lausanne EPFL, își desfășoară activitatea Technology transfer office (TTO), având misiunea de a gestiona proprietatea intelectuală care rezultă din cercetare, în diferite domenii de cercetare, de a aproba contracte de cercetare cu parteneri industriali, și de a colabora cu inventatorii, dând posibilitatea de a forma grupuri de lucru dinamice, identificând tipuri de produse inovative în beneficiul mediul social și economic.

University of Natural Resources and Life Sciences, Viena - Misiunea se bazează pe consolidarea cooperării dintre știință și economie, pentru a promova antreprenoriatul la universitățile austriece. Programul este conceput pentru a spori legăturile dintre cercetarea de bază, cercetarea orientată spre aplicații și industrie. Proiectul este administrat de Austria Wirtschaftsservice GesmbH (aws).

Au fost create trei centre regionale de transfer de cunoștințe (Est, Sud și Vest), precum și un centru tematic de transfer de cunoștințe pentru științele vieții la universitățile austriece, pentru a oferi stimulente mai

atractive pentru universități și instituțiile de cercetare din sectorul public pentru intensificarea transferului de cunoștințe de la știință la industrie și societate."[111]

5.4. Percepția cadrelor didactice referitoare la valorificarea rezultatelor activităților de CDI

În scopul realizării unui sondaj de opinie privind activitatea de cercetare desfășurată în universități, a fost transmis un chestionar aplicat cadrelor didactice din mediul universitar la care au răspuns 6.274 subiecți.

Referitor la valorificarea rezultatelor cercetării științifice în activitatea didactică, analiza chestionarului a reliefat mai multe aspecte, astfel:

- În urma centralizării datelor s-a observat că pe total domenii de studii, la egalitate, în proporție de 66 % (33% *într-o oarecare măsură* și 33% *în mare măsură*) cadrele didactice răspund că utilizează integrarea elementelor de cercetare (creație artistică) și/sau a rezultatelor cercetării (creației artistice) în actul didactic, 15% răspund că utilizează *foarte mult*, 14 % în *mică măsură* și doar 5% răspund că *nu utilizează* rezultatele cercetării în actul didactic.

Analiza în detaliu pe domenii de studii arată că sunt domenii în care utilizarea rezultatelor cercetării se situează peste media generală de 33 %, precum:

- *Științele militare, informații și ordine publică* utilizează *în mare măsură* în proporție de 60% rezultatele cercetării;
- *Științe juridice* – 51 % *în mare măsură;*
- *Istorie și studii culturale – 42 % în mare măsură* și *33 % foarte mult;*
- *Arte vizuale – 31 % în mare măsură* și *49 % foarte mult;*
- *Artele spectacolului – 36 % în mare măsură și 40% foarte mult;*
- *Filozofie – 53 % în mare măsură și 17 % foarte mult, etc.*

- 71% din aceștia consideră că *Valorificarea rezultatelor cercetării științifice în activitatea didactică* este foarte importantă pentru promovarea excelenței și performanței în cercetarea științifică universitară.

Analiza în detaliu pe domenii de studii arată că sunt domenii în care *Valorificarea rezultatelor cercetării științifice în activitatea didactică* în promovarea excelenței și performanței în cercetarea științifică universitară se situează peste media generală de 71 %, spre exemplu:

- *Științele militare, informații și ordine publică* – 94%;
- *Inginerie aerospațială, autovehicule și transporturi* – 81 %;
- *Arte vizuale* – 85%;
- *Artele spectacolului* – 81 %
- *Arhitectură și urbanism* – 80 %

Situația detaliată a statisticilor răspunsurilor furnizate de către respondenții la chestionar se regăsesc în ***anexa nr. 20***

5.5. CONCLUZII

Diversitatea tipurilor de rezultate ale cercetării precum și insuficiența cadrului legislativ, au determinat aplicarea de politici contabile diferite în ceea ce privește înregistrarea rezultatelor activităților de CDI.

Având în vedere faptul că activitatea de cercetare se desfășoară atât în institutele naționale de cercetare-dezvoltare (INCD), cât și în universități, INCD - urilor le sunt aplicabile **Reglementările contabile din 29 decembrie 2014** *privind situațiile financiare anuale individuale și situațiile financiare anuale consolidate,* aprobate prin **OMFP nr. 1802/2014,** care prezintă o transpunere mai clară/ practică a standardelor internaționale de contabilitate privind recunoașterea cheltuielilor aferente activității CDI.

Conform normelor contabile internaționale - Standardul International de Contabilitate 38 (IAS 38) – Imobilizări necorporale, pentru a preciza dacă o imobilizare necorporală generată intern întrunește criteriul pentru a fi recunoscută ca activ, o entitate desparte procesul de generare a acestuia în două faze:

[111] Răspunsul USAMVCJ la întrebarea B9 din chestionarul nr. 1

- o fază de cercetare; și
- o fază de dezvoltare.

Dacă o entitate nu poate face o distincție clară între etapa de cercetare și etapa de dezvoltare a unui proiect intern ce va duce la crearea unei imobilizări necorporale, entitatea tratează cheltuiala cu acel proiect ca și cum ar fi fost realizată numai în etapa de cercetare. Imobilizările necorporale provenite din cercetare sau din etapa de cercetare a unui proiect intern nu vor fi recunoscute ca activ. Cheltuiala de cercetare sau efectuată în etapa de cercetare a unui proiect intern va fi recunoscută drept cost atunci când este efectuată.

În același timp, universitățile aplică **OMFP nr. *1917/2005*** *pentru aprobarea Normelor metodologice privind organizarea și conducerea contabilității instituțiilor publice, Planul de conturi pentru instituțiile publice și instrucțiunile de aplicare a acestuia,* care prezintă aspecte generale privind recunoașterea acestor tipuri de cheltuieli, respectiv ca o cheltuială curentă a exercițiului sau o imobilizare în curs.

Potrivit informațiilor transmise de universități și în conformitate cu ”*prevederile Ordinului ministrului educației, cercetării și inovării nr. 3845 din 06.05.2009, directorii/responsabilii de proiecte completează o fișa la final de proiect în care, pe lângă date generale privind proiectul, cuprinde aceste tipuri de rezultate, în anumite faze de execuție/dezvoltare. Deoarece în Tabelul nr. 2 al fișei sunt prevăzute* ***valori negociate pentru valorificarea rezultatelor*** *respective, însă acestea nu pot fi valorizate decât în condițiile în care există un potențial client interesat de achiziționare, la momentul generării lor în faza finală (sub oricare dintre formele prezentate mai sus), nu le pot fi atribuite valori contabile pentru înregistrarea lor în evidentele instituției.*

Întrucât rezultatele în cauză sunt incipiente unei etape globale sau valoarea lor nu poate fi estimată, fie pentru ca nu pot fi valorificate (sunt depășite, nu există cerere pe piață pentru acel rezultat în etapa sa de dezvoltare), fie pentru că autoritatea contractantă/directorul/responsabilul de proiect nu consideră relevantă o valorificare/vânzare într-o fază incipientă de execuție-dezvoltare sau, acestea sunt incluse într-o etapă de prelucrare superioară care va conduce fie la un rezultat vandabil fie la un alt rezultat, ***valoarea contabila a acestor rezultate ale cercetării nu poate fi estimata sau nu exista.***

Totodată, potrivit prevederilor din Metodologia de înregistrare a rezultatelor activităților de cercetare-dezvoltare, anexa la Ordinul Nr 3845 din 06.05.2009:

Art. 8 b) Tabelul nr 2 se completează în termen de 10 zile de la data finalizării activităților de valorificare a rezultatelor cercetării și se actualizează pentru fiecare activitate de valorificare.

In consecință, valoarea contabila a rezultatelor cercetării din proiecte, nu este cunoscută în momentul finalizării proiectelor, la completarea în termenul de 30 de zile a fisei de rezultate ci este reprezentată de valoarea lor de valorificare/vânzare pe piața specifică.”

În lipsa unor prevederi legale precise și clare privind înregistrarea în contabilitate a rezultatelor cercetării, o parte dintre universități au procedat la evidențierea în contabilitate a acestora la valoarea simbolică de 1 leu, deși această prevedere legală de la art. 76 din Ordonanța nr. 57/2002 a fost eliminată prin modificările aduse de pct. 42 al art. I din ORDONANŢA nr. 6/ 2011 *pentru modificarea și completarea Ordonanței Guvernului nr. 57/2002 privind cercetarea științifică și dezvoltarea tehnologică.*

5.6. RECOMANDĂRI:

- Efectuarea de către Ministerul Cercetării și Inovării a demersurilor necesare în vederea elaborării și aprobării unei metodologii privind stabilirea valorii de înregistrare în contabilitate pentru fiecare tip de rezultat al cercetării, astfel cum sunt definite prin OG 57/2002;
- Efecturea, de către Ministerul Educației Naționale, a demersurilor necesare pe lângă Ministerul Finanțelor Publice pentru elaborarea și aprobarea unei metodologii referitoare la evidențierea în contabilitate a rezultatelor activității de CDI.

CAPITOLUL VI
EVALUĂRI ȘI CLASIFICĂRI NAȚIONALE ȘI INTERNAȚIONALE

6.1. Evaluări și clasificări naționale

În cadrul Triunghiului Cunoașterii EDUCAȚIE – CERCETARE - INOVARE, universitățile joacă un rol esențial, prin generarea de noi cunoștințe, prin formarea resurselor umane înalt calificate, prin transferul și difuzia de cunoștințe spre mediul socio-economic. Astfel, universitățile trebuie analizate din perspectiva educației, a cercetării-dezvoltării și inovării, a impactului rezultatelor asupra dezvoltării durabile a economiei bazate pe cunoștințe.

Cercetarea ştiinţifică face parte din misiunea universităţilor, constituind complementaritatea necesară procesului de învăţare, dar și una dintre axele principale de conectare a universităților la cerințele societății.

Dezvoltarea cercetării ştiinţifice în universitate creşte sursele de finanţare, prestigiul şi rolul lor social şi economic în comunitatea din care fac parte, creşte nivelul de atractivitate pentru absolvenţii de liceu. Universităţile care au reuşit să transforme cercetarea ştiinţifică într-o componentă fundamentală sunt încadrate în categoria universităţilor de cercetare, cu un nivel de atractivitate ridicat şi un prestigiu deosebit pentru comunitatea academică, dar şi pentru sectoarele socio-economice.

Universitățile au trecut, de-a lungul timpului printr-o serie de evaluări a calității activității de cercetare științifică universitară, dintre care enumerăm:

- **Evaluarea si recunoaşterea centrelor de cercetare în vederea acreditarii centrelor de excelenta stiintifică /artistica**
- **Evaluarea, acreditarea şi atestarea capacității de a desfășura activități de cercetare - dezvoltare**
- **Exerciţiul Naţional de Evaluare a Cercetării din România**
- **Evaluarea în vederea clasificării universităților și ierarhizării programelor de studii**
- **Evaluarea internă şi clasificarea departamentelor pe 5 niveluri de performanţă în cercetare (cf. prevederilor art. 195 al Legii educației naționale nr. 1/2011)**
- **Evaluări realizate în vederea finanţării unui proiect de cercetare**.
- **Evaluări periodice în vederea stabilirii finanţării.**
- **Evaluarea performantelor profesionale cu ocazia concursurilor de ocuparea posturilor didactice şi de cercetare pe perioadă nedeterminată**

❖ 6.1.1. Evaluarea si recunoaşterea centrelor de cercetare in vederea acreditarii centrelor de excelenta stiintifică /artistica

Evaluarea calităţii cercetării din universităţi a fost iniţiată în anul 2001, de către Consiliul Naţional al Cercetării Ştiinţifice din Învăţământul Superior - CNCSIS prin lansarea la nivel naţional a unui proces de identificare, evaluare şi recunoaştere a **centrelor de cercetare din universităţi (cu sau fără personalitate juridică)** în vederea acreditării de **centre de excelenţă în cercetarea ştiinţifică**. Dezvoltarea acestui proces s-a bazat pe nevoia universităţilor de a fi organizate grupuri de cercetare cu interese comune pe domenii specifice care să funcţioneze în cadrul catedrelor universitare ca unităţi distincte sau departamente pe lângă catedre, facultăţi sau universităţi. Acest proces de evaluare a centrelor de cercetare din universităţi a fost organizat pe domenii specifice până la apariţia cadrului legal pentru evaluarea şi atestarea capacităţii de a desfăşura activităţi de cercetare - dezvoltare de către unităţi şi instituţii care au în obiectul de activitate cercetarea - dezvoltarea şi de acreditare a unităților componente ale sistemului de cercetare-dezvoltare de interes naţional și a avut ca rezultat încadrarea universităților în două categorii: **centre de cercetare** și **centre de excelenţă** (centrele care în urma evaluării rezultatelor științifice erau recunoscute ca lider national în domeniul de activitate și se dovedeau a fi un partener activ, în cercetare, pe plan internațional).

Procesul de evaluare s-a desfășurat o dată pe an pentru solicitări de validare de noi centre de excelență și din cinci în cinci ani, pentru centrele de excelență recunoscute anterior. Rezultatele procesului de identificare, evaluare și recunoaștere au fost făcute publice în materialele CNCSIS, la Conferința Națională a Cercetarii și în pagina web www.cncsis.ro

Acest proces s-a derulat în perioada 2001 -2006. În cursul anului 2010 CNCSIS a decis amânarea procesului de identificare și evaluare a centrelor de cercetare motivând: „*Având în vedere inițiativele naționale și instituționale care au fost lansate, precum și contextul academic actual.*"

❖ 6.1.2. Evaluarea, acreditarea şi atestarea capacității de a desfășura activități de cercetare - dezvoltare

Conform **Ordonanței Guvernului nr. 57/2002** ***privind cercetarea ştiinţifică şi dezvoltarea tehnologică*** şi **Hotărârii Guvernului nr. 551/2007** *pentru aprobarea Criteriilor şi standardelor, precum şi a Metodologiei de evaluare şi atestare a capacității de a desfășura activități de cercetare - dezvoltare de către unități şi instituții care au în obiectul de activitate cercetarea - dezvoltarea şi de acreditare a unităților componente ale sistemului de cercetare-dezvoltare de interes național*, în perioada 30 octombrie 2007 – 21 iunie 2008, unitățile şi instituțiile componente ale sistemului național de cercetare-dezvoltare au intrat într-un proces amplu de evaluare. Universitățile au fost grupate în 4 categorii: universități tehnice şi militare, universități mixte şi private, universități de medicină şi științe agronomice, universități de artă şi arhitectură. A fost un proces complex prin care universitățile, pe baza informațiilor raportate şi a punctajului obținut, au fost atestate/acreditate în vederea accesării fondurilor publice. Procesul de evaluare instituțională a fost organizat şi derulat de către Consiliul Național al Cercetării Ştiinţifice din Învăţământul superior – CNCSIS .

Procesul de evaluare şi cel de acreditare/reacreditare s-a desfășurat în perioada 30 octombrie 2007 - 21 iunie 2008 și a cuprins următoarele etape:

→ autoevaluarea
→ evaluarea, care s-a efectuat prin analiza raportului de autoevaluare, verificarea datelor conţinute de acesta, precum şi a datelor suplimentare solicitate
→ elaborarea raportului de evaluare de către organismele de evaluare

Pentru completarea raportului de autoevaluare erau avute în vedere un set de 6 criterii de performanță, astfel:

1. Criterii primare de performanță: numărul de lucrări ştiinţifice/tehnice publicate în reviste de specialitate cotate ISI, numărul de citări în reviste de specialitate cotate ISI, numărul de brevete de invenție, numărul de citări de brevete în sistemul ISI, numărul de produse şi tehnologii rezultate din activităţi de cercetare bazate pe brevete, numărul de omologări sau inovaţii proprii.

2. Criterii secundare de performanță: numărul de lucrări ştiinţifice/tehnice publicate în reviste de specialitate fără cotaţie ISI, numărul de lucrări ştiinţifice prezentate la conferinţe internaţionale, numărul de modele fizice, experimentale, normative, proceduri, etc.

3. Prestigiul profesional: numărul de membri în colectivele de redacţie ale unor reviste cotate ISI sau în colectivele editoriale ale unor edituri internaţionale recunoscute, numărul de membri în colectivele de redacţie ale revistelor recunoscute naţional, numărul de premii internaţionale obţinute printr-un proces de selecţie, numărul de premii naţionale ale Academiei Române, numărul de conducători de doctorat membri ai unităţii de cercetare, numărul de doctori în ştiinţă membri ai unităţii de cercetare.

4. Venituri realizate prin contracte de cercetare: numărul şi valoarea contractelor de cercetare internaţionale finanţate din fonduri publice, numărul şi valoarea contractelor de cercetare internaţionale finanţate din fonduri private, numărul şi valoarea contractelor de cercetare naţionale finanţate din fonduri publice, numărul şi valoarea contractelor de cercetare naţionale finanţate din fonduri private, venituri realizate din activităţi economice (servicii, microproducţie).

5. Resursa umană de cercetare: totalul personalului de cercetare care realizează venituri din activitatea de cercetare-dezvoltare/din care doctori în ştiinţă, cercetătorii ştiinţifici gradul 1 (profesori)/din care doctori în ştiinţă, cercetători ştiinţifici gradul 2 (conferenţiari)/din care doctori în ştiinţă, cercetători ştiinţifici gradul

3 (lectori)/din care doctori în ştiinţă, cercetători ştiinţifici/din care doctori în ştiinţă, asistenţi de cercetare, total personal auxiliar de cercetare angajat, date privind perfecţionarea resursei umane, număr de doctoranzi şi masteranzi care lucrează în unitatea de cercetare-dezvoltare, număr de teze de doctorat realizate în unitatea de cercetare-dezvoltare.

6. Infrastructura de cercetare-dezvoltare: numărul laboratoarelor de cercetare-dezvoltare, lista echipamentelor performante achiziţionate în ultimii 10 ani.

Rezultatele procesului de evaluare: au fost depuse 83 de dosare din care 72 au fost universităţi şi 11 centre de cercetare. În urma evaluări au fost acreditate 31 de universităţi iar 41 de universităţi au primit atestare.

Acest proces este și în prezent efectuat însă la nivel instituțional, universitățile elaborând și aprobând propriile metodologii privind înființarea/evaluarea/acreditarea/ierarhizarea centrelor de cercetare, metodologii care conțin criterii de performanță a activității de cercetare, cum ar fi de exemplu[112]:

A. Performanţa activităţii ştiinţifice, a creației universitare și a activității sportive: calitatea resursei umane, impactul activității științifice, performanța activității științifice, fondurile pentru activitatea de cercetare științifică

B. Elemente de funcționalitate si vizibilitate ale centrului de cercetare

C. Internaționalizare

Diversitatea criteriilor de evaluare este efectul autonomiei universitare. Acest proces, desfășurat la nivel instituțional, este un demers lăudabil, în sine, cu condiția ca întregul proces să se desfășoare transparent iar rezultatul său să fie făcut public și să stea la baza unor decizii de reorganizare (dacă este cazul), în general a unor decizii de eficientizare a activității de cercetare derulate de universitate.

❖ 6.1.3. Exerciţiul Naţional de Evaluare a Cercetării din România.

În perioada 2008-2009 a fost elaborat şi lansat proiectul strategic *„Doctoratul în Şcoli de Excelenţă – Evaluarea calităţii cercetării în universităţi şi creşterea vizibilităţii prin publicare ştiinţifică*" care avea ca scop principal lansarea primului Exerciţiu Naţional de Evaluare a Cercetării din România (ENEC).

În cadrul ENEC, derulat în perioada aprilie-septembrie 2011, s-a urmărit evaluarea performanţei în cercetarea ştiinţifică din universităţi pe domenii ale științei, selectate în urma unei dezbateri la nivel naţional. Elaborarea metodologiei de evaluare a calității cercetării ştiinţifice şi a creației artistice din universitățile din România, pe temeiul căreia a avut loc Exercițiul Național de Evaluare a Cercetării, s-a realizat în perioada decembrie 2008 – aprilie 2010. Metodologia elaborată a urmărit **clasificarea, pe domenii de specialitate, a universităților din România după performanțele obținute în cercetare și creație artistică**, în vederea **perfecționării modului de alocare a resurselor financiare și a creșterii capacității competiționale a acestora la nivel național și internațional.**

Pornind de la analiza comparativă a practicilor internaționale în domeniu, echipa de management a proiectului și panelul format din coordonatorii grupurilor de domenii ale științei au stabilit patru criterii generale de evaluare cu plaje de ponderare specifice:

I. Rezultate obținute în activitatea de cercetare științifică/creația artistică – 60-70%;

II. Mediul de cercetare științifică/creație artistică – 10-30%;

III. Recunoașterea în comunitatea academică – 5-15%;

IV. Resurse financiare atrase pentru cercetare științifică/creație artistică – 5-10%.

Desfăşurarea în paralel a procesului de evaluare instituţională pentru clasificarea universităţilor a determinat interesul relativ redus al universităţilor pentru participarea la acest exercițiu, precum şi tratarea superficială de către unii responsabili din universităţi a acestui proces.

❖ 6.1.4. Evaluarea in vederea clasificării universităților și ierarhizării programelor de studii

[112] Metodologie privind evaluarea / acreditarea centrelor de cercetare din Universitatea de Vest din Timișoara

Legea Educației Naționale nr. 1/2011 prevede la art. 193, alin. (1), faptul că „*evaluarea universităților se realizează în scopul [...] ierarhizării programelor de studii și clasificării universităților*". De asemenea, în conformitate cu alin. (4) al aceluiași articol, există trei categorii de universități, și anume: universități centrate pe educație, universități de educație și cercetare științifică sau universități de educație și creație artistică și universități de cercetare avansată și educație. Evaluarea se realizează, în conformitate cu art. 193, alin. (5), de către „*un consorțiu format din: ARACIS, incluzând reprezentanți ai studenților, CNCS, CNATDCU și un organism internațional cu competențe în domeniul ierarhizării și clasificării instituțiilor de învățământ selectat pe bază de concurs*".

Imediat după adoptarea *Legii Educației Naționale nr. 1/2011*, Ministerul Educației Naționale a început demersurile efective pentru a realiza un proces de clasificare și ierarhizare a universităților. Astfel, în cursul aceluiași an au fost emise o serie de acte normative care au reglementat modul în care acest proces se va desfășura, pentru ca, într-un timp relativ scurt, de câteva luni, să fie realizată clasificarea instituțiilor de învățământ superior din România.

Hotărârea Guvernului nr. 789/2011 *privind aprobarea Metodologiei de evaluare în scopul clasificării universităților și ierarhizării programelor de studii* a reluat o parte din prevederile Legii educației naționale nr. 1/2011, clarificând și stabilind, totodată, modul în care urma să se realizeze respectiva evaluare. Art. 3 din cadrul Metodologiei specifica, spre exemplu, care sunt criteriile care stau la baza evaluării, acestea fiind predarea și învățarea, cercetarea științifică, creația artistică (în cazul universităților de arte), relația universității cu mediul extern sau capacitatea instituțională. Metodologia prevedea, de asemenea, că „*fiecărui criteriu îi este asociat un set de standarde de referință, iar fiecărui standard îi este asociat un set de indicatori*", respectiv „*standardele și indicatorii utilizați în scopul clasificării universităților pot fi distincți față de cei utilizați în scopul ierarhizării programelor de studii*".

În cadrul procesului de evaluare în vederea clasificării universităților și ierarhizării programelor de studii existau două tipuri componente (tipuri de evaluări):

→ Primul tip de evaluare **(evaluare primară)** a fost reprezentat de „*constituirea de către MECTS a unei baze de date cuprinzând datele și informațiile relevante, structurate pe criterii, standarde și indicatori, inclusiv prin rapoarte furnizate de universitățile supuse evaluării*", informații care ulterior erau verificate și prelucrate „*în conformitate cu aplicarea unor formule de calcul și statistice propuse de organismul de evaluare și aprobate prin ordin de către ministrul educației, cercetării, tineretului și sportului*". Evaluările primare urmau să se realizeze **anual** în conformitate cu prevederile Metodologiei.

→ Cel de-al doilea tip de evaluare din procesul de clasificare și ierarhizare a fost reprezentat de **evaluarea instituțională**. Aceasta era constituită, practic, dintr-o vizită efectuată de către o echipă de experți care evalua o universitate „*în vederea validării sau invalidării externe a îndeplinirii misiunii instituționale asumate de universități și a corespondenței acesteia cu rezultatele evaluării primare și cu situația reală a universității*". Evaluarea instituțională avea în vedere următoarele aspecte: criteriile, standardele și indicatorii pe baza cărora se realizează evaluarea primară, măsura în care universitatea își îndeplinește misiunea și obiectivele organizaționale asumate, calitatea și rezultatele activității de predare/învățare și de cercetare, calitatea resursei umane sau politicile referitoare la recrutarea, evaluarea și formarea personalului didactic și de cercetare. Acest tip de evaluări erau programate a se desfășura din patru în patru ani. În ceea ce privește ierarhizarea programelor de studii universitare de licență și master, aceasta se realiza „*prin poziționarea universității care le organizează în domeniul de ierarhizare în care se încadrează respectivele programe de studii universitare*", acestea fiind „*plasate, în funcție de poziția universității care le organizează în domeniul de ierarhizare în care se încadrează acestea, în 5 categorii: A, B, C, D și E, astfel încât A reprezintă categoria celor mai performante programe, iar E categoria celor mai puțin performante*".

Infrastructura procesului de colectare a datelor de la universități a fost gestionată de Unitatea Executivă pentru Finanțarea Învățământului Superior, a Cercetării, Dezvoltării și Inovării (UEFISCDI), fiind încărcate și publicate pe platforma chestionar.uefiscdi.ro, gestionată în comun cu Ministerul Educației Naționale, toate răspunsurile universităților, atât la nivel instituțional, cât și pe fiecare ramură de știință.

Fiecărui criteriu de evaluare i-a fost asociat un set de standarde de referinţă, iar fiecărui standard - un set de indicatori de colectare de date primare (variabile). Evaluarea în vederea clasificării s-a realizat pornind de la datele primare, raportate și comunicate de universităţi, pentru fiecare dintre indicatorii ce corespund standardelor aferente celor 4 criterii de evaluare: criteriul nr. 1 (PI) - **Predare și învățare**, criteriul nr. 2. (C) - **Cercetare științifică**, criteriul nr. 3- **Relațiile universității cu mediul extern,** criteriul nr. 4 (CI) - **Capacitate instituțională**

Pentru criteriul nr. 2 (C) **Cercetare științifică**, standardele de referință și indicatorii asociați au fost următorii:

✸ **Standardul C1: Rezultate obţinute în activitatea de cercetare ştiinţifică/creaţie artistică:**

- Lucrări indexate ISI Web of Knowledge
- Articole indexate BDI
- Articole CNCSIS (B)
- Cărţi la edituri internaţionale
- Cărţi la edituri CNCSIS
- Capitole de cărţi la edituri internaţionale
- Capitole de cărţi la edituri CNCSIS
- Titluri de doctor
- Creaţii/performanţe
- Concerte/expoziţii/spectacole în străinătate

✸ **Standardul C2. Asigurarea resurselor necesare activității de cercetare ştiinţifică/ creaţie artistică:**

- Număr de proiecte finanțate de instituții din țară
- Număr de proiecte finanțate de instituții din străinătate
- Fonduri provenind de la instituții din țară
- Fonduri provenind de la instituții din străinătate
- Premii și medalii
- Comitete editoriale/științifice indexate ISI Web of Knowledge (Web of Science)
- Comitete organizare/științifice indexate ISI Web of Knowledge (Web of Science)
- Invitaţii la conferinţe internaționale
- Susţineri de prelegeri în străinătate
- Activităţi de cercetare în străinătate
- Salarizarea personalului de cercetare
- Contracte de cercetare dezvoltare

Conform prevederilor legale evaluarea în vederea ierarhizării programelor de studii universitare de licenţă şi master se efectuează anual, rezultatele evaluării în scopul ierarhizării programelor de studii universitare fiind publicate înaintea începerii anului universitar şi sunt valabile pe durata anului universitar următor evaluării[113]. Programele de studii au fost plasate, în funcţie de poziţia universităţii care le organizează în domeniul de ierarhizare în care se încadrează acestea, în 5 categorii: A, B, C, D şi E, astfel încât A reprezintă categoria celor mai performante programe, iar E categoria celor mai puţin performante.

Pentru criteriul nr. 2 (C) Cercetare științifică, standardele de referință și indicatorii asociați au fost aceeași ca și în cazul evaluării în scopul clasificării universităților.

OMECTS nr. 5262 din 5 septembrie 2011 *privind constatarea rezultatelor clasificării universităților* certifica practic rezultatele primei evaluări, „*stabilite de Asociația Universităților Europene, pe baza datelor raportate de instituțiile de învățământ superior acreditate din sistemul național de învățământ*”. Clasificarea

[113] Art. 13 al HG **nr. 789 din 3 august 2011** privind aprobarea Metodologiei de evaluare în scopul clasificării universităţilor şi ierarhizării programelor de studii

universităților în cele patru categorii (universități de cercetare avansată și educație[114], universități de educație și cercetare științifică[115], universități de educație și creație artistică[116] sau universități centrate pe educație[117]) era menționată în anexa ordinului de ministru.

Evaluarea realizată în anul 2011 a fost intens criticată și datorită faptului că procesul de evaluare primară al universităților nu s-a desfășurat cu transparența pe care o impunea un astfel de proces, transparență impusă, de altfel, și de prevederile *art. 16* al *HG nr 789/2011* conform căruia „rezultatul evaluărilor ” reprezintă „informaţii de interes public şi se publică pe un site web administrat de MECTS”.

Astfel, atât metodologia de clasificare și ierarhizare a programelor de studii, cât și rezultatele aplicării acesteia, prin OMECTS nr. 5262/2011 au fost puternic contestate de anumite instituții de învățământ superior. Astfel, **Universitatea Ștefan cel Mare** din Suceava a cerut în instanța anularea respectivului ordin de ministru, precum și a **OMECTS nr. 3998/2012** *privind metodologia de alocare a fondurilor bugetare pentru finanțarea de bază și finanțarea suplimentară a instituțiilor de învățământ superior de stat din România pentru anul 2012*, solicitând, de asemenea, „*obligarea pârâtului (Ministerul Educației Naționale) la plata prejudiciului în sumă de 5.907.161,99 RON, reprezentând majorarea finanțării de bază a instituției reclamante cu suma de 4.677.269,78 RON, finanțare la care este îndreptățită în raport de numărul de studenți echivalenți, precum și contravaloarea indexărilor salariale în sumă de 1.229.892,21 RON instituite în procent de 8% pentru lunile iunie-decembrie 2012, în cuantum de 1.076.290,22 RON, și în procent de 7,4% în plus pentru luna decembrie 2012, în cuantum de 153.601,99 RON, conform art. 1 alin. (1) lit. a) și lit. b) din O.U.G. nr. 19/2012*”. Înalta Curte de Casație și Justiție a României a admis recursul declarat de Ministerul Educației Naționale împotriva Sentinței nr. 102 din 27 februarie 2013 a Curții de Apel Suceava, secția a II-a civilă, de contencios administrativ și fiscal, respingând acțiunea formulată de Universitatea Ștefan cel Mare ca neîntemeiată, deși instituția de învățământ superior câștigase în prima instanță acțiunea formulată împotriva MEN. În Decizia Înaltei Curți de Casație și Justiție nr. 1882/2014 privind anulare act administrativ, se arată că Universitatea Ștefan cel Mare din Suceava considera că „*finanțarea de bază pentru anul 2012 a fost în mod evident afectată de o scădere drastică, urmare a aplicării clasificării universităților și ierarhizării programelor de studii”*. Instituția de învățământ superior considera că OMECTS nr. 5262/2011 este nelegal din mai multe puncte de vedere, printre care:

---

[114] **Universități de cercetare avansată și educație**: Universitatea din București, Universitatea „BabeșBolyai” din Cluj-Napoca, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, Academia de Studii Economice din București, Universitatea de Științe Agricole și Medicină Veterinară din Cluj-Napoca, Universitatea de Medicină și Farmacie „Carol Davila” din București, Universitatea de Medicină și Farmacie „Grigore T. Popa” din Iași, Universitatea de Medicină și Farmacie „Iuliu Hațieganu” din Cluj-Napoca, Universitatea Politehnica din București, Universitatea Tehnică „Gheorghe Asachi” din Iași, Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca, Universitatea Politehnica din Timișoara

[115] **Universități de educație și cercetare științifică**: Universitatea de Vest din Timișoara, Universitatea din Craiova, Universitatea „Transilvania” din Brașov, Universitatea „Ovidius” din Constanța, Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați, Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu, Universitatea din Oradea, Școala Națională de Studii Politice și Administrative din București, Universitatea de Științe Agricole și Medicină Veterinară „Ion Ionescu de la Brad” din Iași, Universitatea de Științe Agronomice și Medicină Veterinară din București, Universitatea de Științe Agricole și Medicină Veterinară a Banatului din Timișoara, Universitatea de Medicină și Farmacie „Victor Babeș” din Timișoara, Universitatea de Medicină și Farmacie din Craiova, Universitatea Tehnică de Construcții București, Universitatea de Medicină și Farmacie din Târgu Mureș, Academia Tehnică Militară din București, Academia Forțelor Aeriene „Henri Coandă” din Brașov, Academia de Poliție „Alexandru Ioan Cuza” din București, Universitatea Națională de Apărare „Carol I” din București, Academia Navală "Mircea cel Bătrân" din Constanța, Academia Națională de Informații „Mihai Viteazul” din București, Academia Forțelor Terestre "„Nicolae Bălcescu” din Sibiu

[116] **Universități de educație și creație artistică**: Universitatea Națională de Arte din București, Universitatea de Arhitectură și Urbanism „Ion Mincu” din București, Universitatea Națională de Artă Teatrală și Cinematografică „Ion Luca Caragiale” din București, Universitatea de Arte „George Enescu” din Iași, Universitatea Națională de Muzică din București, Universitatea de Artă și Design din ClujNapoca, Academia de Muzică „Gheorghe Dima” din Cluj-Napoca, Universitatea de Arte din Târgu Mureș

[117] **Universități centrate pe educație**: Universitatea „Aurel Vlaicu” din Arad, Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava, Universitatea „Valahia” din Târgoviște, Universitatea Petrol-Gaze din Ploiești, Universitatea Maritimă din Constanța, Universitatea „1 Decembrie 1918” din Alba Iulia, Universitatea „Titu Maiorescu” din București, Universitatea Româno-Americană din București, Universitatea „Vasile Alecsandri” din Bacău, Universitatea din Pitești, Universitatea „Eftimie Murgu” din Reșița, Universitatea Creștină „Dimitrie Cantemir” din București, Universitatea „Constantin Brâncuși” din Târgu Jiu, Universitatea Națională de Educație Fizică și Sport din București, Universitatea de Nord Baia Mare, Universitatea Ecologică din București, Universitatea din Petroșani, Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” din Arad, Universitatea Creștină „Partium” din Oradea, Universitatea „Emanuel” din Oradea, Universitatea „Apollonia” din Iași, Universitatea „Spiru Haret” din București, Universitatea „Hyperion” din București, Universitatea „Petru Maior” din Târgu Mureș, Universitatea „Dimitrie Cantemir” din Târgu Mureș, Universitatea Română de Științe și Arte „Gheorghe Cristea”, Universitatea „Tibiscus” din Timișoara, Universitatea Româno-Germană din Sibiu, Universitatea „Andrei Șaguna” din Constanța, Universitatea „Mihail Kogălniceanu” din Iași, Institutul Teologic Protestant din Cluj-Napoca, Institutul Teologic Penticostal din București, Institutul Teologic Baptist din București, Universitatea „ARTIFEX” din București, Universitatea „Danubius” din Galați, Universitatea „Constantin Brâncoveanu” din Pitești, Universitatea „Petre Andrei” din Iași, Universitatea „Avram Iancu” din Cluj-Napoca, Universitatea „Bogdan Vodă” din Cluj-Napoca, Universitatea „Nicolae Titulescu” din București, Universitatea „George Bacovia” din Bacău, Universitatea „Athenaeum” din București, Universitatea Europeană „Drăgan” din Lugoj, Institutul de Administrare a Afacerilor din București, Universitatea „Mihai Eminescu” din Timișoara, Universitatea Financiar-Bancară din București, Universitatea „George Barițiu” din Brașov, Universitatea „Bioterra” din București

○„*Metodologia întocmirii unui ordin de clasificare impune existența unor punctaje (scoruri) atașate fiecărui participant la procesul de clasificare. Deși universităților li s-a solicitat să-și facă o autoevaluare a activității didactice și de cercetare și să se auto clasifice, printr-o raportare la misiunea universității, conform Legii nr. 1/2011, Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului nu a comunicat setul de criterii, standarde și indicatori pe baza cărora se realizează evaluarea, ponderea acestora pe fiecare tip de activitate și nici modalitatea concretă de calcul, nici măcar după publicarea clasificării universităților, încălcând Metodologia de evaluare în scopul clasificării universităților și ierarhizării programelor de studii publicată în M. Of. nr. 569/10.08.2011*."

○ „*În opinia reclamantei un alt viciu de procedură se referă la includerea Universității „Ștefan cel Mare" din Suceava în categoria universităților generaliste. Marea majoritate a universităților generaliste clasificate în categoria C și B au programe de studii în domeniile fizică, chimie, matematică, biologie și/sau informatică, domenii care le-au adus acestora mai mult de 90% din scorul relativ de influență (S.R.I.), factor determinant în evaluarea clasificării, în timp ce universitatea reclamantă, neavând programe de studii în cele cinci domenii nominalizate, a fost dezavantajată, specificul acesteia nefiind corect calificat*."

○ „*În conformitate cu dispozițiile art. 193 alin. (6) din Legea nr. 1/2011 prima evaluare a universităților se face, prin excepție, numai de către un organism internațional cu competență în domeniul ierarhizării și clasificării instituțiilor de învățământ superior sau de către o agenție de asigurare a calității înregistrată EQAR, din străinătate. Ca urmare, s-a arătat că Ordinul nr. 5262/2011 este nelegal, deoarece art. 1 prevede că: «Se constată rezultatele clasificării universităților, stabilite de Asociația Universităților Europene», organism care nu întrunește cerințele legale sus-menționate*."

Printre elementele care au stat la baza deciziei Curții de Apel din Suceava de a da dreptate Universității „Ștefan cel Mare" se numără și următoarele:

• „*Asociația Universităților Europene și-a manifestat disponibilitatea de a certifica stabilirea rezultatelor exercițiului de clasificare prin utilizarea datelor aprobate de universități, activitate ce se circumscrie evaluării primare la care se referă art. 7 alin. (1) lit. c) din H.G. nr. 789/2011, și anume «prelucrarea datelor și informațiilor colectate, în conformitate cu aplicarea unor formule de calcul și statistice propuse de organismul de evaluare și aprobate prin ordin de către Ministrul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului».*"

• „*Asociația Universităților Europene nu a fost implicată în procedura de evaluare, în opinia instanței, face inutilă cercetarea susținerilor reclamantei că această instituție nu se încadrează în categoria de «organism internațional cu competențe în domeniul ierarhizării și clasificării instituțiilor de învățământ» selectat în baza unui concurs așa cum impune art. 193 alin. (5) și alin. (6) din Legea nr. 1/2011.*"

• „*La documentația ce a stat la baza emiterii ordinului de clasificare se adaugă două adrese din 12 iunie 2012 prin care ARACIS și CNFIS comunică Ministerului Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului că nu au fost implicate în procedura clasificării universităților și o adresă din aceeași dată a UEFISCDI, care confirmă colectarea datelor pentru clasificarea universităților cu precizarea că nu a participat la prelucrarea lor.*"

• ***„a concluzionat instanța că emiterea de către Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului a Ordinului nr. 5262/2011 privind constatarea rezultatelor clasificării universităților s-a făcut în mod arbitrar și în lipsa realizării unei condiții esențiale constând în evaluarea universităților de un organism internațional cu competență în domeniul ierarhizării și clasificării instituțiilor de învățământ superior sau de către o agenție de asigurare a calității înregistrată în EQAR."***

Înalta Curte de Casație și Justiție a ținut cont de următoarele aspecte în luarea deciziei de a da dreptate Ministerului Educației Naționale:

• „*Art. 16 din H.G. nr. 789/2011 prevede obligativitatea publicării pe un site web administrat de Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului a datelor și informațiilor utilizate pentru realizarea evaluărilor structurate pe criterii, standarde și indicatori, formule de calcul, rapoartele sintetice de autoevaluare, etc. […] Datele și informațiile utilizate pentru realizarea evaluărilor, structurate pe criterii, standarde și indicatori, formulele de calcul, rapoartele sintetice de autoevaluare și rezultatele evaluării au fost publicate de către Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului pe site-ul său, dar și prin*

aprobarea Metodologiei de evaluare prin Ordinul ministrului educației, cercetării, tineretului și sportului nr. 5211/2011 al căror conținut este cunoscut de către universități."

• *„În ceea ce privește Asociația Universităților Europene, din actele dosarului rezultă că este membră fondatoare a EQAR, neexistând niciun impediment pentru ca aceasta să se încadreze în categoria de organism internațional cu competențe în domeniul ierarhizării și clasificării instituțiilor de învățământ."*

• „*Toate informațiile pe baza cărora s-a realizat evaluarea sunt publice și cunoscute de către toate universitățile, inclusiv de către intimata-reclamantă*."

• „*Prelucrarea datelor și informațiilor colectate s-a realizat conform Metodologiei aprobate de Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului, iar evaluarea s-a realizat conform aceleiași metodologii, necontestată până în prezent*."

• *„Prelucrarea datelor și informațiilor colectate a făcut obiectul ordinului emis de ministrul educației, cercetării, tineretului și sportului, activitatea presupunând aplicarea unor formule de calcul și/sau statistice propuse de organismul de evaluare și aprobate de Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului*."

Clasificarea vizează un aspect funcțional al universităților, dar nu are un caracter ierarhic deși, în acest mod a fost înțeleasă (și nu numai de către universități care au fost beneficiarele directe ale exercițiului de evaluare). Efectele clasificării erau vizibile și produceau efecte în măsura în care se mențineau prevederile Legii educației naționale care făceau referire la aceasta. **Însă, așa cum s-a mai menționat în cuprinsul prezentului Raport, prevederi ale unor articole au fost modificate și chiar abrogate lăsând astfel acest demers de evaluare în vederea clasificării fără conținut.** Astfel:

Forma inițială	Modificări	Forma finală
ART. 193 (1) Evaluarea universităților se realizează in scopul: a) autorizării provizorii si acreditarii; b) ierarhizării programelor de studii si clasificării universităților. (2) Evaluarea in scopul autorizării provizorii si acreditarii se realizează de către ARACIS sau de alta agenție înscrisă in EQAR si are loc potrivit legii si standardelor internaționale in domeniu. (3) Evaluarea in scopul ierarhizării programelor de studii si a clasificării universităților se realizează pe baza unei metodologii de evaluare propuse de Ministerul Educatiei Nationale si aprobate prin hotărâre a Guvernului, in maximum 6 luni de la data intrării in vigoare a prezentei legi. Aplicarea acestei metodologii intra in răspunderea Ministerului Educatiei Nationale. Evaluarea este realizata periodic. (4) Universitățile se clasifica, pe baza evaluării prevăzute la alin. (3), in 3 categorii: a) universități centrate pe educație; b) universități de educație si cercetare științifica sau universități de educație si creatie artistica; c) universități de cercetare avansata si educație.		
ART. 193 (7) Pentru programele de licenţă şi master, **finanţarea instituţiilor de învăţământ superior de stat, din surse publice, se face diferenţiat pe categorii de universităţi şi în funcţie de poziţia în ierarhie a programelor de studii, conform ierarhizării prevăzute la alin. (3), pe baza unei metodologii elaborate de Ministerul Educaţiei, Cercetării, Tineretului şi Sportului şi aprobate prin ordin al ministrului educaţiei, cercetării, tineretului şi sportului.** Finanţarea programelor de doctorat se face conform prevederilor art. 160.	la 30-12-2013 Alin. (7) al art. 193 a fost modificat de pct. 28 al art. I din ORDONANŢA DE URGENŢĂ nr. 117 din 23 decembrie 2013, publicată în MONITORUL OFICIAL nr. 843 din 30 decembrie 2013.	7) Pentru programele de licenţă, master şi doctorat, **finanţarea instituţiilor de învăţământ superior de stat, din surse publice, se face pe baza unei metodologii elaborate de Ministerul Educaţiei Naţionale prin consultare cu CNFIS şi aprobate prin ordin al ministrului educaţiei naţionale.**
(10) **Sunt finanţate din fonduri publice: programe de licenţă în universităţile de stat menţionate la alin. (4) lit. a), programe de licenţă şi master în universităţile prevăzute la alin. (4) lit. b) şi programe de doctorat, master şi licenţă în universităţile prevăzute la alin. (4) lit. c).**	(la 30-12-2013 Alin. (10) al art. 193 a fost abrogat de pct. 29 al art. I din ORDONANŢA DE URGENŢĂ nr. 117 din 23 decembrie 2013, publicată în MONITORUL OFICIAL nr. 843 din 30 decembrie 2013.)	(10) Abrogat.

Nota de fundamentare a OUG nr. 117/2013 nu explică în nici un fel care a fost raţiunea modificării prevederilor iniţiale ale Legii educaţiei naţionale citate în prima coloană a tabelului de mai sus. Mai mult, abrogarea paragrafului 10 al art. 193 nu este prezentată ca o intenţie în respectiva notă de fundamentare nefiind menţionată ca o schimbare pe care ar produce-o aprobarea actului normativ respectiv[118].

Rezultatele evaluărilor primare din cadrul evaluării în scopul clasificării universităţilor şi evaluările în scopul ierarhizării programelor de studii ale căror rezultate efectuate în cursul anului 2011 au fost valabile pentru anii universitari 2011 - 2012, 2012 - 2013, 2013 - 2014 şi 2014 – 2015**. De la acel moment, ministerul nu a mai demarat nici un proces de evaluare a universităţilor în vederea clasificării acestora şi/sau a ierarhizării programelor de studii deşi <u>prevederile conform cărora acest proces trebuie realizat sunt încă în vigoare iar rezultatele sale trebuie să îşi producă efecte vizibile în finanţarea universităţilor</u>.** Mai exact, conform prevederilor aliniatelor 8 şi 9 al art. 193 „*Statul poate finanţa programele de excelenţă în cercetare şi educaţie din orice categorie de universităţi*", programe care „*se stabilesc pe baza evaluării prevăzute la alin (3)*".

❖ 6.1.5. Evaluarea internă şi clasificarea departamentelor pe 5 niveluri de performanţă în cercetare (cf. prevederilor art. 195 al Legii educaţiei naţionale nr. 1/2011)

Conform prevederilor art. 195 al Legii educaţiei naţionale nr. 1/2011:„(1*) **Fiecare universitate are obligaţia să realizeze, la intervale de maximum 5 ani, <u>evaluarea internă şi clasificarea departamentelor pe 5 niveluri de performanţă în cercetare</u>, conform unei metodologii-cadru elaborate de CNCS şi aprobate prin ordin al ministrului educaţiei naţionale. Rezultatele evaluării şi clasificării trebuie făcute publice. Pe baza acestor evaluări, senatul universitar, la propunerea rectorului, poate dispune reorganizarea sau desfiinţarea departamentelor ori institutelor neperformante cu condiţia de a nu prejudicia studenţii**.„*

Din răspunsul formulate atât de Ministerul Cercetării și Inovării cât și de Ministerul Educației Naționale, rezultă că această metodologie nu a fost elaborată.

Din discuţiile purtate cu conducea unora dintre universităţile de stat s-a conturat concluzia că acestea realizează evaluări periodice ale departamentelor din cadrul universităţilor însă evaluarea se realizează în majoritatea situaţiilor numai pe criterii pur cantitative, respectiv număr de rezultate ale cercetării. Însă PERFORMANŢA =EXCELENŢĂ= EFICIENŢĂ + EFICACITATE, astfel că o simplă analiză cantitativă, nu este neapărat greşită dar trebuie să i se alăture indicatori de eficienţă şi de eficacitate.

❖ 6.1.6. Evaluări realizate în vederea finanţării proiectelor de cercetare.

Aceste evaluări sunt făcute periodic, pe domenii distincte de cercetare, în vederea acordării finanţării din fonduri publice a unor proiecte de cercetare. Ele includ o parte semnificativă a producţiei ştiinţifice a universităţilor, evaluările fiind fie scientometrice fie în paneluri de experţi pe baza unor seturi foarte precise de criterii şi indicatori care analizează atât calitatea cercetării şi impactul ei, cât şi dinamica mediului de cercetare şi, implicit, infrastructura pentru cercetare.

Analiza se face în paneluri de experţi, producţia ştiinţifică fiind analizată selectiv şi numai în măsura în care este relevantă pentru tema de cercetare propusă. Aceste evaluări urmăresc preponderent corelarea planului de cercetare cu experienţa cercetătorilor şi resursele existente şi impactul în sens larg al cercetări.

❖ 6.1.7. Evaluări periodice în vederea alocării fondurilor bugetare pentru finanţarea de bază și finanţarea suplimentară, a instituţiilor de învăţământ superior de stat din România

[118] http://gov.ro/ro/guvernul/procesul-legislativ/note-de-fundamentare/nota-de-fundamentare-oug-nr-117-23-12-2013&page=4

Finanţarea instituţională pe care universităţile o primesc prin contractul cu Ministerul Educaţiei constituie cea mai mare parte din veniturile acestora. Începând cu 1999 (trecerea la sistemul finanţării globale), finanţarea de bază este alocată în funcţie de un indicator de input – numărul de studenţi echivalenţi unitari ai universităţii. Dar începând cu anul 2003, un anumit procent din suma totală este alocat în conformitate cu o serie de indicatori de calitate. Astfel, metodologia CNFIS din 2003 introducea 13 astfel de indicatori, având o pondere totală în finanţarea de bază de 12,7%. Între aceştia, ponderea cea mai mare (3% din finanţarea de bază) aparţinea indicatorului IC8 (nivelul de performanţă a cercetării). În anii următori, celor 13 le-au fost adăugaţi şi alţi indicatori, iar cel privind performanţa cercetării ştiinţifice universitare (IC8) a devenit IC6, fiind calculat separat în baza unei metodologii elaborate de Consiliul Naţional al Cercetării Ştiinţifice din Învăţământul Superior.

Indicatorii de calitate folosiţi de CNFIS erau grupaţi în mai multe grupe şi subgrupe, astfel:

- calitatea personalului didactic;
- **impactul cercetării ştiinţifice asupra procesului didactic (9% din totalul FB);**
- **nivelul performanţelor în cercetarea ştiinţifică (7 % din totalul FB)**
- **modalităţile de valorificare a capacităţii de cercetare stiintifică (2% din FB):**
  - **Ponderea studenţilor echivalenţi unitari din ciclurile de studii de masterat şi doctorat în totalul studenţilor echivalenţi unitari (bugetaţi şi cu taxă)**
  - **Raportul (procentual) dintre valoarea contractelor de cercetare-proiectare (se referă la total încasări, din toate sursele de finanţare) şi veniturile universităţii pentru finanţarea de bază (se referă la total încasări alocaţii bugetare pentru finanţarea de bază)**
- baza materială;
- managementul universitar;
- educaţia permanentă.

Subindicatorii ce alcătuiau indicatorul complex privind performanţa în cercetare – IC6 „Nivelul performanţelor în cercetarea ştiinţifică" erau următorii:

1. Capacitatea de a atrage fonduri pentru activitatea ştiinţifică

1.1 - Inițiativa în atragerea de fonduri de cercetare, la nivel naţional şi internaţional

1.2 - Proiecte câștigate în competiții naţionale şi internaţionale

1.3 - Fonduri atrase din competiții naţionale şi internaţionale, prin proiecte/contracte de cercetare, consultanţă/servicii tehnice şi tehnologice (naţionale sau internaţionale, inclusiv încheiate direct cu companii din ţară şi străinătate)

2. Capacitatea de a pregăti resursa umană înalt calificată pentru activitatea de cercetare ştiinţifică

2.1 - Gradul de implicare în pregătirea resursei umane înalt calificate, pentru activitatea de cercetare ştiinţifică

2.2 - Eficienţa în pregătirea resursei umane înalt calificate pentru activitatea de cercetare ştiinţifică

3. Relevanţa şi vizibilitatea rezultatelor activităţilor de cercetare ştiinţifică

3.1 - Articole publicate în reviste recunoscute la nivel internaţional - cotate ISI Web of Science, din fluxul principal de publicaţii fără factor de impact, indexate BDI, publicate în volumele conferinţelor internaţionale cotate ISI şi/sau cele organizate de societăţi profesionale internaţionale

3.2 - Articole publicate în reviste recunoscute la nivel naţional, de către CNCSIS, de categorii B, B+ şi C

3.3 - Cărţi publicate în edituri naţionale şi edituri internaţionale (format hârtie şi/sau electronic)

4. Capacitatea universităţilor de a concepe/dezvolta produse – tehnologii inovative pentru mediul de afaceri

5. Capacitatea instituţională a universităţilor de a organiza şi susţine activitatea de cercetare ştiinţifică performantă

<u>Finanțarea suplimentară (FS)</u> se realizează, potrivit Legii educației naționale nr. 1/2011, prin alocarea către universități a unei sume totale de minimum 30% din suma alocată la nivel național universităților de stat

ca finanțare de bază, pe baza unor criterii și a standardelor de calitate stabilite de Consiliul Național al Finanțării Învățământului Superior și aprobate de Ministerul Educației Naționale.

În cursul anului 2015, s-a pilotat o metodologie de finanțare care aducea un element nou, respectiv trecerea de la alocarea finanțării suplimentare pe baza rezultatelor ierarhizării programelor de studii la alocarea acesteia pe baza unui sistem de indicatori de calitate și a ponderilor asociate acestora indicatori grupați în patru mari clase:

- **Indicatorii de calitate asociați clasei C1 - Predare/Învăţare** :

C1.1 Raportul dintre numărul studenților și numărul de cadre didactice
C1.2 Raportul numărului de studenți de la ciclul de master și numărul de studenți de la ciclul de licență
C1.3 Raportul dintre numărul de cadre didactice cu vârsta de pană la 40 ani, inclusiv, și numărul total de cadre didactice
C1.4 Raportul dintre numărul cadrelor didactice titulare care au dreptul de a conduce doctorat și numărul de cadre didactice

- **Indicatorii de calitate asociați clasei C2 - Cercetare științifică/Creație artistică:**

C2.1 Calitatea resursei umane
C2.2 Impactul activității științifice / creației artistice
C2.3 Performanta activității științifice / creației artistice
C2.4 Fondurile pentru cercetare științifică / creație artistică

- **Indicatorii de calitate asociați clasei C3 - Orientare Internațională**

C3.1 Ponderea mobilităților studențești prin programul ERASMUS și ERASMUS MUNDUS
C3.2 Ponderea studenților străini înscriși în programe de studii

- **Indicatorii de calitate asociați clasei C4 - Orientare regională și echitate socială.**

C4.1 Capacitatea de a integra persoanele provenite din medii dezavantajate socio-economic în programe educaționale
C4.2 Contribuția universității la fondul de burse
C4.3 Activitatea de practică pentru ciclul de studii de licență
C4.4 Locuri în cămine studențești
C4.5 Fondurile nerambursabile atrase de universitate.

Acest sistem de indicatori a fost aplicat, treptat, astfel: pentru 25% din FS în anul 2016, 50% din FS în anul 2017 și 100% începând cu anul 2018. Deci, autorității centrale în domeniu i-au trebuit, iată, 7 ani să aplice o prevedere legală care face diferență (prin acest sistem de indicatori) între universități. Se poate spune că aplicarea metodologiei de alocare a fondurilor în funcţie de indicatorii de calitate avea ca rezultat, în mod indirect, o ierarhizare a universităţilor din punctul de vedere al mai multor componente ale activităţii lor ce puteau fi surprinse de către aceşti indicatori. Astfel, universităţile de stat pot fi ierarhizate din punctul de vedere al cercetării atât prin referire la valoarea indicatorului C2 cât și prin referire la valoarea oricărui subindicator al acestuia. Însă, orice ierarhizare, funcţie de acești indicatori (subindicatori) nu trebuie să substituie procesului legal de evaluare a universităţilor în vederea clasificării și ierarhizării programelor de studii.

Concluziile, constatările și recomandările formulate sunt prezentate în Capitolul III *FINANȚAREA ACTIVITĂȚII DE CERCETARE* .

❖ 6.1.8. Evaluarea performantelor profesionale cu ocazia concursurilor de ocuparea posturilor didactice şi de cercetare pe perioadă nedeterminată

Ocuparea posturilor didactice şi de cercetare pe perioadă nedeterminată se realizează prin concurs public, organizat de instituţia de învăţământ superior în conformitate cu prevederile **METODOLOGIEI - CADRU DE CONCURS** *pentru ocuparea posturilor didactice şi de cercetare vacante din învăţământul superior*, a metodologiilor proprii dezvoltate la nivelul fiecărei universități şi cu respectarea prevederilor Legii educației naționale nr. 1/2011.

Pentru ocuparea posturilor didactice şi de cercetare din învăţământul superior pot candida numai persoane care îndeplinesc **standardele minime şi obligatorii pentru înscrierea la concursul de ocupare a posturilor didactice şi de cercetare din învăţământul superior**, aprobate prin ordin al ministrului educaţiei, cercetării, tineretului şi sportului, potrivit art. 219 alin. (1) lit. a) şi art. 295 alin. (1) din Legea educaţiei naţionale nr. 1/2011,

Metodologia proprie de concurs pentru ocuparea posturilor vacante, prevede standardele minimale de ocupare a posturilor didactice şi de cercetare pentru următoarele funcţii didactice şi de cercetare, respectiv: asistent universitar angajat pe perioadă nedeterminată; lector universitar/şef de lucrări; conferenţiar universitar; profesor universitar; asistent de cercetare angajat pe perioadă nedeterminată; cercetător ştiinţific; cercetător ştiinţific gradul III; cercetător ştiinţific gradul II; cercetător ştiinţific gradul I. **Standardele aferente funcţiilor menţionate mai sus sunt cerinţe minime şi obligatorii pentru înscrierea la concursul pentru ocuparea funcţiilor respective şi nu pot deroga de la standardele minimale naţionale aprobate prin ordin al ministrului educaţiei, cercetării, tineretului şi sportului, potrivit art. 219 alin. (1) lit. a) din Legea nr. 1/2011. Standardele universităţii sunt superioare sau egale standardelor minimale naţionale.**

Concluziile, constatările și recomandările sunt prezentate în Capitolu IV *RESURSA UMANĂ IMPLICATĂ ÎN ACTIVITATEA DE CERCETARE.*

6.2. Evaluări și clasificări internaționale, locul instituțiilor de învățământ superior românești în aceste ierarhii

De-a lungul timpului s-au dezvoltat pe întreg mapamondul, o serie de sisteme de clasificare și ierarhizare a universităților, semnificativ diferite în funcție de scopul pe care acestea și l-au propus, respectiv indicatorii pe care îi au în considerare.

În lucrarea intitulată ”**Impacts and Unintended Side Effects, în *European Journal of Education*,** vol. 49, nr. 1, 2014, p. 102 Barbara M. Kehm certifică faptul că „*majoritatea clasificărilor au fost extrem de criticate pentru metodologia neclară, lipsa de informație relevantă pentru clientela pe care susțin că o servesc (ex. studenții și părinții care sunt în procesul de căutare a universității «potrivite»), pentru accentul pus pe publicațiile exclusiv în limba engleză, respectiv pentru faptul că se bazează aproape exclusiv pe indicatori cantitativi pentru a măsura calitatea*”.

Totodată, Kehm remarcă și faptul că sunt dubii semnificative cu privire la aceste topuri, perfect justificate, în contextul în care nu se știe exact ce măsoară aceste clasificări: reputația sau performanța.

De asemenea, experți în domeniul educațional (*Andrejs Rauhvargers, expert al European Association of Institutions in Higher Education -EURASHE*)) au identificat o serie de minusuri ale acestor clasamente internaționale, precum:

- accentul este pus pe științe naturale în defavoarea științelor umaniste, sociale sau medicale, decalaj dezvoltat și de indicatorii luați în considerare;
- probleme legate de corelarea limbilor naționale în raport cu regiunea din care provine instituția de învățământ superior evaluată (spre exemplu, cercetătorii/cadrele didactice dintr-o anumită țară pot scrie articole de valoare și în limba maternă, dar care să nu ajungă să fie publicate în jurnale bine cotate din cauza barierei lingvistice, astfel încât nu vor fi cuantificate nici în procesul de evaluare a universităților în vederea clasificării, acesta prezentând din start o imagine trunchiată a realității).

Dată fiind varietatea clasamentelor internaționale, există un set de standarde elaborate de International Ranking Expert Group (IREG), în colaborare cu Centrul UNESCO-CEPES şi Institute for Higher Education Policy in Washington, DC, cunoscute sub numele de „Berlin Principles on Ranking of Higher Education Institutions” (18 – 20.05.2006):

A. Scopul clasamentelor:

- Clasamentele furnizează informaţii cu caracter comparativ din perspectiva pieţei educaţionale şi permit o mai bună înţelegere a acesteia, fără a fi o metodă de evaluare absolută a valorii învăţământului

universitar şi fără a se substitui evaluării instituţiilor statului, agenţiilor de acreditare şi agenţiilor independente de evaluare.
- Clasamentele trebuie să precizeze clar obiectivele cărora le răspund şi metodologia utilizată.
- Clasamentele trebuie să fie adaptate diversităţii instituţionale de pe piaţa educaţională internaţională.
- Clasamentele trebuie să asigure transparenţa privind sursele de informaţii utilizate şi relevanţa acestora pentru scopul clasamentului.
- Clasamentele trebuie să ţină cont de specificul local (caracteristicile lingvistice, culturale, economice şi istorice).

B. Indicatori – conţinut şi pondere:
- Asigurarea transparenţei privind calculul indicatorilor şi originea datelor.
- Selectarea unor indicatori relevanţi şi semnificativi în raport cu scopul clasamentului.
- Includerea unor indicatori care să măsoare rezultate / performanţe.
- Stabilirea unor ponderi ale indicatorilor stabile în timp.

C. Colectarea şi prelucrarea datelor:
- Respectarea standardelor de etică şi asigurarea colectării datelor în condiţii de imparţialitate şi obiectivitate.
- Utilizarea, în măsura posibilului, de date verificabile / auditate.
- Utilizarea de date colectate conform principiilor ştiinţifice de colectare.
- Implementarea de măsuri de asigurare a calităţii pentru procesele de clasificare.
- Implementarea de măsuri pentru creşterea credibilităţii clasamentelor (consilii consultative şi de supervizare, preferabil internaţionale).

D. Prezentarea rezultatelor clasamentelor:
- Asigurarea transparenţei faţă de utilizatorii clasamentelor: informarea privind toate criteriile utilizate, ponderarea acestora şi modul de clasificare a instituţiilor.
- Compilarea informaţiei astfel încât să se elimine sau reducă erorile.

Sursa: IREG Observatory on Academic Ranking and Excellence - http://ireg-observatory.org/en/berlin-principles

Clasamente globale:
1. A3 Top 500 Global Universities
2. Academic Ranking of World Universities
3. Center for World University Rankings
4. Eduniversal
5. G-factor
6. Global University Ranking
7. HEEACT—Ranking of Scientific Papers
8. Human Resources & Labor Review
9. High Impact Universities: Research Performance Index
10. Leiden Ranking
11. Nature Index
12. Newsweek
13. Professional Ranking of World Universities
14. QS World University Rankings
15. Reuters World's Top 100 Innovative Universities
16. Round University Ranking
17. SCImago Institutions Rankings
18. Times Higher Education World University Rankings
19. Times Higher Education World Reputation Rankings
20. U-Multirank
21. UniRanks "The Ranking of Rankings"
22. University Ranking by Academic Performance

23. U.S. News & World Report's Best Global Universities Rankings
24. Webometrics
25. Wuhan University

De asemenea, există peste 29 de clasamente regionale şi o serie de clasamente naţionale / locale. UNESCO menţionează ca rol pozitiv al clasamentelor „perceperea acestora ca instrumente de măsurare a calităţii şi, astfel, creează competiţie între universităţile din lume”.

(Sursa: "Rankings and Accountability in Higher Education: Uses and Misuses". www.unesco.org. United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, 17.11.2016).

Prezentăm în continuare cele mai cunoscute clasamente bazate cu precădere pe **indicatori privind activitatea de cercetare:**

➢ 6.2.1. Academic Ranking of World Universities (ARWU)

Unul dintre cele mai elitiste, dar, totodată, cele mai bine cunoscute topuri la nivel internațional este cel realizat de Universitatea „JiaoTong” din Shanghai, cunoscut și ca ***Shanghai Ranking***. Indicatorii utilizați de acesta sunt următorii:

1) Calitatea educației **(10%)**
a. Numărul de absolvenți ai instituției de învățământ superior care au câștigat un premiu Nobel sau Fields
2) *Calitatea facultăților* (40%)
a. Numărul de cadre didactice din instituția de învățământ superior care au câștigat un premiu Nobel sau Fields. (20%)
b. Cercetători citați care se bucură de un număr semnificativ de citări (20%)
3) *Rezultatele cercetării* (40%)
a. Numărul de articole publicate în revistele *Nature*și *Science*(20%)
b. Numărul de lucrări indexate în ScienceCitation Index (20%)
4) *Performanța academică* per capita (10%)
a. Proporționalitatea indicatorilor mai sus menționați cu numărul de angajați cu normă întreagă

România nu are nici o universitate în topurile ARWU – 2015 publicate. Singura universitate românească care a reușit să pătrundă în topul ARWU – SUBJECT este Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj care în anul 2013 ocupa la disciplina matematică o poziție cuprinsă în intervalul 101-150, dar care în anul 2015 a părăsit acest top al primelor 200 universități.

În anul 2017, în clasamentul chinezesc *ARWU*/Clasamentul Shanghai a fost introdusă secțiunea *Candidates* (candidat pentru Top-500), unde este inclusă o singură universitate românească, Universitatea Babeş-Bolyai din Cluj-Napoca/UBB, care ocupă un loc în intervalul 601-700 la nivel internațional,. Clasamentul este bazat pe indicatori educaționali și de cercetare (cu accent pe publicații Web of Science larivate nalytics și pe prestigiul absolvenților).

Academia de Studii Economice din București se menține pentru al doilea an consecutiv în cel mai prestigios clasament universitar din lume – Top Shanghai 2018, cu rezultate notabile: locul 201-300 în domeniul Științe economice (locul 151-200 în ARWU 2017), locul 151-200 în domeniul Administrație publică, locul 201-300 în domeniul Administrarea afacerilor și locul 401-500 în domeniul Management. Clasamentul Shanghai Ranking's Global Ranking of Academic Subjects 2018 ia în calcul peste 4000 de universităţi şi 54 de subdomenii.

Dintre țările membre UE, foste comuniste, figurează în acest top Republica Cehă pe disciplinele matematică și fizică, iar Ungaria și Polonia pe disciplina fizică.

La nivel global chiar și UE își pune probleme de competitivitate în raport cu SUA. UE are 71 universități în primele 200 în timp ce SUA are 78 universități, dar aceste diferențe cresc considerabil atunci când se au în vedere primele 100 universități sau primele 20.

Universitățile de top ale UE sunt distribuite în principal în Regatul Unit, Germania, Franța, Olanda, Suedia, Belgia și Danemarca.

➢ 6.2.2. SCImago InstitutionsRankings

Printre clasamentele la care dorim să facem referire se numără și ***SCImago Institutions Rankings,*** care are în considerare următoarele clase de indicatori:

1) Cercetarea

a. Numărul de articole publicate în publicații indexate *Scopus*(**13%)**

b. Rezultatele colaborării cu universități din altă țară **(13%)**

c. Impact normalizat al ratei citărilor, în conformitate cu definiția dată de Institutul Karolinska din Suedia **(8%)**

d. Numărul de publicații în prima cvartilă a jurnalelor de specialitate **(5%)**

e. Numărul de publicații în rândul celor mai citate 10% articole **(5%)**

f. Numărul de articole publicate în colaborare cu reprezentanți ai altor instituții de învățământ superior **(2%)**

g. Numărul de articole publicate în colaborare cu reprezentanți ai altor instituții de învățământ superior, dar a căror coordonatorii fac parte din respectiva instituție de învățământ **(2%)**

h. Proporția între numărul total de autori relevanți din cadrul unei universități și numărul total de citări ale acestora **(2%)**

2) *Inovarea*

a. Numărul de brevete din PATSTAT **(25%)**

b. Procentul de brevete dintr-o categorie dată în PATSTAT **(5%)**

3) Impactul asupra societății

a. Numărul de pagini asociate adresei URL a site-ului instituției, în funcție de dimensiunea universității **(15%)**

b. Numărul de linkuri asociate paginii universității în funcție de statisticile *ahrefs***(5%)**

Sursa: ”***Clasificările universitare: între utilitate și exercițiu de marketing universitar. Perspectiva studenților” - ANOSR*** (http://www.scimagoir.com/methodology.php)

Clasamentul este bazat pe indicatori de cercetare (cu accent pe publicații indexate în baza de date Scopus), incluzând indicatorii legați de inovare-dezvoltare, și pe indicatori privind relația cu societatea mediul socio-economic.

Totodată, SC Imago Institutions Rankings își bazează analiza exclusiv pe informații culese din bazele internaționale de date, fiind, din acest punct de vedere, în afara influențelor datelor furnizate de universități.

Locul ocupat de universitățile din România în clasamentul SC Imago, la nivel de țară și în ierarhia mondială se prezintă astfel:

Tabel nr. 38 **Universitățile din România în clasamentul SC Imago -2015, 2016, 2017**

UNIVERSITATEA	Ierarhia pe țară			Ierarhia mondială		
	2015	2016	2017	2015	2016	2017
Universitatea Politehnică București - **UPB**	1	1	1	567	552	545
Universitatea Babeș Bolyai - **UBBCJ**	2	3	3	590	600	583
Universitatea Tehnică ”Gheorghe Asachi” din Iași - **UTIASI**	3	4	7	606	602	631
Universitatea Politehnică Timișoara - **UPTM**	4	2	5	613	599	627
Universitatea București - **UNIBUC**	5	7	4	614	628	625

Universitatea ”Alexandru Ioan Cuza” din Iași - **UAIC**	6	8	8	618	632	638
Universitatea de Vest Timișoara - **UVT**	7	9	11	622	634	649
Universitatea Tehnică Cluj Napoca - **UTCLUJ**	8	6	3	624	626	613
Universitatea de Medicină și Farmacie ”Carol Davila” din București - **UMFCDB**	9	5	9	626	618	639
Universitatea de Științe Agricole și Medicină Veterinară Cluj Napoca - **USAMVCJ**	10	-	6	649	-	628
Universitatea Transilvania Brașov - **UNITBV**	11	12	13	650	652	661
Universitatea Craiova - **UCV**	12	10	15	651	639	666
Universitatea de Medicină și Farmacie ”Iuliu Hațieganu” Cluj Napoca - **UMFCJ**	13	13	10	654	656	641
Universitatea de Medicină și Farmacie ”Victor Babeș” din Timișoara - **UMFTM**	14	14	14	659	661	664
Universitatea ”Dunărea de Jos” Galați - **UGAL**	15	11	12	661	644	657
Academia de Studii Economice București - **ASE**	16	15	19	672	670	683
Universitatea Oradea - **UORADEA**	17	-	-	677	-	-
Universitatea de Medicină și Farmacie Craiova - **UMFCV**	-	-	16	-	-	667
Universitatea Valahia din Târgoviște - **UVTG**	-	-	17	-	-	668
Universitatea Petrol-Gaze din Ploiești - **UPGPL**	18	16	18	678	673	677
Universitatea ”Ovidiu” Constanța - **UNIOVCT**	19	17	20	679	679	689
Universitatea ”Lucian Blaga ” din Sibiu - **ULBS**	20	17	21	683	679	692

Sursa: prelucrare după informațiile prezentate la adresa
https://www.scimagoir.com/rankings.php?sector=Higher%20educ.&country=ROU&year=2011

În clasamentul spaniol *SC Imago Institutions Rankings (SC Imago)* sunt incluse 21 de universități din România. Prin prisma rangurilor globale, între universități, la nivelul anului 2017, prima poziție în țară este ocupată de UPB - 545 la nivel internațional, iar pozițiile 2 și 3 de către UBB - 583 la nivel internațional, respectiv Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca (UTCN) - 613 la nivel internațional

Evoluția grafică privind locul ocupat de primele zece universități din România în clasamentul SCIMAGO 2015, 2016, 2017 - Ierarhia mondială, se prezintă astfel:

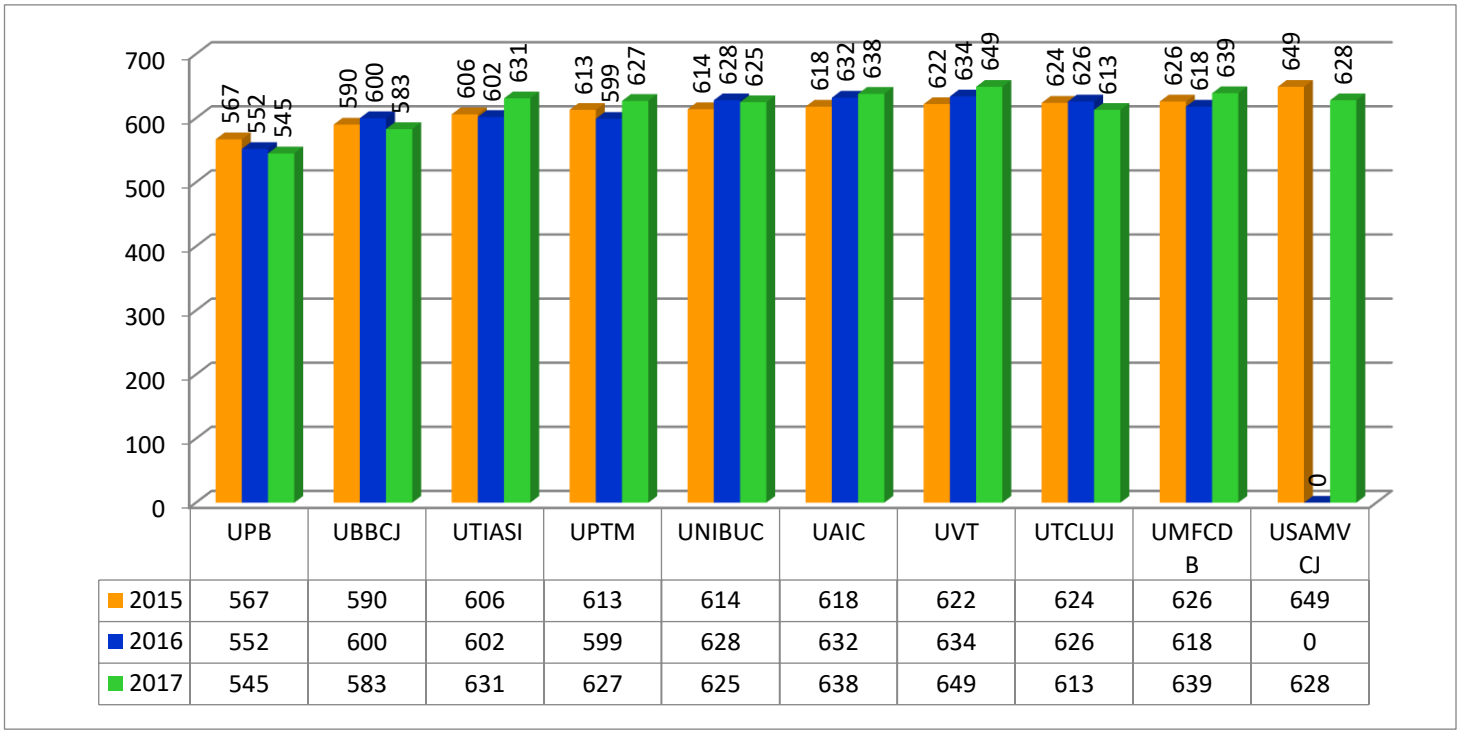

Graficul nr. 59- **Evoluția grafică privind locul ocupat de primele zece universități din România în clasamentul SCIMAGO 2015, 2016, 2017 - Ierarhia mondială**

➢ 6.2.3. University Rankinkg by Academic Performance (URAP)

O altă clasificare extrem de utilizată la nivel internațional este cea realizată de Universitatea Tehnică din Orientul Mijlociu din Ankara, Turcia, clasament care se bazează exclusiv pe indicatori corelați cu publicațiile științifice. Indicatorii cuprinși în această clasificare sunt următorii:

1. Numărul de articole, note și recenzii indexate în Web of Science, care au ca autori cadrele didactice dintr-o anumită universitate **(21%)**
2. Numărul de citări ale articolelor publicate în Web of Science de către cadrele didactice dintr-o anumită universitate **(21%)**
3. Numărul total de prezentări susținute de cadrele didactice dintr-o anumită universitate în cadrul unor conferințe, recenzii, note, scrisori ș.a. care au fost publicate în afara revistelor de specialitate ce se regăsesc în Web of Science**(10%)**
4. Raportul între numărul mediu de citări/publicație dintr-o ramură de știință existentă în universitate și numărul mediu de citări/publicație din aceeași ramură de știință la nivel internațional **(18%)**
5. Raportul între numărul mediu de citări/publicație dintr-o ramură de știință existentă în universitate și numărul mediu de citări/publicație din aceeași ramură de știință la nivel internațional, ponderat cu media citărilor în 41 de domenii de interes, selectate de URAP **(15%)**
6. Colaborarea internațională: numărul de publicații din Web of Science realizate în parteneriat cu autori de la instituții de învățământ superior din afara statului unde funcționează universitatea (**15%**)

Sursa: ***"Clasificările universitare: între utilitate și exercițiu de marketing universitar. Perspectiva studenților" - ANOSR*** (http://www.urapcenter.org/2016/methodology.php?q=3)

URAP utilizează exclusiv datele din bazele bibliometrice internaționale ceea ce asigură o obiectivitate mai înaltă. **Acest clasament se focusează pe activitatea de cercetare deoarece nu include indicatori ai predării.** De asemenea, acest clasament exclude artele și științele umaniste diminuând rolul științelor sociale. Întrucât URAP utilizează valori absolute pentru toți indicatorii, sunt avantajate universitățile mari cu departamente puternice de cercetare și activitate științifică intensă atât a cadrelor didactice cât și a cercetătorilor.

Redăm mai jos universitățile românești care au pătruns în Top 2000-2000 +și locurile pe care le ocupă în ierarhizare.

***Tabel nr. 39* - Universitățile din România în clasamentul URAP 2015/2016, 2016/2017, 2017/2018**

UNIVERSITATE	Locul ocupat în ierarhia (2015-2016)			Locul ocupat în ierarhia (2016-2017)			Locul ocupat în ierarhia (2017-2018)		
	Pe țară	Europeană	Mondială	Pe țară	Europeană	Mondială	Pe țară	Europeană	Mondială
Universitatea Politehnică București (**UPB**)	**1**	**276**	**621**	**2**	**322**	**751**	**1**	**305**	**709**
Universitatea Babeș Bolyai (**UBBCJ**)	**2**	**299**	**690**	**1**	**315**	**728**	**2**	**317**	**739**
Universitatea București (**UNIBUC**)	**3**	**314**	**726**	**3**	**339**	**791**	**3**	**324**	**764**
Universitatea ”Alexandru Ioan Cuza” (**UAIC**)	**4**	**416**	**1007**	**4**	**460**	**1098**	**4**	**487**	**1191**
Universitatea de Medicină și Farmacie ”Carol Davila” (**UMFCDB**)	**5**	**445**	**1076**	**6**	**489**	**1228**	**5**	**494**	**1229**
Universitatea de Vest Timișoara (**UVT**)	**6**	**457**	**1108**	**9**	**587**	**1555**	**9**	**597**	**1560**
Universitatea de Medicină și Farmacie ”Iuliu Hațieganu” (**UMFCJ**)	**7**	**465**	**1147**	**5**	**488**	**1213**	**6**	**516**	**1296**
Universitatea Tehnică ”Gheorghe Asachi” (**UTIASI**)	**8**	**468**	**1155**	**7**	**519**	**1325**	**8**	**547**	**1406**
Universitatea de Medicină și Farmacie ”Grigore T. Popa” (**UMFIASI**)	**9**	**481**	**1198**	**8**	**548**	**1416**	**7**	**528**	**1347**
Universitatea Politehnică Timișoara (**UPTM**)	**10**	**579**	**1517**	**11**	**642**	**1730**	**11**	**625**	**1678**
Universitatea Tehnică Cluj Napoca (**UTCLUJ**)	**11**	**595**	**1563**	**10**	**625**	**1667**	**10**	**607**	**1588**
Universitatea Transilvania Brașov (**UNITBV**)	**12**	**623**	**1650**	**12**	**684**	**1866**	**12**	**664**	**1823**
Universitatea ”Dunărea de Jos” Galați (**UGAL**)	**13**	**640**	**1720**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Universitatea Craiova (**UCV**)	**14**	**677**	**1822**	**-**	**-**	**-**	**13**	**756**	**2179**
Academia de Studii Economice București (**ASE**)	**15**	**681**	**1839**	**-**	**-**	**-**	**15**	**778**	**2298**
Universitatea de Științe Agricole și Medicină Veterinară Cluj Napoca (**USAMVCJ**)	**16**	**700**	**1917**	**-**	**-**	**-**	**14**	**759**	**2190**
Universitatea Oradea (**UORADEA**)	**17**	**702**	**1922**	**-**	**-**	**-**	**16**	**802**	**2380**
Universitatea ”Ovidiu” Constanța (**UNIOVCT**)	**18**	**726**	**1989**	**-**	**-**	**-**	**17**	**823**	**2447**

Sursa: Rankingby Region – URAP - University Rankingby Academic Performance;
World Ranking - URAP - University Rankingby Academic Performance;

În clasamentul făcut în Turcia – *University Ranking of Academic Performance (URAP)* – la nivelul anului 2017 sunt incluse 17 universități din România, UPB ocupă prima poziție în țară și poziția 709 la nivel internațional, UBB ocupă poziția a doua în țară și poziția 739 la nivel internațional, iar UB ocupă poziția a treia în țară și poziția 764 la nivel internațional

Clasamentul este bazat pe indicatori de cercetare (cu accent pe publicații și citări Web of Science/Clarivate Analytics).

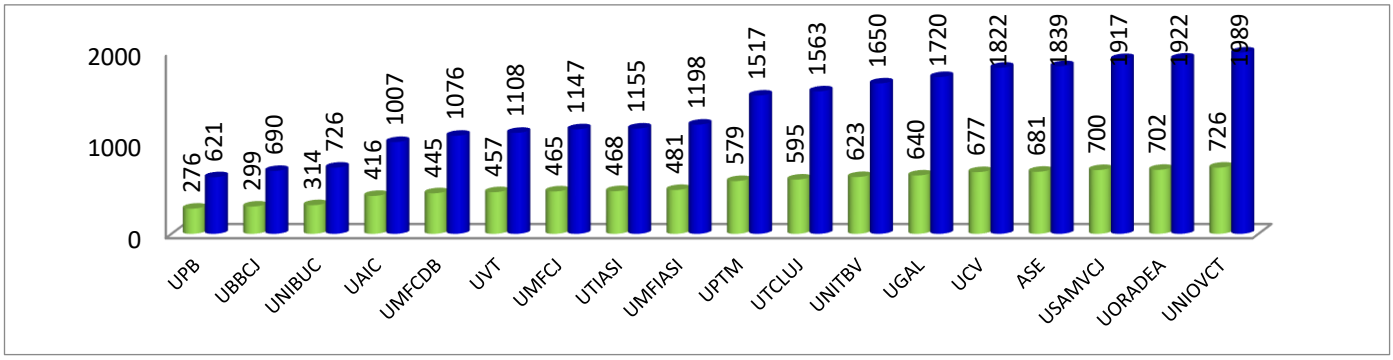

Graficul nr 60 **: Evoluția grafică privind locul ocupat de universitățile din România în clasamentul URAP 2015/2016 - Ierarhia europeană - verde și Ierarhia mondială - albastru**

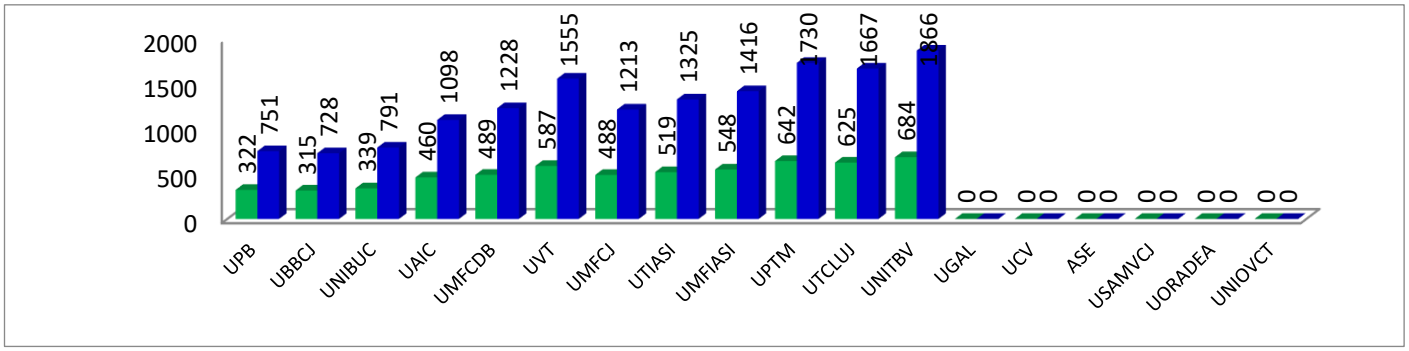

Graficul nr. 61. : Evoluția grafică privind locul ocupat de universitățile din România în clasamentul URAP 2016/2017 - Ierarhia europeană – verde și Ierarhia mondială - albastru

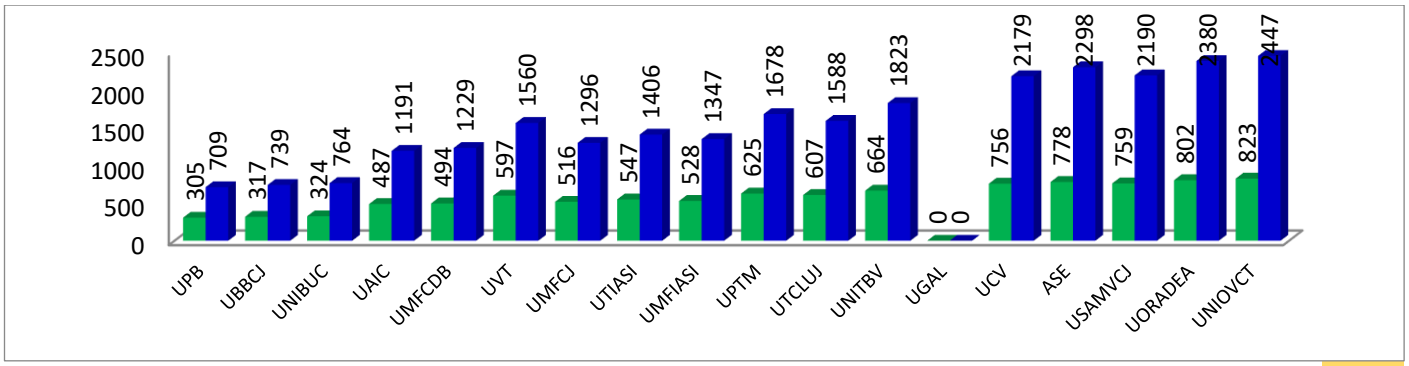

Graficul nr. 62 **: Evoluția grafică privind locul ocupat de universitățile din România în clasamentul URAP 2017/2018 - Ierarhia europeană - verde și Ierarhia mondială -albastru**

Cu excepția a 3 instituții de învățământ superior care se află în a doua parte a primei jumătăți a ierarhiei mondiale toate celelalte se află după locul 1000 din cele 2000 universități evaluate. Dacă se au în vedere numai țările din Europa nici o universitate românească nu este cuprinsă în top 250.

Astfel, acest clasament relevă o performanță redusă a instituțiilor de învățământ superior din România mai ales din perspectiva contribuției la activitatea științifică și de cercetare reflectată în publicațiile internaționale.

➢ 6.2.4. QS World University Rankings

În clasamentul **QS World University Rankings** 2015/2016 au fost incluse 4 universități din România: Universitatea București (locul 651-700), Universitatea Alexandru Ioan Cuza din Iași, Babeș-Bolyai din Cluj și Universitatea de Vest din Timișoara (fiecare dintre acestea pe locurile 701+). **Rezultatele au fost obținute**

prin evaluarea a șase indicatori: Reputație academică, Reputație în cadrul angajatorilor, Raport student/cadre didactice, Citări per articol, Cadre didactice internaționale, Studenți internaționali.

Aceleași patru universități au fost prezente și în clasamentul din anul următor, QS World University Rankings 2016-2017, pe locurile 701+, iar în 2018 s-au poziționat pe locurile 801-1000, cu excepția Universității din București, clasată în intervalul701-750. Ultimul clasament, disponibil pentru anul 2019, indică faptul că cinci universități românești cunt cuprinse în clasamentul QS World University Rankings, toate pe pozițiile 801-1000. Pe lângă cele patru universități anterioare, a fost inclusă și Universitatea Politehnica din București.

ASE București este prezentă pe locul 301 - 350 in Economics & Econometrics în QS World Universities Ranking 2017 by Subjects (primul an de raportare către QS).

În clasamentul regional **QS EECA (Emerging Europe and Central Asia) University Rankings**, România a fost prezentă în anul 2016 prin șapte universități: Universitatea din București (locul 36), Universitatea Babeș-Bolyai (locul 41), Universitatea Alexandru Ioan Cuza (locul 51), Universitatea de Vest din Timișoara (locul 58), Universitatea Tehnică „Gheorghe Asachi" din Iași (locul 62), Universitatea Politehnica din București (locul 101-110), Universitatea din Craiova (locul 131-140).

Clasamentul permite comparația universităților din regiune în funcție de nouă domenii de performanță: Reputație academică, Reputație în cadrul angajatorilor, Raport student / cadre didactice, Cadre didactice internaționale, Studenți internaționali, Citări per articol, Articole per cadru didactic, Cadre didactice cu doctorat, Impact web.

În anul 2017 au intrat în clasament 11 universități din România (Universitatea din București – locul 32, Universitatea Babeș-Bolyai – locul 36, Universitatea Alexandru Ioan Cuza – locul 49, Universitatea de Vest din Timișoara – locul 59, Universitatea Tehnică „Gheorghe Asachi" din Iași – locul 61, Universitatea Politehnica din București – 101-110, Universitatea din Oradea, Universitatea din Craiova, Universitatea Lucian Blaga din Sibiu, Universitatea Ovidius din Constanța și Universitatea „Dunărea de Jos" din Galați – fiecare dintre acestea pe locurile 151-200). Situația s-a îmbunătățit în anul 2018, când au fost incluse în clasament 17 universități din România. Pe cele mai bune poziții s-au situat Universitatea din București – locul 39, Universitatea Babeș-Bolyai – locul 42, Universitatea Alexandru Ioan Cuza – locul 61, Universitatea de Vest din Timișoara – locul 71, **Academia de Studii Economice din București – locul 76**.

Clasamentul QS EECA din anul 2019 cuprinde tot 17 universități, primele din România fiind Universitatea Babeș-Bolyai – locul 34, Universitatea din București – locul 37 și Universitatea Alexandru Ioan Cuza – locul 59. Pentru realizarea clasamentului sunt luați în calcul 10 indicatori:

- Reputație academică: indicatorul este stabilit pe baza chestionarului „QS Global Academic Survey", prin care se solicită cadrelor universitare din întreaga lume să identifice instituțiile pe care le percep ca desfășurând cea mai bună activitate în domeniul specific. Cele mai mari scoruri în acest domeniu sunt înregistrate de Universitatea din București, Universitatea Babeș-Bolyai și Universitatea de Vest din Timișoara.
- Reputație în cadrul angajatorilor: indicatorul este stabilit pe baza chestionarului „QS Global Employer Survey", prin care angajatorii din întreaga lume sunt solicitați să denumească instituțiile care consideră că pregătesc cei mai buni absolvenți din sectorul lor. Cele mai mari scoruri în acest domeniu sunt înregistrate de Universitatea din București, Academia de Studii Economice din București și Universitatea Politehnica din București.
- Raport student / cadre didactice: indicatorul se stabilește pe baza raportului dintre numărul de cadre didactice cu normă întreagă aferente studenților înscriși (personalul universității raportat la 100 studenți). Cele mai mari scoruri în acest domeniu sunt înregistrate de Universitatea de Vest , Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca și Universitatea Politehnica din București.
- Articole per cadru didactic: indicatorul reflectă productivitatea cercetării, pe baza articolelor publicate de membrii universităților, conform informațiilor din baza de date Scopus – Elsevier. Cele mai mari scoruri în acest domeniu sunt înregistrate de Universitatea Tehnică „Gheorghe Asachi" din Iași, Universitatea Politehnica din București și Universitatea Politehnica din Timișoara.

- Citări per articol: indicatorul evaluează impactul cercetării, pe baza informațiilor din baza de date Scopus. Cele mai mari scoruri în acest domeniu sunt înregistrate de Universitatea Babeș-Bolyai, Universitatea Ștefan cel Mare din Suceava și Universitatea de Vest din Timișoara.
- Cadre didactice cu doctorat: Indicatorul ia în calcul procentul de cadre didactice cu doctorat în totalul cadrelor didactice din universitate.
- Cadre didactice internaționale: Indicatorul evidențiază ponderea cadrelor didactice internaționale din universitate. Cele mai mari scoruri în acest domeniu sunt înregistrate de Universitatea Babeș-Bolyai, Universitatea Alexandru Ioan Cuza și Academia de Studii Economice din București.
- Studenți internaționali: Indicatorul evidențiază ponderea studenților internaționali la nivel de universitate. Cele mai mari scoruri în acest domeniu sunt înregistrate de Universitatea Ovidius din Constanța, Universitatea Alexandru Ioan Cuza și Universitatea Ștefan cel Mare din Suceava.
- Impact web: indicatorul reflectă amploarea prezenței online a fiecărei instituții. . Cele mai mari scoruri în acest domeniu sunt înregistrate de Universitatea Alexandru Ioan Cuza, Universitatea Babeș-Bolyai și Academia de Studii Economice din București.
- Reţele internaţionale de cercetare: indicatorul evaluează gradul de deschidere internațională în colaborarea în domeniul cercetării la nivel de universitate, folosind datele furnizate de Scopus. Cele mai mari scoruri sunt înregistrate de Universitatea Babeș-Bolyai, Universitatea Politehnica din București și Universitatea din București.

Clasamentul QS Graduate Employability Rankings este disponibil din anul 2017, însă abia din anul 2018 a fost semnalată prezența românească. Universitatea din București este singura universitate din România prezentă în clasament, fiind situată pe locul 301-500 atât în anul 2018, cât și în anul 2019. Clasamentul evaluează gradul de angajabilitate al absolvenților din universitățile din întreaga lume.

Sursa: https://www.topuniversities.com/university-rankings

6.3. CONCLUZII:

- Universitățile au trecut, de-a lungul timpului printr-o serie de evaluări a calității activității de cercetare științifică universitară, fie impuse de cadrul legal în vigoare (evaluarea si recunoaşterea centrelor de cercetare în vederea acreditarii centrelor de excelenta stiintifică /artistica, evaluarea, acreditarea şi atestarea capacității de a desfășura activități de cercetare – dezvoltare, evaluarea în vederea clasificării universităților și ierarhizării programelor de studii, evaluări periodice în vederea stabilirii finanţării, evaluarea performantelor profesionale cu ocazia concursurilor de ocuparea posturilor didactice şi de cercetare pe perioadă nedeterminată), fie generate de activitatea de finanțare a activității de CDI (evaluări făcute în vederea finanţării unui proiect de cercetare) fie ca activități în cadrul unor proiecte finanțate din fonduri structurale (exercițiul Naţional de Evaluare a Cercetării din România). Singurele două categorii de evaluări care își produc efecte sunt : evaluările făcute în vederea finanţării proiectelor de cercetare și evaluări periodice în vederea stabilirii finanţării.

- Evaluarea internă și clasificarea departamentelor pe 5 niveluri de performanță în cercetare (cf. prevederilor art. 195 al Legii educației naționale nr. 1/2011) nu se realizează motivat de faptul că metodologia națională în baza căreia trebuie să se realizeze nu a fost elaborată de CNCS.

- Deși conform prevederilor legale în vigoare, periodic trebuie să se realizeze evaluarea universităților în vederea clasificării acestora și a ierarhizării programelor de studii iar rezultatele primei evaluări efectuate în acest sens au fost valabile pentru perioada 2011-2015, ulterior acestei perioade nu s-a mai realizat o astfel de evaluare. În prezent, ministerul se află în perioada de pilotare a unei metodologii de evaluare realizată în cadrul proiectului *"ÎMBUNĂTĂȚIREA POLITICILOR PUBLICE ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL SUPERIOR ȘI CREȘTEREA CALITĂȚII REGLEMENTĂRILOR PRIN ACTUALIZAREA STANDARDELOR DE CALITATE*"- proiect cofinanțat din Fondul Social European, prin Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020 (Beneficiarul proiectului: Ministerul Educației Naționale, partener: Agenția Română de Asigurare a Calității în Învățământul Superior) și care are ca obiect : „*furnizarea instrumentelor necesare, metodologii şi ghiduri privind evaluarea externă a calității învățământului superior, respectiv clasificarea şi ierarhizarea instituțiilor de învățământ superior, respectiv a programelor de studii, pentru informarea deciziilor asupra modului de alocare a banilor pentru instituțiile de învățământ superior şi programele de studii pe care acestea le organizează*";

- Unul din obiectivele asumate prin *Strategia Națională pentru învățământ terțiar 2015-2020* este *„Creșterea eficienței sistemului de învățământ superior din România”* . Urmărirea acestui obiectiv presupune existența unui set de date complex și totodată complet. „ *Fără date legate de rezultate, instituțiile de învățământ superior nu vor putea să – și evidențieze progresul și nici MECS nu va putea să evidențieze evoluțiile la nivel de sistem……. Fără compatibilizarea bazelor de date și a procedurilor de raportare, MECS și instituțiile aflate în subordonarea și coordonarea sa, nu vor avea sisteme de măsurare relevante, altele decât măsurările bazate pe intrări, folosite în prezent.*” se menționează în strategie. Astfel, ministerul are ca obiectiv stabilit prin strategie, realizarea unui Cadru național al datelor din învățământul superior. Acest cadru se va axa în special pe domeniile acoperite de strategie și va fi bazat parțial pe date colectate la nivel instituțional și parțial pe date naționale strânse prin diferite anchete.

- În ciuda faptului că autorii clasamentelor internaționale consideră că sunt utile potențialilor studenți, respectiv părinților, în momentul în care aceștia din urmă optează pentru oferta educațională a unei instituții de învățământ superior, aceste clasificări nu sunt relevante întrucât, într-un mod paradoxal (sau nu), majoritatea clasificărilor cuantifică indicatori cu privire la cercetare, ceea ce este mai puțin important atunci când se pune problema alegerii programului de licență;

- Totuși, finanțarea consistentă a universităților bine clasificate nu poate decât să conducă la creșterea decalajului față de cele mai slab clasificate, ceea ce afectează, în ansamblu, performanța și capacitatea sistemului național de învățământ superior respectiv;

- „*ierarhizările universitare sunt judecate nu atât pentru acurateța tehnică, cât pentru impactul pe care îl au asupra comportamentului instituțional și asupra acelor care doresc să beneficieze de programele și produsele universitare*” (Gelu Gherghin, *op. cit.*, p. 7).

„*Dacă instituțiile de învățământ superior vor fi sau nu de acord cu rezultatele diferitelor sisteme de ierarhizare este irelevant: în mod cert, sistemele de ierarhizare vor dăinui*” (Jamie Merisotis)

6.4. RECOMANDĂRI

- Crearea, conform *Strategiei Naționale pentru învățământ terțiar 2015-2020* a Cadrului național al datelor din învățământul superior prin care se va urmări eficientizarea sistemului de învățământ superior;

- Crearea unui sistem unitar de indicatori de măsurare a performanței activităților universităților în baza datelor pe care ministerul le colectează prin platformele informatice dezvoltate astfel încât universitățile să nu mai fie nevoite să raporteze cu fiecare ocazie care impune o astfel de evaluare alte date/informații în structuri și formate diferite și către diverse entități; crearea cadrului legal astfel încât rezultatele oricărei evaluări la care este supusă o universitate să fie făcute publice (inclusiv cele efectuate conform legislației în vigoare sau ulterioare la nivel instituțional fără a fi afectată astfel autonomia universitară);

- Realizarea evaluării în vederea clasificării universităților și a ierarhizării programelor de studii conform prevederilor legale în vigoare; Procesul de evaluare va avea în vedere și angajamentul social și regional al universității (către cine se orientează misiunea universităților: local, regional, national) și de capacitatea de inserție a absolvenților pe piața forței de muncă.

IX. Punctul de vedere al conducerii entității auditate cu privire la aspectele constatate în urma auditului performanței

În urma examinării proiectului raportului de audit al performanței, conducerea entității apreciază constatările din proiect ca fiind reale, documentate și relevante. Întrucât, nu au existat divergențe, opinii rămase nesoluționate, - managementul entității și-a însușit concluziile și recomandările formulate.

X. Măsurile luate de conducerea entității auditate în timpul misiunii de audit al performanței

În timpul misiuni de audit al performanței nu au fost luate măsuri pentru implementarea recomandărilor formulate fiind necesare acțiuni ulterioare în acest sens.

XI. Recomandările formulate de auditorii publici externi în urma misiunii de audit al performanței

CAPITOLUL I: STRATEGII ȘI POLITICI ÎN DOMENIUL CERCETĂRII ȘTIINȚIFICE

Universitățile își vor construi propriile strategii ce privesc activitatea de CDI pornind de la obiectivele înscrise în Strategia Națională de Cercetare Dezvoltare Inovare și având în vedere misiunea și obiectivele asumate la nivel instituțional. Strategiile vor fi însoțite de proiecții bugetare necesare pentru implementarea acestora. Strategiile astfel elaborate vor fi actualizate ori de cîte ori se impune acest lucru iar periodic se va monitoriza modul de îndeplinire a obiectivelor asumate.

CAPITOLUL II: BAZA MATERIALĂ DESTINATĂ ACTIVITĂȚII DE CERCETARE DEȚINUTĂ DE UNIVERSITĂȚI

Pentru Ministerul Educației Naționale:

1. Efectuarea demersurilor pentru reglementarea clară și în concordanță cu legislația națională în domeniu, care să ofere posibilitatea MEN de a acționa în interesul Statului Român și universităților în sensul de delimitare a proprietății private a acestora de proprietatea publică/privată a statului în funcție de efortul financiar depus și interesele fiecărei părți.

2. Elaborarea și implementarea unei politici publice privind cercetarea științifică universitară care că vizeze din punct de vedere al bunei gestiuni a bazei materiale destinate activității de cercetare, organizarea infrastructurii de cercetare astfel încât să permită evaluarea performanței economice și financiare a acestor structuri de cercetare – dezvoltare, în scopul evitării risipei fondurilor publice/private alocate acestora.

3. Crearea, la nivelul universităților, a unor mecanisme prin care baza materială destinată activității de cercetare să fie disponibilă tuturor cadrelor didactice/cercetătorilor care au cunoștințele necesare pentru a o folosi.

Pentru Ministerul Cercetării și Inovării:

1. Crearea cadrului legal astfel încât toate unitățile care desfășoară activitate de cercetare să raporteze infrastructurile de cercetare în ERRIS;

2. Ordonatorul de credite se va asigura de elaborararea unor metodologii/proceduri și instrumente privind monitorizarea gradului de utilizare și al gradului de uzură al infrastructurilor de cercetare înscrise de unitățile de cercetare (inclusiv instituțiile de învățământ superior) în ERRIS ;

3. Crearea cadrului legal, instituțional pentru actualizarea permanentă a Roadmap-ului național în funcție de:*:*

- prioritățile CD identificate;
- investițiile deja făcute;
- evaluarea gradului de utilizare și a gradului de uzură a infrastructurilor;
- angajamentul de a deschide accesul la infrastructuri către alți operatori din cercetarea publică.

4. Elaborarea unei *Strategii naționale privind infrastructurile de cercetare* în care să fie identificate mijloacele financiare pentru crearea de noi structuri, dezvoltarea celor existente precum și pentru întreținerea corespunzătoare a acestora. Strategia se va construi având în vedere recomandările formulate de CRIC în Rapoartele privind infrastructurile de cercetare din România dar și Rapoartele privind starea cercetării științifice din învățământul superior întocmite, conform prevederilor legale, de CNCS. Strategia astfel elaborate, va fi însoțită de un document de planificare bugetară și va fi monitorizată și actualizată periodic.

CAPITOLUL III: FINANȚAREA ACTIVITĂȚII DE CERCETARE

1. Efectuarea demersurilor legale ce se impun pentru implementarea finanțării pe bază de granturi multianuale fundamentate pe costuri medii per student echivalent specifice domeniilor de studii, per ciclu (licență, master) și limbă de predare;

2. Creșterea graduală a cuantumului finanțării per student până la nivelul care să asigure o acoperire totală a costurilor generate de actul didactic;

3. Stabilirea împreună cu celelalte autorități centrale, a domeniilor prioritare care asigură dezvoltarea sustenabilă și competitivă a societății, adoptarea și aplicarea unor politici naționale de alocare prioritară a granturilor de studii pe respectivele domenii;

4. Stabilirea numărului de granturi finanțate de la bugetul de stat funcție de tendințele demografice de la nivel național și de cererea de forță de muncă superior calificată pe ramuri ale economiei;

5. Întrucât finanțarea suplimentară are menirea de a încuraja excelența în universități se recomandă ca metodologia de alocare să se axeze, în proporție majoritară, pe indicatori de rezultat care să vizeze întreaga activitate desfășurată în universități (didactică și de cercetare).

6. Efectuarea periodică a analizelor de oportunitate ale proiectelor de cercetare precum și a unor analize de eficiență, eficacitate și economicitate a activității centrelor/departamentelor/unităților care să stea la baza repartizării finanțării suplimentare de excelență.

CAPITOLUL IV: RESURSA UMANĂ IMPLICATĂ ÎN ACTIVITATEA DE CERCETARE

Pentru asigurarea unui sistem unitar de planificare, monitorizare și evaluare a performanțelor personalului didactic din universități recomandăm:

1. Efectuarea demersurilor legale privind definirea normei universitare atât din punct de vedere al tipurilor de activități care necesită cuantificarea în ore convenționale și a celor pentru care cuantificarea să fie realizată în ore fizice, cât și din punct de vedere al clarificării conținutului activității „de cercetare științifică înscrisă în planurile de învățământ" în concordanță cu definițiile cuprinse în Recomandarea UNESCO-OIM privind statutul personalului didactic din învățământul superior, adoptată la Paris la 12 noiembrie 1997.

2. MEN se va asigura de reconsiderarea echilibrului dintre componenta de cercetare și componenta didactică a activității personalului didactic universitar, prin revizuirea de către CNATDCU a standardelor minimale naționale de ocupare în sensul cuprinderii unor indicatori minimali care să evalueze cu prioritate activitatea didactică.

3. Corelarea conținutului fișei individuale a postului cu cerințele impuse de standardele CNATDCU și ARACIS, și reglementarea modului și periodicității efectuării verificării/ monitorizării/ evaluării atingerii obiectivelor asumate prin fișa individuală a postului de către personalul didactic.

4. Completarea cadrului legal prin reglementarea respectării standardelor minimale naționale, de către persoanele care ocupă funcțiile didactice de conferențiar universitar și profesor universitar, gradual, într-o perioadă delimitată de timp, pentru asigurarea creșterii nivelului de pregătire/performanțe al cadrelor didactice universitare în concordanță cu tendințele impuse de CNATDCU.

CAPITOLUL V: REZULTATELE CERCETĂRII

1. Efectuarea de către Ministerul Cercetării și Inovării a demersurilor necesare în vederea elaborării și aprobării unei metodologii privind stabilirea valorii de înregistrare în contabilitate pentru fiecare tip de rezultat al cercetării, astfel cum sunt definite prin OG 57/2002;

2. Efecturea, de către Ministerul Educației Naționale, a demersurilor necesare pe lângă Ministerul Finanțelor Publice pentru elaborarea și aprobarea unei metodologii referitoare la evidențierea în contabilitate a rezultatelor activității de CDI.

CAPITOLUL VI: EVALUĂRI ȘI CLASIFICĂRI NAȚIONALE ȘI INTERNAȚIONALE

1. Crearea, conform *Strategiei Naționale pentru învățământ terțiar 2015-2020* a Cadrului național al datelor din învățământul superior prin care se va urmări eficientizarea sistemului de învățământ superior;

2. Crearea unui sistem unitar de indicatori de măsurare a performanței activităților universităților în baza datelor pe care ministerul le colectează prin platformele informatice dezvoltate astfel încât universitățile să nu mai fie nevoite să raporteze cu fiecare ocazie care impune o astfel de evaluare alte date/informații în structuri și formate diferite și către diverse entități; crearea cadrului legal astfel încât rezultatele oricărei evaluări la care este supusă o universitate să fie făcute publice (inclusiv cele efectuate conform legislației în vigoare sau ulterioare la nivel instituțional fără a fi afectată astfel autonomia universitară);

3. Realizarea evaluării în vederea clasificării universităților și a ierarhizării programelor de studii conform prevederilor legale în vigoare; Procesul de evaluare va avea în vedere și angajamentul social și regional al universității (către cine se orientează misiunea universităților: local, regional, national) și de capacitatea de inserție a absolvenților pe piața forței de muncă.

X

X X

Proiectul *Raportului de audit al performanței* a fost depus la entitățile auditate cu adresele nr. 8693/15.04.2019 și 8978/12.04.2019, a fost analizat cu reprezentanții Ministerului Educației Naționale și ai Ministerului Cercetării și Inovării în data de 17.04.2019. În urma acestei întâlniri s-a întocmit Nota de conciliere nr. 8715/ 18.04.2019 ***(anexa nr. 22)***.

Prezentul ***Raport de audit al performanței***, care conţine împreună cu anexele sale un nr. de 342 pagini, a fost întocmit în **3 (trei) exemplare** şi a fost înregistrat sub nr. 8725/19.04.2019 la Ministerul Educației Naționale și sub nr…….. la Ministerul Cercetării și Inovării.

Câte un exemplar al *Raportului de audit al performanței* (împreună cu anexele sale) se lasă entităţilor auditate.